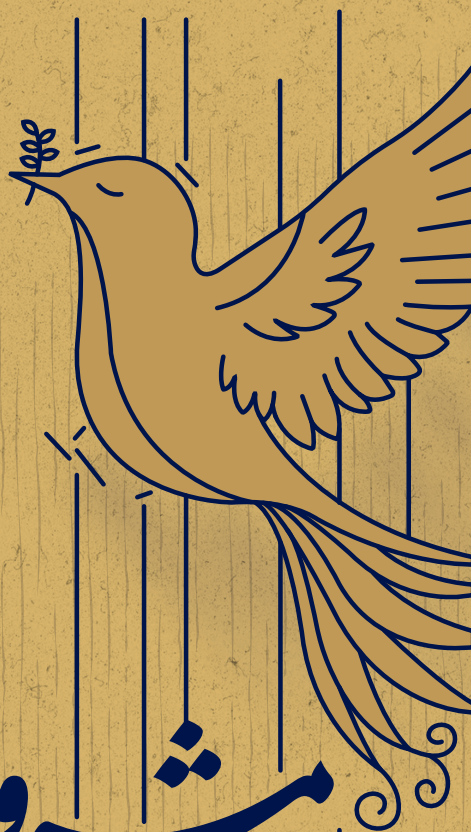

شروع آزادی و حقوق ملت و

مجموعه
چکیده
مقالات

همایش
بین‌المللی

در منظومه فکری

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

السلامة والحرية

مجموعه چکیده مقالات
همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع
در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

پژوهشکده شورای نگهبان

۱۴۰۴

سرشناسه: همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۴۰۴: تهران)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه چکیده مقالات همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی
خامنه‌ای (مدظله‌العالی) / گردآوردگان امیر کشتگر، محمدرضا فارسیان؛ ناظرعلمی هادی طحان‌نظیف؛ به اهتمام عباسعلی کدخدایی.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۴.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۸۳-۴

مشخصات ظاهری: [۳۶]، ۷۴۴ ص.

یادداشت: کتابنامه.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - - دیدگاه درباره حقوق اساسی مردم

موضوع: Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI -- Views on people (constitutional law)

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - - دیدگاه درباره آزادی

موضوع: Views on liberty -- Khamene'i, Seyyed Ali Leader of IRI

موضوع: مردم (حقوق اساسی) - - ایران - - کنگره‌ها، Congresses -- Iran -- People (Constitutional law)

آزادی - - کنگره‌ها، Congresses -- Liberty

شناسه افزوده: کشتگر، امیر، ۱۳۷۱-، گردآورنده

شناسه افزوده: فارسیان، محمدرضا، ۱۳۶۷-، گردآورنده

شناسه افزوده: طحان‌نظیف، هادی، ۱۳۶۱ -

شناسه افزوده: کدخدایی، عباسعلی، ۱۳۴۰-، Abbas-ali, Kadkhodaei

شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده

رده بندی کنگره: ۷۳/ح/۱۶۹۲ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۳۸۹۷۹۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

مجموعه چکیده مقالات

همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

به اهتمام: دکتر عباسعلی کدخدایی
(عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

ناظرعلمی: دکتر هادی طحان‌نظیف
(عضو هیأت دانشگاه امام صادق^(ع))

گردآوردگان: امیر کشتگر، محمدرضا فارسیان

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۴۰۴ تیراز: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۸۳-۴

نشانی: تهران، خیابان شهید بهشتی^(ب)، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱

ccri.ac.ir nashr-rc.ir

شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

سخن دیر علمی همایش

اندیشه‌ورزی درباره نسبت آزادی، حقوق ملت و حکمرانی ریشه در سنت کهن فلسفه سیاسی اسلامی دارد؛ سنتی که از بطن اندیشه سیاسی آغاز می‌شود و تا دوران معاصر امتداد می‌یابد. در این سنت، مسئله سیاست تنها در محدوده تدبیر قدرت خلاصه نمی‌شود، بلکه در پیوند مستقیم با تبیین انسان، غایت زندگی و راه رسیدن به سعادت تعریف می‌شود. حکما، نظام سیاسی را زمانی کامل می‌دانستند که زمامدار، از مرتبه‌ای از حکمت برخوردار باشد که بتواند جامعه را از سطح نیازهای روزمره فراتر برده و در مسیر کمال انسان هدایت کند. حکمرانی در این اندیشه، مبتنی بر این فرض است که جامعه زمانی رو به صلاح می‌رود که هدایت آن نزد «حکیم» باشد؛ حکیمی که بر حقیقت انسان و ابعاد روحی، عقلانی و اجتماعی او اشراف دارد و مسیر سعادت را می‌شناسد.

در چنین دستگاهی، آزادی نه امری مستقل و گسسته از حکمت، بلکه بخشی از ساحت انسانیت است. آزادی در نگاه فلسفه سیاسی اسلامی، حلقه واسط میان عقل و اراده است؛ یعنی انسان تنها زمانی می‌تواند به کمال نزدیک شود که امکان انتخاب و امکان حرکت از ضعف به قوت را داشته باشد. این فهم، آزادی را از سطح امری تزئینی یا صرفاً سیاسی فراتر می‌برد و آن را در مقام یکی از لوازم تربیت انسان قرار می‌دهد. بنابراین، حکمرانی حکیم، نه تنها با آزادی

ناسازگار نیست، بلکه آزادی را شرط تحقق مسئولیت و رشد اجتماعی می‌فهمد. در دوران معاصر نیز این پرسش همچنان پابرجاست که آزادی در حکمرانی مبتنی بر حکمت چه جایگاهی دارد. وقتی رهبری سیاسی و فکری جامعه، بر اساس جهان‌بینی توحیدی، مبانی معرفتی و تجربه حکمرانی شکل گرفته باشد، طبیعی است که آزادی در دستگاه فکری او نه یک شعار، نه امتیاز قدرت و نه مفهومی وارداتی، بلکه مؤلفه‌ای ذاتی از انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی دینی تلقی شود.

همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) دقیقاً در پاسخ به این ضرورت شکل گرفت؛ ضرورتی که در آن، فهم آزادی در اندیشه رهبر معظم انقلاب، بخشی از فهم کلان منظومه فکری ایشان درباره انسان، جامعه، مسئولیت، عدالت و حکمرانی است. طراحی سه‌گانه‌ای که محور این همایش قرار گرفت. منظومه فکری، شخصیت آیت‌الله خامنه‌ای و مسئله حقوق ملت و آزادی‌های مشروع. یک چارچوب نظری برای ورود به این عرصه است که بدون آن، مطالعه اندیشه رهبری به مجموعه‌ای پراکنده از نقل‌قول‌ها فروکاسته می‌شود و انسجام درونی این دستگاه فکری پدیدار نمی‌شود.

منظومه فکری به مثابه چارچوب فهم آزادی و حقوق ملت

مطالعه اندیشه سیاسی بدون رویکرد منظومه‌ای، همواره به سوءبرداشت و گسست میان مبانی نظری و سیاست‌گذاری عملی منجر شده است. اندیشمندی که مفاهیم را جدا از یکدیگر مطرح می‌کند، ممکن است در بُعدی از نظر موفق باشد، اما اندیشمندی که مبانی هستی‌شناسانه، مبانی ارزشی و روش‌شناسی اجتهادی او در پیوند درونی شکل گرفته باشد، صاحب منظومه است.

منظومه فکری، شبکه‌ای از اصول است که در آن، انسان‌شناسی، اخلاق، قانون، عدالت، آزادی، امنیت و پیشرفت در تقابل نیستند، بلکه بر اساس نظم درونی واحدی معنا می‌یابند. وقتی این اندیشه در بستر منظومه‌ای آن فهم شود، آزادی در کنار توحید، کرامت انسانی، مسئولیت، عدالت، استقلال و مردم‌سالاری دینی هویت حقیقی می‌یابد.

در این فهم منظومه‌ای، آزادی تنها یک حق نیست بلکه «بنیاد» نقش‌آفرینی انسان در جامعه

است. انسان مختار است که مسئول می‌شود و انسان مسئول است که جامعه را می‌سازد. از همین جاست که آزادی در اندیشه رهبری، نه به نسبی‌گرایی لیبرالی می‌انجامد و نه به کاهش آزادی در سایه اقتدار سیاسی؛ بلکه به پیوند عقل و اخلاق، اراده و حقیقت، و آزادی و قانون منتهی می‌شود.

جایگاه آیت‌الله خامنه‌ای در تبیین آزادی به مثابه یک مفهوم حکمی و تمدنی

اهمیت پرداختن به اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان یک دستگاه فکری، نه فقط به دلیل جایگاه ایشان در ساختار سیاسی، بلکه به دلیل اتصال سه حوزه فکری است: اول فقه سیاسی و اجتهاد اجتماعی؛ دوم فلسفه سیاسی اسلامی و در آخر هم تجربه چند دهه حکمرانی. این سه حوزه، اندیشه ایشان را به یکی از کم‌نظیرترین منظومه‌های زنده در فضای اسلامی معاصر تبدیل کرده است. نگاه ایشان به آزادی، محصول این پیوند است: آزادی از منظر دینی، آزادی در نسبت با حقیقت، آزادی در پیوند با عدالت و آزادی به مثابه پیش شرط مردم‌سالاری دینی. در این نگاه، آزادی هویت دوگانه ندارد؛ آزادی دینی، آزادی اجتماعی، آزادی سیاسی و آزادی فرهنگی در یک هندسه مشترک تعریف می‌شوند. آزادی از منظر ایشان، نه مفهومی صوری است و نه مفهومی رها از مسئولیت. آزادی، لازمه ایمان است و بدون آن، تکلیف و مسئولیت بی‌معنا می‌شود.

این نگاه، زمینه نظری فهم مسئولیت فردی، مشارکت اجتماعی، نقد قدرت، رقابت سیاسی و حق مردم برای شنیده شدن را فراهم می‌کند. و در عین حال، مانع از آن می‌شود که آزادی به ابزار سلطه رسانه‌ای یا نفوذ سیاسی قدرت‌های خارجی تبدیل شود.

افزون بر مبانی نظری، بررسی سیره عملی رهبر معظم انقلاب نشان می‌دهد که پاسداری از حقوق ملت در بالاترین سطح حکمرانی جمهوری اسلامی، به صورت یک اصل جاری و مستمر رعایت شده است. تأکید ایشان بر «حق الناس» بودن آرای مردم در انتخابات، مطالبه صریح نسبت به حفظ کرامت عمومی در رفتارهای حکومتی، هشدار در برابر تعرض صاحبان قدرت به آزادی‌های مشروع، دفاع از حق اعتراض و نقد سازنده، و توصیه مکرر به دستگاه‌های اداری و امنیتی برای رعایت دقیق حقوق شهروندان، تنها نمونه‌هایی از این سیره است. این رفتار عملی، نشان می‌دهد که حقوق ملت در منظومه فکری رهبری نه یک مفهوم نظری، بلکه

مبنای مشروعیت، عدالت و کارآمدی نظام اسلامی تلقی می‌شود؛ و همین تجربه زیسته، اهمیت مطالعه نظام‌مند اندیشه ایشان در حوزه آزادی و حقوق مردم را دوچندان می‌کند.

مفهوم آزادی به عنوان محور هویت حقوق عمومی در جمهوری اسلامی

«حقوق ملت» در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، یکی از وجوه ممتاز و قابل افتخار این سند بنیادین است. قانون اساسی پس از انقلاب، برخلاف بسیاری از متون مشابه در منطقه، حقوق ملت را در فصل مستقل و تفصیلی و همچنین در اصول متعدد دیگر، به عنوان بخشی از هویت نظام سیاسی تثبیت کرده است. این گستره از حقوق-از آزادی بیان و انتخاب تا امنیت قضایی، کرامت انسانی و حق مشارکت عمومی- نشان می‌دهد که بنیان‌گذاران نظام، آزادی و حقوق ملت را نه امری فرعی، بلکه محور فلسفه سیاسی جمهوری اسلامی دیده‌اند. این ظرفیت حقوقی، پشتوانه مهمی برای رویکرد رهبری در تبیین آزادی و صیانت از حقوق ملت است و بیانگر آن است که قانون اساسی نیز در سطح ساختاری، همین هندسه ارزشی را پذیرفته و صورت‌بندی کرده است. با وجود آن که آزادی، دومین رکن شعار سه‌گانه انقلاب اسلامی بود، اما برخلاف استقلال و جمهوریت، سهم آن در ادبیات نظری کشور کمتر توسعه یافت و باعث شد که گاه حقوق ملت و آزادی صرفاً در قالب تقابل سیاسی تفسیر شود و گاه در سایه مسائل فرهنگی، اجرایی یا امنیتی بدان نگریسته شود.

این در حالی است که در اندیشه رهبری، آزادی یک امتیاز حکومتی نیست بلکه حقی ذاتی و الهی است؛ حقی که ریشه در کرامت و اختیار انسان دارد. آزادی برای ایشان، مقدمه رشد انسانی است؛ زیرا انسان مجبور، نه مسئول است و نه می‌تواند در جامعه نقش‌آفرین باشد. در این نگاه، آزادی در دو ساحت اصلی تحلیل می‌شود: آزادی درونی و رهایی انسان از اسارت خواسته‌های نفسانی، ترس، جهل و سلطه غیرالهی؛ و آزادی اجتماعی و امکان انتخاب، مشارکت، نقد، گفت‌وگو و تلاش برای اصلاح جامعه در چارچوب قانون و اخلاق.

این تمایز، نقطه تفاوت آزادی اسلامی با آزادی سکولار است. در آزادی غربی، غایت و حدّ آزادی، اراده فردی است؛ اما در آزادی اسلامی، غایت آزادی رشد انسان و تحقق عدالت است و حدّ آن، حقوق دیگران، مصالح عمومی و اصول اخلاقی است.

از این رو، آزادی به عنوان یک اصل، در منظومه فکری رهبری به بنیانی برای رشد تمدنی تبدیل

می‌شود؛ جامعه آزاد، جامعه‌ای زنده، خلاق، منتقد، پویا و مصون در برابر استبداد و فساد است. همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) بر اساس مجموعه‌ای از اهداف مشخص و نقش‌آفرین طراحی شد؛ اهدافی که با بررسی مجموعه بیانات، خطابات رسمی و مبانی نظری رهبر معظم انقلاب، صورت‌بندی اولیه خود را پیدا کرد و در ادامه با مشارکت شورای علمی به چارچوب نهایی تبدیل شد. این همایش، به جای تمرکز بر گردآوری مقالات پراکنده، بر آن بود که امکان تبیین نظری آزادی و حقوق ملت را در بستر هندسه فکری رهبری فراهم کند و از این مسیر، شکاف میان مبانی اندیشه‌ای و حوزه عمل در نظام حکمرانی را کاهش دهد.

در فرآیند طراحی، سه محور عمده به عنوان ستون‌های اصلی همایش تثبیت شد. نخست، ضرورت تبیین مبانی آزادی و حقوق ملت بر اساس جهان‌بینی توحیدی و انسان‌شناسی اسلامی که در بیانات رهبری ریشه دارد؛ مبانی‌ای که آزادی را از سطح امری صرفاً سیاسی یا امنیتی خارج کرده و آن را به بخشی از کرامت و اختیار انسان در نظام اسلامی تبدیل می‌کند. دوم، تحلیل آزادی‌های مشروع در بستر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بررسی نحوه تفسیر، اجرا و تضمین آن‌ها در نظام حقوق عمومی کشور. و سوم، مطالعه نسبت آزادی با سایر ارزش‌های بنیادین همچون عدالت، امنیت، اخلاق عمومی و معنویت اجتماعی که در منظومه فکری رهبری به صورت درهم‌تنیده و غیرقابل تفکیک مطرح شده است.

بر همین اساس، محورهای علمی همایش با رویکردی کاربردی و قابل بهره‌برداری برای جامعه علمی و دستگاه‌های حکمرانی طراحی شد. این محورها شامل:

- مفهوم، مبانی و چارچوب‌های حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با سایر نظام‌های حقوقی

- سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

- دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع.

ترکیب این محورها، مجموعه‌ای از عناصر نظری، حقوقی و سیاستی را در کنار یکدیگر قرار می‌دهد و مسیر توسعه ادبیات علمی در حوزه حقوق ملت را روشن می‌سازد. از این منظر، همایش نه صرفاً محل عرضه مقالات، بلکه تلاشی برای تولید چارچوب، دستورکار و ادبیات علمی جدید در این عرصه بود؛ ادبیاتی که بتواند مبانی رهبری در باب آزادی و حقوق ملت را

از سطح گفتار به سطح نظریه و سپس به عرصه سیاست‌گذاری منتقل کند. برگزاری این همایش تنها یک اقدام مقطعی نبود، بلکه گامی آغازین برای شکل‌دهی به جریان مستمر مطالعات نظری در حوزه آزادی و حقوق ملت در جمهوری اسلامی به شمار می‌آید. ضرورت امروز کشور، توسعه منظومه‌مند و روش‌مند این ادبیات است؛ ادبیاتی که برخاسته از مبانی اسلامی، مبتنی بر تجربه حکمرانی و پاسخ‌گو به مسائل واقعی جامعه باشد. از تمامی اساتید، پژوهشگران، ارائه‌دهندگان مقالات، داوران علمی، و همکاران اجرایی که با دقت علمی و احساس مسئولیت، ما را در برگزاری این همایش یاری کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم. امید است نتایج این همایش مقدمه‌ای باشد برای شکل‌گیری یک جریان پایدار در حوزه اندیشه سیاسی اسلامی و حقوق عمومی، و بتواند مفهوم آزادی و حقوق ملت را آن‌گونه که در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی تبیین شده است، به بخشی فعال و اثرگذار از ساختار تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری کشور تبدیل کند.

دکتر هادی طحان نظیف

دانشیار دانشگاه امام صادق علیه السلام و دبیر علمی همایش

آذرماه ۱۴۰۴

معرفی همایش

اهداف همایش

- ۱- بازخوانی اندیشه و سیره‌ی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع
- ۲- ترسیم نظام مطلوب حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
- ۳- تضمین و صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع و چگونگی ارتقاء آن بر اساس آراء و اندیشه‌های حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
- ۴- گفتمان‌سازی در سطح نخبگان، مدیران و مسئولان مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
- ۵- زمینه‌سازی برای قانونگذاری مطلوب در زمینه آزادی‌های سیاسی اجتماعی مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
- ۶- تقویت منظومه اندیشگانی انقلاب اسلامی در مقوله آزادی

محورهای همایش

۱. مفهوم، مبانی و چارچوب‌های حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی

ایران و مقایسه‌ی آن با سایر نظام‌های حقوقی

۱.۱. مفهوم حق و آزادی‌های مشروع و مطالعه‌ی تطبیقی آن با سایر نظام‌های حقوقی

۱.۲. تحلیل مبانی حقوق و آزادی‌های مشروع در اندیشه اسلامی و نقد مبانی آن در سایر

نظام‌های حقوقی

۱.۲.۱. مبانی معرفت‌شناسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۱.۲.۲. مبانی انسان‌شناسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۱.۲.۳. مبانی هستی‌شناسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۱.۳. چارچوب‌ها و ارزش‌های حاکم بر آزادی‌های مشروع (اخلاق، عدالت، استقلال، امنیت،

مصلحت، نظم عمومی، منافع عمومی، و...)

۱.۴. تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۱.۴.۱. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی سیاسی (آزادی عقیده و منع تفتیش عقاید، حق حیات،

حق بر تعیین سرنوشت، حق بر حریم خصوصی، حق بر رای و انتخابات، آزادی احزاب و تشکل‌ها، آزادی بیان و مطبوعات و...)

۱.۴.۲. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع اقتصادی اجتماعی (برخوردا از تامین اجتماعی، حق بر

سلامت و بهداشت، حق اشتغال و مسکن، حق بر مالکیت مشروع و...)

۱.۴.۳. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع فرهنگی (حق بر آموزش، حق بر تربیت و حق بر هدایت و...)

۱.۴.۴. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی

۱.۴.۵. حقوق ملت به عنوان هویت جمعی (هویت ملی، استقلال، زبان، میراث فرهنگی و...)

۱.۴.۶. سایر حقوق و آزادی‌های مشروع (حقوق زن، حقوق خانواده، حقوق اقلیت‌ها، حقوق کودک)

۲. سازکارها و الزامات تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۲.۱. سازکار و الزامات مردمی تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۲.۱.۱. ظرفیت‌های نهاد امر به معروف و نهی از منکر در تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۲.۱.۲. ظرفیت‌های گروه‌های مردمی در تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۲.۲. سازکارهای حاکمیتی در تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

۲.۲.۱. سازکار و الزامات تقنینی تامین و تضمین حقوق ملت آزادی‌های مشروع

- ۲،۲۲. سازکار و الزامات اجرایی تأمین و تضمین حقوق ملت آزادی‌های مشروع
- ۲،۲۳. سازکار و الزامات قضایی تأمین و تضمین حقوق ملت آزادی‌های مشروع

۳. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

- ۳،۱. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی سیاسی
- ۳،۲. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع اقتصادی اجتماعی
- ۳،۳. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی
- ۳،۴. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع فرهنگی
- ۳،۵. دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق سایر حقوق و آزادی‌های مشروع

اعضای شورای سیاست‌گذاری همایش

۱. شهید دکتر محمد مهدی طهرانچی - رئیس فقید دانشگاه آزاد اسلامی
۲. دکتر عباسعلی کدخدایی - رئیس همایش و رئیس پژوهشکده شورای نگهبان
۳. آیت‌الله علیرضا اعرافی - مدیر حوزه‌های علمیه کشور و عضو فقیه شورای نگهبان
۴. دکتر هادی طحان‌نظیف - دبیر علمی همایش و عضو حقوقدان شورای نگهبان
۵. دکتر محمد اسحاقی - معاون آموزش و پژوهش مؤسسه انقلاب اسلامی
۶. دکتر پیمان جبلی - رئیس سازمان صدا و سیما
۷. آیت‌الله عباس کعبی نسب - عضو مجلس خبرگان رهبری
۸. حجت‌الاسلام والمسلمین حمزه خلیلی - معاون اول قوه قضائیه
۹. دکتر حسین سیمایی صراف - وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
۱۰. دکتر امین حسین رحیمی - وزیر دادگستری
۱۱. حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه - دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی
۱۲. دکتر محمدباقر ذوالقدر - دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۳. حجت‌الاسلام والمسلمین مجید انصاری - معاون حقوقی رئیس‌جمهور
۱۴. دکتر زهرا بهروزآذر - معاون امور زنان و خانواده رئیس‌جمهور

۱۵. آیت الله دکتر علی عباسی - رئیس جامعه المصطفی العالمیه

۱۶. دکتر محمد رضا فارسیان - دبیر اجرایی همایش

اعضای شورای علمی همایش (به ترتیب حروف الفبا)

۱. دکتر فاطمه ابراهیمی - عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا^(س)

۲. دکتر علی بهادری جهرمی - عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

۳. حجت الاسلام و المسلمین دکتر عبدالعلی توجهی - تولیت مدرسه عالی و رئیس دانشگاه

شهید مطهری^(ره)

۴. حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسین جوان آراسته - عضو هیئت علمی پژوهشگاه

حوزه و دانشگاه

۵. دکتر محمد جواهری - عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

۶. دکتر احمد حبیب نژاد - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

۷. حجت الاسلام و المسلمین سید ابراهیم حسینی - عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی

و پژوهشی امام خمینی^(ره)

۸. دکتر محمود حکمت نیا - عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

۹. دکتر ابوالفضل درویشوند - عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

۱۰. حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسن رضایی - عضو هیئت علمی جامعه المصطفی^(ص)

العالمیه

۱۱. حجت الاسلام و المسلمین دکتر احسان رفیعی علوی - عضو هیئت علمی دانشگاه

باقر العلوم^(ع)

۱۲. حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسینعلی سعدی - عضو هیئت علمی دانشگاه امام

صادق^(ع)

۱۳. دکتر الهام شریعتی - عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا^(س)

۱۴. دکتر هادی صادقی - عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

۱۵. حجت الاسلام و المسلمین دکتر علیرضا طباطبایی - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم

قضایی

۱۶. دکتر اکبر طلابکی - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۱۷. دکتر بیژن عباسی - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۱۸. دکتر هدی غفاری - عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی^(۵)
۱۹. دکتر علی فتاحی زفرقندی - قائم مقام پژوهشکده شورای نگهبان
۲۰. دکتر امیر کشتگر - عضو هیئت علمی پژوهشکده شورای نگهبان
۲۱. حجت الاسلام و المسلمین دکتر نجف لک زایی - عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(۴)
۲۲. دکتر محمدرضا مجیدی - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۲۳. دکتر فرید محسنی - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم قضایی
۲۴. دکتر الهه مرندي - عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا^(س)
۲۵. دکتر محمد حسن ملائکه پور - عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز
۲۶. دکتر مصطفی منصوریان - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم قضایی
۲۷. دکتر ابراهیم موسی زاده - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۲۸. دکتر غلامرضا مولاییگی - عضو حقوقدان شورای نگهبان
۲۹. دکتر مرتضی نجابت خواه - عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران
۳۰. حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد جواد نوروزی - عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^(۵)
۳۱. دکتر حامد نیکونهاد - عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۳۲. دکتر محمدرضا ویژه - عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی^(۵)
۳۳. حجت الاسلام مهدی هادی - رئیس پژوهشگاه قوه قضائیه

دستگاه‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز علمی همکار همایش

۱. ریاست جمهوری
۲. مجلس شورای اسلامی
۳. قوه قضائیه
۴. مجلس خبرگان رهبری

۵. مجمع تشخیص مصلحت نظام
۶. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
۷. سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران
۸. شورای عالی انقلاب فرهنگی
۹. وزارت امور خارجه
۱۰. وزارت دادگستری
۱۱. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۱۲. معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری
۱۳. معاونت حقوقی رئیس جمهور
۱۴. سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۱۵. دانشگاه باقرالعلوم^(ع)
۱۶. دانشگاه شهید مطهری
۱۷. دانشگاه شیراز
۱۸. دانشگاه شهید بهشتی^(ره)
۱۹. دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری
۲۰. دانشگاه الزهرا^(س)
۲۱. دانشگاه فردوسی مشهد
۲۲. دانشگاه شهید چمران اهواز
۲۳. دانشگاه امام صادق^(ع)
۲۴. دانشگاه قم
۲۵. دانشگاه شهید باهنر کرمان
۲۶. دانشگاه مازندران
۲۷. دانشگاه سیستان و بلوچستان
۲۸. دانشگاه آزاد اسلامی
۲۹. دانشگاه تربیت مدرس
۳۰. دانشگاه تبریز

۳۱. دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی
۳۲. دانشگاه پیام نور
۳۳. دانشگاه جامع علمی کاربردی
۳۴. دانشگاه سمنان
۳۵. دانشگاه فرهنگیان
۳۶. دانشگاه کردستان
۳۷. دانشگاه ارومیه
۳۸. دانشگاه امام صادق (ع) - پردیس خواهران
۳۹. دانشگاه بوعلی سینا همدان
۴۰. دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین
۴۱. دانشگاه جهرم
۴۲. دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
۴۳. دانشگاه میبد
۴۴. دانشگاه محقق اردبیلی
۴۵. دانشگاه عالی دفاع ملی
۴۶. دانشگاه ولایت ایران شهر
۴۷. پژوهشگاه قوه قضائیه
۴۸. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
۴۹. جامعه المصطفی العالمیه
۵۰. مؤسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC)
۵۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۵۲. مؤسسه مطالعات حقوق عمومی
۵۳. مجتمع آموزش عالی سراوان
۵۴. مرکز پژوهشی حقوق اقلیت ها
۵۵. مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
۵۶. پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

۵۷. مرکز پژوهشی تمدن اسلامی پیامبر اعظم (ص)

۵۸. پژوهشکده حقوقی شهر دانش

ارکان و همکاران دبیرخانه همایش

رئیس همایش: دکتر عباسعلی کدخدایی؛ عضو حقوقدان و رئیس پژوهشکده شورای نگهبان

دبیر علمی: دکتر هادی طحان نظیف؛ دانشیار دانشگاه امام صادق علیه السلام

دبیر اجرایی: دکتر محمدرضا فارسیان

همکاران بخش اجرایی: دکتر احمد علی نژاد، امین مددی، سید محمدرضا سید علیخانی، محمد ابراهیم سعادت، دانیال دیانی، هادی ابراهیم پور مالمیر، حمید مزینانی، هادی وکیلی پور، حسن هاشمی، مهدی تاجیک نژاد، حمید فدائی رازلیقی، خلیل محمدخانی، علی قره داغی، عباس قربانی، سجاد سکوتی.

شورای رسانه: علی نادری، محمدعلی قندهاری نیا، مهدی ترابیان، محمد مهدی رحمتی، عبدالله عبدالهی، شهرام وثوقی راد، حسن روزی طلب، علی فروغی، احسان صالحی، مهدی عرفاتی، محمد مهدی رحیمی، محمد مهدی خیرجو، محمدامین میرزایی، محمدامین ایمانجانی، علی صدری نیا، محمدرضا شفیعی، مسعود بصیری، محمدرضا اکبری، محمد سلیمانی (دبیر).

همکاران بخش رسانه: مهدی سموعی، محمدرضا آقابابایی، سید جواد طباطبائی، عباس کلاهدوز، رسول بابازاده، سیدهادی حسینی، فرزاد صابر، محمدحسن ابوالحسنی، عبدالجواد کنعانی، علی کمالی، احمدرضا شهریاری، مهدی سرداری، محمد یاقوتی.

دبیر کمیته بین الملل: جواد عرب شیرازی

همکاران بخش بین الملل: محمد شکوهی فر، دکتر امیر رضایی پناه، دکتر محمد ابراهیم عباسی، مریم زندی، جواد پارسامهر، سینا محمدی، هانیه ترکیان، مرتضی کریمی.

فهرست مقالات

- ۱----- **بخش فارسی**
- ۳----- **مبانی، اصول و مفاهیم**
- تحلیل انتقادی استناد قضات به مبانی حقوق بشر غربی در پرتو منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای / امیر کشتگر /
- ۵----- وحید حیدری
- ۷----- مبانی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای / میثم بلباسی
- مطالعه تطبیقی مبانی معرفتی آزادی در فرهنگ غرب مدرن و فرهنگ اسلامی و دلالت‌های آن در عرصه رسانه (با تأکید بر اندیشه آیت الله خامنه‌ای) / مجید مبینی مقدس
- ۹-----
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای / محسن رضائی
- ۱۰-----
- مفهوم «حق» و «آزادی» در نظام حقوقی اسلام و مقایسه با سایر نظام‌های حقوقی / میثم بلباسی
- ۱۱-----
- تدوین مدل مفهومی تاب‌آوری خانواده مبتنی بر اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای: رویکرد تحلیل مضمون / عباس آیینی چی
- ۱۳-----
- تحلیل مقایسه‌ای مفهوم حقوق و آزادی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و نظام‌های حقوقی غربی: چالش‌ها و فرصت‌ها / سید بهروز هاشمی مطلق / موسی معیری
- ۱۵-----
- تحلیل تطبیقی حقوق بشر اسلامی و غربی با تأکید بر آزادی‌های مشروع قانون اساسی / سارا همت بهاری / مهرگان پوربابا شیرکوهی
- ۱۷-----
- آزادی‌های مشروع زنان شاغل در پرتو منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / فاطمه منظمی / زینب محمدزاده
- ۱۹-----
- کنکاشی پیرامون مبانی و چارچوب نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) / مریم عزیزبها / علی خاک رنگین
- ۲۱-----
- نسبت کرامت ذاتی انسان با مردم‌سالاری دینی و تحدید آزادی‌های مشروع در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / رضا ملازاده / میثم شعیب
- ۲۳-----
- مبانی تحدید مرزهای آزادی در فضای مجازی از دیدگاه آیت الله العظمی خامنه‌ای / محمد بانیانی / علی بیات / ابراهیم موسی زاده
- ۲۵-----
- تحلیل حقوقی مفهوم آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / احسان مرادزاده / سید محمد حسین هاشمی
- ۲۷-----
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع او / احمد اسماعیل تبار
- ۲۹-----
- مفهوم حق و آزادی در نظام حقوقی اسلام و مقایسه آن با سایر نظام‌های حقوقی / محمدرضا غفوری
- ۳۰-----
- مبانی انسان‌شناختی حقوق و آزادی‌های فردی در اندیشه اسلامی و عصر روشنگری / سید کامران فتح‌اللهی / میلاد راد
- ۳۱-----
- حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای / سید کامران فتح‌اللهی /
- ۳۳----- میلاد راد
- تحلیلی فقهی بر ادبیات عمومی حضرت آیه الله خامنه‌ای پیرامون وظائف و اختیارات رهبری از منظر نظریه انتخاب و انتصاب / هادی حاج زاده / مصطفی منتظری
- ۳۵-----

- مبانی فقهی حق بر «صلح» و «آتش بس» در اندیشه آیه الله العظمی خامنه ای بر اساس کتاب شریف «المهادنه» / هادی حاج زاده / مصطفی منتظری ----- ۳۷
- آزاداندیشی و حقوق ملت؛ بازخوانی منظومه فکری آیت الله خامنه ای در ترویج آزادی های مشروع / سیدعلی میرلوحی / ثمین اسماعیل زادیان ----- ۳۹
- حق بر هدایت به عنوان یک حق انسانی فراموش شده از منظر آیت الله خامنه ای / مهدی غفرانی ----- ۴۱
- بررسی حقوق ملت و آزادی های مشروع؛ از تأمین اجتماعی تا مالکیت مشروع / صادق قنواتی ----- ۴۲
- تحلیل فقهی مفهوم «حق» در اندیشه رهبری و تفاوت آن با «حق طبیعی» در حقوق غربی / مهدی غفرانی ----- ۴۳
- مؤلفه های مطالبه عادلانه در تحقق حقوق ملت در اندیشه آیت الله خامنه ای / مهدی امیدی ----- ۴۴
- تبیین فقهی تحدید آزادی فردی از منظر آیت الله خامنه ای / مهدی غفرانی ----- ۴۵
- تحلیل مبانی حقوق و آزادی های مشروع در اندیشه اسلامی و نقد سایر نظام های حقوقی / سیدکاظم موسوی ----- ۴۶
- تبیین تحلیلی جایگاه حقوق ملت در منظومه حکمرانی ولایی مدظله العالی / علی بیگدلی ----- ۴۷
- با تأکید بر گفتمان مقام معظم رهبری / مدظله العالی ----- ۴۷
- تحلیل مبانی دینی و قانونی حقوق ملت به مثابه هویت جمعی؛ از منظر مقام معظم رهبری / اکرم صالحی / روشنک صابری ----- ۴۹
- نقش آموزه های مقام معظم رهبری در تحکیم کرامت زن در خانواده در نظام حقوقی ایران / دکتر زهرا طاهری پور / ساجده بقایی ----- ۵۱
- تبیین حق مادری در گفتمان اسلامی؛ واکاوی دیدگاه های آیت الله خامنه ای با تأکید بر کرامت، مسئولیت و حمایت اجتماعی / الهام شریعتی ----- ۵۳
- حق تصدی زنان بر مناصب مدیریتی از منظر اندیشه مقام معظم رهبری / سیده فاطمه موسوی نژاد / هدی غفاری ----- ۵۴
- گفتمان آزادی در اندیشه آیت الله العظمی خامنه ای / سید سجاد ایزدهی ----- ۵۵
- آزادی و مسئولیت در اندیشه رهبر انقلاب؛ چارچوبی برای فهم حقوق شهروندی / جمعه علی نظری / اسحاق اکبری ----- ۵۶
- بررسی نقش عقل در تبیین قلمرو آزادی از منظر عقلانیت اسلامی و غربی / حسن عبدی ----- ۵۸
- حقوق ملت و آزادی های مشروع از منظر جامعه شناسی / سید علی فاطمی ----- ۶۰
- بررسی تطبیقی حقوق ملت و آزادی های مشروع در قانون اساسی ایران و پاکستان / حانیه فکری زاده ----- ۶۱
- حق و آزادی در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه ای / سید علی فاطمی ----- ۶۳
- هماهنگی امنیت ملی و آزادی های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری / محمدرضا حاتمی مهرورز ----- ۶۵
- تحلیل تطبیقی آزادی های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه ای و اسناد بین المللی حقوق بشر / احسان عزیزی ----- ۶۷
- حقوق اقلیت ها در منظومه فکری آیت الله خامنه ای؛ راهبردی برای همزیستی مسالمت آمیز / ابراهیم موسی زاده / علی اکبر داودی پور ----- ۶۹
- حقوق ملت به عنوان هویت جمعی / میثم بلباسی ----- ۷۱
- حقوق متقابل زن و مرد از دیدگاه آیت الله خامنه ای / سیده سمیه صدیقی ----- ۷۳
- نقش آزادی های مشروع در تأمین و تحقق حقوق عامه در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه ای با تأکید بر بیانیه گام دوم انقلاب / آریتا مطیعیان / ابراهیم موسی زاده ----- ۷۴
- حدود و ثغور آزادی زنان از دیدگاه آیت الله خامنه ای / لیلا ثمنی ----- ۷۶

- ضرورت و چهارچوب محتوایی آزادی بیان در منظومه‌ی فکری آیت‌الله خامنه‌ای / ابراهیم موسی‌زاده / محمد امین ابراهیمی ----- ۷۷
- حقوق و آزادی‌های ایران در مقایسه با نظام‌های دیگر / محمد امین قوامی / لیلا جوانمرد ----- ۷۹
- سیر تطور مفهوم آزادی در ایران معاصر با تأکید بر اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای / مرضیه صادقیان ----- ۸۱
- بررسی و تحلیل نوآوری‌های فقهی - حقوقی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در حقوق خصوصی / حسین عندلیب ----- ۸۳
- حقوق زن در خانواده از منظر آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) / هاجر نعمت الهی ----- ۸۴
- بررسی تطبیقی نظارت بر قوانین توسط شورای نگهبان در نظام جمهوری اسلامی ایران و شورای قانون اساسی در فرانسه و ارتباط آن با حقوق و آزادی‌های مشروع مردم / سید کامران فتح‌اللهی / کیومرث زمانی شیخ‌آباد / امیرحسین نیک خلق معمار ----- ۸۶
- الگوی مفهومی حقوق زن در گفتمان رهبری / خدیجه برزگر / زهره صداقت ----- ۸۸
- زن و حق مادری در گفتمان رهبری / سمیه عرب‌خراسانی ----- ۹۰
- بازخوانی اجتهاد زنان در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری / علی‌اللهی خراسانی / زینب یاراحمدی خراسانی -- ۹۱
- خانواده و شکل‌گیری هویت زن: دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای / معصومه زارعی ----- ۹۳
- حق مطالبه‌گری مردمی، در نسبت با بند ۳ اصل ۴۳ قانون اساسی و منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای / ابراهیم موسی‌زاده / زهرا عربی ----- ۹۵
- موازنه بین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با امنیت ملی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران / خسرو حسین پور ----- ۹۷
- حق بر کرامت انسانی در منظومه فکری مقام معظم رهبری / عاطفه خرمی آرانی ----- ۹۸
- اجتهاد و مرجعیت بانوان از منظر فقه اجتماعی و بازتاب اجتماعی آن (مبتنی بر نظر مقام معظم رهبری) / زهرا سادات میرهاشمی ----- ۹۹
- حقوق اجتماعی زنان از دیدگاه رهبری / زهرا آل اسحاق / فاطمه حامدین ----- ۱۰۰
- حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تحلیل در اندیشه‌ی اسلامی / سارا دلیر احمدنیا ----- ۱۰۲
- رعایت حریم خصوصی افراد در کشف جرم (با نگاهی به دیدگاه رهبری انقلاب) / وحید نکونام ----- ۱۰۳
- حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تحلیل در اندیشه‌ی اسلامی / سارا دلیر احمدنیا ----- ۱۰۴
- منشأ حق و آزادی، حقوق نظام اسلامی چه تأثیری بر آزادی دارد؟ / ابوالفضل حاتمی ؛ ----- ۱۰۵
- تحلیل نشانه شناختی آزادی‌های مشروع نظام گفتمانی بیانات رهبری براساس رویکرد ون لیوئن / سولماز ملت دوست / مریم حاجی محمد جعفر ----- ۱۰۶
- تبلیور مفهوم آزادی در جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع / مریم بیکی / مهدی شورش ----- ۱۰۷
- مرزهای افشاگری در قلمرو آزادی بیان در منظومه فکری امام خامنه‌ای / سید محمد علوی زاده / جواد مصلحی -- ۱۰۹
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظر فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای / رضا رومانی ----- ۱۱۱
- مواضع رهبری پیرامون ظلم‌ستیزی جهانی و نقد سکوت سازمان‌های بین‌المللی مقابل جنایت‌های رژیم صهیونیستی / زینب فرنام ----- ۱۱۲
- امکان مفهومی مشارکت اجتماعی برای زن مسلمان: دوگانه خانه داری و مشارکت اجتماعی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای / مجید دهقان ----- ۱۱۴

- تحلیل حقوقی مفهوم آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / احسان مرادزاده / سید محمد حسین هاشمی ----- ۱۱۶
- آزادی‌های مشروع در نگاه آیت الله خامنه‌ای، طریق رشد جامعه اسلامی در تولی به ولی فقیه / محمد زارع بیدکی / محمد جواهری طهرانی ----- ۱۱۸
- کرامت انسانی در سایه آزادی: تحلیل دیدگاه‌های امامین انقلاب و اصول قانون اساسی / نعیمه ذوالفقاری / زینب توسلی ----- ۱۲۰
- حقوق شهروندی در اندیشه رهبری انقلاب اسلامی / سجاد کتابی / علی کتابی / کبری سلیمانی ----- ۱۲۲
- تحلیل نظام حقوق شهروندی در اندیشه رهبری انقلاب اسلامی: الگوی تعادلی حقوق، مسئولیت‌ها و پیشرفت جامعه / سجاد کتابی / کبری سلیمانی / علی کتابی ----- ۱۲۴
- بازخوانی مفهوم کرامت انسانی به مثابه مبنای حقوق ملت در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / سجاد اسماعیلی ۱۲۵
- نظریه کرامت انسان به مثابه بنیاد حقوق ملت در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / حمید شاکری ----- ۱۲۷
- «زمینه شناسی توجه مستمر به حق مشارکت مردم در بازه سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری» / احسان آقامحمدآقایی ----- ۱۲۹
- درآمدی بر حق مطالبه گری از منظر آیت الله خامنه‌ای / پویا اسدی شمس آباد / سعید منصوریان ----- ۱۳۱
- حقوق اساسی ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در اندیشه مقام معظم رهبری / منصور مسلمانی ----- ۱۳۳
- شاخص‌های حقوق و آزادی‌های اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری با تأکید بر بیانیه دوم انقلاب / منصور مسلمانی ----- ۱۳۴
- تحلیل تعارض آزادی‌های فردی زنان و مصلحت عمومی در نظام حقوقی ایران / ماهان پیله ور خورشیدی --- ۱۳۶
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در اندیشه و دیدگاه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران (آیت الله سید علی خامنه‌ای) / دکتر سعید مردانی ----- ۱۳۸
- تبیین نقش انقلاب اسلامی و منطق فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای در حفظ حقوق ملت‌ها در نظام سلطه بین الملل / مهدی حیدریان / علیرضا محرابی ----- ۱۴۰
- فقه تمدنی و حقوق ملت: تحلیل ظرفیت‌های اجتهادی در دیدگاه آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / منصوره ارجمندی فرد ----- ۱۴۱
- نقش ولایت فقیه در تقویت حاکمیت قانون: تحلیل بیانات رهبر انقلاب / مهدی سرداری ----- ۱۴۲
- تحلیل سه‌گانه کرامت، آزادی و امنیت در ساختار حقوق ملت؛ بازخوانی سیاست‌گذاری حقوقی در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) / امیر پورمقدمی طبالوندانی ----- ۱۴۴
- حق سکوت و فقه مسئولیت اجتماعی از منظر آیت الله خامنه‌ای / مهدی غفرانی ----- ۱۴۵
- تحلیل و بازشناسی آزادی مشروع از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای / زهرا جمادی / رضا احمدی ----- ۱۴۶
- حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای / محمد شهبازی فراهانی / میلاد راد ----- ۱۴۷
- تحلیل نقش اخلاق در چارچوب حاکمیت آزادی‌های مشروع با تأکید بر عدالت، مصلحت، نظم و منافع عمومی در حقوق ایران / سید کاظم موسوی ----- ۱۴۹

- نقش دولت در تحقق آزادی‌های مشروع اجتماعی با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و اصول قانون اساسی/ جعفر احمدزاده----- ۱۵۱
- تحلیلی برنسبت امر به معروف و نهی از منکر با آزادی اجتماعی با تأکید بر دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی/ زینب درویشی----- ۱۵۳
- بررسی گفتمان آیت الله خامنه‌ای در تبیین آزادی بیان مشروع و بازتاب آن در رویه حقوقی ایران/ امید محمدی نیا/ زینب بادزمان/ شایان سمندری بهراسمان ----- ۱۵۵
- مطالعه تطبیقی حقوق زن درانقلاب اسلامی و غرب با تأکید بر دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای/ زینب درویشی ۱۵۷
- واکاوی آزادی بیان مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای و تطبیق با رویه حقوقی ایران/ امید محمدی نیا/ زینب بادزمان/ شایان سمندری بهراسمان ----- ۱۵۸
- گسترش مفهوم حق دادخواهی در پرتوی اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای/ امیرحسین روستا/ محمدسعید رحیم پور خطبه سرا ----- ۱۶۰
- مبنای مسئولیت مدنی پلتفرم ها / محمد بهمند فیروز ----- ۱۶۲
- حق بر تربیت و نظام حقوقی حاکم بر آموزش و سواد رسانه‌ای در فضای مجازی/ جهانگیر حسینی ----- ۱۶۴
- بازتعریف منطق شناسایی، جایگاه و آزادی اقلیت‌های دینی در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای/ محمد جواهری طهرانی/ حمیدرضا علیایی ----- ۱۶۶
- جایگاه مردم در نظام اسلامی در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای/ ابراهیم موسی زاده ----- ۱۶۷
- آزادی ملی؛ نظریه‌ای در نسبت با انسان و جامعه معاصر مبتنی بر منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای/ دکتر محمدرضا فارسیان ----- ۱۶۹
- رویکردی مقایسه‌ای به آزادی در نظم سیاسی مبتنی بر دین و سکولاریسم/ محمد جواد نوروزی----- ۱۷۱
- مردم‌سالاری دینی به مثابه عرصه بصیرت‌افزایی و رشد تربیت سیاسی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی امام خامنه‌ای^(مد) ظله‌العالی/ حسن رضایی ----- ۱۷۲
- مقایسه آزادی در جمهوری اسلامی با آزادی در غرب با تأکید بر کلام مقام معظم رهبری/ محمد علی علیپور----- ۱۷۴
- چشم انداز حقوق خانواده در ایران با تأکید بر اندیشه مقام معظم رهبری/ هدی مصطفائی/ خدیجه برزگر----- ۱۷۵
- بررسی جایگاه تکریم زن و صیانت از حقوق وی در تحکیم خانواده/ مریم رحیمی سجاسی----- ۱۷۷
- «نهاد سیادت»: تفسیر آزادی مشروع و ضمانت اجرای حقوق متقابل در نهاد خانواده/ کبری پورعبدالله ----- ۱۷۸
- حق بر انتخاب و انتخابات سالم در منظومه‌ی فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای/ علی تقی نژاد ----- ۱۸۱
- اصول و چارچوب آزادی علمی (آزاداندیشی) از منظر آیت الله خامنه‌ای/ سیده فاطمه فقیهی----- ۱۸۳
- حق بر تابعیت مضاعف در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، حقوق بین‌الملل و فقه جعفری/ علی سرمیی ----- ۱۸۴
- مردم‌سالاری دینی در عمل: درس‌هایی از بیانات رهبر انقلاب درباره حضور در انتخابات/ مهدی سرداری --- ۱۸۶
- فقه‌الزمن و تنظیم آزادی‌های مشروع از منظر آیت الله خامنه‌ای/ مهدی غفرانی ----- ۱۸۸
- نقش زنان در ایجاد و استمرار تمدن نوین اسلامی با تأکید بر دیدگاه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای/ زینب درویشی ----- ۱۸۹
- واکاوی آزادی بیان مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای و تطبیق با رویه حقوقی ایران/ امید محمدی نیا/ زینب بادزمان/ شایان سمندری بهراسمان ----- ۱۹۱

- فرهنگ اسلامی به عنوان محور اصلی آموزش زبان دوم: رهنمودهای آموزشی امام خامنه‌ای / کامران مهرگان -- ۱۹۳
- حقوق شهروندی در نظام تقنینی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) / سعید ذوقی ----- ۱۹۴
- انطباق سنجی تطبیقی جایگاه حق امنیت روانی در حقوق ایران و فرانسه مبتنی بر منظومه فکری رهبری / سید علی میرمحمدی / محمد باقر پناهی ----- ۱۹۵
- آزادی در پرتو عبودیت؛ بازخوانی مفهوم آزادی مشروع از منظر اندیشه اسلامی و امامین انقلاب / ایوب رنجبری / مهدیس پارسافر ----- ۱۹۷
- تحلیل گفتمان رهبر معظم انقلاب براساس کلیدواژه آزادی و مردم در چهار دهه اخیر / محسن ملکی ----- ۱۹۹
- جایگاه امید در تربیت تمام ساحتی در سخنان آیه الله خامنه‌ای با تأکید بر بیانیه گام دوم انقلاب / سمیه عمادی اندانی / مهنوش غزلباش ----- ۲۰۱
- مقایسه تطبیقی نظریه مردم سالاری دینی در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) در ایران و نظریه قرارداد اجتماعی جان لاک در آمریکا / حمیدرضا سلیمی ----- ۲۰۲
- محورهای حق ملت بر تعلیم و تربیت مطلوب و الزامات مترتب بر آن از نگاه رهبر معظم انقلاب / مریم اسماعیلی ----- ۲۰۴
- حقوق اقلیت های دینی و مذهبی از دیدگاه مقام معظم رهبری / مهدی فرمانیان ----- ۲۰۶
- تحلیل نسبت حقوق ملت با آزادی های مشروع با تقدم سازی نوین اسلامی در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی / علی الهی تبار ----- ۲۰۷
- استقلال فرهنگی به عنوان رکن اساسی حقوق شهروندی و مبانی فقهی آن در منظومه فکری مقام معظم رهبری / عبدالوهاب روحانی ----- ۲۰۹
- جرم انگاری نقض حقوق همبستگی ملت، تحلیل مبانی فقهی و حمایت کیفری از آن، با تأکید بر منظومه فکری مقام معظم رهبری / عبدالوهاب روحانی ----- ۲۱۱
- مفهوم آزادی در نظام حقوقی اسلام با تأکید بر اندیشه های مقام معظم رهبری / حکیمه فرنام ----- ۲۱۲
- تحلیل گفتمان امنیت فضای مجازی از دیدگاه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر مسئولیت حقوقی / زهراسادات حسینی / مجید قاسم کردی ----- ۲۱۳
- مبانی حقوق ملت در منظومه فکری امام خامنه‌ای (مدظله العالی) / یونس خداپرست ----- ۲۱۵
- خانواده، نقطه عزیمت رهایی از استضعاف و تحقق حقوق ملت در اندیشه امام خامنه‌ای / زهرا صرفی ----- ۲۱۷
- مبانی فقهی دیدگاه رهبر معظم انقلاب درباره حریم خصوصی معنوی و تطبیق با نظریه های غربی / علی جعفری ----- ۲۱۸
- مفهوم و مبانی چارچوب های حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با دیگر نظام های حقوقی / علی صالحی فارسائی ----- ۲۱۹
- آزادی های اساسی مردم و اهداف آن در اندیشه های امام خامنه‌ای (حفظ الله تعالی) / آبتین امیری / محمد باران زهی ----- ۲۲۱
- کاربست دوگانه حقوق بشردوستانه در نظام بین الملل: تحلیلی انتقادی بر اساس دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / محمد جواد مولوی / سید فواد علوی ----- ۲۲۲
- تقابل مبانی دینی و سکولار در تعریف حقوق بشر با محوریت اندیشه رهبری / عبدالحکیم سلیمی ----- ۲۲۴
- حدود و محدودیت های اخلاقی و اجتماعی آزادی بیان از دیدگاه قرآن / نسرين علوی نیا / مصطفی رفیعی زین آبادی ----- ۲۲۵

- ۲۲۶ ----- شناسایی و تبیین مولفه‌های حقوق مردم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) / سیداصغر جعفری
- ۲۲۷ حقوق زنان در آیه ۱۵ سوره نساء از منظر مقام معظم رهبری: تأملی بر عدالت، کرامت و اثبات جرم / زهره رضایی
- ۲۲۸ ----- مقایسه حقوق کیفری ایران با منشور حقوق بشر سازمان ملل / عبدالحمید فرزانه / محمد نبی تاجداری
- حق الناس بودن آرای مردم از دیدگاه مقام معظم رهبری و نقش آن در تثبیت مردم سالاری دینی / عبدالحمید فرزانه /
- ۲۳۰ ----- ندا رستگاران
- ۲۳۱ تحلیل معیار اخلاق هنجاری و تأثیر آن بر آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای (مدظله) / مجیدهدایت شده
- مبانی فقهی - حقوقی آزادی بیان در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) و الزامات تضمین آن در نظام
- جمهوری اسلامی ایران / علیرضا گرامی ----- ۲۳۳
- تحول گفتمان آزادی سیاسی در ایران معاصر: از مشروطه تا جمهوری اسلامی (از مطالبه‌گری تا احقاق آزادی) / مهدی
- نادری ----- ۲۳۵
- نسبت آزادی‌های مشروع با امنیت ملی؛ تعارض یا تکامل؟ (با تأکید بر دیدگاه‌های آیت الله خامنه‌ای) / عرفان
- صادقی‌فر ----- ۲۳۷
- مبانی فقهی - حقوقی آزادی بیان در اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای و الزامات تضمین آن در نظام جمهوری اسلامی
- ایران / علیرضا گرامی ----- ۲۳۸
- تحلیل مفهوم «حق» و «آزادی» در فقه اسلامی و مقایسه با نظام حقوقی انگلستان / امیر احمدی / حسن الفتی - ۲۳۹
- حقوق ملت به عنوان هویت جمعی / ثمینه بهادری جهرمی ----- ۲۴۱
- صیانت از آزادی مشروع از منظر آیت الله العظمی خامنه‌ای با نگاهی تطبیقی به دیگر جوامع / حسن سلطانی / ژیل
- عباسی ----- ۲۴۲
- مفهوم حق و آزادی در نظام حقوقی اسلام و مقایسه تطبیقی آن با نظام‌های حقوقی غربی و اسناد بین‌المللی حقوق
- بشر / متین علی عسگری / نسرين کامران ----- ۲۴۴
- دلالت‌های منظومه فکری مقام معظم رهبری در تکامل و توسعه ادبیات حقوق بشر / سید محسن قائمی خرق -- ۲۴۵
- آزادی ملت در انتخاب غلط و وظایف حاکمیت اسلامی در قبال آن با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری / محمد
- حسین کاظمی رنانی ----- ۲۴۷
- اندیشه‌های مقام معظم رهبری و نظام عدالت کیفری ایران / حسین علی مرادلو ----- ۲۴۸
- رویکرد دیالوگی حق کرامت در قانون اساسی: تأملی بر اندیشه‌های رهبری / فاطمه کبری فرهادی مجد ----- ۲۴۹
- جمهوریت در اندیشه سیاسی آیت الله خامنه‌ای (مدظله) / غلامرضا ضابط پورکاری / سید باقر حسینی ----- ۲۵۰
- اسلام، عدالت و حقوق بشر: سه‌گانه گفتمانی در منویات مقام معظم رهبری / دانیال رضاپور ----- ۲۵۲
- آزادی‌های مشروع و حقوق ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری / شهریار
- بیطرف حقیقی ----- ۲۵۴
- حقوق شهروندی کرامت محور در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / محسن مهاجرنیا / سید ابراهیم معصومی / محمد
- مهاجرنیا ----- ۲۵۵
- تحلیل تطبیقی جایگاه حقوق زن در اندیشه مقام معظم رهبری و امام خمینی: بررسی آموزه‌های قرآن کریم / محمد مهدی
- کریمی نیا / اکرم جعفری ----- ۲۵۷
- بررسی مبانی فلسفه سیاسی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر قرآن کریم و احادیث: تحلیل جایگاه حقوق

- ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری ایشان / سید محمد حسن هاشمی / محمد مهدی کریمی نیا ----- ۲۵۹
- مستندسازی حدیثی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در زمینه حقوق شهروندی: تحلیل و تبیین / محمد مهدی کریمی نیا / الهام قاسمی ----- ۲۶۱
- تبلور اصل برائت در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹۲ و آزادی‌های مشروع / سید رضا قانون ----- ۲۶۳
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی با تأکید بر حق رأی و انتخابات از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / علی سامعی ----- ۲۶۵
- جایگاه حقوق اقلیت‌های دینی در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / سید فواد علوی / محمد جواد مولوی ----- ۲۶۷
- بررسی تأثیرات استعمار غرب بر شکل‌گیری هویت فرهنگی در غرب آسیا / زهرا میراشه ----- ۲۶۹
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی با تأکید بر حق رأی و انتخابات از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / علی سامعی / حمید رضا علوی وفا ----- ۲۷۱
- آزادی، بنیاد مشروعیت ولایت فقیه در منظومه توحید و عقانیت اسلامی / مهدی عامری شهرابی ----- ۲۷۳
- حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و نظام حقوقی حاکم بر محتوا (در منظومه فکری امام خامنه‌ای) / عذرا طباطبایی حکیم ----- ۲۷۴
- حقوق خصوصی و آزادی‌های مشروع ملت در منظومه فکری مقام معظم رهبری / علی وزیری پور ----- ۲۷۶
- تحلیل تطبیقی حقوق کودکان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اسناد بین‌المللی / فائزه مهری / زهرا مهری / حدیثه مهری ----- ۲۷۸
- بنیان‌های حق برآموزش در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری: بررسی تطبیقی با قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی / رقیه صادقی رام / ابوالفضل حبیبی ----- ۲۸۰
- حق بر رأی و انتخابات در اندیشه مقام معظم رهبری / علیرضا هاشمی شیر ----- ۲۸۲
- اصل حسن نیت به مثابه یک اصل اخلاقی-حقوقی در تفسیر قوانین مرتبط با حقوق ملت / اکبر بشیری / آیلین فرمانی ----- ۲۸۴
- صیانت از حقوق عامه در فضای مجازی در منظومه فکری و آراء قضایی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / محمد پاشا طارقلی ----- ۲۸۶
- حقوق زن در اسلام با استناد به منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای با نگاهی انتقادی به اندیشه غربی / سید ابراهیم حسینی ----- ۲۸۷
- حق دادخواهی و نظام حقوقی حاکم بر مسئولیت‌ها در فضای مجازی با تأکید بر منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / سیده لطیفه حسینی ----- ۲۸۹
- جستاری در مفهوم «ملت» به عنوان مخاطب حقوق و آزادی‌ها در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران / محمد امین ابریشمی راد ----- ۲۹۱
- جهانی‌شدن فرهنگی و تحولات خانواده در پرتو حقوق ملت و آزادی‌های مشروع: مطالعه‌ای بر مبنای رویکرد فقهی، حقوقی و تمدنی آیت الله سید علی خامنه‌ای (دام ظلّه العالی) / مهدی نورایی ----- ۲۹۳
- تحلیل فقهی حقوقی مؤلفه‌های تضمین حقوق انسانی مجرمین در اندیشه آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) / مصطفی مسعودیان ----- ۲۹۵

- رویکرد قانون مجازات اسلامی به ویژگی‌های قانون اساسی کارآمد در تضمین حقوق ملت / حسین کلوندی / کوثر خالدیان ----- ۲۹۶
- مولفه های مطلوب حقوق شهروندی از منظر اندیشه های آیت الله خامنه ای / محمدرضا اعزازی ----- ۲۹۷
- حقوق و آزادی های مشروع در منظومه فکری آیت الله خامنه ای / زینب یزدانی یکتا ----- ۲۹۹
- مقایسه تطبیقی آزادی های مشروع و حقوق مردم در ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری با معیارهای جهانی / سید اسماعیل موسوی ----- ۳۰۰
- تضمین حقوق اقلیت های دینی و مذهبی در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آراء و نظرات مقام معظم رهبری / غلامرضا مولاییگی / ولی الله حیدرزاد ----- ۳۰۱
- تأملی بر اندیشه های مقام معظم رهبری (حفظه الله) پیرامون حقوق مردم و آزادی های مشروع در اسلام و سایر ادیان الهی / مهدی عباسی ----- ۳۰۳
- بررسی فقهی تروریسم با تأکید بر آراء و اندیشه های آیت الله خامنه ای / رضوانه اسماعیلی ایولی ----- ۳۰۵
- مبانی فقهی و فلسفی حقوق ملت در اندیشه آیت الله خامنه ای با تأکید بر نقش مردم در حاکمیت / ابوالفضل سجادی فر / کمال کریمی آغسقال / عرفان اسداللهی اصل ----- ۳۰۷
- حقوق و آزادی های مشروع در جمهوری اسلامی ایران بر اساس دیدگاه های حضرت آیت الله خامنه ای / سحر صنیعی ----- ۳۰۹
- نقش مردم سالاری دینی و حرکت عمومی در تحقق حقوق ملت و آزادی های مشروع از منظر آیت الله خامنه ای / مصطفی منتظری / غلامرضا منتظری ----- ۳۱۰
- حقوق و آزادی های مشروع در جمهوری اسلامی ایران بر اساس دیدگاه های حضرت آیت الله خامنه ای / سحر صنیعی ----- ۳۱۲
- مبانی نظری حقوق ملت و آزادی های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه ای و مقایسه آن با اسناد بین المللی حقوق بشر / مصطفی منتظری / هادی حاج زاده ----- ۳۱۳
- منابع مشروع سازی آزادی ها در حوزه خانواده: بررسی نقش منصوبات شرعی، عرف و عقل در موضوع شناسی و تعیین احکام / سید محمد صادق میرحسینی / احمد رضا ساعدی بیدگلی / یمننا واحدیان عظیمی ----- ۳۱۵
- کارکردهای زیبایی شناسی رسانه در روایت عدالت و آزادی از دیدگاه رهبری تا راهبرد رسانه ای / محمدرضا سبحانی / نسب / زهرا قربانی رضوان ----- ۳۱۷
- آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران با سایر نظام های حقوقی با تأکید بر اندیشه های امام خامنه ای / فاطمه اصحابی ----- ۳۱۹
- حق مشارکت سیاسی در نظام جمهوری اسلامی ایران - تحلیلی تطبیقی با نظام های دموکراسی لیبرال با تأکید بر نقش مردم و ولایت فقیه / کاوه فرهادی / صمد قائم پناه ----- ۳۲۰
- صبانت از آراء شهروندان در انتخابات در منظومه فکری و عملی آیت اله خامنه ای (رهبر جمهوری اسلامی ایران) / صمد قائم پناه / امین صالحزاده شندی ----- ۳۲۲
- حقوق زنان در قانونگذاری ایران از منظر آیت الله خامنه ای: واکاوی مبانی فقهی - سیاسی و چالشهای معاصر در نظام جمهوری اسلامی / جواد خسروی ----- ۳۲۳
- حقوق جزایی خانواده در آراء آیت الله خامنه ای (تحلیل فقهی - حقوقی و چالش های معاصر) / جواد خسروی - ۳۲۵

- مفهوم آزادی در اسلام و نظام‌های غربی؛ هم‌گرایی و واگرایی مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای / روشنگ صابری / اکرم صالحی ----- ۳۲۷
- مبانی و اصول حاکم بر حقوق فرهنگی شهروندان در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) / محسن داوری ۳۲۹
- تحلیل مبانی نظری آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) / مریم کمائی ----- ۳۳۰
- تحلیل گفتمان آزادی‌های مشروع در فضای مجازی ایران: خوانش لاکلا و موف از بیانات رهبر انقلاب و روایت‌های نسل Z / محمد الیاسی ----- ۳۳۲
- جایگاه حقوق فردی و آزادی‌های عمومی در غرب و اسلام از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) / حجت الله ابراهیمیان / جوادنوری ----- ۳۳۴
- حق بر زیست عاری از فقر؛ دیدگاه مقام معظم رهبری، عملکرد مجلس شورای اسلامی / احمد تقی زاده / خلیل منصوری زاده ----- ۳۳۶
- فلسفه آزادی و نتایج آن در اندیشه آیه الله خامنه‌ای: مقایسه نظر آیه الله خامنه‌ای با مکاتب فلسفی غرب / مریم سلطانی کوهانستانی ----- ۳۳۸
- صهیونیسم در قرآن از منظر امام خامنه‌ای و تصدیق آن بر موقف سیاسی جمهوری اسلامی ایران و اندونزی در مقابل بحران قضیه فلسطین و اسرائیل / محمد صادق / موعظت النساء ----- ۳۴۰
- مشروعیت آزادی در سایه نظام اسلامی / صغری غفارزاده ----- ۳۴۲
- نقش جمهوری اسلامی ایران در گسترش فرهنگ مقاومت و احیای هویت اسلامی در منطقه / نسیم زهرانی -- ۳۴۳
- واکاوی حکمرانی دینی در ایران باستان در تقابل با تفکر استعماری ناکارآمدی هویت ایرانی اسلامی / کمال رئوف / کفایت صالحی / عصمت رضوانی مشکانی / پروانه زیویار ----- ۳۴۵
- نقش آیت الله خامنه‌ای در آزادی مشروط و حقوق ملت / محمدحسین اسماعیل آباد محمدی / علی امیری / رضا شکری ----- ۳۴۷
- حق بر حیات در اندیشه فقهی و سبک حکمرانی امام خامنه‌ای / جعفر صادق منش ----- ۳۴۸
- تحلیل فقهی و اصولی اصل ۹ قانون اساسی با تمرکز بر اندیشه رهبری: آزادی‌های مشروع در تراز نظم عمومی و مصلحت / محسن تقی زاده / مهدی محمدزاده / سجاد قاینی ----- ۳۵۰
- حاکمیت دینی و استقلال ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای / ابوالفضل سجادی فر / کمال کریمی آغسفال / سجاد بیگی ثیلانلو ----- ۳۵۲
- جایگاه آزادی بیان در منظومه فکری رهبر انقلاب با رویکردی به بایسته‌های ارتباطات اجتماعی / بهروز زینلی / کیومرث احمدی ----- ۳۵۴
- از اسطوره دموکراسی تا واقعیت استکبار: واکاوی تمدن سلطه‌گر آمریکا در نظم جهانی با تکیه بر آموزه‌های قرآنی / محسن تقی زاده / مهدی محمدزاده ----- ۳۵۵
- نقش تربیت بدنی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / حسین عاشوری ----- ۳۵۷
- آزادی بیان در منظومه فکری مقام معظم رهبری / فرید آزادبخت ----- ۳۵۹
- ظرفیت‌سنجی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با رویکرد نظام‌سازی تمدنی /

- کیان مولانی ----- ۳۶۰
مقایسه دیدگاه امام خمینی، مقام معظم رهبری و علامه مصباح یزدی در نقش مردم در مشروعیت حکومت اسلامی /
عماد قربانی ----- ۳۶۲
فقه مقابله و جهاد مقاومت: بازخوانی فقه دفاعی شیعه در پرتو تحولات جهان اسلام / محسن تقی زاده / مهدی
محمدزاده / سجاد قاینی ----- ۳۶۴
حقوق ملت و آزادی های مشروع آن در نظام جمهوری اسلامی ایران / فرهاد عباسی ----- ۳۶۶
حق حیات در اندیشه اسلامی و نقد رویکردهای مادیگرایانه غرب با استناد به بیانات رهبری / محمد رضا حمیدی ۳۶۸
بررسی تطبیقی قانون گذاری در اسلام و مکاتب غربی در تناظر با تامین اهداف قانون در تامین سعادت بشر /
نیمانوروزی ----- ۳۶۹
حقوق ملت و آزادی های مشروع در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه ای در سیاست / ثمین السادت حسینی /
سیده معصومه تقوی ----- ۳۷۰
حقوق ملت در پرتو اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و فقه امامیه و آراء و نظرات رهبر معظم انقلاب /
نیمانوروزی ----- ۳۷۲
جبهه مقاومت و بازتعریف حقوق ملت ها / محمد جواد شکوری / زهرا ملکی ----- ۳۷۴
تحلیل بلاغی و گفتمانی خطبه ها و سخنرانی های عربی حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای در ترویج گفتمان
مقاومت اسلامی / عبدالباسط عرب یوسف آبادی ----- ۳۷۵
حق و آزادی در پرتو توحید: بررسی مبانی ارزش شناسی در اسلام و نقد ارزش های نسبی گرایانه غرب / عادل کیانی
القار ----- ۳۷۷
مبانی انسان شناختی و ارزش شناختی حقوق ملت در خطبه ها و سخنرانی های عربی حضرت آیت الله العظمی سیدعلی
خامنه ای / عبدالباسط عرب یوسف آبادی ----- ۳۷۸
حقوق ملت و آزادی های مشروع در آموزه های آیه الله خامنه ای و میرزای نائینی / مولود گرمودی ثابت / محمدرضا
معمدی / حسین احمری ----- ۳۸۰
بازخوانی انتقادی نظام انتخاباتی برآمده از دموکراسی مدرن: هژمون زدایی گفتمانی مبتنی بر مردم سالاری دینی در پرتو
اندیشه رهبری / علی آریان نژاد ----- ۳۸۱
حق بر «امنیت روانی» به مثابه حق بنیادین در اندیشه مقام معظم رهبری؛ تحلیلی در پرتو حقوق عمومی / علی
عزیزی ----- ۳۸۳
الگوی مطلوب تحزب و حدود آزادی آن در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای / علیرضا جعفرزاده ----- ۳۸۵
تبارشناسی رویکردهای موجود جامعه ایرانی در مواجهه با حقوق بشر با تأکید بر اندیشه مقام معظم رهبری / میثم
نداف ----- ۳۸۷
بازخوانی بنیادین نهاد انتخابات در جمهوری اسلامی در پرتو نظریه مبنا با ابتناء بر اندیشه مقام معظم رهبری / کمال
کدخدامرادی ----- ۳۸۸
سطوح تلازم استنباط و حقوق مردم در اندیشه روشن بین آیت الله خامنه ای / علیرضا نصراللهی ؛ ----- ۳۸۹
حق الناس انگاری آراء مردم در فرایند رسیدگی به صلاحیت داوطلبان با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری / مهدی
گلستانی ----- ۳۹۱

حق برخورداری از حمایت کنسولی برای اتباع خارج شده از کشور در پرتو اندیشه های آیت الله خامنه ای و مبانی حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران / امیر لهراسبی ----- ۳۹۲

حق حفظ هویت فرهنگی در مواجهه با جهانی سازی: تحلیلی بر اندیشه های آیت الله خامنه ای / ابوالفضل خاکزاد ۳۹۴

واکاوی بنیادین پیش انگاه های مؤثر بر صورت بندی حقوق و آزادی های ملت در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای / امیر کشتگر / محمدحسین صادقی ----- ۳۹۶

دین طرفدار حقوق انسان ها یا حاکمی از تکالیف آنها / ابراهیم جوانمرد فرخانی ----- ۳۹۸

مبادی، مبانی و اصول آزادی در تفکر اسلامی و مقایسه آن با تفکر غربی / ابراهیم جوانمرد فرخانی ----- ۳۹۹

بازخوانی اصول حقوق ملت و وحدت مذاهب اسلامی بر مبنای منظومه امامین انقلاب بانگاهی بر نقش نخبگان دینی / بهرام دردی گری ----- ۴۰۰

چارچوب ها، الزامات و سازکارها ----- ۴۰۳

الزامات حق بر دادرسی عادلانه در اندیشه اسلامی با تاکید بر منظومه فکری آیت الله خامنه ای / سیده لطیفه حسینی / علی بهادری جهرمی ----- ۴۰۵

استلزامات تضمین حقوق عامه در قوه قضائیه با تاکید بر مؤلفه «بازدارندگی از فساد» در پرتو اندیشه حضرت آیت الله خامنه ای / امیر کشتگر / احمد علی نژاد؛ ----- ۴۰۷

سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / غلامعلی علامه / مهدی علامه ----- ۴۰۹

الزامات حقوقی تضمین آزادی اقتصادی بخش خصوصی در رقابت با بخش دولتی مبتنی بر اندیشه آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی) / احمد رضا حبیبی بابادی ----- ۴۱۰

الزامات تضمین حقوق ملت در نظام انتخاباتی در پرتو سیاست های کلی انتخابات / شهروز شریعتی / ابراهیم مسلمی آرمی ----- ۴۱۲

سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / شیما حیدری ----- ۴۱۴

سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / شیما حیدری / لیلا جوانمرد ----- ۴۱۵

از نص تا عمل: واکاوی سازوکارها و الزامات تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران / فائزه خانقلی ----- ۴۱۷

الزامات تحقق اصل ۲۱ قانون اساسی در پرتو رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی / زینب توسلی / نعیمه ذوالفقاری ----- ۴۱۹

چشم انداز و الزامات تحقق حق تأمین اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری / غلامرضا مولایی / ولی الله حیدرنژاد ----- ۴۲۱

سازوکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای / سجاد کتابی ----- ۴۲۳

نقش سیاست های کلی نظام در سازوکارها و الزامات تقنینی تأمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / مهدی سرداری ۴۲۵

حقوق مشروع زنان در چارچوب الگوی سوم زن: الزامات تقنینی و قضایی در نظام حکمرانی اسلامی / فاطمه سادات حسینی ----- ۴۲۷

تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع در ایران، سازوکارها و الزامات / علی اکبر طارمی ----- ۴۲۹

- الزامات و تضمین حق بر تعلیم و تربیت از منظر آیت الله خامنه ای با نگاهی بر اسناد بین المللی / فاطمه ابراهیمی
ورکیانی / مریم سجادی ----- ۴۳۰
- الزامات و ساز و کارهای تحقق آزادی و عدالت اجتماعی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) / جبار امینی ----- ۴۳۲
- الزامات حاکم بر الگوی مطلوب نظام تأمین اجتماعی در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی / مهدی خطیب / دکتر ولی رستمی ----- ۴۳۳
- الزامات تضمین حق بر مسکن مناسب برای محرومین در پرتو سیاست های کلی نظام و اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) / سید محمد هادی راجی، حمید فعلی ----- ۴۳۵
- الزامات و الگوهای بسط عدالت آموزش عالی با تأکید بر دیدگاه آیت الله العظمی خامنه ای / محمد بانیانی ؛ ----- ۴۳۷
- الزامات حقوقی حمایت از تولید ملی در پرتو حقوق اقتصادی ملت (مطالعه تطبیقی قانون برنامه هفتم و سیاست های کلی تولید ملی) / جواد شفقی ----- ۴۳۹
- بازخوانی حقوقی نظارت شورای نگهبان در پرتو سیاست های کلی قانون گذاری: ترسیم شاخص « جلب مشارکت حداکثری ملت » و الزامات اجرایی آن / محسن نوروزی ؛ ----- ۴۴۰
- الزامات قانون گذاری در حوزه انتخابات مبتنی بر سیاست های ابلاغی / مقام معظم رهبری / وحید حیدری -- ۴۴۲
- حق بر تشکیل خانواده و الزامات و تضمین آن در منظومه فکری مقام معظم رهبری با ارائه تحلیلی از اسناد بین المللی حقوق بشر / فاطمه ابراهیمی و ورکیانی ----- ۴۴۴
- الزامات تضمین حق بر آب در منظومه فکری آیت الله خامنه ای (مدظله) با تأکید بر سیاست های کلی نظام / هادی طحان نظیف / حمید فعلی / سید محمد کشفی ----- ۴۴۶
- نقش و الزامات نظارت بر اجرای قانون اساسی در راستای تأمین حقوق ملت / امیرحسین سلیمان فلاح ----- ۴۴۸
- تحلیل الزامات حاکم بر تضمین حق امنیت شهروندان در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای با تأکید بر رویکرد ایشان در مواجهه با دشمن / رضا تاج آبادی / سمیه شعبانی ----- ۴۴۹
- جستاری در شناسایی الزامات اجرایی حق بر اشتغال، در اندیشه آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی) / امین سلیمان کلوانق / زهرا علیزاد نامور ----- ۴۵۱
- چارچوب های آزادی مطبوعات در نظام اسلامی در منظومه فکری / مقام معظم رهبری / علی ربیع زاده / فاطمه سادات داودی ناوخ ----- ۴۵۲
- سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / شیما حیدری / لیلا جوانمرد ----- ۴۵۴
- تنظیم حقوق و آزادی های مشروع بنا بر مصلحت جامعه اسلامی در پرتو منویات مقام معظم رهبری / فاطمه اسعدی ----- ۴۵۶
- حقوق اجتماعی زنان و معیارهای تأمین آن در اندیشه مقام معظم رهبری / اعظم محمودی / خدیجه برزگر --- ۴۵۷
- تبیین و نقد نوین حقوق ملت و آزادی های مشروع در جمهوری اسلامی ایران: الزامات، چالش ها و چشم انداز آینده / سید بهروز هاشمی مطلق / موسی معتری ----- ۴۵۹
- جستاری بر نقش قوه قضاییه در حفاظت از عدالت در جامعه با تأکید بر اندیشه های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) / محمود کهنی خشک بجاری / احمد پور ابراهیم / محمد حقیقی ازگمی ----- ۴۶۰
- نقش سازنده امر به معروف و نهی از منکر در تحقق حقوق ملت و تضمین آزادی های مشروع بر پایه ارزش های اسلامی و ملی / سید کاظم موسوی ----- ۴۶۲
- سازوکارهای امنیتی و قضایی صیانت از حقوق ملت و آزادی های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله العالی) /

- دکتر هادی رجبی ----- ۴۶۴
کارکرد های دستگاه قضایی در تضمین حقوق و آزادی های مشروع در اندیشه مقام معظم رهبری / محمد کبیری /
امیرحسین روستا ----- ۴۶۶
کارکردهای دستگاه قضایی در تضمین حقوق و آزادی های مشروع در اندیشه مقام معظم رهبری / محمد کبیری /
امیرحسین روستا ----- ۴۶۸
نقش نهادهای قضایی و نظارتی در تضمین حقوق ملت / نجمه عاطفت / صادق خادمی / محمد علی شیخ موحد ۴۷۰
راهکارهای همزیستی مسالمت آمیز بین المذاهب از دیدگاه مقام معظم رهبری / سید علی بطحانی ----- ۴۷۲
الگوی حکمرانی رسانه‌ای در تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع بر اساس منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی
خامنه‌ای (مدظله‌العالی): از نظریه ولایت تا سیاست‌گذاری رسانه‌ای / حجت حاجی محمدی یزدی ----- ۴۷۳
طراحی نظام شاخص‌گذاری بومی حقوق ملت در فضای مجازی مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری / محمد جواهری
طهرانی / مهتاب سلیمانی کرمانی ----- ۴۷۵
ارائه مدل بازاریابی سیاسی ارزش محور مبتنی بر اندیشه های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) / سید حسن حاتمی
نسب ----- ۴۷۷
بررسی راهکارهای علمی تحقق حقوق ملت و آزادی های مشروع در جامعه اسلامی از نظریه تا عمل / نیلوفر سرشگانی /
دکتر صادق خادمی ----- ۴۷۹
ضرورت تدوین قانون امنیت داخلی؛ توازن میان امنیت و حقوق ملت / نوید الهوتی ----- ۴۸۱
حقوق مردم و موانع مشارکت مدنی تمدن‌ساز در تحقق نظام اداری کشور از منظر رهبری / علی نجابتبخش اصفهانی ۴۸۲
جایگاه اخلاق حرفه ای قاضی و دادرس در رسیدگی به دعاوی در فرایند عدالت قضایی (با تاکید بر دیدگاه امام
خامنه‌ای) / رضا تاج آبادی / سمیه شعبانی ----- ۴۸۳
اهمیت و تاثیر نظارت، کنترل ، بازرسی و نقد عملکرد فساد آمیز مدیران در دستگاههای دولتی در حکمرانی مطلوب
(با تاکید بر دیدگاه امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای) / رضا تاج آبادی / سمیه شعبانی / مجید تفرقی ----- ۴۸۴
نسبت آزادی های مشروع و امنیت ملی در حکمرانی فضای مجازی جمهوری اسلامی ایران / فاطمه مهرخواه ----- ۴۸۶
دولت اسلامی، شرط امکان تحقق آزادی انسان متعالی در نظام فکری مقام معظم رهبری ----- ۴۸۸
سید محمد حسین کاظمینی / رضا محمدی / محمد علی آخوندی ----- ۴۸۸
«نظام حقوقی مطلوب حاکم بر محتوای فضای مجازی»؛ مطالعه موردی حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد
فضایل اخلاقی / سید محسن قائمی خرق ----- ۴۹۰
کران‌بندی حق بر آزادی مذهب در منظومه فکری مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی) / مرضیه دیرباز / ابوالفضل حبیبی ۴۹۲
ظرفیت های نهاد امر به معروف و نهی از منکر در تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی های مشروع / علی سامعی ۴۹۳
ظرفیت های نهاد امر به معروف در تامین حقوق و آزادی های مشروع از منظر آیت الله العظمی خامنه‌ای / مریم قرائی /
حمید رضا علوی وفا؛ ----- ۴۹۵
آثار حقوقی عدم نظارت بر نهادهای عالی ناظر در جمهوری اسلامی ایران / زهره ستارشمس آبادی / سید محسن
میرحسینی / محمد حسین جعفری ----- ۴۹۶
تحلیلی بر نظام سیاسی حاکم بر حقوق ملت از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) / عبدالله باقری -- ۴۹۸
بایسته های نظارت حکومت بر شبکه های اجتماعی / محمد امین ابریشمی راد / امیر محمد پورذاکری ----- ۴۹۹

- تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در پرتو دوگانه ولایت و اشرافیت در فرآیند حکمرانی با تأکید بر دیدگاه‌های
مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) / محمدرضا اصغری شورشانی / امیرحسین بشارتی ----- ۵۰۱
- بایسته‌های حکمرانی تقنینی در تأمین حقوق مردم در اندیشه قرآنی آیت الله خامنه‌ای؛ بر اساس تفسیر سوره مجادله /
نجف لک زایی / رضا لک زایی ----- ۵۰۳
- تحقق حقوق ملت و آزادی‌ها؛ راهبردهای مردمی و حاکمیتی در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / محمدجواد مقدم /
حسینعلی نوروزی ----- ۵۰۵
- تضمین حقوق ملت و آزادی‌ها؛ سازوکارهای سه‌گانه در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای / محمدجواد مقدم / حسین
ضیاءالدینی ----- ۵۰۶
- چارچوب حقوقی حاکمیت داده‌ها در شبکه ملی اطلاعات؛ کاوشی مبتنی بر اندیشه رهبر معظم انقلاب / سیدعلی
میرلوحی ----- ۵۰۷
- حقوق ملت و آزادی‌های مشروع و تأمین آنها توسط قوه قضائیه / سید محمدعلی پوربخش ----- ۵۰۹
- سازکارها و ظرفیت‌های مردمی در تأمین و تضمین حقوق ملت / سید مجتبی جلالی ----- ۵۱۰
- نقش مدیریت تراز انقلابی در تحقق حقوق مشروع اقتصادی و اجتماعی جوانان با رویکرد تحکیم خانواده / اسماء
علیزاده / سید مجتبی جلالی ----- ۵۱۱
- نقش استقلال قضایی در احیای حقوق عامه و آزادی‌های مشروع؛ با الهام از اندیشه و تدابیر قضایی مقام معظم
رهبری^(مدظله‌العالی) و تأکید بر سند تحول و تعالی قوه قضائیه / مجید کرمی / عمار پرتوی ----- ۵۱۳
- چالش‌های حق آزادی پوشش در ایران و برخی کشورهای اسلامی / دکتر پرویز دهقانی / فاطمه مهدی زاده / کوثر
قربانساهی ----- ۵۱۵
- حکمرانی خوب نظام آموزشی در امتداد اندیشه‌های علمی امامین انقلاب اسلامی / پژمان صالحی / الهه سیاه
منصوری ----- ۵۱۷
- رفاه و تأمین اجتماعی به مثابه حقوق بنیادین در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای؛ مبانی، سازوکارهای نهادی و مسیر
تحقق عدالت اجتماعی / دکتر محسن مسعودیان ----- ۵۱۹
- امربه معروف و نهی ازمنکر به مثابه ابزار مردمی حفظ آزادی‌های مشروع؛ با تکیه بر دیدگاه‌های آیت الله العظمی
خامنه‌ای / مهدی حمیدی ----- ۵۲۱
- تأثیر فناوری‌های نوین بر پیشگیری از جرم: بررسی ابزارهای دیجیتال / محبوبه صبوری ----- ۵۲۳
- تحلیل حقوقی جرایم سایبری: چالش‌ها و راهکارهای قانونی / محبوبه صبوری ----- ۵۲۴
- نقش سیاست‌های کلی قانونگذاری در مهندسی نظام قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران / فاطمه پورمسجدیان ----- ۵۲۵
- سازوکارهای تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در انگاره‌های سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) / ابازر
افشار / مریم امینی کوچکسرایبی / محمدحسین پاوند ----- ۵۲۶
- ظرفیت‌های گروه‌های مردمی در تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای / عباس
خسروانی ----- ۵۲۸
- بررسی حق آموزش کودکان در خانواده و قوانین آن در ایران / پژمان غفوری / ثریا محمودی ----- ۵۲۹
- مبانی و الزامات «حق بر محیط زیست به مثابه حقوق عامه» از منظر آیت الله خامنه‌ای / علی جلیل زاده؛ / سید احسان
رفیعی علوی ----- ۵۳۱

حقوق شهروندی در آئینه سیاست‌های کلی نظام اداری و منظومه فکری / مقام معظم رهبری (مدظله العالی) / مهدی ابراهیمی؛ ----- ۵۳۳

۵۳۵ ----- مصادیق و دستاوردها

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی سیاسی / میثم بلباسی ۵۳۷
دستاوردهای فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع / سید احمد رضوی ۵۳۹
حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران: تحلیل مبانی نظری و دستاوردهای عملی / رضا کارگر ۵۴۰
دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی در تحقق حقوق فرهنگی و آزادی‌های مشروع ملت / احسان مرادی کشکولی ۵۴۲
دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع / زهرا رباطی / لیلا جوانمرد ۵۴۴
بازخوانی جایگاه زن در نظام اسلامی؛ نگاهی به دستاوردهای حقوقی و آزادی‌های مشروع با محوریت اندیشه‌های مقام معظم رهبری / زهرا کوهساری ----- ۵۴۶

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی مشروع (حقوق زنان) / زهرا سوزنده / فیروزه سوزنده ----- ۵۴۸

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با تأکید بر منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای / حیدر مرعی ----- ۵۵۰

تحلیل سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی بر پایه اندیشه‌های رهبری معظم انقلاب / علی صغیری ---- ۵۵۱
دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی-سیاسی / علی اسدالهی ۵۵۳
دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق زن و آزادی‌های مشروع ملت / زینب سادات قاضی ۵۵۵
دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی-سیاسی / علی اسدالهی ۵۵۶
بررسی انتقادی نقش زنان از دیدگاه آیت الله علی خامنه‌ای: آنتی‌تز دیدگاه‌های فمینیسم لیبرال (مطالعه موردی: ----- ۵۵۸ Sayyed Abdullah (ایران)

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در منظومه فکری رهبری ایران / کمال کریمی آغسقال / سارا جوادی ----- ۵۵۹
مقایسه حقوق اجتماعی زنان در نظام حقوقی اسلام با دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران / زهرا عزتی / فرزانه دیمه کار حقیقی؛ ----- ۵۶۰

دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین الملل و آزادی‌های مشروع / سید محمد سعید رفعت --- ۵۶۱
تحلیل تطبیقی دستاوردهای جمهوری اسلامی در تحقق اصول فصل سوم قانون اساسی / علیرضا هاشمی شیرازی ۵۶۲
دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در راستای حقوق ملت و آزادی‌های مشروع: چالش‌ها و تحولات / کیوان فخرآذر ----- ۵۶۴

دستاوردهای حقوقی و نهادی جمهوری اسلامی ایران در حوزه اشتغال اجتماعی بانوان / مهری محمدی / فاطمه نوروزی ----- ۵۶۶

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع فرهنگی / ثمنه بهادری جهرمی ----- ۵۶۸

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع / محمدصادق قانع باقی ۵۷۰

- دستاورد های جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی های مشروع مدنی-سیاسی / رضا روحی مهره ۵۷۲
- حفظ و احیای حقوق عامه در اندیشه آیت الله خامنه ای با تأکید بر حق امنیت روانی جامعه در فضای مجازی / حامد نیکونهاد / حامد عالی ----- ۵۷۳
- تحلیل تطبیقی مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع در قانون اساسی ایران و افغانستان / حانیه فکری زاده / مجید درودیان ----- ۵۷۵
- تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) / محمد کامکاری / سید محمد جواد مصطفوی منتظری ----- ۵۷۷
- مصونیت هیئت دیپلماتیک و قواعد حاکم بر آن / امیررضا مرادی ----- ۵۷۹
- بررسی مصادیق آزادی های مشروع و تعیین حدود آن از دیدگاه مقام معظم رهبری / علی پرویز / سیامک جعفرزاده / رضا نیکخواه سرنقی ----- ۵۸۰
- بررسی حقوقی مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع از منظر / آیت الله العظمی خامنه ای (دام ظلّه) / علی بهرامی ۵۸۲
- حمایت کیفری از نهاد خانواده در برابر تهدیدات نو پدید در پرتو آزادی های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری / سارا دهقان / مصطفی کافی ----- ۵۸۳
- تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران / سبحان خزیمه ----- ۵۸۵
- جرائم سازمان یافته و ضرورت تعریف جدید عدالت کیفری / اکرم کاظمی / محمدعلی حاجی ده آبادی ----- ۵۸۶
- بررسی جایگاه حق فرهنگی برخورداری از آموزش در اسناد بالادستی با تأکید بر رویکرد مقام معظم رهبری / منصوره فصیح رامنندی ----- ۵۸۸
- حق بر کرامت انسانی و نظام حقوقی حاکم بر صیانت از کودکان در فضای مجازی / یوسف زارع / روح الله زارع - ۵۹۰
- حقوق ملت در فضای مجازی در پرتو بیانات مقام معظم رهبری / سیده فاطمه ترابی / سید علیرضا طباطبائی ۵۹۲
- مسئولیت مدنی دولت در خدمات هوشمند / الهه مرندی / زهرا سادات حجازی ----- ۵۹۴
- تأملات تقنینی و شرعی در استخدام و عواید مضاعف «حالت اشتغال» ایثارگران از کارافتاده کلی / مرتضی مطهری فرد ----- ۵۹۶
- تضمین حق بر سلامت با دسترسی به فرآورده پزشکی سالم / محسن عینی ----- ۵۹۸
- آسیب شناسی تضمین حقوق قضایی شهروندان با تأکید بر واکاوی علل صدور آرای متهاافت احکام قضایی / دکتر رضا الهامی / محمود ایمانی هریس ----- ۶۰۰
- بررسی حقوق معلولان و جایگاه آن در نظام جمهوری اسلامی ایران و اندیشه های امام خامنه ای / حسین پیرزادی ۶۰۲
- حق بر حریم خصوصی و چارچوب حقوقی حفاظت از داده های شخصی در ایران: بر اساس اندیشه رهبری و رویکرد تطبیقی و اجرایی / شاهین سپهری ----- ۶۰۴
- میراث، مهندسی و یا صیانت فرهنگی / عزت الله احمدی شه میرزادی / فاطمه الزهرا روکا ----- ۶۰۶
- تحلیل عملکرد نهادهای حاکمیتی در صیانت از امنیت روانی جامعه بر پایه رهنمودهای مقام معظم رهبری / علیرضا شم خالی مقدم ----- ۶۰۷
- نقش حکمرانی خوب در تحقق حق امنیت اقتصادی از منظر اندیشه های / آیت الله خامنه ای: چالش ها و راهکارها / دانیال دیانی ----- ۶۰۹
- بازخوانی نقش انقلاب اسلامی ایران در حفظ هویت و عزت ملی اسلامی با تأکید بر آراء حضرت آیت الله العظمی

- خامنه‌ای (مدظله‌العالی) / سید الیاس میراحمدی ----- ۶۱۱
- الگوی توسعه متوازن فضایی در اندیشه رهبری و کاربرد راهبردی در کاداستر/ زینب فرنام ----- ۶۱۲
- حقوق کودکان بی‌هویت در ایران و چالش‌های قانونی و فقهی مرتبط با آن/ سمانه دلیر/ احمدرضا توحیدی -- ۶۱۴
- بررسی و تحلیل کاربست منویات مقام معظم رهبری درباره آزادی ملت‌ها در سیاست خارجی دولت سیزدهم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی: کشورهای آفریقایی)/ محمد حسن منظم نواب ----- ۶۱۶
- نقش اصول حقوقی محیط زیست در قراردادهای مهندسی و تأمین تجهیزات (EPC) در ایران و حقوق بین‌الملل و بازتابی از منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)/ افسانه قربانی دریائی ----- ۶۱۸
- تنظیم گری شبکه‌های اجتماعی؛ از آزادی تا اغتشاش/ سیامک جعفرزاده/ رویا قمصری ----- ۶۲۰
- اصلاح ساختار بودجه از منظر مقام معظم رهبری/ مهدی سرداری ----- ۶۲۲
- بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع؛ از سلامت و بهداشت تا تأمین اجتماعی در اندیشه رهبری/ صادق قنوتی ۶۲۴
- نقش آیت الله خامنه‌ای در صیانت از دموکراسی و آراء مردم/ حسین رجائی ریزی ----- ۶۲۵
- رسانه‌های نوین و آزادی بیان در منظر رهبر انقلاب اسلامی/ علیرضا قرائی ----- ۶۲۶
- نقش آیت الله خامنه‌ای در حفظ حقوق هسته‌ای ملت ایران/ دکتر صمد قائم‌پناه/ دکتر سیامک بهرامی/ منیر دشتی ۶۲۸
- حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و نظام حقوقی حاکم بر محتوا/ محمدجواد ارسطا - ۶۳۰
- حق بر حریم خصوصی و نظام حقوقی حاکم بر حفاظت از داده‌های شخصی در حقوق ایران/ حمید بهره‌مند - ۶۳۲
- حق بر اقتصاد صحیح و عادلانه و نظام حقوقی حاکم بر رقابت در فضای مجازی و تنظیم‌گری رقابت در عصر دیجیتال (چالش‌ها و راهکارها)/ امیرعباس علاءالدینی/ احمدرضا خلعتبری مکرم ----- ۶۳۳
- تحلیل حق اعتراض و آزادی بیان در منظومه فکری رهبری انقلاب اسلامی و تطبیق آن با قانون اساسی و اسناد بین‌المللی/ محمد روحانی مقدم/ سیدعلی اکبر سیادت ----- ۶۳۵
- حقوق ملت در عصر حکمرانی فضای مجازی؛ بازخوانی منظومه فکری امام خامنه‌ای در توازن آزادی‌های مشروع و صیانت از هویت ملی/ جواد عدالت جو ----- ۶۳۷
- برخی از آزادی‌های مشروع مدنی (آزادی عقیده، آزادی بیان و منع تفتیش) و ادله آن/ نسرین علوی نیا/ مصطفی رفیعی زین‌آبادی ----- ۶۳۹
- حقوق زن و خانواده (حق مادری، حقوق کودکان، حقوق سالمندان و...) / ثمینة بهادری جهرمی/ سهیلا پایان/ احسان کهنسال ----- ۶۴۱
- بررسی حق بر حریم خصوصی و حمایت از داده‌های شخصی در فضای مجازی/ روح‌الله زارع/ یوسف زارع -- ۶۴۳
- تأثیر نقش گفتمان نخبگان سیاسی بر جغرافیای سیاسی ایران/ محمدیاسین فلاح ----- ۶۴۵
- حق به شهر و معماری تعالی بخش مصداقی از حقوق شهروندی در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)/ علی اکبری ----- ۶۴۶
- تحلیل حقوقی حق حبس زوجه در ازدواج مجدد با رویکردی بر حقوق و آزادی‌های مشروع از منظر منظومه فکری مقام معظم رهبری/ فاطمه حسنی ----- ۶۴۸
- میراث در حصار قانون و مالکیت: بررسی چالش‌های حقوقی و حمایتی در معماری سنتی/ زهرا میراشه/ مسعود داودی ----- ۶۵۰
- بررسی چالش‌ها و راهکارهای دسترسی عادلانه به آموزش زبان‌های خارجی در ایران/ زهرا میراشه/ مریم حقیقی ۶۵۱

- موازن حقوقی و اجتماعی ناظر بر موزه های خصوصی و نقش آن ها در صیانت از میراث فرهنگی و اعتلای اجتماعی / دکتر زهرا میراشه ----- ۶۵۳
- موارد تضعیف حقوق خصوصی ملت در دادسرا / علی وزیری پور ----- ۶۵۵
- حقوق خصوصی و اجتماعی ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران / علی وزیری پور ----- ۶۵۶
- بررسی تأثیر جنگ بر آزادی های مشروع؛ مطالعه موردی جنگ ۱۲ روزه ایران و اسرائیل / سید مهدی صنعتی ----- ۶۵۸
- حق سلامت و بهداشت در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه ای با تأکید بر مسئولیت حاکمیت / زینب عصمتی / سیده لطیفه حسینی ----- ۶۵۹
- قلمرو سایبری؛ واکاوی حق حاکمیت داده ها / فرزانه مرادی / تهیمنه عبادی ----- ۶۶۱
- برابری اجتماعی به عنوان حقی بنیادین در بوته آزمون / احمد اسفندیاری ----- ۶۶۳
- زنان، عدالت جنسیتی و حقوق ملت: از توانمندسازی دیجیتال تا خشونت سایبری / فاطمه نوروزی / مهری محمدی ----- ۶۶۴
- آسیب شناسی جنبش بیداری اسلامی در پرتو اندیشه های امام خمینی (ه) و حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) / مهرداد برون ----- ۶۶۶
- تأثیر عنصر استقلال و خودکفایی علمی و عملی دانش آموزان انقلابی بر روند آموزشی در دوران حکومت پهلوی / محسن فلاح کذابى ----- ۶۶۷
- حلقه های میانی مردم پایه و احقاق حقوق ملت / میثم بلباسی ----- ۶۶۹
- الگوی مطلوب تشکیل اجتماعات و راهپیمایی ها در نظام حقوقی ایران مبتنی بر منظومه ی فکری رهبری / محمد شجاعی علی آبادی / سید علی میرمحمدی ----- ۶۷۱
- حمایت حقوقی از هویت فرهنگی اقوام ایرانی / سارا فرزادی مهر / اسماعیل عموری / قاسم مقدمیان ----- ۶۷۳
- انطباق سنجی تطبیقی جایگاه حق تأمین مسکن در حقوق ایران و فرانسه مبتنی بر منظومه فکری رهبری / محمد باقر پناهی / سید علی میرمحمدی ----- ۶۷۵
- تروریسم دولتی به مثابه تهدیدی علیه حقوق بنیادین ملت ها در نظام حقوقی بین المللی / رضوانه اسماعیلی ایولی ----- ۶۷۷
- حقوق امنیتی ملت و ارتباط آن با افزایش جمعیت در دیدگاه آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی) / کاوه فرهادی / سید جلال دهقانی فیروزآبادی / صمد قائم پناه ----- ۶۷۹
- بررسی تطبیقی آزادی بیان در نظام جمهوری اسلامی ایران و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر / فاطمه اصحابی ----- ۶۸۱
- حق بر سلامت روان؛ ملاک و غایت نظام حقوق ملت ایران / محمد احمدی / مهدی محمدزاده ----- ۶۸۳
- ظرفیت ها و توانایی های قدرت نرم ملت ایران در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای (دام ظلّه) / مقام معظم رهبری جمهوری اسلامی ایران / صمد؛ قائم پناه / محمد عرب بیگی جزی؛ ----- ۶۸۵
- مطالعه تطبیقی از دست دادن تابعیت در نظام های حقوقی ایران و سوئیس / فاطمه خواجویی / نگین شفیعی بافتی / ایوب احمدپور ----- ۶۸۷
- ظرفیت ها و توانایی های قدرت نرم ملت ایران در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای (حفظه الله)، مقام معظم رهبری انقلاب اسلامی / صمد قائم پناه / محمد عرب بیگی جزی ----- ۶۸۹
- مطالعه تطبیقی تابعیت اکتسابی در نظام های حقوقی ایران و سوئیس / فاطمه خواجویی / نگین شفیعی بافتی / ایوب احمد پور ----- ۶۹۱

مطالعه تطبیقی تابعیت اصلی در نظام‌های حقوقی ایران و سوئیس / فاطمه خواجه‌بوی / نگین شفیعی بافتی / ایوب احمدپور -----	۶۹۳
تحلیل حقوقی توکن‌های غیرمثلی و کپی رایت: حقوق ناشی از مالکیت آن‌ها / ملیکا قربانی -----	۶۹۵
مبانی و مصادیق تحولات حقوق زنان پس از انقلاب با تکیه بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری / علی ایروانی ---	۶۹۶
بررسی طرح سلب حضانت از والدین کودکان کار در راستای مصلحت کودک / ثریا محمودی / پژمان غفوری -	۶۹۷
دسترسی آزاد به اطلاعات و مدیریت داده‌های زیستی؛ مطالعه تطبیقی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ایران و سند مقررات عمومی حفاظت از داده‌های اتحادیه اروپا / ستاره پرهیزی -----	۶۹۹
تحلیل فقهی حقوقی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق مدنی با تاکید بر دیدگاه امام خامنه‌ای / فرامرز عبدالحسین پور -----	۷۰۰
تحلیلی بر نقش تجارت الکترونیکی در تحقق حقوق اقتصادی ملت در چارچوب اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای / سیدعلی صفحی -----	۷۰۱

القسم العربي -----	۷۰۳
الحرية المسؤولة بين الفكر الغرب، وفكر الامام الخامنئ، مقارنة في علم الاجتماع المقارن / فادی رضا -----	۷۰۵
دور الأنثروبولوجيا الإسلامية في إرساء الحريات المشروعة: دراسة مقارنة بين رؤية آية الله الخامنئ مدظله العالی والأنظمة العلمانية / سيد جعفر موسوی زاده -----	۷۰۶
دور آية الله الخامنئ في حماية حقوق الشعب والحريات الفردية والاجتماعية: دراسة فقهية ودستورية وسياسية / الشيخ محمد الكرياسي -----	۷۰۷

English Section ----- 709

The Ideas of Ayatollah Khamenei Regarding the Rights and Legitimate Freedoms of Palestinians/ Olsi Jazexhiu -----	711
Capitalist Success and Domesticity: A Revisited Study of Women's Rights in Iran and the United States/ Mohammad Shokoohifar -----	713
The Concept of Human Rights in Islamic Law/ Mudrasa Sabreen -----	715
Family and Social Rights in Iran: Contrasting Velayat-e Faqih with Secular Legal Frameworks/ Ayesha Qurrat ul Ain -----	716
Freedom and Humanity Between Positive Law and Natural Law: A Comparative Study of Western Vs. Iranian Constitutionalism/ Daniele Trabucco -----	717
Imam Khamenei's Reflection on Human Rights and Peace: Two Inseparable	

Paradigms for a Peaceful International Relations/ Henelito A. Sevilla, Jr. -----	719
Protection of Women's Rights: A Comparative Study of Judicial Response in Iran and Pakistan/ Sadia Tabassum -----	720
Collective Responsibility and Retributive Justice in Iran and Pakistan: A Comparative Study/ Muhammad Mushtaq Ahmad -----	722
Imam Khomeini's Idea of Justice and Women's Status in Indian Society/ Tauseef Fatima -----	723
Humanity and Freedom in the Quranic Paradigm of Takrim/ Obaidullah Fahad -----	724
Rights of Elderly Persons in Islam/ Samia Maqbool Niazi -----	725
Iran's Organic Intellectuals: The Study of Velayat-e Faqih under the Leadership of Ayatollah Khamenei/ Zahid Bin Zamri -----	727
Right to Welfare and Social Security in the Thought of Ayatollah Khamenei/ Mirza Asmer Beg -----	729
Contemporary Iranian Perspective on Human Beings, Freedom and Peace in West Asia: Reflections on Palestine, Lebanon and Yemen/ Arshi Khan -----	730
Advancing Women's and Family Rights in Iran: Balancing Tradition, Law, and Social Progress/ Sheeraz Ahmed -----	732
People's Rights and Legitimate Freedoms: In the Seerah and Thought of Ayatollah Khamenei/ Shuaibu Umar Gokaru -----	733
Human Freedom and Justice: Integral to Islamic Vision and Mission/ Abdul Majid Khan -----	734
The Impact of the Western Thought on the Prevailing Human Rights' System: A Critical Review/ Asad Ullah -----	736
Relevance of Human Rights, Freedom and Justice in Islamic Philosophical Perspective/ Latif Hussain Shah Kazmi -----	737

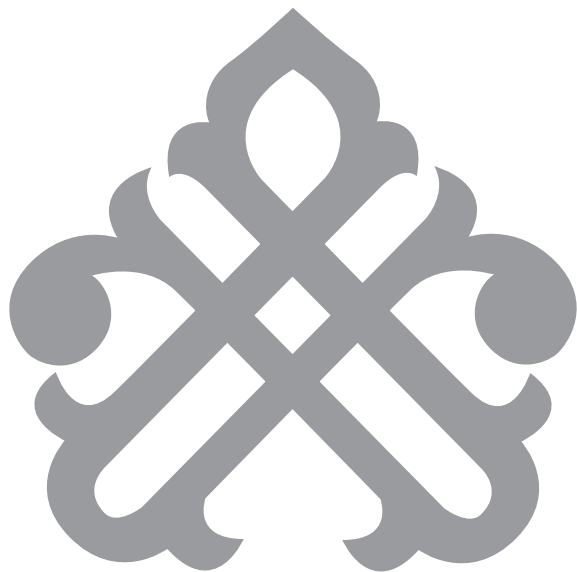
Sacred Sovereignty vs. Secular Rights: Ayatollah Khamenei's Vision of Islamic Human Rights in the Pursuit of Global Justice/ Syed Muhammad Hadi Hamdani 738

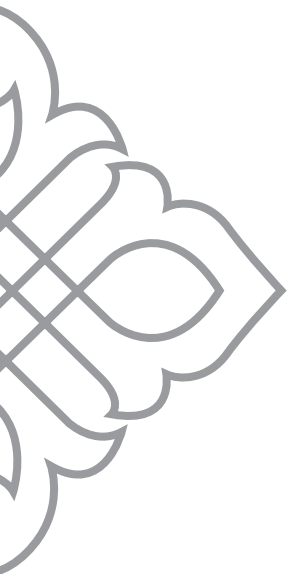
Freedom in the Thought of Ayatollah Khamenei: A Comprehensive Perspective/ Supratman Supratman ----- 740

Rights and Duties: An Islamic Perspective/ Naseem Gul ----- 742

The Relationship of Rights and Duties in the Thought of the Supreme Leader and Its Comparison with the International Human Rights System/ Elahe Marandi 743

بخش فارسی

مبانی، اصول و مفاهیم

تحلیل انتقادی استناد قضات به مبانی حقوق بشر غربی در پرتو منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای

امیر کشتگر^۱

عضو هیئت علمی پژوهشکده شورای نگهبان

وحید حیدری

دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه امام صادق ع

... ■ چکیده

این پژوهش به واکاوی انتقادی رویکرد استناد قضایی به مفاهیم و مبانی حقوق بشر غربی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. مسئله بنیادین تحقیق، سنجش و تحلیل چگونگی تأثیرگذاری این استناد بر انسجام هویتی، استقلال فکری و کارآمدی دستگاه قضایی کشور در چارچوب منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای است. در این راستا، پرسش اصلی پژوهش عبارت است از: «استناد رویه‌های قضایی به بنیادهای حقوق بشر غربی، چه پیامدهای هنجاری و عملی بر فرهنگ حقوقی و ساختار اقتدار قضایی در ایران دارد و این فرایند چگونه با اصول کلان نظام حقوقی منطبق بر اندیشه‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای قابل ارزیابی است؟» فرضیه پژوهش حاکی از آن است که تبعیت نامتناسب و بدون ملاحظه از چارچوب‌های حقوق بشر غربی، منجر به فرسایش هویت اسلامی-ایرانی حقوق و تضعیف خودبستگی فکری قضاات می‌گردد. روش تحقیق حاضر، رویکردی کیفی و با ماهیت تحلیلی-تطبیقی استوار است. این روش شامل استقرای تحلیلی متون حقوقی مبنايي و تطبیق آنها با اندیشه‌های منسجم حضرت آیت الله خامنه‌ای در حوزه حقوق بشر می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که استناد شتاب‌زده و فاقد غربالگری مفهومی به مبانی حقوق بشر غربی، ضمن ایجاد شکاف

۱. amir.keshtgar@chmail.ir

معرفتی، موجبات «مصرف‌گرایی» و «انزوای رویکردهای بومی» در حوزه فرهنگ حقوقی را فراهم می‌آورد و در نهایت به کاهش استقلال نظری قضات منجر می‌شود. لذا، مقاله بر ضرورت اتخاذ رویکردی انتقادی و بومی‌سازی مفاهیم، مطابق با ارزش‌های بنیادین اسلامی و اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تأکید می‌ورزد و راهبردهایی برای انطباق استدلال‌های قضایی با اقتضائات فرهنگی و دینی جامعه پیشنهاد می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق بشر غربی؛ آرای قضایی؛ منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای؛ استقلال قضایی؛ مصرف‌گرایی فرهنگی؛ هویت حقوقی؛ رویکرد بومی.

مبانی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای

میثم بلباسی^{۱*}

دانشکده الهیات، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

... ■ چکیده

مفهوم حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از جمله موضوعات بنیادین در حوزه اندیشه سیاسی و حقوقی است که در نظام جمهوری اسلامی ایران، نقش ویژه‌ای در گفتمان حاکمیت و مشروعیت دارد. اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای به عنوان رهبر انقلاب اسلامی، در این زمینه از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا بازتاب‌دهنده چارچوب فکری و عملی نظام در تعامل با ملت و حقوق آن‌هاست. این مقاله با هدف بررسی مبانی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای، به دنبال پاسخ به این پرسش اصلی است که چگونه این مبانی در چارچوب اندیشه ایشان تبیین شده و چه تأثیری بر سیاست‌گذاری‌های کلان جمهوری اسلامی داشته است؟ این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات، سخنرانی‌ها و مکتوبات آیت الله خامنه‌ای، چارچوب نظری اندیشه ایشان در خصوص حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را تحلیل می‌کند. چارچوب نظری پژوهش بر مبنای نظریه «حق محوری در اسلام» استوار است که حقوق فردی و اجتماعی انسان‌ها را در چهارچوب آموزه‌های اسلامی و بر اساس تأکید بر عدالت، کرامت انسانی و مصالح عمومی تعریف می‌کند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آیت الله خامنه‌ای در تبیین حقوق ملت، بر سه محور اصلی تأکید دارد: (۱) عدالت اجتماعی به عنوان محور اصلی نظام اسلامی، که بدون آن آزادی‌های مشروع معنایی نخواهد داشت. (۲) کرامت انسانی، که به عنوان یک حق ذاتی برای همه انسان‌ها به رسمیت شناخته شده و پایه‌ای برای حقوق فردی و جمعی است. (۳) استقلال و عزت ملی، که در

۱.*M.Belbasi@umz.ac.ir

چارچوب حقوق ملت، حفظ حاکمیت و استقلال کشور را یکی از ارکان اصلی می‌داند. آزادی‌های مشروع در اندیشه ایشان، مبتنی بر مفهومی متعادل از آزادی است که در چارچوب آموزه‌های اسلامی تعریف می‌شود. این آزادی‌ها شامل آزادی بیان، آزادی فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است که در تعارض با منافع عمومی و ارزش‌های دینی نباشد. آیت‌الله خامنه‌ای بر این باور است که آزادی‌های مشروع نه تنها تهدیدی برای نظام اسلامی نیست، بلکه زمینه‌ای برای رشد و توسعه جامعه اسلامی فراهم می‌کند. از سوی دیگر، یافته‌ها نشان می‌دهد که آیت‌الله خامنه‌ای بر مسئولیت‌پذیری متقابل حکومت و مردم تأکید دارد. به این معنا که حکومت وظیفه دارد حقوق مردم را تأمین کند و در مقابل، مردم نیز موظف به رعایت قوانین و همکاری با حاکمیت برای پیشبرد اهداف جامعه هستند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، در عین تأکید بر اصول اسلامی و انقلابی، به دنبال ارائه الگویی است که بتواند تعامل میان ارزش‌های دینی و حقوق مدنی را برقرار سازد. این الگو نه تنها در سیاست‌گذاری‌های داخلی، بلکه در مواضع بین‌المللی جمهوری اسلامی نیز تأثیرگذار بوده و ظرفیت بالایی برای ارائه به عنوان یک گفتمان بدیل در جهان معاصر دارد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، جمهوری اسلامی.

مطالعه تطبیقی مبانی معرفتی آزادی در فرهنگ غرب مدرن و فرهنگ اسلامی و دلالت‌های آن در عرصه رسانه (با تأکید بر اندیشه آیت الله خامنه‌ای)

مجید مبینی مقدس^۱

خارج فقه و اصول، دکتری فرهنگ و ارتباطات، استادیار و مدیر گروه ارتباطات
دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه ادیان، قم، ایران

... ■ چکیده

در جهان معاصر، آزادی یکی از دلنشین‌ترین شعارها و مفاهیمی است که در عرصه‌های مختلف اجتماعی شنیده می‌شود. در ادیان توحیدی همواره آزادی به عنوان یک ارزش مطرح بوده است و در مقابل، غرب در چند صدسال اخیر آن را به رسمیت شمرده است. این تشابه واژگانی لزوماً به معنای شباهت مفهومی نیست. پرسش اصلی این تحقیق آن است که مبانی معرفتی آزادی در تمدن غرب و تمدن اسلامی چیست؟ روش جمع‌آوری داده‌ها اسنادی و روش تحلیل داده‌ها توصیفی انتقادی بوده است. بنا بر یافته‌های تحقیق، آزادی در فرهنگ غرب مدرن و فرهنگ اسلامی دارای مبانی و پشتیبان‌های تئوریک متفاوتی در ساحت‌های باورها و ارزش‌هاست.

کلیدواژه‌ها

آزادی، آزادی بیان، رسانه، آیت الله خامنه‌ای

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

محسن رضائی^۱

پژوهشگر ارتباطات صداوسیما جمهوری اسلامی ایران

... ■ چکیده

در اندیشه اسلامی و به‌ویژه در نظام جمهوری اسلامی ایران، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از جایگاه برجسته‌ای برخوردارند. منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای به‌عنوان رهبر انقلاب اسلامی، دارای بنیان‌هایی متقن در تبیین، صیانت و ارتقای این حقوق است. مقاله حاضر با هدف بازخوانی سیره و اندیشه ایشان در حوزه حقوق ملت، به بررسی مفاهیم، مبانی، سازوکارهای اجرایی و دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در این زمینه می‌پردازد. سه محور اساسی مقاله شامل موارد زیر است: (۱) تعریف و چارچوب‌های نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه رهبری، (۲) سازوکارهای تأمین و تضمین این حقوق و (۳) تحلیل کارنامه نظام جمهوری اسلامی در تحقق عملی آنها.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، نظام جمهوری اسلامی ایران، حقوق عمومی، مردم‌سالاری دینی.

۱. amirali.rezaee313@gmail.com

مفهوم «حق» و «آزادی» در نظام حقوقی اسلام و مقایسه با سایر نظام‌های حقوقی

میشم بلباسی^{۱*}

۱. استادیار دانشکده الهیات، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

... ■ چکیده

مفهوم «حق» و «آزادی» از بنیادی‌ترین مفاهیم در نظام‌های حقوقی جهان است که به‌طور مستقیم با کرامت انسانی و نظم اجتماعی پیوند دارد. در نظام حقوقی اسلام، این مفاهیم ریشه در آموزه‌های دینی، اصول عدالت و تکلیف الهی دارند و به‌عنوان مبانی حقوق فردی و اجتماعی، چارچوب حاکمیت اسلامی را شکل می‌دهند. این مقاله با هدف تحلیل مفهوم «حق» و «آزادی» در نظام حقوقی اسلام و مقایسه آن با سایر نظام‌های حقوقی، به دنبال پاسخ به این پرسش اصلی است که چگونه اسلام این مفاهیم را تعریف و تنظیم کرده و چه تفاوت‌ها و اشتراک‌هایی با نظام‌های حقوقی غربی و لیبرال دارد؟ این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و تطبیقی انجام شده است. چارچوب نظری پژوهش بر مبنای نظریه «حقوق طبیعی در اسلام» قرار دارد که معتقد است حقوق و آزادی‌های انسانی، برخاسته از ذات انسان و اراده الهی است و به اصولی چون عدالت، تکلیف و مصلحت عمومی محدود می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در نظام حقوقی اسلام، مفهوم «حق» دارای دو وجه اساسی است: (۱) حقوق الهی، که بر رابطه انسان با خدا تأکید دارد و شامل تکالیفی نظیر عبادت و رعایت احکام الهی است. (۲) حقوق انسانی، که شامل حقوق فردی و جمعی مانند حق حیات، حق مالکیت، و حق تعیین سرنوشت است. این حقوق در اسلام همواره در چارچوب تکالیف و مسئولیت‌ها تعریف می‌شوند، به‌گونه‌ای که آزادی فردی نمی‌تواند به منافع عمومی و

۱.* M.Belbasi@umz.ac.ir

ارزش‌های اخلاقی آسیب‌برسانند. در مقایسه با نظام‌های حقوقی غربی، یافته‌ها نشان می‌دهد که مفهوم «آزادی» در اسلام تفاوت‌های قابل‌توجهی با لیبرالیسم دارد. در نظام‌های لیبرال، آزادی به عنوان حق مطلق فرد تعریف می‌شود و تا زمانی که به آزادی دیگران آسیب نرساند، محدودیتی ندارد. اما در اسلام، آزادی بر اساس اصول اخلاقی و شرعی تنظیم شده و در چارچوب مصالح عمومی و ارزش‌های اجتماعی تعریف می‌شود. در این راستا، اسلام بر مفاهیمی چون «آزادی مسئولانه» و «حق تکلیف‌محور» تأکید دارد. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که نظام حقوقی اسلام، برخلاف بسیاری از نظام‌های حقوقی غربی، به رابطه میان حقوق فردی و جمعی توجه ویژه‌ای دارد و تلاش می‌کند تعادلی میان این دو برقرار سازد. این تعادل بر اساس مفاهیمی چون عدالت اجتماعی و همبستگی دینی استوار است و به دنبال ایجاد نظامی است که حقوق افراد و جامعه را هم‌زمان تضمین کند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که نظام حقوقی اسلام با ارائه تعریفی جامع از «حق» و «آزادی»، الگویی منحصر به فرد ارائه می‌دهد که با ترکیب کرامت انسانی، مسئولیت اجتماعی و ارزش‌های الهی، ظرفیت بالایی برای پاسخ‌گویی به نیازهای جوامع معاصر دارد. این الگو، به ویژه در مقایسه با رویکردهای فردمحور لیبرالی، می‌تواند پاسخی جامع‌تر به تعارض‌های میان حقوق فردی و جمعی ارائه کند.

کلیدواژه‌ها

حق، آزادی، نظام حقوقی اسلام، عدالت اجتماعی، حقوق طبیعی، لیبرالیسم.

تدوین مدل مفهومی تاب‌آوری خانواده مبتنی بر اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای: رویکرد تحلیل مضمون

عباس آینه‌چی^۱

عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

محققان خانواده مفهوم تاب‌آوری را به حوزه خانواده گسترش دادند و سیر مطالعات و تحقیقات از مشاهده تاب‌آوری به عنوان فرایند فردی، به سمت نگاه سیستمی کشیده شد. رویکرد تاب‌آوری خانواده به منظور تقویت ظرفیت‌های موجود در خانواده جهت تسلط یافتن بر سختی‌ها ایجاد شد (والش، ۲۰۱۶). تعاریف تاب‌آوری خانواده به توانایی برای غلبه بر استرس‌ها و سختی‌ها و مقاومت در برابر تجربیات روانی - اجتماعی دردناک (راتر، ۱۹۹۹)، وفق دادن خود با سختی‌ها (گارمزی و ماسن، ۱۹۹۱؛ والر، ۲۰۰۱)، بهبود یافتن از رویدادهای استرس‌زا (گارمزی و ماسن، ۱۹۹۱) و توانایی و تلاش فردی یا خانوادگی برای واکنش مثبت نشان دادن به موقعیت‌های ناسازگار و اضطراب‌آور (کریستی، ۲۰۱۱) اشاره دارد. مک‌کوبین و مک‌کوبین (۱۹۹۳) نیز تاب‌آوری خانواده را به عنوان ویژگی خانوادگی که باعث افزایش مقاومت و سازگاری آنها در برخورد با تغییرات و شرایط بحرانی می‌شود، تبیین می‌کنند. نکته قابل توجه این است که تاب‌آوری خانواده وابسته به فرهنگ است، بنابراین بررسی فرهنگی و اسلامی این مفهوم امری ضروری است. با نگاه اجمالی به مجموعه آثار حضرت آیت الله خامنه‌ای می‌توان برخی از ویژگی‌های خانواده‌های تاب‌آور از جمله قداست و اهمیت، معنویت و دینداری، محبت و صمیمیت، انعطاف‌پذیری، حمایت اجتماعی، امیدواری، تدبیر و عقلانیت را استنباط کرد. از این رو، پژوهش حاضر درصدد تدوین مدل مفهومی تاب‌آوری خانواده وابسته به فرهنگ

۱. ab.ayenehchi@yahoo.com

اسلامی مبتنی بر اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای است. رویکرد این پژوهش، کیفی است که با روش تحلیل مضمون به گردآوری داده‌ها از مجموعه آثار آیت الله خامنه‌ای پرداخته خواهد شد و با کدگذاری باز، محوری و انتخابی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته خواهد شد. در تحلیل داده‌ها مؤلفه‌های مفهوم تاب‌آوری خانواده از منظر حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای استخراج شده و در قالب مدل مفهومی تاب‌آوری خانواده ارائه خواهد شد. در مرحله آخر پژوهش به بررسی روایی مدل مفهومی با استفاده از روش CVI پرداخته خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

تاب‌آوری، خانواده، زنان، فرهنگ اسلامی، اندیشه آیت الله خامنه‌ای،

تحلیل مقایسه‌ای مفهوم حقوق و آزادی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و نظام‌های حقوقی غربی: چالش‌ها و فرصت‌ها

سید بهروز هاشمی مطلق^{۱*}

دکتری حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

موسی معیری

کارشناس ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه مفید، قم، ایران

... ■ چکیده

حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی از مباحث کلیدی در نظام‌های حقوقی هستند. در نظام جمهوری اسلامی ایران، این مفاهیم بر پایه آموزه‌های اسلامی و فقهی تعریف شده‌اند، درحالی‌که در نظام‌های حقوقی غربی، نظریات لیبرالیسم و سکولاریسم مبنای اصلی آن‌ها را تشکیل می‌دهند. در این پژوهش، با رویکردی تطبیقی، به بررسی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، آیت‌الله خامنه‌ای، در خصوص حدود و چارچوب آزادی‌های مشروع پرداخته و آن را با مبانی آزادی در نظام‌های حقوقی غربی مقایسه می‌کنیم. هدف این تحقیق پاسخ به این سؤال است که چه تفاوت‌های مفهومی و عملی میان حقوق و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران و نظام‌های حقوقی غربی وجود دارد و این تفاوت‌ها چه چالش‌ها و فرصت‌هایی برای تعامل میان این دو نظام ایجاد می‌کند؟ برای تحلیل بهتر این موضوع، آرای اندیشمندانی چون شهید مرتضی مطهری، آیت‌الله جوادی آملی، آیت‌الله مصباح یزدی، و دکتر ناصر کاتوزیان نیز مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که آزادی در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر مسئولیت اجتماعی و ارزش‌های دینی تعریف شده، درحالی‌که در نظام‌های غربی،

۱. * sbhm.unilaw@gmail.com

آزادی بیشتر بر مبنای فردگرایی و استقلال از ارزش‌های دینی تبیین می‌شود. این تفاوت‌ها چالش‌ها و فرصت‌هایی را برای تعامل میان دو نظام حقوقی فراهم کرده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق، آزادی، جمهوری اسلامی ایران، نظام‌های حقوقی غربی، آزادی مشروع، ولایت فقیه، حقوق بشر اسلامی

تحلیل تطبیقی حقوق بشر اسلامی و غربی با تأکید بر آزادی‌های مشروع قانون اساسی

سارا همت بهاری^۱

پژوهشگر دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان

مهرگان پوربابا شیرکوهی

پژوهشگر دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرانزلی

... ■ چکیده

پژوهش حاضر با رویکردی تحلیلی و تطبیقی، به بررسی نسبت میان حقوق بشر اسلامی، حقوق بشر در اسلام، اعلامیه جهانی حقوق بشر، و حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد؛ با تمرکز ویژه بر مقوله آزادی‌های مشروع. هدف اصلی این مطالعه تبیین این مسئله است که تا چه اندازه می‌توان اصول حقوق بشر را در منظومه فکری و حقوقی اسلام بازخوانی و بازسازی نمود، به گونه‌ای که هم با موازین دینی سازگار باشد و هم با مقتضیات جهانی حقوق بشر هماهنگی داشته باشد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که نه تنها اصول بنیادین اسلام در تعارض ذاتی با مفاهیم کلیدی حقوق بشر قرار ندارند، بلکه با تکیه بر مفاهیمی چون کرامت انسانی، عدالت، حرمت حیات و آزادی‌های مسئولانه، ظرفیت بالایی برای تقویت بنیان‌های حقوق بشری در درون چارچوب اسلامی وجود دارد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز، به عنوان تجلی حقوقی آموزه‌های اسلامی، در بخش حقوق ملت، به گونه‌ای ساختاری و نهادینه، از آزادی‌ها و حقوق بنیادین شهروندان صیانت می‌کند. این پژوهش بر ضرورت توسعه گفتمان‌های بین فرهنگی در حوزه حقوق بشر تأکید دارد و امکان ارائه خوانشی بومی، درون‌زا و در عین حال قابل تعامل از حقوق بشر در پرتو مبانی اسلامی را برجسته می‌سازد.

۱. hematbaharisara@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق بشر اسلامی، اعلامیه جهانی حقوق بشر، آزادی‌های مشروع، حقوق بشر در اسلام، حقوق
ملت

آزادی های مشروع زنان شاغل در پرتو منظومه فکری آیت الله خامنه ای

فاطمه منظمی^۱

استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا (س) تهران ایران

زینب محمدزاده

دانشجوی ارشد، رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا (س)،

تهران، ایران

... ■ چکیده

زنان از دیرباز در کنار همسران خود به کار در مزارع می پرداختند اما با پیشرفت تکنولوژی و تغییر سبک زندگی بیشتر به انجام کارهای مستقل روی آوردند. همین امر موجب سوء استفاده از زنان در مشاغل متفاوت شده است. از این رو پرداختن به چگونگی و تبیین حدود اشتغال زنان و گستره ی آزادی های شغلی می تواند ضمن حفظ حقوق زنان در اشتغال، از ایجاد آسیبهای محیط شغلی جلوگیری کند بر این اساس پژوهش حاضر به تبیین ابعاد اشتغال زنان بر اساس دیدگاه ها و نظرات رهبر انقلاب اسلامی میپردازد. هدف از این پژوهش درک شاکله و رؤس اصلی نظام فکری رهبر انقلاب در ابعاد اشتغال زنان به صورتی روشنمند است. در همین راستا به بررسی حدود اشتغال زنان شرایط اشتغال، امکان تنوع شغلی اشتغال می پردازد. در نتیجه طبق دیدگاه آیت الله خامنه ای، در اسلام، نه تنها زن به لحاظ حضور در اجتماع در زمینه های مختلف شغلی محدود نیست بلکه همواره این حضور را هدفمند ساخته و با شرایطی ویژه همچون حفظ حجاب، پرهیز از پذیرفتن مشاغلی که از بدن زن استفاده ابزاری دارند و امکان حضور بانوان با حفظ شان و منزلت توجه به نقش مادری و ایجاد شرایط مطلوب برای مادران تأکید دارد.

۱. F.Monazzami@alzahra.ac.ir

کلیدواژه‌ها

اشتغال زنان ، آزادی مشروع ، منظومه فکری رهبری، کرامت زن، نقش مادری

کنکاشی پیرامون مبانی و چارچوب نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

مریم عزیزیه^{۱*}

طلبه سطح دو حوزه عملیه، تهران، ایران

علی خاک رنگین

پژوهشگر دکتری حکمت هنرهای دینی، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران

... ■ چکیده

نظام حقوقی هر جامعه از مؤلفه‌های اساسی چون مبانی، اهداف و قلمرو تشکیل شده است. مبانی نظام حقوقی به منشأ الزام‌آوری قواعد حقوقی می‌پردازد و پاسخ‌های متنوعی به این پرسش ارائه شده است. این تفاوت‌ها ناشی از دیدگاه‌های انسان‌شناختی و جامعه‌شناختی مختلف است. این پژوهش با رویکردی توصیفی، به بررسی مبانی و چارچوب نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای می‌پردازد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، در فصل سوم از اصل ۱۹ تا ۴۲، به حقوق و آزادی‌های اساسی و قانونی ملت اختصاص دارد. آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات خود، تصویری روشن از جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع ارائه داده‌اند. در اندیشه ایشان، مبانی نظام حقوقی بر اساس اراده حکیمانه استوار است که شامل اراده خداوند و مطابقت با مصالح و مفاسد واقعی است. ایشان حقوق متعددی را برای مردم قائل هستند، از جمله حق سیاسی، حق زنان و خانواده، و حق آزادی بیان. بر اساس منطق قرآنی، کرامت انسان منشأ بسیاری از حقوق انسانی تلقی می‌شود. در مبحث حقوق زن و خانواده، بر برابری زن و مرد تأکید دارند و تکامل انسان را هدف اصلی می‌دانند. منشأ آزادی فرهنگی در اسلام، برگرفته از جهان‌بینی توحیدی است که بر خلاف فرهنگ غربی، بر اساس

۱. *Maryamaziziha811@gmail.com

خواست و تمایلات انسان نیست. این رویکرد، آزادی را در چارچوب کرامت انسانی و ارزش‌های اسلامی تبیین می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی مشروع، آزادی، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

نسبت کرامت ذاتی انسان با مردم سالاری دینی و تحدید آزادی های مشروع در منظومه فکری آیت الله خامنه ای

رضا ملازاده^۱

۱- پژوهشگر پسادکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه فردوسی مشهد (پژوهشگر بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی)

میثم شعیب

۲- پژوهشگر گروه فقه، دانشکده الهیات، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

... ■ چکیده

حق تعیین سرنوشت به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشر، علیرغم تصریح در اسناد بین المللی، با چالش هایی مواجه است. این پژوهش با هدف مقایسه مبانی قرآنی حق تعیین سرنوشت در پرتو کرامت ذاتی انسان و دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی، امام خمینی^(ع) و آیت الله خامنه ای، به روش تحلیلی انجام شده است. یافته ها نشان می دهد که در جهان بینی اسلامی، حق تعیین سرنوشت بر مبنای کرامت ذاتی و اختیار انسان قرار دارد و اصولی چون شورا و همزیستی مسالمت آمیز آن را تقویت می کنند. امام خمینی^(ع) بر نقش محوری مردم، حق و تکلیف بودن مشارکت و اعتبار رأی در چارچوب اسلامی تأکید داشتند. آیت الله خامنه ای نیز با طرح نظریه مردم سالاری دینی، مشارکت مردم را حقی ریشه دار در کرامت انسانی و مبنای حق مداری نظام می داند. تحلیل تطبیقی حاکی از همسویی دیدگاه رهبران با مبانی قرآنی و نقش کرامت ذاتی به عنوان مبنای مشترک در تبیین حق تعیین سرنوشت است. در نهایت، پژوهش نتیجه می گیرد که حق تعیین سرنوشت و مشارکت مردم در نظام مردم سالاری دینی، حقی اصیل، ریشه دار در مبانی دینی و کرامت انسانی است که در اندیشه و عمل رهبران انقلاب

۱. reza.mollazadehyamchi@alumni.um.ac.ir

اسلامی تبلور یافته است.

کلیدواژه‌ها

حق تعیین سرنوشت، کرامت ذاتی انسان، مبانی قرآنی، مردم‌سالاری دینی، امام خمینی،
آیت‌الله خامنه‌ای

مبانی تحدید مرزهای آزادی در فضای مجازی از دیدگاه آیت الله العظمی خامنه ای

محمد بانیانی^{۱*}

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه تهران، تهران، ایران

علی بیات

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه تهران، تهران، ایران

ابراهیم موسی زاده

استاد گروه حقوق عمومی و بین الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

فضای مجازی به عنوان یکی از مهم ترین نمادهای تحول جهانی، با نفوذ گسترده در زندگی بشر، فرصت ها و تهدیدات بی شماری به همراه دارد. این مقاله با تمرکز بر دیدگاه آیت الله خامنه ای، به تبیین مبانی تعیین مرزهای آزادی در فضای مجازی می پردازد. از منظر ایشان، آزادی در این فضا مفهومی مشروط و مسئولانه است که در چارچوب مبانی دینی، اخلاقی، فرهنگی، اعتقادی، سیاسی، حاکمیتی، حقوقی، امنیتی، اجتماعی و وحدت ملی تعریف می شود. هدف این چارچوب، تبدیل فضای مجازی به ابزاری برای تقویت قوت ملی و پیشرفت کشور، ضمن صیانت از ارزش ها، امنیت و هویت اسلامی-ایرانی است. با تأکید بر مدیریت هوشمندانه و مقتدرانه، ایشان رویکردی متوازن را پیشنهاد می کنند که بهره مندی از فرصت های

۱. * mobaniani@ut.ac.ir

فضای مجازی را با کنترل تهدیدات آن هم‌راستا می‌سازد. این دیدگاه، با استناد به تجارب جهانی و تکیه بر مسئولیت‌پذیری فردی و حاکمیتی، الگویی جامع برای مواجهه با چالش‌های این عرصه ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، فضای مجازی، مدیریت فضای مجازی، آیت‌الله خامنه‌ای، جنگ نرم.

تحلیل حقوقی مفهوم آزادی های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر دیدگاه آیت الله خامنه ای

احسان مرادزاده^۱*

پژوهشگر و مدرس، دانشکده فرهنگی و تولید قدرت نرم، دانشگاه جامع امام حسین (ع)،
تهران، ایران

سید محمد حسین هاشمی^۲

دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگر حقوق بین الملل، دانشکده فرهنگی
و تولید قدرت نرم، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

... ■ چکیده

مفهوم «آزادی های مشروع» در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، به ویژه در قانون اساسی، از جایگاهی برجسته برخوردار است. با این حال، همواره این پرسش بنیادین مطرح بوده است که معیار مشروعیت آزادی چیست و نسبت آن با حدود شرعی، الزامات قانونی و نظم عمومی چگونه تبیین می شود. مقاله حاضر با رویکردی تحلیلی-توصیفی و با تمرکز بر اصول حقوق اساسی جمهوری اسلامی، به بررسی ابعاد نظری و عملی این مفهوم بر پایه اندیشه های مقام معظم رهبری، می پردازد. از منظر ایشان، آزادی، حقی اصیل و الهی برای انسان است؛ اما در بستر جامعه اسلامی، این حق در چارچوب هایی چون شریعت، اخلاق عمومی، مصالح اجتماعی و رعایت حقوق دیگران محدود می گردد. این دیدگاه در پی ایجاد توازن میان کرامت انسانی و اقتضائات حاکمیت دینی است؛ به نحوی که آزادی نه ابزار تهدید ارزش ها، بلکه زمینه ای برای رشد، تعالی و مشارکت فعال مردم در چارچوب نظام اسلامی تلقی شود. نوشتار پیش رو، با تکیه بر مبانی فقهی و اصول حقوق عمومی، می کوشد چارچوبی روشن و منسجم برای شناسایی،

۱. Eh.moradzadeh@gmail.com

تحدید و تضمین آزادی‌های مشروع در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران ارائه نماید.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق اساسی، جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله خامنه‌ای، نظم عمومی،
تحدید آزادی،

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع او

احمد اسماعیل تبار^۱

استادیار گروه حقوق اسلامی دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران

... ■ چکیده

حق، مفهومی انتزاعی از گزاره‌های انشائی است که با درک عقل در ذهن ثابت می‌شود. حق در فقه و شریعت اسلام بر پایه حکومت الهی به دو قسم حقوق خدا و حقوق مردم تقسیم می‌شود. در مقابل هر حقی برای شخصی، تکلیفی برای شخص دیگر درک می‌شود؛ در نتیجه در مقابل هر حقی، تکلیفی فهمیده می‌شود. در مقابل هر تکلیفی، حقی سنجیده می‌شود، خواه طرف حق یا مکلف، شخص حقیقی انسان یا شخص حقوقی باشد. پژوهش «حقوق ملت و آزادی‌های مشروع او» تحقیقی کتابخانه‌ای و میدانی است که مبانی نظری و خروجی عملی آن با شناخت احکام اسلام و مصادیق عینی آن‌ها در کشور، مستند به دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و رویه عملی ایشان پژوهش شده است؛ پژوهشی که مبتنی بر مهم‌ترین سند و میثاق ملی، قانون اساسی، احکام فقهی و فتاوی و فرامین مقام معظم رهبری استوار است. حق و آزادی، خواه برای یک شخص حقیقی یا شخص حقوقی در فقه اسلام سنجیده و استنباط می‌شود زیرا خداوند بر پایه خلقت و حکومت، نعمت‌ها را برای انسان تمام کرده است تا هیچ‌گونه احتجاجی برای انسان علیه خداوند نباشد و همین اصل، محور آزادی‌های مشروع هر شخص حقیقی و حقوقی در نظام ولایت فقیه در عصر غیبت است.

کلیدواژه‌ها

حق، آزادی، حاکمیت الهی، مشروعیت، ملت، بیانات رهبر معظم

۱. a.esmailtabar@gmail.com

مفهوم حق و آزادی در نظام حقوقی اسلام و مقایسه آن با سایر نظام‌های حقوقی

محمد رضا غفوری^۱

... ■ چکیده

این پژوهش به بررسی عمیق و نظام‌مند مبانی حقوق فردی و آزادی‌های اجتماعی در چارچوب نظام حقوقی اسلام می‌پردازد و با رویکردی تطبیقی، وجوه اشتراک و افتراق آن را با نظام‌های حقوقی غرب (به ویژه لیبرال دموکراسی) و دیگر مکاتب حقوقی معاصر (مانند حقوق طبیعی، سوسیالیستی و فمینیستی) مورد تحلیل قرار می‌دهد. در این راستا، پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به منابع معتبر فقهی و حقوقی، به تبیین ماهیت، مبانی و حدود حقوق و آزادی‌ها در اسلام پرداخته و سپس آن را در ترازوی نقد مقایسه‌ای با دیگر نظام‌ها قرار می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

حقوق فردی، آزادی‌های اجتماعی، نظام حقوقی اسلام، لیبرال دموکراسی، حقوق طبیعی، سوسیالیسم، فمینیسم، فقه اسلامی.

۱. mohammedrezaghfoori@gmail.com

مبانی انسان‌شناختی حقوق و آزادی‌های فردی در اندیشه اسلامی و عصر روشنگری

سید کامران فتح‌اللهی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،

دانشگاه جامع امام حسین ع، تهران، ایران

میلاد راد

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،

دانشگاه جامع امام حسین ع، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

آن شاخه از فلسفه که به مطالعه سرشت و طبیعت انسانی اختصاص داشته و جهان‌بینی عمومی در باب انسان را امعان نظر دارد، «انسان‌شناسی فلسفی» نامیده می‌شود. اینکه آدمی طبیعت اهورایی دارد یا اهریمنی، دیوسرشت است یا نیک سرشت، در هیافت مکاتب «طبیعی» و «وضعی» نسبت به حقوق و آزادی‌های فردی نوع بشر واجد اهمیت است. آنچه در این گفتار مطرح نظر است، مطالعه تطبیقی مبانی انسان‌شناختی حاکم بر حقوق و آزادی‌های فردی در اندیشه اسلامی و نظرگاه اندیشه‌وران عصر روشنگری در راستای تشدید گفتمان دینی است. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و رویکرد آن، تطبیقی است. یافته‌ها بیانگر آن است که در اندیشه اسلامی سرشت آدمی واجد «ثنویت ذاتی» است و با نگرش «بدبینان» و «خوش‌بینان» به طبیعت انسانی «این‌همانی» ندارد. در اندیشه عصر روشنگری انسان «مدنی بالتبع» بوده و «شر ضرور» دولت را بر بنیاد «دیوسرشتی» و «نیک‌سرشتی»، ضمن دو رویکرد «تحدید» و «تحصیل» حقوق و آزادی‌های فردی پذیرا می‌شود. در اندیشه اسلامی، «ثنویت» حاکم بر سرشت

۱. s.ali@ihu.ac.ir

آدمی متفکران مسلمان را به دو رویکرد «مدنیت بالطبع» و «مدنیت بالتبع» رهنمون ساخته است. دستاورد پژوهش اشعار می‌دارد که آدمی ضمن صیوریت از «استخدام طبعی فردی» به «استخدام عقلی جمعی»، حقوق و آزادی‌های خویش را در گستره اجتماع «تعدیل» می‌کند.

کلیدواژه‌ها

انسان‌شناسی، حقوق و آزادی‌های فردی، اندیشه اسلامی، عصر روشنگری، قرارداد اجتماعی.

حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای

سید کامران فتح‌اللهی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،

دانشگاه جامع امام حسین ع، تهران، ایران؛

میلاد راد

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،

دانشگاه جامع امام حسین ع، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

این پژوهش با روش تحلیل محتوای کیفی، مبانی دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) را با استناد به بیانات و مواضع معظم له، اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قوانین و مقررات عادی و همچنین، قواعد آمره حقوق بین‌الملل (به‌ویژه اصول دفاع مشروع و منع توسل به زور در منشور ملل متحد) مورد واکاوی قرار داده و به دنبال پاسخ به این پرسش است که حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری ایشان دارای چه ابعاد و مؤلفه‌هایی است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی نظام جمهوری اسلامی ایران در اندیشه معظم له، همزمان سه وجه حقوقی (مبتنی بر اصل حاکمیت دولت-ملت در حقوق بین‌الملل)، فقهی (تکلیف شرعی سد ثغور و نفی سبیل) و ملی (حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور بر پایه اصول ۹ و ۱۵۲ قانون اساسی) دارد. شورای عالی امنیت ملی، تجلی عینی پیوند این وجوه سه‌گانه در نسج اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران است. در سطح عملیاتی، ماده ۵ قانون ارتش جمهوری

۱. s.ali@ihu.ac.ir

اسلامی ایران، ماده ۷ اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ماده ۳ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به مثابه بازوان اجرایی این اندیشه هستند. پژوهش با تطبیق این مبانی با اصل دفاع مشروع مثبت در ماده ۵۱ منشور ملل متحد و دیگر قواعد آمره حقوق بین‌الملل، الگوی اسلامی-ایرانی دفاع همه‌جانبه (سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و فرامرزی) را به عنوان پارادایمی نوین در گستره حقوق ملی و بین‌الملل معاصر بازخوانی می‌کند..

کلیدواژه‌ها

حق دفاع، تمامیت ارضی، منافع ملی، دفاع مشروع، قانون اساسی

تحلیلی فقهی بر ادبیات عمومی حضرت آیه الله خامنه ای پیرامون وظائف و اختیارات رهبری از منظر نظریه انتخاب و انتصاب

هادی حاج زاده^۱

استادیار حقوق عمومی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گلستان، گرگان

مصطفی منتظری

استادیار علوم سیاسی، گروه معارف اسلامی، دانشکده علوم انسانی،

دانشگاه گلستان، گرگان؛

... ■ چکیده

پیرامون جایگاه رهبری در نظام سیاسی اسلام، به ویژه در فقه شیعه، همواره دو نظریه‌ی غالب یعنی نظریه‌ی انتصاب و نظریه‌ی انتخاب محل بحث و مذاقه بوده‌اند. این دو دیدگاه، در مبانی مشروعیت، حدود اختیارات، و نقش مردم در تحقق و استمرار ولایت فقیه، تبیین‌های متفاوتی ارائه می‌دهند. پژوهش حاضر با رویکردی فقهی-تحلیلی، به بررسی و واکاوی ادبیات عرفی و عمومی حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای پیرامون وظایف، اختیارات، و شئون رهبری می‌پردازد تا از خلال این گفتارها و بیانات، نسبت ایشان با هر یک از دو نظریه فوق روشن گردد. بر خلاف تحلیل‌های صرفاً متنی که به آراء اصولی و فقهی رسمی معظم‌له در آثار مکتوب و درس‌های خارج فقه محدود می‌مانند، این مقاله تلاش دارد تا از منظر «ادبیات عرفی سیاسی»، یعنی نحوه‌ی بیان وظایف و اختیارات رهبری در گفتارهای عمومی، خطبه‌ها، و مصاحبه‌ها، رویکرد عملی و عینی ایشان را نسبت به مبانی نظری مشروعیت استخراج کند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که اگرچه معظم‌له در مبانی اصولی خود بر نظریه‌ی انتصاب مبتنی بر نصب عام فقهای جامع‌الشرايط تأکید دارند، اما در ساحت گفتار عمومی، مفاهیمی چون رأی مردم،

۱. h.hajzadeh@gu.ac.ir

مقبولیت اجتماعی، مشارکت عمومی و نظارت مردمی برجسته‌سازی شده‌اند؛ مفاهیمی که از عناصر محوری نظریه‌ی انتخاب به شمار می‌روند.

این هم‌زیستی مفهومی در ادبیات رهبری، گویای نوعی تلفیق و ترکیب بین مشروعیت الهی و مقبولیت مردمی است که نیازمند تحلیل‌های دقیق‌تری از زاویه‌ی فقه سیاسی تطبیقی و نظریه‌پردازی‌های نوین در نظام جمهوری اسلامی است.

کلیدواژه‌ها

ولایت فقیه، نظریه انتصاب، نظریه انتخاب، آیت‌الله خامنه‌ای، فقه سیاسی، ادبیات عرفی.

مبانی فقهی حق بر «صلح» و «آتش بس» در اندیشه آیه الله العظمی خامنه ای بر اساس کتاب شریف «المهادنه»

هادی حاج زاده^۱

عضو هیات علمی گروه حقوق دانشگاه گلستان

مصطفی منتظری

استادیار گروه معارف دانشگاه گلستان، گرگان، ایران

... ■ چکیده

مفهوم «حق بر صلح» (Right to Peace) در دهه های اخیر به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشر در ادبیات حقوق بین الملل مطرح شده است. اسناد معتبری مانند منشور ملل متحد (ماده ۱ و ۲)، اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، و به ویژه اعلامیه «حق ملت ها بر صلح» مصوب مجمع عمومی سازمان ملل (قطعنامه ۱۱/۳۹ مورخ ۱۲ نوامبر ۱۹۸۴) مبنای این حق را تشکیل می دهند. بر اساس این اسناد، همه ی انسان ها و ملت ها از حقی ذاتی برای زیستن در جهانی عاری از خشونت، جنگ و تجاوز برخوردارند و صلح پایدار، شرط ضروری برای بهره مندی از دیگر حقوق بشر تلقی می شود.

در مقابل، «حق بر آتش بس» (Right to Ceasefire) نه به عنوان یک حق مطلق انسانی، بلکه به عنوان یک وضعیت حمایتی در چارچوب حقوق بین الملل بشردوستانه مورد شناسایی قرار گرفته است. این حق از لزوم توقف موقت خصومت ها در جریان مخاصمات مسلحانه برای تحقق اهداف بشردوستانه، مانند امداد رسانی، حفاظت از غیرنظامیان و گفت و گو برای صلح، ناشی می شود. این مفهوم در کنوانسیون های چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) و پروتکل های الحاقی آن، به ویژه ماده ۱۵ و ۷۰ پروتکل اول، به صورت ضمنی مورد اشاره قرار گرفته است.

۱. h.hajzadeh@gu.ac.ir

با وجود نو بودن این مفاهیم در ادبیات مدرن، می‌توان ریشه‌های آن را در آموزه‌های فقهی و قرآنی اسلام بازایی کرد.

در فقه امامیه، عناوین «صلح» و «مهادنه» را می‌توان ناظر بر این مفاهیم دانست. آیت‌الله خامنه‌ای در کتاب ارزشمند «المهادنه»، با اتکا به منابع فقه سنتی مانند شرائع الإسلام و جواهر الکلام، تلاش دارد تا ابعاد فقهی این مفاهیم را روشن سازد. در این اثر که در زمینه فقه صلح و آتش‌بس (مهادنه) نگارش شده، به‌طور خاص، اصل صلح در اسلام مورد تأکید قرار گرفته است، اما در عین حال، آتش‌بس (مهادنه) به‌عنوان یک تدبیر موقت و ضروری در شرایط خاص جنگی بررسی شده است. در این کتاب، آیت‌الله خامنه‌ای به اهمیت صلح در اسلام اشاره می‌کنند و همچنین توضیح می‌دهند که چگونه آتش‌بس می‌تواند به‌عنوان یک ابزار برای تحقق مصلحت عمومی و حفظ جان مسلمانان در شرایط خاص به کار گرفته شود. ایشان با رویکردی دقیق و اجتهادی به ابعاد مختلف این مسئله پرداخته و مهادنه را نه یک تاکتیک صرف سیاسی، بلکه امری مشروع و گاه واجب دانسته‌اند. ایشان بر این باور است که حفظ مصلحت امت اسلامی، جلوگیری از خسارت‌های جانی و مالی، و حفظ حیثیت و استقلال جامعه اسلامی، از جمله ملاک‌هایی است که در مشروعیت صلح و آتش‌بس نقش اساسی دارد. از این منظر، تصمیم به صلح و آتش‌بس در زمان غیبت، ذیل اختیارات ولی فقیه تعریف می‌شود؛ زیرا او مأمور به حفظ کیان اسلام و تأمین مصالح امت است.

کلیدواژه‌ها

صلح، مهادنه، جنگ، آیه الله خامنه‌ای، فقه سیاسی

آزاداندیشی و حقوق ملت؛ بازخوانی منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای در ترویج آزادی‌های مشروع

سیدعلی میرلوحی^۱

پژوهشگر دکتری فقه و حقوق خصوصی، مدرسه عالی و دانشگاه شهید مطهری^(ره)،

تهران، ایران

ثمین اسماعیل زادیان

دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق خانواده، دانشگاه امام صادق^(ع)،

هران، ایران

... ■ چکیده

پژوهش حاضر به تبیین مفهوم آزاداندیشی در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد و جایگاه، مبانی و کارکردهای آن را در چارچوب حقوق ملت و آزادی‌های مشروع بررسی می‌نماید. مسئله اصلی تحقیق، ضرورت واکاوی دقیق مفهوم آزاداندیشی در اندیشه رهبری برای جلوگیری از برداشت‌های سطحی یا انحرافی است. سؤال محوری آن است که آزاداندیشی در نگاه معظم‌له چه جایگاهی دارد و چه پیامدهایی در عرصه‌های علمی، اجتماعی و فرهنگی به دنبال دارد. پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که تاکنون مطالعات مستقل و متمرکز در این زمینه صورت نگرفته و بیشتر آثار موجود، نگاهی کلی به ابعاد فرهنگی اندیشه ایشان داشته‌اند. این پژوهش با روش تحلیل محتوای کیفی و رویکرد شماییک انجام شده و داده‌های آن از بیانات مقام معظم رهبری استخراج شده است. یافته‌ها حاکی از آن است که آزاداندیشی در منظومه فکری ایشان، فرایندی عقلانی، متعهدانه و مبتنی بر اجتهاد دینی است که با شجاعت علمی، اخلاق مناظره و پرهیز از افراط‌گرایی همراه است. کرسی‌های آزاداندیشی به عنوان سازوکار نهادی برای تحقق

۱. mirlohi@motahari.ac.ir

این مهم معرفی شده‌اند. در نتیجه، آزاداندیشی ابزاری برای تولید فکر، زدودن تحجر و تقویت مشارکت آگاهانه در چارچوب ارزش‌های اسلامی بوده و نقشی مؤثر در تحقق آزادی‌های مشروع و پیشرفت جامعه اسلامی ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها

آزاداندیشی، منظومه فکری مقام معظم رهبری، عقلانیت اسلامی، تولید علم دینی، حقوق مشروع.

حق بر هدایت به عنوان یک حق انسانی فراموش شده از منظر آیت الله خامنه‌ای

مهدی غفرانی^۱*

پژوهشگر ارشد فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

«حق هدایت» از جمله مفاهیم نوپدید اما بنیادین در فقه اجتماعی اسلامی است که در گفتمان معاصر حقوق بشر نادیده گرفته شده است. این مقاله در پی آن است که با تکیه بر دیدگاه‌های آیت الله خامنه‌ای، این حق را بازخوانی کرده و جایگاه آن را در نظام اسلامی مشخص سازد. ضرورت پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که حقوق بشر غربی عمدتاً بر فردمحوری و اختیار مطلق تأکید دارد، درحالی‌که نگاه اسلامی با رویکرد فطرت‌محور، «هدایت» را حقی فطری و عام برای انسان می‌داند. سؤال اصلی این است که: چه مبانی فقهی و معرفتی در نگاه رهبری، حق هدایت را به یک الزام شرعی و اجتماعی بدل می‌سازد؟ با بهره‌گیری از روش تحلیل گفتمان و ارجاع به بیانات رهبری، مفاهیمی چون تعلیم و تربیت اسلامی، نهی از منکر، تبلیغ دین و مسئولیت اجتماعی حکومت نسبت به رشد فکری مردم بررسی شده‌اند. مقاله نشان می‌دهد که از منظر رهبری، حکومت اسلامی موظف است زمینه هدایت عمومی را فراهم آورد، بی‌آنکه این وظیفه را با اجبار عقیدتی خلط کند. «حق بر هدایت» در این منظومه، نه فقط مسئولیت دولت، بلکه حقی از جانب مردم است که تحقق آن شرط عدالت فرهنگی و صیانت از کرامت انسانی است.

کلیدواژه‌ها

حق هدایت، حقوق بشر اسلامی، آیت الله خامنه‌ای، عدالت فرهنگی، تبلیغ دین.

۱. * mahdi.ghofrani@ut.ac.ir

بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع؛ از تأمین اجتماعی تا مالکیت مشروع

صادق قنوازی^۱

پژوهشگر دکتری حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، بندرعباس، ایران

... ■ چکیده

حقوق اقتصادی و اجتماعی به‌عنوان بخشی از حقوق بشر نسل دوم، نقش بنیادینی در تضمین کرامت انسانی، تحقق عدالت اجتماعی و پایداری توسعه ایفا می‌کند. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران نیز این حقوق در قالب اصول متعدد قانون اساسی، مورد تصریح و شناسایی قرار گرفته‌اند. سوال اصلی این پژوهش آن است که چگونه می‌توان با تکیه بر مبانی حقوق عمومی، به بررسی نحوه شناسایی، تبیین و اجرای حقوقی چون برخورداری از تأمین اجتماعی، حق بر سلامت و بهداشت، حق اشتغال و مسکن و حق مالکیت مشروع پرداخت و چالش‌های عملی تحقق این حقوق را در سطح ملی واکاوی کرد. روش تحقیق حاضر، توصیفی-تحلیلی بوده و با اتکا به منابع کتابخانه‌ای، اسناد تقنینی و سیاست‌های کلان نظیر قانون اساسی، برنامه‌های توسعه و گزارش‌های نهادهای، به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که با وجود پیش‌بینی این حقوق در اسناد حقوقی، در مرحله اجرا با موانعی چون ضعف ضمانت‌های اجرایی، پراکندگی مقررات، خلأهای نهادی و نگاه ابزاری به حقوق اجتماعی مواجه هستیم. در نتیجه، ضرورت بازنگری در سازوکارهای اجرایی، تقویت نهادهای ناظر، و ارتقاء فرهنگ حقوقی برای تحقق مؤثر و فراگیر این دسته از حقوق بنیادین اجتناب‌ناپذیر است.

کلیدواژه‌ها

حقوق اقتصادی و اجتماعی، عدالت اجتماعی، توسعه، تأمین اجتماعی، مالکیت مشروع

۱. * s.ghanavati973@gmail.com

تحلیل فقهی مفهوم «حق» در اندیشه رهبری و تفاوت آن با «حق طبیعی» در حقوق غربی

مهدی غفرانی^{۱*}

پژوهشگر فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

مفهوم «حق» در تفکر اسلامی تفاوت‌های بنیادینی با مفهوم «حق طبیعی» در نظام‌های حقوقی غربی دارد. پژوهش حاضر با تکیه بر اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، به تحلیل این تمایز پرداخته است. پرسش اصلی آن است که چگونه تفاوت مبانی معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی، سبب تفاوت در مفهوم حق می‌شود؟ ضرورت این پژوهش در آن است که بسیاری از مباحث حقوق بشر غربی، بر پایه حق‌های خودبنیاد و فردگرایانه بنا شده‌اند، حال آنکه در اندیشه اسلامی، «حق» هم‌زاد «تکلیف» و مبتنی بر توحید و عدالت است. این مقاله با رویکرد تطبیقی و تحلیل محتوای بیانات رهبری، به تبیین این موضوع می‌پردازد که از نگاه ایشان، حقوق انسان در ذیل بندگی خدا و تحقق مصالح جمعی تعریف می‌شود، نه صرف تمایلات فردی. حق در نظام اسلامی، به مثابه امری الهی، در تعادل با مسئولیت‌های اجتماعی و ارزشی قرار دارد. مقاله نتیجه می‌گیرد که نظام حقوقی اسلامی، مبتنی بر فهم فطری، عدالت‌محور و الهی‌نگر از «حق» است، و این در تقابل با برداشت‌های سکولار و نسبی‌گرای غربی قرار دارد.

کلیدواژه‌ها

حق، حق طبیعی، حقوق بشر، فقه اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای.

۱. * mahdi.ghofrani@ut.ac.ir

مؤلفه‌های مطالبه عادلانه در تحقق حقوق ملت در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

مهدی امیدی^{۱*}

مدیر گروه تاریخ انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

... ■ چکیده

این مقاله با هدف واکاوی دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره رابطه مطالبه‌گری عادلانه و تحقق حقوق ملت با استفاده از روش «پس‌کاوی» انجام شده است. مطالبه‌گری در اندیشه مقام معظم رهبری نه تنها یک حق شهروندی، بلکه وظیفه‌ای الهی و انسانی برای اصلاح جامعه و پیشبرد آرمان‌های اسلامی است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مطالبه عادلانه باید دارای مؤلفه‌هایی باشد که در بیانات رهبری برجسته شده‌اند که شامل واقع‌بینی و عمل‌گرایی، آرمان‌خواهی همراه با پرهیز از تندی و پرخاشگری، تأکید بر مبانی اعتقادی و اخلاقی، اجتناب از همسویی با دشمن، عقلانیت و مدنظر قرار دادن مصالح جامعه، و همچنین جایگزینی گفتمان‌سازی به جای افشاگری و ورود به مصادیق مشخص است. بر اساس این اصول، مطالبه‌گری عادلانه می‌تواند نقش مؤثری در احیای حقوق ملت و تقویت همبستگی اجتماعی ایفا کند. در نهایت، می‌توان چنین نتیجه گرفت که مطالبه‌گری باید در چارچوب اصول مستخرج، مبتنی بر اخلاق، عقلانیت، مصلحت و با هدف اصلاح و پیشرفت جامعه اسلامی شکل گیرد تا هم حقوق مردم حفظ شود و هم منافع کلی نظام اسلامی تأمین گردد، در غیر این صورت مطالبه‌گری تبدیل به ضد اهداف خود خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

مطالبه‌گری، عدالت، مطالبه عادلانه، حقوق ملت، آیت‌الله خامنه‌ای.

۱. * Mahdi.omidi1@yahoo.com

تبیین فقهی تحدید آزادی فردی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

مهدی غفرانی^{۱*}

پژوهشگر فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

تحدید آزادی‌های فردی همواره یکی از موضوعات حساس در نظام‌های حقوقی بوده است. در نظام جمهوری اسلامی، این مسئله از منظر فقهی و با توجه به مبانی دینی مورد تحلیل قرار می‌گیرد. پژوهش حاضر با تمرکز بر دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، به بررسی دقیق موارد و قواعدی می‌پردازد که در آنها، آزادی فردی به صورت مشروع قابل تحدید است. ضرورت این پژوهش از آن روست که در ادبیات حقوق بشر غربی، محدودسازی آزادی فردی غالباً به مثابه نقض حق تلقی می‌شود، حال آن‌که در فقه اسلامی، توازن میان حق فرد و منافع جمعی امری بنیادین است. سؤال محوری این است که: چه اصول فقهی در اندیشه رهبری مجوز تحدید آزادی‌های فردی را فراهم می‌کنند؟ با روش تحلیل فقهی-مفهومی و بهره‌گیری از سخنان رهبری، قواعدی چون لاضرر، مصلحت عمومی، ضرورت، حرمت افساد در زمین استخراج شده و مصادیق آن در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی، امنیتی و اجتماعی بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد که از منظر رهبری، تحدید آزادی نه تنها قابل توجیه بلکه گاه ضروری است، به شرط آن‌که با چارچوب عدالت و ارزش‌های توحیدی همراه باشد. این دیدگاه، الگویی نوین از تنظیم آزادی فردی در بستر حاکمیت الهی را ترسیم می‌کند.

کلیدواژه‌ها

آزادی فردی، تحدید مشروع، قاعده لاضرر، مصلحت، فقه سیاسی، آیت‌الله خامنه‌ای، فقه حکومتی.

۱. * mahdi.ghofrani@ut.ac.ir

تحلیل مبانی حقوق و آزادی‌های مشروع در اندیشه اسلامی و نقد سایر نظام‌های حقوقی

سید کاظم موسوی^۱

هیات علمی گروه معارف اسلامی، دانشکده فرهنگ و زندگی،
دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران؛

... چکیده

این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی مبانی حقوق و آزادی‌های مشروع در اندیشه اسلامی و نقد مقایسه‌ای آن با نظام‌های حقوقی غیردینی مانند لیبرالیسم و سوسیالیسم می‌پردازد. این تحقیق با استناد به منابع اصیل اسلامی مانند: قرآن، سنت، آرای فقها و تحلیل متون حقوقی غربی و شرقی سامان یافته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که اندیشه اسلامی با محوریت مفاهیمی چون توحید، کرامت ذاتی انسان و مسئولیت اخلاقی، حقوق و آزادی‌ها را در چارچوبی الهی و جامع تعریف می‌کند که همزمان به حقوق فردی، مسئولیت‌های اجتماعی و غایت معنوی زندگی توجه دارد. در مقابل، نظام‌های غیرالهی مانند لیبرالیسم و سوسیالیسم، با تکیه بر مبانی انسان‌محور و عقلانی، آزادی‌ها را در قالب منافع مادی و قراردادهای اجتماعی محدود ساخته و از پاسخگویی به نیازهای فطری و معنوی ناتوان هستند. این مقاله با نقد نسبت‌گرایی اخلاقی در لیبرالیسم و نادیده گرفتن آزادی‌های فردی در سوسیالیسم، ظرفیت‌های بالادستی اندیشه اسلامی را در ارائه الگویی متوازن برجسته می‌نماید.

کلیدواژه‌ها

حقوق اسلامی، آزادی‌های مشروع، لیبرالیسم، مسئولیت اخلاقی، کرامت انسانی

۱. skhoseni9@gmail.com

تبیین تحلیلی جایگاه حقوق ملت در منظومه حکمرانی ولایی با تأکید بر گفتمان مقام معظم رهبری^{مدظله العالی}

علی بیگدلی^۱

پژوهشگر مدرسه عالی حکمرانی شهید بهشتی

... ■ چکیده

این مقاله به تحلیل جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در چارچوب حکمرانی ولایی، با تمرکز بر دیدگاه‌های آیت الله العظمی خامنه‌ای می‌پردازد. هدف اصلی پژوهش، روشن ساختن نسبت میان مبانی نظری اسلامی و الزامات عملی حکمرانی ولایی مطلوب با در نظر گرفتن نقش تعیین‌کننده حقوق ملت در مشروعیت، مقبولیت و کارآمدی نظام سیاسی است.

این تحقیق با بهره‌گیری از روش تحلیل گفتمان و تحلیل محتوای کیفی، مجموعه بیانات، اسناد مکتوب و پیام‌های رسمی رهبر جمهوری اسلامی را که شامل مفاهیم کلیدی نظیر جمهوریت، آزادی‌های مشروع، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و مسئولیت‌پذیری حاکمیت است، به صورت نظام‌مند مورد بررسی قرار داده است.

تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که در اندیشه ایشان، حقوق ملت صرفاً مقوله‌ای حاشیه‌ای یا تبعی نسبت به حاکمیت نیست، بلکه به عنوان یک عنصر ذاتی، درون‌زا و ساختاری در پیکره نظام اسلامی تلقی می‌شود. تضمین و استیفای این حقوق، پیش شرط اساسی برای دستیابی به مشروعیت سیاسی پایدار و مقبولیت اجتماعی فراگیر نظام اسلامی قلمداد می‌گردد.

تأکید بر «حق دانستن» مردم، لزوم «شفافیت» در عملکرد دستگاه‌ها، و ضرورت «مشارکت فعال و آگاهانه» شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و نظارت بر قدرت، از نمودهای برجسته این دیدگاه است. این رویکرد، حقوق ملت را نه تنها یک الزام اخلاقی، بلکه ضرورتی کارکردی

۱. alibigdeli7116@gmail.com

برای پویایی و تعالی نظام اسلامی مطرح می‌کند.

نتیجه‌گیری محوری پژوهش این است که گفتمان مقام معظم رهبری در پی ایجاد هم‌افزایی سازنده میان عقلانیت اسلامی و اصول بنیادین مردم‌سالاری دینی است. در این مدل، حقوق ملت در تعارض با اقتدار دولت نبوده، بلکه جزء جدایی‌ناپذیر و قوام‌بخش ماهیت نظام اسلامی شناخته می‌شود. این تحلیل نظری می‌تواند چارچوبی برای بازاندیشی و ارتقای الگوهای حکمرانی ولایی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، حکمرانی ولایی، نظام اسلامی

تحلیل مبانی دینی و قانونی حقوق ملت به مثابه هویت جمعی؛ از منظر مقام معظم رهبری

اکرم صالحی^۱

استادیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات و معارف اسلامی،

دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

روشنک صابری

استادیار گروه حقوق دانشکده الهیات و معارف اسلامی،

دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت به مثابه بنیاد هویت جمعی، از مفاهیم محوری در اندیشه رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) است. این مقاله با رویکرد میان‌رشته‌ای قرآن و حقوق به تبیین منظومه فکری معظم له درباره «حقوق ملت» می‌پردازد. هویت جمعی ملت ایران بر پایه حقوقی استوار است که با آموزه‌های اسلامی پیوند دارد. حقوق ملت را می‌توان به چهار دسته «حقوق هویتی»، «حقوق نهادی»، «حقوق تمدنی» و «حقوق بین‌المللی» تقسیم کرد. این تقسیم‌بندی، ضمن هماهنگی با اسناد حقوقی، ریشه در مفاهیم قرآنی مانند کرامت، استقلال، عدالت و نفی سبیل دارد. تحلیل مؤلفه‌هایی نظیر حق استقلال سیاسی، حق دفاع از منافع و تمامیت ارضی، حق بهره‌مندی از فناوری‌های نوین و... بر پایه آیات قرآن، نشان می‌دهد که حقوق ملت در اندیشه مقام معظم رهبری، صرفاً سازه‌ای حقوقی نیست، بلکه بار ارزشی و الهی دارد. این مقاله با روش تحلیلی و بهره‌گیری از منظومه فکری رهبری و تطبیق آن بر مبانی دینی و منابع معتبر حقوقی، بر آن است که نظریه حقوق ملت مبتنی بر حکمت اسلامی

۱. akram.salehi@azaruniv.ac.ir

می‌تواند به مثابه الگویی تمدن‌ساز در برابر رویکردهای سکولار غربی مطرح شود.
کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، هویت جمعی، مقام معظم رهبری، تمدن نوین اسلامی.

نقش آموزه های مقام معظم رهبری در تحکیم کرامت زن در خانواده در نظام حقوقی ایران

دکتر زهرا طاهری پور^۱

استادیار گروه حقوق خانواده، دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه، تهران، ایران

ساجده بقایی^۲

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خانواده، دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه، تهران، ایران

... ■ چکیده

کرامت زن در منظومه معرفتی جمهوری اسلامی ایران، نه صرفاً یک دغدغه ارزشی بلکه مفهومی راهبردی در مهندسی اجتماعی و حقوقی جامعه اسلامی تلقی می شود. مقام معظم رهبری، با بهره گیری از مبانی فلسفه اسلامی، فقه حکومتی و جامعه شناسی دینی، گفتمانی منسجم و متمایز در باب منزلت زن و نقش محوری او در ساختار خانواده ارائه داده اند که قابلیت تنویر شدن در نظام حقوقی ایران است. پژوهش حاضر، با اتخاذ رویکردی کیفی، درصدد واکاوی لایه های مفهومی و کارکردی آموزه های رهبری پیرامون کرامت زن بوده و به بررسی نحوه انعکاس این مؤلفه ها در اسناد حقوقی اعم از قانون اساسی، قوانین موضوعه مرتبط با خانواده و سیاست های کلی نظام می پردازد. یافته ها نشان می دهند که گفتمان رهبری با تأکید بر «کرامت ذاتی»، «تفکیک نقش و منزلت» و «عدالت جنسیتی مبتنی بر فطرت»، زمینه ساز بازتعریف اصول بنیادین حقوق خانواده شده و ظرفیت های بالقوه ای برای اصلاح ساختارهای حقوقی و فرهنگی فراهم نموده است. این پژوهش، ضمن تبیین ابعاد این گفتمان، بر ضرورت نهادینه سازی آن در فرآیندهای تقنین، تفسیر و اجرا تأکید دارد.

۱. Taheripour@refah.ac.ir

کلیدواژه‌ها

کرامت زن، گفتمان رهبری، حقوق خانواده، عدالت جنسیتی، نظام تقنینی جمهوری اسلامی

تبیین حق مادری در گفتمان اسلامی: واکاوی دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر کرامت، مسئولیت و حمایت اجتماعی

الهام شریعتی^۱

استادیار و عضو هیات علمی گروه حقوق، دانشگاه الزهراء س، تهران ایران؛

... ■ چکیده

مادری، به عنوان محوری‌ترین نهاد در کانون خانواده و جامعه، از جایگاه رفیعی در اندیشه اسلامی برخوردار است. این مقاله با هدف تبیین ابعاد «حق مادری» از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، نگاشته شده است. روش تحقیق در این مقاله، توصیفی-تحلیلی بوده و داده‌های آن مبتنی بر واکاوی نظام‌مند بیانات عمومی، خطبه‌های نماز جمعه و پیام‌های ایشان در بازه زمانی طولانی است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که از منظر ایشان، حق مادری صرفاً به معنای یک تکلیف یا نقش بیولوژیک نیست، بلکه مجموعه‌ای از حقوق مادی و معنوی شامل «حق کرامت و تکریم»، «حق آموزش و توانمندسازی»، «حق حمایت اقتصادی و اجتماعی» و «حق مشارکت در عرصه‌های کلان ملی» است. در عین حال، این دیدگاه بر «مسئولیت خطیر مادر در تربیت نسل» به عنوان یک وظیفه اجتماعی تأکید می‌ورزد. نتیجه کلی حاکی از آن است که در نگاه آیت‌الله خامنه‌ای، تحقق کامل حق مادری، مستلزم بازتعریف آن در چارچوب گفتمان اسلامی، مقابله با الگوهای غربی زن‌محور، و طراحی نظام‌های حمایتی همه‌جانبه از سوی حکومت است.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، حق مادری، حقوق زن، خانواده، تربیت نسل، حمایت اجتماعی، گفتمان اسلامی، آزادی‌های مشروع

حق تصدی زنان بر مناصب مدیریتی از منظر اندیشه مقام معظم رهبری

سیده فاطمه موسوی نژاد^۱

هدی غفاری

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

... ■ چکیده

حق زنان در تصدی مناصب عمومی از مصادیق حقوق شهروندی و موضوعات قابل توجه در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران است. این پژوهش با رویکردی تاریخی-تحلیلی، ابتدا به وضعیت مشارکت سیاسی زنان در دوران پیش از انقلاب اسلامی پرداخته و سپس با تمرکز بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، چارچوب نظری و اجتهادی ایشان در خصوص نقش و جایگاه زنان در ساختارهای مدیریتی و تصمیم‌گیری عمومی را بررسی می‌کند. هدف اصلی این پژوهش بررسی نقش و اهمیت تصدی مناصب زمامدارانه توسط زنان در نظام حقوقی کشور ایران است. براساس یافته‌های این پژوهش، معظم‌له با تأکید بر کرامت انسانی و نقش‌آفرینی زنان در عرصه‌های اجتماعی، مشارکت ایشان در مناصب عمومی را در چارچوب موازین شرعی، رعایت حجاب و مصالح کلان نظام نه تنها جایز، بلکه در مواردی لازم و نیاز کشور تلقی می‌کنند. همچنین نگاه ایشان نسبت به تفاوت‌های طبیعی میان زن و مرد، نافی صلاحیت عمومی زنان در اداره امور جامعه نیست. مقاله حاضر با استناد به بیانات رهبری، اصول قانون اساسی و اسناد معتبر حقوقی، به تحلیل حق زنان بر تصدی مناصب عمومی در بستر تحولات پیش و پس از انقلاب اسلامی می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها

زنان، مناصب عمومی، مقام معظم رهبری، قانون اساسی، مشارکت اجتماعی.

گفتمان آزادی در اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای

سید سجاد ایزدهی^۱

استاد گروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

... ■ چکیده

آزادی در گفتمان آیت الله خامنه‌ای، نه یک مفهوم انتزاعی و لیبرال، بلکه مفهومی «هویت‌مند» و برساخته از مبانی کلامی اسلام به ویژه توحید است که در دو عرصه داخلی (مقابل به استبداد) و عرصه خارجی (مقابل به استکبار) تعریف می‌شود. این تحقیق که در پاسخ به پرسش چیستی آزادی در گفتمان فکری آیت الله خامنه‌ای تدوین شده است، از روش تحلیل مضمون و سندکاوی استفاده کرده است. مطابق این روش که با رویکردی توصیفی-تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بر اساس داده‌های این تحقیق، گفتمان آزادی دارای شش مؤلفه اصلی است: ۱. «خاستگاه آزادی» (ابتنای آزادی بر جهان‌بینی توحیدی)؛ ۲. «متعلق آزادی» (معطوف بودن آزادی به آزادی از استبداد داخلی و آزادی از سلطه خارجی)؛ ۳. «ادله آزادی» (مشمول بر ادله فطری مثل میل فطری بشر به رهایی، ادله قرآنی و ادله روایی)؛ ۴. «ماهیت دوگانه حق-تکلیفی آزادی» (مشمول بر حق و تکلیف مردم برای تحقق و تضمین آزادی)؛ ۵. «ضوابط آزادی» (به معنای تقید آزادی به ضوابطی چون: حقوق دیگران، عدم نقض اخلاق، قانون و ارزش‌های الهی و عدم سوءاستفاده برای گمراهی جامعه)؛ ۶. «مصادیق آزادی» (مشمول بر آزادی‌های سیاسی چون آزادی بیان، عقیده، مطبوعات و حق مشارکت و انتخاب مردم در سرنوشت خویش)

کلیدواژه‌ها

آزادی سیاسی، آیت الله خامنه‌ای، استبداد، استکبار، حق و تکلیف.

۱. sajjadizady@yahoo.com

آزادی و مسئولیت در اندیشه رهبر انقلاب: چارچوبی برای فهم حقوق شهروندی

جمعه علی نظری^۱

دکتری حقوق خصوصی و دانش آموخته سطح ۴ حوزه علمیه قم

اسحاق اکبری

دکتری قرآن و علوم تربیتی، دانش آموخته سطح ۴ حوزه علمیه قم

... چکیده

این مقاله به تبیین آزادی و مسئولیت و نقش آن در حقوق شهروندی در اندیشه مقام معظم رهبری پرداخته و با هدف پاسخ به این پرسش که: «آزادی و مسئولیت در اندیشه رهبر انقلاب چگونه تبیین می‌شوند و این تبیین چه چارچوبی برای فهم حقوق شهروندی فراهم می‌سازد؟» با بررسی مبانی نظری و عملی آزادی و مسئولیت از منظر ایشان، فضای فلسفی، دینی، اجتماعی و حقوقی این دو مفهوم را به عنوان مفاهیم مکمل در چارچوب نظام اسلامی تبیین نموده، نسبت آزادی با حق و تکلیف به عنوان اصول بنیادین و ریشه‌دار در فرهنگ اسلامی تحلیل شده است که نشان می‌دهد آزادی حقیقی تنها در بستر توحید و عبودیت الهی معنا دارد و بدون پابندی به حقیقت، به سقوط ارزش‌ها می‌انجامد. سپس، مبانی انسان‌شناختی آزادی و مسئولیت بر اساس کرامت ذاتی انسان، فطرت آزادی‌خواه و عقلانیت مورد تأکید رهبری بررسی گردیده. بخش مبانی جامعه‌شناختی و فقهی - حقوقی مقاله، آزادی و مسئولیت را فراتر از سطح فردی، دارای ابعاد اجتماعی و حقوقی دانسته و بر ضرورت وجود نظم اجتماعی و عدالت برای تحقق آزادی تأکید دارد. جایگاه اخلاق شهروندی و مسئولیت‌های اجتماعی در دیدگاه رهبری نیز پارادایمی برای روابط متقابل حقوق و تکالیف معرفی شده است. این مقاله با بهره‌گیری از آثار مکتوب و شفاهی مقام معظم رهبری، احادیث و متون فلسفی و فقهی، چارچوبی ساختارمند

۱. alinazari2014@gmail.com

و جامع برای فهم و تحقق آزادی و مسئولیت در نظام اسلامی ارائه نموده و به این نتیجه رسیده است که در اندیشه رهبر معظم انقلاب، آزادی و مسئولیت دو مفهوم نه تنها هماهنگ بلکه در هم تنیده‌اند، استقلال هریک بدون دیگری قابل تصور نیست. آزادی از منظر ایشان ریشه در توحید، عبودیت الهی و کرامت انسانی دارد و محدود به چارچوب حق، عدالت و معنویت است که تنها در بستر مسئولیت‌پذیری اخلاقی، اجتماعی و سیاسی معنا می‌یابد و از ولنگاری و هرج و مرج جلوگیری و عدالت و حفظ امنیت جمعی تضمین می‌شود و هرگونه آزادی بی‌قید، زمینه‌ساز انحراف و تخریب نظام محسوب و تفاوت بنیادی با آزادی مدرن غرب دارد و تلفیق آزادی و مسئولیت به منزله چارچوبی اساسی برای حقوق شهروندی مطرح گردیده که در آن آزادی‌ها، مسئولیت‌پذیری و رعایت عدالت را تضمین می‌کند. و در نهایت برای سیاست‌گذاران و فعالان فرهنگی و آموزشی پیشنهاد نموده با تکیه بر این مبانی علمی و دینی، به تقویت فرهنگ مسئولیت‌پذیری و تعادل میان آزادی و تکلیف اهتمام ورزند تا زمینه‌ساز توسعه پایدار اسلامی و امنیت اجتماعی بهینه گردد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، مسئولیت، کرامت انسانی، حقوق شهروندی، جهان‌بینی توحیدی، رهبر معظم انقلاب.

بررسی نقش عقل در تبیین قلمرو آزادی از منظر عقلانیت اسلامی و غربی

حسن عبدی^۱

دانشیار گروه فلسفه، دانشکده اخلاق و فلسفه، دانشگاه باقرالعلوم (ع)، قم، ایران

... ■ چکیده

امروزه بحث «حقوق اساسی» و «آزادی‌های فردی» به یکی از مباحث جدی در قلمرو مبانی و فلسفه حقوق تبدیل شده است. این بحث ابعاد مختلفی را شامل می‌گردد. از جمله ابعاد مهم این بحث توجه به «منبع و بنیاد معرفتی است که بر پایه آن چیستی و قلمرو آزادی تبیین می‌گردد. با توجه به تفاوت‌های آشکاری که میان جایگاه آزادی‌های فردی در نظام حقوقی اسلامی و نظام‌های حقوقی غرب وجود دارد، این پرسش مطرح می‌گردد که خاستگاه این تفاوت نگرش‌ها به کجا باز می‌گردد. پاسخ روشن این مسئله در نوع نگرش مکتب اسلام و مکاتب غربی به «عقل» به مثابه منبع معرفتی نهفته است. از این رو پرسش پیش‌گفته را می‌توان به این صورت بازسازی کرد که «نقش عقل در تبیین حدود و قلمرو آزادی از منظر عقلانیت اسلامی و عقلانیت غربی چگونه تبیین می‌گردد؟» در پاسخ به این پرسش با استفاده از روش تحلیلی - عقلی باید گفت بسیاری از مکاتب غربی با نفی توانایی معرفتی «عقل نظری» راه معرفت به خدا را مسدود دانستند و انسان را موجودی سرگشته و به خود وانهاده به شمار آوردند که باید به اتکای عقل عملی خویش به سامان دادن امور خود از جمله قلمرو آزادی‌ها همت گمارد. از این رو حدود و قلمرو آزادی‌های انسان بر پایه نسبت انسان با خداوند ترسیم می‌گردد. این نکته مهم‌ترین وجه تمایز جایگاه حقوق آزادی‌های انسان در نظام حقوقی اسلام و نظام‌های حقوقی غربی به شمار می‌رود..

۱. * HassanAbdi20@Yahoo.com

کلیدواژه‌ها

نظام حقوقی، معرفت عقلی، حقوق اساسی، عقلانیت غربی، عقلانیت اسلامی.

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر جامعه‌شناسی

سید علی فاطمی^۱*

پژوهشگر جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، ملارد، ایران

... ■ چکیده

«حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر جامعه‌شناسی» به بررسی رابطه فرد و جامعه و تأثیر ساختارهای اجتماعی بر این مفاهیم می‌پردازد. این مقاله با تمرکز بر پرسش اصلی «چگونه جامعه‌شناسی می‌تواند در فهم و تفسیر حقوق ملت و آزادی‌های مشروع کمک کند؟» به تحلیل چالش‌های موجود در جوامع مختلف پرداخته است. روش تحقیق به کار گرفته شده در این مقاله، روش توصیفی-تحلیلی مبتنی بر بررسی اسناد، قوانین و دیدگاه‌های جامعه‌شناختی و مرور ادبیات تخصصی در حوزه حقوق بشر است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جوامع مختلف بسته به نهادهای اجتماعی مانند خانواده، دین، آموزش و دولت دستخوش تغییر و محدودیت می‌شوند. در برخی کشورها، دولت‌ها به عنوان ضامن اجرای این حقوق عمل می‌کنند، در حالی که در برخی دیگر، به دلیل محدودیت‌های فرهنگی، دینی یا سیاسی، آزادی‌های فردی با موانعی مواجه می‌شود. همچنین، مقایسه تطبیقی میان ایران و دیگر کشورها نشان می‌دهد که در ایران، موازین اسلامی و اخلاقیات بعنوان اصول بنیادین تضمین‌کننده کرامت انسانی و برخورداری از فرصت‌های برابر و آزادی‌های مشروع در چارچوب قانون، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی تأثیر عمده‌ای بر آزادی‌ها دارند، در حالی که در غرب، عمدتاً سکولاریسم مبنای تنظیم این حقوق است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، جامعه‌شناسی

۱. alifatemi1344@gmail.com

بررسی تطبیقی حقوق ملت و آزادی های مشروع در قانون اساسی ایران و پاکستان

حانیه فکری زاده^۱

پژوهشگر حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلام شهر، اسلام شهر، ایران

... ■ چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تطبیقی حقوق ملت و آزادی های مشروع در قانون اساسی ایران و پاکستان انجام شده است. تأمین حقوق ملت و آزادی های مشروع از جمله حقوق بنیادین بشری می باشد که نظام های سیاسی دنیا بخشی از قانون اساسی خود را به بیان این امر اختصاص داده اند. در جمهوری اسلامی ایران نیز قانون گذار در فصل سوم قانون اساسی طی اصول ۱۹ الی ۴۲، به این مهم تأکید نموده است. اما در قانون اساسی پاکستان، اصول مربوط به حقوق ملت به صورت پراکنده و غیرمتمرکز در فصول مختلف این قانون گنجانده شده است. در پژوهش حاضر به روش توصیفی - تحلیلی و براساس مطالعات کتابخانه ای در پی پاسخ به این پرسش اصلی است که وجوه اشتراک و افتراق قانون اساسی ایران و پاکستان در خصوص حقوق ملت و آزادی های مشروع کدام است؟ یافته های پژوهش حاکی از آن است که قانون اساسی ایران و پاکستان اشتراکات فراوانی در این زمینه دارد که برخی از آن عبارتند از: آزادی عقیده و منع تفتیش عقاید، آزادی بیان و مطبوعات، آزادی احزاب و اجتماعات، حق و آزادی انتخاب شغل، آموزش و پرورش رایگان و همگانی، حق برخورداری از تأمین اجتماعی و مسکن مناسب و غیره ... وجوه افتراق آن نیز حق دادخواهی، حق بر تابعیت و اصل برائت می باشد که در قانون اساسی ایران تصریح شده است، اما به طور صریح در اصول قانون اساسی پاکستان مورد اشاره قرار نگرفته است.

۱. hanieh.fekrizadeh@yahoo.com

واژگان کلیدی

قانون اساسی، ایران، پاکستان، حقوق ملت، آزادی.

حق و آزادی در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه ای

سید علی فاطمی^۱*

پژوهشگر جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، ملارد، ایران

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی نسبت «حق و آزادی در اندیشه آیت الله العظمی خامنه ای (مد ظله العالی)» پرداخته و تلاش می کند تا چارچوب مفهومی این دو مقوله را در منظومه فکری ایشان تبیین کند. پرسش اصلی تحقیق این است که «چگونه می توان میان حقوق فردی و آزادی های عمومی در چارچوب اندیشه اسلامی، با تأکید بر دیدگاه های مقام معظم رهبری، تعادل برقرار کرد و این رویکرد چه تفاوتی با سایر نظام های حقوقی، به ویژه لیبرال دموکراسی غربی، دارد». روش تحقیق به کاررفته، تحلیلی-توصیفی با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای، بررسی منویات معظم له، و مقایسه تطبیقی با دیگر مکاتب فکری صورت گرفته است. ابتدا تعاریف مختلف از حق و آزادی در مکاتب حقوقی معاصر بررسی شده و سپس جایگاه این مفاهیم در اندیشه اسلامی و دیدگاه های آیت الله العظمی خامنه ای (مد ظله العالی) تحلیل گردیده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که در منظومه فکری رهبر انقلاب، آزادی حقیقی نه در رهایی مطلق فرد از قیود، بلکه در التزام به ارزش های الهی و عدالت اجتماعی معنا می یابد. ایشان تأکید دارند که آزادی بدون هدایت و مسئولیت، زمینه ساز سلطه طاغوت و استعمار خواهد شد. در مقابل، حقوق در نظام اسلامی برخلاف نگاه فردگرایانه غرب، در «توحید» و پیوند با تکالیف و مصالح جامعه تعریف می شود. این رویکرد، آزادی را در خدمت تحقق عدالت، کرامت انسانی و پیشرفت جامعه اسلامی قرار داده و تعارضات میان حق و آزادی را در چارچوبی الهی و عادلانه حل می کند. بر این اساس، اندیشه رهبری الگویی جامع از آزادی متعهدانه و حق در خدمت تعالی بشر ارائه

۱. alifatemi1344@gmail.com

می‌دهد که ضمن حفظ استقلال و هویت اسلامی، از سلطه‌پذیری و هرج‌ومرج جلوگیری می‌کند.
کلیدواژه‌ها

حق، آزادی، منظومه فکری رهبری، آیت الله العظمی خامنه‌ای

هماهنگی امنیت ملی و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری

محمدرضا حاتمی مهرورز^۱

... ■ چکیده

امنیت ملی و آزادی‌های مشروع از ارکان اساسی حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌روند و برقراری توازن میان آن‌ها یکی از چالش‌های کلیدی در سیاست‌گذاری‌های کلان کشور محسوب می‌شود. امنیت ملی به عنوان عاملی حیاتی برای حفظ تمامیت ارضی، مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی و تضمین ثبات اجتماعی ضروری است. از سوی دیگر، آزادی‌های مشروع نیز به عنوان یکی از حقوق بنیادین شهروندان، در چهارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده و تضمین شده است. با این حال، در برخی موارد، تأمین امنیت ملی می‌تواند بهانه‌ای برای ایجاد محدودیت‌های غیرضروری بر حقوق و آزادی‌های شهروندان باشد که ممکن است موجب کاهش اعتماد عمومی و ایجاد نارضایتی اجتماعی شود.

این مقاله به بررسی تعامل و چگونگی توازن میان این دو اصل در منظومه فکری مقام معظم رهبری پرداخته و ضمن تحلیل دیدگاه‌های ایشان، چالش‌ها و موانع موجود در تحقق این توازن را بررسی می‌کند یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که چالش‌های اساسی در این زمینه شامل تهدیدهای امنیتی که گاهی منجر به محدود شدن آزادی‌های مشروع می‌شود، ابهامات حقوقی در تعریف آزادی‌های قانونی و احتمال سوءاستفاده از مقوله امنیت برای سرکوب آزادی‌های شهروندی است. علاوه بر این، نظارت‌های غیرضروری بر فضای مجازی و ارتباطات شهروندان، اعمال محدودیت‌های گسترده بر رسانه‌ها و آزادی بیان و استفاده از قوانین ضدتروریسم برای محدود کردن اعتراضات مدنی از جمله دیگر چالش‌هایی است که می‌تواند موجب اختلال

۱. abofazelhazin@gmail.com

در حفظ این تعادل شود.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بر اساس اندیشه‌های مقام معظم رهبری، راهکارهای متعددی برای ایجاد تعادل میان امنیت ملی و آزادی‌های مشروع وجود دارد از جمله این راهکارها می‌توان به تأکید بر مردم‌سالاری دینی، رعایت حاکمیت قانون، تقویت رسانه‌های مستقل، ترویج فضای نقد سازنده و افزایش آگاهی عمومی اشاره کرد. همچنین، اصلاح قوانین و سیاست‌های اجرایی، تقویت نظارت بر عملکرد نهادهای امنیتی و جلوگیری از تفاسیر سلیقه‌ای از قوانین امنیتی، از دیگر اقدامات مؤثر در این زمینه است.

این پژوهش پیشنهاد می‌کند که برای تحقق هم‌افزایی میان امنیت ملی و آزادی‌های مشروع، لازم است که شفاف‌سازی قوانین، تقویت نهادهای نظارتی، آموزش عمومی درباره حقوق و مسئولیت‌های شهروندی و بازبینی سیاست‌های اجرایی در اولویت قرار گیرد علاوه بر این، استمرار پژوهش در این حوزه ضروری است تا با مطالعه تجربیات کشورهای مختلف و تدوین راهکارهای عملی، الگویی متوازن برای تأمین امنیت و تضمین آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران ارائه گردد.

کلیدواژه‌ها

امنیت ملی، آزادی‌های مشروع، مقام معظم رهبری، مردم‌سالاری دینی، حاکمیت قانون، حقوق شهروندی، چالش‌های امنیتی، تعادل امنیت و آزادی، نظارت بر نهادهای امنیتی، سیاست‌گذاری امنیتی

تحلیل تطبیقی آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای و اسناد بین‌المللی حقوق بشر

احسان عزیزی^۱

پژوهشگر حوزه علمیه خراسان

... ■ چکیده

آزادی یکی از مفاهیم بنیادین در نظام‌های حقوقی و سیاسی جهان است که تعابیر متفاوتی در مکاتب فکری گوناگون دارد. در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی‌های مشروع در چارچوب مبانی اسلامی تعریف می‌شوند و همواره در پیوند با عدالت، مسئولیت‌پذیری و کرامت انسانی مورد توجه قرار می‌گیرند. در مقابل، اسناد بین‌المللی حقوق بشر، نظیر اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی، آزادی را بر مبنای اصل خودمختاری فردی و محدودیت‌های حداقلی دولت‌ها تبیین می‌کنند. این مقاله با رویکردی تحلیلی-تطبیقی، به بررسی وجوه اشتراک و افتراق آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای و اسناد بین‌المللی حقوق بشر می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که هرچند هر دو رویکرد بر اهمیت آزادی‌های اساسی همچون آزادی بیان، عقیده، مذهب و حقوق سیاسی تأکید دارند، اما تفاوت‌های چشمگیری در تعیین حدود و مبانی مشروعیت این آزادی‌ها وجود دارد. در دیدگاه اسلامی، آزادی در چارچوب ارزش‌های دینی و اخلاقی معنا می‌یابد و محدودیت‌های آن ناشی از حفظ نظم عمومی، مصلحت اجتماعی و هنجارهای شرعی است. در مقابل، در نظام‌های حقوق بشری غربی، آزادی‌ها عمدتاً بر پایه خودمختاری فردی و اصل عدم تعرض به حقوق دیگران تنظیم می‌شوند. این تفاوت‌ها به ویژه در مباحثی همچون آزادی بیان، جایگاه دین در حقوق عمومی و محدوده آزادی‌های فردی برجسته‌تر است.

۱. aziziesan75@gmail.com

در نهایت، این مقاله بر ضرورت ارائه الگویی بومی از آزادی‌های مشروع تأکید دارد که ضمن حفظ ارزش‌های دینی و فرهنگی جوامع اسلامی، بتواند با معیارهای بین‌المللی تطابق نسبی داشته باشد. چنین الگویی می‌تواند راهکاری برای کاهش تنش‌های حقوقی و فرهنگی میان نظام‌های اسلامی و مکاتب حقوق بشری معاصر ارائه دهد.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی‌های مشروع، اسناد بین‌المللی، حقوق بشر غربی

حقوق اقلیت‌ها در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای؛ راهبردی برای همزیستی مسالمت‌آمیز

ابراهیم موسی زاده^۱

استاد گروه حقوق عمومی، دانشگاه حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

علی اکبر داودی پور

دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،
دانشگاه تهران، تهران، ایران.

... ■ چکیده

ایران، با تاریخ غنی و فرهنگی متنوع، از دیرباز محل زندگی اقوام و نژادها، ادیان و زبان‌های گوناگون بوده است. در چند دهه اخیر، موضوع حقوق اقلیت‌ها به ویژه پس از انقلاب اسلامی ایران، به یکی از محورهای مهم در دستور کار مجامع بین‌المللی تبدیل شده است. قوانین مرتبط با حقوق اقلیت‌ها به‌روز شده و در چارچوب حقوق بشر و سازمان ملل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

این نوشتار با هدف بررسی و تبیین منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، در خصوص حقوق اقلیت‌ها به عنوان اجزای جدایی‌ناپذیر ملیت ایرانی تدوین شده است. درک عمیق از این اندیشه‌ها نه تنها برای سیاست‌گذاران، بلکه برای تمامی شهروندان ایرانی که در دنیای امروز به دنبال همزیستی مسالمت‌آمیز و احترام به یکدیگر هستند، ضروری است.

مفاهیمی چون حقوق بشر، وحدت اسلامی، همزیستی مسالمت‌آمیز و عدالت در اندیشه ایشان به دقت مورد تحلیل قرار می‌گیرند. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با

۱. e.mousazadeh@ut.ac.ir

استناد به بیانات، دیدگاه‌ها و آثار آیت‌الله خامنه‌ای، سعی دارد ابعاد مختلف موضوع را به‌طور جامع بررسی کند.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که آیت‌الله خامنه‌ای بر حفظ حقوق و کرامت انسانی اقلیت‌ها تأکید دارند و بر ضرورت همبستگی و اتحاد در جامعه اسلامی تأکید می‌کنند. ایشان بر این باورند که حکومت اسلامی موظف است از حقوق اقلیت‌ها صیانت کرده و زمینه‌های مشارکت فعال آن‌ها در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را فراهم آورد. این مقاله با هدف ارائه یک چارچوب نظری منسجم، تلاش می‌کند تا منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص اقلیت‌ها را تبیین نموده و راهکارهای عملی برای تحقق این اندیشه‌ها در سیاست‌گذاری‌ها ارائه دهد. مسئله اصلی این پژوهش، بررسی مفهوم اقلیت‌ها از منظر آیت‌الله خامنه‌ای است تا از این طریق به سمت تدوین یک منظومه فکری کامل در حوزه اقلیت‌ها حرکت شود.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، اقلیت‌ها، حقوق بشر، وحدت اسلامی، سیاست‌گذاری، همزیستی مسالمت‌آمیز.

حقوق ملت به عنوان هویت جمعی

میثم بلباسی^۱*

استادیار دانشکده الهیات، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

... ■ چکیده

مفهوم حقوق ملت به عنوان یکی از ارکان اساسی نظام‌های حقوقی و سیاسی، ارتباط نزدیکی با هویت جمعی ملت‌ها دارد. این حقوق، به عنوان مجموعه‌ای از ارزش‌ها، اصول و قوانین، نقش مهمی در شکل‌دهی به همبستگی اجتماعی، تقویت هویت ملی و حفظ انسجام در جوامع ایفا می‌کند. پرسش اصلی این پژوهش آن است که چگونه حقوق ملت به عنوان هویت جمعی تعریف می‌شود و چه تأثیری بر انسجام ملی، حاکمیت دولت‌ها و تعاملات بین‌المللی دارد؟ این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع حقوقی، سیاسی و تاریخی، به بررسی ماهیت و ابعاد حقوق ملت به عنوان هویت جمعی پرداخته است. چارچوب نظری این پژوهش بر مبنای نظریه‌های حقوق جمعی، نظریه «اراده عمومی» ژان ژاک روسو و مفاهیم مربوط به هویت فرهنگی و اجتماعی ملت‌ها است. همچنین، ارتباط میان حقوق ملت و حقوق بین‌الملل، با تأکید بر اصول حق تعیین سرنوشت، حاکمیت ملی و حق مشارکت ملت‌ها، تحلیل شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حقوق ملت، فراتر از مجموعه‌ای از قوانین و مقررات، نمایانگر هویت جمعی و روح مشترک ملت‌ها است که از عناصر فرهنگی، تاریخی، سیاسی و اقتصادی آن‌ها نشأت می‌گیرد. این حقوق شامل حق تعیین سرنوشت، حق حاکمیت ملی، حق مشارکت در تصمیم‌گیری‌های جمعی و حق برخورداری از توسعه پایدار است. حقوق ملت در تقویت انسجام اجتماعی، حفظ استقلال سیاسی و تضمین عدالت در درون ملت‌ها و در سطح بین‌المللی، نقشی کلیدی دارد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هویت جمعی ملت‌ها از طریق

۱. M.Belbasi@umz.ac.ir

حقوق آن‌ها تقویت می‌شود. این حقوق با ایجاد چارچوبی برای مشارکت جمعی، زمینه‌ساز همبستگی و انسجام ملی است. از سوی دیگر، احترام به حقوق ملت‌ها در نظام بین‌الملل، تضمین‌کننده حاکمیت ملی و تعاملات سازنده میان کشورها است. همچنین، حقوق ملت‌ها با تقویت ارزش‌های مشترک در میان اعضای یک جامعه، به تداوم هویت فرهنگی و اجتماعی آن‌ها کمک می‌کند. چالش‌های موجود در تحقق حقوق ملت به‌عنوان هویت جمعی شامل مداخلات خارجی، نقض حاکمیت ملی، عدم تعادل در نظام بین‌المللی و بی‌توجهی به تنوع فرهنگی و اجتماعی در جوامع است. بااین‌حال، تقویت نهادهای ملی و بین‌المللی، ارتقای آگاهی جمعی درباره حقوق ملت‌ها، و تدوین سیاست‌هایی برای تضمین مشارکت واقعی ملت‌ها در فرایندهای تصمیم‌گیری می‌تواند به کاهش این چالش‌ها کمک کند. در نهایت، پژوهش نتیجه می‌گیرد که حقوق ملت به‌عنوان هویت جمعی، در کنار تضمین استقلال و حاکمیت ملی، می‌تواند به تقویت همبستگی اجتماعی و ایجاد نظامی عادلانه و پایدار کمک کند. ازاین‌رو، احترام به حقوق ملت‌ها، حفظ تنوع فرهنگی و تقویت تعاملات بین‌المللی بر مبنای حقوق برابر، از الزامات اساسی در این زمینه است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، هویت جمعی، حاکمیت ملی، انسجام اجتماعی، حقوق بین‌الملل، عدالت اجتماعی.

حقوق متقابل زن و مرد از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

سیده سمیه صدیقی^۱

پژوهشگر جامعه‌المصطفی‌العالمیه

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی حقوق متقابل زن و مرد از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد. از منظر معظم‌له، زن و مرد هر دو دارای کرامت انسانی هستند و حقوق آن‌ها بر اساس آموزه‌های اسلامی تدوین شده است. هرچند وظایف آن‌ها با توجه به ویژگی‌های طبیعی و نقش‌های خانوادگی متفاوت است، این تفاوت‌ها به معنای برتری یکی بر دیگری نبوده، بلکه مکمل یکدیگر در نظام خانواده محسوب می‌شود. رعایت حقوق متقابل زن و مرد موجب تحکیم بنیان خانواده، عدالت اجتماعی و کاهش تعارضات خانوادگی می‌گردد. آیت الله خامنه‌ای با نقد نگاه‌های افراطی و تفریطی، الگویی جامع از تعاملات انسانی ارائه می‌دهد که بر پایه احترام، کرامت و عدالت استوار است. در این مقاله، حقوق و تکالیف متقابل زن و مرد در دو حوزه خانواده و اجتماع بررسی می‌شود و تأکید می‌گردد که این حقوق نه تنها در استحکام خانواده نقش دارد، بلکه نقشی کلیدی در تحقق عدالت اجتماعی ایفا می‌کند. همچنین، نقش تربیتی زنان، مشارکت فرهنگی و اجتماعی آنان و مسئولیت‌های اقتصادی مردان از منظر مقام معظم رهبری تحلیل شده و در نهایت، راهکارهایی برای نهادینه‌سازی این حقوق و ارتقای آگاهی عمومی ارائه می‌شود.

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، حقوق مرد، عدالت اجتماعی، خانواده، مقام معظم رهبری، حقوق متقابل.

۱. somayesediqi@yahoo.com

نقش آزادی‌های مشروع در تأمین و تحقق حقوق عامه در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر بیانیه گام دوم انقلاب

آزیتا مطیعیان^۱*

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

ابراهیم موسی زاده

استاد گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

آزادی‌های مشروع و حقوق عامه دو مفهوم اساسی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران هستند که در اصول متعددی از قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته و در اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای نیز جایگاهی محوری دارند. آزادی مشروع از منظر حقوق اساسی، حقی است که در چارچوب مقررات آمره، نظم عمومی، اخلاق حسنه و موازین شرعی اعمال می‌شود و در عین حال، محدود به رعایت حقوق دیگران و مصالح عمومی است. در مقابل، حقوق عامه به مجموعه حقوقی اطلاق می‌شود که متعلق به عموم افراد جامعه بوده و دولت به عنوان امانت‌دار حاکمیت ملی، مکلف به صیانت، اجرا و استیفای آن‌ها است. این حقوق شامل حق بر امنیت، عدالت اجتماعی، رفاه عمومی، سلامت محیط زیست، منع فساد اقتصادی و اداری، حمایت از منابع ملی و حفظ نظم عمومی می‌شود. اصول (۹)، (۲۲)، (۴۰) و (۵۶) قانون اساسی بر آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق عامه تأکید می‌کند. در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، موازنه میان آزادی‌های مشروع و حقوق عامه نقش تعیین‌کننده‌ای در حکمرانی مطلوب، استقرار عدالت اجتماعی و تحکیم مشروعیت نظام اسلامی دارد. ایشان تأکید دارند که قوه قضائیه به عنوان نهاد حافظ حقوق عامه، باید با نقض آزادی‌های مشروع و همچنین

۱. * amoteian@yahoo.com

هرگونه تعدی به حقوق عمومی، برخورد قاطع و قانونی داشته باشد. علاوه بر آن، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، بر ضرورت مشارکت فعال مردم و نهادهای مدنی در رصد و مطالبه‌گری حقوق عامه تأکید شده و از جوانان به عنوان عاملان تحول و عدالت‌خواهی در عرصه‌های مختلف یاد شده است. این مقاله با تکیه بر اصول حقوق اساسی، نظریه حاکمیت قانون و مفهوم حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به تبیین حدود و ثغور آزادی‌های مشروع و حقوق عامه پرداخته و ضمن بررسی نسبت میان این دو مفهوم، راهکارهای حقوقی و اجرایی برای تأمین و تحقق آن‌ها را مورد تحلیل قرار می‌دهد. یافته‌های این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی نشان می‌دهد که اجرای مؤثر اصل حاکمیت قانون، نظارت بر عملکرد نهادهای اجرایی و قضایی، شفاف‌سازی فرآیندهای حکومتی و افزایش آگاهی عمومی نسبت به حقوق اساسی، از مهم‌ترین مؤلفه‌های تأمین حقوق عامه و صیانت از آزادی‌های مشروع در چارچوب نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق ملت و حقوق عامه، حقوق شهروندی، آیت الله العظمی خامنه‌ای.

حدود و ثغور آزادی زنان از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

لیلا ثمنی^۱

۱. استادیار گروه مطالعات حقوق خانواده، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

... ■ چکیده

قانون اساسی کشورها تضمین‌کننده حقوق و آزادی‌های مردم آن کشور هستند. قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز یک منشور ملی و دینی است که دین محوری و مردم‌پایه بودن آن از ویژگی‌های ذاتی آن شمرده می‌شود. یکی از بحث‌های مهم و پایه‌ای قانون اساسی ایران، بحث از آزادی‌هایی است که برای اقشار مختلف ملت از جمله زنان به عنوان نیمی از جامعه مطرح می‌شود. حضرت آیت الله خامنه‌ای به عنوان رهبر کشور ایران و نیز مفسر و عالم، نظرات عمیقی در مسائل حقوق و آزادی‌های زنان دارند و لذا در این پژوهش به روش تحلیل مضمون به مقایسه دیدگاه ایشان در خصوص حدود و ثغور آزادی‌های زنان، با آنچه در قانون اساسی مطرح شده است، پرداخته می‌شود. در نتیجه و در پرتو استخراج ارتباط منطقی میان تعریف قانون اساسی و مقام معظم رهبری از محدوده آزادی‌های مشروع زنان، به ترسیم نظام مطلوب حاکم بر حقوق و آزادی‌های مشروع زنان در جامعه و همچنین ضمانت اجرای تحقق آزادی زنان مبتنی بر قانون اساسی و اندیشه‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق، زنان، آزادی‌های مشروع، آیت الله خامنه‌ای، قانون اساسی.

ضرورت و چهارچوب محتوایی آزادی بیان در منظومه‌ی فکری آیت‌الله خامنه‌ای

ابراهیم موسی‌زاده^{۱*}

استاد گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

محمد امین ابراهیمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

آزادی بیان یک حق انسانی فکری، ضامن مشارکت شهروندان در اداره‌ی امور کشور و مکمل آزادی عقیده است که در هر مکتب حقوقی، دارای چهارچوب محتوایی خاصی است. بایستگی اتکاء اداره امور کشور به آراء عمومی و لزوم رعایت حقوق انسانی در مکتب انقلاب اسلامی، مطالعه‌ی آزادی بیان در مکتب مذکور را واجب می‌گرداند. در این پژوهش سعی شد با روش توصیفی-تحلیلی بدین پرسش پرداخته شود که آزادی بیان نظر به محتوا و اسلوب خود در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، به چه جهت ضروری است و در پی آن در چه چهارچوب و بستری قابلیت اعمال دارد. نتایج به دست آمده بیانگر آن است که ضرورت آزادی بیان در نگاه ایشان، ریشه در کرامت ذاتی انسان دارد، همچنانکه لازمه حق تعیین سرنوشت و زمینه‌ساز تعالی جامعه است. آزادی توأم با مسئولیت، نقد منصفانه و حق بر پاسخگویی سه مفهوم کلیدی در نسبت با اعمال حق آزادی بیان هستند که در کنار سه کلان مصلحت حفظ وحدت و انسجام ملی، عدم ایجاد تفرقه و جلوگیری از توطئه‌های دشمنان، چهارچوب حق آزادی بیان در نظام اسلامی را می‌سازند. رسانه‌های آزاد، تجمعات و اعتراضات قانونی همراه با فضای مجازی بسترها و الگوهای آزادی معنونه هستند.

۱. *e.mousazadeh@ut.ac.ir

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، مکتب انقلاب اسلامی، آراء عمومی، مصالح نظام اسلامی

حقوق و آزادی‌های ایران در مقایسه با نظام‌های دیگر

محمد امین قوامی^۱
لیلا جوانمرد

... ■ چکیده

حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران تحت تأثیر دو چارچوب اصلی قرار دارند: چارچوب‌هایی که مبتنی بر قانون هستند و چارچوب‌هایی که مبتنی بر شرع می‌باشند. سیستم حقوقی جمهوری اسلامی ایران با ترکیب قوانین مدون و اصول شرعی، به تنظیم و محدود کردن این حقوق می‌پردازد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قانون مدنی و قانون مجازات اسلامی در تعیین و اعمال حقوق فردی نقش اساسی ایفا می‌کنند. این قوانین در حوزه‌هایی چون آزادی بیان، حقوق شخصی، آزادی اندیشه و مسائل مجازات‌ها تأثیرات چشمگیری دارند. تحلیل این قوانین در مقایسه با دموکراسی‌های لیبرال، تفاوت‌های مهمی در تعریف و محدودیت‌های حقوق فردی آشکار می‌کند؛ همان‌طور که در دموکراسی‌های لیبرال، حقوق فردی بر پایه آزادی‌های مطلق استوار است، در جمهوری اسلامی ایران، آزادی‌های فردی بر اساس چارچوب‌های اصول شرعی و مصلحت‌های عمومی بنیان نهاده می‌شوند. بررسی دقیق‌تر مواد قانونی از جمله اصل ۲۲ قانون اساسی که آزادی و امنیت فردی را تضمین می‌کند، اصل ۲۳ که آزادی اندیشه را تأمین می‌کند و فصل سوم قانون اساسی که به حقوق ملت می‌پردازد، به همراه مواد ۱ تا ۱۰ قانون مدنی که به حقوق عمومی و فردی مربوط می‌شود و مواد ۱ تا ۱۱ قانون مجازات اسلامی که به نحوه تعیین مجازات‌ها در چارچوب شرع و مصلحت عمومی پرداخته است، نشان می‌دهد که چگونه حقوق فردی در جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصول شرعی و ملاحظات مصلحت عمومی حفظ می‌شوند. این نظام حقوقی با ایجاد تعادل میان آزادی‌های

۱. aminqavami1381111@gmail.com#

فردی و منافع جمعی، چارچوبی خاص برای تضمین و محدود کردن این حقوق شکل می‌دهد و اینگونه می‌تواند باعث حفظ حقوق و آزادی‌ها شود.

کلیدواژه‌ها

آزادی فردی، حقوق، قانون، دموکرات، شرع

سیر تطور مفهوم آزادی در ایران معاصر با تأکید بر اندیشه آیت الله خامنه‌ای

مرضیه صادقیان^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

... ■ چکیده

آزادی به عنوان یکی از کلیدی‌ترین آرمان‌های جنبش‌های سیاسی-اجتماعی ایران، از نهضت مشروطه تا انقلاب اسلامی، همواره در کانون گفتمان‌های سیاسی قرار داشته است. در عصر مشروطه، مفهوم آزادی عمدتاً معطوف به رهایی از استبداد سلطنتی و خودکامگی حاکمان قاجار بود، اما به تدریج با ظهور تفاسیر متعدد و گاه متناقض، از مسیر اصیل خود منحرف شد. با سقوط مشروطه و استقرار حکومت پهلوی، ضدیت با آزادی‌های مشروع مردمی شدت یافت و همین امر، آزادی را به یکی از اصلی‌ترین محورهای مبارزات منتهی به انقلاب اسلامی بدل ساخت. انقلاب اسلامی با تأکید بر آرمان‌های آزادی خواهانه، تعریفی متمایز از آزادی ارائه داد که در چارچوب ارزش‌های دینی و ملی قابل تبیین بود. آیت الله خامنه‌ای با ژرف‌اندیشی و نگاهی راهبردی، مفهوم آزادی را به عنوان موهبتی الهی معرفی می‌کند که نه از سوی دولت‌ها، بلکه از جانب خالق هستی به انسان‌ها عطا شده است. بیانیه گام دوم انقلاب، تجلی بارز این نگرش است که در آن، رهبر انقلاب با تأکید بر ضرورت تحقق آزادی اجتماعی و معنوی، افقی نوین برای جامعه ایرانی ترسیم می‌کند. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با رویکردی تاریخی، ضمن بررسی سیر تطور مفهوم آزادی در ایران معاصر، به تحلیل و تبیین گفتمان آزادی در اندیشه آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد و نشان می‌دهد که این گفتمان، مبتنی بر نظام‌مندی منسجم و چارچوبی معرفتی است که ریشه در تاریخ و فرهنگ ایران اسلامی دارد.

۱. Mrz.sadeghiyan@gmail.com.

کلیدواژه‌ها

آزادی، آیت‌الله خامنه‌ای، مشروطه، انقلاب اسلامی، بیانیه گام دوم.

بررسی و تحلیل نوآوری های فقهی - حقوقی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در حقوق خصوصی

حسین عندلیب^۱

استادیار گروه معارف اسلامی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران؛

... ■ چکیده

هدف از این پژوهش آن است که نوآوری های فقهی - حقوقی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در حقوق خصوصی را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. مطالعه و بررسی فتاوی رهبر معظم انقلاب در حوزه حقوق خصوصی حاکی از آن است که ایشان با نگاهی روزآمد و کارآمد و در نظر گرفتن عناصر مهمی همچون «مقتضیات زمان و مکان»، «مناسبات حکم و موضوع»، «عدالت»، «مصلحت» و سایر نهادهای اثرگذار در پارادایم فقه حکومتی فتاوی نو و کارآمدی را صادر کرده که متضمن احیای حقوق مردم به ویژه در حوزه حقوق خصوصی است. بر این اساس پرسش اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: «نوآوری های فقهی - حقوقی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در حقوق خصوصی چیست؟» برای پاسخ به این پرسش مجموعه نظریات فقهی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در حقوق خصوصی و همچنین قوانینی که با تکیه بر فتاوی ایشان به تصویب رسیده است مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. از جمله نتایج مهم پژوهش حاضر این است که تساوی دیه اقلیت های دینی با مسلمانان، اجتهاد و مرجع تقلید بودن زنان، ارث زنان از همه اموال شوهر از جمله نوآوری های فقهی - حقوقی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در حقوق خصوصی است. روش پژوهش توصیفی - تحلیلی است.

کلیدواژه ها

نوآوری های فقهی - حقوقی، حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، حقوق عامه، حقوق خصوصی.

۱. hoseinandalib@yahoo.com

حقوق زن در خانواده از منظر آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

هاجر نعمت الهی^۱

پژوهشگر جامعه الزهرا (س)، قم

... ■ چکیده

خانواده واحد بنیادین جامعه و متشکل از یک زن و مرد است که با یک قرار داد رسمی و شرعی، یک زندگی مشترک را آغاز می‌کنند و بر اساس آن، رابطه زوجیت بین آنها برقرار شده و به دنبال آن هر یک نسبت به دیگری دارای وظایف و حقوق جدید می‌شوند. بنابراین آگاهی از حقوق زوجین و رعایت آن‌ها امری ضروری می‌نماید. در این بین، زنان به دلیل ستمدیدگی در طول تاریخ و ویژگی‌های شخصیتی و روحی و نقش محوری در خانواده به عنوان پایه و اساس آرامش خانواده بیشتر مورد توجه بوده و باید از سوء استفاده و تضییع حقوق آنان جلوگیری شود. پژوهش حاضر که از نوع تحقیقات کیفی است، با بهره‌گیری از تکنیک‌های کتابخانه‌ای و با رویکرد تبیینی، با استفاده از روش توصیفی، تحلیلی، بر مبنای دیدگاه‌ها و نظرات آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)، از منظر علوم اجتماعی به بررسی موضوع حقوق زن در خانواده پرداخته است. نتایج بررسی‌های انجام شده نشان داد که در دیدگاه آیت الله خامنه‌ای زن در خانواده علاوه بر حقوق مالی، حقوق غیر مالی نیز دارد. بنابراین زن نه تنها یک موجود بی‌اعتبار و بازیچه مردان نیست بلکه یک موجود فعال و اثرگذار است که دارای حقوق بسیاری می‌باشد. رعایت نشدن این حقوق، ستم به زن است و موجب بی‌حرمتی و تحقیر وی می‌شود و در نتیجه بنیان خانواده را دچار ضعف و سستی می‌کند. در مقابل رعایت این حقوق موجب حفظ حرمت و شخصیت زن و موجب آرامش و آسایش وی و در نهایت ثبات و استحکام و نشاط و استمرار خانواده خواهد شد.

۱. physics84@gmail.com

کلیدواژه‌ها

زن، خانواده، حقوق خانواده، حقوق زن، حقوق مالی زن، حقوق غیرمالی زن

بررسی تطبیقی نظارت بر قوانین توسط شورای نگهبان در نظام جمهوری اسلامی ایران و شورای قانون اساسی در فرانسه و ارتباط آن با حقوق و آزادی‌های مشروع مردم

سید کامران فتح‌اللهی

استادیار، گروه حقوق بین‌الملل، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،
دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

کیومرث زمانی شیخ‌آباد^۱

دانشجو دکترای حقوق عمومی، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،
دانشگاه جامع امام حسین (ع)

امیرحسین نیک خلق معمار

دانشجو کارشناسی ارشد پیوسته حقوق و معارف اسلامی، دانشکده
علوم اجتماعی و فرهنگی، دانشگاه جامع امام حسین (ع).

... ■ چکیده

نظارت بر قوانین، به‌ویژه از منظر انطباق آن‌ها با قانون اساسی، یکی از ارکان بنیادین نظام حقوق عمومی است. در جمهوری اسلامی ایران این امر به‌توسط شورای نگهبان انجام می‌شود و این در حالی است که در نظام حقوقی فرانسه، این وظیفه به شورای قانون اساسی محول شده است. هدف اصلی در این پژوهش بررسی مبانی نظری دو نظام حقوقی در رابطه با نظارت قوانین، بررسی ساختار و صلاحیت‌های شورای نگهبان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی، تفاوت ساختار و صلاحیت‌های شورای نگهبان با شورای قانون اساسی در جمهوری فرانسه و همچنین شیوه‌های اعمال نظارت در دو نظام

۱. kumarszamani7575@ihu.ir

حقوقی جمهوری اسلامی ایران و فرانسه است. سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از اینکه: اساساً هریک از نهادهای شورای نگهبان در جمهوری اسلامی ایران و شورای قانون اساسی در جمهوری فرانسه در نظارت بر قوانین و مقررات و مصوبات مجلس از چه جایگاهی برخوردارند و به چه نحوی بر حقوق و آزادی های مشروع مردم تأثیرگذارند؟ پژوهش پیش رو به روش توصیفی و تحلیلی انجام شده است. اطلاعات مورد نیاز نیز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع حقوق عمومی گردآوری شده و با یکدیگر تطبیق داده شده است.

کلیدواژه‌ها

شورای نگهبان، شورای قانون اساسی فرانسه، نظارت بر قوانین و مقررات، نظارت پیشینی، نظارت پسینی.

الگوی مفهومی حقوق زن در گفتمان رهبری

خدیجه برزگر^۱

عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

زهره صداقت

دانشجوی دکتری مطالعات زنان، دانشگاه تربیت مدرس

... چکیده

پرداختن به مسائل و نیازهای زنان در قالب و ادبیات مختلف دانشی و معرفتی ضمن آنکه می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل اجتماعی باشد، مستلزم پردازش در شبکه‌ای از مفاهیم و حوزه‌های دانشی است. دوگانه حوزه خصوصی و عمومی یکی از مفاهیم تأثیرگذار در فهم و خوانش حقوق و مسائل زنان است. در این میان حقوق اجتماعی زنان، فارغ از حوزه خصوصی و نقش‌های مرتبط، درصدد است با تأیید نیازهای زنانه در حوزه خصوصی، جایگاه، سهم و نقش زنان در حوزه عمومی را نیز به تصویر بکشد. اندیشمندان اجتماعی و رهبران دینی متعدد در این زمینه مباحثی را ارائه کردند. رویکرد حضرت آیت الله خامنه‌ای در جایگاه رهبر سیاسی و دینی نسبت به حقوق زنان نقش تعیین‌کننده در خوانش‌های خرد و کلان اجتماعی نسبت به ضرورت و اهمیت مسأله زنان دارد. این پژوهش درصدد است به روش کیفی از نوع تحلیل مضمون، مضامین فراگیر و پایه را در تلقی و نگرش حضرت آیت الله خامنه‌ای نسبت به چیستی حقوق زنان، قلمرو و دامنه آن و مناسبات دوگانه حوزه خصوصی و عمومی با سایر نقش‌ها و وظایف زنان در حوزه خصوصی را ترسیم کند. در واقع پژوهش حاضر تلاش میکند با کاویدن نظرات و سخنانی‌های رهبر معظم انقلاب نسبت به حقوق زنان در گفتمان اسلام و انقلاب، الگوی مفهومی حقوق زن را ارائه کند.

۱. barzegar.khadije2018@gmail.com

کلیدواژه‌ها

الگوی مفهومی، حقوق زن، اندیشه، مقام معظم رهبری

زنان و حق مادری در گفتمان رهبری

سمیه عرب‌خراسانی^۱

عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

مادری ادامه تکلیفی است که طبیعت بر عهده زن گذاشته است. مادری تنها به بدنیا آوردن یک کودک نیست بلکه مجموعه پیچیده‌ای از مراقبت‌های مادی و معنوی، پرورش خصوصیات انسانی و اخلاقی و آماده کردن فرزندان برای بر عهده‌گیری مسئولیت آینده جامعه ایرانی-اسلامی است. چنین مسئولیتی می‌طلبد که زن در موقعیت و وضعیتی قرار گیرد که با کمترین دغدغه به امر مهم پرورش نسل آینده اقدام کند. در فرهنگ ایرانی-اسلامی رایج مسئولیت مادری زن به خانه-مانی و محدود شدن به همسری و خانه‌داری فهم و اجرا شده است. اما در بیانات یک دهه اخیر رهبری به مساله مادری و خانه‌داری زنان به نحو دیگری توجه شده است. در نگاه ایشان مادری و لزوم حضور موثر زن-مادر در خانه به معنای محدود کردن زن به خانه و خانه-مانی نیست بلکه به معنای فراغت ذهن مادران برای تمرکز بر مسئولیت پرورش نسل آینده است. چنین تغییر معنایی مادری را از مسئولیتی جامد به موقعیتی پویا و خانه‌داری را از تکلیفی تکراری به فراهم‌آوری محیط خانه به پرورش‌گاه انسان‌سازی بدل کرده است. این نوشتار در راستای بررسی مفاهیم مورد استفاده رهبری در این چرخش معنایی بر آن است تا بیانات یک دهه اخیر ایشان را با روش تحلیل محتوا بررسی و روایت ایشان از این مادری متمایز را ارائه دهد.

کلیدواژه‌ها

زنان، حق مادری، خانواده، جنسیت، گفتمان، مقام معظم رهبری

۱. s.khorasani@urd.ac.ir

بازخوانی اجتهاد زنان در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری

علی الهی خراسانی^۱

عضو هیئت علمی بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی

زینب یاراحمدی خراسانی

دانشجوی دکتری مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

با ظهور انقلاب اسلامی و مشارکت فعال زنان در عرصه سیاست و نیز با توجه به تحولات اجتماعی جامعه و جنبش‌های مختلف در دفاع از حقوق زنان، مسائل زنان به صورت چشمگیری از اهمیت برخوردار شد. برخی از این مسائل متوجه دستگاه فقه است که تا کنون کمتر مورد توجه و پردازش فقیهان واقع گشته است. اجتهاد زنان از مبادی معرفت‌شناختی منطق فقه است که در گفتمان‌های مختلف می‌توان بدان پرداخت. در مواجهه با مسأله کلی زن - ناظر به جوامع اسلامی - می‌توان از سه گفتمان یاد کرد: گفتمان فقهی سنتی، گفتمان مدرن فمینیستی، گفتمان تمدنی اسلامی. اجتهاد زنان به معنای درک و فهم عمیق زنان - هم‌سان مردان و شاید در ابوابی بالاتر - از منابع دینی و قدرت برداشت و استنباط احکام اسلامی می‌تواند در این سه گفتمان مورد بررسی قرار گیرد. در گفتمان فقهی سنتی، زنان متهم به نقصان عقل و کاستی ادراک بوده و همواره مشکل شناختی دارند و به دلیل غلبه احساسات از اجتهاد و قدرت استنباط به طور غالبی محروم هستند. به بیان دیگر اجتهاد زنان، اساساً مقوله‌ای مردانه به شمار می‌رود. استثنائاتی نادر وجود دارد، مانند بانو مجتهده امین که هیچگاه به آرای ایشان در فضای فقهی اهمیتی داده نمی‌شود. به صورت کلی در رویکرد تمدنی، زن مسلمان منفعل و منزوی نبوده و نسبت به نیازها و چالش‌های نظام اسلامی وظیفه و رسالتی یکسان با مردان

۱. parsayan.ali@gmail.com

دارد. عدالت اجتماعی و جلوگیری از ظلم نیز تکلیف الهی فراجنسیتی است. فراتر از اجتهاد زنان - و البته چالش برانگیزتر از آن -، منصب مرجعیت زنان که نوعی ولایت است فراروی تحقیق ما قرار می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها

اجتهاد، زنان، ولایت، خانواده، فقه، گفتمان تمدنی، مقام معظم رهبری

خانواده و شکل‌گیری هویت زنان: دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای

معصومه زارعی^۱

عضو هیئت علمی دانشگاه کوثر بجنود

... ■ چکیده

تحول و دگرگونی در هویت جنسی پس از دهه ۶۰ میلادی، گفتمان رایج تفکیک نقش‌ها و کارآمدی آن را به چالش کشید و تشابه نقش‌ها را به‌عنوان یک «ارزش» و «مطالبه» فمینیستی مطرح ساخت. دیدگاهی که ادبیات مسلط در دوره مدرن را رقم زد و در تضاد با نگاه‌های سنتی قرار گرفت. از سوی دیگر رویکردهای سنتی با تمرکز بر نقش‌های سنتی مادری و همسری، یگانه راه موفقیت زن را منحصر در فضای خصوصی / خانواده تلقی کرد. در حالی که در رویکردهای میانه می‌توان تعادلی میان وظایف و مسئولیت‌های خانگی و حضور اجتماعی زن در نظر گرفت. پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش خانواده در فرایند هویت‌یابی زنان، از منظر آیه‌الله خامنه‌ای می‌پردازد. یافته‌ها که به روش تحلیل کیفی بیانات و دیدگاه‌های ایشان انجام شده است، نشان می‌دهد، ایشان هویت زن را نه در تقابل با مرد، بلکه در چارچوب نظام ارزشی مبتنی بر کرامت انسانی، تعادل و فطرت می‌داند. در این دیدگاه اگر چه خانواده، بستری مهم برای رشد معنوی، فکری زن است و نقش مادری و تربیت فرزند یکی از مولفه‌های اصلی در هویت‌یابی او است ولی حضور اجتماعی زن با حفظ جایگاه و شانیت انسانی او سویه تکمیلی هویت زنان در یک بستر متعادل و جامع است. با این وجود، از آنجا که ایده‌پردازی‌های ایشان ناظر به مباحث اقناعی و انتقادی نسبت به آموزه‌های اسلامی و فمینیستی است، نمی‌توان مجموعه مباحث ایشان را به‌عنوان نظریه علمی با ویژگی‌های نظریه‌های تجربی قلمداد نمود.

۱. mz.zarei@gmail.com

کلیدواژه‌ها

مسئله‌گی هویت زنان، خانواده، فمینیسم، نگرش اسلامی، آیه‌الله خامنه‌ای

حق مطالبه‌گری مردمی، در نسبت با بند ۳ اصل ۴۳ قانون اساسی و منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای

ابراهیم موسی‌زاده*

استاد گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

زهرآرینی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران،

تهران، ایران

... ■ چکیده

پژوهش فوق، حاصل مطالعه و داده‌پردازی کتابخانه‌ای است. این پژوهش مبتنی بر بند ۳ ماده ۴۳ قانون اساسی و با تمرکز بر منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای (پس از بررسی بیانات، آثار و مکتوبات ایشان) به رشته تحریر درآمده است. یافته‌های به دست آمده در چهار بخش ذیل ارائه گردیده است.

اول؛ در سطح اندیشه و مبانی فکری؛ حق مطالبه‌گری مردمی به عنوان ابزار رهبری فعال جامعه، تضمین بخش لزوم گسترش گفتمان عدالت‌خواهی، و به ویژه اطلاق آن، در جامعه اسلامی، اساساً و فی‌الذاته به رسمیت شناخته شده است. دوم؛ ظرفیت‌های مردمی در جهت مطالبه‌گری از حاکمیت، به عنوان امری فراقوه‌ای، هسته پیشران و پشتوانه پیشرفت کشور، دارای اعتبار حقوقی است. سوم؛ منشور بایسته‌های مطالبه‌گری مردمی؛ اعم از آموزش و تربیت سیاسی ملت، تکلیف محوری در مطالبه‌گری و لزوم پیمودن فرآیند حل مسئله در کنشگری‌های مردمی، ترسیم گردیده است. چهارم؛ تکالیف مسئولان کشوری در جهت توسعه سطح مطالبه‌گری‌های مردمی در کشور، مورد تأکید و توجه است.

۱. e.mousazadeh@at.ac.ir

یافته‌های پژوهش، نه تنها امر کنشگری و مطالبه‌گری فعال مردمی از حاکمیت را، در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان یک حق، مورد شناسایی قرار می‌دهد، بلکه با استناد به اصل ۸ و بند ۳ ماده ۴۳ قانون اساسی، ضمانت اجرا و اعتبار حقوقی لازم را در جهت تحقق، ارتقاء، ضابطه‌مندی و گسترش فرهنگ آن در جامعه، به اثبات می‌رساند.

کلیدواژه‌ها

مطالبه‌گری مردمی، رهبری فعال مردمی، قانون اساسی، خامنه‌ای، عدالت‌خواهی عمومی

موازنه بین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با امنیت ملی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران

خسرو حسین پور^۱

پژوهشگر حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع یکی از اصلی‌ترین اصول حاکم بر هر نظام حقوقی به شمار می‌رود. این حقوق شامل طیف وسیعی از حقوق فردی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. این حقوق از یک سو به عنوان حقوق بنیادین هر فرد در نظر گرفته می‌شود و از سوی دیگر بایستی در چارچوب قوانین تأمین و تضمین شود. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به عنوان یکی از اصول بنیادین نظام حقوقی آن شناخته می‌شود به طوریکه فصل سوم قانون اساسی تحت عنوان حقوق ملت (اصول ۱۹ الی ۴۲) مهم‌ترین این حقوق را احصا و مورد تأکید قرار داده است.

با این حال، ضرورت تأمین امنیت ملی به عنوان یک ضرورت بنیادین از منظر حاکمیت، گاهی موجب محدودیت‌هایی در اجرای حقوق و آزادی‌های مشروع می‌شود. از این رو، ایجاد توازنی دقیق بین این دو حوزه، یکی از چالش‌های اصلی نظام حقوقی معاصر محسوب می‌شود. این مقاله به بررسی توازن بین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از یک سو و الزام تأمین امنیت ملی از سوی دیگر می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، قانون اساسی، امنیت ملی.

۱. hoseinpoor.kh@yahoo.com

حق بر کرامت انسانی در منظومه فکری مقام معظم رهبری

عاطفه خرمی آرانی^۱

مدرس جامعه الزهرا علیه السلام

... ■ چکیده

حق بر کرامت انسانی به عنوان یکی از ارکان اساسی نظام حقوقی اسلام ریشه در آموزه‌های ناب اسلامی دارد که در قانون اساسی و سیاست‌گذاری‌های کلان نظام تجلی یافته است. در آیات مختلف قرآن از جمله آیه ۷۰ سوره اسری و نیز روایات معصومین و به طور کلی فقه شیعه به مبانی و مصادیق این حق اشاره شده است. بر همین اساس کرامت انسانی به عنوان یکی از اصول بنیادین نظام فکری آیت‌الله خامنه‌ای، جایگاهی محوری در منظومه حقوقی و اجتماعی ایشان دارد. رهبری معظم انقلاب با ارائه الگوی «تمدن نوین اسلامی»، کرامت انسانی را نه تنها در سطح فردی، بلکه در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و بین‌المللی نیز تعریف می‌کنند. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات، آثار و فتاوی‌ای ایشان، به تبیین مبانی نظری و مصادیق عملی حق بر کرامت انسانی در اندیشه این مرجع عالی قدر می‌پردازد. بر اساس یافته‌های پژوهش، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای در این حوزه، تلفیقی بدیع از سنت فقهی شیعه و نیازهای جهان معاصر است که می‌تواند به عنوان الگویی برای نظام‌های حقوقی اسلامی مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق بشر اسلامی، فقه نظام ساز، تمدن نوین اسلامی.

۱. a.khorrami60@gmail.com

اجتهاد و مرجعیت بانوان از منظر فقه اجتماعی و بازتاب اجتماعی آن (مبتنی بر نظر مقام معظم رهبری)

زهرا سادات میرهاشمی^۱

دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا^(س)، تهران، ایران.

... ■ چکیده

اجتهاد، بالاترین درجه علمی در دانش فقه اسلامی و به معنای توانایی استنباط احکام شرعی از منابع معتبر دینی است و کسی را که به رتبه اجتهاد رسیده مُجتهد یا فقیه می‌خوانند. مرجعیت در پس اجتهاد بوده و این واژه در اصطلاح کنونی، به فقیه جامع شرایطی گفته می‌شود که مکلفان غیر مجتهد، برای شناخت احکام شرعی به او رجوع می‌کنند. مرجعیت زن به معنای امکان تقلید از مجتهد زن در مسائل شرعی است. براساس فتوای مشهور فقهای امامی، مرد بودن از شرایط مرجع تقلید است اما در مقابل نظر مشهور، برخی فقها مستند به ادله فقهی معتبر به امکان تقلید از مجتهد زن، فتوا داده‌اند. در این میان، آیت الله خامنه‌ای در آذر ماه ۱۴۰۳، مسئله تقلید زنان از مجتهد زن در مسائل زنانه را مطرح نمودند. لذا تحقیق حاضر به روش توصیفی و تحلیلی ضمن نگاه به این مقوله از منظر فقه اجتماعی و ادله آن، به تفکیک و تبیین اهمیت هر کدام از جایگاه های اجتهاد و مرجعیت بانوان و بازتاب و اثرگذاری آن ها در اجتماع می پردازد. از این منظر ادله تحقیق متفاوت و مکمل ادله ارائه شده موافقان مرجعیت بانوان و بر اساس فقه اجتماعی و با تبیین اهمیت توجه به آثار و نیازهای اجتماعی یک حکم به خصوص با تطبیق بر شرایط زمان می باشد.

کلیدواژه‌ها

اجتهاد، فقه، مرجعیت، بانوان

۱. z.mirhashemi@alzahra.ac.ir

حقوق اجتماعی زنان از دیدگاه رهبری

زهرآل اسحاق^۱

استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران؛

فاطمه حامدین

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات،

دانشگاه الزهرا، تهران، ایران؛

... چکیده

حقوق و مسئولیت‌های زنان شامل حقوق فردی، حقوق خانوادگی و حقوق اجتماعی می‌باشد. حقوق اجتماعی نیز به حق سلامت، حقوق فرهنگی، حقوق اقتصادی، حقوق سیاسی و حقوق قضایی قابل دسته‌بندی است. حقوق اجتماعی زنان، مجموعه حقوق و آزادی‌هایی که تضمین‌کننده حضور و مشارکت فعال آنها در عرصه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است، اطلاق می‌شود.

در این پژوهش به روش کتابخانه‌ای (سخنرانی‌ها و کتب تدوین شده) به بررسی جایگاه و حقوق اجتماعی زنان در بیانات رهبر معظم انقلاب^(مدظله العالی) به عنوان یکی از متفکرین والامقام و موثر در تفکر انقلابی ایرانی، پرداخته شده است.

ایشان در سخنان خود در موارد متعددی به ذکر حقوق اجتماعی زنان و لزوم رعایت آن از طرف اعضای دیگر خانواده و اجتماع پرداخته‌اند. از نظر ایشان جنسیت یک امر ثانوی و عارضی بوده، در کارکردهای زندگی معنا پیدا می‌کند و نه در سیر اصلی بشر. رهبر بزرگوار ایران بیان می‌دارند اسلام، در عین تفاوت میان جنسیت‌ها، هیچ برتری خاصی برای جنس مرد نسبت به زن قائل نیست. رشد فکری به خصوص از لحاظ معنوی و اخلاقی باید یک فکر رایج میان

۱. z.aleeshagh@alzahra.ac.ir

خود زنان باشد. حق برخورداری از محیطی سالم و همراه با حفظ حدود الهی برای تحصیل، حق فعالیت اجتماعی و سیاسی از حقوق برشمرده توسط معظم له می باشد. از منظر رهبر انقلاب، نگاه غلط به زن و خانواده، بی عدالتی در ارتباطات خانوادگی و خالهای قانونی در حوزه زنان، از علل عدم دستیابی زنان به حقوق خود در خانواده و جامعه می باشند.

کلیدواژه‌ها

حقوق اجتماعی زنان، رشد علمی زنان، حقوق زنان

حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تحلیل در اندیشه‌ی اسلامی

سارا دلیر احمدنیا^۱

پژوهشگر علوم قضایی (حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز)

... ■ چکیده

حقوق ملت یکی از مباحث پرچالش در نظام‌های سیاسی و حقوقی سراسر دنیاست و شناسایی و تعیین حقوق برای ملت بخش مهمی در قانون اساسی است که محدودیت حقوق و آزادی‌های افراد در قوانین کشورها با یکدیگر متفاوت می‌باشد. نظریه اینکه نظام سیاسی کشور ایران، جمهوری اسلامی است و از موازین اسلامی تبعیت می‌کند، در فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به موضوع حقوق ملت اشاره شده است که شامل ۲۴ اصل است و ملت ایران به برکت انقلاب اسلامی از آن بهره‌مند شده‌اند.

در بحث حقوق و آزادی‌های مردم، سخن از انسان است؛ که اشرف مخلوقات نامیده شده و تا زمانی که در راستای قانون حرکت می‌کند و به دیگران آسیبی نمی‌رساند از تمام حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی برخوردار خواهد بود. نظام اسلامی نگاهی خاص به انسان دارد از این رو قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ضمن پذیرش آزادی‌های بنیادین آنها را محدود به موازین اسلامی و آزادی وی توأم با تکالیف در برابر خدا نموده است. هدف از این پژوهش بررسی مفهوم حقوق ملت و بررسی فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (اصول ۱۹ تا ۴۲)، سپس حقوق ملت را در اندیشه‌ی اسلامی را مورد بررسی قرار خواهد داد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی، اندیشه‌ی اسلامی، نظام سیاسی، قانون اساسی

۱. Saradelir9@gmail.com

رعایت حریم خصوصی افراد در کشف جرم (با نگاهی به دیدگاه رهبری انقلاب)

وحید نکونام^۱

دانشیار گروه حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه حضرت معصومه، قم، ایران

... ■ چکیده

حریم خصوصی از مفاهیم اساسی در حقوق اسلامی و قوانین ایران است که رهبر معظم انقلاب، آیت الله خامنه‌ای، بارها بر حفظ آن تأکید کرده‌اند. ایشان با استناد به مبانی فقهی و رویکرد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، هرگونه نقض حریم خصوصی افراد را بدون مجوز قانونی ممنوع دانسته و استفاده از ابزارهای غیرقانونی برای کشف جرم را مردود شمرده‌اند. این مواضع در بیانات مختلفی از جمله خطبه‌های نماز جمعه، دیدار با مسئولان قضایی و تذکرات به نهادهای امنیتی منعکس شده است.

در این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی، ضمن اشاره به بیانات معظم له به بررسی مبانی دیدگاه‌های ایشان در این زمینه می‌پردازیم و علاوه بر آن رویکرد رویه قضایی نیز در این خصوص ارزیابی می‌شود.

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی، کشف جرم، آزادی‌های عمومی، آیت الله خامنه‌ای

۱. vahid.nekoonam@gmail.com

حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تحلیل در اندیشه‌ی اسلامی

سارا دلیر احمدنیا^۱

پژوهشگر علوم قضایی (حقوق)، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

... ■ چکیده

حقوق ملت یکی از مباحث پرچالش در نظام‌های سیاسی و حقوقی سراسر دنیاست و شناسایی و تعیین حقوق برای ملت بخش مهمی در قانون اساسی است که محدودیت حقوق و آزادی‌های افراد در قوانین کشورها با یکدیگر متفاوت می‌باشد. نظریه اینکه نظام سیاسی کشور ایران، جمهوری اسلامی است و از موازین اسلامی تبعیت می‌کند، در فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به موضوع حقوق ملت اشاره شده است که شامل ۲۴ اصل است و ملت ایران به برکت انقلاب اسلامی از آن بهره‌مند شده‌اند.

در بحث حقوق و آزادی‌های مردم، سخن از انسان است؛ که اشرف مخلوقات نامیده شده و تا زمانی که در راستای قانون حرکت می‌کند و به دیگران آسیبی نمی‌رساند از تمام حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی برخوردار خواهد بود. نظام اسلامی نگاهی خاص به انسان دارد از این رو قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ضمن پذیرش آزادی‌های بنیادین آنها را محدود به موازین اسلامی و آزادی وی توأم با تکالیف در برابر خدا نموده است. هدف از این پژوهش بررسی مفهوم حقوق ملت و بررسی فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (اصول ۱۹ تا ۴۲)، سپس حقوق ملت را در اندیشه‌ی اسلامی را مورد بررسی قرار خواهد داد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی، اندیشه‌ی اسلامی، نظام سیاسی، قانون اساسی

۱. Saradelir9@gmail.com

منشأ حق و آزادی، حقوق نظام اسلامی چه تاثیری بر آزادی دارد؟

ابوالفضل حاتمی؛

پژوهشگر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر؛

... ■ چکیده

در اسلام حق یک ارزش بنیادی است قرآن بارها به حق در مقابل باطل اشاره میکند و مسلمانان موظفند به حق تمسک بجویند و از ظلم دوری کنند، آزادی نیز در اسلام جایگاه ویژه ای دارد اما با مسئولیت همراه است، اسلام آزادی را به معنای رهایی از بند ظلم هواپرستی و جهل میدانند نه آزادی مطلق بدون قید و شرط، انسان آزاد است که ایمان بیاورد یا نیاورد، اما آزادی در اسلام محدود به حقوق دیگران عدالت اجتماعی و مصالح عمومی است، یعنی آزادی نباید به ظلم فساد یا تجاوز به حقوق دیگران منجر شود، آزادی ارزشمند است اما با حق، عدل و مسئولیت اجتماعی تنظیم می شود، در اسلام حق و آزادی ارتباط تنگاتنگی با هم دارند یعنی انسان آزاد آفریده شده تا بتواند با آگاهی راه حق را انتخاب کند آزادی بدون شناخت حق ممکن است انسان را به گمراهی بکشاند از این رو اسلام بر «تعلیم» و «تربیت» بسیار تأکید کرده است تا آزادی در مسیر درست هدایت شود، در قالب یک مثال می توان وابستگی آزادی به حق در اسلام را متوجه شد: کسی حق دارد هر لباسی بپوشد اما اگر پوشش او به حریم عفت عمومی آسیب بزند این آزادی محدود میشود یا کسی میتواند انتقاد کند اما اجازه ندارد به بهانه ی آزادی به دیگران توهین کند.

کلیدواژه ها

حق ، آزادی ، اسلام ، نظام ، شناخت

تحلیل نشانه شناختی آزادی‌های مشروع نظام گفتمانی بیانات رهبری براساس رویکرد ون لیوئن

سولماز ملت دوست^۱

استادیار گروه زبان‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مریم حاجی محمد جعفر^۲

استادیار گروه زبان‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

نشانه‌شناسی از طریق تاویل نشانه‌ها، سعی در کشف معنا از لایه‌های زیرین متون دارد. نظریه نشانه‌شناسی اجتماعی ون لیوئن بر پایه فرانش‌های هلیدی و با تمرکز بر پنج قاندهی اقتدار شخصی، اقتدار غیر شخصی، انطباق، سرمشق و تخصص، گفتمان را مورد تحلیل قرار می‌دهد. از این‌رو محققین در این پژوهش با هدف بازیابی معنا از بعد نشانه‌شناسی اجتماعی، با استفاده از روش توصیفی تحلیلی به بازخوانی و مطالعه اندیشه و سیره مقام معظم رهبری در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در بیانات ایشان که برگرفته شده از سایت رسمی دفتر حفظ و نشر آثار رهبری است، پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که آزادی‌های مشروع در بیانات رهبری بر پایه ترکیبی از اقتدار شخصی و غیرشخصی بازنمایی شده و با بهره‌گیری از قواعد انطباق، سرمشق و تخصص، در چارچوبی ایدئولوژیک و قانون‌محور سامان یافته‌اند. در این میان، قاعده اقتدار شخصی برجسته‌ترین نقش را در تثبیت گفتمان ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها

بیانات رهبری، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، نشانه‌شناسی اجتماعی، ون لیوئن.

۱. smellatdoost@gmail.com

تبلور مفهوم آزادی در جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

مریم بیکی^۱

استادیار پردیس خواهران، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران؛ استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران

مهدی شوریج

پژوهشگر فرهنگ و سواد رسانه‌ای، دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

آزادی یکی از ارکان بنیادین حقوق بشر و کرامت انسانی است. مفهوم آزادی در اسلام اساساً به رهایی از بندگی نفس اشاره دارد. قرآن کریم نیز با بیان آیات مشهوری چون «لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ» (بقره/۲۵۶) و «وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ» (کهف/۲۹) بر حق انتخاب و آزاداندیشی انسان تأکید می‌کند. لذا مفهوم آزادی در اندیشه اسلامی با تکالیف الهی گره خورده و همواره در چارچوب تعهدات اخلاقی و شریعت الهی معنا یافته است. نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نیز با بهره‌گیری از آموزه‌های اسلامی، تلاش کرده است تا ساختار سیاسی و حقوقی با حفظ آزادی‌های مشروع طراحی و پیاده‌سازی شوند. در مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر، با بررسی تطبیقی مفهوم آزادی در منظومه فکری اسلام، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بیانات مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} تلاش می‌شود تا تبلور مفهوم آزادی مشروع و آزادی مسئولانه در نظام اسلامی تبیین گردد. یافته‌ها نشان می‌دهند که برخلاف تلقی لیبرال، آزادی در گفتمان اسلامی، نه نفی قید، بلکه رهایی در مسیر حق است و غایت آن رشد و تعالی انسان در پرتو ایمان و عدالت می‌باشد. در بررسی قانون اساسی و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} نیز تأکید می‌گردد که دیدگاه آزادی مسئولانه محور اصلی تنظیم حدود

۱. maryam.beyki1248@gmail.com

آزادی در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی، رسانه‌ای و اجتماعی است. معظم له، آزادی را حق مسلم مردم می‌دانند، اما بر هدایت آن در مسیر عقلانیت، اخلاق و عدالت تأکید دارند. بر این اساس، مفهوم آزادی در جمهوری اسلامی ایران، الگویی بومی و اجتهادی از آزادی درون‌دینی را بازنمایی می‌کند که ضمن وفاداری به اصول شریعت، قابلیت انطباق با تحولات حقوقی و فرهنگی معاصر را نیز داراست.

کلیدواژه‌ها

آزادی، آزادی مشروع، آزادی مسئولانه، کرامت انسانی، حقوق ملت، جمهوری اسلامی ایران.

مرزهای افشاگری در قلمرو آزادی بیان در منظومه فکری امام خامنه‌ای

سید محمد علوی زاده^۱

دانش‌آموخته سطح ۴ حوزه علمیه قم، دانشجوی دکتری قرآن و روانشناسی، مجتمع آموزش عالی قرآن و حدیث، جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران.

جواد مصلحی

دکتری قرآن و روانشناسی، استادیار گروه قرآن و علوم، مجتمع آموزش عالی قرآن و حدیث، جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران

... ■ چکیده

افشاگری در قلمرو آزادی بیان از منظر امام خامنه‌ای، بر پایه مبانی قرآنی و روایی، دارای مرزهای مشخصی است که مشروعیت یا عدم مشروعیت آن را تعیین می‌کند. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات، خطبه‌ها و آثار مکتوب ایشان، به بررسی مصادیق افشاگری مجاز و ممنوع در اندیشه رهبری می‌پردازد. گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی انجام شده و با تحلیل محتوای کیفی، چارچوب نظری موضوع تبیین گردیده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد افشاگری در مواردی مانند افشای ظلم، فساد، فتنه، توطئه‌های دشمنان اسلام و اقدامات اصلاحی در قالب نهی از منکر، نه تنها مجاز بلکه در مواردی واجب شرعی است. امام خامنه‌ای با استناد به قرآن و روایات، بر لزوم بیان حق در برابر باطل تأکید دارند، مشروط بر آنکه نیت اصلاح، رعایت عدالت و مصلحت عمومی در آن لحاظ شود.

در مقابل، افشاگری‌هایی مانند افشای اسرار شخصی و عمومی، تفرقه افکنی، شایعه پراکنی، اشاعه فحشا و فتنه‌انگیزی به شدت نهی شده است. ایشان چنین افشاگری‌هایی را عامل

۱. *alavizade@mail.ir

تضعیف امنیت ملی، هتک حرمت مؤمنان و اخلال در وحدت جامعه اسلامی می‌دانند. نتیجه‌گیری پژوهش بیانگر آن است که مرزهای افشاگری در اندیشه امام خامنه‌ای در چارچوب آزادی بیان، بر اساس چهار عامل تعیین می‌شود: نوع اطلاعات (شخصی/عمومی/امنیتی)، انگیزه افشاگر (اصلاح‌طلبی/تخریب)، پیامدهای اجتماعی (وحدت/فتنه) و میزان تطابق با مصلحت نظام. از این رو، افشاگری زمانی مشروع است که در چهارچوب شرع، اخلاق و عقلانیت سیاسی صورت گیرد و در خدمت اهداف الهی و انسانی باشد.

کلیدواژه‌ها

امام خامنه‌ای، افشاگری مشروع، آزادی بیان، افشاگری ممنوع، مرزهای افشاگری، افشاگری حرام.

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظر فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

رضا رومانی^۱

پژوهشگر مدیریت دولتی

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از ارکان اصلی نظام جمهوری اسلامی ایران هستند که ریشه در تعالیم اسلامی، قانون اساسی و آرمان‌های انقلاب اسلامی دارند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی، در سخنرانی‌ها، آثار مکتوب و دیدارهای خود، این مفاهیم را به عنوان هدیه‌ای الهی و لازمه شکوفایی استعداد‌های انسانی معرفی کرده‌اند. ایشان با تأکید بر تعادل میان آزادی و مسئولیت، حقوق ملت را در چارچوب قانون، دین و مصالح جامعه تعریف می‌کنند و سازوکارهایی نظیر انتخابات، نظارت مردمی، استقلال قضایی و استقلال ملی را برای تضمین آن پیشنهاد می‌دهند. این مقاله به بررسی جامع و عمیق دیدگاه‌های ایشان در این زمینه، با استناد به بیانات، کتاب‌های منتشرشده و تحلیل‌های حقوقی و فلسفی، می‌پردازد و به جنبه‌های نظری، عملی، چالش‌ها و راهکارهای پیش‌رو توجه ویژه‌ای دارد.

کلیدواژه‌ها

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق، ملت، آزادی

۱. reza.romani1372@gmail.com

مواضع رهبری پیرامون ظلم‌ستیزی جهانی و نقد سکوت سازمان‌های بین‌المللی مقابل جنایت‌های رژیم صهیونیستی

زینب فرنام^۱

پژوهشگر دانشگاه تئوتته هلند

... ■ چکیده

در عصر حاضر، نظام بین‌المللی به‌ویژه در مواجهه با نقض سیستماتیک حقوق بشر توسط رژیم صهیونیستی در سرزمین‌های اشغالی با بحران مشروعیت مواجه است. سازمان‌های بین‌المللی که طبق منشور خود متعهد به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی هستند، در عمل رویکردی گزینشی و دوگانه مقابل جنایت‌های این رژیم اتخاذ کرده‌اند. این در حالی است که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از مهم‌ترین صداهاى عدالت‌خواه معاصر، بر لزوم مقابله با این ظلم سیستمی تأکید کرده‌اند. لذا این پژوهش با هدف واکاوی مواضع ایشان در قبال ظلم‌ستیزی جهانی و تحلیل سکوت سازمان‌های بین‌المللی در برابر جنایت‌های رژیم صهیونیستی انجام شده است. سوال اصلی تحقیق این است چرا نهادهای بین‌المللی علیرغم ادعای دفاع از حقوق بشر، در قبال نقض سیستماتیک حقوق فلسطینیان سکوت کرده‌اند؟ این پژوهش با روش تحقیق (کیفی-کمی) استفاده شده که شامل تحلیل گفتمان انتقادی ۱۵۰ سخنرانی رهبری (۲۰۱۰-۲۰۲۳)، بررسی اسنادی ۴۲ قطعنامه وتوشده شورای امنیت و تحلیل آماری داده‌های افکارسنجی در پنج کشور اسلامی است. گفتمان مقاومت در بیانات رهبری از سه مؤلفه کلیدی اعتقادی با ضریب ۰.۸۲، راهبردی با ضریب ۰.۷۹ و مؤلفه مردمی با ضریب ۰.۷۵ تشکیل شده است، نتایج تحلیل نشان می‌دهد رویکرد مقاومت یک راهبرد چند بعدی و عمیق است که از پشتوانه نظری و عملیاتی قوی برخوردار است. بررسی‌ها نشان می‌دهد زمان رسیدگی

۱. Farnam.zb@gmail.com

پرونده‌های رژیم صهیونیستی به طور متوسط ۴۰۷ برابر طولانی‌تر از موارد مشابه است که خود گواهی تبعیض آشکار در سیستم بین‌المللی است. این پژوهش تأکید دارد کارکرد ابزاری حقوق بشر غربی و هژمونی آمریکا بر نهادهای بین‌المللی، علت اصلی این سکوت معنادار است.

کلیدواژه‌ها

تحلیل گفتمان انتقادی، حقوق بشر اسلامی، رهبری انقلاب اسلامی، سازمان‌های بین‌المللی، رژیم صهیونیستی

امکان مفهومی مشارکت اجتماعی برای زن مسلمان: دوگانه خانه داری و مشارکت اجتماعی در اندیشه آیت الله خامنه‌ای

مجید دهقان^۱

عضو هیات علمی دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

هم‌زمان با آشنایی ایرانیان با تمدن اروپایی مسائل زنان نیز ابعاد جدیدی یافت. ایده زن مستوره خانه نشین از پیش‌فرض اندیشه دینی به سطح اندیشه رسید و موافقان و مخالفان استدلال‌های خود را ارائه می‌کردند. موافقان ایده خانه نشینی، حفظ عفت زن از آسیب‌های فضای عمومی را مستند به ادله دینی می‌کردند و مخالفان با تاکید بر عفت زن به مثابه امری درونی به بازخوانی ادله دینی می‌پرداختند. این مساله در دهه‌های بعدی نیز موضوعی چالش برانگیز در اندیشه دینی بود. کتاب مساله حجاب شهید مطهری برآمده از چنین چالشی است. به تصریح ایشان حجاب نه فقط به دلیل این که حکم فقهی است بلکه به دلیل این که مرزی بین دو نوع هویت زن است اهمیت می‌یابد و تلاش می‌کند با بازخوانی ادله دینی حجابی را مشروع بداند که امکان حضور اجتماعی زن را نیز فراهم می‌کند. این ایده که اگر حضور اجتماعی برای زن جایز نبود، حکم حجاب ضرورتی نداشت نقطه عطفی در تاریخ اندیشه دینی در مساله حجاب شد. گفتمان دینی انقلاب اسلامی نیز میراث‌دار همین اندیشه بود. با این وجود چالش‌های حضور اجتماعی زنان تمام نگشت. گرچه ایده حجاب دیگر مانع نبود ولی مشکل جدیدتری بروز کرد. تعارض بین نقش‌های زن در خانواده و حضور اجتماعی در فرهنگ خانواده‌محور ایرانی به ویژه در فرهنگ دینی مساله‌ای جدی است. بچه‌داری و شوهرداری مستلزم خانه داری است و زن شاغل به اندازه‌ای که خارج از خانه است در خانه

۱. m.dehghanb@urd.ac.ir

داری کوتاهی کرده است و «برای بچه‌ها و شوهرش کم گذاشته است». دو گانه «زن شاغل» و «زن خانه‌دار» ناشی از چنین نگرشی است. آیت‌الله خامنه‌ای در یکی از سخنرانی‌ها ناظر به چنین مسأله‌ای اصلاح مفهومی انجام می‌دهد. ایشان با توجه به بن مضارع «دار» به معنای مراقبت کردن، خانه‌داری زن را به معنای مراقب خانه بودن در نظر می‌گیرد نه به معنای در خانه ماندن. چنین اصلاحی خانه‌داری را از تقابل با زن شاغل خارج کرده و آن را اعم از حضور یا خروج از خانه لحاظ می‌کند. این سیاست زبانی ارتباط وثیقی با نگرش ایشان به مسائل زنان دارد که در مقاله پیش رو به بحث گذاشته می‌شود.

کلیدواژه‌ها

امکان مفهومی، دو گانه حقوقی، زن شاغل، زن خانه‌دار، مشارکت اجتماعی، مقام معظم

رهبری

تحلیل حقوقی مفهوم آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

احسان مرادزاده^۱

پژوهشگر و مدرس دانشکده فرهنگی و تولید قدرت نرم، دانشگاه جامع امام حسین^ع،
تهران، ایران؛

سید محمد حسین هاشمی

پژوهشگر دانشکده فرهنگی و تولید قدرت نرم، دانشگاه جامع امام حسین^ع تهران، ایران؛

... ■ چکیده

مفهوم «آزادی‌های مشروع» در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، به ویژه در قانون اساسی، از جایگاهی برجسته برخوردار است. با این حال، همواره این پرسش بنیادین مطرح بوده است که معیار مشروعیت آزادی چیست و نسبت آن با حدود شرعی، الزامات قانونی و نظم عمومی چگونه تبیین میشود. مقاله حاضر با رویکردی تحلیلی-توصیفی و با تمرکز بر اصول حقوق اساسی جمهوری اسلامی، به بررسی ابعاد نظری و عملی این مفهوم بر پایه اندیشه‌های مقام معظم رهبری، آیت الله خامنه‌ای، میپردازد. از منظر ایشان، آزادی، حقی اصیل و الهی برای انسان است؛ اما در بستر جامعه اسلامی، این حق در چارچوب‌هایی چون شریعت، اخلاق عمومی، مصالح اجتماعی و رعایت حقوق دیگران محدود میگردد. این دیدگاه در پی ایجاد توازنی میان کرامت انسانی و اقتضائات حاکمیت دینی است؛ به نحوی که آزادی نه ابزار تهدید ارزش‌ها، بلکه زمینه‌ای برای رشد، تعالی و مشارکت فعال مردم در چارچوب نظام اسلامی تلقی شود و نوشتار پیش رو، با تکیه بر مبانی فقهی و اصول حقوق عمومی، میکوشد چارچوبی روشن و منسجم برای شناسایی، تحدید و تضمین آزادیهای مشروع در نظام حقوقی

۱. Eh.moradzadeh@gmail.com

جمهوری اسلامی ایران ارائه نماید.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق اساسی، جمهوری اسلامی ایران، آیت الله خامنه‌ای، نظم عمومی،
تحدید آزادی دستاورد های نظام جمهوری اسلامی ایران در حقوق ملت و آزادی های مشروع

آزادی‌های مشروع در نگاه آیت الله خامنه‌ای، طریق رشد جامعه اسلامی در تولی به ولی فقیه

محمد زارع بیدکی^۱

دانشجوی مقطع دکتری دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز

محمد جواهری طهرانی

استادیار گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی مفهوم «آزادی مشروع» در اندیشه مقام معظم رهبری می‌پردازد. پرسش محوری تحقیق بر شناخت جایگاه آزادی مشروع، در رابطه با ظرفیت بخشی به امت اسلامی در تولی به ولی فقیه استوار است. یافته‌های این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده، حاکی از آن است که آزادی مشروع در نگاه آیت الله خامنه‌ای، در چارچوب عبودیت الهی تعریف شده و به مثابه ابزار و بستری برای نیل به رشد و تعالی همه جانبه جامعه اسلامی عمل می‌کند. در این منظومه فکری، ولی فقیه به عنوان زمامدار و راهبر جامعه، با اهتمام به شرایط زمانی و سنجش ظرفیت‌های فکری و اجتماعی مردم، مسیر هدایت جمعی را ترسیم می‌کند. از سوی دیگر، مردم، نه تنها موضوع حکومت، بلکه یکی از ارکان اساسی آن محسوب شده و قوام نظام اسلامی در گرو پذیرش و همراهی فعالانه آنان است. بر این اساس، وظیفه اصلی حکومت اسلامی، ایجاد سازوکارهای شفاف و بسترهای لازم برای شکوفایی استعدادها و انعکاس دقیق ظرفیت‌های جامعه به ولی فقیه است تا آزادی‌های مشروع به شکوفایی فردی و اجتماعی بینجامد.

۱. mohammadzr672@gmail.com

کلیدواژه‌ها

ولی فقیه، آزادی‌های مشروع، آیت الله خامنه‌ای، حکومت اسلامی

کرامت انسانی در سایه آزادی: تحلیل دیدگاه‌های امامین انقلاب و اصول قانون اساسی

نعیمه ذوالفقاری^۱

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

زینب توسلی

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق،

دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

... ■ چکیده

نوشتار حاضر با هدف تبیین جایگاه آزادی در منظومه فکری امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری و نسبت آن با کرامت انسانی انجام شده است. پرسش اصلی تحقیق آن است که آزادی در نگاه این دو اندیشمند چگونه معنا یافته و چه نسبتی با مفهوم کرامت، اعم از ذاتی و اکتسابی دارد. این مطالعه با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که آزادی، در اندیشه امامین انقلاب، موهبتی الهی و یکی از ارکان حیات انسانی است، اما کارکرد آن در چارچوب بندگی خدا معنا می‌یابد. از نگاه ایشان، آزادی نه یک ارزش مطلق، بلکه ابزاری در خدمت رشد، تعالی و دستیابی به کرامت انسانی است. کرامت ذاتی، برخاسته از خلقت الهی انسان و کرامت اکتسابی، حاصل انتخاب آگاهانه و حرکت در مسیر عبودیت است. در این چارچوب، آزادی باید به گونه‌ای هدایت شود که زمینه‌ساز شکوفایی این دو سطح از کرامت باشد. نتیجه نهایی تحقیق آن است که در اندیشه این دو رهبر، آزادی و کرامت نه در تقابل، بلکه در پیوندی درونی و متقابل قرار دارند؛ به گونه‌ای که آزادی مسئولانه و هدفمند، زمینه‌ساز تحقق کرامت انسانی در جامعه اسلامی خواهد بود.

۱. n.zolfaghari479@gmail.com

کلیدواژه‌ها

امام خمینی، آیت الله خامنه‌ای، آزادی، کرامت ذاتی، کرامت اکتسابی

حقوق شهروندی در اندیشه رهبری انقلاب اسلامی

سجاد کتابی^۱

علی کتابی

کبری سلیمانی

... ■ چکیده

این پژوهش به بررسی نظام‌مند دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره حقوق شهروندی و آزادی‌های مشروع می‌پردازد. پرسش اصلی این است که «الگوی جامع حقوق ملت در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی چه ویژگی‌هایی دارد و چگونه می‌توان آن را در نظام حکمرانی پیاده کرد؟» با روش تحلیل محتوای عمیق و بررسی نظام‌مند سخنرانی‌های مهم ایشان، یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که:

۱. حقوق شهروندی در این دیدگاه، بر پایه سه اصل «عدالت اجتماعی»، «مسئولیت‌پذیری همگانی» و «پیشرفت متوازن جامعه» استوار است.

۲. آزادی‌های فردی و اجتماعی در چارچوب «مصلحت عمومی» و «ارزش‌های اسلامی» تعریف و تضمین می‌شود.

۳. سازوکارهای اجرایی این نظام حقوقی شامل «نظارت مردمی»، «شفافیت حکومتی» و «توسعه نهادهای مدنی» است.

۴. مهم‌ترین نوآوری این دیدگاه، ارائه «الگوی تعادلی» است که همزمان به حقوق مردم، امنیت ملی و پیشرفت جامعه توجه دارد.

مقاله حاضر به اتفاق دوتن از فرهیختگان دیگر بنام سرکار خانم کبری سلیمانی با سمت محقق و پژوهشگر حوزوی و جناب استاد مستطاب علی کتابی با سمت استاد دانشکده زبان

۱. sjadktaby376@gmail.com

نهای خارجه دانشگاه افسری امام علی^(ع) نذاجا تهیه وگردآوری گردیده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق شهروندی، نظام حقوقی اسلام، عدالت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، پیشرفت متوازن،
الگوی تعادلی، حکمرانی اسلامی

تحلیل نظام حقوق شهروندی در اندیشه رهبری انقلاب اسلامی: الگوی تعادلی حقوق، مسئولیت‌ها و پیشرفت جامعه

سجاد کتابی^۱
کبری سلیمانی
علی کتابی

... چکیده

این پژوهش به بررسی نظام‌مند دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره حقوق شهروندی و نسبت آن با مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پیشرفت همه‌جانبه کشور می‌پردازد. با روش تحلیل محتوای کیفی و بررسی مستند بیانات ایشان، یافته‌ها نشان می‌دهد که الگوی حقوق شهروندی در اندیشه رهبری بر سه پایه استوار است:

۱. تعادل حقوق فردی و جمعی در چارچوب ارزش‌های اسلامی
۲. تکلیف‌مداری به عنوان رکن مکمل حق‌مداری
۳. پیشرفت توأمان مادی و معنوی جامعه نوآوری این تحقیق، ارائه «الگوی تعادلی حقوق شهروندی اسلامی» است که همزمان از آزادی‌های مشروع دفاع می‌کند و مصالح عمومی را تضمین می‌نماید

کلیدواژه‌ها

حقوق شهروندی، مسئولیت اجتماعی، الگوی تعادلی، پیشرفت متوازن، حکمرانی اسلامی، اندیشه رهبری

۱. sjadktaby376@gmail.com

بازخوانی مفهوم کرامت انسانی به مثابه مبنای حقوق ملت در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای

سجاد اسماعیلی^۱

... ■ چکیده

کرامت انسانی یکی از مفاهیم بنیادین در نظریه‌های حقوقی و سیاسی معاصر است که در گفتمان دینی نیز جایگاهی محوری دارد. در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای، کرامت انسان نه تنها خاستگاهی فطری و الهی دارد، بلکه مبنای اصلی بسیاری از حقوق اجتماعی، سیاسی و مدنی ملت تلقی می‌شود. این مقاله با رویکردی تحلیلی-گفتمانی به بازخوانی مفهوم کرامت انسانی در بیانات آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد و تلاش می‌کند نشان دهد که این مفهوم چگونه در تبیین حقوق ملت و مشروعیت آزادی‌های عمومی نقش ایفا می‌کند. تحلیل متون و سخنرانی‌های رهبر انقلاب اسلامی ایران حاکی از آن است که کرامت انسان در اندیشه ایشان، نه مفهومی انتزاعی و صرفاً اخلاقی، بلکه چارچوبی راهبردی برای سامان‌دهی رابطه مردم و حاکمیت است. بر پایه این دیدگاه، حقوق ملت از کرامت ذاتی انسان ناشی می‌شود، اما در بستر دین و شریعت اسلامی تحقق می‌یابد؛ از این رو، «آزادی مشروع»، «حق تعیین سرنوشت» و «عدالت اجتماعی» همگی تجلی‌های عینی این کرامت هستند. در این میان، انسان مؤمن، خودآگاه و مسئول، محور تحقق این کرامت است و جامعه اسلامی تنها در پرتو چنین نگاهی به انسان می‌تواند به توازن میان اقتدار حکومت و حفظ حقوق ملت دست یابد. این مقاله با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی، تأکید دارد که تفسیر آیت الله خامنه‌ای از کرامت انسانی، راهی میانه میان نگاه لیبرال‌فردگرایانه و رویکرد اقتدارگرای جمع‌محور ارائه می‌دهد که می‌تواند در نظریه‌پردازی اسلامی درباره حقوق ملت الهام‌بخش باشد.

۱. sajadesmaeili110110@gmail.com

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، حقوق ملت، آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی مشروع، انسان مؤمن، حکومت اسلامی

نظریه کرامت انسان به مثابه بنیاد حقوق ملت در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

حمید شاکری^۱

گروه حقوق، واحد دشتستان، دانشگاه آزاد اسلامی، برازجان، ایران

... ■ چکیده

در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)، «کرامت انسان» نه صرفاً مفهومی اخلاقی یا الهی، بلکه بنیان فلسفه حقوق ملت و شاخص مشروعیت نظام اسلامی تلقی می‌شود. مسئله اصلی این پژوهش، فقدان تبیین نظام مند از جایگاه کرامت انسانی در شکل دهی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در گفتمان اندیشه رهبری است. پرسش مرکزی آن است که کرامت انسان چه نقشی در تعیین، تحدید و تنظیم حقوق ملت در چارچوب نظام اسلامی دارد؟ اهمیت این بررسی از آن جا ناشی می‌شود که ادبیات حقوق ملت در ایران، عمدتاً به سطوح حقوقی یا قانونی محدود شده و کمتر به مبانی انسان‌شناختی و ارزشی آن پرداخته است. روش تحقیق مقاله، تحلیلی-تفسیری است؛ با بهره‌گیری از بیانات، خطبه‌ها، سیاست‌های کلان ابلاغی و اسناد رسمی معظم‌له و تطبیق آنها با اصول قانون اساسی و نظریات حقوق عمومی اسلامی. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در این منظومه فکری، کرامت انسان چهار نقش بنیادین دارد: مبنای حق آزادی و مسئولیت، محرک مشارکت عمومی و عدالت اجتماعی، معیار مشروعیت حکومت و ضامن صیانت از استقلال و عزت ملی. بدین سان، حقوق ملت در اندیشه ولایت فقیه نه از منظر فردگرایی لیبرالی بلکه بر پایه کرامت ذاتی و اجتماعی انسان معنا می‌یابد. نتیجه نهایی مقاله ارائه‌ی یک چارچوب کرامت محور برای حقوق ملت است که بر الگوی «آزادی مسئولانه، عدالت کرامت‌ساز و مردم‌سالاری دینی» استوار بوده و می‌تواند

۱. h.shakeri8998@iau.ir

مبنای نظری تحکیم آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران به‌شمار آید.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسان، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، عدالت اجتماعی، مردم‌سالاری دینی، ولایت فقیه، مسئولیت و آزادی، حکمرانی کرامت‌محور

«زمینه‌شناسی توجه مستمر به حق مشارکت مردم در بازه سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری»

احسان آقامحمدآقایی^۱

استادیار گروه حقوق عمومی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی (نویسنده مسئول)

... ■ چکیده

مسئله مشارکت مردم در اداره امور جامعه، از اهم لوازم مردم سالاری و از بارزترین زمینه‌های احقاق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع شمرده می‌شود. در سنت قانون نویسی اساسی نوین، شناسایی و ارزش گذاری به حق مشارکت مردم امری رایج و از ضروریات حیات و پویایی اجتماعی و سیاسی نظام‌های حکمرانی تصور شده است. در نخستین تجربه قانون نویسی اساسی ایرانی، فکر مشارکت مردم برجسته و چندان قابل اشاره نبوده است. در دومین تجربه قانون نویسی اساسی اما، حق مشارکت مردم در بند هشتم اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران لحاظ و تصویب شد و در بازنگری قانون اساسی نیز، همچنان حضور خود را در متن نشانید. از آن زمان به این سوی توجه به مقوله مشارکت مردم و استفاده از ظرفیت‌های مردمی و سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، به صورت مستمر و پایدار در سرفصل‌هایی به صورت معین و منجز و در بازه سیاست‌های کلی ابلاغی از دوران بازسازی کشور تا برنامه هفتم توسعه، همواره جزئی اساسی از منظومه فکری مقام معظم رهبری در نسبت با حقوق ملت و آزادی‌های مشروع بوده است. مقاله پیش رو بر آن است تا با رویکردی و رهیافتی تاریخی - مفهومی زمینه‌های و مصادیق اصلی و مشخص مشارکت‌پذیری مردم در تصمیم سازی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان، تبیین نماید.

۱. e.aghamohammadaghaee@iaui-tnb.ac.ir

کلیدواژه‌ها

زمینه شناسی حق مشارکت مردم، بند هشتم اصل سوم قانون اساسی، توجه مستمر به ظرفیت‌های مردمی، تکالیف دولت در مشارکت‌پذیری، سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری.

درآمدی بر حق مطالبه‌گری از منظر آیت الله خامنه‌ای

پویا اسدی شمس آباد^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

سعید منصوریان

دانشجوی دکتری معارف اسلامی و جامعه‌شناسی سیاسی، دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... ■ چکیده

حق مطالبه‌گری به عنوان یکی از ارکان حقوق شهروندی در نظام‌های سیاسی معاصر، در اندیشه اسلامی و به‌ویژه در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات، آثار و مواضع فقهی-حقوقی رهبر معظم انقلاب، به تبیین مبانی، حدود و آثار حق مطالبه‌گری در اندیشه ایشان می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حق مطالبه‌گری در نگاه آیت‌الله خامنه‌ای، برآمده از آموزه‌های دینی همچون امر به معروف و نهی از منکر، نظارت عمومی و مسئولیت متقابل مردم و حکومت است. ایشان با تأکید بر دوگانه «حق-تکلیف»، مطالبه‌گری را نه تنها یک حق مدنی، بلکه یک وظیفه شرعی و انقلابی می‌دانند که در قالب‌هایی مانند نهادهای قانونی، رسانه‌ها و ابتکارات مردمی (از جمله مفهوم «آتش به اختیار») تجلی می‌یابد. همچنین، این مقاله به چالش‌های عملیاتی‌سازی این حق، از جمله حفظ تعادل میان مطالبه‌گری مشروع و امنیت ملی، می‌پردازد. در نهایت، نتیجه‌گیری می‌شود که تلفیق حق مطالبه‌گری با مفاهیمی مانند مسئولیت‌پذیری جهادی در اندیشه ایشان، الگویی بدیع برای حکمرانی دینی در عصر حاضر ارائه می‌دهد.

۱. puyaasadii2000@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آتش به اختیار، امر به معروف، آیت‌الله خامنه‌ای، حق مطالبه‌گری، حقوق شهروندی، فقه سیاسی، نظارت عمومی

حقوق اساسی ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در اندیشه مقام معظم رهبری

منصور مسلمانی^۱

پژوهشگر و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

... ■ چکیده

حقوق قضایی شهروندان و آزادی‌های مشروع در عرصه دادرسی، از ارکان اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، به عنوان عالی‌ترین مرجع نظارت بر اجرای صحیح قانون اساسی، همواره بر رعایت حقوق قضایی ملت در زمینه دادرسی عادلانه و منع خودسرانه‌گری در نظام قضایی تأکید داشته‌اند. این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی دیدگاه‌های ایشان در خصوص حقوق اساسی ملت در حوزه قضا و آزادی‌های مشروع قضایی می‌پردازد. نویسنده این پژوهش در پی پاسخ به این سوال اصلی است که؛ سازوکار تحقق این امر از نگاه معظم له چگونه است؟ نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد؛ از منظر ایشان، قوه قضاییه باید مستقل، عادلانه و در چارچوب قانون عمل کند تا اعتماد عمومی حفظ شود. رعایت اصولی مانند حق دسترسی به عدالت، منع شکنجه، محاکمه عادلانه و سرعت در رسیدگی، تضمین‌کننده حقوق شهروندی در نظام مردم سالار با ویژگی‌های اسلامی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق اساسی ملت، آزادی‌های مشروع، دادرسی عادلانه، عدالت قضایی

۱. mosalmani1345@yahoo.com

شاخص‌های حقوق و آزادی‌های اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری با تاکید بر بیانیه دوم انقلاب

منصور مسلمانی^۱

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانش آموخته دانشگاه علامه طباطبائی تهران

... ■ چکیده

این مقاله پیرامون شاخص‌های حقوق و آزادی‌های اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری به عنوان یکی از برجسته‌ترین متفکران اسلامی معاصر، همواره با اهمیت حقوق و آزادی‌های اجتماعی در چارچوب اسلام و نظام جمهوری اسلامی تاکید داشته است. پرسش اصلی این است که شاخص‌های حقوق و آزادی‌های اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری چیست؟ از نظر مقام معظم رهبری شاخص‌ها و معیارهای حقوق و آزادی‌های اجتماعی عبارتند از: دسترسی همگان به فرصت‌های برابر در جامعه، رعایت شایستگی‌ها و اهلیت‌ها در عرصه اجتماعی-سیاسی، برخورداری از حق اظهار نظر و آزادی بیان، برخورداری از حمایت قانونی و برخورداری از حقوق دادرسی عادلانه. تحقق این معیارها در جامعه نشانگر وجود عدالت در جامعه است. از طرف دیگر برای اجرای عدالت قطعاً وجود حکومت مردم‌سالار با ویژگی‌های اسلامی لازم است. در سایه حکومت اسلامی می‌توان عدالت را اجرا کرد و حکمرانی مطلوب را محقق ساخت. نتایج بررسی‌های صورت گرفته با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی نشان می‌دهد از منظر مقام معظم رهبری شاخص‌های حقوق و آزادی‌های اجتماعی عبارت از: مشارکت مردم و گزینش صحیح مسئولان، رشد اقتصادی، فعالیت فرهنگی و بسط امور حقوقی در جامعه از اهمیت فراوانی برخوردار هستند. ایشان با تبیین دیدگاه‌های عمیق دینی و سیاسی، تعادل میان آزادی‌های فردی و مصالح اجتماعی را تبیین کرده است.

۱. mosalmani1345@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

عدالت اجتماعی، حقوق آزادی‌ها، حکمرانی مطلوب، اندیشه مقام معظم رهبری.

تحلیل تعارض آزادی‌های فردی زنان و مصلحت عمومی در نظام حقوقی ایران

ماهان پیله ور خورشیدی^۱
علی سریمی

... ■ چکیده

در حقوق عمومی مصلحت جمعی به عنوان یک اصل در حکمرانی شناخته می‌شود. امروزه یکی از چالش‌های حقوقی زنان تعارض میان آزادی‌های فردی زنان و مصلحت عمومی است.

در اصل ۲۰ قانون اساسی تصریح می‌کند که «تمام افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون هستند و به طور خاص بر حقوق زنان به عنوان نیمی از افراد جامعه اشاره می‌کند. با این حال در عمل و بعد حقوقی آزادی‌های فردی زنان گاه در تعارض مصلحت عمومی شناخته می‌شود و در ظاهر دچار محدودیت می‌شود که این محدودیت یا با منشا احکام اسلامی است که به طور پیش فرض ما همه احکام اسلامی را مبتنی بر مصلحت می‌دانیم و یا منشا آن ضرورتی است که مبتنی بر ایجاد نظم عمومی است، مثل مواردی از قبیل حفظ امنیت اجتماعی یا تأمین منافع جمعی که نیازمند به یک قانون تنظیمی است و که آن برای آزادی فردی جامعه زنان ایجاد محدودیت می‌کند.

در نظام حقوقی ایران، مفهوم مصلحت عمومی و نحوه اعمال آن در خصوص آزادی‌های فردی زنان، همواره یکی از مباحث محوری در حقوق عمومی و فقه اسلامی بوده است. این مقاله تلاش دارد با تبیین دقیق مفهوم مصلحت عمومی در نظام حقوقی ایران، به بررسی تطبیقی این مفهوم با اصول حقوق اساسی ایران و اصول مربوط به فصل حقوق ملت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بپردازد و چگونگی تعامل آن با آزادی‌های فردی زنان را تحلیل کند. همچنین،

۱. pylhwmahan@gmail.com

تأثیر مصلحت عمومی بر آزادی‌های فردی زنان به شکل تمثیلی روی موضوع حجاب زنان بررسی خواهد شد.

در مقاله نگارنده پژوهش را به صورت تحلیلی -توصیفی وهم چنین مطالعه کتابخانه ای موضوع مطروح را تحلیل می کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق عمومی، فقه اسلامی، مصلحت، جامعه، آزادی، قانون اساسی

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در اندیشه و دیدگاه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران (آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای)

دکتر سعید مردانی^۱

استادیار و مدیر گروه حقوق، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

... چکیده

هدف: این پژوهش با بررسی «حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در اندیشه و دیدگاه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران (آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای) با استفاده از منابع اسنادی (بیانات، فرمایشات، سخنرانی‌ها و ...) صورت گرفته است.

ابزار و روش تجزیه و تحلیل: با بهره‌گیری از روش تحلیلی - توصیفی و ابزار فیش برداری، تجزیه و تحلیل منابع مورد استفاده به روش تفسیری - عقلانی صورت گرفته است.

یافته‌ها و نتایج: حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی از مفاهیم بنیادین در اندیشه سیاسی و حقوقی رهبر جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، به شمار می‌روند. ایشان با تأکید بر نقش اساسی عدالت در نظام اسلامی، معتقدند که نظام قضایی باید پناهگاه مظلومان، حافظ کرامت انسانی، و نماد شفافیت و اعتماد مردم به حاکمیت دینی باشد. از منظر ایشان، حقوق قضایی ملت فراتر از تعاریف شکلی یا وارداتی حقوق بشر است و باید بر مبنای تعالیم اسلامی، فقه شیعی و اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بازتعریف شود. رهبر انقلاب آزادی‌های مشروع قضایی را در چهارچوب شریعت، عدالت و قانون تبیین می‌کنند. مفاهیمی چون حق دادخواهی، حق دسترسی به وکیل، برابری در برابر قانون، مصونیت از شکنجه، حفظ حرمت متهم تا پیش از اثبات جرم، ممنوعیت توقیف غیرقانونی، و رسیدگی علنی و عادلانه، در رأس این حقوق قرار دارند. تأکید ایشان بر ضرورت تحقق این حقوق نه تنها

۱. seaid_mardani619@yahoo.com

ناشی از تکلیف شرعی و قانونی، بلکه نشان‌دهنده‌ی ضرورت حفظ مشروعیت نظام اسلامی از مسیر رضایت عمومی است. ایشان همچنین دستگاه قضایی را مسئول اصلی پاسداری از حقوق مردم در برابر ظلم، تبعیض، فساد و بی‌عدالتی می‌دانند. به باور ایشان، اصلاح و ارتقای کارآمدی قوه قضائیه، نظارت بر روند دادرسی، تقویت اعتماد عمومی، و رفتار انسانی با زندانیان و متهمان، از لوازم تحقق عدالت اسلامی و تحقق «آزادی‌های مشروع قضایی» است. این رویکرد با اصولی چون اصل (۳۴، ۳۵ و ۳۸) قانون اساسی و مواد (۱۹ و ۲۰) اعلامیه حقوق بشر اسلامی (قاهره، ۱۹۹۰) همخوانی دارد و تصویری هماهنگ از حقوق قضایی مردم در نظام اسلامی ارائه می‌دهد. در مجموع، رهبر جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر تلفیق شریعت و حقوق ملت، نگاه پویا و عدالت‌محور، حقوق قضایی را ترویج می‌دهند و خواهان آن‌اند که دستگاه قضا نه به عنوان ابزار قدرت، بلکه به عنوان مرجع تأمین حقوق انسان مسلمان و ایرانی عمل کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع قضایی، اندیشه و دیدگاه‌های رهبری، ایران.

تبیین نقش انقلاب اسلامی و منطق فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای در حفظ حقوق ملت‌ها در نظام سلطه بین‌الملل

مهدی حیدریان^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی دانشکده علوم زمین،

دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

علیرضا محرابی

استاد تمام گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

... ■ چکیده

این پژوهش به بررسی نقش انقلاب اسلامی ایران و منطق فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای در حفظ حقوق ملت‌ها در برابر سلطه نظام بین‌الملل می‌پردازد. انقلاب اسلامی به عنوان یک نهضت ضد استعماری، بر استقلال و خودکفایی و مقابله با سلطه‌گری تأکید دارد و تلاش کرده است تا اصول حقوق بشر و آزادی‌های سیاسی را ترویج کند. حضرت آیت الله خامنه‌ای با تأکید بر وحدت مسلمانان و ملت‌ها، الگوهایی برای مقاومت در برابر ظلم و استبداد ارائه داده است. در این پژوهش همچنین به چالش‌ها و فرصت‌های موجود در راستای تحقق این اهداف می‌پردازد و در نهایت، اهمیت این رویکرد را در زمینه‌های بین‌المللی و حقوق بشر مورد تأکید قرار می‌دهد. روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی با تأکید بر بیانات معظم له می‌باشد.

کلیدواژه‌ها

انقلاب اسلامی، حقوق ملت‌ها، آزادی‌های مشروع، حضرت آیت الله خامنه‌ای، نظام سلطه بین‌الملل

۱. mahdi80hidarian@gmail.com

فقه تمدنی و حقوق ملت: تحلیل ظرفیت‌های اجتهادی در دیدگاه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

منصوره ارجمندی فرد^۱

استادیار، گروه الهیات، گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

... ■ چکیده

در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، فقه اسلامی نه تنها به عنوان مجموعه‌ای از احکام فردی، بلکه به منزله زیربنای تمدن‌سازی و نظام‌سازی در جامعه اسلامی معرفی می‌شود. این پژوهش با هدف تبیین نسبت میان فقه تمدنی و حقوق ملت، به تحلیل ظرفیت‌های اجتهادی در دیدگاه ایشان می‌پردازد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و داده‌ها از طریق تحلیل محتوای بیانات رهبری، منابع فقهی، و آثار مرتبط گردآوری شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که فقه تمدنی، با بهره‌گیری از اجتهاد تحول‌گرا، قادر است چارچوبی نظری برای توسعه حقوق ملت در حوزه‌های آزادی مشروع، کرامت انسانی، عدالت اجتماعی، و نظارت مردمی ارائه دهد. نوآوری پژوهش در بازتعریف حقوق ملت از منظر فقه تمدنی و ارائه الگویی اجتهادی برای پاسخ به نیازهای معاصر جامعه اسلامی است. نتایج این مطالعه بر ضرورت تقویت گفتمان فقه حکومتی در حوزه‌های علمیه و توسعه پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در زمینه فقه و حقوق تأکید دارد. این پژوهش می‌تواند مبنایی برای سیاست‌گذاری حقوقی در نظام اسلامی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها

فقه تمدنی، حقوق ملت، آزادی مشروع، کرامت انسانی، اجتهاد تحول‌گرا، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

۱. arjomandifard@pnu.ac.ir

نقش ولایت فقیه در تقویت حاکمیت قانون: تحلیل بیانات رهبر انقلاب

مهدی سرداری^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده معارفه اسلامی و حقوق، دانشگاه امام صادق علیه السلام،
تهران، ایران

... چکیده

حاکمیت قانون به عنوان زیربنای نظم سیاسی و حقوقی در نظام جمهوری اسلامی ایران از منظر رهبر انقلاب، تلفیقی از آموزه‌های اسلام و اقتضائات جمهوریت است که مشروعیت و عدالت حقوقی را تضمین می‌کند سؤال اصلی آن است که «نقش ولایت فقیه در تقویت و تثبیت حاکمیت قانون از منظر رهبر انقلاب چگونه است؟» فهم رابطه میان ولایت فقیه و قانون‌گرایی، ضامن الزام‌پذیری نهادها و توازن قوای حاکمیتی در ساختار سیاسی کشور می‌باشد روش تحقیق توصیفی-تحلیلی است و داده‌ها از استخراج و فیش‌برداری از نطق و بیانات رسمی رهبر انقلاب (۱۳۵۸-۱۴۰۳) در پایگاه رسمی ایشان گردآوری شد. تحلیل مضمون با کدگذاری مفاهیم «ولایت فقیه»، «حکم حکومتی»، «الزام‌پذیری قانون» و «عدالت حقوقی» صورت گرفت یافته‌ها نشان داد ولایت فقیه زمینه‌ساز تضمین اجرای قانون به مثابه «حکم حکومتی» و سدّ خودسری در حکومت است و مشروعیت قوا زیر نظر ولایت امر و ارتباط مستمر نهادها با رهبری، محور حاکمیت قانون را تقویت می‌کند نیز تأکید بر برابری همه شهروندان در برابر قانون و لزوم نظارت بر رهبری از طریق مجلس خبرگان، از مصادیق عملی این نگاه است. دیدگاه رهبر انقلاب، افقی نوین در نظریه حاکمیت قانون و ولایت فقیه ارائه کرده و قانون‌گرایی را رکن اساسی مشروعیت و عدالت در جمهوری اسلامی می‌داند

۱. * masardari8@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حاکمیت قانون، ولایت فقیه، رهبر انقلاب، مشروعیت، فقه حکومتی

تحلیل سه‌گانه کرامت، آزادی و امنیت در ساختار حقوق ملت؛ بازخوانی سیاست‌گذاری حقوقی در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)

امیرپورمقدمی طبالوندانی^۱

پژوهشگر دکتری حقوق بین‌الملل عمومی واحد امارات دانشگاه آزاد اسلامی؛

... ■ چکیده

در ساختار حقوق ملت جمهوری اسلامی ایران، سه مفهوم کلیدی کرامت انسانی، آزادی مشروع و امنیت اجتماعی، فراتر از ارزش‌های اخلاقی صرف، به عنوان پایه‌های حقوقی و سیاسی نظام تلقی می‌شوند. مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در منظومه فکری خود این مفاهیم را به مثابه ارکان حکمرانی عادلانه معرفی کرده‌اند که در نسبت هم‌افزا و نه متعارض، نظم حقوقی جامعه اسلامی را شکل می‌دهند. این مقاله با هدف تبیین ابعاد نظری این سه‌گانه و بررسی بازتاب آن در نهادهای حقوقی و سیاست‌گذاری‌های کلان نظام جمهوری اسلامی، به تحلیل محتوای قانون اساسی، سیاست‌های کلی، منشور حقوق شهروندی و اندیشه‌های رهبری می‌پردازد. مقاله نتیجه می‌گیرد که در صورت تحقق دقیق این سه‌گانه، نظام حقوق ملت در جمهوری اسلامی می‌تواند به الگویی از عدالت کرامت‌محور و امنیت‌مدار تبدیل شود.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، آزادی مشروع، امنیت اجتماعی، حقوق ملت، سیاست‌گذاری حقوقی، اندیشه رهبری، جمهوری اسلامی ایران

۱. dr.amirpourmoghadami@hotmail.com

حق سکوت و فقه مسئولیت اجتماعی از منظر آیت الله خامنه‌ای

مهدی غفرانی^{۱*}

پژوهشگر فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

سکوت در برابر مسائل اجتماعی، سیاسی و دینی، همواره در فقه اسلامی مورد پرسش بوده است. این مقاله با محوریت تحلیل فقهی دیدگاه‌های آیت الله خامنه‌ای، به واکاوی مشروعیت یا عدم مشروعیت «حق سکوت» در جامعه اسلامی می‌پردازد. در شرایط گسترش بی تفاوتی اجتماعی یا سکوت نخبگان در بحران‌ها، ضرورت بررسی این موضوع دوچندان می‌شود. سؤال اصلی آن است که آیا از منظر فقهی رهبری، سکوت می‌تواند به عنوان یک حق قلمداد شود یا آن که یک قصور محسوب می‌شود؟ روش تحقیق بر پایه تحلیل محتوا و استخراج بیانات رهبری درباره سکوت خواص، فتنه، و مسئولیت اجتماعی طراحی شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که رهبری سکوت در برابر ظلم، انحراف و نفاق را مصداق خیانت به جامعه اسلامی دانسته و آن را تهدیدی برای امت معرفی می‌کنند. هرچند در برخی شرایط (تقیه یا حفظ مصالح خاص) سکوت موقت پذیرفتنی است، اما سکوت دائمی نشانه زوال فکری جامعه است. بنابراین، حق سکوت در نظام اسلامی نه یک امتیاز، بلکه امری مشروط و ناظر به مصالح عمومی است.

کلیدواژه‌ها

حق سکوت، امر به معروف، سکوت خواص، آیت الله خامنه‌ای، فقه اجتماعی، مسئولیت اخلاقی.

۱. * mahdi.ghofrani@ut.ac.ir

تحلیل و بازشناسی آزادی مشروع از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای

زهرا جمادی^۱

استادیار دانشگاه آزاد اهواز

رضا احمدی

... ■ چکیده

رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران به تفصیل در مجموعه بیاناتشان از حقوق ملت و آزادی مشروع که در ذیل قانون و شریعت اسلامی تعریف می‌گردد سخن راندند و وجود آزادی را از نیازمندی‌های هموارگشتن مسیر رشد و پیشرفت جامعه انسانی و رسیدن به سعادت معرفی نمودند. مسئله آزادی جزء کلیدواژه‌های اصلی کشور است که باید تبیین شود. حضرت آیت الله خامنه‌ای آزادی و استقلال ملت ایران را از اهداف اصلی انقلاب اسلامی خواندند و عهده دار اجرای آن را قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران بیان فرمودند. دیدگاه انقلاب اسلامی به آزادی، تأمین حقوق شهروندی در مسائل اجتماعی است؛ برخلاف غرب که آزادی را تاکتیکی در جهت اعمال زور و سلطه وری بر اجتماع بشری و حکومت‌های دیگر می‌دانند و با بهانه منطق لیبرال دموکراسی در قصد دستیابی به مقاصد شوم خود هستند. این مقاله تلاش دارد که با تعریف آزادی و معرفی انواع آن به بررسی آزادی مشروع در اندیشه رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای بپردازد و بیان کند که در صورت تحقق کدام نوع از انواع آزادی، جامعه انسانی به مصونیت و پیشرفت و توسعه خود خواهد رسید.

کلیدواژه‌ها

استقلال-آزادی مشروع-آزادی مطلق-لیبرال دموکراسی

۱. zahra.jamadi65@gmail.com

حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای

محمد شهرابی فراهانی^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

میلاد راد

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی،

دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش با روش تحلیل محتوای کیفی، مبانی دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در اندیشه آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) را با استناد به بیانات و مواضع معظم له، اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قوانین و مقررات عادی و همچنین، قواعد آمره حقوق بین‌الملل (به‌ویژه اصول دفاع مشروع و منع توسل به زور در منشور ملل متحد) مورد واکاوی قرار داده و به دنبال پاسخ به این پرسش است که حق دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی در منظومه فکری ایشان دارای چه ابعاد و مؤلفه‌هایی است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی نظام جمهوری اسلامی ایران در اندیشه معظم له، همزمان سه وجه حقوقی (مبتنی بر اصل حاکمیت دولت-ملت در حقوق بین‌الملل)، فقهی (تکلیف شرعی سد ثغور و نفی سبیل) و ملی (حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور بر پایه اصول ۹ و ۱۵۲ قانون اساسی) دارد. شورای عالی امنیت ملی، تجلی عینی پیوند این وجوه سه‌گانه در نسج اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران است. در سطح عملیاتی، ماده ۵ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، ماده ۷ اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ماده ۳ قانون نیروی انتظامی

۱. * Mohammadshahrabi1993@gmail.com

جمهوری اسلامی ایران به مثابه بازوان اجرایی این اندیشه هستند. پژوهش با تطبیق این مبانی با اصل دفاع مشروع مثبت در ماده ۵۱ منشور ملل متحد و دیگر قواعد آمره حقوق بین‌الملل، الگوی اسلامی-ایرانی دفاع همه‌جانبه (سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و فرامرزی) را به عنوان پارادایمی نوین در گستره حقوق ملی و بین‌الملل معاصر طرح و بحث می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حق دفاع، تمامیت ارضی، منافع ملی، دفاع مشروع، قانون اساسی.

تحلیل نقش اخلاق در چارچوب حاکمیت آزادی‌های مشروع با تأکید بر عدالت، مصلحت، نظم و منافع عمومی در حقوق ایران

سید کاظم موسوی^۱

دانشکده فرهنگ و زندگی هیات علمی گروه معارف اسلامی
دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران،

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف تبیین نقش اخلاق اسلامی به عنوان چارچوب بنیادین حاکم بر آزادی‌های مشروع در نظام حقوقی ایران، مفاهیمی مانند عدالت، مصلحت عمومی، نظم عمومی و منافع عمومی را به عنوان زیرمجموعه‌های اخلاق تحلیل می‌کند. تحقیق حاضر با روش تحلیل محتوای کیفی به بررسی متون فقهی، اسناد حقوقی (قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام)، و آرای قضایی پرونده‌های شاخص (مانند تعارض حق مالکیت فردی با طرح‌های عمرانی) می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که آموزه‌هایی چون قاعده لاضرر و امر به معروف و نهی از منکر، چارچوبی کلان برای تنظیم آزادی‌ها فراهم می‌کنند. بر این اساس، مصلحت عمومی (ماده ۴۰ قانون اساسی) و نظم اجتماعی (تبصره ۲ ماده ۶ قانون مجازات اسلامی) به عنوان تجلیات عینی اخلاق جمعی، در تعارض با آزادی‌های فردی اولویت می‌یابند. نمونه این رویکرد، حفظ حریم خصوصی در فضای مجازی با استناد به آموزه‌های دینی مانند نهی از منکر است که تعادل میان حقوق فردی و مصالح عمومی را تضمین می‌کند. مقاله حاضر با توجه به رویکرد موجود، پیشنهاد می‌کند سازوکارهای تنظیم آزادی‌ها بر پایه سلسله مراتب اخلاق اسلامی (کرامت ذاتی انسان، مصالح قطعی جامعه، و منافع حکومتی) بازتعریف شوند تا هم از افراط در تحدید آزادی‌ها جلوگیری شود و هم هنجارهای اسلامی در حوزه عمومی حفظ گردد. این پژوهش با

۱. skhoseni9@gmail.com

ارائه الگوی دووجهی فردی-اجتماعی، چهارچوب جدیدی نثر جهت سیاست‌گذاری در حقوق اساسی ایران ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

اخلاق اسلامی، آزادی‌های مشروع، مصلحت عمومی، قاعده لاضرر، حقوق اساسی ایران

نقش دولت در تحقق آزادی‌های مشروع اجتماعی با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) و اصول قانون اساسی

جعفر احمدزاده^۱

پژوهشگر حقوق کیفری و جرم‌شناسی

... ■ چکیده

تحقق آزادی‌های مشروع اجتماعی در نظام جمهوری اسلامی ایران، یکی از مهم‌ترین اصول مترقی مندرج در قانون اساسی و از تأکیدات ویژه رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) است. ایشان همواره بر لزوم تأمین حقوق بنیادینی چون حق بر آموزش، بهداشت، اشتغال، مسکن، و کرامت انسانی تأکید داشته‌اند و تحقق این حقوق را وظیفه‌ای قطعی بر دوش حاکمیت و دولت دانسته‌اند مقاله حاضر با هدف بررسی نقش دولت در تحقق آزادی‌های مشروع اجتماعی، به تحلیل هم‌زمان مفاهیم نظری، اصول حقوقی و سیاست‌های کلان پرداخته و تلاش دارد نشان دهد که چگونه رهنمودهای رهبری و ظرفیت‌های قانون اساسی می‌توانند در مسیر توسعه عدالت اجتماعی به کار گرفته شوند روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعه کتابخانه‌ای است منابع پژوهش شامل بیانات مقام معظم رهبری، اصول قانون اساسی، اسناد راهبردی نظام، پژوهش‌های داخلی و بین‌المللی درباره حقوق اجتماعی است یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که دولت، به عنوان مهم‌ترین نهاد اجرایی و سیاست‌گذار، نقشی اساسی در تحقق حقوق اجتماعی دارد با وجود آنکه اسناد بالادستی نظیر سیاست‌های کلی نظام و اصول سوم، بیست‌ونهم، سی‌ام و چهل‌وسوم قانون اساسی، دولت را مکلف به تأمین این حقوق دانسته‌اند، اما فقدان ضمانت‌های اجرایی، ضعف نظام ارزیابی و نابرابری‌های ساختاری مانع از تحقق کامل آزادی‌های مشروع شده است نتیجه آن است که

۱. jafar.ahmadzadeh1370@gmail.com

برای تحقق آزادی‌های مشروع اجتماعی، دولت باید ضمن اتکاء به رهنمودهای فکری رهبری و اصول قانون اساسی، نظام جامع تضمین حقوق اجتماعی را بازطراحی کرده، شاخص‌های پاسخ‌گویی را شفاف سازد و به سیاست‌گذاری‌های عدالت‌محور و مردم‌پایه پایبند باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق اجتماعی، قانون اساسی، مقام معظم رهبری، نقش دولت، عدالت اجتماعی

تحلیلی برنسبت امر به معروف و نهی از منکر با آزادی اجتماعی با تاکید بر دیدگاه حضرت آیت الله خامنه ای مدظله العالی

زینب درویشی^۱

استادیار گروه معارف، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

... ■ چکیده

امر به معروف و نهی از منکر به عنوان یک فریضه مهم، وظیفه ای دینی مورد تاکید اسلام می باشد. لکن همواره در زیر طبقات فراموشی ها، سهل انگاری ها و غفلتها مدفون شده اند. به نظر می رسد علل عمده این مسائل نا آگاهی به همخوانی و تطابق آن با آزادی اجتماعی به عنوان یکی از آزادی های مشروع انسان که از مهمترین حقوق بشری است.

هدف از ارائه این مقاله تحلیل جامع از این دو اصل و بررسی رابطه آنها با آزادی اجتماعی و تاثیر بر هدایت افراد و اصلاح جامعه و برقراری امنیت در راستای نظم اجتماعی است و پاسخ به این سؤال که آیا با توجه به دیدگاه مقام معظم رهبری امر به معروف و نهی از منکر با آزادی و امنیت اجتماعی انسان همخوانی دارد؟

روش پژوهش حاضر به صورت اسنادی از نوع توصیفی میباشد. در این راستا نیز از اسناد کتابخانه ای و بیانات مقام معظم رهبری بهره برده شده است.

یافته های حاصل از آن عبارتند از اینکه؛ تحلیل های مقام معظم رهبری در سخنان و نوشته های ایشان نشان می دهد که اسلام حامی آزادی فردی و اجتماعی است، اما این آزادی مطلق و بی قید و شرط نیست، بلکه به دلیل مصالحی، به اموری کارآمد مقید شده است و نقش مهمی در تأمین امنیت روانی جامعه، تکامل شخصیت انسان که شامل مواردی مانند گسترش مسئولیت پذیری اجتماعی، و جلوگیری از رواج گناه و فساد است. این دو فریضه نه تنها با آزادی

۱. zinab455@iau.ac.ir

اجتماعی تضاد ندارند، بلکه در راستای ساماندهی آزادی، جلوگیری از استبداد و برقراری نظم اجتماعی عمل می‌کنند.

کلیدواژه‌ها

امر به معروف، نهی از منکر، آزادی، آیت الله خامنه‌ای

بررسی گفتمان آیت الله خامنه‌ای در تبیین آزادی بیان مشروع و بازتاب آن در رویه حقوقی ایران

امید محمدی نیا^۱

استادیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه ولی عصر عجل رفسنجان، کرمان، ایران

زینب بادزمان

دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته دانشگاه ولی عصر عجل رفسنجان، کرمان، ایران

شایان سمندری بهراسمان

دانشجوی کارشناسی ارشد ناپیوسته علوم قضایی، دانشگاه علوم قضایی

و خدمات اداری، تهران، ایران

... ■ چکیده

آزادی بیان به عنوان یکی از بنیادی‌ترین حقوق بشر، همواره محور جنبش‌ها و تحولات اجتماعی بوده است، با این وجود آزادی مطلق عملاً ناممکن و مضر است، بنابراین در کشورهای اسلامی «آزادی مشروع» به عنوان چارچوبی قانونی-اخلاقی برای اعمال آزادی مطرح می‌شود که «آزادی بیان» نیز از این قاعده مستثنی نیست. این پژوهش در پی آن است تا با رویکردی تحلیلی-توصیفی، دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در مورد آزادی بیان را تبیین کرده و سپس تجلی و تأثیرگذاری بیانات رهبری به عنوان یک منبع هنجاری در شکل‌گیری و اجرای ساختار حقوقی حاکم بر آزادی بیان مورد بررسی قرار می‌دهد. در نهایت، چالش‌های موجود در مسیر تحقق عملی این حق در چارچوب تعیین شده را واکاوی می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که در گفتمان رهبری، آزادی بیان به عنوان یک حق اساسی مورد تأکید قرار گرفته، که با قیودی از جمله مشروعیت همراه

۱. O.mohammadinia@rrv.ac.ir

بوده است. در این راستا، علیرغم وجود برخی ابهامات و چالش‌های ساختاری، می‌توان مدعی شد که در عرصه عملی، دیدگاه‌های رهبری در خصوص آزادی بیان و در چارچوب آزادی‌های مشروع، قابلیت برداشت‌های تفسیری متعددی را از سوی نهادهای مسئول ذی ربط داراست؛ به‌گونه‌ای که در صورت ارائه تفسیر صواب از بیانات ایشان می‌تواند زمینه‌ساز تعاملی سازنده و پایدار بین حکومت و مردم گردد؛ حال آنکه تفسیر ناصواب و غیرمنسجم از سوی این نهادها، بدون تردید به بروز تناقضات مبنایی در سطوح نظری و عملی خواهد انجامید.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی مشروع، قانون.

مطالعه تطبیقی حقوق زن در انقلاب اسلامی و غرب با تاکید بر دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای

زینب درویشی^۱

استادیار گروه معارف، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران، (نویسنده مسئول)

... ■ چکیده

مسئله حقوق زنان از مهم‌ترین مباحثی است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، مورد توجه ویژه اندیشمندان و سیاست‌گذاران قرار گرفته است. پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با هدف مقایسه دیدگاه اسلام و غرب نسبت به حقوق زنان، در پی پاسخ به این پرسش است که نگرش اسلام و غرب نسبت به جایگاه و حقوق زن چه تفاوت‌هایی دارد؟ در دیدگاه غربی، تحت تأثیر جریان‌های فمینیستی و نگرش‌های مادی‌گرایانه، زن غالباً به عنوان ابزاری برای بهره‌مندی جنسی مردان و عاملی در خدمت نظام سرمایه‌داری معرفی می‌شود. در مقابل، رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه‌ای، در بیانات، مصاحبه‌ها و سخنرانی‌های متعدد خود، دیدگاه‌هایی عمیق و منسجم درباره منزلت، نقش و حقوق زنان در جامعه اسلامی ارائه کرده‌اند. این دیدگاه‌ها تأثیر بسزایی بر سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در حوزه زنان بر جای نهاده است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که اسلام برای زن جایگاهی والا، مبتنی بر کرامت انسانی و نقش‌آفرینی در خانواده و جامعه قائل است، در حالی که در دیدگاه غالب غربی، شأن زن به نگاهی جنسیتی و ابزاری فروکاسته شده و از جایگاه انسانی او کاسته شده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، انقلاب اسلامی، فمینیسم، آیت الله خامنه‌ای، مقایسه تطبیقی

واکاوی آزادی بیان مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای و تطبیق با رویه حقوقی ایران

امید محمدی‌نیا

استادیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه ولی عصر^(عج) رفسنجان، کرمان، ایران

زینب بادزمان^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته دانشگاه ولی عصر^(عج) رفسنجان، کرمان، ایران

شایان سمندری بهراسمان

دانشجوی کارشناسی ارشد ناپیوسته علوم قضایی، دانشگاه علوم قضایی

و خدمات اداری، تهران، ایران

... ■ چکیده

آزادی بیان به عنوان یکی از بنیادی‌ترین حقوق بشر، همواره محور جنبش‌ها و تحولات اجتماعی بوده است، با این وجود آزادی مطلق عملاً ناممکن و مضر است، بنابراین در کشورهای اسلامی «آزادی مشروع» به عنوان چارچوبی قانونی-اخلاقی برای اعمال آزادی مطرح می‌شود که «آزادی بیان» نیز از این قاعده مستثنی نیست. هدف اصلی، تبیین دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص آزادی بیان و بررسی میزان همخوانی این مواضع با رویه حقوقی جمهوری اسلامی ایران و بررسی چالش‌های اجرایی این حق می‌باشد و با رویکردی تحلیلی-توصیفی به بررسی محتوای بیانات مقام معظم رهبری پیرامون آزادی بیان و سپس ارزیابی میزان انطباق این مضامین با ساختار حقوقی نظام حاکم بر آزادی بیان در جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که در گفتمان رهبری، آزادی بیان به عنوان یک حق اساسی مورد تأکید قرار گرفته، که

۱. zeinabbadzaman@gmail.com

با قیودی از جمله مشروعیت همراه بوده است. در این راستا با وجود برخی ابهامات و چالش‌ها می‌توان چنین استدلال کرد که نقطه نظرات رهبری در زمینه آزادی بیان و در چارچوب آزادی‌های مشروع قابلیت تفسیرهای گوناگون را دارد که در صورت تفسیر صواب زمینه‌ساز تعامل سازنده حکومت و مردم است و تفسیر ناصواب موجب بروز تناقضات مبنایی خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی مشروع، قانون.

گسترش مفهوم حق دادخواهی در پرتوی اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای

امیرحسین روستا^۱

دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

محمدسعید رحیم پور خطبه سرا

دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

... ■ چکیده

رسیدگی به تظلمات و دادخواهی از اموری است که از دیرباز مورد توجه نوع بشر بوده و این ضرورت همواره مورد توجه دستگاه‌های حاکم بر جوامع بشری قرار گرفته است. با گسترش دامنه اختیارات و وظایف حاکمیت‌ها و نیز پیچیدگی جوامع امروزی، این پرسش مطرح می‌شود که مفهوم دادخواهی در پرتو این تغییرات چه صورتی به خود گرفته و الزامات و کارکردهای آن در توسعه و بسط عدالت، به عنوان یکی از مفاهیم عالی انسانی، چگونه است؟ این مهم به صراحت در فرمایشات مقام معظم رهبری با تعابیری مانند خروج دستگاه قضایی از محکمه‌داری صرف بیان گردیده است. در این پژوهش تلاش شده است تا با تدقیق در اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای، به عنوان یک اندیشمند و راهبر نظام اسلامی، ابتدا توسعه مفهوم حق دادخواهی در جامعه اسلامی ترسیم شود، سپس ملزومات احقاق آن بر اساس صورت‌بندی نوین این حق بیان گردد و در پایان، کارکردهای تحقق آن در پیشبرد اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران تبیین شود. مطالعه، گردآوری اطلاعات و مطالب این پژوهش به روش کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی انجام شده است. از نتایج آن می‌توان به ایجاد، توسعه و تدقیق ساختارها برای احقاق شایسته‌تر حق دادخواهی، به ویژه در دستگاه قضایی کشور که به عنوان مرجع رسیدگی به تظلمات دادخواهی آحاد ملت به شمار می‌رود، اشاره نمود.

۱. amirhosseinroosta0831.ujssas@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حق دادخواهی، عدالت، دستگاه قضایی، دادرسی، احقاق حق

مبنای مسئولیت مدنی پلتفرم‌ها

محمد بهمند فیروز

پژوهشگر حقوق خصوصی، گروه حقوق دانشکده ادبیات و علوم انسانی
دانشگاه بوعلی سینا

... ■ چکیده

پلتفرم‌ها طی دهه‌های اخیر به بخش جدایی ناپذیر از زندگی روزمره و در نتیجه اقتصاد تبدیل شده‌اند و اشخاص برقراری ارتباط در بستر فناوری اطلاعات را به دلیل مزایای قابل توجه آن همچون هزینه اندک، سرعت بالا، دقت در پردازش، سهولت در دسترسی و... بر طیف وسیعی از ارتباطات فیزیکی ترجیح می‌دهند. با این حال پلتفرم‌ها مستعد ارتکاب اعمال زیانباری همچون عدم حفاظت از داده‌ها، عدم کنترل محتوای مضر، به هم ریختن نظم بازار، انتشار اطلاعات نادرست و در نتیجه ورود زیان به کاربران یا اشخاص ثالث نیز می‌باشند که می‌تواند اثرات منفی قابل توجهی بر فرد و جامعه بگذارد. بر همین اساس در این پژوهش و به روش توصیفی تحلیلی در پی یافتن پاسخ این پرسش هستیم که بر اساس چه مبنایی می‌بایست پلتفرم‌ها را در برابر آسیب‌های وارده مسئول تلقی کرد؟ یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که انتخاب یک مبنای ثابت نمی‌تواند چالش به وجود آمده را حل نماید، بلکه توجه به میزان اهمیت و نقش آفرینی هر پلتفرم در انتخاب مبنای مسئولیت مدنی ضروری است؛ لذا بر اساس میزان اهمیت و نقش آفرینی، پلتفرم‌ها به سه دسته عادی، مهم و حیاتی تقسیم بندی می‌شوند که مبنای مسئولیت مدنی در هر یک از آنها متفاوت است.

کلیدواژه‌ها

مسئولیت مدنی پلتفرم‌ها، مبنای مسئولیت مدنی، شاخص‌های مسئولیت مدنی، نظریه
خطر، نظریه تقصیر

حق بر تربیت و نظام حقوقی حاکم بر آموزش و سواد رسانه‌ای در فضای مجازی

جهانگیر حسینی^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد، اصفهان، ایران.

... چکیده

حق بر تربیت و آموزش از حقوق بنیادین بشر و از ارکان توسعه پایدار در هر جامعه محسوب می‌شود. تربیت کودکان به دلیل شکل‌گیری شخصیت در سنین اولیه، جایگاهی محوری در فرهنگ‌ها، ادیان و نظام‌های حقوقی دارد و هم خانواده و هم دولت در تحقق آن مسئولیت دارند. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه داده‌های کتابخانه‌ای، به بررسی نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی در زمینه حق آموزش و تربیت، به ویژه در فضای مجازی و حوزه سواد رسانه‌ای می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که در حقوق ایران، تربیت از بدو تولد آغاز و والدین موظف به فراهم‌سازی امکانات آموزشی، رعایت حقوق و کرامت کودک، و پرورش اخلاقی و اجتماعی او هستند. همچنین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اسناد حقوق بشری بین‌المللی بر آموزش ابتدایی رایگان و اجباری، توسعه آموزش متوسطه و فراهم‌سازی فرصت برابر در آموزش عالی تأکید دارند. با توجه به گسترش فضای مجازی، ضرورت توجه به حقوق آموزشی در بستر دیجیتال اهمیت بیشتری یافته است. دانش‌آموزان حق دارند در محیطی امن آموزش ببینند، به محتوای مناسب دسترسی داشته باشند و از حمایت در برابر تهدیدهای سایبری برخوردار شوند. مدارس و دولت‌ها موظف‌اند زیرساخت‌های لازم برای آموزش مجازی، تربیت معلمان متخصص، عدالت آموزشی در مناطق مختلف و حمایت از مهاجران و پناهندگان را فراهم کنند. نتیجه آنکه تحقق حق بر تربیت و آموزش در عصر دیجیتال نیازمند همکاری

۱. Jan.jahaan@yahoo.com

دولت، خانواده و جامعه جهانی است تا عدالت آموزشی و ارتقای سواد رسانه‌ای به عنوان بنیان کرامت انسانی و توسعه اجتماعی محقق گردد.

کلیدواژه‌ها

حق بر تربیت، حق آموزش، حقوق کودک، سواد رسانه‌ای، فضای مجازی، عدالت آموزشی، نظام حقوقی ایران.

بازتعریف منطق شناسایی، جایگاه و آزادی اقلیت‌های دینی در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای

محمد جواهری طهرانی^۱

عضو هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز

حمیدرضا علیایی

... چکیده

مقاله حاضر به مسئله شناسایی، جایگاه و آزادی اقلیت‌های دینی در نظام جمهوری اسلامی ایران، به مثابه نظامی دین بنیان، می‌پردازد که همواره میان حقوق دانان با تفسیرهای مدرن یا فقه سنتی محل چالش بوده است. این نوشتار با روش توصیفی-تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای، در پی پاسخ به این پرسش است که چگونه می‌توان میان هویت اسلامی جامعه ایران و حضور فعال اقلیت‌های دینی، ایجاد همگرایی کرد. یافته‌ها نشان می‌دهد نظریه «امت-امامت» به عنوان فلسفه سیاسی نظام جمهوری اسلامی و «فقه حکومتی-تمدنی» به عنوان نرم‌افزار آن، قابلیت ایجاد تحول اساسی و بازتعریف منطق مواجهه با اقلیت‌ها را دارند. از همین رو آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان یکی از مهم‌ترین قائلین به نظریه امت-امامت، با توسعه دایره شمول «اهل کتاب»، تأکید بر محوریت مرز «توحید یا طاغوت» و تبیین اصل «احتیاط در دماء»، به بازتعریف شناسایی، آزادی و حقوق اقلیت‌های دینی پرداخته‌اند. نتیجه آنکه الگوی فقهی ایشان، نه تنها به همزیستی مسالمت‌آمیز، بلکه فراتر از آن به «همبستگی مبتنی بر حقیقت توحیدی» و مشارکت فعال اقلیت‌ها در عرصه‌هایی مانند دفاع از میهن انجامیده است.

کلیدواژه‌ها

اقلیت‌های دینی، جمهوری اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی

۱. . Tehrani.mj@gmail.com

جایگاه مردم در نظام اسلامی در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای

ابراهیم موسی زاده^۱

استاد گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران

... ■ چکیده

مهم‌ترین رسالت «قانون اساسی»؛ شناسایی و تضمین حقوق و آزادی‌های مشروع می‌باشد که گستره این آزادی‌ها، خود انعکاسی از جایگاه مردم در حکومت است. با این همه، مقوله جایگاه مردم در نظام سیاسی، خود ریشه در بحث بنیادین «مشروعیت حاکمیت» دارد که این مسأله در مباحث مربوط به خاستگاه حاکمیت، معرکه اندیشه‌هاست. در خصوص جایگاه مردم، دیدگاه واحدی در میان صاحب‌نظران و فقهای امامیه وجود ندارد. برخی معتقدند که مشروعیت حاکمیت در اسلام صرفاً منوط به آراء مردم است و در مقابل گروهی، حداکثر تأثیری که برای جایگاه مردم قائل‌اند، نقش کارآمدی و مقبولیت - و نه مشروعیت - است. در این میان، تتبع در نظریه مقام معظم رهبری و استخراج منظومه فکری ایشان؛ با هدف تعیین جایگاه مردم در نظام اسلامی؛ راهگشا خواهد بود. بر این اساس، سؤال اصلی در این خصوص، آن است که مردم در نظام اسلامی در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای چه جایگاهی دارند؟ نوشتار با روش تحقیق کیفی و با نگرشی توصیفی و تحلیلی انجام گرفته است. اهم یافته‌های پژوهش این است که دیدگاه مقام معظم رهبری، از نظام هماهنگی برخوردار است به گونه‌ای که همه اجزا یک گفتمان واحد را تشکیل می‌دهد که ادامه دهنده گفتمان حاکم بر قانون اساسی و استمرار بخش نظریه امام خمینی^(ع) می‌باشد و از گفتمان رایج یعنی یزدان سالاری و دموکراسی غربی متمایز است. از دیدگاه ایشان مشروعیت نظام اسلامی دو رکنی (الهی و مردمی) و لکن بصورت طولی است که مردم به تناسب این جایگاه، از «حق انتخاب» و «مشارکت سیاسی» برخوردارند.

۱. e.mousazadeh@ut.ac.ir

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، حاکمیت، حق تعیین سرنوشت، مردم‌سالاری دینی، مشارکت سیاسی.

آزادی ملی؛ نظریه‌ای در نسبت با انسان و جامعه معاصر مبتنی بر منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

دکتر محمد رضا فارسیان^۱

(مدرس دانشگاه و دانش‌آموخته دکترای فقه و حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی)

... ■ چکیده

مفهوم آزادی ملی به عنوان یکی از بنیادی‌ترین مقولات اجتماعی، جایگاهی ویژه در نسبت میان انسان و جامعه معاصر دارد و به طور مستقیم تحت تأثیر رویکردهای معرفتی و سیاسی قرار می‌گیرد. در تاریخ معاصر، جوامع غربی با تکیه بر رویکردهای اومانیستی و خودبنیاد به انسان، این مفهوم را در قالب نظام‌های امپریالیستی و سکولاریستی بازنمایی کرده‌اند؛ رویکردهایی که پیامد آنها فرسایش هویت‌های اجتماعی و ایجاد شکاف‌های عمیق انسانی در جوامع بشری بوده است. در برابر این جریان، انقلاب اسلامی ایران با تأکید بر بازگشت به مبانی فطری و الهی، زمینه‌ساز طرح نظریه‌ای بدیل شد که در دوران رهبری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به صورت منسجم‌تر و نظام‌مندتر تحت عنوان «آزادی ملی» تبیین گردیده است. این پژوهش که با رویکرد تحلیلی و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای سامان یافته، پرسش اصلی خود را چنین قرار داده است که: «آزادی ملی در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی چه معنا و مقیاسی دارد و نسبت آن با انسان و جامعه معاصر چگونه تعریف می‌شود؟» یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ایشان با ارائه قرائتی دقیق از مقوله آزادی، آن را در قالب نظریه‌ای بنیادین و منطبق با مبانی شریعت اسلامی و معارف اصیل تشیع اثنی‌عشری صورت‌بندی کرده‌اند. در این چارچوب، آزادی ملی نه صرفاً رهایی از سلطه سیاسی و استعماری، بلکه رهایی از اجبار معرفتی غرب محور تلقی می‌شود. این نظریه بر احیای سنت‌های ضداستعماری، حق ملت‌ها

۱. Farsian@ccri.ac.ir

در خودمختاری جمعی، تعیین سرنوشت و پرورش هویت فرهنگی-سیاسی درون‌زات‌آکید دارد و به‌طور کامل در تقابل با مفهوم انتزاعی آزادی فردی در لیبرالیسم غربی قرار می‌گیرد. از مهم‌ترین پیامدهای این نظریه آن است که امروزه بخش قابل توجهی از جریان‌های آزادی‌خواه و اسلامی، با الهام از الگوی آزادی ملی، در تلاش‌اند تا این چارچوب نظری را در جوامع خود بسط دهند و آن را به‌عنوان مبنایی برای بازسازی هویت مستقل و مقاومت در برابر سلطه فرهنگی و سیاسی غرب به کار گیرند.

کلیدواژه‌ها

آزادی، جامعه معاصر، انسان، آزادی ملی، خامنه‌ای.

رویکردی مقایسه‌ای به آزادی در نظم سیاسی مبتنی بر دین و سکولاریسم

محمد جواد نوروزی^۱

استاد و عضو هیات علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^(ره)

... ■ چکیده

آزادی مسئله‌ای بنیادین در فلسفه‌ی سیاسی و اندیشه‌ی حقوقی بشمار می‌رود. پژوهش پیش‌رود در پی تبیین و ارزیابی آزادی در نظام‌های سیاسی دینی و سکولار است. پرسش اساسی پژوهش آن است که در منظومه‌ی فکری مقام معظم رهبری، و در رویکردی مقایسه‌ای ای وجوه اشتراک و افتراق آزادی در نظم سیاسی مبتنی بر دین و سکولاریسم چیست؟ فرضیه‌ی پژوهش آن است که در الگوی سکولار، قانون عمدتاً بر اساس اراده‌ی انسان و گروه‌های اجتماعی طراحی می‌شود و در نتیجه، آزادی در معرض محدودیت‌های آشکار یا پنهان قرار می‌گیرد؛ اما در الگوی دین اسلام، قانون مبتنی بر وحی و عقلانیت الهی است و در نتیجه، آزادی نه در تعارض با قانون بلکه در پرتو آن تحقق می‌یابد. این پژوهش با روش تحلیل محتوایی و بر اساس اندیشه مقام معظم رهبری، در دو محور سامان یافته است: نخست، بررسی و نقد گونه‌های نظم سیاسی در اندیشه‌ی سکولار با محوریت آزادی، و دوم تبیین الگوی نظم سیاسی دینی که آزادی واقعی را تضمین می‌کند و شاخص‌های آن را برمی‌شمارد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، نظم سیاسی دینی، نظم سیاسی سکولار، آزادی واقعی، مقام معظم رهبری

۱. mohamadjavadnoroz@yahoo.com

مردم‌سالاری دینی به مثابه عرصه بصیرت‌افزایی و رشد تربیت سیاسی در اندیشه سیاسی آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)

حسن رضایی^۱

عضو هیأت علمی جامعه المصطفی (ص) العالمية

... ■ چکیده

شریعت به مثابه منشور زیست دینی و اسلامی، بر دو پایه تکلیف‌مداری و اختیار آگاهانه انسان استوار است. از جمله ابزارهای تحقق شریعت، قدرت در ناحیه حاکمان شرعی و آگاهی‌های لازم در ناحیه مکلفان است. با انتخاب نوع حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران (مردم‌سالاری دینی) حضور مردم در عرصه سیاست و حق تعیین سرنوشت با انتخاب خود مردم، به معنای واقعی آن حاصل شد. این فرصت نوظهور در سپهر سیاست و حکمرانی ایران، هم فرصت بود و هم می‌توانست چالش‌زا باشد. در این میان حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) با رویکرد فرصت‌سازی از تجربه جدید مردم‌سالاری دینی برای بصیرت‌افزایی با هدایت و راهبری آرمان‌خواهانه و مدیریت عالی، حق انتخاب را با مسئولیت و رسالت قرین کرد و در مقاطع مختلف با پذیرش پیامدهای این هدف بزرگ، به رشد سیاسی و دینی جامعه پرداخت. از اینرو انتخابات به عرصه تربیت سیاسی و بصیرت‌افزایی تبدیل شد. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی با تحلیل محتوای سخنان، احکام و دستورات معظم‌له به تبیین رویکرد ایشان در امامت بصیرت‌افزا در حوزه مردم‌سالاری دینی می‌پردازد. از رهگذر این جستار آشکار می‌شود که در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) حق «انتخاب آزادانه» و تکلیف «انتخاب آگاهانه»، بیانگر پیوند تنگاتنگ میان «مردم‌سالاری دینی» و «بصیرت‌افزایی سیاسی» است. مردم‌سالاری دینی به مثابه نظام فکری-عملی، نیازمند پشتوانه‌ای قدرتمند

۱. tadvin@miu.ac.ir

در سطح فرهنگ عمومی است و این مسأله بیانگر نقش بصیرت سیاسی در حدوث و بقای مردم سالاری دینی است.

کلیدواژه‌ها

مردم سالاری دینی، بصیرت سیاسی، تربیت سیاسی، اندیشه سیاسی امام خامنه‌ای (مد ظله)

مقایسه آزادی در جمهوری اسلامی با آزادی در غرب با تأکید بر کلام مقام معظم رهبری

محمد علی علیپور^۱

پژوهشگر حوزه علمیه خراسان

... ■ چکیده

آزادی به عنوان یکی از اصول بنیادین حقوق بشر و ارزش‌های اجتماعی، نقش مهمی در توسعه و پیشرفت جوامع ایفا می‌کند. اما تعریف و تفسیر آن می‌تواند در فرهنگ‌ها و نظام‌های سیاسی مختلف متفاوت باشد. در این میان، مقایسه آزادی در جمهوری اسلامی ایران با آزادی غربی، به ویژه از دیدگاه مقام معظم رهبری، چالشی است که محتاج بررسی دقیق و موشکافانه است. تمام حکومت‌های ادعای رعایت آزادی را دارند. این ادعا در حالی وجود دارد که تحقق واقعی آن در بسیاری از کشورها، مورد تردید است. این مقاله در صدد است تا تفاوت اجرای آزادی در جمهوری اسلامی را با آزادی در غرب در نگره‌ی مقام معظم رهبری، از روش تحلیلی-توصیفی بررسی کند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که در جمهوری اسلامی آزادی بیان و عمل واقعی وجود دارد. این آزادی، با آزادی بیان مطبوعات و کرسی‌های آزاداندیشی به اثبات رسیده است. در حالی که در غرب در عین داشتن ادعای آزادی، در بسیاری از موارد حق آزادی بیان را از مخاطبان خود گرفته و به آزادی ظاهری اکتفاء کرده‌اند. در جوامع غربی به اسم آزادی، زنان را با مزد کم به کار گرفتند و ثروت ملت‌ها را غارت کردند و عنوان زیبایی آزادی را جای‌گزین نمودند.

کلیدواژه‌ها

آزادی، جمهوری اسلامی، غرب، مقام معظم رهبری

۱. mohammad.a.a1367@gmail.com

چشم انداز حقوق خانواده در ایران با تاکید بر اندیشه مقام معظم رهبری

هدی مصطفائی^۱

دانشجوی دکتری حقوق زن در اسلام، دانشگاه ادیان و مذاهب

خدیجه برزگر

عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

خانواده به عنوان اولین نهاد جامعه پذیری افراد در پیشرفت جامعه و افراد نقش بسزایی دارد. به همین منظور در جهت تسهیل و سلامت شکل‌گیری خانواده و رشد و پویایی آن از اولین مرحله تشکیل که ازدواج است قانونگذار حقوقی وضع نموده است. با توجه به اینکه در جامعه ایران حقوق خانواده مبتنی بر مبانی اسلامی و فقهی می‌باشد، یکی از عناصر تاثیرگذار در رابطه با سیاست گذاری در حوزه خانواده، اندیشه‌ها و بیانات مقام معظم رهبری می‌باشد. با توجه به بیانات مقام معظم رهبری در دهه‌های اخیر تاکنون در رابطه با تحکیم بنیان خانواده، حقوق و تکالیف زوجین، حمایت از زنان و کودکان و توجه ایشان به چالش‌های نوپدید در حوزه خانواده، این پژوهش در صدد است تا به چشم انداز حقوق خانواده چه در ابعاد سیاست‌گذاری و نظام حقوقی ایران و چه در ابعاد جامعه شناختی و تحول خانواده بپردازد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است که با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری به بررسی سیر تحول قوانین خانواده و سیاست‌های اجرایی مبتنی بر این بیانات می‌پردازد و با توجه به نتایج یافته‌های پژوهش چشم اندازی نسبت به حقوق خانواده بیان نماید. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که اندیشه‌ها و بیانات رهبر ایران از دهه‌های اخیر تاکنون نسبت به استحکام خانواده و ملزومات حمایتی حقوقی و اجتماعی از زن، توجه به سبک زندگی، تقویت فرهنگ ازدواج آسان و فرزندآوری،

۱. mostafaei.hoda@gmail.com

کاهش آسیب‌های اجتماعی و توجه بر نقش زنان به عنوان رکن اصلی تربیت نسل آینده تاکید دارد. با توجه به بیانات متعدد و توجه به رویکرد و اندیشه‌های رهبر ایران می‌توان گفت بهره‌مندی از این رویکرد به عنوان مبنای اصلاح و تکمیل قوانین خانواده در ایران می‌تواند مسیر روشنی در جهت توجه قانونگذاران و سیاستگذاران و متولیان فرهنگ و سبک زندگی قرار گیرد و آسیب‌ها و چالش‌های موجود در خانواده را رو به کاستی سوق دهد.

کلیدواژه‌ها

چشم انداز، حقوق زنان، ایران، اندیشه، مقام معظم رهبری

بررسی جایگاه تکریم زن و صیانت از حقوق وی در تحکیم خانواده

مریم رحیمی سجاسی^۱

دکتری مطالعات زنان از دانشگاه تربیت مدرس

... ■ چکیده

در دین اسلام، به منظور تحکیم خانواده و حفظ آرامش زوجین، حقوق و تکالیف متعددی برای زن و شوهر وضع شده که به دلیل نقش و جایگاه ویژه زن، مصادیق حقوق وی بیشتر و متنوع تر از مرد بوده است. اما با وجود این تدابیر، پیشی گرفتن آمار طلاق نسبت به ازدواج در سال‌های اخیر و فزونی تعداد زنان متقاضی طلاق نسبت به مردان، بیانگر این است که بعضی از زنان تمایلی به حفظ کانون خانواده و تداوم زندگی زناشویی ندارند. از این رو، پژوهش حاضر درصدد است با تأسی به اندیشه رهبری مبنی بر صیانت از حقوق زن در خانواده، آسیب‌های منتج از نقض حقوق زن را که مانع تکریم وی و تحکیم خانواده شده است، شناسایی نماید. این هدف از طریق مصاحبه با تعدادی از زنان ساکن استان تهران و دارای تجربه زندگی مشترک، دنبال شد. نتایج حاصل از تجزیه تحلیل یافته‌ها با استفاده از روش تحلیل تماتیک، بیانگر این است که پیامدهای ناشی از نقض حقوق زن در زندگی زناشویی، علاوه بر آسیب‌های جسمی و روحی برای زن و چالش‌های شخصیتی و هویتی برای وی، عوارض خانوادگی و اجتماعی متعددی را در بر دارد که حتی در صورت سازگاری زن و تداوم زندگی زناشویی نیز، آثار منفی آن گریبان‌گیر خانواده و جامعه خواهد بود.

کلیدواژه‌ها

حقوق شرعی زن، تکریم زن، تحکیم خانواده، تحلیل تماتیک

۱. mrahimi.sajasi@gmail.com

« نهاد سیادت » ؛ تفسیر آزادی مشروع و ضمانت اجرای حقوق متقابل در نهاد خانواده

کبری پور عبدالله^۱

عضو هیئت علمی گروه فقه و حقوق اسلامی پردیس خواهران دانشگاه امام صادق (ع)؛

... ■ چکیده

آزادی انسان از مقررات شریعت و منطبق با مقتضای اراده انسانی در چارچوب تکوین است . برخی معادلات ناصحیح نظام حقوقی غرب بر کاربست آزادی اثر گذار بوده و اراده ی فردی و جمعی در نهاد خانواده را به سوی تفسیر باطل از موضوعاتی مانند حقوق زن و ریاست مرد بر خانواده به ویژه در الگوی خانواده مسلمان ، کشانیده است . القائنات باطل در گذر سالیان تغییرات حقوقی و اجتماعی زیادی را بر نهاد خانواده تحمیل نموده است . بر خلاف آن که عموماً آسیب شناسی این تغییرات را از ناحیه ی ورود نوسازی به کشور می دانند ، می توان ادعا نمود عمده ی القائنات باطل در این جهت بوده است که الگوی « اقتدار در خانواده » اراده ی فردی و جمعی را محدود نموده و نیل به آزادی عمل در زندگی فردی و اجتماعی را سلب می نماید . تغییرات عارض شده بر نهاد خانواده از هسته ای شدن ساختار تا کم جمعیت شدن آن و حتی کاهش آمار ازدواج و افزایش نامتعارف هم باشی ها همه به منظور فرار از اصل بنیادین « اقتدار در خانواده » با تفسیر آن به ریاست یک نفر بر همگان بوده است و هر چقدر برای حل معضلات ناشی از این تغییرات به اموری مانند نظریه پردازی در عرصه های علوم اجتماعی و جامعه شناسی خانواده ، فعال شدن عرصه تقنین و سیاستگذاری عمومی پرداخته شود به دلیل پرداختن به معلول ها ، فقط زمان برای آثار فروکاستی تضعیف « اقتدار در خانواده » و نتایج غیرقابل جبران آن بر نهاد خانواده افزایش می یابد . مطالعات منابع کتابخانه ای و تحلیل

۱. poorabdollah@isu.ac.ir

و استنتاج از ادله‌ی شرعی و فقهاتی و اجتهادی نشان می‌دهند آنچه شارع مقدس در پی ریزی «اقتدار» برای خانواده مد نظر دارد؛ «سیادت» همه‌ی اعضای خانواده در مقابل «ریاست» مرد بر زن و فرزندان است و این مفهومی است که انحصاراً در منظومه‌ی فکری رهبری معظم انقلاب تبیین و تدقیق شده است. نبوی «سیادت» که همه‌ی نفوس بشری را در اطار تکوین «سید» دانسته و برای هر یک از زن و مرد در نهاد خانواده «سیادت» را تشریع نموده است نه تنها آزادی مشروع را نفی ننموده بلکه حتی به اراده‌ی طبیعی و تکوینی در روابط زوجین و روابط والد - فرزندی هم اعتنای جدی نموده است. سیادت اثرگذاری است و نه اثرپذیری، منسب است و توأمانی از حق و تکلیف و نه سلطه و فرمانروایی. در ملاحظه‌ی «سیادت»، قوامیت زوج تکلیفی برای وی در جهت تامین نیازهای خانواده و حفظ و قنوت زوجه، تکلیفی برای وی در جهت ثبات و پایداری خانواده می‌باشد. مرد، سید اهل خود و زن سیده‌ی بیت خود بوده و فرزندان در بستری از استیفای حقوق طبیعی خود از حضانت تا تربیت، سیادت بنوّت را تحصیل می‌کنند. آمریت نمادین رخت بر بسته و آمریت نهادین شکل می‌گیرد. هر یک از زوجین در جایگاه اثرگذاری نسبت به یکدیگر و هر دو در موقعیت اثرگذاری نسبت به فرزندان، نقش‌های تعاملی خود را تقویت می‌نمایند و بدین ترتیب اراده‌ی خود را در جهت سیادت و سلطنت نسبت به ثبات، تحکیم و رونق مادی و معنوی نهاد خانواده به کار بسته و خود نیز از رهیافت این اثربخشی به کمال و قوام وجودی می‌رسند بدون آن که مسلوب الاراده بوده باشند و یا از آزادی مشروع برای انتفاع از صلاحیت‌های خانوادگی، شغلی و اجتماعی خود محروم شوند. در نتیجه «اقتدار در خانواده» ریاست هیچیک از اعضای خانواده نیست، بلکه مشارکت مشفقانه‌ی ایشان به نفع یکدیگر است. مشخصه‌ی ممتاز برای نهاد خانواده، یعنی عنصر «صمیمیت» نه تنها بازیابی می‌شود بلکه تبدیل به عنصر مودت شده و واقعیت «ولایت قهری» محقق می‌گردد و این همان است که گفته می‌شود حرکت عمومی دستگاه آفرینش بر مدار حق مآلاً غلبه خواهد یافت. مطالبه‌ی تساوی حقوق زن و مرد در خانواده مدرن مدنی جایگزین مبنای معاضدت اعضای خانواده با نظرکردن به جایگاه سیادتی هر یک خواهد شد و به جای تقویت اختصاصی جایگاه زن در برنامه پنج ساله دوم تا ششم توسعه به بازیابی حقوقی جایگاه زوجیتی و والدگری همه‌ی اعضای خانواده و نیز به رسمیت شناختن ماهیت حقوقی برای نهاد خانواده اهتمام خواهد شد و به منظور احیاء اصل دهم قانون اساسی، مندرجات

ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی نیازمند اصلاح خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

نهاد سیادت ، آزادی مشروع ، اراده ی تکوینی ، نهاد خانواده ، منظومه فکری حضرت آیت
الله العظمی خامنه ای (مد ظله العالی)

حقّ بر انتخاب و انتخابات سالم در منظومه‌ی فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

علی تقی نژاد^۱

پژوهشگر اداره کل حقوقی و قوانین شورای نگهبان

... ■ چکیده

یکی از بارزترین حقوق ملت و آزادی مشروعی که به‌طور ضمنی در قانون اساسی بدان اشاره شده و در بیانات نورانی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدّظله‌العالی) نیز فراوان یافت می‌شود، حقّ بر انتخاب و انتخابات سالم است که باید مورد مذاقه و بررسی حقوقی قرار بگیرد. در منظومه‌ی فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، حقّ بر انتخاب و حفظ سلامت انتخابات، از اصول اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. ایشان با تأکید بر آموزه‌های اسلامی و قانون اساسی، انتخابات را به‌عنوان تجلی‌گاه مردم‌سالاری دینی و ابزاری برای تحقق اراده‌ی ملت می‌دانند. از دیدگاه ایشان، مشارکت حداکثری مردم در انتخابات، نه تنها یک حقّ شهروندی، بلکه یک تکلیف شرعی و ملی در جهت حفظ استقلال، امنیت و پیشرفت کشور تلقی می‌شود. انتخابات سالم نیز از محورهای کلیدی در بیانات معظّم‌له است؛ به‌گونه‌ای که هرگونه تقلب، تخلف یا اعمال نفوذ نامشروع را به شدّت محکوم می‌کنند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر نظارت دقیقِ نهادهای مسئول، شفافیت فرآیندهای انتخاباتی و پاسداری از آرای مردم تأکید دارند تا اعتماد عمومی به نظام سیاسی تقویت گردد. در این مقاله محقق درصدد پاسخ به این سؤال است که: «حقّ بر انتخاب و انتخابات سالم از منظر مقام معظّم رهبری چیست؟» و با روش توصیفی-تحلیلی به مسائل پیرامون آن می‌پردازد. هدف از این مسئله، شناسایی حقوق افراد نسبت به انتخابات و همچنین چگونگی برگزاری یک انتخابات سالم در چهارچوب منظومه‌ی فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای خواهد بود. با توجه به بیانات معظّم‌له، هفت موضوع

۱. shahed1368@gmail.com

مهم و کاربردی احصاء شده است که به نظر می‌رسد چنانچه قانون‌گذار و نهادهای مرتبط با انتخابات، در راستای فرامین ایشان، به تصحیح و اجرای صحیح قانون و نظارت روآورند، مسائل و آسیب‌های انتخابات و نیز چالش‌های حقوقی مربوط به آنها، به حداقل خواهد رسید.

کلیدواژه‌ها

مقام معظم رهبری، حق انتخاب، انتخابات سالم، مردم‌سالاری دینی، حقوق ملت.

اصول و چارچوب آزادی علمی (آزاداندیشی) از منظر آیت الله خامنه‌ای

سیده فاطمه فقیهی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده الهیات و حقوق، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران

... ■ چکیده

آزاداندیشی به عنوان یکی از حقوق اساسی فردی و از مؤلفه‌های بنیادین آزادی‌های علمی، نقشی اساسی در استقلال دانشگاه‌ها و پیشرفت دانش ایفا می‌کند. حضرت آیت الله خامنه‌ای، در بیانات متعدد خود به اصول و چارچوب‌های آزاداندیشی در محافل علمی پرداخته و بر ضرورت صیانت قانونی و ساختارسازی مناسب برای تحقق آن تأکید کرده‌اند. بررسی دیدگاه‌های ایشان نشان می‌دهد که آزاداندیشی علمی باید در بستری از گفتگو، تضارب آراء و روش‌های متقن علمی شکل بگیرد، به گونه‌ای که امکان ارائه، نقد و بررسی ایده‌ها برای صاحب‌نظران فراهم باشد. در این راستا، این مقاله سعی دارد با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی به بررسی چارچوب و میزان تحقق اصول آزاداندیشی مورد نظر رهبر انقلاب در فضای علمی کنونی پرداخته و کارآمدی مکانیزم‌های موجود در تقویت این رویکرد را بررسی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که گرچه ایشان هیچ محدودیتی برای ارائه نظرات علمی قائل نیستند، اما تأکید دارند که این فرایند باید در چارچوب معیارهای علمی، با رعایت اخلاق گفتگو و در فضایی پویا و نقادانه دنبال شود.

کلیدواژه‌ها

اندیشه آیت الله خامنه‌ای، آزاداندیشی، آزادی علمی، استقلال دانشگاه، حقوق بشر

۱. ffaghihi@hmu.ac.ir

حق بر تابعیت مضاعف در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، حقوق بین‌الملل و فقه جعفری

علی سرمیی^۱

... ■ چکیده

تابعیت مضاعف، پدیده‌ای چندوجهی است که در نتیجه تحولات اجتماعی، گسترش مهاجرت و تعامل نظام‌های حقوقی ملی و فراملی، به یکی از مسائل چالش برانگیز در حقوق عمومی و بین‌الملل تبدیل شده است. تابعیت، به عنوان پیوندی حقوقی، سیاسی و فرهنگی میان فرد و دولت، نقشی بنیادین در تعیین وضعیت حقوقی افراد دارد و تابعیت مضاعف می‌تواند به تعارض صلاحیت‌ها، دوگانگی در تعهدات و تهدید امنیت ملی منجر شود. در نظام حقوقی ایران، طبق ماده ۹۸۹ قانون مدنی و اصول قانون اساسی، اصل بر نفی تابعیت دوگانه است، اما با وجود خلأهای تقنینی و واقعیت‌های اجتماعی، مواردی از پذیرش ضمنی تابعیت مضاعف مشاهده می‌شود. در فقه امامیه، اگرچه مفهوم تابعیت به صورت مدرن در متون کهن وجود ندارد، با تحلیل اصولی چون ولایت فقیه و مبانی فقهی مربوط به تعهدات فرد و حکومت اسلامی، می‌توان چارچوبی فقهی برای تحلیل تابعیت مضاعف ارائه داد. در حقوق بین‌الملل نیز تابعیت مضاعف از موضوعات پذیرفته شده است و اسناد کلیدی مانند اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون‌های لاهه، به رسمیت شناختن حق تابعیت و منع تبعیض در آن را تأکید کرده‌اند، هرچند تلاش‌هایی برای محدود کردن آثار منفی آن صورت پذیرفته است. این پژوهش به صورت تطبیقی، به بررسی مبانی و ابعاد تابعیت مضاعف در سه حوزه: حقوق جمهوری اسلامی ایران، فقه امامیه (با تمرکز بر فقه حکومتی) و حقوق بین‌الملل پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهند که برای پاسخ به پدیده تابعیت مضاعف، نمی‌توان صرفاً به رویکردهای

۱. alisormayi@gmail.com

سنتی یا اصول فقهی کلاسیک تکیه کرد؛ بلکه نیاز به بازنگری در ساختارهای حقوقی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های فقه حکومتی و تعاملات جهانی است. مقاله با ارائه راهکارهایی برای اصلاح قوانین، بازتعریف سیاست‌های تابعیت و تقویت نهادهای نظارتی، در پی طراحی الگویی واقع‌گرا و آینده‌نگر برای مدیریت تابعیت مضاعف در جمهوری اسلامی ایران است.

شیوه پژوهشی تحقیق توصیفی - تحلیلی و مصاحبه نخبگانی است و داده‌های فقهی از طریق مطالعه کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده‌اند.

کلیدواژه‌ها

تابعیت مضاعف، فقه جعفری، حقوق بین‌الملل، حقوق ایران

مردم‌سالاری دینی در عمل: درس‌هایی از بیانات رهبر انقلاب درباره حضور در انتخابات

مهدی سرداری^۱*

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده معارفه اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... چکیده

مردم‌سالاری دینی در نظام جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر آموزه‌های دینی و رهنمودهای رهبری، به عنوان یکی از ارکان اساسی نظام سیاسی شناخته می‌شود. این مقاله با هدف بررسی نقش بیانات رهبر انقلاب اسلامی در تشویق، جهت‌دهی و تضمین مشارکت سیاسی مردم در انتخابات، به تحلیل محتوای بیانات ایشان و سیاست‌های کلی انتخابات می‌پردازد. چگونه بیانات رهبر انقلاب و سیاست‌های کلی انتخابات می‌توانند سازوکارهای مؤثر برای حضور گسترده مردم در فرآیند رأی‌گیری فراهم کنند. پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و داده‌های کیفی آن از بیانات مکتوب، صوتی و تصویری رهبر انقلاب گردآوری شده است. این داده‌ها با روش تحلیل مضمون و کدگذاری مفاهیم اصلی پردازش شده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در بیانات رهبری، تأکید بر «حق تعیین سرنوشت» و «مسئولیت اجتماعی» مردم، چارچوبی اخلاقی و الهی برای مشارکت سیاسی ترسیم کرده است. توصیه‌های عملی مانند شفافیت و عدالت انتخاباتی، از عوامل ارتقای اعتماد عمومی و انگیزش رأی‌دهی معرفی شده‌اند. همچنین، سیاست‌های کلی انتخابات از جمله برابری فرصت تبلیغات و تضمین آزادی‌های انتخاباتی، به عنوان ابزاری مؤثر در هم‌سویی معیارهای دینی با الزامات مدرن انتخابات شناخته شده است. در پایان، تقویت آموزش سیاسی دینی و استفاده از فناوری‌های نوین اطلاع‌رسانی

۱. mehdisrd19@gmail.com

برای ارتقای سطح مشارکت مردم توصیه می‌شود.

کلیدواژه‌ها

مردم‌سالاری دینی، انتخابات، مشارکت سیاسی، سیاست‌های کلی انتخابات، عدالت انتخاباتی

فقه‌الزمن و تنظیم آزادی‌های مشروع از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

مهدی غفرانی^{۱*}

پژوهشگر فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

یکی از چالش‌های بنیادین در فقه سیاسی معاصر، چگونگی مواجهه با مقتضیات زمان در تبیین، توسعه یا تحدید آزادی‌های مشروع در جامعه اسلامی است. در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای، «فقه‌الزمن» به عنوان یکی از ابزارهای پویایی فقه حکومتی، نقش مهمی در تصمیم‌سازی‌های حقوقی دارد. این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که چه نسبتی میان مقتضیات زمان و مقوله آزادی‌های مشروع در نگاه رهبری وجود دارد؟ و آیا این اقتضائات می‌توانند موجبات تحدید یا توسعه این حقوق را فراهم سازند؟ با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی و مطالعه نظام‌مند بیانات معظم‌له مقاله نشان می‌دهد که از منظر ایشان، «آزادی» مفهومی مطلق نیست، بلکه در تعامل مستمر با مصلحت عمومی، عدالت اجتماعی و نیازهای زمانه، قابل تنظیم و حتی تحدید است. فقه‌الزمن در این چارچوب، نه یک عنصر تجویزی صرف، بلکه سازوکاری ضروری برای بقای هویت اسلامی و کارآمدی حقوقی نظام اسلامی است. یافته‌ها حاکی از آن است که رهبری، پویایی فقه را شرط اساسی تحقق تمدن اسلامی می‌داند و تنظیم حقوق ملت از مسیر فقه‌الزمن را نه تهدید، بلکه صیانت از حقیقت آزادی تلقی می‌کنند.

کلیدواژه‌ها

فقه‌الزمن، آزادی مشروع، فقه حکومتی، مصلحت، آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت.

۱. * mahdi.ghofrani@ut.ac.ir

نقش زنان در ایجاد و استمرار تمدن نوین اسلامی با تاکید بر دیدگاه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای

زینب درویشی^۱

استادیار گروه معارف، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

... ■ چکیده

تمدن اسلامی به عنوان یک مساله مهم و مورد توجه همواره در تاریخ اسلام مطرح بوده است و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با محیا نمودن بسترو زمینه سازی مناسب برای ایجاد و استمرار آن به عنوان پایه گذار تمدن اسلامی می باشد که زنان مسلمان در طول تاریخ و دوران مختلف نقش مهمی در ایجاد و استمرار آن داشته اند. با وجود آنکه بانوان مسلمان در شکل گیری و تداوم تمدن نوین اسلامی، همواره نقشی اساسی داشته اند، نگاه جنسیتی گاهی منجر به غفلت از این نقش مهم بانوان شده است؛ از این رو با امکان نظر به اهمیت مسئله تمدن نوین اسلامی مقام معظم رهبری با خیرخواهی و رهنمودهای حکیمانه به ضرورت غفلت زدایی از آن توجه نشان داده اند و در این راستا گام های مؤثری برداشته اند. ایشان در پرتو آموزه های اسلامی نکات بسیار سودمندی را برای نهادینه نمودن نقش چشمگیر بانوان یادآور شده اند. این پژوهش با روش توصیفی تحلیلی، ضمن بهره گیری از توصیه های حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب اسلامی ایران در خلال بیانات ارزشمند ایشان، می کوشد تا با تحلیل مضامین به تبیین نقش زنان در ایجاد و استمرار تمدن نوین اسلامی بپردازد. مضامین حاصل از پژوهش این است که قشر عظیم زنان در حوزه هایی همچون خانواده و سبک زندگی، فرهنگ، جامعه، اخلاق، معنویت، سیاست، علم، اقتصاد، حفظ استقلال و آزادی نقش کلیدی ایفا می کنند. رهبر معظم انقلاب اسلامی معتقدند که زنان نه تنها در خانواده بلکه در همه عرصه های یادشده می توانند

۱. zinab455@iau.ac.ir

نقش آفرین باشند..

کلیدواژه‌ها

نقش زنان، تمدن، تمدن نوین اسلامی، حضرت آیت الله خامنه‌ای

واکاوی آزادی بیان مشروع در اندیشه آیت الله خامنه‌ای و تطبیق با رویه حقوقی ایران

امید محمدی نیا

استادیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، کرمان، ایران

زینب بادزمان^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، کرمان، ایران

شایان سمندری بهراسمان

دانشجوی کارشناسی ارشد ناپیوسته علوم قضایی، دانشگاه علوم قضایی

و خدمات اداری، تهران، ایران

... ■ چکیده

آزادی بیان به عنوان یکی از بنیادی‌ترین حقوق بشر، همواره محور جنبش‌ها و تحولات اجتماعی بوده است، با این وجود آزادی مطلق عملاً ناممکن و مضر است، بنابراین در کشورهای اسلامی «آزادی مشروع» به عنوان چارچوبی قانونی-اخلاقی برای اعمال آزادی مطرح می‌شود که «آزادی بیان» نیز از این قاعده مستثنی نیست. هدف اصلی، تبیین دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در خصوص آزادی بیان و بررسی میزان همخوانی این مواضع با رویه حقوقی جمهوری اسلامی ایران و بررسی چالش‌های اجرایی این حق می‌باشد و با رویکردی تحلیلی-توصیفی به بررسی محتوای بیانات مقام معظم رهبری پیرامون آزادی بیان و سپس ارزیابی میزان انطباق این مضامین با ساختار حقوقی نظام حاکم بر آزادی بیان در جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که در گفتمان رهبری، آزادی بیان به عنوان یک حق اساسی مورد تأکید قرار گرفته، که

۱. zeinabbadzaman@gmail.com

با قیودی از جمله مشروعیت همراه بوده است. در این راستا با وجود برخی ابهامات و چالش‌ها می‌توان چنین استدلال کرد که نقطه نظرات رهبری در زمینه آزادی بیان و در چارچوب آزادی‌های مشروع قابلیت تفسیرهای گوناگون را دارد که در صورت تفسیر صواب زمینه‌ساز تعامل سازنده حکومت و مردم است و تفسیر ناصواب موجب بروز تناقضات مبنایی خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، آزادی مشروع، قانون.

فرهنگ اسلامی به عنوان محور اصلی آموزش زبان دوم: رهنمودهای آموزشی امام خامنه‌ای

کامران مهرگان^۱

گروه آموزش زبان انگلیسی، واحد مسجد سلیمان، دانشگاه آزاد اسلامی،
مسجد سلیمان، ایران.

... ■ چکیده

اصلاح جامعه بدون اصلاح فرهنگ آن امکان پذیر نیست. تلاش‌های اقتصادی و اجتماعی تنها زمانی می‌توانند به اهداف مورد نظر خود برسند که الزامات آنها در فرهنگ جامعه نهادینه شده باشد. ابعاد فرهنگ و تأثیر آن، برخلاف آنچه برخی تصور می‌کنند، محدود به ساخت مراکز آموزشی نیست. دامنه فرهنگ و کار فرهنگی از جزئی‌ترین فعالیت‌های فردی تا جدی‌ترین مسئولیت‌های اجتماعی گسترش می‌یابد. فرهنگ از اقتصاد مهم‌تر است (امام خامنه‌ای، ۲۰۱۵). یکی از جنبه‌های مهم آموزش زبان دوم، نقش فرهنگ است. تقریباً همه روش‌ها و رویکردهای آموزش زبان انگلیسی به فرهنگ پرداخته‌اند تا زبان‌آموزان زبان دوم و زبان خارجی را با ارزش‌های فرهنگی زبان مقصد آشنا کنند. ارزش‌های فرهنگی را می‌توان از طریق زندگی روزمره افرادی که به آن زبان صحبت می‌کنند، آموزش داد. علاوه بر این، کتاب‌هایی که طراحی و تدوین می‌شوند، در واقع سبک زندگی و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه زبان انگلیسی را ترویج می‌دهند. این مطالعه تلاش می‌کند تا رهنمودهای آموزشی امام خامنه‌ای (مدظله العالی) را در مورد آموزش به طور کلی و آموزش زبان دوم به طور خاص به کار گیرد.

کلیدواژه‌ها

امام خامنه‌ای، فرهنگ، آموزش زبان دوم، آموزش و پرورش، ارزش‌های فرهنگی.

۱. kamranmehrگان@iaiu.ac.ir

حقوق شهروندی در نظام تقنینی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

سعید ذوقی^۱

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران

... ■ چکیده

حقوق شهروندی به عنوان یکی از محورهای اساسی در نظامهای حقوقی مدرن، جایگاه ویژه‌ای در اندیشه‌های فقهی-حقوقی رهبران جمهوری اسلامی ایران دارد. این مقاله با هدف بررسی جایگاه حقوق شهروندی در نظام تقنینی ایران مبتنی بر اندیشه‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، تدوین شده است. روش تحقیق در این مقاله، توصیفی-تحلیلی است و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، اسناد قانونی، بیانات و تألیفات مرتبط با آیت الله خامنه‌ای، به تحلیل محتوای حقوق شهروندی در چارچوب فقه اسلامی و قانون اساسی پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که حقوق شهروندی در اندیشه ایشان، مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و مسئولیت‌پذیری جمعی است و نظام تقنینی ایران با تکیه بر این اصول، درصدد تحقق توأمان حقوق فردی و مصالح عمومی است. با این حال، چالشهایی نظیر تفسیرهای متفاوت از مفاهیم فقهی و ضرورت هماهنگی بیشتر با تحولات جهانی، نیازمند بازنگری در برخی رویکردهای تقنینی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق شهروندی، نظام تقنینی ایران، آیت الله خامنه‌ای، فقه اسلامی، قانون اساسی

۱. saeedzoghi202@gmail.com

انطباق سنجی تطبیقی جایگاه حق امنیت روانی در حقوق ایران و فرانسه مبتنی بر منظومه فکری رهبری

سید علی میرمحمدی^۱

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

محمد باقر پناهی

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

امنیت روانی یکی از مؤلفه‌های بنیادین کرامت انسانی و پیش شرط تحقق عدالت اجتماعی در جوامع معاصر است. با این حال، در بسیاری از نظام‌های حقوقی از جمله ایران و فرانسه، این حق به صراحت در اسناد بنیادی حقوقی مورد تصریح قرار نگرفته است. در نظام حقوقی ایران، می‌توان با تفسیری موسّع از اصولی همچون اصول ۲۰، ۲۱، ۲۳ و ۳۹ قانون اساسی، اشاراتی به لزوم صیانت از این حق مشاهده کرد. در مقابل، در نظام حقوقی فرانسه، حق امنیت روانی به صورت غیرمستقیم ذیل مفاهیمی چون آزادی‌های فردی، سلامت روان و کرامت انسان در قوانین مختلف از جمله قانون کار و قانون سلامت عمومی منعکس شده و به پشتوانه نهادهای کارآمد، زمینه تحقق عینی‌تری یافته است. در این میان، منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی ایران، با تأکید ویژه بر ضرورت تأمین آرامش عمومی، مقابله با ترس‌آفرینی، شایعه‌سازی رسانه‌ای و حفظ ثبات روانی جامعه، ظرفیت نظری ویژه‌ای برای تبیین و توسعه‌ی حق امنیت روانی در چارچوبی اسلامی-ایرانی فراهم کرده است. ایشان در بیانات خود به ویژه در ۶ آبان ۱۴۰۳ بر لزوم وجود امنیت روانی در جامعه و پرهیز از ترس و تردید در دل‌های مردم تأکید کرده اند این پژوهش با روش توصیفی-تطبیقی، به بررسی جایگاه حق امنیت روانی در دو نظام حقوقی ایران

۱. s.a.mirmohammadi.1423@gmail.com

و فرانسه پرداخته و میزان انطباق این جایگاه را با دیدگاه‌های رهبری مورد ارزیابی قرار می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که اگرچه ساختار اجرایی فرانسه منسجم‌تر است، اما نظام حقوقی ایران از بستر فلسفی-ارزشی غنی‌تری برای طراحی یک الگوی بومی و جامع در حوزه امنیت روانی برخوردار است. بر همین اساس، ضرورت تدوین قانون خاص، ایجاد شعب تخصصی در دستگاه قضا، مهندسی فرهنگی از طریق گفتمان سازی رسانه ای در این حوزه توصیه می‌شود.

کلیدواژه‌ها

حق امنیت روانی، نظام حقوقی ایران، نظام حقوقی فرانسه، سلامت عمومی، مهندسی فرهنگی، قانون اساسی، منظومه ی فکری رهبری

آزادی در پرتو عبودیت؛ بازخوانی مفهوم آزادی مشروع از منظر اندیشه اسلامی و امامین انقلاب

ایوب رنجبری^{۱*}

استادیار گروه حقوق و معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، تهران، ایران

مهدیس پارسا

استادیار گروه مهندسی پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، تهران، ایران

... ■ چکیده

در اندیشه اسلامی، آزادی به معنای رهایی کامل از هر قید بیرونی نیست، بلکه رهایی از اسارت تمایلات نفسانی و حرکت در مسیر عبودیت خداوند است. برخلاف نظام‌های حقوقی سکولار که آزادی را عمدتاً به حق انتخاب فرد بدون الزام تعریف می‌کنند، در اسلام آزادی با شناخت حقیقت انسان و هدف آفرینش او معنا می‌یابد. انسان زمانی آزاد است که آگاهانه در مسیر بندگی خدا حرکت کند و در عین حال کرامت و عدالت رعایت شود. این مقاله با بررسی مفهوم آزادی در نظام‌های سکولار و تطبیق آن با اندیشه اسلامی، نشان می‌دهد که آزادی مشروع در چارچوب حقوق ملت در جمهوری اسلامی ایران، ریشه در مبانی معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و هستی‌شناسی دارد. همچنین تأکید می‌شود که حقوق مدنی، فرهنگی و اجتماعی، بدون توجه به تربیت معنوی و عبودیت، ناقص و آسیب‌پذیر است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد تحقق آزادی حقیقی تنها از طریق تقویت ایمان، عدالت اجتماعی و رشد معنوی انسان‌ها ممکن است. عبودیت، نه محدودکننده، بلکه ضامن آزادی پایدار و کرامت انسانی در جامعه اسلامی است.

۱. * aliali912551@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آزادی مشروع، عبودیت، حقوق ملت، نظام اسلامی، کرامت انسانی

تحلیل گفتمان رهبر معظم انقلاب براساس کلیدواژه آزادی و مردم در چهار دهه اخیر

محسن ملکی^۱*

دانشیار، دبیر هم اندیشی استادان و نخبگان دانشگاهی، دانشگاه آزاد اسلامی
استان اردبیل، اردبیل، ایران

... ■ چکیده

مفاهیم آزادی و مردم در بیانات مقام معظم رهبری (مَدَّ ظِلُّهُ الْعَالِی) جزو واژگان پر تکرار در چهاردهه اخیر بوده اند که نشان دهنده اهمیت ویژه آنها و حساسیت موضوع دارد. درک نگاه عمیق ایشان به مقوله آزادی و حقوق مردم در چارچوب نگاه اسلامی و شیعی در برابر نگاه غربی و نیز تحلیل کاربرد این مفاهیم در چهاردهه گذشته در بیانات ایشان، هدف انجام این پژوهش بود. در همین راستا پژوهش حاضر براساس تحلیل بیانات مقام معظم رهبری (مَدَّ ظِلُّهُ الْعَالِی) در دیدارها و مناسبت‌های مختلف در طول چهل سال گذشته انجام شد. روش تحقیق براساس تحلیل محتوایی و آماری گفتمان ایشان با استفاده از هوش مصنوعی و جمع بندی نتایج بود. نتایج نشان داد، گفتمان غالب در بیانات معظم له در خصوص مفهوم آزادی و حق، آزادی مشروط، هدایت شده و مبتنی بر آموزه‌های دینی در مقابل آزادی سکولار و لیبرال غربی می باشد و مردم به عنوان بازیگران اصلی این میدان و قانون تعریف می شوند. همچنین حقوق مردم در چارچوب کلان نظام اسلامی و تکالیف متقابل مورد تأکید است و نه حقوق فردی به سبک مکتب لیبرالیسم. این تحلیل نشان می دهد که آزادی در این گفتمان، ارزشی اساسی اما عمیقاً ایدئولوژیک و جمع گراست.

۱ emailmaleki@gmail.com

کلیدواژه‌ها

مقام معظم رهبری ایران، آزادی، مردم، حق، تحلیل گفتمان.

جایگاه امید در تربیت تمام ساحتی در سخنان آیه الله خامنه ای با تاکید بر بیانیه گام دوم انقلاب

سمیه عمادی اندانی^۱
مهنوش غزلباش

... ■ چکیده:

امید و مثبت نگری یکی از اهداف دو بعد از ابعاد تربیت تمام ساحتی معرفی شده در سند تحول بنیادین (تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی و تربیت زیباشناختی و هنری) به شمار می‌رود که در سخنرانی‌های متعدد مقام معظم رهبری به ویژه در سالهای اخیر و در بیانیه گام دوم انقلاب نیز مورد تاکید قرار گرفته است. از این رو این مقاله درصدد است تا با روش توصیفی-تحلیلی، ابتدا جایگاه امید را در تربیت تمام ساحتی تبیین نماید و در مرحله بعد، مبانی و عوامل ناامیدی و افزایش امید در فرد و جامعه را مورد بررسی قرار دهد و به کارکردهای تربیتی امید و مثبت نگری بپردازد، تا با شناخت عوامل تربیتی تقویت امید و ارتقاء آنها در جامعه و شناخت دلایل افزایش منفی نگری و اصلاح آنها، گامی در راستای تحقق گام دوم انقلاب و شکل گیری شاخصه‌های تمدن اسلامی برداشته شود.

کلیدواژه‌ها

امید، تربیت، ناامیدی، بیانیه گام دوم انقلاب.

۱. somayyeh.emadi63@gmail.com

مقایسه تطبیقی نظریه مردم سالاری دینی در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در ایران و نظریه قرارداد اجتماعی جان لاک در آمریکا

حمیدرضا سلیمی^۱

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق عمومی دانشگاه امام صادق (ع)؛

... ■ چکیده

نظریه مردم سالاری دینی و نظریه قرارداد اجتماعی از جمله نظریه‌های مهم در حوزه اندیشه سیاسی و فلسفه سیاسی هستند که مبنای عمل در نظامات سیاسی و حکومت‌ها قرار گرفته‌اند. بین این دو تفاوت‌های بسیار مهم در حوزه معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و جهان‌شناسی قرار دارد. این تفاوت‌ها باعث تفاوت در منشاء مشروعیت حاکمیت، تفاوت در هدف و غایت حکومت و تفاوت در نظامات و ساختارهای سیاسی و نقش مردم در نظام‌های سیاسی خواهد شد. مسئله این مقاله مقایسه تطبیقی نظریه مردم سالاری دینی در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در ایران و نظریه قرارداد اجتماعی در اندیشه جان لاک آمریکا است. این مقاله با استفاده روش تحقیق تحلیلی توصیفی به بررسی این موضوع پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، در جمهوری اسلامی ایران نظریه مردم سالاری دینی مبتنی بر مبانی دینی مبنای عمل قرار دارد. بر اساس این نظریه منشاء حاکمیت الهی بوده، و در اس این نظام ولی فقیه قرارداد. در این نظام سیاسی اداره امور به اتکای آرای عمومی است. در آمریکا نظریه قرارداد اجتماعی جان لاک پشتوانه قانون اساسی این کشور قرار داشته و منشاء حاکمیت مردمی است. ساختارها و نهادهای سیاسی این حکومت مبتنی بر سکولاریسم و جدایی دین از سیاست قرار دارد و نقش مردم در اداره حاکمیت مستقیم نبوده و احزاب سیاسی مجرای اعمال اراده مردمی هستند.

۱. salimihamid66@gmail.com

کلیدواژه‌ها

مردم سالاری دینی، آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، قرارداد اجتماعی، جان لاک، مردم، ساختارهای و نهادهای سیاسی

محورهای حق ملت بر تعلیم و تربیت مطلوب و الزامات مترتب بر آن از نگاه رهبر معظم انقلاب

مریم اسماعیلی^۱

... ■ چکیده

حق تربیت به معنای فراهم کردن شرایط و عوامل لازم برای رشد و پرورش همه‌جانبه انسان است که شامل هدایت به سوی کمال، پاک‌سازی نفس از ناپایستگی‌ها و آراستن آن به فضایل اخلاقی می‌شود. هدف از تربیت، رساندن فرد به بلوغ فکری و کمال انسانی است. از نظر فقه اسلامی، تعلیم و تربیت هم حق و هم تکلیف است؛ والدین و دولت مسئول مشترک تربیت فرزندان هستند و مربی نیز وظیفه دارد استعدادهای خود را شکوفا کند. تربیت دینی علاوه بر پرورش ظاهری، به رشد باطنی و معنوی انسان توجه دارد و باید بر اساس آموزه‌های قرآنی و روایی باشد تا فرد به خداشناسی، علم و فضایل اخلاقی دست یابد.

امام خمینی حق تربیت را شکوفا کردن استعدادهای ظاهری و باطنی انسان در جهت کمال می‌داند که باید از دوران جنینی آغاز شود و بر مبنای اصولی چون خدامحوری، اختیار و عقلانیت باشد. حق ملت بر تربیت از نگاه رهبر معظم انقلاب نیز به معنای داشتن حق دریافت آموزش و پرورش علمی، فرهنگی و ایمانی است که بتواند نسل جوان را به انسان‌هایی عالم، مؤمن، ایران‌دوست، اهل کار و تلاش و امیدوار به آینده تبدیل کند. ایشان تربیت صحیح را وظیفه اصلی دولت و آموزش و پرورش می‌دانند و تأکید دارند ساختار آموزش و پرورش باید به گونه‌ای طراحی شود که این حق ملت به بهترین شکل تحقق یابد. رهبر انقلاب تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت را ضروری می‌دانند و اجرای سند تحول بنیادین را مهم‌ترین وظیفه آموزش و پرورش می‌شمارند. توانمندسازی مادی و معنوی معلمان یکی از الزامات این مسیر است.

۱. nme724@gmail.com

درنگاه ایشان از عشق و انگیزه درونی معلم برای تعلیم و تربیت و ارتقاء کیفیت کار معلمی باید بهره برد و نسل آینده باید با هویت دینی، ملی و مستقل تربیت شود تا در برابر نظام سلطه بین‌المللی مقاوم باشد. درنگاه رهبر معظم انقلاب، ثبات مدیریتی در آموزش و پرورش لازم است چراکه تغییرات کوتاه مدت مدیریتی مانع پیشرفت برنامه‌های اساسی است و باید مدیریت‌ها پایدار باشند. از نگاه رهبر معظم انقلاب، حق ملت بر آموزش و پرورش شامل دریافت آموزش و پرورش علمی، فرهنگی و ایمانی برای تربیت نسلی عالم، مؤمن، ایران دوست و کارآمد است. ایشان تاکید دارند که ساختار آموزش و پرورش باید کارآمد و پایدار باشد، مدیریت‌ها ثابت و توانمندسازی معلمان در اولویت باشد، و سند تحول بنیادین به دقت اجرا شود. موضوع هویت ملی و دینی قوی و مقاومت در برابر تهاجمات فرهنگی نیز برجسته است.

کلیدواژه‌ها

حق تربیت، تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، منظومه فکری رهبر انقلاب.

حقوق اقلیت‌های دینی و مذهبی از دیدگاه مقام معظم رهبری

مهدی فرمانیان^۱

عضو هیات علمی دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

از دیدگاه مقام معظم رهبری، اقلیت‌های مذهبی در ایران از حقوقی برخوردارند که در آموزه‌های اسلامی و قانون اساسی ریشه دارد. این حقوق شامل آزادی انجام مراسم مذهبی، تعلیم و تربیت دینی بر اساس مذهب خود، حق بر احوال شخصیه و اقامه دعا در محاکم بر اساس مذهب، حق داشتن نماینده در مجلس شورای اسلامی، انتصاب برخی از پیروان اقلیت‌های مذهبی در مناصب حساس و بسیار مهم است. علاوه بر این، ایشان بر اهمیت آزادی واقعی و معقول برای رشد اندیشه و شکوفایی استعدادها تأکید دارند.

کلیدواژه‌ها

حقوق اقلیت‌ها، مقام معظم رهبری، اقدامات عملی

۱. m.farmanian@chmai.ir

تحلیل نسبت حقوق ملت با آزادی‌های مشروع با تقدم‌سازی نوین اسلامی در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی

علی الهی تبار^۱

... ■ چکیده

تمدن‌سازی نوین اسلامی، آرمانی بنیادین در اندیشه رهبر انقلاب، آیت الله خامنه‌ای، با تأکید بر هم‌افزایی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، چارچوبی نظری و عملی برای پاسخ به نیازهای بشری و چالش‌های جهانی ارائه می‌دهد. پرسش پژوهش این است که چگونه هم‌افزایی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در چارچوب ارزش‌های اسلامی به تحقق تمدن نوین اسلامی منجر می‌شود. این پژوهش با روش تحلیل محتوای کیفی بررسی می‌کند که پیوند حقوق ملت - شامل حوزه‌های مدنی - سیاسی، اقتصادی - اجتماعی، فرهنگی، قضایی و هویت جمعی - با آزادی‌های مشروع، ریشه‌دار در عدالت الهی و کرامت انسانی، به این هدف کمک می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهند که این هم‌افزایی از طریق سازوکارهای مدنی (نظارت همگانی و تشکل‌های مردمی) و حاکمیتی (قانون‌گذاری عادلانه) به انسجام اجتماعی، پویایی عقلانیت دینی و تعمیق معنویت می‌انجامد. تقویت این عناصر در چارچوب ارزش‌های اسلامی، شتاب تمدن‌سازی را افزایش می‌دهد. این الگو، برخلاف مدل‌های لیبرال دموکراسی که با نابرابری و خلأ معنوی مواجه‌اند، با تلفیق عدالت و معنویت، بدیلی متعادل برای تمدنی پایدار ارائه می‌کند. با وجود موانعی چون ناکارآمدی مدیریتی و فشارهای خارجی، تقویت نظارت همگانی، گسترش سیاست‌های عدالت‌محور و تعمیق برنامه‌های فرهنگی می‌تواند کارآمدی این الگو را تضمین کند. پژوهش‌های آتی باید بر مقایسه تطبیقی این الگو با دیگر نظام‌های تمدنی و تحلیل عمیق سازوکارهای اجرایی متمرکز شوند.

۱. a.elahi.t@gmail.com

کلیدواژه‌ها

رهبرانقلاب، تمدن‌سازی نوین اسلامی، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، عدالت، عقلانیت دینی، معنویت، انسجام اجتماعی، مشارکت همگانی.

استقلال فرهنگی به عنوان رکن اساسی حقوق شهروندی و مبانی فقهی آن در منظومه فکری مقام معظم رهبری

عبدالوهاب روحانی^۱

دانش آموخته جامعه المصطفی العالمیه

... ■ چکیده

برای تبیین این پژوهش باید گفت که مفهوم کلی استقلال عبارت از داشتن قدرت تصمیم گیری و سیاست گذاری و اراده اجرای تصمیمات و سیاست ها در حیطه حاکمیت کشور می باشد و فرهنگ عبارت از کلیتی که ترکیب یافته ای است از خصوصیات متفاوت روحی، مادی، فکری و احساسی که شاخصه های یک جامعه یا یک گروه است، و نه تنها هنرها و نوشتارها بلکه حالت زندگی، حقوق بنیادی انسان، نظامهای ارزشی، سنتها، باورها را در بر می گیرد و به انسان امکان عکس العمل نشان دادن در مقابل خود را می دهد. بناء هدف از نگارش این تحقیق پاسخ دهی به این سؤال است چگونه استقلال فرهنگی در اندیشه رهبری، به عنوان یک حق شهروندی تعریف می شود و مبانی فقهی این حق و نفی سلطه دیگران بر آن چیست؟ در پاسخ باید گفت که با توجه به اهمیت استقلال فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری، فرهنگ نه تنها زیربنای اصیل تمام ارکان جامعه (سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی) به عنوان یک حق شهروندی است، بلکه در اولویت بندی مسائل اجتماعی نیز، جایگاه نخست را به خود اختصاص می دهد؛ چرا که هرگونه اقدام و حل مسئله در سایر حوزه ها، در نهایت نیازمند بسترسازی و اصلاح یا ارتقاء فرهنگی است و بن بست ها و راهکارها، ناگزیر به این حوزه ختم می شوند، از همین رو ایشان معتقد است که تمرکز استکبار بر فرهنگ ناشی از اهمیت فوق العاده این موضوع است، و ایشان، سلطه واقعی قدرتها را سلطه فرهنگی میدانند و این سلطه را از

۱. abrohani864@gmail.com

طریق زبان و خط و فرهنگ و روشهای زندگی خودشان به هرکشوری که توانستند، صادر کردند و مهم‌ترین مبنای فقهی در این زمینه، قاعده نفی سبیل است که از قرآن کریم و روایات نبوی اخذ شده و در بسیاری از ابواب فقهی جریان دارد، ادله دیگری که این قاعده را تقویت و تأیید می‌کند، اجماع علما، حکم عقل، است و در همین راستا رهبری و سایر فقهاء، امت اسلامی را از تشبه به کفار به عنوان سلطه فرهنگی نهی و آن را حرام دانسته است و در نتیجه یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که استقلال فرهنگی در منظومه فکری مقام معظم رهبری رکن اساسی بنیانهای اصیل جامعه در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی می‌باشند و از همین جهت در اولویت بندی مسائل اجتماعی در صدر امور قراردارند و در اخیر نگارش در این پژوهش بصورت تحلیلی و توصیفی انجام شده است.

کلیدواژه‌ها

استقلال، فرهنگ، حقوق شهروندی، مبانی فقهی، منظومه فکری، رهبری.

جرم انگاری نقض حقوق همبستگی ملت، تحلیل مبانی فقهی و حمایت کیفری از آن، با تأکید بر منظومه فکری مقام معظم رهبری

عبدالوهاب روحانی^۱

دانش آموخته جامعه المصطفی العالمیه

... ■ چکیده

این پژوهش، مبانی فقهی حقوق همبستگی و «مبانی جرم انگاری و حمایت کیفری از نقض آن» را در فقه اهل بیت (ع) با تأکید بر منظومه فکری مقام معظم رهبری مورد بررسی قرار می دهد. حقوق همبستگی به عنوان حقوق جمعی نسل سوم بشر، شامل (حق بر توسعه، صلح و محیط زیست سالم)، نیازمند حمایت کیفری است. این مطالعه با روش توصیفی-تحلیلی نشان می دهد که مبانی این حقوق در فقه اهل بیت (ع) ریشه دارد. اصولی چون مفهوم «امت» (به معنای جامعه سیاسی فراگیر شامل غیرمسلمانان بر اساس قانون اساسی مدینه)، «اصل تعاون» (همکاری در نیکی و تقوا)، «قاعده تألیف قلوب» (جلب دوستی مسلمانان و غیرمسلمانان)، «قاعده تکافل» (مسئولیت اجتماعی متقابل) و «اصل کرامت ذاتی انسان»، بنیان های نظری این همبستگی را تشکیل می دهند.

کلیدواژه ها

جرم انگاری، نقض حقوق همبستگی، مبانی فقهی، حمایت کیفری.

۱. abrohani864@gmail.com

مفهوم آزادی در نظام حقوقی اسلام با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری

حکیمه فرنام^۱

استادیار گروه حقوق دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

... ■ چکیده

این پژوهش به تبیین «مفهوم آزادی در نظام حقوقی اسلام» با محوریت اندیشه‌های مقام معظم رهبری می‌پردازد. پرسش اصلی آن بررسی چیستی، مبانی، حدود و تمایزات آزادی از منظر اسلامی در مقایسه با گفتمان لیبرالیسم است. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی بوده و با بررسی بیانات، استفتائات و متون فقهی ایشان، داده‌ها استخراج و تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که آزادی در این منظومه فکری، نه یک حق مطلق، بلکه «امانت الهی» و «مسئولیتی هدفمند» در چارچوب عبودیت، شریعت و مصلحت نظام تعریف می‌شود. مهم‌ترین نتایج حاکی از آن است که این مفهوم در قالب یک «پارادایم مسئولیت‌محور» قابل‌تقریر است که در تقابل با «پارادایم حق‌محور» لیبرالی قرار می‌گیرد. در این الگو، منشأ آزادی الهی است، غایت آن تعالی معنوی است و محدودیت‌های آن بر پایه شریعت، اخلاق عمومی و مصلحت جامعه تعیین می‌شود. این پژوهش الگوی متمایزی از آزادی همراه با قید و بندهای ارزشی را ارائه می‌کند که هم پاسخگوی فطرت آزادی‌طلب انسان است و هم از هرج و مرج اخلاقی-اجتماعی جلوگیری می‌نماید.

کلیدواژه‌ها

آزادی، اسلام، فقه و حقوق، مقام معظم رهبری.

۱. Ha.farnam@pnu.ac.ir

تحلیل گفتمان امنیت فضای مجازی از دیدگاه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر مسئولیت حقوقی

زهراسادات حسینی^۱

استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فرهنگیان تهران

مجید قاسم کردی

کارشناس ارشد حقوق

... ■ چکیده

امنیت فضای مجازی چالش‌های نوینی را در حوزه‌ی حقوق عمومی، امنیت فرهنگی و حاکمیت ملی پدید آورده است و به عنوان یکی از ارکان اساسی امنیت ملی در عصر حاضر، جایگاه ویژه‌ای در گفتمان سیاسی و حقوقی کشورها دارد. در این میان، آیت الله خامنه‌ای به عنوان رهبری راهبردی، دریانات مختلف با تأکید بر ضرورت حکمرانی فعال، مؤثر و بومی در فضای مجازی، امنیت این فضا را نه تنها در سطح فنی، بلکه به عنوان مسئله‌ای تمدنی، فرهنگی و حقوقی طرح کرده‌اند. از این رو، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از نظریه‌های تحلیل گفتمان ون لیوون ۲۰۰۸، در پی واکاوی کنش‌های زبانی و معنایی گفتمان امنیت فضای مجازی در بیانات مقام معظم رهبری است، تا چگونگی تولید، تثبیت و بازتاب مسئولیت‌های حقوقی در گفتمان امنیت فضای مجازی از منظر رهبری را تحلیل کند. نتایج پژوهش بیانگر آن است که در این گفتمان، مقام معظم رهبری با بهره‌گیری از راهبردهای زبانی چون ارزش‌گذاری اخلاقی، حذف کنشگر مشخص، تعمیم مسئولیت، تقابل‌سازی مفهومی (حضور مؤثر / آسیب دیدن) و نیز مشروع‌سازی با ارجاع به انقلاب اسلامی، نوعی صورت‌بندی مسئولیت‌پذیری حقوقی و تمدنی ارائه می‌دهند.

۱. Zs.hoseini@cfu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

بیانات آیت الله خامنه‌ای، امنیت فضای مجازی، مسئولیت حقوقی، تحلیل گفتمان.

مبانی حقوق ملت در منظومه فکری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

یونس خداپرست^۱

استادیار علوم سیاسی، گروه معارف اسلامی، واحد نورآباد ممسنی،
دانشگاه آزاد اسلامی، نورآباد ممسنی، ایران.

... ■ چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل مبانی حقوق ملت در منظومه فکری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است. برای دستیابی به این هدف، از روش عقلی با رویکرد توصیفی-تحلیلی استفاده شده و داده‌ها از طریق مطالعه سخنرانی‌ها، تحلیل بیانات و رهنمودهای ایشان گردآوری گردیده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مبانی حقوق ملت در اندیشه امام خامنه‌ای در دو سطح قابل دسته‌بندی است؛ مبانی تصویری به تعریف و ماهیت حقوق ملت می‌پردازد و شامل مفاهیم کلیدی همچون «ملت»، «آزادی»، «کرامت»، «عدالت»، «مردم‌سالاری دینی»، «استقلال» و «هویت اسلامی» است. این مفاهیم چارچوب فکری لازم برای تفسیر و اجرای حقوق ملت در قانون اساسی را فراهم می‌آورند. مبانی تصدیقی را می‌توان در دو دسته اصلی بررسی کرد؛ مبانی دور ناظر بر مبانی فلسفی و نظری که شامل حوزه‌های هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، معرفت‌شناختی، روش‌شناختی و جامعه‌شناختی است و زمینه فهم و شکل‌گیری حقوق ملت را فراهم می‌کند. مبانی نزدیک مبتنی بر اصول و عوامل مستقیم که به‌طور عملی حقوق ملت را شکل می‌دهند و زمینه تحقق آن را فراهم می‌آورند. بنابراین ترکیب مبانی تصویری و تصدیقی، علاوه بر تعیین چارچوب نظری حقوق ملت، نقش زیربنایی در شکل‌گیری و استقرار ساختار حقوق ملت در قانون اساسی ایفا می‌کند.

۱. yo.khodaparast@iaui.ac.ir

کلیدواژه‌ها

مبانی، حقوق ملت، امام خامنه‌ای، قانون اساسی، جمهوری اسلامی ایران.

خانواده، نقطه عزیمت رهایی از استضعاف و تحقق حقوق ملت در اندیشه امام خامنه‌ای

زهراسرفی^۱

دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

تحقق آرمان‌های بلند انقلاب اسلامی مستلزم غلبه بر پدیده چندبُعدی استضعاف است؛ پدیده‌ای که حقوق بنیادین ملت را در ساحت‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و معنوی هدف قرار می‌دهد. در اندیشه امام خامنه‌ای، رهایی از این وضعیت یک فرآیند جامع‌انسان‌سازی است که از کوچک‌ترین واحد اجتماعی یعنی خانواده آغاز می‌شود. خانواده به مثابه کارگاه تربیت انسان تراز انقلاب، مهم‌ترین سد دفاعی در برابر نفوذ نرم دشمن و بستر پرورش نسل مقاوم است. پژوهش حاضر با رویکردی تحلیلی-توصیفی و با استفاده از منابع مکتوب و بیانات رهبری، نشان می‌دهد که تثبیت بنیان‌های خانواده، تربیت نسلی مؤمن و انقلابی، و تقویت پیوندهای خانوادگی، پیش‌شرط اساسی برای مقاومت جمعی در برابر سلطه بیگانگان و تحقق عدالت اجتماعی است. پس با تبیین ارتباط تنگاتنگ میان ساختار خانواده، ابعاد استضعاف و تحقق حقوق ملت روشن می‌سازد که استضعاف نه یک پدیده منفرد، بلکه یک شبکه به هم پیوسته از وابستگی‌هاست که نقطه عزیمت رهایی از آن خانواده است. یافته‌ها حاکی از آن است که تقویت بنیان خانواده، هم مصونیت فرهنگی و معنوی را ارتقاء می‌دهد و هم استقلال سیاسی و عدالت اجتماعی را در نسل‌های آینده تضمین کرده، مسیر تحقق حقوق ملت را هموار می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

خانواده، استضعاف، حقوق ملت، امام خامنه‌ای، تهاجم فرهنگی، اقتدار ملی، هویت فرهنگی.

۱. sarfi@alzahra.ac.ir

مبانی فقهی دیدگاه رهبر معظم انقلاب درباره حریم خصوصی معنوی و تطبیق با نظریه‌های غربی

علی جعفری^۱

دانشیار گروه فقه و حقوق دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

حریم خصوصی معنوی در مقابل حریم خصوصی مادی (فیزیکی و جسمانی) مطرح می‌شود و ناظر به حریم خصوصی داده‌ها و اطلاعات و حریم خصوصی ارتباطات است. مقام معظم رهبری نقض حریم خصوصی معنوی را صرف نظر از اینکه صدق عنوان تجسس بکند یا نه حرام میدانند و در این مقاله دیدگاه ایشان و مبانی فقهی آن بررسی می‌شود. هم‌چنین دیدگاه ایشان با نظریه‌های مطرح در غرب در حوزه حریم خصوصی معنوی مانند نظریه مرگ حریم خصوصی یا مال انگاری حریم خصوصی تطبیق داده می‌شود و تفاوت‌ها و امتیازات دیدگاه فقهی ایشان بر آن نظریات بررسی می‌شود. حمایت از حریم خصوصی معنوی، محصول کنوانسیون‌های حقوق بشری غرب نیست و با بررسی کتاب و سنت بطلان این تصور محرز می‌شود. روایات و قواعد فقهی متعددی وجود دارد که می‌توان با تبیین آنها مبانی فقهی دیدگاه مقام معظم رهبری در مورد حریم خصوصی معنوی را بیان کرد. از جمله نتایج این پژوهش رد نظریه مرگ حریم خصوصی معنوی و رد نظریه مال انگاری حریم خصوصی معنوی بر اساس دیدگاه معظم له است.

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی معنوی، آیت الله خامنه‌ای، تجسس، نظریه مرگ حریم خصوصی اطلاعات، نظریه مال انگاری حریم خصوصی.

۱. alijafari@ut.ac.ir

مفهوم و مبانی چارچوب‌های حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با دیگر نظام‌های حقوقی

علی صالحی فارسانی^۱

استادیار گروه علوم سیاسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

... ■ چکیده

این مقاله پژوهشی به بررسی مفهوم، مبانی و چارچوب‌های حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد و سپس رویکرد این نظام را با نظام‌های حقوقی غربی (لیبرال-دموکراتیک) و برخی کشورهای اسلامی دیگر مقایسه می‌کند. در بخش نخست، ضمن تبیین برداشت‌های اسلامی از حق و آزادی و تأکید بر مفهوم «آزادی‌های مشروع»، مبانی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در این زمینه تحلیل شده و مصادیق گوناگون حقوق ملت در حوزه‌های مدنی-سیاسی، اقتصادی-اجتماعی، فرهنگی و قضایی مورد بررسی قرار می‌گیرند. همچنین، چارچوب‌ها و محدودیت‌های این آزادی‌ها بر اساس موازین اسلامی و قوانین داخلی تبیین می‌گردد. بخش دوم به مقایسه تطبیقی این مفاهیم با نظام‌های حقوقی غربی، با تمرکز بر مبانی فلسفی، مصادیق آزادی‌ها و دلایل محدودیت‌ها، اختصاص دارد. علاوه بر این، رویکرد برخی کشورهای اسلامی منتخب به حقوق ملت و آزادی‌ها مورد بررسی تطبیقی قرار می‌گیرد. بخش سوم به چالش‌های نظری و عملی موجود در تبیین و اجرای حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در ایران و همچنین چشم‌اندازهای ارتقاء و تضمین آن‌ها پرداخته و در نهایت، نتیجه‌گیری، یافته‌های اصلی مقاله را خلاصه کرده و بر ضرورت ادامه پژوهش‌های تطبیقی تأکید می‌کند.

۱. ali_salehi62@ut.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، حقوق بشر، نظام‌های حقوقی غربی، نظام‌های حقوقی اسلامی، حقوق تطبیقی.

آزادی‌های اساسی مردم و اهداف آن در اندیشه‌های امام خامنه‌ای (حفظ الله تعالی)

آبتین امیری^۱

هیئت علمی رشته حقوق دانشگاه پیام نور استان هرمزگان

محمد باران زهی

هیئت علمی رشته حقوق دانشگاه آزاد سراوان

... ■ چکیده

آزادی اندیشه؛ بیان اصول حقوق ملت از مفاهیم مطروحه در اسلام است که در اندیشه رهبران نسل اول انقلاب اسلامی ایران نمود یافته است. در این راستا بررسی اندیشه و سخنان امام خامنه‌ای به عنوان بخشی از تاریخ زنده انقلاب اسلامی می‌تواند تثبیت‌کننده جایگاه حقوق اساسی ملت و آزادی‌های آن در دنیای مدرن باشد و در ادامه مرزبندی‌های حقوق سیاسی و آزادی مورد نظر اسلام و مکتب لیبرالیزم را مشخص کند.

این مقاله که بصورت تحلیلی تهیه شده است؛ به بیان اندیشه‌های امام خامنه‌ای و نظرات ایشان در خصوص حقوق ملت و آزادی‌های عمومی مثل حق انتقاد و آزادی بیان می‌پردازد. بعد از تجزیه و تحلیل این اندیشه‌ها این نتیجه حاصل شده است که نظرات امام خامنه‌ای در خصوص آزادی‌های اساسی مردم ریشه در منابع اصیل اسلامی دارد و در این اندیشه توجه به اهداف و نتیجه آزادی در بعد اخلاق و انسان‌سازی خیلی مهم است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی بیان، حق انتقاد، اهداف متعالی، اخلاق

۱. amiri1354@pnu.ac.ir

کاربست دوگانه حقوق بشردوستانه در نظام بین‌الملل: تحلیلی انتقادی بر اساس دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

محمد جواد مولوی^۱

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

سید فواد علوی

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش به تحلیل انتقادی و عمیق پدیده «استاندارد دوگانه» در کاربست اصول بنیادین حقوق بشردوستانه بین‌المللی از منظر اندیشه سیاسی و فقهی آیت‌الله خامنه‌ای می‌پردازد. در حالی که اصولی چون تفکیک، محدودیت و عدم تبعیض به عنوان هنجارهای جهان‌شمول و محصول خرد جمعی بشریت پذیرفته شده‌اند، این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی استدلال می‌کند که از دیدگاه رهبر جمهوری اسلامی ایران، این اصول به صورت سیستماتیک و ساختاری توسط قدرت‌های بزرگ جهانی، به ویژه ایالات متحده آمریکا، به ابزاری برای پیشبرد منافع ژئوپلیتیک و تثبیت هژمونی تبدیل شده و به صورت گزینشی و سیاسی به کار گرفته می‌شوند. این رویکرد، بحران مشروعیت عمیقی را برای کل نظام حقوق بین‌الملل ایجاد کرده است. این تحقیق با استناد موشکافانه به بیانات، مواضع، نامه‌ها و استفتائات ایشان، مصادیق بارز این کاربست دوگانه را در بحران‌های برجسته بین‌المللی نظیر فلسطین و یمن و واکنش متفاوت به بحران اوکراین مورد واکاوی قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، ریشه این دوگانگی نه در ضعف یا نقص هنجارهای حقوقی، بلکه در مبانی معرفتی و هستی‌شناختی نظام سلطه (ماتریالیسم فلسفی، فقدان معنویت، اصالت منفعت

۱. javadmolavi044@gmail.com

و قدرت محوری) و ساختار ناعادلانه نهادهای بین‌المللی (به ویژه حق وتو در شورای امنیت) نهفته است. ایشان در مقابل این رویکرد ابزاری و پوزیتیویستی، یک پارادایم تکلیف‌محور و مبتنی بر کرامت ذاتی انسان را به عنوان بدیل ارائه می‌دهند که ضمانت اجرای درونی و اخلاقی برای پایبندی بی‌قید و شرط به حقوق بشردوستانه فراهم می‌آورد و فارغ از هویت دوست یا دشمن، لازم‌الاجراست.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، تحلیل انتقادی، جهان‌بینی توحیدی، حقوق بشردوستانه، فقه سیاسی، قدرت‌های بزرگ، کرامت انسانی، نظام سلطه.

تقابل مبانی دینی و سکولار در تعریف حقوق بشر با محوریت اندیشه رهبری

عبدالحکیم سلیمی^۱

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی‌العالمیه؛

... ■ چکیده

حقوق بشر همزاد تاریخی انسان و جامعه انسانی است. تعریف جامع یا ناقص حقوق بشر بازنمای مستقیم مبانی است. تحلیل تطبیقی مبانی دینی و سکولار در تعریف حقوق بشر با محوریت اندیشه رهبری، در جایگاه ولایت امر و امامت امت، اعلم به احکام و موضوعات فقهی و مسائل سیاسی-اجتماعی، مورد اهتمام این پژوهش است. مسئله اصلی، طرز تلقی از دین و دنیا، نوع رابطه انسان با خدا و ارتباط حقوق بشر با دین است. برآمد پژوهش بیانگر اصالت خدا در نظام آفرینش، لزوم ارتباط عمیق انسان با خدا، پیوند دنیا و آخرت، رابطه حقوق بشر با دین در آموزه دین و منظومه فکری رهبری است. در این، انسان آفریده الهی، موجودی دو ساحتی، برخوردار از کرامت اعطایی، وابسته به خدا و سیرکننده به سمت خالق هستی است. سکولاریسم با رویکرد اومانستی (اصالت انسان) و نگرش این جهانی، انسان را موجود مادی، تک ساحتی، مستقل از خالق پنداشته، رابطه انسان با خدا و حقوق بشر با دین را کاملاً نفی می‌کند. از پیامدهای آشکار تقابل مبانی دینی و سکولار با محوریت اندیشه رهبری، پدیداری حقوق بشری دینی دارای قلمرو گسترده و حقوق بشر سکولار محدود به دنیا است.

کلیدواژه‌ها

اومانیسیم، اندیشه رهبری، توحید، حقوق بشر، دین، سکولاریسم، مبانی

۱. a.hakimsalimi@gmail.com

حدود و محدودیت‌های اخلاقی و اجتماعی آزادی بیان از دیدگاه قرآن

نسرين علوی نیا^۱

گروه حقوق، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران.

مصطفی رفیعی زین آبادی

گروه حقوق، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران

... ■ چکیده

این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی و با ابزار کتابخانه‌ای به بررسی حدود و محدودیت‌های اخلاقی و اجتماعی آزادی بیان از دیدگاه قرآن می‌پردازد. آزادی به معنی رهایی، نفی اجبار، فقدان منع و جلوگیری است. در اسلام قواعد و مبانی‌ای وجود دارد که تایید کننده آزادی عقیده و بیان است و تاکید بسیار بر تعقل و تفکر، تصریح بر این دارد که اکراهی در انتخاب دین وجود ندارد. قرآن تنها برای خواندن نیست بلکه مردم را به اندیشه در آفرینش هدایت می‌کند هر مکتبی که ایمان و اعتقاد به خود نداشته باشد، جلوی آزادی اندیشه و بیان را می‌گیرد چرا که از هرج و مرج می‌هراسد، پس راه اندیشه صحیح را مسدود می‌کند. با تأمل در محدودیت‌های مختلف آزادی بیان می‌توان آنها را به دو دسته محدودیت‌های اخلاقی و محدودیت‌های اجتماعی و سیاسی تقسیم کرد. از محدودیت‌های اخلاقی می‌توان به هتک حرمت اشخاص، توهین به مقدسات دیگران، افشای اسرار و شایعه پراکنی اشاره کرد. از محدودیت‌های اجتماعی و سیاسی نیز می‌توان گمراه کردن دیگران، ارتداد، جهل، ظن و گمان و نداشتن روحیه حقیقت‌گرایی، غفلت و پیروی از هوای نفس را نام برد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، آزادی بیان، اندیشه، بیان، قرآن کریم.

۱. na.alavinia@yahoo.com

شناسایی و تبیین مولفه‌های حقوق مردم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

سیداصغر جعفری^۱

دانشیار، گروه حقوق و روابط بین‌الملل، دانشگاه صنعتی مالک اشتر، تهران، ایران

... ■ چکیده

حقوق مردم، از ارکان اساسی هر نظام سیاسی و اجتماعی است که در شکل قانون اساسی متبلور می‌شود. در اسلام، این حقوق بر پایه آموزه‌های دینی استوار است و هدف از آن ایجاد جامعه‌ای عادلانه، امن و با کرامت برای همه افراد است. امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، رهبر معظم انقلاب اسلامی، با استناد به آموزه‌های دینی و با توجه به شرایط و نیازهای جامعه، به تبیین و ترویج حقوق مردم پرداخته‌اند. از این رو، پژوهش حاضر به دنبال آن است که با کنکاش عمیق در بیانات، مواضع و رهنمودهای امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، مولفه‌های بنیادین حقوق مردم را شناسایی و تبیین نماید. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و به لحاظ ماهیت کیفی و از منظر روش گردآوری اطلاعات، توصیفی-تحلیلی است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حقوق مردم از دیدگاه امام خامنه‌ای، دارای چندین مولفه است که عبارتند از حق برابری و عدم تبعیض، حق حاکمیت قانون در جامعه، حق امنیت، حق برخورداری از رفاه اجتماعی، حق برخورداری از آموزش، حق آزادی و حق بر محیط زیست سالم.

کلیدواژه‌ها

حقوق، حقوق مردم، قانون اساسی، حقوق بشر، اسلام.

حقوق زنان در آیه ۱۵ سوره نساء از منظر مقام معظم رهبری: تأملی بر عدالت، کرامت و اثبات جرم

زهره رضایی^۱

پژوهشگر علوم قرآن و حدیث، دانشکده مطالعات تطبیقی قرآن کریم، دانشگاه علوم معارف

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی و تحلیل حقوق زنان در پرتو آیه ۱۵ سوره نساء، با تمرکز بر دیدگاه مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه‌ای، می‌پردازد. آیه مذکور، در باب اثبات برخی جرایم، قواعد سخت‌گیرانه‌ای را بیان می‌دارد که هدف آن حفظ آبرو و جلوگیری از ظلم است. مقاله ابتدا به شرح و تفسیر آیه ۱۵ نساء و قواعد سخت‌گیرانه اثبات جرم در اسلام و ارتباط آن با حفظ حقوق زنان پرداخته و سپس دیدگاه جامع مقام معظم رهبری درباره کرامت زنان و لزوم درک حکمت احکام شرعی را تبیین می‌کند. در نهایت، با تلفیق این دو رویکرد، راهکاری برای دستیابی به یک رویه قضایی و اجتماعی عدالت‌محور ارائه می‌دهد که هم حافظ نظم و امنیت جامعه است و هم از حقوق و کرامت زنان حفاظت می‌کند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که تفسیر روشن‌بینانه آیه در پرتو آموزه‌های رهبری، می‌تواند به اجرای عادلانه‌تر احکام و ارتقای جایگاه زنان در جامعه کمک نماید.

کلیدواژه‌ها

حقوق زنان، آیه ۱۵ سوره نساء، مقام معظم رهبری، اثبات جرم، کرامت زن، عدالت قضایی، فقه اسلامی، تفسیر قرآن.

۱. Zohrerezaei8037@gmail.com

مقایسه حقوق کیفری ایران با منشور حقوق بشر سازمان ملل

عبدالحمید فرزانه^۱

دانشیار گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی،

دانشگاه آزاد اسلامی شیراز، شیراز، ایران

محمد نبی تاجداری

دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق،

دانشگاه آزاد اسلامی شیراز، شیراز، ایران

... ■ چکیده

بشر همواره به دنبال رسیدن به یک خرد جمعی، برای حفظ حقوق ذاتی افراد بوده و غالباً سعی شده با اتکا به عقل بشر مقرردهایی برای حفظ حقوق بشر تعریف شود. آخرین نمونه از این اصطلاحاً نوآوری‌های حقوق بشری، منشور جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۷۶ بود که داعیه داران حقوق بشر سعی داشتند تمام کشورها را تابع مقررات این منشور نمایند و از طریق فشار افکار عمومی جوامع بین‌المللی سعی در همراه کردن این کشورهایی شد که جریان ادغام نمی‌شدند. کشور ما نیز به دلیل سبقه مذهبی و فرهنگی در مقابل ذوب شدن در این فرهنگ جهانی مقاومت نمود، اما متأسفانه همواره افرادی با تفکری لیبرال سعی در ادغام کامل فرهنگ اسلامی و ایرانی در فرهنگ غربی و زدودن رنگ و بوی اسلام از قوانین ما را داشته‌اند در این مقاله سعی بر این شده با بررسی تطبیقی نظام حقوق کیفری ایران و منشور جهانی حقوق بشر به این سوال پاسخ داده شود که آیا پیوستن به نظام جهانی و تبعیت کامل از قوانین حقوق بشری غرب، پاسخگوی تمام نیازهای حقوقی جامعه ما و به طور کلی جوامع دیگر خواهد بود در این مقاله با استفاده از روش تحقیق بنیادین و تحلیلی این نتیجه حاصل شده که نقص نسبی و نقص

۱. ab.farzaneh@iau.ac.ir

مطلق دانش بشر همواره مانع بزرگی بر سر راه دستیابی به قوانین جهان شمول برای سعادت و رستگاری اشخاص بوده و بدون تمسک به مبانی الهی ره به جایی نخواهد برد.

کلیدواژه‌ها

منشور حقوق بشر- حقوق کیفری ایران- نقص نسبی- نقص مطلق- فرهنگ اسلامی

حق الناس بودن آرای مردم از دیدگاه مقام معظم رهبری و نقش آن در تثبیت مردم سالاری دینی

عبدالحمید فرزانه^۱

دانشیار گروه الهیات و معارف اسلامی واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز ایران؛

ندا رستگاران

گروه الهیات و معارف اسلامی واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز ایران؛

... ■ چکیده

در نظام جمهوری اسلامی ایران، انتخابات به عنوان مهم‌ترین ابزار مشارکت عموم از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. مقام معظم رهبری در بیانات خود بر این امر تأکید کرده‌اند؛ تأکیدی که نه فقط بعد اخلاقی و شرعی دارد، بلکه در بطن خود ابعاد حقوقی و قانونی را نیز در بر می‌گیرد. این پژوهش با رویکرد تحلیلی-توصیفی، به بررسی مساله حق الناس بودن رأی مردم از دیدگاه مقام معظم رهبری و بازتاب آن در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. ابتدا به تبیین مردم سالاری دینی از منظر ایشان و مبانی نظری آن و نیز جایگاه انتخابات در تثبیت مشروعیت نظام پرداخته شده و سپس ابعاد فقهی، حقوقی مفهوم مذکور واکاوی شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد انتخابات ماهیتی حقی تکلیفی دارد که حق الناس بودن آراء مردم، فارغ از گرایش‌های سیاسی، یک اصل غیرقابل اغماض در گفتمان مقام معظم رهبری است که رعایت دقیق آن، ضامن سلامت و پایداری نظام سیاسی خواهد بود.

کلیدواژه‌ها

حق الناس، مقام معظم رهبری، انتخابات، مردم سالاری دینی، حقوق اساسی ایران.

۱. ab.farzaneh@iau.ac.ir

تحلیل معیار اخلاق هنجاری و تأثیر آن بر آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای^۱ (مدظله)

مجید هدایت شده^۱

... ■ چکیده

به جهت تنظیم نظامات موجود در جامعه، شایسته است که نظریه اخلاقی بنیادینی بر مبنای نظام فکری رهبر معظم انقلاب، به عنوان راهبر جامعه تعریف شود. با بررسی بیانات، نامه ها، پیام ها و دیگر منشورات اخلاقی موجود از رهبری انقلاب به عنوان منابع این تحقیق، به این نکته پی می‌بریم که معیار اخلاقی از دیدگاه ایشان، واجد خصوصیات متفاوت از معیارهای رایج اخلاق هنجاری است. تنوع و تکثر در معیار، متناسب با وسع و توانمندی فاعل اخلاقی و همچنین وجود مراتب در معرفی معیار اخلاقی به مخاطبین، از جمله این ویژگی هاست. با عنایت به خصوصیات مطرح شده، می‌توان معیار «حق» را معیار اخلاق هنجاری مورد نظر رهبری دانست که بر طبق آن، هر کس متناسب با وسع و میزان رشد یافتگی اخلاقی خود، معیاری از معیارهای اخلاق هنجاری رایج را اخذ کرده و بر طبق آن عمل خواهد کرد. یکی از حوزه های اثرگذاری این معیار اخلاقی، تأثیر آن بر آزادی های مشروع است. از دیدگاه رهبری انقلاب، آزادی مشروع در نظام اسلامی، قیدی منبعث از وحی و عقل بوده و آنچه جهت پیشبرد اهداف جامعه تعریف می‌شود، طیفی از آزادی های مشروع است که حداقل آن، قوانینی جهت اداره جامعه در بستر سود حداکثری در چارچوب باید ها و نبایدهای دینی و عقلی است. طبق نظر ایشان، به این میزان نیز نباید اکتفا کرد و امکان توسعه نوع و میزان آزادی در سطوح مختلف وجود داشته که تابعی از وسع طبقات گوناگون جامعه است.

۱. mohtadi113@gmail.com

کلیدواژه‌ها

معیار فعل اخلاقی، وسع فاعل، نظریه‌های اخلاق هنجاری، معیار حق، آزادی مشروع، رهبر انقلاب اسلامی.

مبانی فقهی-حقوقی آزادی بیان در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) و الزامات تضمین آن در نظام جمهوری اسلامی ایران

علیرضا گرامی^۱

پژوهشگر حقوق-حقوق ثبتی، دانشکده مدیریت و خدمات اجتماعی،
دانشگاه علمی کاربردی، واحد شبستر،

... ■ چکیده

آزادی بیان به عنوان یکی از ارکان مهم حقوق شهروندی و آزادی‌های عمومی، در نظام جمهوری اسلامی ایران ذیل چارچوب‌های اسلامی تعریف و تبیین می‌شود. اندیشه فقهی-حقوقی مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)، به عنوان یکی از اصلی‌ترین مراجع تفسیر قانون اساسی و شریعت، نقش بسزایی در تبیین مبانی و حدود این آزادی دارد. این پژوهش با هدف تبیین مبانی فقهی و حقوقی آزادی بیان از منظر ایشان و استخراج الزامات نهادی و قانونی لازم برای تضمین عملی آن در جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. سؤال اصلی تحقیق بر شناسایی این مبانی و الزامات متمرکز است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای بیانات، مکتوبات و استفتائات معظم‌له گردآوری شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد مبانی فقهی این آزادی در اندیشه ایشان، شامل اصل امر به معروف و نهی از منکر، اصل النصیحة لائمة المسلمين، نفی استکبار و حمایت از مستضعفان، و حاکمیت صالحان است. مبانی حقوقی نیز عمدتاً در اصول ۲۴، ۹، ۸ و ۱۵۶ قانون اساسی ریشه دارد. تضمین این آزادی مستلزم الزاماتی چون تصویب قوانین شفاف و غیرسلیقه‌ای، استقلال قوه قضائیه، ارتقای سواد رسانه‌ای و ایجاد بسترهای امن برای نقد سازنده و دلسوزانه است.

۱. l62261438@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، مبانی فقهی، الزامات حقوقی، جمهوری اسلامی ایران.

تحول گفتمان آزادی سیاسی در ایران معاصر: از مشروطه تا جمهوری اسلامی (از مطالبه‌گری تا احقاق آزادی)

مهدی نادری^۱

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش با بررسی سیر تحول گفتمان آزادی سیاسی در ایران معاصر از دوران مشروطه تا جمهوری اسلامی، به واکاوی چگونگی تبدیل «مطالبه آزادی» به «احقاق آزادی» در چارچوبی نوین پرداخته است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که مفهوم آزادی سیاسی در ایران معاصر همواره در تقابل و تعامل با سه گفتمان اصلی - اسلام‌گرا، ملی‌گرا و غرب‌گرا - قرار داشته و در هر دوره تاریخی بازتعریف شده است. همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در عصر مشروطه، آزادی به عنوان خواست و مطالبه عمومی در مرکز سه گفتمان رقیب قرار گرفت و هر یک بر اساس تفاوت در ادراک دین، سیاست و تجدد، قرائتی خاص از آن ارائه دادند. در دوران پهلوی، با بازتولید استبداد سلطنتی، آزادی‌های سیاسی به شدت محدود شد و آرمان‌های مشروطه سرکوب گردید. با پیروزی انقلاب اسلامی، گفتمان جدیدی شکل گرفت که آزادی سیاسی را در چارچوب «جمهوریت» و «اسلامیت» بازتعریف کرد. قانون اساسی جمهوری اسلامی با به رسمیت شناختن حق رأی، آزادی بیان و تشکیل احزاب، تلاش نمود سازوکارهای نهادی برای تحقق آزادی سیاسی ایجاد کند. در این دوران، از یک سو، برگزاری منظم انتخابات و مشارکت گسترده مردم نشان‌دهنده توجه به خواست عمومی است، و از سوی دیگر، چالش‌هایی نظیر محدودیت‌های نظارتی و ضعف نهادهای حزبی همچنان پابرجاست. در مجموع می‌توان گفت که گفتمان آزادی در ایران معاصر از حالت مطالبه‌گری صرف خارج شده و به سمت

۱. Mahdinaderi35@gmail.com

احقاق تدریجی در قالب چارچوب حق شرعی-مردمی حرکت کرده است. با این حال، برای دستیابی به تحقق کامل آزادی سیاسی، اصلاح ساختارهای حقوقی و تقویت نهادهای مدنی ضروری است. در این راستا، ایجاد تعادل میان آزادی و امنیت در بستر ارزش‌های اسلامی-ملی می‌تواند مسیر تکامل آزادی سیاسی در جمهوری اسلامی را هموار سازد.

کلیدواژه‌ها

آزادی سیاسی، مطالبه‌گری، استبداد، احقاق آزادی، مشروطه، پهلوی، جمهوری اسلامی.

نسبت آزادی‌های مشروع با امنیت ملی؛ تعارض یا تکامل؟ (با تأکید بر دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای)

عرفان صادقی فرا^۱

پژوهشگر درس خارج، حوزه علمیه قم، ایران

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی نسبت آزادی‌های مشروع و امنیت ملی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای می‌پردازد و تلاش می‌کند نشان دهد که این دو رکن، نه در تعارض مطلق، بلکه در تعامل و تکامل یکدیگر هستند. آزادی در اندیشه رهبری حقی الهی و طبیعی است که امکان انتخاب، بیان عقیده، فعالیت اجتماعی و مشارکت سیاسی را برای انسان فراهم می‌کند، اما این آزادی باید در چارچوب قانون اساسی، شریعت اسلامی و مسئولیت اجتماعی تحقق یابد. از سوی دیگر، امنیت ملی مفهومی جامع و چندبعدی است که شامل امنیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، قضایی و فرهنگی می‌شود و تضمین‌کننده استقلال، عزت و اقتدار ملی است. تحلیل مقاله نشان می‌دهد که تعارض‌های ظاهری مانند آزادی رسانه‌ها یا تجمعات ناشی از عدم رعایت ضوابط مشروع است و رهبر انقلاب با رویکرد تکاملی و هم‌افزا پیشنهاد می‌کنند که: آزادی در پرتو امنیت تحقق یابد و امنیت در پرتو آزادی مشروع تقویت شود. کاربست عملی این دیدگاه‌ها در جمهوری اسلامی، با نمونه‌هایی در فضای مجازی، رسانه‌ها، دانشگاه‌ها و انتخابات، نشان می‌دهد که توازن میان آزادی و امنیت قابل تحقق و ضروری برای پیشرفت جامعه است.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع - امنیت ملی - آیت‌الله خامنه‌ای - حکمرانی اسلامی - آزادی و مسئولیت - هم‌افزایی آزادی و امنیت

۱. sadegifar110@gmail.com

مبانی فقهی-حقوقی آزادی بیان در اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای و الزامات تضمین آن در نظام جمهوری اسلامی ایران

علیرضا گرامی^۱

پژوهشگر حقوق، دانشکده مدیریت و خدمات اجتماعی، دانشگاه علمیکاربردی،
واحد شبستر، شبستر، ایران؛

... چکیده

آزادی بیان به عنوان یکی از اساسی‌ترین مؤلفه‌های حقوق شهروندی و آزادی‌های عمومی در نظام‌های حقوقی مدرن شناخته می‌شود. در مردمسالاری دینی نظام جمهوری اسلامی ایران، این آزادی در چارچوبی مشخص و مبتنی بر موازین اسلامی تعریف و تبیین می‌شود. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با گردآوری داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای بیانات، مکتوبات و استفتائات آیت‌الله العظمی خامنه‌ای انجام شده است. سؤال اصلی تحقیق بر شناسایی مبانی فقهی-حقوقی آزادی بیان در اندیشه ایشان و الزامات اجرایی تضمین آن متمرکز است. یافته‌ها نشان می‌دهد مهم‌ترین مبانی فقهی این آزادی از منظر ایشان شامل اصل امر به معروف و نهی از منکر، اصل النصیحة لائمة المسلمین، نفی استکبار و حمایت از مستضعفان و حاکمیت صالحان است. مبانی حقوقی نیز عمدتاً در اصول ۲۴، ۹ و ۸ قانون اساسی ریشه دارد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که تضمین این آزادی مستلزم الزاماتی چون تدوین قوانین شفاف و غیرسلیقه‌ای، استقلال قوه قضائیه، ارتقای سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی و ایجاد بسترهای امن برای نقد سازنده و مسئولانه است.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، مبانی فقهی، الزامات حقوقی، جمهوری اسلامی ایران.

۱. l62261438@gmail.co

تحلیل مفهوم «حق» و «آزادی» در فقه اسلامی و مقایسه با نظام حقوقی انگلستان

امیر احمدی^۱

عضو هیات علمی گروه حقوق دانشگاه پیام نور

حسن الفتی

عضو هیات علمی گروه حقوق دانشگاه پیام نور

... چکیده

مفاهیم «حق» و «آزادی» در نظام‌های حقوقی اسلام و انگلستان، بازتاب‌دهنده دو فلسفه سیاسی متضاد هستند که در منشأ حقوق، ماهیت آزادی و مبانی محدودیت‌ها تفاوت‌های بنیادین دارند و این تفاوت‌ها، پیامدهای متضادی در حکمرانی و تضمین حقوق بشر ایجاد کرده است. هدف این پژوهش، مقایسه تطبیقی ماهیت «حق» و «آزادی» در دو نظام حقوقی اسلام (مبتنی بر وحی و تکلیف) و انگلستان (مبتنی بر عرف و رویه قضایی) و تحلیل پیامدهای این تفاوت‌ها برای حکمرانی و حقوق بشر است. روش پژوهش بر پایه رویکرد تحلیلی-تطبیقی استوار است و با استناد به منابع فقهی، اسناد حقوقی انگلستان و متون نظری انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد در اسلام، «حق» الهی، ثابت و گره‌خورده با تکلیف است و آزادی در چارچوب عبودیت الهی تعریف می‌شود، در حالی که در انگلستان، حقوق عرفی، تکاملی و مبتنی بر رویه قضایی است و آزادی بر پایه خودمختاری فردی و اصل آسیب استوار است. این تفاوت‌ها به نتایج متضادی منجر شده است: اسلام بر ثبات حقوقی و مصلحت جمعی تأکید دارد، در حالی که انگلستان بر انعطاف‌پذیری و فردگرایی متمرکز است. نتیجه‌گیری حاکی از آن است که تفاوت‌های بنیادین در منشأ و ماهیت حقوق، چالش‌های مشترکی ایجاد کرده است: اسلام در تفسیر «مصلحت» و انگلستان در بحران نسبی‌گرایی اخلاقی. گفت‌وگوی انتقادی و

۱. amir.ahmadi@pnu.ac.ir

یادگیری متقابل (استفاده از انعطاف‌پذیری انگلستان در اسلام و بهره‌گیری از ثابت‌های اخلاقی اسلام در انگلستان) می‌تواند راهکاری برای پاسخ به چالش‌های معاصر حقوق بشر باشد.

کلیدواژه‌ها

حق، آزادی، حقوق اسلام، کامن‌لا، حاکمیت قانون، مصلحت جمعی، اصل آسیب.

حقوق ملت به عنوان هویت جمعی

ثمینة بهادری جهرمی^۱

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، فارس، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت به عنوان هویت جمعی، در نظام جمهوری اسلامی ایران، مجموعه‌ای از حقوق سیاسی، فرهنگی و اقتصادی است که فراتر از حقوق فردی، به حفظ و تحکیم انسجام ملی و امنیت کشور توجه دارد. این حقوق شامل حق استقلال سیاسی، فرهنگی و اقتصادی، پاسداشت هویت ایرانی-اسلامی انقلابی و میراث فرهنگی، دفاع از تمامیت ارضی و منافع ملی و بهره‌مندی از فناوری‌های برتر و سالم است. تحقق و تقویت این حقوق نیازمند سازوکارهای حقوقی، نهادی و فرهنگی قوی است که بتوانند در برابر تهدیدات نوین جهانی و منطقه‌ای از هویت جمعی ملت ایران محافظت کنند. این ساختار حقوقی و فرهنگی، نه تنها ضامن بقا و پویایی جامعه ایرانی است، بلکه زمینه‌ساز توسعه پایدار، عدالت اجتماعی و استقلال واقعی کشور می‌باشد. مطالعه حاضر با تحلیل ابعاد مختلف این حقوق، چالش‌ها و فرصت‌های موجود و ارائه راهکارهای عملی، نقش اساسی حقوق ملت به عنوان رکن هویت جمعی را در تضمین امنیت و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران تبیین می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، هویت جمعی، جمهوری اسلامی ایران، میراث فرهنگی، تمامیت ارضی

۱. saminbahadori.jahromi@iau.ac.ir

صیانت از آزادی مشروع از منظر آیت الله العظمی خامنه‌ای با نگاهی تطبیقی به دیگر جوامع

حسن سلطانی^۱

دانشیار گروه مدیریت، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

ژیلا عباسی^۲

مدرس گروه روانشناسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

... ■ چکیده

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان میثاق ملی و عالی‌ترین سند حقوقی کشور، در عین پایبندی به اصول اسلامی، به طور گسترده به موضوع آزادی و حقوق ملت پرداخته است. حقوق ملت و آزادی‌های مشروع به عنوان هسته مرکزی رابطه بین حکومت و شهروندان، در هر نظام حقوقی جایگاهی ویژه دارد. در نظام جمهوری اسلامی ایران، این مفاهیم بر پایه آموزه‌های اسلامی و اصول قانون اساسی تعریف و تدوین شده‌اند و همچنین آزادی به عنوان یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم در اندیشه سیاسی و اجتماعی، همواره مورد بحث و تفسیرهای گوناگون بوده است. آیت اله سید علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، با ارائه تعریفی خاص از «آزادی مشروع»، به تبیین حدود و ثغور آن در چارچوب نظام اسلامی پرداخته است. بنابراین، مقاله حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات، مکتوبات و آرای فقهی آیت اله خامنه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است و در نتیجه از دیدگاه آیت اله خامنه‌ای، آزادی یک حق الهی و انسانی است، اما حق مطلق و بی‌قید و شرط نیست.

۱. Email: Hassan.soltani@iau.ac.ir

۲.

کلیدواژه‌ها

مشروعیت، حمایت، آزادی، جوامع، تطبیقی

مفهوم حق و آزادی در نظام حقوقی اسلام و مقایسه تطبیقی آن با نظام‌های حقوقی غربی و اسناد بین‌المللی حقوق بشر

متین علی عسگری^۱

پژوهشگر جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)،

اصفهان، ایران

نسرین کاملان

پژوهشگر حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اصفهان (واحد خوراسگان)

... ■ چکیده

مفهوم حق و آزادی در نظام حقوقی اسلام بر اساس اصول الهی و انسانی شکل گرفته و چارچوبی جامع برای تعادل میان آزادی‌های فردی و مسئولیت‌های اجتماعی ارائه می‌دهد. این پژوهش به بررسی مبانی نظری حقوق و آزادی‌ها در فقه اسلامی و مقایسه تطبیقی آن با نظام‌های حقوقی غربی و اسناد بین‌المللی حقوق بشر می‌پردازد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و با بهره‌گیری از منابع اسلامی اصیل شامل قرآن، سنت و متون فقهی، همراه با چارچوب‌های حقوقی معاصر انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که فقه اسلامی ضمن شناسایی حقوق اساسی انسان، آن‌ها را در قالب جهان‌بینی توحیدی که بر تعهدات اخلاقی در کنار حقوق تأکید دارد، تبیین می‌کند. یافته‌های کلیدی حاکی از آن است که حقوق اسلامی رویکردی منحصر به فرد برای تعادل میان خودمختاری فردی و هماهنگی اجتماعی ارائه می‌دهد و هم‌گرایی‌ها و واگرایی‌هایی با پارادایم‌های سکولار حقوق بشر دارد.

کلیدواژه‌ها

فقه اسلامی؛ حقوق بشر؛ تحلیل تطبیقی حقوقی؛ آزادی مذهبی؛ حقوق بین‌الملل

۱. matinaliasgari23aa@gmail.com

دلالت‌های منظومه فکری مقام معظم رهبری در تکامل و توسعه ادبیات حقوق بشر

سید محسن قائمی خرق^۱

(استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم و مدیرگروه فقه حقوق بشر مرکز فقهی
ائمه اطهار علیهم السلام، عضو هیات علمی گروه حقوق بشر و محیط زیست، دانشکده حقوق،
دانشگاه شهید بهشتی^(۲) تهران)

... ■ چکیده

حقوق بشر به عنوان مجموعه‌ای از اصول که به دنبال حفظ کرامت انسانی و تضمین حقوق اساسی افراد است، همواره از جایگاه ویژه‌ای در مباحث سیاسی، اجتماعی و حقوقی برخوردار بوده است. در این میان، واکاوی نقش رهبران و شخصیت‌های سیاسی در ترویج، توسعه و یا تحدید این حقوق، امری حائز اهمیت است. مقام معظم رهبری، از سال ۱۳۶۸ تاکنون نقش مهمی در سیاست‌گذاری‌ها و مواضع رسمی کشور در خصوص حقوق بشر ایفا کرده‌اند. بررسی این نقش نیازمند توجه به ابعاد مختلفی از جمله دیدگاه‌های نظری، مواضع عملی، عملکرد در عرصه بین‌المللی و تأثیرات داخلی و خارجی است. به هر روی، نقطه کانونی دستاورد این نوشتار توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، آن است که رهبری معظم انقلاب اسلامی، رویکرد توامان «نقد حقوق بین‌المللی بشر» (در سطح مبانی و موازین و نیز اجرای آن) و «تکامل و توسعه حقوق بشر» را در پیش گرفته که در مقابل رویکردهای بدبینانه/نفی مطلق «حقوق بشر» و یکسره انگاری تقابل و تضاد آن با تعالیم اسلامی یا برتری انگاری و تفوق‌دهی این منظومه (خواه به اصالت یا از روی اضطرار و فهم ثانوی اجتهاد فقهی) بر مفاهیم اسلامی است. در واقع، استناد رهبری به «مفاهیم شریف حقوق بشر»، ذیل این تفهم، نمی‌تواند از باب «مقاصه نوعیه» یا به عبارت مشهورتر «الزام خصم به معتقداتش» باشد. رویکرد مقام معظم رهبری به

۱. m.ghaemi313@gmail.com

حقوق بشر، نخست، نفی حقوق بشر فردگرا، منفعت‌بنیاد- به مثابه ابزاری در دست قدرت‌های بزرگ برای پیشبرد منافع سیاسی و تحمیل ارزش‌های خود به سایر کشورها- و متأثر و متأخر از سیاست، است. همچنانکه بخش عمده‌ای از این ادبیات، معطوف به ساختارهای بین‌المللی است؛ از جمله منسوخ و کهنه، غیرمنطقی، ناعادلانه و غیردموکراتیک دانستن ساختار شورای امنیت. اما وجه دوم و نوآورانه و مغفول در سیره قولی و فعلی رهبری، «توسعه و تکامل» ادبیات حقوق بشر در حوزه اصول حقوق بشر و ساختارهای حمایت از حقوق بشر است. ویژگی‌های اساسی این وجوه نوآورانه، همانند تکیه ایشان بر حق‌های مصطلح و موجود، مطالبه غیرموردی، فراملی و غیراقتضائی حقوق بشر بوده و مهمتر اینکه، دوگانه «حقوق بشر در نظر» و «حقوق بشر در رویه» را درنور دیده است؛ چه آنکه مناشئ ادبیات طرح شده در این نوشتار، تنها کلام رهبری نبوده و سیره حکمرانی ایشان نیز مورد توجه قرار گرفته و از این رو، فواصل همیشگی میان «پراگماتیسم» و «نظریه‌پردازی» حقوق بشر در آن، پیش حل شده است.

کلیدواژه‌ها

منظومه فکری مقام معظم رهبری، حقوق بین‌المللی بشر، تکامل و توسعه حقوق بشر، حقوق و آزادی‌های مشروع

آزادی ملت در انتخاب غلط و وظایف حاکمیت اسلامی در قبال آن با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری

محمد حسین کاظمی رنانی^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی مؤسسه علمی و پژوهشی امام خمینی^۲

... ■ چکیده

این پژوهش با تکیه بر مبانی اندیشه اسلامی و به‌ویژه دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، به بررسی مفهوم «آزادی ملت در انتخاب غلط» و وظایف حاکمیت اسلامی در برابر آن می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که هرچند مردم در چارچوب مردم‌سالاری دینی حق دارند آزادانه انتخاب کنند و لو اینکه آن تصمیم خطا باشد، اما حکومت اسلامی موظف به پیروی مطلق از این انتخاب‌ها نیست. بلکه رسالت اصلی حاکمیت، هدایت، روشنگری و تبیین معیارهای صحیح است. از این منظر، انتخاب غلط بخشی از فرآیند تربیت سیاسی ملت تلقی می‌شود که می‌تواند به تقویت مسئولیت‌پذیری عمومی بینجامد. با این حال، آزادی انتخاب محدود به سه مرز اساسی است: رعایت شریعت و قانون، هماهنگی با اخلاق و ارزش‌های الهی، و صیانت از موجودیت نظام اسلامی. بدین ترتیب، در اندیشه رهبری آزادی و هدایت دو روی یک حقیقت‌اند: ملت آزادند که حتی خطا کنند، ولی حاکمیت نمی‌تواند در برابر آن منفعل باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی انتخاب، انتخاب غلط، مقام معظم رهبری، حاکمیت اسلامی، مردم‌سالاری دینی

۱. mmhkazemi1369@gmail.com

اندیشه‌های مقام معظم رهبری و نظام عدالت کیفری ایران

حسین علی مرادلو^۱

پژوهشگر حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

... ■ چکیده

اصل برائت به عنوان یکی از اصول بنیادین حقوق کیفری و دادرسی عادلانه، نقشی محوری در تضمین حقوق ملت و صیانت از آزادی‌های مشروع دارد. این اصل نه تنها در اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی ایران به ویژه اصل ۳۷ قانون اساسی مورد تأکید است، بلکه در اندیشه‌های مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. معظم‌له بر رعایت کرامت انسانی، اعتماد به نظام قضایی و پرهیز از تعرض بی مورد به آزادی‌های فردی تأکید کرده و اصل برائت را معیار تحقق عدالت دانسته‌اند. پرسش اصلی مقاله آن است که اصل برائت در پرتو اندیشه‌های مقام معظم رهبری چه جایگاهی در تضمین آزادی‌های مشروع شهروندان در نظام عدالت کیفری ایران دارد و چگونه می‌توان اجرای آن را تقویت کرد؟ پژوهش با روش کتابخانه‌ای و توصیفی - تحلیلی انجام شده و نتایج نشان می‌دهد تقویت فرهنگ قضایی مبتنی بر اصل برائت، بازنگری در برخی مقررات و توجه به آموزه‌های رهبری درباره کرامت انسان، می‌تواند به ارتقای تضمین آزادی‌های مشروع در نظام عدالت کیفری ایران بیانجامد.

کلیدواژه‌ها

اصل برائت، آزادی‌های مشروع، حقوق ملت، مقام معظم رهبری، نظام عدالت کیفری ایران

۱. moradlohossein@gmail.com

رویکرد دیالوگی حق کرامت در قانون اساسی: تأملی بر اندیشه‌های رهبری

فاطمه کبری فرهادی مجد^۱

... ■ چکیده

بازخوانی حق کرامت انسانی نقش محوری در ارتقای کارآمدی سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و تقویت حکمرانی انسانی ایفا می‌کند. پرسش اصلی پژوهش این است که چگونه می‌توان با تکیه بر تعامل میان آموزه‌های فقهی و عقلانیت مدرن، تفسیری جامع و مؤثر از کرامت انسانی ارائه داد. یکی از چالش‌های اساسی در این مسیر، فقدان چارچوبی تلفیقی است که هم وفادار به مبانی الهی باشد و هم امکان بهره‌گیری از دستاوردهای حقوق عمومی نوین را فراهم کند. این پژوهش با رویکردی دیالوگی و مبتنی بر گفت‌وگو، تلاش دارد مفهوم کرامت را در پرتو بیانات مقام معظم رهبری تحلیل کند. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی است و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای و تحلیل محتوای اصول قانون اساسی سامان یافته است.

در این رویکرد، گفت‌وگو فراتر از تبادل کلامی است و به عنوان فرآیندی برای پیوند میان دیدگاه‌های دینی و الزامات معاصر، ایجاد فهم مشترک و تولید برداشت‌های نوآورانه تفسیر می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رویکرد دیالوگی به کرامت انسانی، امکان تفسیر پویاتر و عملی‌تر اصول قانون اساسی را فراهم می‌آورد و انطباق آن با تحولات اجتماعی و سیاسی معاصر را تقویت می‌کند. در نتیجه، کرامت انسانی در این دیدگاه به عنوان مفهومی بدیع و محوری برای سیاست‌گذاری، حکمرانی و توسعه اجتماعی ظهور می‌یابد.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، قانون اساسی، رویکرد دیالوگی، آموزه‌های فقه اسلامی، عقلانیت مدرن

۱. fatemekobra1403@chmail.ir

جمهوریت در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله)

غلامرضا ضابط پور کاری^۱

عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل

سید باقر حسینی

عضو هیات علمی دانشگاه مازندران

... چکیده

نقش مردم در حکومت اسلامی از مباحث مهمی است که هم‌چنان بحث روز است و گذشت زمان غبار کهنه‌گی بر آن ننشاند و از اهمیت آن نکاسته است. با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تشکیل نظام اسلامی اهمیت این موضوع بیش از پیش مورد توجه اندیشمندان قرار گرفت. مطابق این نوشتار دو دیدگاه کلان درباره توجیه دخالت مردم از موضع «مشروعیت» وجود دارد که البته هر کدام تقریرهایی متفاوت دارند. الگوی «تک ساحتی» مشروعیت و الگوی «چند ساحتی» مشروعیت که اولی ناظر به بعدی از ابعاد حکومت مانند صلاحیت‌های حاکم است و دومی که ناظر به همه ابعاد حکومت از جمله غایات و نیز کارآمدی است. پرسش اساسی مقاله این است که جایگاه مردم در اندیشه‌ی سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای به چه میزان حائز اهمیت است؟ و منظورشان از اصطلاح مشروعیت بخشی مردم چیست؟. در این نوشتار، موضع آیت‌الله خامنه‌ای را می‌توان جزو دسته دوم تقریر کرد که مسئله مشروعیت در یک الگوی چندساحتی و ناظر به ابعاد مختلف حکومتی است. یافته‌های تحقیق می‌گوید در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای مردم دارای نقشی مشروعیت‌زا هستند. ایشان با ارائه یک نظریه چندساحتی مشروعیت، از تقلیل نقش مردم به مقبولیت فراتر رفته و برای آن‌ها در تحقق، تداوم و نظارت بر حکومت نقش مشروعیت بخش قائل هستند. یعنی مردم نه صرفاً بازیگران صحنه

۱. zabetpour@nit.ac.ir

سیاسی، بلکه شریکان فعال، مسئول و تعیین‌کننده سرنوشت حکومت اسلامی هستند. در این الگو مشروعیت الهی از مجرای خواست مردمی متجلی می‌شود.

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه‌ای، جمهوریت، مشروعیت، مردم

اسلام، عدالت و حقوق بشر: سه‌گانه گفتمانی در منویات مقام معظم رهبری

دانیال رضاپور^۱

استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه گیلان

... ■ چکیده

گفتمان مقام معظم رهبری در حوزه حقوق بشر، به عنوان واکنشی آگاهانه به سیطره گفتمان‌های مسلط غربی و شرقی بر ذهنیت فردی و جمعی شکل گرفته است. این گفتمان که عدالت مبتنی بر اصول حقوق بشری اسلام را به عنوان محور اصلی خود برگزیده، توانسته است با انطباق بر نظام معرفتی جامعه اسلامی به موقعیت هژمونیک دست یابد و نظام معنایی متمایزی را در سپهر ذهنی جامعه تثبیت نماید. در این پارادایم، سوژه‌های اجتماعی، جهان پیرامون و پدیدارهای آن را از طریق چارچوب تفسیری این گفتمان معنادار می‌یابند. مکانیسم این معناسازی دوجوهی عمل می‌کند: از یکسو، بر شیوه ادراک کنشگران اجتماعی از واقعیت‌ها تأثیر می‌گذارد و از سوی دیگر، قرائت بدیعی از مفاهیم بنیادین حقوق بشری - شامل حقوق دادرسی، آزادی و حمایت قانونی - ارائه می‌دهد. این بازتعریف‌ها که برآمده از نظام معنایی خاص این گفتمان است، مفاهیم مذکور را در چارچوب ارزش‌های اسلامی بازتولید می‌نماید. با توجه به خاستگاه دینی این گفتمان، پرسش محوری پژوهش حاضر این است: «گفتمان عدالت محور اسلامی چه تأثیری بر جهت‌گیری‌های حقوق بشری مقام معظم رهبری داشته است؟» فرضیه تحقیق بر این مبنا استوار است که گفتمان حقوق بشری در اندیشه رهبری، ساختاری منظومه‌ای دارد که عدالت به عنوان دال مرکزی آن را احاطه کرده و دال‌های شناوری چون آزادی، هم‌زیستی اجتماعی (باهم‌بودگی)، حمایت قانونی و حقوق دادرسی حول آن در گردشند. این ساختار منسجم که در بیانات و مواضع ایشان متبلور شده، عامل اصلی هژمونیک

۱. danyalrezapoor@guilan.ac.ir

شدن این گفتمان در تقابل با سایر روایت‌های حقوق بشری است. این پژوهش بر آن است تا با واکاوی این الگوی گفتمانی، نشان دهد که چگونه این نظام معنایی توانسته است هم در عرصه نظری و هم در حوزه عملی، بدیلی کارآمد در برابر گفتمان‌های مسلط حقوق بشری ارائه دهد و الگویی بومی برای تفسیر مفاهیم حقوق بشری در جامعه اسلامی عرضه نماید.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، عدالت، حقوق بشر، گفتمان،

آزادی‌های مشروع و حقوق ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری

شهریار بیطرف حقیقی^۱

... ■ چکیده

آزادی‌های مشروع آن دسته از آزادی‌های فردی و اجتماعی گفته می‌شود که در چهارچوب قانون اساسی و قوانین خاص مورد اشاره قرار گرفته است و در نظام حقوقی ایران آزادی فردی نوعی از آزادی که توسط دولت تضمین شده است.

هدف از این مقاله بیان حقوق شهروندی آزادی‌های مشروع از منظر و دیدگاه مقام معظم رهبری و قانون اساسی و قانون مجازات اسلامی مورد اشاره قرار گیرد.

نتیجتاً آزادی‌های مشروع تضمین عدالت است و رعایت آن دادرسی بی‌طرفانه نمایان می‌کند و همین موضوع عدم رعایت حقوق شهروندی که مجازات راتحت قالب حبس مقنن برای بالاترین مقامات قضایی و ضابطین دادگستری و افراد مرتبط پرونده در قانون مجازات اسلامی در نظر گرفته است

کلیدواژه‌ها

حق، حقوق شهروندی، آزادی‌های مشروع،

۱. shahriyarahighi74@gmail.com

حقوق شهروندی کرامت محور در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای

محسن مهاجرنیا^۱

دانشیار گروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، قم، ایران

سید ابراهیم معصومی

استادیار گروه معارف اسلامی دانشکده ادبیات و زبان های خارجه دانشگاه کاشان،

کاشان، ایران

محمد مهاجرنیا

کارشناسی ارشد رشته حقوق

... ■ چکیده

حقوق شهروندی کرامت محور، از موضوعات کانونی در فلسفه حقوق و سیاست آیت الله خامنه‌ای است. این رویکرد، کرامت انسان را به دو نوع ذاتی و اکتسابی تقسیم می‌کند. کرامت ذاتی خصلت طبیعی و فطری همزاد با «انسان بودن» است و کرامت اکتسابی حاصل رفتارهای اخلاقی، حق طلبانه، عدالت محوری و تلاش آگاهانه برای تحقق ارزش های والای انسانی است. هر دو نوع مبنای هماهنگ مجموعه‌ای به هم پیوسته از حقوق انسانی و مدنی، قضایی، رفاهی، سیاسی، اجتماعی را سامان می‌دهند که از چهار منبع «حقوق الهی - تشریعی»، «حقوق فطری - تکوینی»، «حقوق طبیعی» و «حقوق قراردادی» سرچشمه می‌گیرند. تلقی مسلم از منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای، آن است که تحقق بنیادهای کرامت با بناهای حقوقی آن، منوط به وجود حاکمیت «دولت کریمه» و مشارکت فعال شهروندان کرامت خواه و حق طلب امکان پذیر است. در این نگاه، همه منابع چهارگانه به صورت مکمل و هم سو عمل می‌کنند. حقوق شهروندی ریشه در طبیعت و فطرت انسانی دارد و وحی تشریعی آن را تأیید و در قراردادهای انسانی مبنای

۱. mohajernia@gmail.com

تعاملات حیات اجتماعی قرار می‌گیرد. وجود دولت کریمه هم در بستر طبیعت و فطرت انسانی نضج گرفته و توسط شریعت و حیانی تثبیت و به وسیله تفاهمات انسانی به مثابه رکن تضمین کرامت و حقوق شهروندان عمل می‌کند. در چارچوب چنین منابع و مبانی‌ای، حیات انسانی بر پایه حقوق و مسئولیت‌های متقابل به جریان می‌افتد. قانون‌مداری، اخلاق محوری، مشارکت در اصلاح امور جامعه و رعایت آداب و حقوق یکدیگر سازوکارهایی برای تحقق چنین فرآیندی هستند. این پژوهش تلاش دارد تا با روش تحلیل محتوا بازسازی نوینی از حقوق شهروندی کرامت پایه در فلسفه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای را گزارش کند.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، فلسفه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق شهروندی

تحلیل تطبیقی جایگاه حقوق زن در اندیشه مقام معظم رهبری و امام خمینی: بررسی آموزه‌های قرآن کریم

محمد مهدی کریمی نیا^۱

استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، نویسنده مسئول،

اکرم جعفری

سطح سه (کارشناسی ارشد) حوزه علمیه خاوران، شهر دزفول استان خوزستان، پژوهشگر
و استاد حوزه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهر دزفول

... ■ چکیده

مقاله حاضر با عنوان «تحلیل تطبیقی جایگاه حقوق زن در اندیشه مقام معظم رهبری و امام خمینی: بررسی آموزه‌های قرآن کریم» به بررسی نظام‌مند و مقایسه‌ای دیدگاه‌های این دو رهبر انقلاب اسلامی در خصوص جایگاه، حقوق و نقش زنان در جامعه می‌پردازد. این پژوهش با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی و با اتکا به داده‌های کتابخانه‌ای و منابع دیجیتال، بیانات و نوشتارهای ایشان را در چارچوبی نظام‌مند مورد واکاوی قرار داده است. برخلاف انتقاد مطرح‌شده مبنی بر گردآوری صرف نقل‌قول‌ها، این تحقیق با تحلیل محتوای کیفی و استخراج مضامین اصلی، به شناسایی و مقایسه سرفصل‌های کلیدی اندیشه هر دو شخصیت پرداخته و وجوه تشابه و تمایز آنها را در مواجهه با مسأله زن تبیین می‌نماید.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اگرچه هر دو رهبر بر کرامت ذاتی زن، نقش محوری او در خانواده به عنوان مادر و همسر، و حق مشارکت فعال وی در عرصه‌های اجتماعی، سیاسی و علمی تأکید دارند، اما در شیوه بیان، اولویت‌بندی و تأکید بر برخی جنبه‌ها تفاوت‌های ظریفی قابل مشاهده است. به عنوان مثال، در حالی که امام خمینی بر «نجات زن از وضعیت

۱. kariminia@quran.ac.com

جاهلیت» و نقش او در «انسان‌سازی» تأکید ویژه‌ای دارند، مقام معظم رهبری به صورت نظام‌مندتری به تبیین «الگوی زن مسلمان» در تقابل با گفتمان فمینیسم غربی و نیز تشریح حقوق متقابل زن و مرد در خانواده در چارچوب فقه اسلامی پرداخته‌اند. این پژوهش با ارائه این تحلیل تطبیقی، گامی فراتر از بازخوانی صرف منابع برداشته و به درک دقیق‌تری از تکامل و تداوم گفتمان زن در اندیشه رهبران جمهوری اسلامی کمک می‌کند.

این مقاله با ساختاری منسجم، به بررسی جایگاه زن در دوران پیش از اسلام، تحول این جایگاه در آموزه‌های قرآن و سیره معصومین^(ع)، و سپس واکاوی هشت مضمون اصلی شامل «زن به عنوان الگوی انسانی»، «کرامت زن»، «زن مبدأ سعادت»، «تساوی در عرصه‌های انسانی»، «نقش سیاسی-اجتماعی»، «فعالیت علمی-تربیتی»، «تربیت نسل» و «مقام مادری» در اندیشه دور رهبر می‌پردازد. این تحقیق اگرچه بر متون دینی و بیانات رهبری متمرکز است و از داده‌های میدانی یا مقایسه با جوامع معاصر بهره نمی‌برد، اما با ارائه تحلیلی تطبیقی و ساختاریافته، زمینه‌ای برای تحقیقات آینده در زمینه تطبیق این دیدگاه‌ها با چالش‌های جامعه معاصر ایران فراهم می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

زن، حقوق زن، امام خمینی، مقام معظم رهبری، آزادی‌های مشروع، حقوق ملت.

بررسی مبانی فلسفه سیاسی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر قرآن کریم و احادیث: تحلیل جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری ایشان

سید محمد حسن هاشمی

دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه اراک

محمد مهدی کریمی نیا^۱

استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر
حوزه علمیه قم

... ■ چکیده

مبانی فلسفه سیاسی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای از جمله مباحث مهم و زیرساختی در حوزه علوم سیاسی اسلامی است که در سال‌های اخیر توجه بسیاری از اندیشمندان و محققان را به خود جلب کرده است. این موضوع نه تنها در دانش سیاسی، بلکه در سیاست‌شناسی اسلامی و درک حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری ایشان نیز نقش حیاتی دارد. گرچه تا به امروز این مباحث عمدتاً به صورت پراکنده در قالب مقالات و کتاب‌ها تحت عنوان مبانی اندیشه سیاسی بررسی شده‌اند، اما پژوهش حاضر در پی آن است که مبانی فلسفه سیاسی آیت الله خامنه‌ای را به صورت منظم و جامع مورد تحلیل و بررسی قرار دهد. این تحقیق به‌ویژه در پی آن است که نشان دهد چگونه اندیشه سیاسی ایشان بر مبنای قرآن و احادیث استوار است و چگونه این مبانی حقوقی و سیاسی به درک صحیح از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع منتهی می‌شود. این پژوهش با روش تطبیقی-تحلیلی و رویکردی عقلانی به بررسی این مسائل پرداخته و سعی دارد نظم دقیق و منسجم نظام فلسفی-سیاسی حضرت آیت الله خامنه‌ای را

۱. kariminia@quran.ac.ir

به خواننده معرفی کند. در این تحقیق، مبانی اندیشه سیاسی ایشان در بستر مفاهیم قرآنی و سنتی مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده می‌شود که این نظام فکری به‌گونه‌ای عمیق و مستند بر اصول بنیادین اسلام، حقوق بشر و کرامت انسانی بنا شده است. نتایج این تحقیق به درک بهتر و روشن‌تر از جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در تفکر سیاسی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای کمک خواهد کرد.

کلیدواژه‌ها

فلسفه سیاسی، مبانی فلسفه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، فرجام‌گرایی.

مستندسازی حدیثی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در زمینه حقوق شهروندی: تحلیل و تبیین

محمدمهدی کریمی نیا^۱

استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر
حوزه علمیه قم، نویسنده مسئول،

الهام قاسمی

طلبه‌ی سطح دو (کارشناسی)، رشته علوم حوزوی، حوزه‌ی علمیه
حضرت زینب کبری (سلام الله علیها)، شهر ارومیه، استان آذربایجان غربی، ایران،
پژوهشگر و فعال فرهنگی

... ■ چکیده

حقوق شهروندی و اهمیت آن در عرصه‌ی داخلی و بین‌المللی، به ویژه در ارتباط با حقوق بشر، از مسائلی است که با گذر زمان توجه گسترده‌ای را به خود جلب کرده است. در این زمینه، اندیشمندان و پژوهشگران با توجه به دیدگاه‌های مختلف، به تحلیل و تبیین این حقوق پرداخته‌اند. یکی از مباحث مهم در این حوزه، طرح مسئله‌ی حفظ حقوق شهروندی و عدم تبعیض در اجرای این حقوق در مصادیق مختلف است. در این راستا، منشور دولت یازدهم نیز به عنوان یکی از مستندات مطرح گردید، اما به دلیل نزدیکی برخی از مفاد آن به مواضع لیبرالی و عدم تحقق کامل اهداف آن، نتوانسته است تأثیرات مثبت و عملی در بخش‌های کلان جامعه داشته باشد.

مقاله حاضر با هدف مستندسازی حدیثی بیانات مقام معظم رهبری در خصوص حقوق شهروندی، به تحلیل و تبیین این حقوق در چارچوب روایات اسلامی پرداخته است. در این

۱. kariminia@quran.ac.ir

پژوهش، بیانات رهبری در مناسبت‌های مختلف استخراج و با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، بر اساس داده‌های روایی بررسی شده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که تمام بیانات مقام معظم رهبری در زمینه حقوق شهروندی، در آئینه‌ی احادیث و سیره‌ی معصومین^(علیهم‌السلام) مستند است. به‌ویژه در موضوعاتی مانند توسل به دعا، رعایت بهداشت عمومی و مقابله با بیماری‌ها، مانند شیوع بیماری کووید-۱۹، می‌توان تطابق‌های روشن با سیره‌ی پیامبر اکرم^(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در زمان شیوع طاعون ۱۴۰۰ سال پیش مشاهده کرد. این مستندات، به وضوح نشان می‌دهند که رهنمودهای مقام معظم رهبری از منبعی غنی و معتبر، هم‌راستا با آموزه‌های اسلامی، برای حفظ و رعایت حقوق شهروندی بهره‌برداری می‌کند.

کلیدواژه‌ها

مستندسازی، حدیثی، حقوق شهروندی، دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در حقوق ملت.

تبلور اصل برائت در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹۲ و آزادی‌های مشروع

سیدرضا قانون^۱

وکیل پایه یک دادگستری

... ■ چکیده

اصل برائت در اصطلاح علم حقوق عبارت است از اینکه بر طبق قاعده، اشخاص نسبت به دیگران متعهد یا مدیون نمی باشند، مگر اینکه خلاف آن با دلیل محکمه پسندی اثبات شود. پژوهش پیش رو که با عنوان تبلور اصل برائت در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹۲ آزادی‌های مشروع تدوین یافته است بر آن است تا جایگاه اصل برائت و شئون مختلف آن را در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹۲ و آزادی‌های مشروع انسان‌ها در حقوق اجتماعی را بررسی نموده و به ارزیابی جایگاه این اصل در قانون جدید نسبت به قانون سابق بپردازد و هدف از انجام آن تبیین جلوه‌های اصل برائت در مراحل مختلف دادرسی کیفری است تا با بیان این جلوه‌ها از هر اقدام محدود کننده و سلب آزادی و ورود به حریم خصوصی اشخاص جز به حکم قانون جلوگیری نموده کرامت و حیثیت اشخاص را مورد تعرض قرار ندهیم. این تحقیق به شیوه کتابخانه‌ای نوشته شده و بعد از گردآوری اطلاعات با استفاده از روش‌های توصیفی، تطبیقی و مقایسه‌ای به بیان بررسی مطالب پرداخته شده است.

از جمله نتایج این پژوهش می‌توان به این موضوع اشاره کرد که اصل برائت منحصر به مرحله دادرسی و صدور حکم نمی‌شود بلکه مرحله تحقیقات مقدماتی، مرحله تعقیب و کشف جرم را نیز در بر می‌گیرد و در مرحله از مراحل قانون آیین دادرسی کیفری می‌توان جلوه‌ها و تبلور این اصل را مشاهده نمود.

۱. rezaghanoun@gmail.com

کلیدواژه‌ها

اصل برائت، آیین دادرسی کیفری، متهم، حقوق دفاعی متهم، آزادی‌های مشروع

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی با تأکید بر حق رأی و انتخابات از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

علی سامعی^۱

حمید رضا علوی وفا

... ■ چکیده

مقاله حاضر به بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی از منظر آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، می‌پردازد. با تأکید بر حق رأی و انتخابات، این پژوهش به تحلیل جایگاه مردم در نظام سیاسی، چارچوب آزادی‌های مشروع و نقش مشارکت سیاسی در مردم‌سالاری دینی می‌پردازد. یافته‌های اصلی نشان می‌دهد که حقوق ملت در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای فراتر از نیازهای مادی است و شامل مشارکت فعال در سرنوشت کشور، آزادی فکر و انتخاب در چارچوب ارزش‌های اسلامی می‌شود. آزادی‌های مشروع نیز باید در چهارچوب قوانین اسلامی و مصالح عمومی تعریف شوند و با مسئولیت‌پذیری همراه باشند. حق رأی و انتخابات به عنوان ارکان اصلی مردم‌سالاری دینی، نقش کلیدی در مشروعیت بخشی به نظام و تقویت امنیت ملی دارند. مشارکت سیاسی نه تنها یک حق، بلکه یک وظیفه دینی و ملی است که باید با آگاهی و بصیرت انجام شود. نوآوری مقاله در بررسی یکپارچه این مفاهیم، تحلیل بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان محور اصلی و پیوند دین، سیاست و حقوق شهروندی است. چالش‌هایی مانند تلاش دشمنان برای بی‌اعتبارسازی انتخابات، سوءبرداشت از آزادی و تضعیف مشارکت عمومی مطرح شده و راهکارهایی مانند ارتقای آگاهی عمومی، شفاف‌سازی فرآیندهای انتخاباتی و تقویت نهادهای نظارتی پیشنهاد شده است. این پژوهش گامی مهم در تبیین جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی است و می‌تواند

۱. alisamei4277@gmail.com

به عنوان مرجعی معتبر برای پژوهش‌های آینده و سیاست‌گذاری‌های کاربردی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، حق رأی، انتخابات، مردم‌سالاری دینی، آیت‌الله خامنه‌ای، مشارکت سیاسی، نظام جمهوری اسلامی

جایگاه حقوق اقلیت‌های دینی در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

سید فواد علوی^۱

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

محمد جواد مولوی

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

... ■ چکیده

مسئله حقوق اقلیت‌های دینی، به عنوان یکی از شاخص‌های مهم حقوق ملت، در جمهوری اسلامی ایران جایگاه ویژه‌ای در اسناد بالادستی و سیاست‌های اجرایی دارد. در این میان، منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای با تکیه بر آموزه‌های قرآنی، فقه شیعه و تجربه تاریخی ایران، الگویی از «کثرت‌گرایی هدایت‌شده» ارائه می‌دهد که هدف آن، جمع میان رعایت کرامت انسانی، تضمین آزادی‌های مشروع و صیانت از هویت اسلامی-ملی است. پژوهش حاضر با روش تحلیل محتوای کیفی و با اتکاء به بیانات و رهنمودهای رهبری، همراه با مطالعه تطبیقی محدود میان این دیدگاه و برخی مفاد میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، به بازخوانی مبانی، اهداف و حدود حقوق اقلیت‌ها در این چارچوب پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که دیدگاه رهبری به شکل هم‌زمان بر سه اصل استوار است: (۱) تأمین آزادی دینی و سیاسی اقلیت‌های شناخته‌شده در چارچوب قانون، (۲) تضمین امنیت جانی، مالی و فرهنگی آن‌ها و (۳) محدودیت‌گذاری مشروع در موارد تعارض با مصالح کلان، امنیت ملی و مبانی شریعت اسلامی. این الگو، ضمن همپوشانی نسبی با بخش‌هایی از استانداردهای بین‌المللی، در مسائل کلیدی مانند تغییر دین، تبلیغ علیه اسلام و تصدی مناصب عالی

۱. sfoadalavi@gmail.com

کشوری، تفسیر ویژه و بومی خود را اعمال می‌کند. نتیجه‌گیری پژوهش تأکید می‌کند که رویکرد مذکور را می‌توان به‌عنوان «مدل بومی-دینی حقوق بشر» تلقی کرد که در عین حفظ استقلال هویتی، ظرفیت گفت‌وگو و تعامل با نظام بین‌المللی حقوق بشر را داراست.

کلیدواژه‌ها

حقوق اقلیت‌های دینی، آیت‌الله خامنه‌ای، قانون اساسی، همزیستی، کرامت انسانی

بررسی تأثیرات استعمار غرب بر شکل‌گیری هویت فرهنگی در غرب آسیا

زهرا میراشه^۱

استادیار دانشکده تمدن و مطالعات جهان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

... ■ چکیده

استعمار، به عنوان یک فرآیند تاریخی پیچیده و چندلایه، نه تنها ساختارهای سیاسی و اقتصادی جوامع غرب آسیا را تحت تأثیر قرار داده، بلکه تغییرات اساسی و بنیادینی را در عرصه‌های فرهنگی و هویتی این جوامع ایجاد کرده است. این مقاله با استفاده از رویکردی بین‌رشته‌ای، ضمن بررسی دوره‌های مختلف استعمار در غرب آسیا، به تحلیل و ارزیابی تأثیرات آن بر عناصر اصلی فرهنگ، از جمله زبان، هنر، ادبیات، معماری، نظام‌های آموزشی، ارزش‌های اجتماعی و باورهای دینی می‌پردازد. در این راستا، مقاله به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه استعمار با تحمیل الگوهای فرهنگی غربی، منجر به تضعیف و تخریب هویت‌های بومی و سنتی در غرب آسیا شده و در عین حال، زمینه‌های لازم برای شکل‌گیری هویت‌های جدید و ترکیبی را فراهم آورده است. همچنین، مقاله به بررسی چگونگی شکل‌گیری و گسترش جنبش‌های مقاومت فرهنگی در غرب آسیا می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه این جنبش‌ها با هدف حفظ و احیای هویت‌های بومی و مقابله با سلطه فرهنگی غرب، به مبارزه با استعمار پرداخته‌اند. در نهایت، این پژوهش با جمع‌بندی یافته‌ها و ارائه تحلیل‌هایی انتقادی، به بررسی وضعیت کنونی و چشم‌انداز آینده‌ی هویت فرهنگی در غرب آسیا می‌پردازد و استدلال می‌کند که هویت فرهنگی در این منطقه، محصول تعامل پیچیده و پویای بین سنت و مدرنیته، اصالت و جهانی‌شدن، و مقاومت در برابر سلطه فرهنگی است. این مقاله تلاش می‌کند تا با ارائه تصویری روشن و واقع‌بینانه از تأثیرات استعمار بر هویت فرهنگی در غرب آسیا، به درک

۱. zmirashe@yahoo.com

بہتر چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی این جوامع در عصر جهانی شدن کمک کند.

کلیدواژه‌ها

هویت فرهنگی، غرب آسیا، تأثیرات فرهنگی، مقاومت فرهنگی

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی با تأکید بر حق رأی و انتخابات از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

علی سامعی^۱

دانشگاه امام حسین ع

حمید رضا علوی وفا

دانشگاه امام حسین ع

... ■ چکیده

مقاله حاضر به بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی از منظر آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، می‌پردازد. با تأکید بر حق رأی و انتخابات، این پژوهش به تحلیل جایگاه مردم در نظام سیاسی، چارچوب آزادی‌های مشروع و نقش مشارکت سیاسی در مردم‌سالاری دینی می‌پردازد. یافته‌های اصلی نشان می‌دهد که حقوق ملت در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای فراتر از نیازهای مادی است و شامل مشارکت فعال در سرنوشت کشور، آزادی فکر و انتخاب در چارچوب ارزش‌های اسلامی می‌شود. آزادی‌های مشروع نیز باید در چهارچوب قوانین اسلامی و مصالح عمومی تعریف شوند و با مسئولیت‌پذیری همراه باشند. حق رأی و انتخابات به عنوان ارکان اصلی مردم‌سالاری دینی، نقش کلیدی در مشروعیت بخشی به نظام و تقویت امنیت ملی دارند. مشارکت سیاسی نه تنها یک حق، بلکه یک وظیفه دینی و ملی است که باید با آگاهی و بصیرت انجام شود. نوآوری مقاله در بررسی یکپارچه این مفاهیم، تحلیل بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان محور اصلی و پیوند دین، سیاست و حقوق شهروندی است. چالش‌هایی مانند تلاش دشمنان برای بی‌اعتبارسازی انتخابات، سوءبرداشت از آزادی و تضعیف مشارکت عمومی مطرح شده و راهکارهایی مانند ارتقای آگاهی عمومی، شفاف‌سازی

۱. alisamei4277@gmail.com

فرآیندهای انتخاباتی و تقویت نهادهای نظارتی پیشنهاد شده است. این پژوهش گامی مهم در تبیین جایگاه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی است و می‌تواند به عنوان مرجعی معتبر برای پژوهش‌های آینده و سیاست‌گذاری‌های کاربردی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، حق رأی، انتخابات، مردم‌سالاری دینی، آیت‌الله خامنه‌ای، مشارکت سیاسی، نظام جمهوری اسلامی

آزادی، بنیاد مشروعیت ولایت فقیه در منظومه توحید و عقلانیت اسلامی

مهدی عامری شهبازی^۱

دانشجوی دکتری کلام اسلامی دانشگاه تبریز طلبه سطح ۴ کلام تطبیقی

موسسه قاسم بن الحسن

... ■ چکیده

این پژوهش با تأکید بر آزادی به عنوان موهبتی الهی و حق ذاتی انسان، استدلال می‌کند که هیچ فردی ذاتاً حق سلطه بر دیگری ندارد؛ بنابراین، تنها منبع مشروع ولایت، خداوند متعال است. در این چارچوب، توحید تشریعی به معنای انحصار حق قانون‌گذاری در اختیار خداوند تبیین شده و ولایت فقیه در عصر غیبت، تجلی عملی این حاکمیت الهی معرفی می‌گردد. همچنین، نقش عقلانیت اسلامی در پذیرش و تبیین این نظام سیاسی، در تمایز با عقلانیت ابزاری مدرن، بررسی می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که آزادی، توحید تشریعی و عقلانیت اسلامی سه رکن به هم پیوسته مشروعیت ولایت فقیه‌اند که نه تنها از منظر الهی، بلکه بر اساس عقل و فطرت نیز قابل دفاع‌اند. بر این اساس، ولایت فقیه به عنوان نظامی مبتنی بر آزادی و توحید، ذاتاً از استبداد و دیکتاتوری مصون می‌ماند. این مقاله در پی ارائه چارچوبی نظری و منسجم برای فهم عمیق‌تر مبانی مشروعیت جمهوری اسلامی ایران است.

کلیدواژه‌ها

آزادی، ولایت فقیه، مشروعیت، توحید تشریعی، عقلانیت اسلامی

۱. ameri59@gmail.com

حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و نظام حقوقی حاکم بر محتوا (در منظومه فکری امام خامنه‌ای)

عذرا طباطبایی حکیم^۱

پژوهشگر سطح ۴ تفسیر تطبیقی جامعه الزهرا (س) قم

... ■ چکیده

حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، از حقوق بنیادین فرد و جامعه در نظام اسلامی است که نقش تعیین‌کننده‌ای در تحقق حیات طيبة و شکوفایی استعدادهای انسانی دارد. این حق، افزون بر پشتوانه‌های قرآنی و روایی، در سیاست‌های کلان فرهنگی جمهوری اسلامی نیز مورد تأکید قرار گرفته است. از منظر منظومه فکری امام خامنه‌ای، تأمین چنین محیطی مستلزم وجود نظام حقوقی کارآمد در عرصه تولید و توزیع محتواست که بتواند از یک سو آزادی مشروع را تضمین کند و از سوی دیگر، با صیانت از مرزهای اخلاقی، از اشاعه مفاسد و تخریب ارزش‌ها جلوگیری نماید. این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، به واکاوی ابعاد نظری و حقوقی این حق و بررسی مبانی و الزامات نظام حقوقی حاکم بر محتوا در چارچوب بیانات و رهنمودهای امام خامنه‌ای می‌پردازد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در نگاه ایشان، محیط اخلاق‌مدار نه صرفاً محصول کنترل حقوقی بر محتوا، بلکه نتیجه یک نظام چندلایه شامل خودکنترلی فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، و حکمرانی هوشمند فرهنگی است. همچنین، ایشان بر لزوم پیوند میان رشد فضائل اخلاقی و ارتقای سواد رسانه‌ای، مشارکت خانواده و نهادهای آموزشی، و اعمال حاکمیت فرهنگی متکی بر ارزش‌های اسلامی تأکید دارند. نتیجه‌گیری پژوهش حاکی از آن است که الگوی مطلوب نظام حقوقی حاکم بر محتوا در اندیشه امام خامنه‌ای، الگویی ترکیبی و هم‌افزا است که ضمن

۱. tabatabaei.hakim@gmail.com

حمایت از خلاقیت و نوآوری، از آسیب‌های اخلاقی پیشگیری کرده و بستر تحقق تمدن نوین اسلامی را فراهم می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

فضائل اخلاقی، نظام حقوقی محتوا، محیط مساعد، حاکمیت فرهنگی

حقوق خصوصی و آزادی‌های مشروع ملت در منظومه فکری مقام معظم رهبری

علی وزیری پور^۱

پژوهشگر حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی مرکز، تهران، ایران

... ■ چکیده

این مقاله با استناد به سخنرانی‌ها، نامه‌ها و متون منتشرشده از مقام معظم رهبری، به بررسی مفهوم حقوق خصوصی شهروندان و حدود مشروع آزادی‌های فردی در چارچوب اندیشه اسلامی ایشان می‌پردازد. هدف، تبیین موازنه میان حفاظت از حریم خصوصی و لزوم رعایت امنیت ملی و ارزش‌های اسلامی است. پژوهش به صورت تحلیلی-توصیفی و با روش گردآوری مدارک از منابع اولیه (سخنرانی‌های رهبری، کتاب «سیاست‌نامه»، وبسایت دفتر رهبری) و ثانویه (قانون اساسی، احادیث، گزارش‌های معتبر) انجام شده است. رهبری حریم خصوصی را حقی شرعی و قانونی می‌دانند و هرگونه جاسوسی، شنود یا دسترسی غیرمجاز به مکاتبات، تلفن و فضای مجازی را «حرام» و «نقض حقوق مردم» اعلام کرده‌اند. این موضوع مستند به ماده ۲۲ قانون اساسی و آیات قرآنی مانند آیه «ولا تجسسوا» (حجرات، آیه ۱۲) است. همچنین، تأکید بر نیاز به مجوز قضایی برای دسترسی نهادها به اطلاعات خصوصی، نشان‌دهنده ضرورت نظارت قضایی است. با این حال، این حق مشروط به امنیت ملی، جلوگیری از فتنه و فساد اخلاقی است و در این موارد قابل محدودیت می‌باشد. نگاه رهبری به حقوق خصوصی، نگاهی تلفیقی از احترام به حقوق فردی و حفاظت از ثبات نظام است. آزادی‌ها «مسئولانه» و در چارچوب اسلام و مصالح کشور مجازند و نه به صورت مطلق. این دیدگاه، چارچوب اخلاقی و قانونی برای سیاست‌گذاری در حوزه آزادی‌های عمومی فراهم می‌کند.

۱. ir129iran@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی، آزادی مشروط، امنیت ملی، ولایت فقیه، آزادی بیان

تحلیل تطبیقی حقوق کودکان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اسناد بین‌المللی

فائزه مهری^۱

زهرامهری

حدیثه مهری

... چکیده

این مقاله با هدف بررسی و تحلیل جایگاه حقوق کودکان در نظام حقوقی ایران، با تأکید ویژه بر اصول بنیادین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، و مقایسه تطبیقی آن با اسناد بین‌المللی، به ویژه کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های یونسکو، نگارش یافته است. در این پژوهش، با اتخاذ روش تحلیلی-تطبیقی، به واکاوی شباهت‌ها، تفاوت‌ها، نقاط قوت و کاستی‌های موجود در رویکرد نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی در زمینه حمایت از حقوق بنیادین کودک پرداخته می‌شود. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که علی‌رغم وجود مبانی مستحکم ارزشی و قانونی در حمایت از کودکان در ایران، که ریشه در آموزه‌های فقهی و اخلاقی اسلام دارد، در حوزه‌هایی نظیر سن مسئولیت کیفری، حق مشارکت فعال کودک و تعریف کار کودک، تفاوت‌های معناداری با استانداردهای مندرج در اسناد یونسکو و کنوانسیون حقوق کودک وجود دارد. این مقاله استدلال می‌کند که نظام حقوقی ایران می‌تواند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های «فقه پویا» و با تأکید بر قاعده «مصلحت طفل»، ضمن پایبندی به اصول فرهنگی و دینی خود، گام‌های مؤثرتری در جهت هماهنگی با معیارهای بین‌المللی و ارتقای همه‌جانبه حقوق کودکان بردارد.

۱. faezehmehri1383@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق کودک، قانون اساسی ایران، یونسکو، کنوانسیون حقوق کودک، تحلیل تطبیقی،
مصلحت طفل، حق آموزش.

بنیان‌های حق برآموزش در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری: بررسی تطبیقی با قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی

رقیه صادقی رام^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی،

اردبیل، ایران

ابوالفضل حبیبی

دانشجوی کارشناسی حقوق، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی،

اردبیل، ایران

... چکیده

حق برآموزش به عنوان یکی از حقوق ملت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده است. این حق ضامن حیات معنوی انسان بوده و به همین دلیل در اسناد بین‌المللی به عنوان نسل دوم حقوق بشر، دولت‌ها موظف به حمایت و پیش‌بینی سازوکار حمایت مؤثر از آن گردیده‌اند. حق برآموزش دارای بنیان‌های جدایی‌ناپذیر است که تحقق و حمایت از آن مستلزم تضمین و برقراری این اصول است. حق برآموزش و بنیان‌های آن در بیانات مقام معظم رهبری به عنوان یک حق اساسی، انسانی و تاثیرگذار بر زندگی انسان همواره مورد تاکید بوده به گونه‌ای که دیدگاه‌های جامع و مبتنی بر آموزه‌های اسلامی ایشان، می‌تواند به عنوان منبعی قابل اتکا و راهنما برای قانون‌گذار و مسئولان کشور در جهت ارتقاء و تضمین این حق مورد استفاده قرار گیرد. این پژوهش با رویکردی تبیینی و با استفاده از روش کتابخانه‌ای، به تحلیل بنیان‌های حق برآموزش با واکاوی دیدگاه‌های رهبری و مقایسه‌ی آن با اسناد بین‌المللی می‌پردازد و تلاش دارد به این پرسش پاسخ دهد که چه میزان تطابق نظری و

۱. roqayesadeqi@uma.ac.ir

محتوایی میان دیدگاه‌های ایشان و اسناد بین‌المللی حقوق بشر وجود دارد و این میزان تطابق تا چه حد می‌تواند مبنایی برای همگرایی یا تمایز در سیاست‌گذاری داخلی باشد. نتایج این تحقیق می‌تواند اهمیت این حق را در بیانات رهبری نشان داده و مبنایی برای تدوین قوانین و سیاست‌های کارآمد به منظور تضمین عملی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها

حق بر آموزش، حقوق بشر، تعهدات دولت، دیدگاه‌های رهبری، اسناد بین‌المللی

حق بر رأی و انتخابات در اندیشه مقام معظم رهبری

علیرضا هاشمی شیری^۱

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی جایگاه رأی و انتخابات از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، می‌پردازد و نشان می‌دهد که در الگوی مردم‌سالاری دینی، این دو نه تنها حق شهروندی هستند، بلکه وظیفه‌ای شرعی و ملی برای تقویت نظام جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند. چالش اصلی پژوهش، هماهنگی مفاهیم اسلامی مانند شورا و بیعت با دموکراسی غربی در جوامع اسلامی، به‌ویژه ایران است که با محدودیت‌های فقهی، دخالت‌های خارجی و کاهش مشارکت روبه‌روست. این تحقیق با تبیین نقش اندیشه رهبری در ایجاد تعادل بین اسلامیت و جمهوریت، الگویی برای سایر جوامع اسلامی ارائه می‌دهد. هدف اصلی، تحلیل تطبیقی حق رأی با مبانی اسلامی و حقوق بین‌الملل، ارزیابی نقش انتخابات در مشروعیت‌بخشی به نظام، و شناسایی چالش‌ها و راه‌حل‌هاست. سؤالات کلیدی بر تعریف حق رأی، سازگاری آن با ولایت فقیه و تأثیر بیانات رهبری بر مشارکت متمرکز است. یافته‌ها نشان می‌دهد که رهبری بر مشارکت حداکثری و مشروعیت‌بخشی از طریق انتخابات تأکید دارد و حق رأی را وظیفه‌ای ملی برای تقویت همبستگی اجتماعی و اقتدار ملی می‌داند. چالش‌هایی نظیر کاهش اعتماد عمومی نیازمند شفافیت و گفت‌وگوی ملی است. این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی، بر اساس بیانات رهبری، مدل مردم‌سالاری دینی را به‌عنوان نوآوری بومی برجسته می‌کند که مشارکت را در برابر تهدیدات حفظ می‌نماید.

۱. f_hashemi3760@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

مردم‌سالاری دینی، حق رأی، انتخابات، ولایت فقیه، مشارکت حداکثری، مشروعیت نظام،
شورا و بیعت

اصل حسن نیت به مثابه یک اصل اخلاقی - حقوقی در تفسیر قوانین مرتبط با حقوق ملت

اکبر بشیری^۱

استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

آیلین فرمانی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

... ■ چکیده

اصل حسن نیت به عنوان یکی از اصول بنیادین در اخلاق و حقوق، نقش مهمی در تضمین عدالت، حفظ اعتماد عمومی و پیشگیری از سوءاستفاده از قواعد حقوقی دارد. این اصل، که ریشه در مبانی فطری و دینی انسان دارد، امروزه نه تنها در روابط خصوصی، بلکه در حوزه حقوق عمومی و تفسیر قوانین اساسی نیز اهمیت یافته است. در نظام حقوقی ایران، گرچه واژه «حسن نیت» به صورت صریح در همه متون قانونی نیامده است، اما روح آن در اصول متعدد قانون اساسی به ویژه در فصل سوم با عنوان «حقوق ملت» جریان دارد.

سؤال اصلی پژوهش آن است که: اصل حسن نیت چگونه می‌تواند به عنوان معیاری اخلاقی - حقوقی در تفسیر قوانین مرتبط با حقوق ملت به کار گرفته شود؟

فرضیه تحقیق بر این مبناست که اعمال اصل حسن نیت در فرآیند تفسیر، از برداشت‌های محدودکننده و سلیقه‌ای از حقوق ملت جلوگیری کرده و تفسیر عادلانه‌تر و هماهنگ‌تری با مبانی اسلام و عدالت فراهم می‌سازد.

نوآوری پژوهش در این است که با تکیه بر مبانی فقه اسلامی و تجربه نظام‌های حقوقی تطبیقی (ایران، فرانسه، آلمان و نظام اروپایی)، الگویی یکپارچه برای تفسیر عدالت‌محور قانون

۱. Dr.akbar.bashiri@gmail.com

اساسی ایران ارائه می دهد

کلیدواژه ها

حسن نیت، حقوق ملت، قانون اساسی، تفسیر قوانین، اصول اخلاقی، عدالت

صیانت از حقوق عامه در فضای مجازی در منظومه فکری و آراء قضایی حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

محمدپاشا طارقلی^۱

دانشجوی ارشد حقوق دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

... چکیده

واضح و مبهرن است که بشر موجودی مدنی الطبع و محتاج برقراری ارتباط با دیگران است. فضای مجازی، فناوری اطلاع‌رسانی است. این تکنولوژی بر اساسی‌ترین حق بشر شکل گرفته که صاحبان آن در برابر این حقوق، تکالیفی نیز برعهده دارند. این آزادی توامان با مسئولیت و عدالت است. برخی مکاتب و طرفداران آنها در مواجهه با محدودیت‌های مشروع بر آزادی‌های فردی، سخن از توازن میان حقوق ملت و نظم عمومی به میان می‌آورند. هدف این نوشتار سنجش تزام یا تضال حقوق ملت و نظم عمومی در فضای مجازی و صیانت از حقوق عامه در فضای مجازی با تدبیر در منویات مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) به عنوان یکی از بزرگترین متفکران اسلام با روش توصیفی و تحلیلی است. براساس یافته‌های پژوهش، صیانت از حقوق عامه در فضای مجازی در تضال با حقوق و آزادی‌های مشروع ملت است و باتضمین حقوق همگان و ضمن حمایت از کرامت ذاتی ملت، مانع تحدید بلاوجه آزادی حقوق ملت توسط صاحبان قدرت می‌گردد. اندیشه متعالی مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) در این خصوص موید نقض دیدگاه سایر مکاتب می‌باشد و می‌تواند موجب تحول در مبانی و فلسفه حقوق عمومی گردد.

کلیدواژه‌ها

آزادی. حقوق عامه. فضای مجازی. آیت الله العظمی خامنه‌ای

۱. pasha.targholi@gmail.com

حقوق زن در اسلام با استناد به منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای با نگاهی انتقادی به اندیشه غربی

سید ابراهیم حسینی^۱

عضو هیئت علمی (دانشیار گروه حقوق) موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛

... ■ چکیده

در طول تاریخ و در جوامع مختلف، بینش و کنش و رفتار غلط ناشی از ستم و نادانی علیه زنان وجود داشته، و در دنیای مدرن و غرب به شکل های جدید و به نام دفاع از حقوق زن (جریان‌ات فمینیستی) تداوم دارد. در جاهلیت گذشته، در انسانیت او تردید می شد، و در جاهلیت مدرن و غربی، به نام آزادی، کرامت انسانی زن نادیده انگاشته می شود. موضوع بحث ما در این پژوهش، حقوق زن در اسلام با استناد به منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای با نگاهی انتقادی به اندیشه غربی است. از آنجا که استفاده ابزاری از زنان و شعارهای فمینیستی، باعث تهاجم فرهنگی از یک سو و هجمه به اسلام و ارزش های اسلامی از سوی دیگر شده است ضروری بود که دیدگاه اسلام ناب و مقام معظم رهبری بیان و اندیشه های غربی مورد واکاوی انتقادی قرار گیرد. یافته های تحقیق با روش توصیفی، تحلیلی و انتقادی نشان می دهد که در تفکر اسلام ناب و منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای، بر هویت و سرشت مشترک انسانی زن و مرد در آفرینش، و برابری کامل زن و مرد، و نفی مهتری و کهنتری بین زن و مرد تأکید، و به وجود برخی تفاوت های جسمی و روحی به عنوان واقعیات و تفاوت حکیمانه اذعان دارد که منشأ برخی از تفاوت های حقوقی و اختلاف نقش ها و مسئولیت های زن و مرد در ساحت خانواده و جامعه می شود که مبتنی بر عدالت، تناسب، تلازم حق و تکلیف و حکمت و در راستای هدف و رسالت آفرینش می باشد. با این وجود، دیدگاه اسلام

۱. sehoseini@hotmail.com

ناب و امام خامنه‌ای، بارِ دگرش‌انزوای زنان (جاهلیت قدیم) و ابتدال زنان (جاهلیت مدرن مبتنی بر بینش و نگرش لیبرالیستی غرب)، و در نتیجه ردّ الگوی شرقی و غربی، به الگوی سوم زنان یعنی هویت اسلامی و انقلابی زنان معتقد است و بر حضور منضبط و سازنده و تعالی بخش و مؤثر زنان در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی و اشتغال زنان و ایفاء نقش‌های مدیریتی و مسئولیت‌های اجتماعی زنان بدون صدمه به وظیفه اصلی آنان یعنی نقش مادری و همسررداری تاکید دارد. از این رو، با توجه به فرهنگ عبودیت و حفظ کرامت و طهارت روحی و عفاف و حجاب، بر اصل زوجیت و ازدواج آسان و در سنّ مناسب و ایفاء نقش مهم مادری، فرزندآوری و تداوم نسل و تربیت فرزند و مقابله جدّی با تضعیف و تزلزل بنیان خانواده، خشونت علیه زنان، و تحقیر زن، اختلاط و آزادی جنسی و بی بندوباری و نگاه به زن به عنوان ابزار لذت جویی مرد، تاکید می‌نماید و فرهنگ اومانیستی، لیبرالیستی و اباحه‌گری و برهنگی و تبزج زنان را مخرب، ویرانگر و مخالف شخصیت و مصالح و حقوق زن می‌داند. در این زمینه الگوها و اسوه‌های فراوانی وجود دارد که شاخص‌ترین آن حضرت فاطمه و حضرت زینب سلام الله علیهما می‌باشد.

کلیدواژه‌ها

اسلام؛ مقام معظم رهبری؛ حقوق زن؛ خانواده؛ مادر؛ دختر؛ فمینیسم؛ نقش زن.

حق دادخواهی و نظام حقوقی حاکم بر مسئولیت‌ها در فضای مجازی با تأکید بر منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای

سیده لطیفه حسینی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران ایران

... ■ چکیده

فضای مجازی به عنوان عرصه‌ای نوظهور از تعاملات اجتماعی، سیاسی و حقوقی، مرزهای سنتی مسئولیت، عدالت و دادخواهی را دگرگون ساخته است. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در این حوزه، تضمین حق دادخواهی در مواجهه با تضییع حقوق افراد و شکل‌گیری مسئولیت‌های ناشی از نقض قوانین در این فضا است. در بستر چنین چالشی، تحلیل حق دادخواهی و نظام مسئولیت در فضای مجازی نه تنها ضرورتی نظری بلکه ضرورتی عملی و راهبردی برای حفظ کرامت انسانی، عدالت قضایی و امنیت حقوقی در عصر دیجیتال به شمار می‌رود. این مقاله با روشی توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر منابع حقوقی و بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، به بررسی چگونگی بازتعریف مفاهیم بنیادین ارزشی در فضای مجازی پرداخته و تلاش دارد نشان دهد که منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر عدالت، کرامت انسان، امنیت، اقتدار حقوقی دولت و مقابله با سلطه‌گری دیجیتال، ظرفیت‌های درخور توجهی برای ارائه یک الگوی بومی و مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در مواجهه با این چالش‌ها فراهم می‌سازد. مقاله ضمن بررسی چارچوب حقوقی حق دادخواهی و مسئولیت در فضای مجازی در نظام حقوقی ایران، بر لزوم استقرار سازوکارهای پاسخ‌گو، بی‌طرف و کرامت‌محور در فضای مجازی تأکید می‌ورزد. دستاورد این پژوهش ارائه بنیانهایی برای بازاندیشی در حق دادخواهی و مسئولیت‌پذیری در فضای سایبری با الهام از نگاه عدالت‌محور و تمدن‌ساز رهبری جمهوری اسلامی ایران است.

۱. L.hosseini@Alzahra.ac.ir

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، فضای مجازی، حق دادخواهی، مسئولیت حقوقی، مسئولیت کیفری

جستاری در مفهوم «ملت» به عنوان مخاطب حقوق و آزادی‌ها در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران

محمد امین ابریشمی راد^۱

عضو هیأت علمی دانشگاه سمنان

... ■ چکیده

«ملت» یکی از اصطلاحات پرتکرار در قانون اساسی و به طور کلی نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران است. این اصطلاح غالباً در مقام شناسایی عنصر جمعیت بوده و در بیشتر موارد از جمله عنوان فصل سوم قانون اساسی (حقوق ملت)، بر تعیین مخاطب حقوق و آزادی‌ها تأثیر مستقیم دارد. با عنایت به ابهامات موجود در خصوص مفهوم این اصطلاح و مشخص نبودن ملاک تعیین «ملت» و گستره شمول آن بر مخاطب حقوق و آزادی‌ها، این پژوهش در قالبی توصیفی-تحلیلی در مقام پاسخ به این پرسش بوده که استفاده از اصطلاح «ملت» به عنوان مخاطب حقوق و آزادی‌ها در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران با چه چالش‌هایی روبروست؟ این پژوهش با مفهوم‌شناسی اصطلاح «ملت» و تبیین نسبت آن با اصطلاحات مشابهی همچون «اتباع»، «شهروندان» و «امت» به این نتیجه رسید که استفاده از عنوان «ملت» به عنوان مخاطب حقوق و آزادی‌ها با اشکالات و ابهاماتی همچون «فقدان جامعیت نسبت به مخاطب حقوق و آزادی‌ها»، «عدم شمول نسبت به اشخاص حقوقی»، «فقدان ملاک عینی به منظور شناسایی» و «عدم تطابق مفهومی با مخاطب حقوق و آزادی‌ها» روبروست. لذا، در متون حقوقی به منظور شناسایی مخاطب حقوق و آزادی‌ها شایسته است از اصطلاحات «اتباع» یا «شهروندان» استفاده شود.

۱. abrishamirad@semnan.ac.ir

کلیدواژه‌ها

اتباع، امت، شهروندان، مخاطب حقوق و آزادی‌ها، ملت، ملت ایران.

جهانی شدن فرهنگی و تحولات خانواده در پرتو حقوق ملت و آزادی های مشروع؛

مطالعه ای بر مبنای رویکرد فقهی، حقوقی و تمدنی

آیت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه العالی)

مهدی نورایی^۱

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

... چکیده

پدیده جهانی شدن فرهنگ، برخلاف جلوه های فریبنده آن در عرصه پیشرفت و تعامل تمدنی، در واقع به مثابه پروژه ای نظام مند برای به انقیاد کشیدن فرهنگ ها و خانواده های ملت های غیر غربی طراحی شده است. مبنای نظری این فرایند بر نسبی گرایی معرفتی، سکولاریسم و تقدس زدایی از حیات انسانی استوار است؛ اموری که به تغییر بنیادین در ساختار شناختی، اخلاقی و خانوادگی جوامع اسلامی انجامیده اند. این مقاله، با تکیه بر متون بنیادین و بیانات آیت الله خامنه ای، موضوع جهانی شدن فرهنگی را از منظر فقه تمدنی و حقوق ملت در اندیشه اسلامی ایرانی معاصر تحلیل می کند و نشان می دهد که این فرایند، نقض نظام مند «آزادی مسئولانه»، «کرامت انسانی»، و «حق جامعه بر حفظ هویت و بنیان خانواده» است. تهاجم نرم غرب از رهگذر ابتذال هنری، مصرف گرایی، بخل علمی، و تفرقه فرهنگی، زمینه فروپاشی خانواده و استحاله گفتمان های بومی را فراهم ساخته و نوعی بی هویتی فراگیر در نسل جدید ایجاد کرده است. در برابر این روند، از دیدگاه رهبری انقلاب، بازسازی تمدن گفتمان خانواده، تقویت ایمان و عقلانیت دینی، خودباوری علمی و احیای عدالت فرهنگی، نه تنها دفاع در برابر جهانی شدن است بلکه تحقق حقیقی حقوق ملت در مفهوم اسلامی آن را رقم می زند. روش پژوهش، تحلیلی-تطبیقی بر مبنای تطبیق مفاهیم فقهی آزادی، حق، و مسئولیت

۱. iran.ut.ac.ir@gmail.com

با شاخص‌های تمدنی در بیانات رهبری است؛ و هدف اصلی آن، ارائه الگویی برای «مدیریت تمدنی جهانی شدن» در جهت حفظ هویت فرهنگی و خانواده ایرانی - اسلامی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت و آزادیهای مشروع؛ جهانی شدن فرهنگی؛ خانواده؛ فقه تمدنی آیت الله خامنه‌ای؛ تهاجم فرهنگی؛ مصرف‌گرایی؛ پوچ‌گرایی؛ فمینیسم؛ تمدن نوین اسلامی

تحلیل فقهی حقوقی مؤلفه‌های تضمین حقوق انسانی مجرمین (مدظله‌العالی) در اندیشه آیت الله خامنه‌ای

مصطفی مسعودیان^۱

استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران

... ■ چکیده

تاریخ تحولات حقوق کیفری نشان می‌دهد؛ ارتکاب جرم علاوه بر مجازات، سلب حقوق انسانی مجرم را به دنبال داشته است. گرچه به تدریج با ظهور اندیشه‌های حقوق بشری، امروزه در اسناد حقوق بشری بر رعایت حقوق انسانی مجرم توجه شده است، لیکن دین اسلام با تأکید بر کرامت ذاتی انسان، سلب حقوق انسانی مجرمین را ممنوع و قابل پیگرد قضایی دانسته است. مسئله حائز اهمیت در اینجا آن است که در اندیشه مقام معظم رهبری به عنوان زعیم جامعه اسلامی مؤلفه‌های تضمین حقوق انسانی مجرمین چیست؟ این پژوهش به روش توصیفی تحلیلی بیانگر آن است که در اندیشه رهبری تضمین حقوق انسانی مجرم در گرو ممنوعیت افشای هویت، دشنام و توهین، زندان انفرادی و سلب بدون دلیل آزادی مجرم است. همچنین از نظر ایشان، ممنوعیت حبس جانی تا قبل از پرداخت فاضل دیه و توجه به اصلاح و بازپروری مجرم در کنار اعمال مجازات نیز از مهمترین مؤلفه‌هایی است که حقوق انسانی مجرمین را تضمین می‌کند.

کلیدواژه‌ها

مجرم، حقوق انسانی، قوه قضائیه، کرامت انسان، آیت الله خامنه‌ای

رویکرد قانون مجازات اسلامی به ویژگی‌های قانون اساسی کارآمد در تضمین حقوق ملت

حسین کلوندی^۱

پژوهشگر حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد قروه

کوثر خالیدیان

مدرس دانشگاه، دانشجو دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی واحد علوم تحقیقات

... چکیده

این پژوهش با رویکردی نوین و برخلاف مسیر متعارف تحلیل قانون‌گذاری، در پی آن است تا از طریق مطالعه تطبیقی و تفسیری قانون مجازات اسلامی، ویژگی‌های صریح و ضمنی قانون اساسی کارآمد در تضمین عملی حقوق ملت را تبیین کند. در این راستا، به جای حرکت از قانون اساسی به قوانین عادی، زاویه دید معکوس اتخاذ شده و قانون اساسی از منظر قانون مجازات اسلامی تحلیل گردیده است. مسئله محوری مقاله این است که کدام مؤلفه‌های قانون اساسی با کارکرد تضمین‌کننده حقوق ملت، در متن و ساختار قانون مجازات اسلامی بازتاب یافته‌اند؟ روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر منابع کتابخانه‌ای، اسنادی، تفاسیر شورای نگهبان و آراء دکتربین حقوق عمومی و کیفری است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ویژگی‌هایی نظیر عدالت، آزادی، امنیت، کرامت انسانی و نظارت‌پذیری به صورت صریح و مؤلفه‌هایی چون ثبات نسبی، تنظیم قدرت، پاسخگویی، اعتماد عمومی و وحدت ملی به صورت ضمنی در ساختار قانون مجازات اسلامی و قانون اساسی حضور دارند و بنیان‌های اصلی تضمین حقوق ملت را در نظام حقوقی جمهوری اسلامی نمایان می‌سازند.

کلیدواژه‌ها

قانون اساسی، قانون مجازات اسلامی، کارآمد، صریح، ضمنی.

۱. hosseinkalvand2@gmail.com

مولفه های مطلوب حقوق شهروندی از منظر اندیشه های آیت الله خامنه ای

محمدرضا اعزازی^۱

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه فردوسی، مشهد.

... ■ چکیده

مطالعه پیش رو، با رویکردی هرمنوتیکی و متن محور، به بررسی عمیق دیدگاه های آیت الله خامنه ای در خصوص سه مؤلفه کلیدی حقوق شهروندی، شامل آزادی بیان و عقیده، مشارکت در سرنوشت، و حق تشکل و تحزب می پردازد. یافته های این پژوهش نشان می دهد که نگاه رهبر معظم انقلاب به مقوله حقوق شهروندی، نگاهی ارزش محور و مبتنی بر اصول اسلامی است. بر اساس یافته های این پژوهش، آیت الله خامنه ای تمدن سازی بدون آزادی فکر و آزادی بیان را امری غیرممکن تلقی می کنند. از دیدگاه آیت الله خامنه ای، آزادی بیان و عقیده حتی برای مخالفان نظام نیز محترم شمرده می شود. یکی از یافته های کلیدی این پژوهش، تأکید مستمر آیت الله خامنه ای بر حق مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خویش است. ایشان همواره بر مشارکت حداکثری مردم در عرصه های مختلف سیاسی و اجتماعی تأکید داشته اند. در اندیشه ایشان، مردم سالاری در نظام اسلامی را حقیقی تر، واقعی تر، اصیل تر و ریشه دارتر از نظام های غربی می دانند. ایشان میزان مشارکت مردم در انتخابات جمهوری اسلامی را نشانه برتری این نظام نسبت به دموکراسی های غربی می دانند. در مورد مؤلفه سوم یعنی حق تحزب و تشکل، یافته های پژوهش نشان می دهد که دیدگاه آیت الله خامنه ای کاملاً منطبق بر اندیشه امام خمینی^(ع) است. از منظر ایشان، اصل تحزب یک امر پذیرفته شده در نظام اسلامی است، اما آنچه اهمیت دارد، ایدئولوژی، ویژگی ها و عملکرد احزاب است، و احزاب باید در چارچوب ارزش های اسلامی و منافع ملی عمل کنند.

۱. mre.ezazi79@mail.um.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق بشر، حقوق شهروندی، آیت الله خامنه‌ای، آزادی عقیده، آزادی بیان، مشارکت در
سرنوشت، احزاب و تشکل‌ها

حقوق و آزادی های مشروع در منظومه فکری آیت الله خامنه ای

زینب یزدانی یکتا^۱

پژوهشکده دانشکده پردیس حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

... ■ چکیده

نتایج حاصل از یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد که نه تنها حق و آزادی دو مفهوم اساسی در هر نظام سیاسی و اجتماعی هستند که تعاریف و کاربردهای آنها بسته به مبانی فرهنگی، دینی و فلسفی هر جامعه متفاوت است. در نظام اسلامی، حق و آزادی در چارچوب شریعت و آموزه های دینی تعریف می شوند و همواره با مسئولیت های اجتماعی و اخلاقی همراه اند. این دیدگاه، آزادی را مشروط به رعایت حدود شرعی و مصالح جامعه می داند. در مقابل، نظام های سکولار، آزادی را عمدتاً به صورت حقوق فردی و بدون وابستگی به ملاحظات دینی می پندارند و تأکید بیشتری بر استقلال و انتخاب فردی دارند که کمتر محدود به ملاحظات دینی و جمعی است که سبب چالش های گوناگونی در توازن میان حقوق فرد و جامعه شده است. مقاله حاضر درصدد بررسی جایگاه حق و آزادی در نظام های سیاسی مختلف می پردازد که بررسی دقیق این رویکردها چگونه می تواند امکان یافتن راهکارهایی برای تلفیق حقوق فردی و مسئولیت اجتماعی و تحقق عدالت و آزادی واقعی را فراهم می کند.

کلیدواژه ها

آزادی، اسلام، حق، ملت، نظام.

۱. zynbyzdanyykta@gmail.com

مقایسه تطبیقی آزادی‌های مشروع و حقوق مردم در ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری با معیارهای جهانی

سید اسماعیل موسوی^۱

پژوهشگر حقوق، عضو مرکز وکلای قوه قضائیه استان زنجان

... چکیده

مقایسه تطبیقی آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران با معیارهای جهانی نشان دهنده ی تفاوت‌های اساسی در تفسیر و اجرای این آزادی‌ها است. در قانون اساسی ایران، آزادی‌های مشروع به عنوان حقوق اساسی ملت به رسمیت شناخته شده‌اند و هیچ مقامی حق ندارد به بهانه حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، حتی با وضع قوانین و مقررات این آزادی‌ها را سلب کند. از طرف دیگر معیارهای جهانی آزادی‌های مشروع عمدتاً در اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعریف شده‌اند. این معیارها بر حقوقی مانند آزادی بیان، آزادی تجمع، آزادی مذهب، و حقوق اقلیت‌ها تأکید دارند. با توجه به تفاوت‌های موجود بین آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران و معیارهای جهانی، می‌توان نتیجه گرفت که آزادی‌های مشروع در نظام جهانی با چالش‌های جدی مواجه هستند. در این پژوهش، تلاش خواهد شد تا ضمن بررسی مبانی نظری و فقهی اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، مقایسه‌ای تطبیقی بین آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران با معیارهای جهانی صورت گیرد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، معیارهای جهانی، حقوق مردم، اندیشه‌های رهبری

۱. mousavi.utn@gmail.com

تضمین حقوق اقلیت‌های دینی و مذهبی در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آراء و نظرات مقام معظم رهبری

غلامرضا مولاییگی

دکتری حقوق عمومی دانشگاه علوم تحقیقات، تهران، ایران، عضو حقوقدان شورای نگهبان

ولی الله حیدرئزاد^۱

دانش آموخته دکتری حقوق عمومی دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران،

قاضی دادگستری

... ■ چکیده

تضمین حقوق اقلیت‌های دینی و مذهبی یکی از مهم‌ترین اصول و مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود به نحوی که امام خمینی^(ع) به عنوان بنیان‌گذار نظام اسلامی، حتی قبل از پیروی انقلاب اسلامی رابطه منصفانه و زندگی تحت رفاه اجتماعی را برای اقلیت‌ها مطرح نموده است. برخورد با انصاف و عدالت و تأمین امنیت اقلیت‌ها همواره مورد تأکید مقام معظم رهبری نیز قرار داشته است به نحوی که عدم تحمیل عقاید مذهبی و دینی و طرز مواجهه‌ای جمهوری اسلامی ایران با اقلیت‌ها در حال حاضر می‌بایست به عنوان الگوی رواداری با اقلیت‌ها شناخته شود. گسترش دایره شمول اهل کتاب به صائین و زرتشتیان علاوه بر مسیحیان و یهودیان و حکم به طهارت ذاتی اهل کتاب، در مقام ولایت فقیه و رهبری جامعه اسلامی از جمله مبانی مهم و تأثیرگذار در تضمین حقوق اقلیت‌ها است که این مهم با نگاه روشن‌بینانه و حداکثری مقام معظم رهبری محقق شده است. در این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی رویکرد جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر منویات مقام معظم رهبری مورد بررسی قرار گرفته است.

۱. v.heidarneshad@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

حقوق اقلیت‌ها، جمهوری اسلامی ایران، مبانی فقهی و حقوقی، اهل کتاب

تأملی بر اندیشه های مقام معظم رهبری (حفظه الله) پیرامون حقوق مردم و آزادی های مشروع در اسلام و سایر ادیان الهی

مهدی عباسی^۱*

پژوهشگر رشته مدیریت اجرایی - دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران مرکزی)،

... ■ چکیده

حقوق مردم و آزادی های مشروع از مباحث اساسی در اندیشه ی سیاسی و اجتماعی امام خامنه ای (مدظله العالی) است و ریشه در آموزه های اسلامی و نگاه توحیدی به انسان و جامعه دارد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به بیانات و آثار معظم له، به بررسی مبانی فقهی، کلامی و حقوقی دیدگاه های ایشان درباره ی حقوق مردم و آزادی های مشروع اشاره و سپس به مطالعه ی تطبیقی این مفاهیم با دیگر ادیان الهی می پردازد.

یافته های پژوهش نشان می دهد که از منظر معظم اله، حقوق مردم در چارچوب شریعت اسلام تعریف می شود و آزادی های مشروع نیز در محدوده ی ارزش های دینی و اخلاقی معنا پیدا می کند. ایشان بر حق حیات، کرامت انسانی، عدالت اجتماعی، مشارکت سیاسی و آزادی بیان در ساختار اسلام تأکید دارند و معتقدند که این حقوق نه تنها با تعالیم اسلامی سازگار است، بلکه در سایر ادیان الهی نیز به شکلی مشابه مورد توجه قرار گرفته است. با این حال، تفاوت های مهمی در تفسیر و اجرای این مفاهیم بین اسلام و دیگر ادیان وجود دارد که ناشی از اختلاف در مبانی الهیاتی و فقهی است.

این مقاله نتیجه می گیرد که اندیشه های رهبری درباره ی حقوق مردم و آزادی ها، تلفیقی از اصول ثابت اسلامی و انعطاف پذیری در تطبیق با شرایط زمانه است و می تواند به عنوان الگویی برای تعامل سازنده بین دین و حقوق بشر در جهان معاصر مورد توجه قرار گیرد.

۱. * M_s1358@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، حقوق مردم، آزادی‌های مشروع، اسلام، ادیان الهی، فقه سیاسی، حقوق بشر اسلامی.

بررسی فقهی تروریسم با تأکید بر آرا و اندیشه های آیت الله خامنه ای

رضوانه اسماعیلی ایولی^۱

پژوهشگر فقه و مبانی حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه قم، قم، ایران

... ■ چکیده

تروریسم در دهه های اخیر یکی از چالش های اساسی نظام بین الملل به شمار می رود و افزون بر نقض حقوق فردی، خطری جدی علیه حقوق ملت ها و آزادی های مشروع است. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، بر مبانی فقهی و الهیاتی استوار است و با تکیه بر اصول دینی، عدالت محوری، نفی سلطه و حمایت از مظلومان، رویکردی متمایز در برابر تروریسم اتخاذ کرده است. در مبانی اسلامی، اصولی چون حق حیات، کرامت انسانی و قواعدی مانند حرمت افساد فی الارض، حرمت اعانه بر اثم و وجوب دفاع از مظلوم، ضرورت مبارزه با تروریسم را تأیید می کند. هدف این پژوهش، بررسی رابطه ی میان تأمین حقوق ملت ها و مقابله با تروریسم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه های رهبر معظم انقلاب است. این تحقیق با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه ی منابع اسنادی و بیانات رهبری انجام شده است. یافته ها نشان می دهد که در اندیشه ی رهبری، مبارزه با تروریسم صرفاً اقدامی امنیتی نیست، بلکه راهبردی انسانی، اخلاقی و سیاسی برای دفاع از ملت های مظلوم و تحقق عدالت در نظام بین الملل است. بر همین اساس، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران الگویی عدالت محور ارائه می دهد که مبارزه با تروریسم را در پیوندی عمیق با صیانت از حقوق ملت ها و ایجاد صلح و امنیت معنا می کند.

۱. resmailiively1374@gmail.com

کلیدواژه‌ها

تروریسم؛ سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ حقوق ملت‌ها؛ اندیشه‌های رهبر
انقلاب؛ مقاومت مشروع

مبانی فقهی و فلسفی حقوق ملت در اندیشه آیت الله خامنه ای با تأکید بر نقش مردم در حاکمیت

ابوالفضل سجادی فر^۱

پژوهشگر حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه

کمال کریمی آغسقال

پژوهشگر حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران

عرفان اسدالهی اصل

پژوهشگر حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

... ■ چکیده

اندیشه سیاسی حضرت آیت الله خامنه ای، مبتنی بر مبانی عمیق فقهی و فلسفی، حقوق ملت را نه تنها در چارچوب شریعت مشروع می داند، بلکه آن را رکن اساسی در تحقق مردم سالاری دینی تلقی می کند. در منظومه فکری مقام معظم رهبری، نقش مردم در حاکمیت، برخاسته از اراده الهی و عقلانیت دینی است و مشارکت آنان در تعیین سرنوشت سیاسی، ضامن پایداری و مشروعیت نظام اسلامی بشمار می رود. مقاله حاضر با روش توصیفی تحلیلی، به واکاوی مبانی فقهی و فلسفی حقوق ملت در اندیشه رهبری می پردازد و نسبت آن را با اصل حاکمیت مردمی در نظام اسلامی، و تطبیق آن با سایر نظام ها را بررسی می کند. یافته های پژوهش حاکی از آن است که در منظومه فکری آیت الله خامنه ای، حقوق ملت و نقش آنان در حاکمیت، نه تنها با اصول دینی در تعارض نیست، بلکه شرط لازم برای تحقق عدالت، امنیت و پیشرفت در نظام اسلامی است.

۱. sajjadifar.researcher@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه‌ای، حقوق ملت، حاکمیت مردمی، مبانی فقهی، مبانی فلسفی

حقوق و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران بر اساس دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

سحر صنیعی^۱

هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

... ■ چکیده

حقوق و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و فقه شیعه تعریف می‌شود که در چارچوب نظام سیاسی و حقوقی خاصی شکل گرفته است. این مقاله به بررسی دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، در زمینه حقوق و آزادی‌های مشروع می‌پردازد. تحلیل بیانات و مکتوبات ایشان نشان می‌دهد که حقوق و آزادی‌ها باید در تعادل با مصالح نظام، امنیت و قوانین شرعی حفظ شود. همچنین تطبیق این دیدگاه‌ها با قوانین اساسی جمهوری اسلامی و چالش‌های موجود در این زمینه بررسی می‌شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که آزادی‌ها در چارچوب شرع و مصالح عمومی مشروع تلقی می‌شوند و هر گونه آزادی فراتر از این چارچوب، با محدودیت مواجه است.

کلیدواژه‌ها

حقوق مشروع، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله خامنه‌ای، فقه اسلامی،

حقوق بشر

۱. sahorsaniei459@gmail.com

نقش مردم‌سالاری دینی و حرکت عمومی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

مصطفی منتظری^۱

استادیار علوم سیاسی گروه معارف اسلامی دانشگاه گلستان

غلامرضا منتظری

استادیار تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی گروه معارف اسلامی دانشگاه علوم کشاورزی

و منابع طبیعی گرگان

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش مردم‌سالاری دینی و حرکت عمومی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر آیت‌الله خامنه‌ای انجام شده است. مسئله اصلی تحقیق این است که چگونه چارچوب‌های نظری و عملی مردم‌سالاری دینی و حرکت عمومی، در منظومه فکری رهبری، به تضمین و تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع منجر می‌شوند. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و داده‌ها از طریق تحلیل کیفی محتوای بیانات رسمی آیت‌الله خامنه‌ای در سایت khamenei.ir گردآوری و تحلیل شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مردم‌سالاری دینی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای به معنای حاکمیت ارزش‌های دینی در کنار مشارکت و مسئولیت‌پذیری مردم است و نه ترکیبی ساده از دین و دموکراسی، بلکه حقیقتی واحد است که در آن، حاکمیت الهی با اراده و انتخاب مردم پیوند می‌خورد. حرکت عمومی نیز به عنوان نیروی محرکه اجتماعی، از طریق مطالبه‌گری، نظارت و مشارکت آگاهانه، سازوکارهای حقوقی و نهادی صیانت از آزادی‌ها را تقویت می‌کند. در این چارچوب، مردم نه تنها صاحب حق، بلکه ناظران و حافظان حقوق خود هستند و مسئولیت اجتماعی آنان در

۱. m.montazeri@gu.ac.ir

قبال حفظ آزادی‌های مشروع و حقوق ملت پررنگ می‌شود. در نتیجه، منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر مردم‌سالاری دینی و حرکت عمومی، الگویی نوین و کارآمد برای تحقق و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع ارائه می‌کند که در آن، مشارکت فعال مردم و رعایت ارزش‌های دینی، دو مؤلفه اصلی به شمار می‌آیند.

کلیدواژه‌ها

مردم‌سالاری دینی، حرکت عمومی، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت‌الله خامنه‌ای، مشارکت مردمی

حقوق و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران بر اساس دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

سحر صنیعی^۱

هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

... ■ چکیده

حقوق و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و فقه شیعه تعریف می‌شود که در چارچوب نظام سیاسی و حقوقی خاصی شکل گرفته است. این مقاله به بررسی دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، در زمینه حقوق و آزادی‌های مشروع می‌پردازد. تحلیل بیانات و مکتوبات ایشان نشان می‌دهد که حقوق و آزادی‌ها باید در تعادل با مصالح نظام، امنیت و قوانین شرعی حفظ شود. همچنین تطبیق این دیدگاه‌ها با قوانین اساسی جمهوری اسلامی و چالش‌های موجود در این زمینه بررسی می‌شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که آزادی‌ها در چارچوب شرع و مصالح عمومی مشروع تلقی می‌شوند و هر گونه آزادی فراتر از این چارچوب، با محدودیت مواجه است.

کلیدواژه‌ها

حقوق مشروع، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله خامنه‌ای، فقه اسلامی،

حقوق بشر

۱. sahorsaniei459@gmail.com

مبانی نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای و مقایسه آن با اسناد بین‌المللی حقوق بشر

مصطفی منتظری^۱

استادیار علوم سیاسی گروه معارف اسلامی دانشگاه گلستان

هادی حاج زاده

استادیار گروه حقوق دانشگاه گلستان

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از محوری‌ترین موضوعات حقوق عمومی و علوم سیاسی است که در چارچوب‌های مختلف، تفسیرهای متفاوتی یافته است. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و مطالعه اسنادی، مبانی نظری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را در اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بررسی و با اسناد بین‌المللی حقوق بشر مقایسه می‌کند. ابتدا، مبانی معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی این مفاهیم در منظومه فکری رهبری جمهوری اسلامی ایران، با استناد به بیانات و آثار ایشان واکاوی می‌شود. سپس، اصول اسناد بین‌المللی حقوق بشر، به ویژه اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های مرتبط، با تأکید بر مبانی اومانیستی و لیبرالی آن‌ها تشریح می‌گردد. در بخش تطبیقی، تفاوت‌ها و اشتراکات دورویکرد در زمینه‌هایی چون منشأ حقوق (الهی در مقابل بشری)، نسبت آزادی و مسئولیت، جایگاه دین در تعیین حدود آزادی‌ها و مصادیق حقوقی مانند آزادی بیان و عدالت اجتماعی تحلیل می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد که اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را در چارچوبی مبتنی بر مبانی دینی، اخلاق، امنیت و مصالح جمعی تعریف می‌کند، در حالی که اسناد بین‌المللی بر کرامت ذاتی انسان و جهان‌شمولی حقوق فردی تأکید دارند.

۱. m.montazeri@gu.ac.ir

مقاله در پایان پیشنهاد می‌کند که منظومه فکری اسلام و رهبری انقلاب اسلامی می‌تواند به عنوان مبنایی نوین برای نظر و عمل در سطح جهانی مطرح شود و راهگشای توسعه حقوق تطبیقی و ارتقای عدالت و معنویت در جوامع معاصر باشد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت‌الله خامنه‌ای، منظومه فکری اسلامی، اسناد بین‌المللی حقوق بشر، مطالعه تطبیقی

منابع مشروع سازی آزادی‌ها در حوزه خانواده: بررسی نقش منصوصات شرعی، عرف و عقل در موضوع‌شناسی و تعیین احکام

سید محمد صادق میرحسینی^۱

دانشجوی دکتری رشته فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شهید مطهری، پژوهشگر

پژوهشکده شورای نگهبان

احمد رضا ساعدی بیدگلی

دانشجوی دکتری رشته فلسفه اسلامی دانشگاه شهید مطهری

یمنا واحدیان عظیمی

دانشجوی کارشناسی رشته فقه و حقوق دانشگاه شاهد

... ■ چکیده

مسئله مشروعیت آزادی‌های فردی در بستر نهاد خانواده، به‌ویژه در پرتو تعامل میان منصوصات شرعی، عرف و عقل، از مباحث بنیادین فقه نظام‌مند و حقوق خانواده به‌شمار می‌رود. پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش این سه منبع در فرآیند موضوع‌شناسی و تعیین دامنه احکام تکلیفی مرتبط با آزادی‌های مشروع در ساختار خانواده انجام شده است. با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای و رویکرد توصیفی-تحلیلی، دیدگاه‌های فقهی و دکتربین حقوقی در زمینه نحوه مواجهه با آزادی‌های فردی در نظام حقوق خانواده بررسی شده است. در بخش تحلیل جایگاه عرف، با تکیه بر مبانی فقه امامیه، حدود اعتبار و کارآمدی آن در شناسایی موضوعات و تأثیرگذاری بر قلمرو جعل و تطبیق احکام تحلیل گردیده است. پرسش محوری مقاله آن است که آیا شارع مقدس تحدید آزادی‌های فردی را صرفاً در چارچوب نصوص شرعی به رسمیت شناخته است، یا آن‌که برای عقل و عرف نیز شأن کاشفیت و نقش در فرآیند اجتهاد قائل شده

۱. seyyedsadegh287@gmail.com

است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با وجود اصالت و تقدم نصوص شرعی، عرف و عقل نیز، به‌ویژه در تشخیص موضوعات و انطباق احکام با واقعیات عرفی و اجتماعی، از جایگاهی معتبر در فرآیند استنباط برخوردارند. این امر بیانگر انعطاف‌پذیری فقه در مواجهه با تحولات زمان و مکان و ضرورت بازخوانی مستمر نسبت نهادهای اجتماعی با احکام شرعی، در راستای تأمین عدالت و مصلحت در حوزه خانواده است.

کلیدواژه‌ها

آزادی مشروع- نقش عرف- نقش عقل- منصوصات شرعی

کارکردهای زیبایی‌شناسی رسانه در روایت عدالت و آزادی از دیدگاه رهبری تا راهبرد رسانه‌ای

محمد رضا سبحانی نسب^۱

پژوهشگر کارگردانی تلویزیون، گروه تلویزیون، دانشکده تولید رادیو و تلویزیون،

دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران

زهرا قربانی رضوان

پژوهشگر کارگردانی تلویزیون، گروه تلویزیون، دانشکده تولید رادیو و تلویزیون،

دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران

... ■ چکیده

در عصر سلطه‌ی رسانه‌ها، زیبایی‌شناسی دیگر صرفاً امری فرعی در تولیدات تصویری نیست، بلکه به ابزاری راهبردی برای القای مفاهیم بنیادین چون عدالت و آزادی بدل شده است. از آنجا که منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را از ارکان نظام اسلامی می‌دانند، این پژوهش با طرح این سؤال آغاز می‌شود که رسانه، به‌ویژه رسانه ملی، چگونه می‌تواند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های زیبایی‌شناسی، به بازنمایی هنرمندانه و گفتمان‌ساز عدالت و آزادی‌های مشروع فرهنگی در چارچوب فکری رهبری بپردازد؟ این پژوهش با هدف تبیین ابعاد نظری و کاربردی زیبایی‌شناسی رسانه‌ای در خدمت مفاهیم عدالت محور و مردم‌پایه، ابتدا به واکاوی مبانی زیبایی‌شناسی در رسانه و سپس به تحلیل مفاهیم عدالت و آزادی در گفتمان رهبری می‌پردازد. روش تحقیق، کیفی-تحلیلی است و با بهره‌گیری از تحلیل محتوای منتخب آثار تلویزیونی (شامل مستند، سریال و برنامه‌های ترکیبی) در رسانه ملی انجام می‌شود. داده‌ها با رویکرد نشانه‌شناسی و تحلیل گفتمان بررسی شده‌اند. بر این اساس، پژوهش حاضر

۱. Mohammadtx.313@gmail.com

راهبردهایی عملی برای تحول در سیاست‌گذاری محتوایی رسانه ارائه می‌کند.

کلیدواژه‌ها

زیبایی‌شناسی رسانه‌ای، عدالت و آزادی مشروع فرهنگی، منظومه فکری رهبری

آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران با سایر نظام های حقوقی با تاکید بر اندیشه های امام خامنه ای

فاطمه اصحابی^۱

استادیار گروه حقوق دانشکده علوم انسانی دانشگاه دامغان؛

... ■ چکیده

آزادی از مهمترین حقوق یک انسان است که دین اسلام آن را امری فطری میداند. مبتنی بر اندیشه های سیاسی اسلامی، آزادی مهمترین هدیه دین به یک ملت و به یک جامعه است. در پرتو آزادی، اندیشه ها رشد پیدا میکند و استعدادها شکوفا میشود. نظام های مختلف حقوقی در حدود و ثغور این حق بنیادین تفاوت هایی دارند. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی به دنبال پاسخ به این پرسش است که مبانی و الزامات آزادی در نظام حقوقی ایران چه تفاوتی با سایر نظام ها دارد. یافته های پژوهش حاکی از آن است که آزادی در همه نظام های حقوقی، حق مسلم بشر دانسته شده است و اساسا آزادی اجتماعی به معنای امروزی آن در فرهنگ سیاسی دنیا، یک ریشه قرآنی دارد. با وجود این در نظام حقوقی ایران، آزادی مقید به حفظ مبانی اسلامی و اخلاق حسنه است در صورتی که در نظام های حقوقی مبتنی بر مکتب لیبرالیسم آزادی مقید به قانون و رعایت حقوق سایرین است

کلیدواژه ها

آزادی، حقوق بشر، اسلام، لیبرالیسم، آیت الله خامنه ای

۱. f.ashabi@du.ac.ir

حق مشارکت سیاسی در نظام جمهوری اسلامی ایران- تحلیلی تطبیقی با نظام‌های دموکراسی لیبرال با تأکید بر نقش مردم و ولایت فقیه

کاوه فرهادی^۱

استاد گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس، ایران

صمد قائم پناه

علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران

... ■ چکیده

حق مشارکت سیاسی به عنوان یکی از ارکان بنیادین حقوق ملت، همواره مورد توجه نظام‌های حقوقی مختلف بوده است. در نظام جمهوری اسلامی ایران، این حق در بستر اندیشه سیاسی اسلام و با ابتدای بر نظریه ولایت فقیه، تعریفی متمایز و منحصر به فرد یافته است؛ تعریفی که ضمن حفظ جایگاه شرع و حاکمیت دینی، نقش مردم را در تعیین سرنوشت خویش به رسمیت می‌شناسد. این مقاله در پی آن است تا با رویکردی تطبیقی، مفهوم، مبانی و سازوکارهای مشارکت سیاسی را در نظام جمهوری اسلامی ایران با نظام‌های دموکراسی لیبرال مقایسه نماید. در این راستا، ابتدا جایگاه مشارکت سیاسی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مبانی فقهی آن بررسی می‌شود؛ سپس وجوه اشتراک و افتراق آن با مدل‌های رایج در دموکراسی‌های غربی از منظر فلسفه سیاسی، ساختار حقوقی، و شیوه‌های اعمال اراده عمومی تحلیل می‌گردد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مشارکت سیاسی در نظام جمهوری اسلامی، نه صرفاً امری شکلی بلکه مفهومی ارزشی و غایت‌مند در پرتو هدایت الهی و ولایت فقیه است که آزادی مشروع مردم را در چارچوب دین تضمین می‌نماید. این در حالی است که در نظام‌های لیبرال، مشارکت عمدتاً بر مبنای اراده فردی و نسبی‌گرایی حقوقی استوار است.

۱. k.farhadi@iaui.ir

مقاله حاضر، با اتکاء به منابع فقهی، حقوق اساسی، و نظریات سیاسی تطبیقی، تلاش دارد تصویری روشن از تفاوت گفتمان‌های مشارکت سیاسی در این دو نظام ارائه دهد و ظرفیت‌های مفهومی و حقوقی مشارکت در چارچوب جمهوری اسلامی را بازخوانی کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مردم‌سالاری دینی، نظام‌های حقوقی تطبیقی

صیانت از آرا شهروندان در انتخابات در منظومه فکری و عملی آیت اله خامنه‌ای (رهبر جمهوری اسلامی ایران)

صمد قائم پناه^۱

گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

امین صالح‌حزاده شندی

گروه حقوق عمومی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

... ■ چکیده

انتخابات به عنوان یکی از مؤلفه‌های بنیادین مردم‌سالاری دینی در جمهوری اسلامی ایران، نه تنها سازوکار مشارکت مردمی در تعیین سرنوشت سیاسی کشور است، بلکه نمود عینی مشروعیت نظام در عرصه داخلی و بین‌المللی به شمار می‌رود. از این رو سوال اصلی این پژوهش این است که مبانی فکری و عملی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، در صیانت از آراء مردم در انتخابات چیست؟

فرضیه این تحقیق این است که صیانت از آرا در اندیشه و دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای ریشه در مبانی شرعی، اخلاقی، قانونی و انقلابی دارد. و به همین دلیل رهبر معظم انقلاب اسلامی؛ رای مردم را حق الناس می‌داند و بر لزوم امانت داری و شفافیت در کلی مراحل انتخابات تاکید دارد. یافته‌های این پژوهش حاکی از این است که آرا ابزاری برای تضمین حقوق شهروندی، مشروعیت و پایداری نظام و اقتدار آن است.

کلیدواژه‌ها

انتخابات، صیانت از آراء، مردم‌سالاری دینی، آیت‌الله خامنه‌ای، حق الناس، مشروعیت سیاسی

حقوق زنان در قانونگذاری ایران از منظر آیت الله خامنه ای: واکاوی مبانی فقهی-سیاسی و چالشهای معاصر در نظام جمهوری اسلامی

جواد خسروی^۱

استادیار دانشگاه فرهنگیان تهران

... ■ چکیده

از منظر آیت الله خامنه‌ای، حقوق زن در اسلام بر پایه «کرامت انسانی» و «مسئولیت‌های الهی» تعریف می‌شود که همسو با فطرت زن و جایگاه رفیع او در نظام آفرینش است. این پژوهش با هدف تبیین دیدگاه‌های فقهی-حقوقی ایشان درباره‌ی جایگاه زن در قانونگذاری و تقابل آن با الگوهای فمینیسم لیبرال انجام شده است. هدف این پژوهش، بررسی مبانی شرعی حمایت از حقوق زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی و تحلیل تأکید رهبری بر حفظ «هویت اسلامی-ایرانی» زنان در برابر «تهاجم فرهنگی غرب» می باشد. این نوشتار با استفاده از تحلیل گفتمان بیانات، پیامها و استفتائات آیت‌الله خامنه‌ای (منتشره در پایگاه دفتر مقام معظم رهبری)، به دنبال کشف مفاهیم کلیدی مانند «عفت»، «خانواده» و «مشارکت اجتماعی مشروط» در منظومه فکری ایشان است. یافته‌های این تحقیق عباراتست از تأکید رهبری بر نقش بی بدیل زن در «تربیت نسل انقلابی» و لزوم حفظ حریم خانواده به عنوان «قلب تمدن اسلامی» و همچنین مخالفت با الگوهای غربی برابری جنسیتی که به زعم ایشان، «تخریب هویت زن» و «سستکردن بنیان خانواده» را در پی دارد. حمایت از حضور زنان در عرصه‌های علمی، اقتصادی و سیاسی (مانند تحصیل در رشته‌های فنی یا نمایندگی مجلس)، مشروط به رعایت «حفظ حریم شرعی» و «عدم تقلید از سبک زندگی غربی» نیز از دیگر اهداف می باشد. قانونگذاری مبتنی بر فقه حکومتی مانند دفاع از قوانینی مانند «حق طلاق مردان» (ماده

۱. J.khosravi@cfu.ac.ir

۱۱۳۳ قانون مدنی) و «تعدد زوجات» (ماده ۹۴۲) به‌عنوان احکام غیرقابل تغییر شریعت. تأکید بر لزوم رعایت «عدالت» در اجرای این قوانین، هرچند در عمل نقدهایی به سوءاستفاده از آنها وارد است. جز اهداف دیگر است. در نهایت جمع‌بندی آنستکه: از نگاه آیت الله خامنه‌ای، قانونگذاری درباره زنان باید در چارچوب فقه پویا و مبتنی بر «مصلح نظام اسلامی» باشد. ایشان الگویی از «زن مسلمان انقلابی» را ترسیم میکنند که همزمان «عفیف، متعهد به خانواده و فعال در عرصه‌های علمی» است. با این حال، این نگاه در تقابلی پارادوکسیکال با مطالبات حقوق بشری و جنبشهای فمینیستی داخلی قرار میگیرد.

کلیدواژه‌ها

فقه حکومتی، زن مسلمان انقلابی، تهاجم فرهنگی، مشارکت مشروط، مصلح نظام.

حقوق جزایی خانواده در آراء آیت الله خامنه‌ای (تحلیل فقهی- حقوقی و چالش‌های معاصر)

جواد خسروی^۱

استادیار دانشگاه فرهنگیان تهران

... ■ چکیده

این پژوهش به بررسی جایگاه حقوق کیفری خانواده در آرای فقهی- حقوقی آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد و تنش بین مبانی شرعی و استانداردهای حقوق بشری در قوانین مرتبط با خانواده در ایران را تحلیل می‌کند. با توجه به تأثیر بی بدیل فتاوی مقام معظم رهبری بر نظام قانونگذاری، واکاوی این موضوع برای درک تعامل دین، قانون و جنسیت ضروری است. هدف اصلی، تحلیل تأثیر تفسیرهای فقهی آیت الله خامنه‌ای بر جرمانگاری مسائل خانواده (مانند زنا، خشونت خانگی و ترک نفقه) و بررسی تعارضات آن با اسناد بین المللی حقوق بشر است. با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، ۴۰ سند شامل استفتائات شرعی رهبری، قوانین کیفری ایران (مانند قانون مجازات اسلامی) و اسناد بین المللی (CEDAW) بررسی شد. همچنین، رویکرد مطالعه تطبیقی با نظام حقوقی مالزی به کار گرفته شده است.

یافته‌های این تحقیق تین تخ تقدم حفظ نهاد خانواده: مجازاتهای سنگین برای جرائم جنسی (مانند رجم) با استناد به «صیانت از عفت عمومی» توجیه میشود، درحالیکه خشونت خانگی (روانی/اقتصادی) کمتر مورد توجه کیفری قرار می‌گیرد. نتیجه این پژوهش نشان میدهد که حقوق کیفری خانواده در ایران، می‌تواند تحت تأثیر آرای فقهی رهبری، میان «الزامات دینی» و «مطالبات حقوق بشری» به گونه‌ای جمع نماید که قوانین و مقررات مترقی تری در این مسائل ارائه دهد و جایگزین گردد.

۱. J.khosravi@cfu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق کیفری خانواده، فقه حکومتی، آیت الله خامنه‌ای، خشونت خانگی، حقوق بشر

مفهوم آزادی در اسلام و نظام‌های غربی؛ هم‌گرایی و واگرایی مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای

روشنک صابری^۱*

استادیار گروه حقوق، دانشکده الهیات و معارف اسلامی،

دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

اکرم صالحی^۲

استادیار گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات و معارف اسلامی،

دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

... ■ چکیده

آزادی، یکی از ارزش‌های بنیادین در حقوق عمومی است؛ از یک بُعد اشاره به عدم مانع داشته و در بُعد دیگر ناظر به رفع مانع برای رسیدن به هدف است. عموماً نگاه نظام‌های غربی به آزادی، به تأثی از اصول لیبرالیسم، از بُعد نخست بوده و خود آزادی را یک ارزش می‌پندارند و قائل به آزادی در تمام وجوه می‌باشند. این در حالیست که دین اسلام به هر دو بُعد قائل بوده و خود آزادی را نه به عنوان ارزش بلکه به سان یک روش می‌داند. از منظر اسلام، انسان آزاد است و در این ورطه آزادی دست به انتخاب می‌زند حال این انتخاب می‌تواند او را به اعلی‌العلیین رسانده یا به اسفل السافلین بکشانند. چنانچه عبودیت انتخاب اوست بایست برای رسیدن به فلاح با هستی هماهنگ گردد و در چارچوب حدود و اندازه‌های دین حرکت نماید (والذی قَدَّرَ فَهْدی). بر این اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز در اصول متعدد از جمله ۲۳، ۲۴ و ۲۷ به آزادی از بُعد نخست پرداخته و در اصولی چند همچون اصل ۳، ۲۱ و ۳۱ به آزادی

۱. r.saberi@azaruniv.ac.ir

۲.

از بُعد دوم؛ در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای آزادی هدیه الهی است و ناشی از فطرت انسان است و بی نیاز از نظام‌های غربی و نحله فکری لیبرالیسم می‌توان اصالت آزادی را شناخت و با در نظر گرفتن آزادی در هر دو بُعد به کمال انسانی دست یافت. پژوهش حاضر با بررسی "حق بر آزادی" از منظر اسلام و نظام‌های غربی توأمان به تحلیل اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای در این زمینه پرداخته و با نگاهی به اصول قانون اساسی سعی بر روشن سازی واگرایی‌ها و همگرایی‌ها در این عرصه دارد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، دین اسلام، نظام‌های غربی، مقام معظم رهبری، لیبرالیسم

مبانی و اصول حاکم بر حقوق فرهنگی شهروندان در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

محسن داوری^۱

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

... ■ چکیده

یکی از وظایف مهم حکومت که در اصل سوم قانون اساسی نیز میتوان نشانه های آن را یافت توجه به موضوع فرهنگ و نقش آفرینی دولت در این زمینه است. بند دوم اصل سوم قانون اساسی ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی را از وظایف دولت دانسته است. این وظیفه و وظایف هم سنخ آن ریشه در مبانی و اصول مستحکمی دارد که یافتن آن نیازمند بررسی اندیشه های علما و بزرگان انقلاب اسلامی است. در این بین اندیشه مقام معظم رهبری از جایگاه ویژه ای برخوردار است. فرهنگ به عنوان فضای تنفسی جامعه و به عنوان مقوله ای پیشرو و نه پیرو، در اندیشه مقام معظم رهبری ریشه در توحید و ایمان و اعتقاد به دین داشته و مبانی حیات بخش آن جایگاه بالایی در این زمینه دارد. تحقق این مبانی ارزشمند در فرهنگ در سایه اصولی چون ایمان محوری، جامع نگری، پیراستگی فرهنگی و ... امکان پذیر خواهد بود.

کلیدواژه‌ها

حقوق فرهنگی - دولت - ایمان - پیراستگی فرهنگی - تنوع فرهنگی

تحلیل مبانی نظری آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس اندیشه‌های مقام معظم رهبری^(مد ظله العالی)

مریم کمائی^۱

گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

... ■ چکیده

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان میثاق ملی و بالاترین سند حقوقی کشور، جایگاهی برجسته برای حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قائل شده است. این حقوق، به ویژه در فصل سوم قانون اساسی و اصولی نظیر اصل نهم، مورد تأکید قرار گرفته‌اند و نشان‌دهنده اهتمام نظام اسلامی به کرامت انسان، آزادی اراده، و تضمین حقوق اساسی شهروندان در چارچوب ارزش‌های دینی و اخلاقی است. در این میان، تبیین مفهوم «آزادی مشروع» بر مبنای اندیشه‌های مقام معظم رهبری^(مد ظله العالی)، نقش بنیادینی در تفسیر صحیح و کاربردی این اصل ایفا می‌کند. رهبر معظم انقلاب اسلامی، با تأکید بر هماهنگی تام میان نظام تشریع و نظام تکوین، آزادی را از حقوق الهی انسان معرفی می‌کنند و تحقق آن را در گرو عدالت، اخلاق، و مصالح عمومی می‌دانند. بر این اساس، آزادی در نظام اسلامی نه به معنای رهایی مطلق از قیود، بلکه به معنای حرکت در چارچوب ارزش‌های متعالی دینی است؛ چارچوبی که هدف آن رشد فردی، صیانت اجتماعی و تحقق تمدن اسلامی است.

این مقاله با هدف بازخوانی و تحلیل عمیق دیدگاه‌های مقام معظم رهبری درباره آزادی‌های مشروع، به بررسی مبانی نظری این مفهوم، نسبت آن با حقوق ملت، و الزامات حقوقی و تقنینی آن در ساختار جمهوری اسلامی می‌پردازد. همچنین تلاش می‌شود با بهره‌گیری از اندیشه‌های معظم‌له، راهکارهایی برای گفتمان‌سازی در میان نخبگان و طراحان سازوکارهای اجرایی و

۱. maryamkamaei2019@gmail.com

قانون‌گذاری مؤثر در این زمینه ارائه شود.

کلیدواژه‌ها

آزادی مشروع، حقوق ملت، مقام معظم رهبری، نظام اسلامی، گفتمان‌سازی

تحلیل گفتمان آزادی‌های مشروع در فضای مجازی ایران: خوانش لاکلا و موف از بیانات رهبر انقلاب و روایت‌های نسل Z

محمد الیاسی^۱

پژوهشگر دکترای گردشگری-کارشناس ارشد بازاریابی گردشگری-دانشگاه تهران

... ■ چکیده

زمینه و هدف: فضای مجازی در ایران به عرصه‌ی تقابل گفتمانی بر سر معنابخشی به دال‌های بنیادین، به ویژه «آزادی»، تبدیل شده است. هدف این پژوهش کالبدشکافی سازوکارهای هژمونیک و ضد هژمونیک و تحلیل تقابل دو گفتمان مسلط، یعنی گفتمان رسمی برگرفته از بیانات رهبر معظم انقلاب و گفتمان نسل زد برای ترسیم نقشه میدان نبرد معنایی و شناسایی پویایی‌های گفتمانی است. روش شناسی: پژوهش کیفی با پارادایم برساخت‌گرایی اجتماعی و با استفاده از چارچوب نظری لاکلا و موف انجام شده است. داده‌های گفتمان رسمی از تحلیل اسنادی بیانات رهبری و داده‌های نسل زد از مصاحبه‌های عمیق با ۳۰ نفر گردآوری شدند. تحلیل تماتیک و تحلیل گفتمانی برای استخراج مضامین، دال‌های مرکزی، زنجیره‌های هم‌ارزی و فرایند دیگری‌سازی به کار رفته است. یافته‌ها: دو پروژه هژمونیک ناسازگار شناسایی شد؛ گفتمان رسمی با دال مرکزی «اسلام-امنیت نظام» آزادی را مشروط به شرع و امنیت تعریف می‌کند و «غرب» را دیگری می‌سازد؛ در مقابل، گفتمان نسل زد با دال مرکزی «حق خودمختاری فردی» آزادی را حقی بنیادی می‌داند و «دولت محدودکننده» را دیگری می‌سازد. رقابت بر سر دال‌های شناور آزادی، امنیت، بدن زن و عدالت از طریق مفصل‌بندی مجدد (رسمی) و شالوده‌شکنی (نسل زد) بروز می‌یابد.

نتیجه‌گیری: این تقابل ریشه در نظام‌های معناسازی متعارض الهی-تاریخی در برابر

۱. M.Elyasi@ut.ac.ir

فردی-اجتماعی دارد و منجر به گسست ارتباطی می‌شود. برای کاهش تنش پیشنهاد می‌شود نهادهای مدنی تقویت و فضای گفت‌وگو محور برای بازمفصل‌بندی دال‌های مشترک و اجرای پروژه‌های نمادین بازسازی و همچنین مدل گفتمانی ارائه شده در این پژوهش، توسعه یابند.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، فضای مجازی، بیانات رهبری، نسل z، لاکلا و موف

جایگاه حقوق فردی و آزادی‌های عمومی در غرب و اسلام از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

حجت‌الله ابراهیمیان^۱

دانشیار دپارتمان حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران

جوادنوری

پژوهشگر مقطع دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، ایران

... ■ چکیده

حقوق فردی و مباحث مربوط به آزادی‌های شهروندان در هر جامعه‌ای، ازجمله مهمترین و اصلی‌ترین وظایف حاکمیتی محسوب می‌شود تا در راستای قوانین و مقررات، نسبت به حفظ نظم عمومی و تامین منفعت عمومی، بتوانند از حقوق افراد حمایت و نسبت به تامین آزادی‌های عمومی اقدام نمایند. هر چند این مولفه‌ها در عصر معاصر و به خصوص از قرن ۱۷ میلادی مورد توجه اندیشمندان جهان غرب قرار گرفت اما بررسی تاریخی مبانی فقهی - اسلامی ثابت می‌کند این مهم از همان ابتدای ظهور اسلام از مهمترین اهداف و در واقع از اساسی‌ترین مولفه‌های دین اسلام محسوب می‌شود که قدمتی به اندازه تاریخ اسلام دارد. با ظهور انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی^(ه) و مشارکت سیاسی مردم در تعیین سرنوشت خویش و همچنین قبول حاکمیت اسلام در جمهوری ایران با رای مثبت ۹۸/۲ درصد مردم، مبحث حقوق فردی و آزادی‌های عمومی وارد مرحله جدیدی از زندگی مردم ایران شد. از نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق فردی و آزادی‌های عمومی در چارچوب اسلام ناب محمدی^(ص) و در نتیجه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تعریف می‌شود. ایشان با پذیرش اصل آزادی‌های مشروع، بر محدودیت‌های شرعی و مصلحت‌های اجتماعی

۱. Hojjat49@gmail.com

تأکید دارند تا جامعه از انحراف و فساد مصون بماند. در واقع بر خلاف جهان غرب، که آزادی مطلق و سکولار را به رسمیت می‌شناسد، در حاکمیت جمهوری اسلامی ایران، آزادی‌های عمومی مقید به ارزش‌های الهی است. چراکه وجود آزادی مطلق و بی‌ضابطه در غرب منجر به انواع فسادها از قبیل فساد اخلاقی شده، اما در اسلام وجود هرگونه آزادی در جامعه در برابر سایر افراد، مسئولیت‌آور و هدایت‌گر است. در واقع یافته‌های این پژوهش که با روش تحلیلی - توصیفی از اندیشه‌های امام خامنه‌ای^(مدظله العالی) بدست آمده است بیان می‌دارد هرگونه آزادی که منجر به تضعیف ایمان، تفرقه‌افکنی یا همکاری با دشمنان خدا شود، ممنوع است. لذا از دیدگاه امام خامنه‌ای، آزادی‌های فردی و عمومی نه به سبک غربی مطلق است و نه به شیوه استبدادی محدود، بلکه در مسیر تعالی انسان و جامعه اسلامی معنا می‌یابد. و نظام جمهوری اسلامی موظف است هم از حقوق مردم دفاع کند و هم از سوءاستفاده از آزادی‌ها جلوگیری نماید. بنابراین تأمین حقوق قانونی مردم، مبارزه با فساد و بی‌عدالتی و همچنین نظارت بر اجرای صحیح آزادی‌های عمومی و رعایت حقوق مردم در چارچوب شرع از مهمترین وظایف حاکمیت اسلامی در ایران است.

کلیدواژه‌ها

حقوق فردی، آزادی عمومی، اسلام، قانون اساسی، امام خامنه‌ای^(مدظله العالی).

حق بر زیست عاری از فقر؛ دیدگاه مقام معظم رهبری، عملکرد مجلس شورای اسلامی

احمد تقی زاده^۱

استادیار حقوق عمومی، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران
(نویسنده مسئول)

خلیل منصوری زاده

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده فرهنگی و علوم اجتماعی،
دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

... چکیده

فقر و نابرابری اقتصادی همواره از چالش‌های اساسی جوامع بوده و در جمهوری اسلامی ایران نیز با وجود تأکیدات مکرر بر عدالت اجتماعی، همچنان به عنوان یک معضل خودنمایی می‌کند. مقام معظم رهبری بارها بر لزوم تأمین حداقل‌های زندگی کریمانه برای همه آحاد جامعه تأکید کرده‌اند. با این حال، این پرسش مطرح می‌شود که عملکرد مجلس شورای اسلامی به عنوان یکی از مخاطبین مطالبات ایشان، تا چه اندازه محقق‌کننده این آرمان می‌باشد؟ این پژوهش با هدف تطبیق میان مبانی نظری و گفتمانی حق زیست عاری از فقر در سخنان مقام معظم رهبری و عملکرد مجلس شورای اسلامی انجام شده است. نتیجه‌ای که این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی بدان دست یافته، این است که علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته، عملکرد مجلس شورای اسلامی به شکل قابل قبولی با آرمان «حق بر زیست عاری از فقر» انطباق ندارد. این عدم انطباق ناشی از عواملی چون ضعف در اولویت‌بندی مسائل مربوط به فقر، فقدان قوانین جامع و مؤثر، کاستی در نظارت بر اجرای صحیح قوانین و... می‌باشد.

۱. ah.taghizadeh@semnan.ac.ir

کلیدواژه‌ها

فقر، زیست‌عاری از فقر، مقام معظم رهبری، مجلس شورای اسلامی، قانون‌گذاری، نظارت،

فلسفه آزادی و نتایج آن در اندیشه آیه‌الله خامنه‌ای: مقایسه نظر آیه‌الله خامنه‌ای با مکاتب فلسفی غرب

مریم سلطانی کوهانستانی^۱
دانشیار گروه فلسفه دانشگاه محقق اردبیلی

... ■ چکیده

این مقاله، با هدف شناخت مبانی معرفتی آزادی از منظر اسلام و مکاتب فلسفی غرب، با استناد به بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، به روش توصیفی-تحلیلی و با راهبردی کیفی، به بررسی این مسأله می‌پردازد که فلسفه آزادی چیست و چگونه در زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها تأثیرگذار است؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، مطابق با بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، اسلام فلسفه آزادی را نه همانند فلاسفه غرب يك حق انسانی بلکه بالاتر از این، امر فطری انسان می‌داند. مبنای هدف و حدود آزادی متأثر از فلسفه آزادی و منتج از آن است. در اسلام، مبنای آزادی توحید و عبودیت خداوند؛ هدف آن رشد، عدالت و تعالی انسانی؛ حدود آزادی شریعت، عقل و اخلاق است. مبنای آزادی در مکاتب فلسفی غرب اومانیسم؛ هدف آن لذت‌جویی و تعارض با معنویت و عدالت؛ و آزادی بدون قید و مرز است. آزادی مطرح در اسلام نه منکر حد و مرز است، نه اسارت در مرز؛ آزادی، توانایی ترسیم مرزهای حکیمانه در درون خویش است. مرزهایی که نه اخلاق را می‌کشند، نه انسان را محبوس می‌کنند؛ این نوع آزادی با فضیلت هم‌زیست است، چون از آگاهی و رشد می‌آید؛ با تحجر در ستیز است، چون تغییر را ممکن می‌کند؛ هرج و مرج نیست، چون بر پایه نظم درونی است؛ دیکتاتوری نیست، چون تحمیلی از بیرون نیست؛ از درون می‌جوشد.

۱. m.soltani.philosophy@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آیه الله خامنه‌ای، آزادی، فلسفه آزادی، اسلام، لیبرالیسم، غرب.

صهیونیسم در قرآن از منظر امام خامنه‌ای و تصدیق آن بر موقف سیاسی جمهوری اسلامی ایران و اندونزی در مقابل بحران قضیه فلسطین و اسرائیل

محمد صادق^۱

پژوهشگر رشته علوم قرآن و تفسیر، کالج اسلامی صدرا جاکرتا، اندونزی

موعظت النساء

پژوهشگر رشته تاریخ و فرهنگ اسلامی، دانشگاه اسلامی دولتی شریف هدایت الله جاکرتا، اندونزی

... ■ چکیده

اصطلاح "یهود" در متون دینی، هم به عنوان یک قوم و هم به عنوان یک دین به کار می‌رود و در قرآن کریم بارها با رویکردی مثبت و منفی مورد اشاره قرار گرفته است. کشور اندونزی به طور صریح دین یهود را در قانون اساسی خود به رسمیت نمی‌شناسد، زیرا یهودیت به عنوان دین، بستری برای ایدئولوژی صهیونیسم تلقی شده است. اسرائیل به عنوان کشوری یهودی نیز از سوی اندونزی و جمهوری اسلامی ایران در سیاست خارجی شان به رسمیت شناخته نمی‌شود، چرا که آن را اشغال‌گر سرزمین فلسطین می‌دانند. با این حال، برخلاف جمهوری اسلامی ایران، اندونزی رویکردی عمل‌گرایانه و متناقض اتخاذ کرده و از راه حل دو کشوری (Two-State Solution) در قضیه فلسطین و اسرائیل حمایت می‌کند.

این مقاله بررسی مفهوم صهیونیسم در قرآن از منظر آیت الله سید علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی ایران، و تحلیل تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و اندونزی در قبال دولت اسرائیل به تنظیم درآمده است. روش پژوهش مقاله حاضر تفسیر موضوعی با رویکرد تحلیلی و منطقی جامع با موضوع صهیونیسم بهره گرفته است. منابع مورد استفاده

۱. shodiqm313@gmail.com

در این تحقیق شامل منابع اصلی از آثار مکتوب آیت الله خامنه‌ای، متون و سخنرانی‌های رسمی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، و تفاسیر جامع به زبان اندونزیایی، اسناد رسمی و سیاست‌نامه‌های جمهوری اسلامی ایران و دولت اندونزی مربوط با قضیه فلسطین و اسرائیل می‌باشد.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، یهودیان در قرآن با ویژگی‌هایی چون خشونت، سرکشی، قتل پیامبران، پیمان شکنی و افساد در زمین توصیف شده‌اند؛ هرچند یهودیت نیز به عنوان دینی الهی با اشتراکات فراوان با اسلام معرفی گردیده است، مقاله نتیجه می‌گیرد که صهیونیسم به عنوان یک ایدئولوژی مصداق منفی از قوم یهود و یهودیت در قرآن است، صهیونیسم به مثابه جنبشی سیاسی از سوی دولت جعلی اسرائیل، با بهره‌گیری از نام قوم یهودی و دین یهودیت، تمام ویژگی‌های منفی منسوب به این قوم را در قالب موجودیت صهیونیستی بازتولید می‌کند. همچنین، سیاست آشتی جویانه و مصالحه‌گرایانه اندونزی در حمایت از راه حل دو کشوری (Two-State Solution)، با اصول دینی، اخلاقی، و ایدئولوژی ضد استعماری این کشور و نیز با تاریخ جهاد ملی ضد استعمار در تضاد است. از این رو، بازنگری در این زمینه برای هدایت سیاست خارجی آینده اندونزی ضرورتی جدی دارد. و در سوی مقابل، جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ موضعی ثابت و مقاوم در برابر اشغال‌گری، به مخالفت با سیاست‌های جهانی حامی رژیم صهیونیستی ادامه داده و همان‌گونه که آیت الله خامنه‌ای در امتداد دیدگاه‌های امام خمینی تأکید کرده‌اند، «اسرائیل باید از نقشه جهان محو شود»

کلیدواژه‌ها

خامنه‌ای، اندونزی، صهیونیسم، اسرائیل، راه حل دو کشوری

مشروعیت آزادی در سایه نظام اسلامی

صغری غفارزاده^۱

... ■ چکیده

مفهوم آزادی در نظام اسلامی، با تأکید بر هماهنگی میان حقوق فردی و ارزش‌های الهی، تعریفی متفاوت از تلقی‌های لیبرالی دارد. این مقاله با عنوان «آزادی مشروع در سایه نظام اسلامی» به بررسی جایگاه آزادی در چارچوب شریعت و ساختار حقوقی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. آزادی در این منظومه فکری، مقید به مصالح عمومی، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و الزامات شریعت اسلامی است. با تکیه بر بیانات رهبر معظم انقلاب، به‌ویژه در آثار اندیشه‌محوری همچون انسان ۲۵۰ ساله، تبیین می‌شود که آزادی مشروع در سایه نظام اسلامی نه تنها به معنای رهایی از سلطه طاغوت و استکبار است، بلکه ناظر به رشد، تعالی و مسئولیت اجتماعی انسان نیز می‌باشد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی نشان می‌دهد که نظام اسلامی الگوی متمایزی از آزادی را ارائه می‌دهد که هدف آن، پیشرفت معنوی و حفظ هویت ایمانی جامعه است.

کلیدواژه‌ها

آزادی مشروع، نظام اسلامی، شریعت، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی، انسان ۲۵۰ ساله، آیت‌الله خامنه‌ای

۱. sghryghafarzadh@gmail.com

نقش جمهوری اسلامی ایران در گسترش فرهنگ مقاومت و احیای هویت اسلامی در منطقه

نسیم زهرائی^{۱*}

پژوهشگر معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، ایران / کارشناس ارشد مرمت بناهای
تاریخی، دانشگاه هنر و معماری پارس تهران، ایران

... ■ چکیده

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، گفتمان تازه‌ای با محوریت استقلال، عدالت، و احیای ارزش‌های اسلامی در سطح منطقه‌ای شکل گرفت. جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر هویت دینی و مبارزه با سلطه‌طلبی، زمینه‌ساز شکل‌گیری فرهنگی شد که امروز از آن با عنوان «فرهنگ مقاومت» یاد می‌شود. این فرهنگ نه تنها در قالب یک حرکت سیاسی، بلکه به عنوان جریانی فرهنگی و فکری در میان ملت‌های مسلمان مطرح شده و در تحولات کشورهایی همچون لبنان، فلسطین، سوریه و یمن بازتاب یافته است. بهره‌گیری ایران از ابزارهایی مانند رسانه‌های فراملی، نهادهای فرهنگی، ارتباطات فرامرزی و حمایت معنوی از جریان‌های مردمی، نشان از یک راهبرد فرهنگی عمیق دارد که هدف آن بیدارسازی امت اسلامی و تقویت خودباوری ملت‌هاست. مقاله حاضر در پی آن است تا با بررسی زمینه‌های نظری، مسیرهای عملی و پیامدهای منطقه‌ای این سیاست فرهنگی، نقش جمهوری اسلامی را در احیای هویت اسلامی و ترویج روحیه مقاومت در برابر استکبار جهانی تحلیل کند. در این راستا، چالش‌ها و فرصت‌های فراروی این رویکرد نیز مورد واکاوی قرار می‌گیرد.

۱. * nasim.zahraei.nz@gmail.com

کلیدواژه‌ها

فرهنگ مقاومت، هویت اسلامی، بیداری اسلامی، دیپلماسی فرهنگی، جبهه مقاومت،
جهان اسلام

واکاوی حکمرانی دینی در ایران باستان در تقابل با تفکر استعماری ناکارآمدی هویت ایرانی اسلامی

کمال رئوف^۱

پژوهشگر گروه حقوق، واحد یادگار امام خمینی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛

کفایت صالحی

پژوهشگر گروه حقوق، واحد یادگار امام خمینی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛

عصمت رضوانی مشکانی

پژوهشگر گروه حقوق، واحد یادگار امام خمینی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛

پروانه زیویار

پژوهشگر گروه جغرافیا، واحد یادگار امام خمینی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

این مقاله، به پیشینه حکمرانی دینی در ایران باستان و هویت ایرانی دینی می پردازد تا با توجه به تاریخ بلند و غنی ایران در حکمرانی دینی در طول قرون مختلف، نقش آن را در تشکیل و تقویت هویت جمعی دینی ملت نمایان سازد. این پژوهش به نقد تفکر استعماری می پردازد که سعی دارد وجود تعارض میان هویت ایرانی اسلامی و هویت ایرانی باستانی را القاء کند و حکمرانی دینی را یک نظام برآمده از دین بدون توجه به هویت ایرانی و در تعارض با فرهنگ باستانی ایران زمین جلوه دهد. با بررسی اسناد تاریخی و منابع معتبر، هویداست که این تفکر، نه تنها نادرست است، بلکه در حقیقت به تضعیف هویت جمعی ملت ایران منجر می شود. همچنین، این تحقیق به بررسی چالش ها و فرصت هایی می پردازد که پیش روی هویت ایرانی اسلامی قرار دارد و در نهایت، سعی در بازتعریف و تقویت هویت ایرانی اسلامی به عنوان یک

۱. kamal.raouf@iauo.ac.ir

مبحث کلیدی در بحث‌های حاکمیتی دارد که می‌تواند به تصمیم‌گیری‌های اصولی در راستای حفظ حق ملت بر داشتن هویت جمعی ایرانی اسلامی و صیانت از این حق کمک نماید.

کلیدواژه‌ها

حق بر هویت جمعی، هویت ایرانی اسلامی، حق ملت بر هویت ایرانی اسلامی، حکمرانی دینی و غیر دینی

نقش آیت الله خامنه ای در آزادی مشروط و حقوق ملت

محمدحسین اسماعیل آباد محمدی^۱

علی امیری

رضا شکری

... ■ چکیده

در این تحقیق، نقش آیت الله سید علی خامنه ای در زمینه آزادی مشروط و حقوق ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به جایگاه رهبری در ساختار حقوقی و سیاسی کشور، رهبر انقلاب اسلامی نه تنها به عنوان ناظر بر اجرای قانون اساسی بلکه به عنوان تبیین کننده اصول بنیادین حقوق شهروندی نقش آفرینی می کند. در این راستا، سخنان، دیدگاه ها و اقدامات آیت الله خامنه ای درباره مفاهیمی چون آزادی مشروط، کرامت انسانی، عدالت اجتماعی و ضرورت حفظ حقوق ملت، چارچوب اصلی این تحقیق را شکل داده است. هدف از این پژوهش، تحلیل و تبیین دیدگاه های رهبری در تعادل بخشی میان آزادی فردی و مصالح عمومی و بررسی عملکرد نهادهای تحت اشراف ایشان در تحقق این اصول می باشد.

کلیدواژه ها

آزادی مشروط. قانون اساسی. حق حیات. تابعیت کشور. محدودیت های غیر قانونی.

۱. mrhossein3913@gmail.com

حق بر حیات در اندیشه فقهی و سبک حکمرانی امام خامنه‌ای

جعفر صادق منش^۱

وکیل دادگستری و عضو شورای علمی اندیشکده حقوق بشر و شهروندی
دانشگاه امام صادق؛

... ■ چکیده

حق بر حیات، صرف نظر از تفاوت‌های موجود در مبانی آن در دو مکتب فکری حاکم در قرن اخیر یعنی اسلام و لیبرالیسم، بنیادی‌ترین حق از حقوق بشر شناخته شده در هر دو مکتب است.

شناخت نوع نگاه به این مقوله در اندیشه فقهی و شیوه حکمرانی بالاترین مقام دینی و سیاسی در زمان غیبت، می‌تواند موجب شناخت آبشخور اصلی همه‌ی قوانین و مقررات تضمین‌کننده حق حیات در جمهوری اسلامی ایران باشد.

از این رو، برای پاسخ به این پرسش که «رویکرد آیه‌الله خامنه‌ای به حق بر حیات در اندیشه علمی و سبک حکمرانی چیست؟» در پژوهش حاضر که به شیوه توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر روش اسنادی با رجوع به آثار مکتوب و شفاهی امام خامنه‌ای فراهم آمده است، این رویکرد را در هر دو بعد علمی و عملی، واکاویده و جلوه‌های آن را با استشهاد به عین بیان ایشان، مستند کرده ایم.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اهتمام به حق حیات در اندیشه‌های علمی امام خامنه‌ای دست کم در محورهای زیر مشهود است:

تحدید حق قصاص در موارد تجاوز شرکای قتل از تعدادی معین، بحث اشتباه در موضع جنایت، اهتمام به حق حیات در بحث قتل فرزند توسط مادر، بحث تشریع قصاص، مخالفت

۱. sadeghmanesh@gmail.com

با حکم به قصاص بر اساس قرعه، لزوم ۵۰ قسم و عدم امکان تکرار قسم برای اثبات قصاص، قول به لزوم پرداخت دیه توسط منکر در صورت امتناع از اتیان سوگند در قسامه، قول به سقوط قصاص پس از اثبات آن با قسامه و تبیین فلسفه تشریع قصاص در سبک حکمرانی ایشان نیز می‌توان رویکرد ایشان به حق بر حیات را در ابعاد زیر ملاحظه کرد:

اهتمام به حقوق متهمان جان باخته، اهتمام به پیشگیری از قتل‌های غیر عمدی و مرگ‌های ناشی از حوادث، لزوم اذن امام برای قتل مهدور الدم، اهتمام به حق بر حیات در تفسیر عدالت قضایی، اهتمام به حق بر حیات در کنشگری فراملی نهادهای ذی صلاح.

کلیدواژه‌ها

حق بر حیات، حقوق بشر، پیشگیری از قتل، سبک حکمرانی، فقه سیاسی

تحلیل فقهی و اصولی اصل ۹ قانون اساسی با تمرکز بر اندیشه رهبری: آزادی‌های مشروع در تراز نظم عمومی و مصلحت

محسن تقی زاده^۱

کارشناس علمی، سطح ۳ حوزوی، حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

مهدی محمدزاده

کارشناس حوزه پژوهی شورای عالی حوزه علمیه خراسان، سطح ۳ حوزوی،

حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

سجاد قاینی

مسئول علمی، سطح ۳ حوزوی، حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

... ■ چکیده

اصل ۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران جایگاه بنیادینی در تضمین آزادی‌های مشروع در نظام اسلامی دارد. این اصل به وضوح اعلام می‌دارد که «هیچ مقامی حق ندارد آزادی‌های مشروع را، حتی با وضع قوانین و مقررات، سلب کند». این نوشتار با تمرکز بر تحلیل فقهی و اصولی این اصل، و در پرتو اندیشه حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، در پی تبیین نسبت میان آزادی‌های مشروع با مفاهیمی چون نظم عمومی و مصلحت است.

روش این پژوهش، کیفی و تحلیلی - توصیفی بوده و با بهره‌گیری از منابع فقهی، اصولی، آثار و بیانات رهبری، تفاسیر قانون اساسی، و نظریه‌های فقه حکومتی انجام شده است. تمرکز بر اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، نوآوری اصلی این پژوهش محسوب می‌شود، زیرا وی در منظومه فکری خود، مبانی اصیل فقه سیاسی شیعه را در عرصه حقوق عمومی تبیین کرده است. در این مقاله نشان داده می‌شود که چگونه آزادی مشروع در نظام اسلامی، محدود به مصالح

۱. mt1356885@gmail.com

عامه و نظم عمومی است، اما نه به معنای نقض آزادی بلکه در چارچوب حفظ کرامت انسان، حقوق عمومی و عدالت اجتماعی. همچنین قواعد فقهی همچون «نهی عسر و حرج»، «قاعده لاضرر»، «قاعده اهمّ فالاهمّ» و «قاعده ملازمه» مبنای اصولی مناسبی برای فهم این اصل در فرآیند تقنین و نظارت شرعی فراهم می‌سازند.

در پایان، پژوهش پیشنهادهایی برای بازتفسیر تقنینی - شرعی اصل ۹ قانون اساسی با الهام از اندیشه رهبری و فقه امامیه ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، اصل ۹ قانون اساسی، نظم عمومی، مصلحت، اندیشه رهبری

حاکمیت دینی و استقلال ملی در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای

ابوالفضل سجادی فر^۱

کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه

کمال کریمی آغسقال

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران

سجاد بیگی نیلانلو

استادیار گروه فقه و اصول، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه

... ■ چکیده

حاکمیت دینی و استقلال ملی عناصر اساسی در منظومه فکری مقام معظم رهبری به شمار می‌آیند که به عنوان زیربنای تحقق هویت، امنیت و پیشرفت پایدار کشور مطرح شده‌اند. در این منظومه، «حاکمیت دینی» نه تنها امری صرفاً اعتقادی، بلکه ساختاری تمدن‌ساز و در تعامل فعال با مسائل اساسی دنیای معاصر، به ویژه مفهوم «استقلال ملی» تلقی می‌شود. مقاله حاضر با روش توصیفی-تحلیلی، به تبیین رابطه دوسویه میان حاکمیت دینی و استقلال ملی از منظر مقام معظم رهبری پرداخته و نشان می‌دهد که ایشان استقلال را نه صرفاً به معنای رهایی از سلطه بیگانگان، بلکه به مثابه حفظ هویت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در چارچوب نظام ولایی می‌دانند. یافته‌ها نشان می‌دهد حاکمیت دینی بر مبنای ولایت فقیه، ضامن اصلی تحقق و صیانت از استقلال واقعی کشور معرفی می‌گردد؛ چراکه مشروعیت مردمی و سیاسی در آن از منابع الهی و اراده ملت، به صورت توأمان، نشأت می‌گیرد. رهبر انقلاب در بیانات مختلف خود، با تأکید بر تقابل گفتمانی جمهوری اسلامی با نظام سلطه، بر لزوم تحقق استقلال در همه ابعاد و جلوگیری از نفوذ نرم و سخت بیگانگان تصریح کرده‌اند. این پژوهش بر ضرورت پیوند

۱. sajjadifar.researcher@gmail.com

مستحکم میان حاکمیت دینی و استقلال ملی تأکید دارد و نقش این دو عنصر را در تضمین ثبات و پیشرفت پایدار کشور برجسته می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

منظومه فکری رهبری، حاکمیت دینی، استقلال ملی، ولایت فقیه،

جایگاه آزادی بیان در منظومه فکری رهبر انقلاب با رویکردی به بایسته‌های ارتباطات اجتماعی

بهروز زینلی^{۱*}

استادیار، گروه آموزشی علوم اجتماعی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

کیومرث احمدی

استادیار، گروه آموزشی تاریخ، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

... ■ چکیده

مفهوم آزادی بیان در گفتمان‌های سیاسی غربی، عموماً با تأکید بر فردگرایی و رهایی از قیود اجتماعی و دینی تعریف می‌شود. در مقابل، منظومه فکری مقام معظم رهبری، آزادی بیان را در پیوندی وثیق با اخلاق، عدالت و مصالح عمومی می‌فهمد و آن را بخشی از هویت تمدنی و مسئولیت اجتماعی می‌داند. پژوهش حاضر با هدف تبیین جایگاه آزادی بیان در اندیشه رهبری و با تمرکز بر بایسته‌های حوزه ارتباطات اجتماعی، به روش تحلیل گفتمان کیفی (با رویکرد لاکلا و موفه و کدگذاری سه‌مرحله‌ای) مجموعه‌ای از بیانات ایشان طی سال‌های ۱۳۶۶ تا ۱۴۰۳ را بررسی کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که آزادی بیان در این گفتمان نه حق مطلق، بلکه «آزادی مسئولانه» است که چهار بُعد اصلی دارد: آزادی اخلاق‌مدار، آزادی در چارچوب عدالت و امنیت، مسئولیت رسانه‌ای، و آزادی به مثابه جهاد تبیین. بر پایه این تحلیل، ارتباطات اجتماعی ابزاری بنیادین برای تحقق آزادی مشروع، صیانت از منافع ملی و مقابله با جنگ روایت‌ها محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، ارتباطات اجتماعی، گفتمان رهبری، اخلاق رسانه‌ای، مسئولیت رسانه‌ای، جهاد تبیین

۱. * zeynali@cfu.ac.ir

از اسطوره دموکراسی تا واقعیت استکبار: واکاوی تمدن سلطه‌گر آمریکا در نظم جهانی با تکیه بر آموزه‌های قرآنی

محسن تقی زاده^۱

کارشناس علمی، سطح ۳ حوزوی، فقه و اصول معادل ارشد، حوزه علمیه خراسان،
ایران، مشهد

مهدی محمدزاده

کارشناس حوزه پژوهی، سطح ۳ حوزوی، فقه و اصول معادل ارشد، حوزه علمیه خراسان،
ایران، مشهد

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی ابعاد پنهان و متناقض دموکراسی در نظم جهانی معاصر می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه قدرت‌های بزرگ، به ویژه ایالات متحده آمریکا، با تکیه بر ساختارهای بین‌المللی، مفاهیم دموکراسی، آزادی و برابری را به ابزاری برای اعمال سلطه و گسترش نفوذ خود تبدیل کرده‌اند. با تحلیل عملکرد نهادهایی نظیر سازمان ملل و نمونه‌هایی همچون ماجرای عدم تمدید دبیرکلی پطروس غالی، مشخص می‌شود که در پس شعارهای دموکراتیک، الگوی پدرسالاری و تصمیم‌گیری یک جانبه استوار است.

در ادامه، مقاله با تمرکز بر سیاست‌های فرهنگی و اقتصادی غرب، استراتژی‌های «آلوده‌سازی» و «مهار فرهنگی» را واکاوی می‌کند؛ روندی که از طریق رسانه‌ها، شرکت‌های چندملیتی و ساختارهای جهانی‌سازی، به ازخودی‌بیگانگی فرهنگی و استحاله هویتی کشورهای مستقل منجر شده است. با بررسی تمدن معاصر آمریکا از منظر تاریخی و مفهومی، نشان داده می‌شود که خصلت استکباری و روحیه استثنانگرایانه، هسته اصلی کنش بین‌المللی این تمدن

۱. mt1356885@gmail.com

را شکل داده است.

این پژوهش، با استناد به آیات قرآن کریم و منابع اسلامی، لزوم بازیابی استقلال فکری، بازتعریف مفاهیم مردم‌سالاری، و عبور از دموکراسی صوری غربی را مطرح کرده و بر شکل‌گیری یک الگوی مردم‌سالاری اصیل بر پایه ارزش‌های اسلامی تأکید می‌ورزد.

کلیدواژه‌ها

استکبار جهانی، دموکراسی، تمدن آمریکا، نفوذ فرهنگی، روابط بین‌الملل، سلطه‌گری، مردم‌سالاری.

نقش تربیت بدنی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

حسین عاشوری^۱

استادیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

... ■ چکیده

هدف: تربیت بدنی به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه فردی و اجتماعی، می‌تواند به تقویت روحیه اجتماعی، ایجاد همبستگی و ارتقاء سلامت جسمی و روانی کمک کند. هدف این مقاله به بررسی نقش تربیت بدنی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) می‌پردازد.

روش تحقیق: تحقیق حاضر به روش کتابخانه‌ای و تحلیلی انجام شده و منابع آن شامل بیانات و نوشته‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای و مقالات مرتبط با تربیت بدنی و حقوق بشر است.

نتایج: نتایج تحقیق نشان می‌دهد که تربیت بدنی به عنوان ابزاری مؤثر در ارتقاء سلامت جسمی، پیش‌نیاز تحقق آزادی‌های مشروع است. همچنین، این امر می‌تواند به تقویت روحیه اجتماعی و حس همکاری در جامعه کمک کند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر این باورند که تربیت بدنی فضایی برای ابراز نظر و خلاقیت فراهم می‌آورد که به افراد امکان می‌دهد حقوق خود را در یک محیط سالم دنبال کنند. علاوه بر این، تأمین عدالت و برابری در دسترسی به امکانات ورزشی نیز از دیگر نکات مهمی است که ایشان به آن تأکید دارند.

نتیجه‌گیری: تربیت بدنی به عنوان ابزاری کلیدی در ارتقاء کیفیت زندگی و تحقق عدالت اجتماعی شناخته می‌شود و می‌تواند راهنمایی برای سیاست‌گذاران و فعالان حوزه تربیت بدنی

۱. h_ashoury@pnu.ac.ir

و حقوق بشر در ایران و دیگر کشورها باشد.

کلیدواژه‌ها

تربیت بدنی، حقوق ملی، آزادی‌های مشروع، سلامت جسمانی عدالت اجتماعی

آزادی بیان در منظومه فکری مقام معظم رهبری

فرید آزادبخت^۱

استادیار حقوق بین‌الملل و عضو هیئت علمی گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه

... ■ چکیده

مفهوم آزادی بیان از جمله مقولاتی است که در گفتمان‌های فلسفی، حقوقی و سیاسی معاصر دستخوش تفسیرهای متعارض و بعضاً افراطی شده است. این مقاله با هدف بازفهمی مفهوم آزادی بیان در منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، به تحلیل نظام‌مند دیدگاه‌های ایشان در باب ماهیت، حدود، و کارکردهای این مفهوم می‌پردازد. روش تحقیق به‌کاررفته، توصیفی-تحلیلی با رویکرد اجتهادی و مبتنی بر تحلیل بیانات و آثار معظم‌له در زمینه آزادی و مسئولیت اجتماعی است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آزادی بیان در اندیشه ایشان، نه تنها حق فردی بلکه وظیفه‌ای اخلاقی و تمدنی است که در بستر نظام اسلامی معنا می‌یابد. ایشان با تأکید بر مرزبندی میان آزادی و اباحی‌گری، آزادی را مقید به صداقت، انصاف، مصالح اجتماعی و التزام به هویت دینی می‌دانند. از منظر ایشان، نظام اسلامی بستر تحقق آزادی بیان مسئولانه است، نه مانعی برای آن. نتیجه‌گیری مقاله بر آن است که بازتعریف آزادی بیان در پرتو منظومه فکری مقام معظم رهبری می‌تواند مبنایی نظری برای دفاع از الگوی بومی آزادی در برابر قرائت‌های لیبرالیستی و سکولار فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آیت‌الله خامنه‌ای، نظام اسلامی، اباحی‌گری، مسئولیت اجتماعی، جنگ روایت‌ها، اخلاق رسانه‌ای.

۱. f.azadbakht@iau.ac.ir

ظرفیت‌سنجی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با رویکرد نظام‌سازی تمدنی

کیان مولانی^{۱*}

پژوهشگر حقوق، گرایش جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج

... ■ چکیده

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، که در بهمن‌ماه ۱۳۹۷ از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) صادر شد، نه تنها نگاهی راهبردی به گذشته و دستاوردهای انقلاب اسلامی دارد، بلکه افق آینده را با تکیه بر مردم‌سالاری دینی، عدالت، خودباوری ملی و تمدن نوین اسلامی ترسیم می‌کند. در این میان، بررسی ظرفیت‌های حقوقی و نهادساز بیانیه در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، یکی از ضروری‌ترین حوزه‌های مطالعاتی در حقوق عمومی جمهوری اسلامی است. هدف از این پژوهش، واکاوی ظرفیت‌های بیانیه در ایجاد چارچوب حقوقی و تمدنی نوینی است که بتواند تأمین‌کننده کرامت انسانی، آزادی‌های مشروع و مشارکت فعال ملت در حاکمیت باشد. سؤال اصلی پژوهش آن است که: بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی چه ظرفیت‌های مفهومی، راهبردی و نهادسازی در راستای تحقق حقوق ملت در منظومه فکری تمدن‌محور جمهوری اسلامی دارد؟ این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر منابع اصیل، شامل قانون اساسی، متن بیانیه گام دوم، بیانات مقام معظم رهبری، و آثار اساتید برجسته حقوق عمومی، سامان یافته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بیانیه با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، ارتقای نقش جوانان، استقلال سیاسی، عدالت‌خواهی و تمدن‌سازی، می‌تواند به عنوان مبنایی راهبردی برای بازآفرینی ساختارهای حقوق ملت در چارچوب نظام اسلامی عمل کند. نوآوری این پژوهش در ارائه الگویی تلفیقی از حقوق ملت و تمدن نوین اسلامی با الهام از رهنمودهای گفتمان رهبری و آموزه‌های فقه سیاسی شیعه است.

۱. * kianmolani@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

بیانیه گام دوم انقلاب، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، مردم‌سالاری دینی، تمدن اسلامی، نظام‌سازی حقوقی.

مقایسه دیدگاه امام خمینی، مقام معظم رهبری و علامه مصباح یزدی در نقش مردم در مشروعیت حکومت اسلامی

عماد قربانی^۱

پژوهشگر دکتری موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^۲

... چکیده

این پژوهش به مقایسه دیدگاه‌های امام خمینی، مقام معظم رهبری و علامه مصباح یزدی در نقش مردم در مشروعیت حکومت اسلامی می‌پردازد. با وجود سابقه طولانی این بحث در فقه سیاسی، پس از انقلاب اسلامی ایران، اهمیت آن دوچندان شده است. در این نوشتار نویسنده به روش توصیفی - تحلیلی بررسی می‌کند آیا در عصر غیبت، فقیه می‌تواند بدون رضایت مردم حکومت تشکیل دهد و اعمال ولایت کند یا مشروعیت منوط به پذیرش مردمی است؟ نتایج پژوهش می‌تواند به سیاست‌گذاری‌های کلان در جمهوری اسلامی ایران کمک کند و مشارکت مردمی را تقویت نماید. در این زمینه، سه دیدگاه اصلی وجود دارد: کارآمدی، مشروعیت بخشی و انتخاب. بعد از تبیین این سه نظریه و بیان آثار عملی آن، دیدگاه حضرت امام، مقام معظم رهبری و علامه مصباح یزدی بررسی و چنین حاصل شد که علامه مصباح (رحمت الله علیه) اعتقاد به نظریه‌ی کارآمدی داشته لکن حضرت امام (رحمت الله علیه) چنین دیدگاهی را مطرح نکرده اند و از منظر ایشان پذیرش مردم شرط مشروعیت حکومت چه در تاسیس حکومت و چه در استمرار آن می‌باشد. همچنین در بررسی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) هر چند در ابتدا هر دو دیدگاه‌های مشروعیت بخشی و کارآمدی محتمل است اما در بررسی‌ها روشن شد که ایشان دیدگاه مشترکی با حضرت امام (رحمت الله علیه) دارند. در نهایت نیز نگارنده نقش مردم در مشروعیت حکومت را بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ناظر به نظریات مذکور

۱. emgh72@gmail.com

تحلیل کرده است.

کلیدواژه‌ها

مشروعیت حکومت، نقش مردم، امام خمینی (رحمت الله علیه)، مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی)، آیت الله مصباح یزدی (رحمت الله علیه).

فقه مقابله و جهاد مقاومت: بازخوانی فقه دفاعی شیعه در پرتو تحولات جهان اسلام

محسن تقی زاده^۱

کارشناس علمی حوزه علمیه خراسان، سطح ۳ حوزوی، حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

مهدی محمدزاده

کارشناس حوزه پژوهی شورای عالی حوزه علمیه خراسان، سطح ۳ حوزوی،

حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

سجاد قاینی

مسئول علمی حوزه علمیه خراسان، سطح ۳ حوزوی، حوزه علمیه خراسان، ایران، مشهد

... چکیده

پژوهش حاضر با عنوان «فقه مقابله و جهاد مقاومت: بازخوانی فقه دفاعی شیعه در پرتو تحولات جهان اسلام»، به بازشناسی مبانی نظری، قرآنی، روایی و فقهی مقابله و دفاع در سنت فقهی شیعه می‌پردازد و آن را با تحولات نوین مقاومت در عرصه‌های سیاسی و نظامی جهان اسلام، به‌ویژه در فلسطین، لبنان، یمن و جمهوری اسلامی ایران تطبیق می‌دهد. پرسش اصلی آن است که: فقه مقابله در اندیشه شیعی چگونه در برابر تهدیدات معاصر کارآمدی دارد و چه قابلیت بازتولیدی در قالب فقه مقاومت دارد؟

روش پژوهش، کیفی - تحلیلی است و بر مبنای تحلیل محتوای متون فقهی کلاسیک و معاصر، منابع تفسیری و روایی و مطالعات موردی مقاومت‌های معاصر استوار است. نوآوری اصلی این مقاله در بازخوانی تطبیقی فقه دفاعی و احکام مقابله در پرتو تحولات استراتژیک منطقه‌ای است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که فقه شیعه، برخلاف پندار رکود، دارای ظرفیت‌های پویایی در

۱. mt1356885@gmail.com

بازتولید مفهوم مقاومت و مقابله است، به‌ویژه با تکیه بر اصولی چون دفاع از کیان اسلام، نصرت مظلوم، نفی سبیل، و عقلانیت سیاسی. از این رهگذر، فقه مقابله نه تنها به‌مثابه ابزاری برای دفاع مشروع، بلکه به‌عنوان زیرساخت مفهومی تمدن مقاومت مطرح می‌شود. این بازخوانی زمینه‌ساز فهمی نو از نسبت فقه و سیاست در اندیشه شیعی است.

کلیدواژه‌ها

فقه مقابله، جهاد، مقاومت، دفاع مشروع، فقه سیاسی، فقه شیعه، تمدن اسلامی

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع آن در نظام جمهوری اسلامی ایران

فرهاد عباسی^۱

عضو هیأت علمی گروه علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

... ■ چکیده

جزء مهمی از حقوق ملت شامل حقوق و آزادی‌های سیاسی و مدنی است. حکومت‌ها مکلف‌اند که حقوق شهروندی و آزادی‌های مشروع آن را برای شهروندان مهیا نمایند. سؤال پژوهش این است که محتوای حقوق ملت و آزادی‌های سیاسی و مدنی و چگونگی حمایت از آن در نظام جمهوری اسلامی ایران کدام است؟ حقوق ملت و آزادی‌های مشروع آن در نظام جمهوری اسلامی از اهمیت بسزایی برخوردار است. جمهوری اسلامی در امر حقوق و آزادی‌های ملت، شیوه خاص خود را دارد و این طور نیست که از شیوه دموکراسی غربی استفاده کند. زیرا جمهوری اسلامی ارزش‌های مختص خود را برای حکمرانی دارد که با روش‌های غربی ناسازگار است. قانون اساسی جمهوری اسلامی با تکیه بر تعالیم دینی، به بررسی روابط دولت و شهروندان به ویژه در حوزه آزادی‌ها پرداخته و با الهام از آموزه‌های دینی، می‌توان حقوق شهروندی و آزادی‌های سیاسی و مدنی را اظهار نمود. البته شناسایی و به رسمیت شناختن حقوق و آزادی‌های ملت نامحدود نیست، بلکه غالباً انواع حقوق و آزادی‌های شهروندان در حدود تعیین شده مشروعیت اجرا دارد. این تحقیق از روش تحلیلی-توصیفی بهره می‌برد و با استفاده از کتب و مقالات و ابزار اسنادی، کوشش می‌کند که حقوق ملت و آزادی‌های مشروع آن در نظام جمهوری اسلامی ایران را مطالعه و بررسی نماید.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، حقوق شهروندی، آزادی‌های مشروع، شهروندان، جمهوری اسلامی.

حق حیات در اندیشه اسلامی و نقد رویکردهای مادیگرایانه غرب با استناد به بیانات رهبری

محمد رضا حمیدی^۱

استادیار دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

... ■ چکیده

حق حیات که از آن به عنوان «حق زندگی» نیز یاد می‌شود از برجسته‌ترین حقوق اساسی انسان به شمار می‌آید؛ این حق دارای دو وجهی ایجابی و سلبی است؛ جنبه‌ی ایجابی حق حیات بیانگر آنست که انسان حق بر زندگی دارد و جنبه‌ی سلبی آن اشاره به این دارد که نمی‌توان دیگران و خود را از این حق محروم کرد. اگرچه در نگاه نخستین مفاد این حق بدیهی و ضروری می‌نماید، اما مانند همه‌ی حقوق دیگر، حق حیات می‌تواند دارای مبانی فلسفی، اخلاقی، دینی و... باشد؛ انتخاب هر یک از این مبانی بر گستره‌ی جنبه‌ی ایجابی و سلبی این حق اثرات متفاوتی خواهد داشت. در نوشتار پیش رو تلاش بر آنست که با روش تحلیلی-توصیفی حق حیات از دو دیدگاه اسلامی و مادیگرایانه مورد مقایسه قرار گیرند و مبانی مادیگرایانه با توجه به بیانات رهبری و فتاوی ایشان مورد نقد قرار گیرند؛ با بررسی موارد نقض حق حیات، می‌توان این حق را در برخی رویکردهای مادیگرایانه، برجسته‌ترین حق در بیان و پایمال‌شده‌ترین حق در عمل دانست؛ در حالیکه این حق در قرائت صحیح از دیدگاه اسلامی، نقض حق حیات در موارد جزئی نیز در راستای احیای این حق در مقیاس اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها

حق حیات، قصاص، حقوق بشر، حقوق اسلامی.

۱. m.hamidi@scu.ac.ir

بررسی تطبیقی قانون‌گذاری در اسلام و مکاتب غربی در تناظر با تأمین اهداف قانون در تأمین سعادت بشر

نیمانوروزی^۱

گروه فقه و حقوق خصوصی، جامعه المصطفی العالمیه و پژوهشگر سطوح عالی و خارج
حوزه علمیه قم، قم، ایران

... ■ چکیده

قانون‌گذاری به عنوان یکی از ارکان بنیادین هر جامعه بشری، نقش حیاتی در تنظیم روابط اجتماعی و تأمین عدالت ایفا می‌کند. این مقاله به بررسی تطبیقی اهداف متعالی قانون‌گذاری در اسلام و مکاتب غربی پرداخته است. در مکاتب غربی، قوانین عمدتاً بر اساس اراده جمعی، توافقات اجتماعی و اصول دموکراتیک تنظیم می‌شوند و مشروعیت آن‌ها از پذیرش عمومی و اراده مردم ناشی می‌شود. در مقابل، در مکتب حقوق اسلامی، مشروعیت و اعتبار قانون‌گذاری تنها از خداوند نشأت می‌گیرد و قوانین باید بر اساس وحی الهی و دستورات قرآن و سنت تنظیم شوند. در اسلام، اهداف قانون‌گذاری به طور ویژه شامل تأمین سعادت دنیوی و اخروی، تحقق عدالت اجتماعی، و حاکمیت الهی است. مقاله به تحلیل این تفاوت‌ها و شباهت‌ها پرداخته و نتیجه‌گیری می‌کند که اسلام به توحید در قانون‌گذاری به عنوان یک اصل بنیادین توجه دارد، در حالی که در مکاتب غربی قانون‌گذاری بر اساس عقل انسانی و اصول دموکراتیک قرار دارد.

کلیدواژه‌ها

قانون‌گذاری، اهداف قانون، اومانیسیم، دئیسم، فلسفه حقوق.

۱. * n.nima1376@gmail.com

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در سیاست

ثمین السادات حسینی^۱

پژوهشگر حوزه علمیه جامعه الزهراء سلام الله علیها

سیده معصومه تقوی

پژوهشگر حوزه علمیه جامعه الزهراء سلام الله علیها

... چکیده

در عصر امروز موضوع آزادی و حقوق از مهمترین بحث‌های جامعه است و مفهوم آن به معنای درست آن در جامعه جا نیفتاده است و در برخی ابعاد سیاست خارجی و سیاست داخلی افراد موفق به احقاق حقوق خود در جامعه نشدند و باعث تضعیف افراد و کشورها شدند، در این مقاله به آن پرداخته شد. دفاع از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع یکی از آرمان‌های انقلاب است. مواردی، در سیاست خارجی گفته شد که آزادی یکی از مبانی معرفتی اسلام است و یکی از ارزش‌ها است که به ملتی داده شد و در سیاست داخلی با پیشرفت علوم مختلف و سه قوه حق افراد به آنان داده شد. این مقاله با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از بیانات حضرت آقا و منابع کتابخانه‌ای به حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای پرداخته است تا معنای حقیقی آزادی به تمامی افراد فهمانده شود تا با شناخت معنای حقیقی آزادی مشروع توانایی درست گرفتن حق خود را داشته باشند. این مقاله به این نتیجه رسید که مفهوم حقیقی آزادی و حقوق در دین اسلام وجود دارد که برخلاف مفهوم آزادی در جوامع غربی، باعث رستگاری انسان شد.

۱. saminhosseini1384@gmail.com

کلیدواژه‌ها

مقام معظم رهبری و حقوق ملت، آزادی های مشروع و مقام معظم رهبری، مقام معظم رهبری و سیاست داخلی. مقام معظم رهبری و سیاست خارجی، حقوق ملت و آزادی های مشروع.

حقوق ملت در پرتو اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و فقه امامیه و آراء و نظرات رهبر معظم انقلاب

نیمانوروزی^{۱*}

گروه فقه و حقوق خصوصی، جامعه المصطفی العالمیه و پژوهشگر سطوح عالی و خارج
حوزه علمیه قم، قم، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت به عنوان یکی از بنیادی‌ترین مباحث در عرصه حقوق بشر، در نظام‌های مختلف حقوقی با محوریت اصولی چون مساوات، امنیت و آزادی مورد توجه قرار گرفته است. مسئله اصلی این پژوهش بررسی جایگاه و تحقق حقوق ملت در پرتو قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و آموزه‌های اسلامی است. سؤال اصلی تحقیق آن است که چگونه مبانی اسلامی اصول قانون اساسی در تضمین و صیانت از حقوق ملت نقش آفرینی می‌کنند. در پیشینه پژوهش، آثار متعددی به بررسی حقوق بشر و حقوق اساسی در ایران پرداخته‌اند، اما کمتر پژوهشی به تحلیل تلفیقی میان اصول قانون اساسی و مبانی فقهی اسلامی در این زمینه توجه داشته است. روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی بوده و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، متون حقوقی، فقهی و بیانات رهبر معظم انقلاب به تحلیل مفهومی و محتوایی اصول مرتبط با حقوق ملت پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سه رکن مساوات، امنیت و آزادی به صورت درهم‌تنیده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نهادینه شده‌اند؛ مساوات ضامن برابری حقوقی افراد، امنیت شرط تحقق سایر حقوق، و آزادی بستر رشد اجتماعی و سیاسی به شمار می‌رود. در نهایت، نتیجه پژوهش بر اهمیت صیانت از این سه رکن برای تحقق عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و شکل‌گیری جامعه‌ای آزاد و امن تأکید دارد.

۱. * n.nima1376@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آزادی، امنیت، حقوق ملت، قانون اساسی، مساوات.

جبهه مقاومت و بازتعریف حقوق ملت‌ها

محمدجواد شکوری^۱

گروه علوم و مهندسی صنایع غذایی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
زهرا ملکی

دانشجوی دکتری، گروه علوم و مهندسی صنایع غذایی، واحد تهران شمال،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

گفتمان مقاومت، به عنوان یک عامل کلیدی در سیاست‌گذاری جمهوری اسلامی ایران، در چارچوب منظومه فکری رهبر معظم انقلاب، نقش مهمی در بازتعریف حقوق ملت‌ها ایفا کرده است. این مقاله با رویکرد تحلیل گفتمان، تأثیر شکل‌گیری جبهه مقاومت به عنوان متغیر مستقل بر بازتعریف حقوق ملت‌ها و آزادی‌های مشروع به عنوان متغیر وابسته را بررسی می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که این جبهه، با تکیه بر اصول کرامت انسانی و استقلال سیاسی مطرح شده در بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷، بند ۳)، نظمی بدیل در برابر سلطه‌گری غربی ایجاد کرده است. نهادهایی مانند حزب‌الله لبنان و انصارالله یمن، با دفاع از حاکمیت ملی و حق تعیین سرنوشت، این بازتعریف را عملیاتی کرده‌اند.

کلیدواژه‌ها

گفتمان مقاومت، منظومه فکری رهبری، حقوق ملت‌ها، آزادی‌های مشروع، محور مقاومت

۱. mj.shakori@gmail.com

تحلیل بلاغی و گفتمانی خطبه‌ها و سخنرانی‌های عربی حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای در ترویج گفتمان مقاومت اسلامی

عبدالباسط عرب یوسف‌آبادی^۱

استادیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،
دانشگاه زابل، زابل، ایران.

... ■ چکیده

این پژوهش به تحلیل بلاغی و گفتمانی خطبه‌ها و سخنرانی‌های عربی حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای در ترویج گفتمان مقاومت اسلامی می‌پردازد. با استفاده از تحلیل گفتمان و بلاغت، این مطالعه چگونگی به‌کارگیری شگردهای زبانی و بلاغی در این متون را بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۳ بررسی می‌کند. داده‌ها از پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای گردآوری شده و با رویکردی قیاسی مبتنی بر چارچوب‌های بلاغت عربی و گفتمان مقاومت اسلامی تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که این خطبه‌ها و سخنرانی‌ها با بهره‌گیری از زبان عربی فصیح و استناد به معارف قرآنی و نهج‌البلاغه، مفاهیم مقاومت، وحدت اسلامی، و عدالت را به‌عنوان ارکان اصلی گفتمان مقاومت ترویج می‌دهند. این متون با استفاده از فنون بلاغی نظیر تشبیه، استعاره، و خطابه‌های حماسی، هویت جمعی مسلمانان را تقویت کرده و مقاومت در برابر سلطه جهانی را به‌عنوان وظیفه‌ای دینی و اخلاقی بازنمایی می‌کنند. این پژوهش به درک نقش زبان عربی در شکل‌دهی گفتمان سیاسی-اسلامی و تقویت همبستگی امت اسلامی کمک کرده و بینش‌هایی برای مطالعات تطبیقی بلاغت و گفتمان در زمینه مقاومت اسلامی ارائه می‌دهد.

۱. arabighalam@uoz.ac.ir

کلیدواژه‌ها

گفتمان مقاومت اسلامی، بلاغت عربی، خطبه‌های عربی، سخنرانی‌های عربی، آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، وحدت اسلامی.

حق و آزادی در پرتو توحید: بررسی مبانی ارزش‌شناسی در اسلام و نقد ارزش‌های نسبی‌گرایانه غرب

عادل کیانی القار

پژوهشگر آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی تحلیلی و تطبیقی مفهوم «حق» و «آزادی» از منظر اسلام و تقابل آن با دیدگاه‌های نسبی‌گرایانه غربی می‌پردازد. چالش اصلی دوران معاصر، تعریف بنیادهای ارزشی است که حقوق و آزادی‌های بشر بر آن استوار می‌شوند. در حالی که گفتمان لیبرال غالباً بر فردگرایی و نسبی‌گرایی فرهنگی تکیه دارد و به بحران معنا و فقدان شالوده‌ای مستحکم برای ارزش‌ها منجر شده است، این پژوهش استدلال می‌کند که اصل بنیادین «توحید» در اسلام، یک نظام ارزش‌شناسی (Axiology) منسجم، جهان‌شمول و معنادار برای تعریف حقوق و آزادی‌ها فراهم می‌آورد. با تکیه بر منابع قرآنی و اندیشه‌های اسلامی، نشان داده می‌شود که توحید نه تنها یک اصل اعتقادی، بلکه یک پارادایم اجتماعی-حقوقی است که حاکمیت مطلق تشریعی را از آن خداوند دانسته و حقوق بشر را به مثابه عطایای الهی برای نیل به کمال و سعادت تعریف می‌کند. این مقاله ضمن تبیین این مبانی، به نقد رویکردهای نسبی‌گرایانه‌ای می‌پردازد که ارزش‌های حقوقی را محصول قراردادهای اجتماعی متغیر و فاقد پشتوانه متعالی می‌دانند.

کلیدواژه‌ها

توحید، حق، آزادی، ارزش‌شناسی اسلامی، نسبی‌گرایی فرهنگی، حقوق بشر اسلامی، فلسفه حقوق، حاکمیت الهی.

مبانی انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی حقوق ملت در خطبه‌ها و سخنرانی‌های عربی حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای

عبدالباسط عرب یوسف‌آبادی^۱

استادیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،
دانشگاه زابل، زابل، ایران.

... چکیده

این پژوهش به بررسی مبانی انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی حقوق ملت در خطبه‌ها و سخنرانی‌های عربی رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای می‌پردازد. با بهره‌گیری از تحلیل مضمونی، این مطالعه چگونگی تبیین مفاهیم انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی را در خطبه‌ها و سخنرانی‌های عربی ارائه‌شده بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۳ تحلیل می‌کند. داده‌ها از پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای گردآوری شده و با کدگذاری قیاسی مبتنی بر چارچوب‌های انسان‌شناسی و ارزش‌شناسی اسلامی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که خطبه‌ها با تکیه بر معارف قرآنی و نهج‌البلاغه، کرامت انسانی را به‌عنوان پایه حقوق ملت و عدالت و حاکمیت اخلاقی را به‌عنوان ارزش‌های محوری ترویج می‌دهند. این خطبه‌ها و سخنرانی‌ها با استفاده از زبان عربی فصیح، حقوق ملت را در چارچوبی جهانی و فراتر از مرزهای ملی تعریف کرده و با تأکید بر وحدت اسلامی و مقاومت، همبستگی ملت‌های مسلمان را تقویت می‌کنند. این مطالعه به درک نقش زبان عربی در بازنمایی گفتمان سیاسی اسلامی و تعامل میان ایدئولوژی، دین، و حقوق در جمهوری اسلامی ایران کمک کرده و بینش‌هایی برای مطالعات تطبیقی گفتمان‌های سیاسی اسلامی ارائه می‌دهد. این پژوهش نشان داد که خطبه‌ها و سخنرانی‌های

۱. arabighalam@uoz.ac.ir

عربی آیت الله خامنه‌ای، با تکیه بر معارف قرآنی و نهج البلاغه، کرامت انسانی، عدالت و حاکمیت اخلاقی را به عنوان پایه‌های حقوق ملت ترویج می‌دهند. این متون با استفاده از زبان عربی فصیح، حقوق ملت را در چارچوبی جهانی تعریف کرده و با تأکید بر وحدت اسلامی و مقاومت، همبستگی مسلمانان را تقویت می‌کنند. نتایج به غنای مطالعات زبان، علوم سیاسی و اسلامی در تبیین حقوق ملت کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، انسان‌شناسی اسلامی، ارزش‌شناسی اسلامی، خطبه‌های عربی، سخنرانی‌های عربی، حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای.

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در آموزه‌های آیه الله خامنه‌ای و میرزای نائینی

مولود گرمودی ثابت^۱
محمدرضا معتمدی
حسین احمدی

... ■ چکیده

واژه آزادی‌های مشروع، همان آزادی‌هایی است که، علاوه بر عقل، شرع مقدس هم مهر تأیید بر آن نهاده است. و از نوع مبانی معرفتی، حافظ حقوق ملت است. در عصر بعد از امام خمینی^(ع)، به حاکمیت دینی آیت الله خامنه‌ای، احقاق حقوق ملت، توأم با آزادی‌های مشروع از سوی دین و قانون، جزء وظایف قوه‌ی قضائیه شمرده شد. و نیز میرزای نائینی در کتاب «تنبيه الامة و تنزيه الملة» خود، بعد از سپری نمودن حکومت استبداد، در عصر مشروطه، به حقوق ملت و آزادی‌های مشروع تأکید ورزید. این پژوهش به روش توصیفی - کتابخانه‌ای علاوه بر آسیب شناسی، در پی پاسخ به این سؤال است که؛ اگر مفهوم آزادی به لفظ شرعی مقید شود، همان اسارت است یا آزادی از منویات نفسانی و در هر دو صورت، حقوق ملت چگونه رعایت می‌شود؟ در پاسخ می‌توان چنین گفت که؛ نفی دیکتاتوری و برقراری آزادی مشروع و توجه به حقوق ملت، در آراء فقهای نامدار و رهبرانی همچون آیت الله خامنه‌ای در زمان معاصر و میرزای نائینی، گویای این حقیقت است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت الله خامنه‌ای، میرزای نائینی، تنبيه الامة و تنزيه الملة.

۱. Garmroodio197@mashdiau.ac.ir

بازخوانی انتقادی نظام انتخاباتی برآمده از دموکراسی مدرن: هژمون زدایی گفتمانی مبتنی بر مردم سالاری دینی در پرتو اندیشه رهبری

علی آریان نژاد

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

از آنجاکه انتخابات به عنوان ابزاری برای مشارکت مردم در رژیم های سیاسی است، تحلیل صحیح آن در گرو مراجعه به مبانی است. از طرفی اولین مبنا در ترسیم یک نظام حقوقی، منشأ حاکمیت است که در نظام های موجود در این خصوص دو مبنا متفاوت در قالب دو نظریه اتخاذ شده است. نظریه اول دموکراسی است که غالب نظام های حقوقی بر اساس آن بناء شده اند و نظریه دوم مردم سالاری دینی است که در تقابل آن طرح شده و صرفاً در نظام جمهوری اسلامی ایران مصداق یافته است. بنابراین برای نقد صحیح انتخابات برآمده از دموکراسی باید از منظر مردم سالاری دینی ورود پیدا کرد. از طرفی بهترین منبع برای شناسایی نقاط ضعف این نوع انتخابات، آراء مقام معظم رهبری به عنوان راهبر نظام جمهوری اسلامی ایران است. در نتیجه این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با رویکرد مطالعات کتابخانه ای در صدد پاسخ به این پرسش است که «مبتنی بر نظریه مردم سالاری دینی از دیدگاه مقام معظم رهبری چه انتقاداتی به پدیده انتخابات برآمده از دموکراسی وارد می باشد».

به همین منظور ابتدا به شناسایی مبانی دو نظریه دموکراسی و مردم سالاری دینی در سه ساحت معرفت شناسی، انسان شناسی و خداشناسی پرداخته است. سپس مبتنی بر بیانات رهبری، انتقادات وارد بر انتخابات برآمده از دموکراسی را بر اساس نظریه مردم سالاری دینی در چهار دسته بیان نموده است که عبارت اند از: خلأ معنوی، خلأ اخلاقی، خلأ توجه واقعی به مردم و خلأ حاکمیت قانون.

کلیدواژه‌ها

انتخابات، دموکراسی، رهبری، مردم و مردم‌سالاری دینی.

حق بر «امنیت روانی» به مثابه حق بنیادین در اندیشه مقام معظم رهبری؛ تحلیلی در پرتو حقوق عمومی

علی عزیزی

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

حق بر «امنیت روانی» به عنوان یکی از حقوق اساسی ملت در اندیشه مقام معظم رهبری، از جایگاهی محوری در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی است که جایگاه، الزامات و موانع تحقق حق بر «امنیت روانی» در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری چیست؟ این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و بیانات رهبری، ضمن تبیین مبانی حقوقی و فقهی حق بر امنیت روانی تلاش می‌کند در عوامل مؤثر در تحقق یا نقض این حق را شناسایی و تحلیل نماید. حق بر امنیت روانی، به دنبال تأمین و حفظ حالتی از آرامش ذهنی و اطمینان از دوری تهدیدات است که پیش‌نیاز پیشرفت فردی، انسجام اجتماعی و تمدن نوین اسلامی است. این حق ریشه در کرامت انسانی، حقوق عامه و قواعد فقهی نظیر حفظ نظام و لاضرر دارد و در اصل ۲۲ قانون اساسی به صورت ضمنی شناسایی شده است. الزامات تحقق آن شامل احیای حقوق عامه از طریق قانون‌گذاری، نهادینه‌سازی سبک زندگی ایرانی-اسلامی، تأمین امنیت اخلاقی، تقویت اعتماد عمومی و تثبیت حقوقی این حق در قوانین عادی است. موانع اصلی نیز شامل جنگ نرم، اقدامات نابه‌هنجار رسانه‌ای و کنش‌های نامناسب برخی مسئولان هستند.

کلیدواژه‌ها

حق بر امنیت روانی، حقوق ملت، حقوق بنیادین، مقام معظم رهبری، حق امنیت، حقوق عامه، حقوق عمومی

الگوی مطلوب تحزب و حدود آزادی آن در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای

علیرضا جعفرزاده

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تحزب را در زمره حقوق ملت به رسمیت شناخته و آن را منوط به رعایت استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی آزاد دانسته است. اگرچه تحزب معنای معهودی دارد، اما الگوی تجویز شده آن در اسلام، لزوماً در انطباق کامل با الگوی رایج حزب نیست و برخی ویژگی‌ها، موجب تمایز الگوی اسلامی مطلوب تحزب از غیر آن می‌گردد. استوار بر این، بررسی و تحلیل تحزب و حدود آن در اندیشه آیت الله خامنه‌ای، به عنوان سیاستمداری اسلام‌شناس و عالی‌ترین مقام رسمی کشور (ولی فقیه) دارای اهمیت ویژه‌ای است. پرسش محوری این پژوهش آن است که جایگاه، الگوی مطلوب و مرزهای آزادی تحزب در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای چیست؟ این تحقیق با بهره‌گیری هم‌زمان از روش نظریه داده‌بنیاد و روش توصیفی-تحلیلی، و با اتکا به منابع کتابخانه‌ای و بیانات رهبر انقلاب، انجام شده است. فرضیه پژوهش آن است که در اندیشه آیت الله خامنه‌ای، تحزب زمانی مطلوب است که بر پایه تشکیل شبکه‌ای هوشمند، دغدغه‌مند و اخلاق‌مدار، روشننگری و تأمین خوراک سالم فکری مخاطبین را تکلیف خود می‌داند و برخلاف الگوی نادرست غربی، کسب قدرت را به عنوان هدف در نظر ندارد. این اندیشه با همین سنجه احزاب را ارزیابی می‌کند و حزب را در بند عنوان نمی‌داند. آیت الله خامنه‌ای علی‌رغم این باورداشت، تحزب و تقنین مغایر این الگو را نیز آزاد دانسته‌اند. ایشان «آزادی انتخاب»، «آزادی اندیشه»، «ممنوعیت وحدت‌شکنی و استثمار مردم»، «ممنوعیت فعالیت حزبی غیرمطلوب مسئولین حاکمیتی» و «ممنوعیت انحصارطلبی و نادیده‌انگاری

مردم و حقوق عمومی» را از عوامل تحدیدکننده آزادی تحزب برشمرده‌اند.

کلیدواژه‌ها

آزادی، آیت‌الله خامنه‌ای، الگوی مطلوب تحزب، حقوق ملت، قانون اساسی

تبارشناسی رویکردهای موجود جامعه ایرانی در مواجهه با حقوق بشر با تأکید بر اندیشه مقام معظم رهبری

میشم نداف

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

مواجهه با حقوق بشر در جوامع اسلامی یکسان نبوده و طیفی از رویکردها را با خود به همراه داشته است. تنوع رویکردهای موجود در جامعه ایرانی، راه را برای اتخاذ یک رویکرد مطلوب در جمهوری اسلامی ایران دچار مشکل می‌کند و ضروری است نهایتاً با یک رویکرد کارآمد و سازگار با نظام حقوقی ایران به مواجهه با پدیده مدرن «حقوق بشر» پرداخت. مطالعه آرا و اندیشه‌های مقام معظم رهبری به جهت شخصیت حقوقی و حقیقی ایشان در این زمینه قابل توجه است. بنابراین مسئله اصلی آن است که چه رویکردهایی در جامعه ایرانی در مواجهه با حقوق بشر وجود دارد و مشخصاً رویکردهای مقام معظم رهبری در کدام دسته‌بندی قرار می‌گیرد. در این تحقیق به شیوه توصیفی تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای و بیانات مقام معظم رهبری، این نتیجه حاصل شد که رویکردهای سه‌گانه با شش خرده رویکرد در خصوص مواجهه با حقوق بشر معاصر در جامعه ایرانی وجود دارد و رویکرد مقام معظم رهبری به رویکرد «مفهوم‌پردازی حقوق بشر اسلامی با بینش احیاگری دینی از طریق فقه نظامات» قرابت زیادی دارد و می‌تواند به عنوان رویکرد مطلوب جمهوری اسلامی ایران در سیاست‌ها و راهبردهای او مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق بشر، حقوق بشر اسلامی، فقه نظامات، اسلام و حقوق بشر

بازخوانی بنیادین نهاد انتخابات در جمهوری اسلامی در پرتو نظریه مبنا با ابتناء بر اندیشه مقام معظم رهبری

کمال کدخدامرادی

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

تبیین و تحلیل صحیح از انتخابات در نظام جمهوری اسلامی ایران متضمن شناخت ماهیت، مبانی و کارکردهای انتخابات است تا در پرتو آن، الزامات و بایسته‌های انتخابات در پرتو مفهوم، ماهیت و مبانی آن، استخراج و تجویز شود. کاوش در تحلیل مبانی، ماهیت و کارکردهای انتخابات در نظام جمهوری اسلامی ایران سؤال اصلی این پژوهش را تشکیل می‌دهد. یافته‌های پژوهش با کاربرست روش توصیفی-تحلیلی-اکتشافی بیانگر آن است که انتخابات در نظام جمهوری اسلامی ایران در پرتو نظریه «مردم‌سالاری دینی» قوام یافته است و در چارچوب این نظریه نه در زمره «ثبات‌نظام سیاسی» بلکه در عداد «متغییرات نظام سیاسی» قرار می‌گیرد. انتخابات در این نظریه نه بر مبنای «قرارداد اجتماعی» متکی بر اراده عمومی انسان‌ها بلکه متکی بر «حق و تکلیف الهی انسان» شکل گرفته و به مثابه «حق الناس» نه با هدف «کسب قدرت» بلکه با هدف ارائه «خدمت» به مردم و حرکت دادن خود، جامعه و کشور در راه نظام مقدس اسلامی نقش‌آفرینی می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حق تعیین سرنوشت، انتخابات، مردم‌سالاری دینی، حق الناس، قرارداد اجتماعی، حق و تکلیف الهی.

سطوح تلازم استنباط و حقوق مردم در اندیشه روشن بین آیت الله خامنه‌ای

علیرضا نصراللهی؛

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

این پژوهش، با تمرکز بر جنبه‌ای کمتر کاوش شده در اندیشه‌های فقهی-حقوقی، به بررسی سطوح ملازمه میان استنباط روشن بینانه با حقوق مردم در دیدگاه آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد. سوال اصلی تحقیق این است: «چگونه استنباط فقهی و حقوقی بدون اهتمام به حقوق مردم، از منظر آیت الله خامنه‌ای، فاقد اعتبار روشن بینانه و اسلامی می‌شود؟» حال آن‌که این تلازم پیشتر به عنوان الزامی بنیادین و چندلایه تحلیل نشده است. فرضیه تحقیق بر این پایه استوار است که استنباط روشن بینانه مد نظر رهبری، نه تنها با حقوق مردم ملازمه‌ای بر پایه الزامات مفهومی زمان مکان‌مندی استنباط روشن بین دارد؛ بلکه این ملازمه در سطوح تاریخی تمدنی، توحیدی و ساختاری، نقش نوظهور و حقیقی برای حقوق مردم در استنباط ایجاد می‌کند که آن را از رویکردهای سنتی فراتر برده و پویایی را بر پایه نگرشی بنیادین و حقیقی به حقوق مردم، تضمین می‌نماید. روش تحقیق، تحلیلی-توصیفی و مبتنی بر بررسی کتابخانه‌ای و اسنادی بیانات و اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای، با تأکید بر اصول فقهی، حقوقی و سیاسی مرتبط با بصیرت، زمان شناسی، نفی استکبار و بنیاد توحیدی، به منظور کشف لایه‌های نوین تلازم است. دستاوردها آشکار می‌سازد که روشن بینی در استنباط، برای نخستین بار حقوق و منافع مردم را به عنوان معیاری کلیدی ذیل الزامات زمان و مکان قرار می‌دهد تا عدالت، آزادی و کرامت انسانی را تأمین کند؛ این تلازم در سطح تاریخی تمدنی، حقوق مردم را محور مقابله با استبداد و استعمار می‌سازد؛ در سطح توحیدی، آن را با نفی طاغوت و عبودیت انحصاری الهی به جوهره‌ای نوین برای نظام جمهوری اسلامی تبدیل می‌کند؛ و در سطح ساختاری، آن

را در پیوند ولایت الهی با کرامت و شرافت انسانی تثبیت می‌نماید. نتیجه‌گیری بر این است که استنباط بدون این تلازم جوهری با حقوق مردم، ناقص و غیرپویا باقی می‌ماند و این رویکرد، الگویی بدیع برای مردم‌سالاری دینی ارائه می‌دهد که اصول نفی طاغوت و کرامت انسانی را به تعالی بخشی استنباط موجود ارتقا می‌بخشد.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، استنباط، آگاه به زمان، توحید، حقوق‌دان رشته‌های مختلف، حقوق مردم، روشن‌بینی.

حق الناس انگاری آراء مردم در فرایند رسیدگی به صلاحیت داوطلبان با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری

مهدی گلستانی

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

مفهوم «حق الناس»، که از مفاهیم فقهی است در ابتدا منحصرأ در حوزه شخصی بوده و در دوران پس از انقلاب اسلامی با چرخشی مفهومی، وارد عرصه عمومی و سیاسی شد. این مقاله با روشی توصیفی-تحلیلی و با تمرکز بر بیانات مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی انتخابات، به طور خاص به بررسی حق الناس انگاری آراء مردم در فرایند رسیدگی به صلاحیت داوطلبان می‌پردازد. پژوهش حاضر ابتدا به تبیین مبانی نظری و فقهی حق الناس و سیر توسعه و تحول آن برای صیانت از رأی مردم به عنوان امانت می‌پردازد. سپس، با ورود به ابعاد عملی، بایسته‌ها و الزامات تحقق این حق را در فرایند احراز صلاحیت داوطلبان شناسایی می‌کند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تحقق کامل حق الناس، مستلزم رعایت نکاتی از جمله قانون‌مداری و استقلال نهاد ناظر، تعیین دقیق و شفاف معیارها، ایجاد سازوکارهای نظام‌مند و اطمینان‌بخش، نظارت درونی بر شبکه ناظران و الزام به پاسخگویی مکتوب است. این پژوهش نتیجه می‌گیرد که «حق الناس انگاری آراء مردم» یک منطق کارآمد برای ارتقای نظام انتخاباتی است که تحقق کامل آن به تقویت رکن جمهوریت و همچنین عدالت محوری نظام منجر خواهد شد.

کلیدواژه‌ها

امانت، انتخابات، حق الناس، سیاست‌های کلی، مردم‌سالاری.

حق برخورداری از حمایت کنسولی برای اتباع خارج شده از کشور در پرتو اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای و مبانی حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران

امیر لهراسبی

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

حمایت از حقوق اتباع ایرانی خارج از کشور، از جمله عرصه‌های برجسته‌ای است که در منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدّ ظله‌العالی) جایگاهی مهم دارد. معظم‌له، با تأکید بر شأن و منزلت ایرانیان در سراسر جهان، دولت را به صیانت از کرامت انسانی و حقوق بنیادین ایرانیان فراخوانده‌اند. این رویکرد در سیاست‌گذاری‌های کلان نظام جمهوری اسلامی ایران نیز انعکاسی روشن یافته است که دولت را به سمت بهره‌گیری از همه ابزارهای حمایت کنسولی سوق داده است. در چارچوب این اندیشه، حمایت کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران از اتباع خویش در خارج از مرزها، نمادی عینی از تحقق اراده حاکمیتی بر مبنای آموزه‌های قانون اساسی است که با مفاهیم بنیادینی چون حقوق ملت و التزام به مسئولیت‌پذیری دولت در برابر اتباع خود پیوند خورده است. این حمایت، افزون بر ریشه‌های داخلی، در چهارچوب اصول حقوق بین‌الملل و مفاد صریح «کنوانسیون ۱۹۶۳ وین درباره روابط کنسولی» نیز تجلی یافته است. مقاله حاضر با روش تحقیق توصیفی-تحلیلی با تکیه بر مبانی نظری اندیشه رهبر معظم انقلاب و تحلیل کارکردهای حقوقی و بین‌المللی حمایت کنسولی، مترصد تبیین پیوند وثیق میان منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی و ساختارهای نظری حمایت کنسولی از اتباع ایران است که بدین رهگذر، الگویی نظری برای تقویت سازوکارهای حمایت محور ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

حقوق بین الملل، حقوق کنسولی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کنواسنیون ۱۹۶۳
وین، مقام معظم رهبری.

حق حفظ هویت فرهنگی در مواجهه با جهانی‌سازی: تحلیلی بر اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای

ابوفاضل خاکزاد

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

این پژوهش به تحلیل «حق حفظ هویت فرهنگی در مواجهه با جهانی‌سازی» با تمرکز بر اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای می‌پردازد. جهانی‌سازی، ضمن ایجاد فرصت‌ها، چالش‌های جدی برای هویت‌های فرهنگی متمایز، به‌ویژه از طریق پدیده‌هایی چون آمریکایی‌سازی و یکسان‌سازی فرهنگی، به همراه داشته است. مقاله ابتدا به بررسی مبانی نظری و جایگاه حق هویت فرهنگی در اسناد حقوق بشر بین‌المللی و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. سپس، با ورود به اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، مفهوم هویت فرهنگی به مثابه جوهره و اساس حیات یک ملت، جهانی‌سازی به عنوان فرآیندی با پتانسیل هژمونی فرهنگی غرب و تهاجم فرهنگی به عنوان تلاش هدفمند برای تأثیرگذاری بر ذهن و رفتار ملت ایران، تبیین می‌شود. چالش‌های عمده شناسایی شده از منظر ایشان شامل تأثیر رسانه‌های جهانی، فضای مجازی و گسترش فرهنگ مصرفی و سبک زندگی غربی است. در نهایت، راهکارهای پیشنهادی آیت‌الله خامنه‌ای برای صیانت از هویت فرهنگی، شامل تقویت خودباوری فرهنگی و اعتماد به نفس ملی، انجام کارهای فرهنگی عمیق و هدفمند، تأکید بر اهمیت زبان فارسی و ادبیات ملی، و دیپلماسی فرهنگی و تعاملات فرهنگی گزینش شده، مورد بررسی قرار می‌گیرد. این راهکارها نه به معنای انزوا، بلکه به منظور تقویت بنیان‌های فرهنگی در برابر امواج جهانی‌سازی و حفظ استقلال فرهنگی کشور ارزیابی می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه‌ای، تهاجم فرهنگی، جهانی سازی، حق حفظ هویت فرهنگی، فرهنگ.

واکاوی بنیادین پیش‌انگاره‌های مؤثر بر صورت‌بندی حقوق و آزادی‌های ملت در منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

امیر کشتگر^۱

عضو هیئت علمی پژوهشکده شورای نگهبان

محمدحسین صادقی

دانشجوی دکتری فقه و حقوق اقتصادی دانشگاه امام صادق ع

... چکیده

حقوق و آزادی‌های ملت از جمله موضوعات پراهمیتی است که هر متفکر اجتماعی را بر آن می‌دارد تا نظام فکری خود را در این حوزه به چالش کشیده و ابعاد مختلف آن را تحلیل نماید. در این بین شناخت پیش‌انگاره‌های مؤثر بر تکوین نظریات متفکران، نقشی کلیدی در فهم منظومه‌ای اندیشه ایشان ایفا می‌کند. بر این اساس پرسش اصلی این تحقیق آن است که: «در منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، پیش‌انگاره‌های مؤثر بر شناسایی و تضمین حقوق و آزادی‌های ملت کدامند و کیفیت اثرگذاری آن‌ها چگونه ارزیابی می‌شود؟». فرضیه محوری پژوهش این است که «این پیش‌انگاره‌ها را می‌توان در چهار ساحت اصلی «دین‌شناسانه»، «غرب‌شناسانه»، «تمدن‌شناسانه» و «شخصیت‌شناسانه» دسته‌بندی کرد». این مطالعه با روش کتابخانه‌ای و تحلیل مضمون بیانات و مکتوبات معظم‌له، فرضیه مطرح شده را سنجیده است. یافته‌ها نشان می‌دهد در ساحت دین‌شناسانه، اندیشه ایشان به جریان «دین‌حداکثری» متمایل است که بر اساس آن، دین تنها ناظر بر امور فردی نیست، بلکه سعادت جمعی و چارچوب کلی حقوق و آزادی‌های ملت را در تمام ابعاد زندگی اجتماعی و سیاسی تعیین می‌کند. در بعد غرب‌شناسانه، پیش‌انگاره‌ها شباهتی به دو جریان «سنت‌گرا» و «تجددگرا» نداشته و از

۱. amir.keshtgar@chmail.ir

نگرش متفاوتی پرده بر می‌دارد که از «عقلانیت اسلامی» سرچشمه گرفته است؛ عقلانیتی که ضمن نقد مبانی تمدن غرب، امکان بهره‌مندی از دستاوردهای آن را در چارچوب اصول اسلامی فراهم می‌آورد و بدین ترتیب، حقوق ملت را متناسب با زیست جهان ایران اسلامی و در تعامل با جهان مدرن بازتعریف می‌کند. ساحت تمدن‌شناسانه، از نوعی نگرش فلسفه تاریخی حکایت می‌کند که جهان را صحنه نبرد دائمی جبهه «حق» و «باطل» می‌داند و حقوق ملت را در بستر این مبارزه تاریخی معنا می‌بخشد. نهایتاً، تحلیل ابعاد شخصیت‌شناسانه ایشان، امکان اتحاد دو جنبه «نظری» و «اجرایی» در وجود یک رهبر را آشکار می‌سازد که مستقیماً بر چگونگی اعمال و تضمین حقوق و آزادی‌های ملت تأثیرگذار است. این پژوهش در نهایت گام موثری را جهت درک منظومه‌ای حقوق ملت در اندیشه رهبری انقلاب اسلامی برداشته است.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت، رهبری، غرب‌شناسی، فلسفه تاریخ، قلمرو دین.

دین طرفدار حقوق انسان‌ها یا حاکمی از تکالیف آنها

ابراهیم جوانمرد فرخانی^۱
استادیار دانشگاه گنبدکاووس

... ■ چکیده

در این بحث، پرسش این است که آیا دین، حق محور است یا تکلیف محور؟ دین طرفدار حقوق انسان‌هاست یا حاکمی از تکالیف آنها؟ آیا به انسان خدمت می‌کند یا او را به خدمت می‌گیرد؟ برخی معتقدند که ادیان آسمانی تکلیف‌مدارند؛ نه حق محور؛ یعنی آنچه در درون دین یافت می‌شود، فقط تکلیف است و اگر کسی دین را پذیرا گردد، به موجودی تبدیل می‌شود که تنها باید کار کند و به تکالیف و وظایف تعیین شده‌اش عمل کند. براین اساس هدف اصلی این تحقیق، بررسی نسبت بایدها و نبایدهای دینی با حقوق انسان است. روش تحقیق مقاله حاضر تحلیلی توصیفی است. اطلاعات تحقیق نیز به صورت کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که مابین «تکلیف‌مداری» و «حق‌مداری» در اسلام، وفاق کامل وجود داشته و همه دستورات آن جنبه «حق» و «آزادی» به خود می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، اسلام، غرب، حقوق، دین

۱. javanmardebrahim@yahoo.com

مبادی، مبانی و اصول آزادی در تفکر اسلامی و مقایسه آن با تفکر غربی

ابراهیم جوانمرد فرخانی^۱
استادیار دانشگاه گنبد کاووس

... ■ چکیده

از نظر اسلام آزادی حق طبیعی هر فرد انسانی است و هرکسی می‌تواند با آزادی کامل هر عقیده و مرامی را که بخواهد انتخاب کند. در این میان برخی آزادی اندیشه را با رهایی خلط کرده و آن را دستاویزی برای ارزش‌های لیبرال دموکراسی قرار می‌دهند. هدف اصلی این تحقیق، بررسی مبادی، مبانی و اصول آزادی در تفکر اسلامی و مقایسه آن با تفکر غربی است. روش تحقیق مقاله حاضر تحلیلی توصیفی است. اطلاعات تحقیق نیز به صورت کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که آزادی در تفکر غربی از چنان ارزشی برخوردار است که می‌توان همه ارزش‌های دیگر را به پای آن قربانی نمود. در این مکتب بیش از هر چیز بر جنبه و ارزش‌های فردی توجه شده و در راس همه آزادی و اراده و خواست فرد مورد نظر است اما در نظام ارزشی اسلام، آزادی وسیله‌ای در جهت نیل به هدف اصلی است. به عبارت دیگر آزادی در اندیشه موحدانه ابزاری برای تحقق یک هدف مهم تر است و آن تکامل انسان در مسیر توحید می‌باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی، اسلام، غرب، مبانی، اصول

۱. javanmardebrahim@yahoo.com

بازخوانی اصول حقوق ملت و وحدت مذاهب اسلامی بر مبنای منظومه امامین انقلاب بانگ‌های بر نقش‌نخبگان دینی

بهرام دردی‌گری^۱

دکتری تاریخ علم دوره اسلامی

... ■ چکیده

مقدمه و بیان مساله: با مروری اجمالی بر آیه‌ها و روایات مشخص می‌گردد، فعالیت و مأموریت حوزه‌های علمیه بنا بر رسالتشان، برای هدایت انسانها در کل گیتی هستند و هیچگونه، مرز جغرافیایی و سیاسی آن را محدود نمی‌سازد. همچنان که امام خمینی^(ره)، بنیانگذار انقلاب اسلامی و رهبر فرزانه انقلاب، بر رسالت جهانی حوزه‌های علمیه تأکید دارند. حضور حوزه‌های علمیه در محیط‌های تربیتی و وحدت و امور تربیتی جهان اسلام، ورود به محیط‌های متلاطم و پیچیده است، محیطی که در آن تهدیدهای و فرصت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آنها را از یک سو با چالش‌ها و مشکلات سهمگین و از سویی دیگر با ظرفیتهای گسترده و نامتعارف مواجه می‌سازد. حوزه‌های علمیه جهت تحقق آرمان خود برقراری نظام جهان شمول اسلام، تشکیل امت واحده‌ی جهانی در سراسر گیتی بایشیوایی صالحان و مستضعفان، با تبلور ارزشهای اسلامی در زندگی بشر، آزادی کامل انسان از انواع قیدها، اسارتها فکری، زائد، مخرب، پایان مناقشه‌ها و رفع مخاصمات، تأمین ثبات، آرامش، امنیت در جوامع نیازمند حضوری توانمند در سطح ملی و فراملی است.

روش پژوهش: تحقیق حاضر براساس هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و بنیادی است و به لحاظ ماهیت و روش، از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی با تأکید بر توصیفی/تاریخی است. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز از منابع اصیل تاریخی و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه

۱. bahramgray@gmail.com

استخراج شده و به منظر دست یابی به نتایج علمی مورد تجزیه تحلیل تاریخی قرار گرفته اند. این تحقیق با مطالعه نظری، ادبیات موضوعی تحقیق بررسی، تجزیه و تحلیل و تشریح شده است. نخست طرح موضوع شده و حوزه های علمیه و رسالت جهانی آن بررسی و در ادامه مطالعه محیطی صورت گرفته است.

نتایج: از جمله نتایج و دستاوردهای پژوهش حاضر می توان به ارائه الگوی متقابل وحدت و امور تربیتی - گفتگو با تاکید بر نقش حوزه های علمیه اشاره کرد. در این مدل، چنان که بدان اشاره شد، پرداختن به ضرورت وحدت و امور تربیتی و موانعی که مانع وحدت و امور تربیتی میان مذاهب اسلامی می شود، می تواند به عنوان پایه و اساس گفتگوی بین مذاهب مورد توجه قرار گیرد. اگر با احصای مشکلات و موانع موجود در میان راه وحدت و امور تربیتی میان امت اسلامی، به حل آن ها انجامیده شود، می توان به راهبرد گفتگو به مثابه یکی از محورهای اساسی برای وحدت و امور تربیتی میان شیعه و سنی نظر کرد؛ چنان که در دوره اخیر و از سوی بزرگان شیعه و سنی، محافل و مجالس این چنینی تشکیل شده و بر گفتگوی بین یکدیگر تأکید ورزیده و این را به عرصه عمل کشانده اند. این عرصه چشم انتظار مطالعات و تحقیقات نظری بسیاری است که هر یک می تواند بخشی از آن را حل و فصل کند و به وحدت و امور تربیتی حقیقی و نه صوری میان مذاهب اسلامی منجر شود و از اختلافاتی که باعث چشم داشت دشمنان اسلام شود، جلوگیری گردد.

کاربرد و آثار: اگر حوزه های علمیه با نگرش تمدنی امام راحل همراه نشوند، مساله تربیت و وحدت و امور تربیتی جلو نخواهد رفت. مساله ای که خاستگاه مذهبی دارد را باید مبلغان دین تبلیغ کنند. از همین رو ترویج گفتمان وحدت و امور تربیتی و تربیت در بدنه حوزوی از مهمترین و با اولویت ترین اقدامات مربوطه است. بهره گیری متناسب حوزه های علمیه از طرق مختلف برای تحقق هدفهای تربیتی هموار خواهد ساخت.

کلیدواژه ها

«حوزه های علمیه»، «وحدت و امور تربیتی»، «آثار»، «جهان اسلام».

چارچوب‌ها، الزامات و سازکارها

الزامات حق بر دادرسی عادلانه در اندیشه اسلامی با تاکید بر منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای

سیده لطیفه حسینی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران ایران

علی بهادری جهرمی

استادیار گروه حقوق عمومی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

... ■ چکیده

حق بر دادرسی عادلانه از ارکان اساسی نظام‌های حقوقی و یکی از اصول بنیادین حقوق بشر است که در اندیشه اسلامی نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. دادرسی عادلانه به معنای تضمینات کلی است که جهت رعایت حقوق طرفین در فرآیند دادرسی انواع دعاوی نزد دادگاهی صلاحیتدار، مستقل، بی طرف و قابل پیش‌بینی در مکانیزم قضایی پیش‌بینی شده است. با توجه به نقش محوری عدالت قضایی در تحقق امنیت حقوقی و حمایت از کرامت انسانی، بازشناسی الزامات این حق در پرتو اندیشه اسلامی و تبیین چارچوب نظری آن، ضرورت دارد.

پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، با تاکید بر منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، به واکاوی ابعاد حقوقی و فلسفی حق بر دادرسی عادلانه می‌پردازد و عناصر و الزامات حقوقی این حق را در قالب آموزه‌های اسلامی تبیین می‌کند. هدف اصلی پژوهش، ضمن توجه به مبانی الزامات حق بر دادرسی عادلانه و معیارهای عملی این حق در اندیشه اسلامی، ارائه چارچوبی منسجم با تاکید بر منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای است که بتواند در توسعه نظام قضایی مبتنی بر مبانی اسلامی نقش‌آفرینی نماید. در نهایت مشخص خواهد شد که منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای، با تأکید بر اصل عدالت، استقلال دستگاه قضایی،

۱. L.hosseini@Alzahra.ac.ir

تضمین حق دفاع متوازن، بی‌طرفی و عدم تبعیض، چارچوبی مستحکم برای تضمین دادرسی عادلانه فراهم آورده است که می‌تواند مبنای اصلاحات قضایی تلقی شود.

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه‌ای، حق بر دادرسی عادلانه، عدالت قضایی، اندیشه اسلامی، حقوق بشر

استلزامات تضمین حقوق عامه در قوه قضائیه با تاکید بر مؤلفه «بازدارندگی از فساد» در پرتو اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

امیر کشتگر^۱

استادیار پژوهشکده شورای نگهبان؛

احمد علی نژاد؛

دانش آموخته دکتری حقوق عمومی؛

... ■ چکیده

صیانت از حقوق عامه در قوه قضائیه، بدون سازوکارهای مؤثر پیشگیری و مقابله با فساد، امکان‌پذیر نیست. فساد در این نهاد، ضمن مخدوش ساختن عدالت، اعتماد عمومی و کارآمدی نظام حقوقی را تضعیف می‌کند. رهبر معظم انقلاب اسلامی در منظومه فکری خود، مبارزه نظام‌مند با فساد را «مأموریت درجه اول» قوه قضائیه دانسته و بر مصونیت داخلی آن پیش از مواجهه با فساد بیرونی تأکید کرده‌اند. در این راستا پژوهش حاضر در مقام توجه به این مسئله محوری است که: «در پرتو اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی، الزامات بازدارنده فساد در قوه قضائیه برای تضمین حقوق عامه کدام‌اند و چگونه می‌توان آن‌ها را به‌گونه‌ای منسجم اجرا کرد؟» پرسش مزبور با ابتنا بر این فرضیه که: «مستخرج از منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مدل سه‌ساحتی الزامات بازدارنده فساد شامل: الزامات ساختاری - نهادی، مدیریتی - فرآیندی و فرهنگی - هنجاری می‌تواند با انسداد مسیرهای فساد، سطح تضمین حقوق عامه را در قوه قضائیه به‌طور چشمگیری ارتقا دهد». برای ارزیابی این فرضیه، هر ساحت مبتنی بر روش تحلیلی - توصیفی و مطالعه کتابخانه‌ای در قلمروی حقوق عمومی و منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بررسی شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد هم‌افزایی

۱. amir.keshtgar@chmail.com

سه‌ساحت مذکور، علاوه بر انسداد ساختاری فساد، موجب افزایش سرمایه اجتماعی قوه قضائیه به‌عنوان نهادی مستقل، اخلاق‌مدار و پاسخگو خواهد شد. این مدل، نقشه راهی منطبق بر قانون اساسی، سیاست‌های کلی و رهنمودهای رهبری برای تحقق هم‌زمان حقوق محوری و فسادستیزی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق عامه، بازدارندگی از فساد، قوه قضائیه، اندیشه رهبری

سازکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

غلامعلی علامه^۱
مهدی علامه

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی مفهوم حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد و آن را با سایر نظام‌های حقوقی مقایسه می‌کند. با استفاده از منابع حقوقی و فقهی، چارچوب حقوق ملت در ایران و چالش‌های پیش روی آن تحلیل می‌شود.

حکومت اسلامی نوعی از حکومت دینی در جوامع مسلمان که حزب یا اشخاص حاکم معتقد به برتری اسلام، سعی در پیاده سازی قوانین بر پایه احکام و معارف اسلامی دارند. به عبارت دیگر، مقصود از حکومت اسلامی، حکومتی است که تمامی ارکان آن بر اساس دین اسلام شکل گیرد.

آزادی به عنوان یکی از شعارهای اصلی نظام، باید مبتنی بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری بازخوانی شود.

کلیدواژه‌ها

ملت - نظام - اسلام - مقام معظم رهبری

۱. allamehali956@gmail.com

الزامات حقوقی تضمین آزادی اقتصادی بخش خصوصی در رقابت با بخش دولتی مبتنی بر اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

احمد رضا حبیبی بابادی^۱

پژوهشگر معارف اسلامی و حقوق، گرایش حقوق عمومی دانشگاه امام صادق علیه السلام؛
تهران، ایران

... چکیده

آزادی اقتصادی یکی از مهمترین ارکان نظام اقتصادی در دنیاست و اهمیت، جایگاه و حدود آن در اقتصاد اسلامی و نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران همیشه محل بحث بوده است. یکی از پیش شرط‌های توسعه اقتصادی و عدالت اجتماعی، فراهم کردن فضای رقابتی سالم میان بخش خصوصی و دولتی است. در اندیشه رهبر معظم انقلاب آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، بر نقش کلیدی بخش خصوصی در رشد اقتصادی، کاهش تصدی‌گری دولت و تحقق اقتصاد مقاومتی با مردمی‌سازی اقتصاد تأکید شده است. این مقاله با رویکردی حقوقی به بررسی سازوکارهای قانونی لازم برای تضمین آزادی اقتصادی بخش خصوصی در رقابت با بخش دولتی مخصوصاً در پرتو اصل ۴۴ قانون اساسی می‌پردازد. محورهای اصلی پژوهش شامل تحلیل اصول حقوقی حاکم بر رقابت اقتصادی، بررسی موانع قانونی موجود و ارائه راهکارهای اصلاحی بر اساس دیدگاه‌های رهبر معظم انقلاب است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که شفافیت قوانین اقتصادی، جلوگیری از انحصار و تصدی‌گری دولت، حمایت مؤثر از بخش خصوصی و اجرای دقیق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی از مهم‌ترین عوامل تقویت رقابت سالم و تضمین آزادی اقتصادی در کشور هستند.

۱. habibi.babadi@isu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

آزادی اقتصادی، رقابت پذیری، بخش خصوصی، بخش دولتی، حقوق اساسی، آیت‌الله
خامنه‌ای، سیاست‌های کلی اصل ۴۴

الزامات تضمین حقوق ملت در نظام انتخاباتی در پرتو سیاست‌های کلی انتخابات

شهرزاد شریعتی^۱

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران؛

ابراهیم مسلمی آرمی

دکتری علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

... چکیده

حقوق ملت در سراسر متون حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران مورد تأکید قرار گرفته و از طرق گوناگون تضمین شده است. «سیاست‌های کلی انتخابات» ابلاغی ۱۳۹۵/۷/۲۴، ضمن بیان حقوق ملت در نظام انتخاباتی، الزامات مشخصی را نیز برای تحقق این حقوق در نظر گرفته است. هدف این پژوهش، شناسایی الزامات مذکور است و در این راستا با تکیه بر روش توصیفی-تحلیلی، ابتدا حقوق ملت در نظام انتخاباتی از متن سیاست‌های کلی انتخابات احصاء و در گام بعدی، الزامات سیاست‌های کلی انتخابات برای تضمین این حقوق احصاء شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد، سیاست‌های کلی انتخابات بر «حق مشارکت عادلانه و آگاهانه، حق رأی آزادانه و صیانت از آراء، حق شفافیت در فرایندهای انتخاباتی، حق تضمین امنیت و سلامت انتخابات، حق برخورداری از نمایندگان شایسته و مسئول و حق ثبات و پیش‌بینی‌پذیری قوانین انتخاباتی» به عنوان حقوق ملت در نظام انتخاباتی تأکید نموده و برای تضمین این حقوق، الزامات مشخص شامل «تقسیم عادلانه حوزه‌های انتخاباتی، اجرای فرایندهای انتخاباتی چند مرحله‌ای در صورت نیاز، توزیع منصفانه فرصت‌های تبلیغات انتخاباتی، شفافیت هزینه‌ها و منابع انتخاباتی، منع تخریب، تهدید و اعمال مغایر با امنیت ملی، ممانعت از بهره‌گیری از حمایت بیگانگان، پیشگیری و برخورد سریع با جرایم انتخاباتی،

۱. shariati@modares.ac.ir

ارتقاء فرهنگ و آگاهی عمومی، تعیین معیارهای شایسته‌گزینی داوطلبان، نظارت جامع بر فرایندهای انتخاباتی، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، ثبات نسبی قوانین انتخاباتی، حفظ حریم سیاسی از مداخلات نیروهای دولتی و نظامی، اجرای انتخابات توسط نهادهای مشخص و تحت نظارت و تعیین زمان‌بندی منظم انتخابات‌ها را در نظر گرفته است. نتایج نشان می‌دهد سیاست‌های کلی انتخابات با در نظر گرفتن الزامات متعدد و جامع، حقوق ملت در نظام انتخاباتی را به خوبی تضمین نموده است و اگر این الزامات، به درستی اجرا شوند، می‌توانند به ایجاد یک نظام انتخاباتی پایدار و قابل اعتماد منجر شوند که در آن حقوق مردم به عنوان محور اصلی تصمیم‌گیری‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، نظام انتخاباتی، سیاست‌های کلی انتخابات، الزامات، تضمین.

سازکارها و الزامات تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

شیمایحیدری^۱

پژوهشگر حقوق، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، خرم‌آباد، لرستان، ایران.

... ■ چکیده

آزادی مشروع ملت یکی از ارکان اساسی نظام‌های حقوقی مردم‌سالار است که تضمین آن مستلزم پیش‌بینی سازوکارهای قانونی و نظارتی مؤثر است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان میثاق ملی، اصول متعددی را برای حمایت از آزادی‌های فردی و جمعی ملت پیش‌بینی کرده است. به موجب اصل نهم قانون اساسی، هیچ مقامی حق ندارد به بهانه حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، آزادی‌های مشروع را سلب کند. همچنین، اصل بیست‌ودوم بر مصونیت حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل افراد از تعرض بدون حکم قانون تأکید دارد. اصل بیست‌وسوم نیز صراحتاً اعلام می‌کند که تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ‌کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض قرار داد. افزون بر آن، قانون آیین دادرسی کیفری در موادی همچون ماده ۷ و ماده ۹ بر ضرورت رعایت حقوق متهمان و محدود بودن بازداشت‌ها به موارد منصوص قانونی تأکید می‌ورزد.

این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی، با استناد به اصول و مواد قانونی، به بررسی ابزارهای حقوقی تضمین آزادی مشروع پرداخته و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که اجرای صحیح این اصول، همراه با نظارت مؤثر نهادهای مسئول، می‌تواند مانع نقض آزادی‌های مشروع ملت و تضمین‌کننده حقوق اساسی شهروندان در نظام جمهوری اسلامی ایران.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق ملت، تفتیش عقاید، تضمین آزادی

۱. Shima.heydari2003@gmail.com

سازکارها و الزامات تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

شیمایا حیدری^۱

پژوهشگر حقوق، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، خرم‌آباد، لرستان، ایران.

لیلا جوانمرد

دکترای حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

خرم‌آباد، لرستان، ایران.

... ■ چکیده

آزادی مشروع ملت یکی از ارکان اساسی نظام‌های حقوقی مردم‌سالار است که تضمین آن مستلزم پیش‌بینی سازوکارهای قانونی و نظارتی مؤثر است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان میثاق ملی، اصول متعددی را برای حمایت از آزادی‌های فردی و جمعی ملت پیش‌بینی کرده است. به موجب اصل نهم قانون اساسی، هیچ مقامی حق ندارد به بهانه حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، آزادی‌های مشروع را سلب کند. همچنین، اصل بیست‌ودوم بر مصونیت حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل افراد از تعرض بدون حکم قانون تأکید دارد. اصل بیست‌وسوم نیز صراحتاً اعلام می‌کند که تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ‌کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض قرار داد. افزون بر آن، قانون آیین دادرسی کیفری در موادی همچون ماده ۷ و ماده ۹ بر ضرورت رعایت حقوق متهمان و محدود بودن بازداشت‌ها به موارد منصوص قانونی تأکید می‌ورزد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی، با استناد به اصول و مواد قانونی، به بررسی ابزارهای حقوقی تضمین آزادی مشروع پرداخته و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که اجرای صحیح این اصول، همراه با نظارت مؤثر نهادهای مسئول، می‌تواند مانع نقض آزادی‌های مشروع ملت و تضمین‌کننده حقوق اساسی شهروندان

۱. Shima.heydari2003@gmail.com

در نظام جمهوری اسلامی ایران باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق ملت، تفتیش عقاید، تضمین آزادی

از نص تا عمل: واکاوی سازوکارها و الزامات تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام حقوقی ایران

فائزه خانقلی^۱

پژوهشگر فقه و حقوق

... ■ چکیده

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در فصل سوم با صراحت کم‌نظیری حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را برشمرده است. با این حال، فاصله‌ای محسوس میان «نص» و «عمل» وجود دارد؛ به نحوی که بخشی از حقوق مصرح یا به‌طور ناقص اجرا می‌شود یا در برخورد با ملاحظات امنیتی و اداری در حاشیه قرار می‌گیرد. هدف این مقاله تحلیل نظام‌مند سازوکارهای تقنینی، قضایی، اداری، اجتماعی و بین‌المللی تضمین حقوق ملت در ایران و ارائه الزامات اصلاحی برای کارآمدسازی آن‌هاست. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی با بهره‌گیری از داده‌های کتابخانه‌ای، تحلیل اسناد حقوقی و مطالعه تطبیقی (آلمان، آفریقای جنوبی و اندونزی) است. یافته‌ها نشان می‌دهد: (۱) پراکندگی و تعارض هنجاری میان قوانین عادی و مقررات اداری بزرگ‌ترین مانع تحقق عملی حقوق ملت است. (۲) نبود مرجع متمرکز برای نظارت بر انطباق قوانین با قانون اساسی، موجب تضعیف اصل حاکمیت قانون شده است. (۳) ضعف استقلال رسانه‌ها و محدودیت گردش آزاد اطلاعات، شاخص پاسخ‌گویی نهادهای عمومی را کاهش داده است. در پایان، ایجاد «دادگاه قانون اساسی»، تصویب منشور جامع حقوق شهروندی با ضمانت اجراهای عینی، استقرار سیستم هوشمند ثبت و پیگیری شکایات شهروندی، و پذیرش سازوکارهای مکمل بین‌المللی به‌عنوان راهبردهای اولویت‌دار پیشنهاد می‌شود.

۱. khanqoli.73f@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، حاکمیت قانون، ضمانت اجرا، نظارت قضایی، جامعه

مدنی

الزامات تحقق اصل ۲۱ قانون اساسی در پرتو رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی

زینب توسلی^۱

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق،

دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

نعمیه ذوالفقاری

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

... ■ چکیده

اصل بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با محوریت حمایت از حقوق زن، بر جایگاه محوری زن در کانون خانواده تأکید دارد و در کنار آن، رشد شخصیت زن و حمایت از حقوق مادی و معنوی او را از وظایف دولت می‌داند. این نوشتار که با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است با تحلیل بیانات رهبر انقلاب در دیدارهای رسمی با مسئولان و سران قوا، به استخراج راهبردهای کلان در زمینه حمایت از حقوق زن و خانواده می‌پردازد و به دنبال بررسی و تبیین الزامات تقنینی، اجرایی و قضایی تحقق اصل بیست و یکم قانون اساسی در پرتو رهنمودهای مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی نظام است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مفاد این اصل در سیاست‌های کلان نظام انعکاس یافته است. ایشان در سخنرانی‌های خود به صورت مستقیم به این الزامات اشاره نکرده‌اند، لیکن از مجموعه دیدگاه‌ها و رهنمودهای مطرح شده می‌توان دریافت که تحقق کامل این اصل، مستلزم هماهنگی و اتخاذ اقدامات مؤثر در سه سطح قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری اجرایی و تحول در رویه‌های قضایی است. در این مسیر، رویکردی هویت محور، مبتنی بر نگاه متوازن و با تکیه بر عدالت جنسیتی در چارچوب

۱. z.tavassoli.379@gmail.com

مبانی و آموزه‌های دینی، ضروری است تا بتوان به ارتقاء حقیقی جایگاه زن در نهاد خانواده و جامعه دست یافت.

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، حقوق ملت، اندیشه‌های مقام معظم رهبری، سیاست‌های کلی نظام

چشم انداز و الزامات تحقق حق تأمین اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری

غلامرضا مولاییگی

دکتری حقوق عمومی دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران ایران، عضو حقوقدان شورای نگهبان

ولی الله حیدر نژاد^۱

دانش آموخته دکتری حقوق عمومی دانشگاه امام صادق علیه السلام،

تهران ایران، قاضی دادگستری

... ■ چکیده

حق بر تأمین اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر نسل دوم حقوق بشر و از مؤلفه‌های دولت رفاه تلقی شده و در اسناد بین‌المللی حقوق بشری مورد تأکید قرار گرفته است. در منابع روایی فقه اسلامی نیز حفظ کرامت و سلامت نیروی کار همواره مورد توجه بوده و مطابق فتاوی فقهای معاصر عمل به تعهدات قانونی در قبال مستخدمین که در قوانین کار و تأمین اجتماعی پیش‌بینی شده است واجب برشمرده شده است. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل بیست و نهم قانون اساسی تأمین اجتماعی را به عنوان حقی همگانی به رسمیت شناخته و تکالیفی را برای دولت در جهت تضمین حق بر تأمین اجتماعی برشمرده است. با بررسی منویات مقام معظم رهبری در جایگاه زعامت جامعه اسلامی و به ویژه با امعان نظر به سیاست‌های کلی ابلاغی ایشان، مرتبط با نظام مسائل تأمین اجتماعی ملاحظه می‌گردد: بسط و گسترش حداکثری تأمین اجتماعی نسبت به آحاد جامعه از طریق توسعه بیمه‌های درمانی و بیمه بیکاری، استقرار نظام تأمین اجتماعی پایدار با حفظ حقوق بین نسلی و تأمین منابع پایدار، رفع فقر و از بین بردن تبعیض و کاهش فاصله طبقاتی از طریق تأمین اجتماعی را می‌توان از مهم‌ترین مؤلفه‌های تأمین حق بر تأمین اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری

۱. v.heidarneshad@yahoo.com

برشمرد. اصلاح قوانین و مقررات، بازبینی ساختارهای صندوق‌های بازنشستگی و جلوگیری از انباشت بدهی دولتی به صندوق‌های بازنشستگی لازمه تحقق سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی است که ضروری است قوای سه‌گانه نسبت به تکالیف قانونی خود در جهت تأمین حق بر تأمین اجتماعی با رعایت حقوق بین‌نسلی اهتمام ویژه داشته باشند. در این پژوهش با روش توصیفی تحلیلی، الزامات تحقق حق بر تأمین اجتماعی با تکیه بر سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری با احصاء تکالیف قوای سه‌گانه مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها

تأمین اجتماعی، سیاست‌های کلی، حقوق بین‌نسلی، قوانین و مقررات، تأمین منابع پایدار

سازوکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

سجاد کتابی^۱

پژوهشگر علوم سیاسی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران، ایمیل

... ■ چکیده

هدف از این پژوهش بررسی سازوکارها و الزامات تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای است. اندیشه‌های ایشان در خصوص حقوق مردم و آزادی‌های اساسی، پایه‌گذار سیاست‌های اجرایی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. در این تحقیق، تلاش شده است تا با استفاده از تحلیل آثار و سخنرانی‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، ابعاد مختلف حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در سیاست‌گذاری‌های کلان جمهوری اسلامی بررسی شود. روش تحقیق به صورت تحلیلی و تطبیقی است و به منابع اولیه نظیر بیانات و مستندات رسمی مقام معظم رهبری استناد شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تأمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را در چارچوب اصول اسلامی و به‌ویژه در راستای تحقق عدالت اجتماعی و فقهی می‌دانند. ایشان بر لزوم استقلال دستگاه قضائی، نظارت بر اجرای عدالت و تقویت نهادهای مردمی برای تحقق آزادی‌های مشروع تأکید دارند. از سوی دیگر، این تحقیق به اهمیت نقش نظارت عمومی و متوازن بودن آزادی‌ها با مسئولیت‌های اجتماعی اشاره دارد. نتیجه‌گیری این پژوهش بر لزوم توجه به اصول فقهی و اخلاقی در تدوین و اجرای قوانین تأکید دارد و به‌ویژه بر اهمیت عدالت اجتماعی در تأمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران تأکید می‌کند.

۱. sajjadketabi2@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، فقه سیاسی

نقش سیاست‌های کلی نظام در سازوکارها و الزامات تقنینی تأمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

مهدی سرداری^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... ■ چکیده

در جمهوری اسلامی ایران تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، در چارچوب آموزه‌های دینی و مردم‌سالاری دینی، مستلزم هم‌افزایی سیاست‌گذاری کلان و سازوکارهای تقنینی است. این پژوهش با هدف پاسخ به این سؤال محوری طراحی شد: «سیاست‌های کلی نظام مصوب رهبری چگونه می‌توانند در قالب سازوکارها و الزامات تقنینی حقوق بنیادین شهروندان و آزادی‌های مشروع آنان را تأمین و تقویت کنند؟» اهمیت موضوع از آن جهت است که عدالت حقوقی و مشروعیت حاکمیت، در گرو انطباق مقررات با راهبردهای راهبردی عالی نظام است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و داده‌ها از تحلیل محتوای اسناد رسمی سیاست‌های کلی و بررسی فیش‌های بیانات رهبر انقلاب استخراج گردید. ابتدا چارچوب نظری «تضمین حقوق ملت» و «آزادی‌های مشروع» تبیین شد؛ سپس مراحل قانون‌گذاری (پیش‌نویس لایحه، تصویب و بازنگری) و نقش نهادهای نظارتی (مجمع تشخیص مصلحت، شورای نگهبان) مورد ارزیابی قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد برای تضمین عملی حقوق و آزادی‌ها، لازم است پیش‌نویس قوانین پیش از طرح در مجلس با سیاست‌های کلی تطبیق یابد، شفافیت و مشارکت عمومی در فرایند قانون‌گذاری تقویت شود و سازوکارهای پاسخگویی و آموزش نهادها بهبود یابد. این مطالعه نقشه راهی عملی برای همسوسازی سیاست‌های کلان و اصلاحات تقنینی به منظور

۱. * mehdisrd79@gmail.com

ارتقای حاکمیت قانون در ایران ارائه می‌کند.

کلیدواژه‌ها

سیاست‌های کلی نظام، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان.

حقوق مشروع زنان در چارچوب الگوی سوم زن؛ الزامات تقنینی و قضایی در نظام حکمرانی اسلامی

فاطمه سادات حسینی^۱

استادیار گروه حقوق دانشگاه رفاه

... ■ چکیده

در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی کرامت انسانی بانوان و حقوق و آزادی‌های مشروع ایشان از جایگاه ممتازی برخوردار است. تا جایی که با توجه به اهمیت موضوع و در تبیین نسبت بین نقش‌های مختلف بانوان و کنش‌گری ایشان در حوزه‌های مختلف با معرفی الگوی تمدنی اسلامی از زن، الگوی سوم زن با گریز از دوگانه سنتی منزوی و منفعل و زن به مثابه ابزار در فرهنگ شرق و غرب، تصویری فعال، عفیف، موثر، مسئولانه و با توجه به کارکردهای خانوادگی ارائه می‌دهد.

این الگو، زن را در جایگاه فعال اجتماعی، محور خانواده و برخوردار از کرامت ذاتی و حقوق الهی می‌بیند و بر تحقق «آزادی‌های مشروع» او در بستر نظام اسلامی تأکید دارد. منظومه فکری رهبری در حوزه زن، نیازمند تأسیس نظامی منسجم در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و اجراست که حقوق زنان را نه تنها به مثابه اتباع قانون، بلکه در جایگاه کنشگران تمدن اسلامی، تضمین کند.

از این رو، الزامات حکمرانی در تأمین و تضمین حقوق مشروع زنان در سه سطح ساختاری، تقنینی و قضایی قابل تعریف است. از منظر ساختاری، تقویت نهادهای متولی سیاست‌گذاری خانواده، ارتقای کارآمدی دستگاه‌های حمایتی و گسترش زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی متناسب با شأن بانوان ضروری است. در بُعد تقنینی، بازنگری در قوانین مرتبط با خانواده،

۱. hosseini@refah.ac.ir

اشتغال، امنیت و کرامت زنان مطابق با مقتضیات روز و منطبق با سیاست‌های کلی خانواده، یک ضرورت راهبردی تلقی می‌شود. در سطح قضایی نیز، پیش‌بینی ضمانت‌های اجرایی مؤثر برای حمایت از آزادی‌های مشروع زنان، ایجاد رویه‌های قضایی عادلانه و تخصصی و تبیین دقیق مفهوم «آزادی مشروع» در رویه‌های تقنینی و قضایی اهمیت دارد. این مقاله با تحلیل مبانی نظری الگوی سوم زن، بررسی اسناد بالادستی همچون سیاست‌های کلی خانواده، و تحلیل بیانات رهبری در دو دهه اخیر، به استخراج و تبیین الزامات تقنینی و قضایی می‌پردازد. هدف، ارائه چارچوبی علمی برای اصلاح ساختار حکمرانی در راستای تحقق عینی کرامت و آزادی زنان در جمهوری اسلامی ایران است.

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، حقوق اساسی زن، الگوی سوم زن، تقنین، قضا

تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در ایران، سازوکارها و الزامات

علی اکبر طارمی^۱

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی کرج

... ■ چکیده

حقوق و آزادی‌های مشروع، از ارکان مهم نظام‌های حقوقی برای مردم محسوب می‌شوند. با وقوع انقلاب اسلامی ایران و استقرار نظام جمهوری اسلامی، و با تأکیداتی بنیانگذار فقید انقلاب حضرت امام خمینی (ع) و نیز رهبران فکری انقلاب داشتند، این حقوق و آزادی‌های مشروع در قانون اساسی و قوانین عادی به رسمیت شناخته شده‌اند. در این مقاله به بررسی سازوکارهای حقوقی، سیاسی و نهادی تأمین و تضمین این حقوق پرداخته و الزامات تحقق آن را تحلیل خواهیم کرد. در این میان توجه ویژه‌ای به بیانات و منظومه فکری رهبر معظم انقلاب داشته و با روش توصیفی-تحلیلی و نیز بهره‌گیری از منابع متقن کتابخانه‌ای، به ارزیابی و آسیب‌شناسی راه طی شده و مسیر پیش رو خواهیم پرداخت. این پژوهش نشان می‌دهد که علیرغم وجود چارچوب‌های حقوقی قوی و نیز مبانی نظری و اندیشه‌ورزانه قابل اتکاء، چالش‌هایی در اجرای کامل این حقوق وجود دارد که نیازمند اصلاحات ساختاری و تقویت نهادهای نظارتی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، قانون اساسی، نظارت و تضمین حقوق و منظومه فکری مقام معظم رهبری.

۱. taromi1356@gmail.com

الزامات و تضمین حق بر تعلیم و تربیت از منظر آیت الله خامنه‌ای با نگاهی بر اسناد بین‌المللی

فاطمه ابراهیمی ورکیانی^۱

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء

مریم سجادی

دانشجوی دکترین فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و مشاوره،

دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، تهران

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی «حق بر تعلیم و تربیت» به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشر از منظر آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد و وجوه تشابه و تفاوت آن با گفتمان مسلط حقوق بشر غربی را تحلیل می‌کند.

با عنایت به عضویت جمهوری اسلامی ایران در معاهدات بین‌المللی نظیر کنوانسیون حقوق کودک و میثاق حقوق اقتصادی اجتماعی فرهنگی و تعهدات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران این سوال مطرح می‌شود که مبنای این حق در اسناد بین‌المللی چیست و چه الزاماتی ناظر بر آن برای دولتها تعریف شده است و مزیت‌های منظومه فکری مقام معظم رهبری در این حوزه چیست؟

این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با مطالعه اسناد کتابخانه‌ای و بیانات رهبرانقلاب اسلامی انجام شده است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که از این منظر، حق بر تعلیم و تربیت، حقی فطری و الهی است که هدف غایی آن رسیدن به کمال معنوی و عقلانی است، نه صرفاً آماده‌سازی فرد برای زندگی

۱. F-ebrahimi@alzahra.ac.ir

اجتماعی. این نگاه، مسئولیت سنگین‌تری را بر عهده حکومت به عنوان «مربی تمدنی» و نه تنها یک تسهیلگر و خانواده قرار می‌دهد. مهم‌ترین الزامات تحقق این حق، طراحی ساختار آموزشی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی-ایرانی، اجرای کامل سند تحول بنیادین، تحقق عدالت آموزشی، ارتقای جایگاه معلمان و توجه توأمان به ابعاد مختلف تربیتی است. تضمین این حق مستلزم مسئولیت‌پذیری حکومت، مشارکت خانواده و نظارت مستمر است.

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه‌ای، تعلیم و تربیت، حقوق ملت، حق آموزش، عدالت آموزشی، سند تحول بنیادین، تحول نظام آموزشی، ارزش‌های اسلامی

الزامات و ساز و کارهای تحقق آزادی و عدالت اجتماعی از منظر مقام معظم رهبری^(مدظله العالی)

جبار امینی^۱

استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی، واحد اسلام‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلام‌شهر، ایران

... ■ چکیده

انقلاب اسلامی ایران از آغاز بر مبانی و اهداف متعالی انسانی و دینی شکل گرفت. این اهداف و مبانی همچنان که علت موجدۀ نظام اسلامی بود، علت مبقیه آن هم به حساب می‌آید. از روزهای آغازین انقلاب، «عدالت اجتماعی» و «آزادی» با بسامدی بالا بر تارک مطالبات ملت جای گرفت. بررسی ساز و کارها و الزامات تحقق عینی این مطالبات از منظر مقام معظم رهبری در جستار حاضر بررسی شده. معظم له در مقامات متعدد ضمن بیان اهمیت بحث آزادی و عدالت اجتماعی، به الزامات و ساز و کارهای آن دو، نظیر؛ ضرورت گفتمان‌سازی آزاداندیشی، شکل‌گیری کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و نظر، مسئولیت صاحب‌نظران و علما، قاطعیت، عدالت‌خواهی مسئولین، مبارزه بدون ملاحظه و موارد مشابه پرداخته‌اند. عطف عنان به هر یک از این الزامات، عامل رشد، بالندگی و پویایی جامعه خواهد بود. از سوی دیگر چنانکه رهبری تصریح دارند مشروعیت نظام، وابسته به اجرای عدالت اجتماعی است. این مسأله ضرورت پرداختن به این بحث را دو چندان می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، عدالت، عدالت اجتماعی، آزادی.

۱. amini.jk46@yahoo.com

الزامات حاکم بر الگوی مطلوب نظام تأمین اجتماعی در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی

مهدی خطیب^۱

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

دکتر ولی رستمی

عضو هیئت دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی
دانشگاه تهران

... ■ چکیده

مرجع رفیع سیاستگذاری در نظام حقوقی ایران مقام رهبری است. ایشان مبتنی بر آموزه‌های دینی، دانش فنی، تجربیات بشری، نظرات کارشناسی و به موجب اصل ۱۱۰ قانون اساسی، پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، در فروردین ۱۴۰۱ «سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی» را با هدف جامعیت بخشی و انسجام بخشی به این حوزه، ابلاغ نمودند. همچنین بیانات ایشان در دیدارهای مختلف با مردم و مسئولین مکمل سیاست‌های ایشان در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی و تأمین‌کننده «حق ملت» در برخورداری از خدمات نظام تأمین اجتماعی بوده است. بر این بنیاد، پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر مطالعه کتابخانه‌ای، به دنبال پاسخ به این پرسش اساسی است که حق ملت در برخورداری از تأمین اجتماعی چه جایگاهی در منظومه فکری رهبر انقلاب دارد و از منظر ایشان چه الزاماتی بر استقرار یک نظام مطلوب تأمین اجتماعی حاکم است. برآیند مطالعات صورت گرفته مؤید آن است که مؤلفه‌های «توانمندسازی»، «فراگیری» و «عمل‌گرایی» در حوزه زیرساخت‌ها و بنیان‌ها

۱. Mehdi.khatib76@yahoo.com

و تمرکز بر «ارزش‌گذاری کار زنان خانه‌دار» و «بیمه دوران تحصیل»، ازجمله نکات راهبردی رهبر انقلاب در حمایت از اقشار مختلف مردم بوده است. همچنین از حیث مخاطب، بیشترین فراوانی بیانات ایشان مربوط به «جامعه کارگران» و از حیث نوع خدمت‌رسانی، بیشترین توجه ایشان مربوط به امور «حمایتی و بیمه‌ای» بوده است.

کلیدواژه‌ها

اصل ۲۹، بیانات رهبر انقلاب، توانمندسازی، حق بر تأمین اجتماعی، سیاست‌های کلی نظام، فراگیری.

الزامات تضمین حق بر مسکن مناسب برای محرومین در پرتو سیاست‌های کلی نظام و اندیشه مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)

سید محمدهادی راجی، حمید فعلی*

۱. استادیار گروه حقوق عمومی دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... ■ چکیده

آرمان تحقق عدالت اجتماعی در اندیشه مقام معظم رهبری جایگاه محوری داشته و ایشان مطابق مبانی اسلامی عدالت اجتماعی را به عنوان هدف اصلی حکومت اسلامی در رهنمودها و سیاست‌های کلی نظام مقرر کرده‌اند. از سوی دیگر از جمله حقوق بنیادین اقتصادی که تضمین و تحقق آن به گسترش عدالت اجتماعی کمک شایانی می‌کند حق بر مسکن متناسب با نیاز است که علاوه بر اصل ۳۱ قانون اساسی در سیاست‌های کلی نظام به ویژه سیاست‌های کلی نظام در بخش مسکن و بیانات مقام معظم رهبری با تأکید ویژه‌ای بر مسکن محرومین به عنوان راهبردی اساسی در فقرزدایی و تحقق عدالت اجتماعی تصریح شده است. بر این اساس سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه تضمین حق بر مسکن مناسب محرومین مطابق با اهداف و الگوی ترسیم‌شده در سیاست‌های کلی نظام و اندیشه‌های معظم‌له چه ضوابط و الزامات سیاستی، تقنینی و اجرایی دارد. یافته‌های این پژوهش از خلال کاربست روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و با رجوع به منابع و داده‌های کتابخانه‌ای نشان می‌دهد که با وجود پیش‌بینی برخی از الزامات تضمین حق بر مسکن مناسب برای محرومین در قوانین و مقررات، خلأهایی قانونی در قوانین بودجه سالانه، قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه (پیشرفت)

و قوانین اختصاصی حوزه مسکن وجود دارد. از سوی دیگر الزامات مقابله با سیاست‌های ضد محرومیت‌زدایی از مسکن مثل بنگاهداری بانک‌ها در مسکن و نیز استفاده از ظرفیت‌های مشارکت مالی مردمی، منابع طبیعی، هدفمند کردن یارانه‌های پنهان، سیاست‌های مالیاتی علیه سوداگری و رکود اراضی و تأمین مسکن استطاعت‌پذیر استیجاری به شکلی مطلوب محقق نشده است.

کلیدواژه‌ها

حق بر مسکن، سیاست‌های کلی نظام، عدالت، فقر، محرومیت، مسکن مناسب، مقام معظم رهبری.

الزامات و الگوهای بسط عدالت آموزش عالی با تأکید بر دیدگاه آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای

محمد بانیانی؛

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

عدالت آموزشی یکی از ارکان اساسی و زیربنای تحقق عدالت اجتماعی و پیشرفت پایدار در هر جامعه است. در این میان، آموزش عالی به دلیل نقش محوری در تولید علم و تربیت نیروی انسانی متخصص، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با وجود تأکیدات مکرر بر این مفهوم در اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی، نظام سیاست‌گذاری آموزش عالی ایران برای بسط آن با چالش‌های جدی روبه‌رو است. این پژوهش با هدف تبیین الزامات و الگوهای بسط عدالت آموزش عالی با تأکید بر دیدگاه‌های آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای، به دنبال پاسخ به این سؤال است که چگونه می‌توان به این مهم دست یافت؟ در پاسخ این فرضیه مطرح است که باید از کلیشه‌های رایج فراتر رفته و مجموعه‌ای از اقدامات و الزامات را در پیش گرفت که مصادیق متعدد آن در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای یافت می‌گردد. این مقاله با استفاده از روش پژوهش کتابخانه‌ای و تحلیلی، ضمن واکاوی مبانی عدالت آموزشی، الزامات و الگوهای تحقق آن را در دو دسته‌ی اصلی «حمایت‌های ویژه و تبعیض مثبت» و «افزایش دسترسی به فرصت‌ها و امکانات» مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، عدالت آموزشی فراتر از برابری صرف در دسترسی به آموزش است و ابعاد دیگری همچون کیفیت بخشی، توانمندسازی نخبگان، تمرکززدایی، بازنگری در سیاست‌های پذیرش دانشجو و اصلاح ساختار فرسوده‌ی آموزشی را نیز شامل می‌شود.

کلیدواژه‌ها

آزادی، فضای مجازی، مدیریت فضای مجازی، آیت‌الله خامنه‌ای، جنگ نرم.

الزامات حقوقی حمایت از تولید ملی در پرتو حقوق اقتصادی ملت (مطالعه تطبیقی قانون برنامه هفتم و سیاست‌های کلی تولید ملی)

جواد شفق

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

تولید ملی به عنوان رکن اساسی پیشرفت اقتصادی، نقشی تعیین‌کننده در تأمین حقوق اقتصادی ملت داشته و برخورداری از رفاه، اشتغال، امنیت اقتصادی و عدالت اجتماعی منوط به حمایت از تولید و پایبندی به الزامات حقوقی آن است. در این رابطه سیاست‌های کلی تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی (۱۳۹۱) بر ارتقای بهره‌وری، تقویت بخش خصوصی و تعاونی، رفع انحصارات، مردمی‌سازی اقتصاد و کارآمدسازی صندوق توسعه ملی تأکید دارند. قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز در ادامه این مسیر کوشیده است این سیاست‌ها را به قواعد الزام‌آور و تکالیف اجرایی بدل کند. از این رو پژوهش حاضر با روش توصیفی و تحلیلی و با تکیه بر اسناد معتبر کتابخانه‌ای و حقوقی به دنبال پاسخ به این پرسش اصلی است که حمایت‌های پیش‌بینی‌شده در برنامه هفتم تا چه میزان با سیاست‌های کلی تولید ملی منطبق بوده و چه اندازه می‌تواند در تحقق رشد اقتصادی و تأمین حقوق اقتصادی ملت مؤثر باشد؟ نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هرچند هم‌پوشانی قابل توجهی میان سیاست‌های کلی و برنامه هفتم در حوزه‌هایی چون بهره‌وری، خصوصی‌سازی، مردمی‌سازی اقتصاد، حمایت‌های مالی و بانکی و... وجود دارد، اما وجود اهداف غیر عینی، فقدان ضمانت اجرا، پراکندگی نهادی و کمبود نوآوری مالی از چالش‌های اصلی اجرای آن محسوب می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

تولید ملی، حقوق اقتصادی، حمایت از تولید، سیاست‌های کلی، قانون برنامه هفتم

بازخوانی حقوقی نظارت شورای نگهبان در پرتو سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: ترسیم شاخص «جلب مشارکت حداکثری ملت» و الزامات اجرایی آن

محسن نوروزی؛

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان؛

... ■ چکیده

در جزء نهم از بند نهم سیاست‌های کلی قانون‌گذاری ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶، به جلب مشارکت حداکثری مردم در فرآیند قانون‌گذاری به مثابه یک امر و شاخصه مطلوب برای تقنین مطلوب اشاره شده است. این پژوهش خود را متکفل پاسخ به این پرسش می‌داند که «شورای نگهبان چگونه می‌تواند به پیشبرد موضوع جزء نهم از بند نهم سیاست‌های کلی قانون‌گذاری کمک نماید؟»؛ پرسش مزبور با ابتنا بر این فرضیه که «شاخص مشارکت حداکثری ملت در فرآیند قانون‌گذاری می‌تواند به تغییر رویه شورای نگهبان در نظارت تقنینی منجر شود» طرح شده است. در سیاست‌های کلی قانون‌گذاری، وظایف و شاخصه‌هایی برای شورای نگهبان در راستای حراست از قانون اساسی و ارتقاء قانون‌عادی اصطیاد شده است که اجرای آن، اولین گام در تحول نظام حقوقی کشور به شمار می‌آید. روش تحقیق، تحلیلی توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای است و نتیجه آن، اثبات این مدعا است که شورای نگهبان برای صیانت از روح حاکم بر قانون اساسی و اصول آن الزام به شناسایی موضوع پژوهش به عنوان یکی از شاخصه‌های نظارتی خود دارد که در فرآیند تقنین، میزان جلب مشارکت حداکثری ملت در متن و اهداف قانون مشخص شود و در صورت احراز آن، تأیید مصوبات را به همراه داشته باشد. این کار از دو محور «ظرفیت‌های کارشناسی» و «ظرفیت‌های نظارتی» در شورای نگهبان ممکن است؛ محور نخست، دعوت از کارشناسان، دعوت از ذی‌نفعان و مخاطبین قانون و استفاده از نهادهای مردمی متخصص در قانون‌گذاری متصور است و محور دوم، اعلام و شناسایی

شاخص‌های نظارتی، مطالبه پیوست چگونگی رعایت جلب مشارکت حداکثری مردم از مجلس و بازخورد میزان تحقق اهداف نظارتی بر اساس شاخصه است.

کلیدواژه‌ها

سیاست‌های کلی قانون‌گذاری، نظارت شورای نگهبان، مشارکت مردم در قانون‌گذاری، جلب مشارکت حداکثری ملت، قانون‌گذاری.

الزامات قانون‌گذاری در حوزه انتخابات مبتنی بر سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری

وحید حیدری^۱

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

... ■ چکیده

مقام معظم رهبری در جایگاه سگانه‌داری جمهوری اسلامی ایران از اندیشه و سیره سیاسی برخوردار است و بر همین اساس، در موضوع انتخابات و نظام حقوقی حاکم بر آن نیز می‌توان از این اندیشه، چارچوبی اقتباس کرده و بایسته‌هایی را اصطیاد نمود. انتخابات به عنوان مصداق اجلای مشارکت سیاسی در دکتترین مردم‌سالاری دینی، در نظر فقه‌های آیت‌الله خامنه‌ای از یک سو واجد اوصاف فقهی «تکلیف»، «واجب عینی»، «وظیفه شرعی، اسلامی و الهی» است و از سوی دیگر، «حق مردم» است. سیاست‌های کلی انتخابات، ابلاغی مقام معظم رهبری، در بردارنده محورهای اساسی مدنظر ایشان به منظور ترسیم راه‌کنش‌های اصلی در حوزه انتخابات است. از این رو، پژوهش پیش‌رو با طرح پرسش از بایسته‌های تقنین در حوزه انتخابات از منظر آیت‌الله خامنه‌ای در صدد پاسخ به این سوال است که: «الزامات قانون‌گذاری در حوزه انتخابات مبتنی بر سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری چیست؟» این تحقیق با کاربری روش توصیفی - تحلیلی در خصوص داده‌های جمع‌آوری شده به روش مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای، بایسته‌ها و الزامات تقنینی سیاست‌های کلی ابلاغی در حوزه انتخابات را در دو دسته «بایسته‌های شکلی» و «بایسته‌های محتوایی» اصطیاد کرده و به منظور اجرایی‌سازی آنها پیشنهاداتی را ارائه نموده است.

۱. vahid137456@chmail.ir

کلیدواژه‌ها

مقام معظم رهبری، سیاست‌های کلی انتخابات، مردم‌سالاری دینی، مشارکت سیاسی، الزامات تقنینی، بایسته‌های شکلی، بایسته‌های محتوایی

حق بر تشکیل خانواده و الزامات و تضمین آن در منظومه فکری مقام معظم رهبری با ارائه تحلیلی از اسناد بین‌المللی حقوق بشر

فاطمه ابراهیمی ورکیانی^۱

عضو هیات علمی گروه مطالعات زنان و خانواده دانشگاه الزهراء (س)

... ■ چکیده

حق بر ازدواج و تشکیل خانواده مبتنی بر طبیعت بشری و قواعد تکوینی الهی از ابتدای خلقت نوع بشر به رسمیت شناخته شده است. این حق مهم در اسناد بین‌المللی مختلفی مورد تاکید قرار گرفته است و بر اساس نظام بین‌المللی حقوق بشر الزامات و تضمین‌هایی برای آن تعیین شده است. این حق مهم در منظومه فکری مقام معظم رهبری نیز از جایگاه بسیار مهمی برخوردار است و بعنوان یکی از مبانی تمدنی به آن اشاره شده است. در این پژوهش سعی شده است با روش کتابخانه‌ای و اسنادی ضمن بررسی چیستی الزامات و تضمین‌هایی که رهبری انقلاب اسلامی برای این حق در سخنان خود مورد تاکید قرار داده اند، میزان تفاوت و شباهت آن با الزامات و تضمین‌های حقوق بشری این حق ارزیابی شود. بر اساس اسناد بین‌المللی لغو قوانین تبعیض آمیز و حمایت‌های اقتصادی و منع ازدواج اجباری از الزامات اصلی این حق تعیین شده است تا حدی که متأسفانه در سایه آن خانواده‌های بر ساخت خلاف قواعد طبیعت نیز مشمول این تضامین می‌شوند. تحلیل محتوا و مقوله‌بندی مفاهیم سخنان مقام معظم رهبری در این خصوص مبین آن است که ایشان با تاکید بر اینکه خانواده کانون رشد و تعالی انسان‌ها است، خانواده محوری در نظام اسلامی را یک اصل مهم دانسته و خانواده و ازدواج را بعنوان یک امر قدسی مبتنی بر نظام زوجیت مبتنی بر خلقت و طبیعت مورد ملاحظه قرار داده اند. الزامات و تضامینی که مورد تاکید قرار داده اند عبارت است از: رفع موانع فرهنگی

۱. f.e.varkiani@gmail.com

و اقتصادی ازدواج، پرهیز از ازدواج اجباری، اتخاذ تدابیر تقنینی و سیاستهای اجرایی تشویقی و حمایتی تشکیل خانواده، حمایت دولت از ازدواج جوانان، حمایت قانونی برای ایجاد امنیت در خانواده، آماده سازی افراد برای تشکیل خانواده و ارائه خدمات مشاوره ای پیش از ازدواج، ترویج و تسهیل ازدواج سالم و آسان. همه این موارد حکایت از جامع نگرى ایشان به خانواده بعنوان پشتوانه سلامت و بالندگى و اقتدار جامعه است حال آنکه در اسناد بین المللى حقوق بشر خانواده قربانى تفكرات امانىستى و فردگرایی شده است و جایگاه آن به محلى برای لذت جویی صرف تنزل یافته است.

کلیدواژه‌ها

حق بر ازدواج، تدابیر تقنینی، تکالیف دولتها، ازدواج اجباری

الزامات تضمین حق بر آب در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای (مدظله) با تأکید بر سیاست‌های کلی نظام

هادی طحان نظیف

دانشیار گروه حقوق عمومی دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

حمید فعلی^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

سید محمد کشفی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... چکیده

تضمین حق بر آب در ایران با توجه به مصرف بخش عمده آب در کشاورزی با چالش‌های حقوقی متعددی مواجه است. از یک سو پراکندگی احکام قوانین متعدد و از سوی دیگر فقدان اولویت‌بندی بین حق بر آب با سایر حقوق مانع نیل به برنامه‌ای جامع و شفاف جهت حل کلان‌مسئله آب شده است. در حالی که راهبردهای تضمین حق بر آب در بیانات مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی نظام به نحوی شفاف مقرر شده است. پژوهش حاضر در پی پاسخ به چستی الزامات و راهکارهای حقوقی تضمین حق بر آب مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری به ویژه در قالب سیاست‌های کلی نظام است. یافته‌های پژوهش از خلال کاربرست روش تحقیق توصیفی-تحلیلی، نشان می‌دهد که با وجود جامعیت نسبی احکام سیاست‌های کلی نظام

۱. hamidfeli110@gmail.com

علی‌رغم پراکندگی برخی احکام مرتبط، تعاریف سنتی حقایق و یا برخی الگوهای مدیریتی در قوانین ناسازگار با سیاست‌های کلی نظام، موجب عدم تحقق بهره‌وری مصرف آب و تخصیص بی‌ضابطه حقایق در حوزه کشاورزی و تضييع حق عامه بر آب شده است. اصلاح قوانین مرتبط با بهبود بهره‌وری منابع آبی، کاربست ظرفیت‌های تقنینی، قضایی و اجرایی جهت شناسایی و پیگیری حق بر آب به عنوان حقی دارای اولویت اساسی در حوزه حقوق عامه، تقویت مشارکت مردم در بهره‌برداری از منابع آب و اصلاح الگوی مصرف و همچنین در قانون برنامه هفتم نیز با شفاف و عینی کردن برنامه دیپلماسی آب و اصلاح فرآیند تدوین سند آن و نیز ایجاد الزام قانونی برای دولت در بهره‌برداری از آب‌های غیرمترعارف به عنوان راهکار پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها

توسعه کشاورزی، حقایق، حق بر آب، حقوق عامه، سیاست‌های کلی نظام.

نقش و الزامات نظارت بر اجرای قانون اساسی در راستای تأمین حقوق ملت

امیرحسین سلیمان فلاح^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، واحد تهران مرکزی،

دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

نظارت بر اجرای قانون اساسی به عنوان یکی از اساسی‌ترین ابزارهای تضمین عدالت و حاکمیت قانون، نقش بی‌بدیلی در تأمین حقوق ملت دارد. این مقاله با تمرکز بر جایگاه نظارت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ابعاد مختلف این نظارت را بررسی می‌کند. نظارت به عنوان یکی از اصول حیاتی حکمرانی خوب، تضمین‌کننده شفافیت، پاسخگویی و عدالت در فرایندهای دولتی است.

چالش‌هایی نظیر ضعف فرهنگی، کمبود شفافیت، و تعدد نهادهای نظارتی، از جمله موانع اجرای مؤثر این نظارت است. این مقاله با تطبیق نمونه‌ای از کشور موفق، راهکارهایی مانند تقویت شفافیت قوانین، اصلاح ساختارهای نظارتی و آموزش حقوق شهروندی را پیشنهاد می‌کند.

هدف اصلی، تبیین ضرورت نظارت مؤثر برای حفظ حقوق ملت و ارائه راهکارهایی برای رفع موانع در اجرای این اصل است.

کلیدواژه‌ها

نظارت، قانون اساسی، حقوق ملت، شفافیت، عدالت اجتماعی، فرهنگ نظارت.

۱. dramir808080@gmail.com

تحلیل الزامات حاکم بر تضمین حق امنیت شهروندان در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای با تاکید بر رویکرد ایشان در مواجهه با دشمن

رضا تاج آبادی^۱

پژوهشگر و مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی استان مرکزی

سمیه شعبانی

پژوهشگر و کارشناسی ارشد حقوق عمومی

... ■ چکیده

هدف: هدف از ارائه این مقاله، تبیین و بررسی جایگاه امنیت داخلی و مقاله با دشمن خارجی و داخلی از منظر مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای می باشد. روش: مقاله از طریق مرور منابع معتبر و به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای انجام شده است.

نتیجه‌گیری: رهبری معظم انقلاب، راههای شناخت دشمن را؛ مادی گرایی دشمن، نقطه ضعف دشمن و شکستن اتحاد ملی و سرگرم کردن مردم ایران به اختلافات داخلی، ریاکاری و دورویی دشمن، پیچیدگی رفتار دشمن، عدالت‌گریزی دشمن، تمرکز بر جنگ اقتصادی، سرمایه‌گذاری بر روی خواص جامعه، حکمت وجود دشمن اشاره داشته‌اند. همینطور ایشان، راههای مقابله با دشمنان درونی و بیرونی را فراموش نکردن اهداف انقلاب با گذر زمان، تکیه صریح و شفاف بر مبانی انقلاب، رعایت قانون اساسی، راه جلوگیری از نفوذ دشمن، حفظ سلامت معنوی و تقوا، راه جلوگیری از آسیب دشمن، وحدت بر محور اصول انقلاب و ولایت فقیه و هوشیاری در مقابل دشمن و تفرقه افکنان، اقتدار همه جانبه، رصد کردن خطاها و خطرها، بصیرت خواص و بصیرت، مهم‌ترین ابزار پیروزی در جنگ نرم، ترویج فرهنگ ایشان

۱. tajabadireza@yahoo.com

و شهادت ، جهاد و روحیه قوی می‌دانند . و از مهمترین روشهای مقابله با دشمن از دیدگاه مقام معظم رهبری، توجه به سه اصل اساسی است : هوشیاری و درک موقعیت ، جرأت اقدام و نترسیدن از سختی‌ها و خطرها ، ایمان و امید به آینده .

کلیدواژه‌ها

امنیت داخلی، مقام معظم رهبری، روشهای مقابله و دفاعی، اقتدار جمهوری اسلامی.

جُستاری در شناسایی الزامات اجرایی حق بر اشتغال، در اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

امین سلیمان کلوانق^۱

استادیار دانشگاه تبریز

زهره‌علیزاد نامور

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و حقوق اسلامی دانشگاه تبریز و سطح ۳ حوزه علمیه؛

... ■ چکیده

حق بر اشتغال یکی از حقوق بنیادین ملت است که در علاوه بر اصل ۲۸ در بند ۱۲ اصل ۳، اصل ۲۲ و بندهای ۲ و ۴ اصل ۴۳ قانون اساسی بر آن تأکید شده است. حق مزبور در اندیشه مقام معظم رهبری نیز جایگاه ویژه‌ای دارد به نحوی که در بیانات متعدد و مختلف از ایشان مورد تأکید قرار گرفته و یکی از سیاست‌های کلی ابلاغی توسط مقام معظم رهبری را به خود اختصاص داده است. مسأله مهمی که در این میان می‌تواند مطرح شود این است که برای اجرایی سازی حق بر اشتغال چه الزاماتی وجود دارد؟ فرضیه این است که عملیاتی نمودن این حق نیاز به اقداماتی در ساحت‌های مختلفی دارد. پژوهش حاضر که با روش توصیفی تحلیلی و با رجوع به منابع کتابخانه‌ای و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری انجام گرفت، به این نتیجه دست یافت که الزامات اجرایی سازی حق یاد شده در پنج ساحت اجتماعی، آموزشی، حقوقی، اقتصادی و علمی و فناوری تنظیم شد و پیشنهادهای جهت تحقق الزامات به دست آمده، ارائه گردیده است تا افراد ملت از این حق بنیادین بهره‌مند شده و نتایج مثبت آن عائد جامعه گردد.

کلیدواژه‌ها

اشتغال، الزامات اجتماعی، الزامات آموزشی، الزامات حقوقی، الزامات اقتصادی، الزامات فناوری

۱. amin.soleyman1370@gmail.com

چارچوب‌های آزادی مطبوعات در نظام اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری

علی ربیع‌زاده^۱

دانش آموخته دکترای حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،
دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

فاطمه سادات داودی ناوخ

دانش آموخته ارشد رشته الهیات و معارف اسلامی و ارشاد گرایش فقه و مبانی حقوق،
دانشگاه بین‌المللی امام رضا علیه السلام، مشهد.

... ■ چکیده

آزادی مطبوعات از ارکان بنیادین نظام‌های دموکراتیک به شمار می‌آید و به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم در فرایند توسعه اجتماعی نقش‌آفرینی می‌کند. در نظام اسلامی نیز این مفهوم با رویکردی مترقی مورد توجه قرار گرفته و چارچوب‌های ویژه‌ای برای آن تعریف شده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی چارچوب‌های آزادی مطبوعات در نظام اسلامی بر اساس منظومه فکری مقام معظم رهبری سامان یافته است. پرسش اصلی تحقیق بدین صورت مطرح می‌شود: «چارچوب‌های آزادی مطبوعات در نظام اسلامی چگونه تبیین می‌گردد و چه اصول و معیارهایی از منظر مقام معظم رهبری در این زمینه وجود دارد؟» این تحقیق با رویکرد توصیفی انجام شده و برای گردآوری داده‌ها از روش اسنادی و برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی بهره گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ایشان ضمن تأکید بر اهمیت آزادی مطبوعات، چارچوب‌هایی متوازن را برای آن ترسیم نموده‌اند. در این چارچوب، تأمین منافع فردی و اجتماعی به‌عنوان یکی از اصول اساسی مورد تأکید قرار گرفته و همچنین حفظ امنیت

۱. a.rabiezade@isu.ac.ir

ملی و پابندی به قوانین و مقررات در زمره اصول و معیارهای سیاسی و حقوقی آزادی مطبوعات قرار دارد. افزون بر این، احترام به ارزش‌های ملی، مقابله با افکار انحرافی و ارتقای سطح آگاهی عمومی از جمله اصول و معیارهای اجتماعی و فرهنگی مورد توجه ایشان محسوب می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

حقوق بشر، حقوق عمومی، آزادی مطبوعات، حقوق اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای

سازکارها و الزامات تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

شیمایحیدری^۱

پژوهشگر حقوق، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، خرم‌آباد، لرستان، ایران.

لیلا جوانمرد

دکترای حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

خرم‌آباد، لرستان، ایران.

... ■ چکیده

آزادی مشروع ملت یکی از ارکان اساسی نظام‌های حقوقی مردم‌سالار است که تضمین آن مستلزم پیش‌بینی سازوکارهای قانونی و نظارتی مؤثر است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان میثاق ملی، اصول متعددی را برای حمایت از آزادی‌های فردی و جمعی ملت پیش‌بینی کرده است. به موجب اصل نهم قانون اساسی، هیچ مقامی حق ندارد به بهانه حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، آزادی‌های مشروع را سلب کند. همچنین، اصل بیست‌ودوم بر مصونیت حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل افراد از تعرض بدون حکم قانون تأکید دارد. اصل بیست‌وسوم نیز صراحتاً اعلام می‌کند که تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ‌کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض قرار داد. افزون بر آن، قانون آیین دادرسی کیفری در موادی همچون ماده ۷ و ماده ۹ بر ضرورت رعایت حقوق متهمان و محدود بودن بازداشت‌ها به موارد منصوص قانونی تأکید می‌ورزد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی، با استناد به اصول و مواد قانونی، به بررسی ابزارهای حقوقی تضمین آزادی مشروع پرداخته و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که اجرای صحیح این اصول، همراه با نظارت مؤثر نهادهای مسئول، می‌تواند مانع نقض آزادی‌های مشروع ملت و تضمین‌کننده حقوق اساسی شهروندان

۱ Shima.heydari2003@gmail.com

در نظام جمهوری اسلامی ایران باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، حقوق ملت، تفتیش عقاید، تضمین آزادی

تنظیم حقوق و آزادی‌های مشروع بنا بر مصلحت جامعه اسلامی در پرتو منویات مقام معظم رهبری

فاطمه اسعدی^۱

... ■ چکیده

حقوق ملت در معنای حقوق بنیادین انسان‌ها، همان است که در قرآن کریم در عبارت کرامت انسانی تجلی یافته و در فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به اهمیت صیانت از آن اهتمام ویژه‌ای گردیده است. با توجه به جهان شمول بودن حقوق مذکور، انسان‌ها در سراسر جهان بر پذیرش آن بر یک عقیده‌اند. از نظر مقام معظم رهبری نیز، جامعه اسلامی ایران بر طبق مقررات پذیرفته شده جهانی حرکت می‌کند. حال در میان مهم‌ترین اصول حاکم بر نظام‌های حقوقی، حق آزادی است که در اصل نهم قانون اساسی، اهمیت این حق خدادادی تا بدانجا است که قانونگذار حق سلب آن را از خود منع کرده است و رهبر فقیه انقلاب نیز تأمین حقوق ملت را در گرو انجام وظیفه درست قوه قضائیه می‌داند. حال این سوال مطرح می‌گردد که در تعارض آن با دیگر اصول که لازمه مصالح جمعی است، بایستی چگونه به تنظیم آزادی‌های فردی همت گماشت. در مقاله حاضر، به شیوه توصیفی چارچوب حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در نظام حقوقی ایران ترسیم و راهکارهای صیانت و تقویت آن، از دیدگاه رهبر معظم انقلاب و قانون اساسی کشور بیان گردیده است؛ که نتیجه آن تلاش حداکثری نظام حقوقی ایران جهت به رسمیت شناختن حقوق اساسی ملت و محدودیت حداقلی با اصول بنیادینی چون استقلال و تمامیت ارضی کشور می‌باشد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، اصل آزادی، مصالح عالی کشور، صیانت از حقوق عامه، قانون اساسی

۱. fateme.ai.79@gmail.com

حقوق اجتماعی زنان و معیارهای تأمین آن در اندیشه مقام معظم رهبری

اعظم محمودی^۱

دانشجوی دکتری دانشگاه ادیان و مذاهب

خدیجه برزگر

عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات زن و خانواده، دانشگاه ادیان و مذاهب

... ■ چکیده

حقوق اجتماعی زنان یکی از مسائل اساسی در گفتمان‌های حقوقی، اجتماعی و فرهنگی معاصر است. در اندیشه مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، مقوله حقوق اجتماعی زنان نه تنها بر پایه مبانی اسلامی و اصول عدالت اجتماعی تبیین می‌شود، بلکه در چارچوب سیاست‌های کلان نظام جمهوری اسلامی ایران نیز مورد تأکید قرار گرفته است. پژوهش حاضر درصدد است با استناد به بیانات، دیدگاه‌ها و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، به بررسی حقوق اجتماعی زنان از منظر مقام معظم رهبری پرداخته و تلاش شده معیارهای تأمین آن، چارچوب‌های فکری و استراتژی‌های عملی جهت تأمین حقوق اجتماعی زنان و ابعاد مختلف آن در اندیشه ایشان مورد واکاوی قرار گیرد. پژوهش حاضر از این رو حائز اهمیت است که نتایج حاصل از آن می‌تواند به تبیین چارچوب نظری حقوق اجتماعی زنان از منظر رهبری کمک کرده و مرجعی برای پژوهش‌های آتی و تدوین راهبردهای اجرایی در راستای تحقق عدالت جنسیتی و حقوق زنان در جامعه ایران قرار گیرد. یافته‌های اولیه نشان می‌دهد که اندیشه رهبری بر پایه ارزش‌های اسلامی، عدالت اجتماعی و حفظ کرامت زنان استوار بوده و معیارهایی همچون تأمین امنیت، حمایت قانونی، توازن بین نقش‌های خانوادگی و اجتماعی، مشارکت فعال در عرصه‌های اجتماعی، تقویت جایگاه علمی، فرهنگی و اجتماعی زنان را از

۱. azam.mahmoodi.1378@gmail.com

اصول بنیادی می‌دانند.

کلیدواژه‌ها

حقوق اجتماعی، زنان، معیار، اندیشه، مقام معظم رهبری، خانواده

تبیین و نقد نوین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران: الزامات، چالش‌ها و چشم‌انداز آینده

سید بهروز هاشمی مطلق^{۱*}

دکتری حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

موسی معیری

کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه مفید، قم، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران، بر پایه مبانی اسلامی و در چارچوب ولایت فقیه تبیین شده‌اند. در این مقاله، با بهره‌گیری از تحلیل‌های فقهی و حقوقی نوین، ضمن بررسی دیدگاه‌های اندیشمندانی همچون آیت الله خامنه‌ای، شهید مطهری، آیت الله جوادی آملی، آیت الله مصباح یزدی، دکتر ناصر کاتوزیان و دکتر عماد افروغ، تلاش شده تا مفاهیم کلیدی حقوق ملت در بستر نظام جمهوری اسلامی بازتعریف و نقد گردد. همچنین با ارجاع به اسناد بین‌المللی نظیر میثاق حقوق مدنی و سیاسی و بررسی تطبیقی با دیدگاه‌های فقهی معاصر، تصویری جامع و به‌روز ارائه شده است. تأکید بر نقش محوری ولایت فقیه به عنوان رکن اساسی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی، وجه تمایز این تحقیق از پژوهش‌های مشابه است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی مشروع، جمهوری اسلامی ایران، ولایت فقیه، فقه حکومتی، فضای مجازی، حقوق بشر بین‌الملل، اصلاح قوانین

۱. * sbhm.unilaw@gmail.com

جستاری بر نقش قوه قضاییه در حفاظت از عدالت در جامعه با تاکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

محمود کهنی خشکبجاری^۱

گروه حقوقی رشت، مرکز تحقیقات رشت، واحد دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

احمد پورابراهیم

گروه حقوقی رشت، مرکز تحقیقات رشت، واحد دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

محمد حقیقی ازگمی

باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

... ■ چکیده

ایجاد و فراگیری عدالت از اهداف مهم نظام جمهوری اسلامی ایران بوده و قوه قضاییه نیز در همین راستا دارای وظایف و مسئولیت‌های ذاتی و قانونی می‌باشد که عدالت قضایی به معنای اجرای صحیح قانون و صدور احکام عادلانه و اجرای عدالت است، به طوری که این فعل، هدف نهایی هر دادرسی عادلانه و از شاخص‌های سنجش توسعه اجتماعی و قضایی در جامعه خواهد بود. هدف قوه قضاییه اجرای عدالت، احقاق حق و رضایت مندی مردم بوده و باید مظهر عدالت و پناهگاهی امن برای ملت باشد. بنابراین باید در وضع قوانین و صدور حکم به شیوه‌ای عمل کند که نظم در عدالت موجود احکام صادره قرار گیرد. اگرچه یکی از شئون مهم تحقق و گسترش عدالت، فرآیندهای قضایی و مبحث عدالت در محکمه است؛ لیکن باید توجه داشت که مقوله عدالت گسترش شامل شئون و ساحت‌های مختلفی از جمله عدالت در تقنین، عدالت در اجرا، عدالت در توزیع فرصت‌ها، عدالت اقتصادی، حفاظت از عدالت، اجتماعی و سیاسی نیز می‌شود. بر این اساس، توصیه‌های دلسوزانه و دقیق رهبر

۱. Mahmood.kohani@iau.ac.ir

معظم انقلاب^(مدظله العالی) درباره وظایف دستگاه قضایی و تأکیدات ایشان بر ضرورت ایجاد اطمینان عمومی و حفاظت از عدالت در جامعه نسبت به دستگاه عدلیه، وظیفه قوه قضاییه را در رسیدن به این جایگاه، مهم تر نموده است. این پژوهش قصد دارد به روش توصیفی-تحلیلی جایگاه قوه قضاییه در حفاظت از عدالت با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) را بیان کرده که عدالت در ایران مرهون وجود مقام بلند مرتبه رهبری و هدایت قوه قضاییه از سمت ایشان است.

کلیدواژه‌ها

قوه قضاییه، حفاظت از عدالت، احقاق حق، آزادی فردی، مقام معظم رهبری

نقش سازنده امر به معروف و نهی از منکر در تحقق حقوق ملت و تضمین آزادی‌های مشروع بر پایه ارزش‌های اسلامی و ملی

سید کاظم موسوی^۱

هیأت علمی گروه معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، اهواز، ایران؛

... چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش امر به معروف و نهی از منکر در تحقق حقوق ملت و تضمین آزادی‌های مشروع، بر پایه ارزش‌های اسلامی و ملی انجام شده است. در این مطالعه، منابع فقهی (مانند تحریرالوسیله امام خمینی و تفسیر المیزان)، اصول قانون اساسی ایران (اصول ۸ و ۲۴)، و مصادیق عملی این فریضه (از جمله مشارکت عمومی در مقابله با مفساد اجتماعی و حفظ حریم عمومی) به صورت تطبیقی تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد این نهاد با تکیه بر مفاهیمی چون حق الناس و مصالح عمومی، نه تنها حامی آزادی‌های مشروع است، بلکه با پیشگیری از نقض حقوق دیگران، بستری برای تحقق عدالت اجتماعی و امنیت اخلاقی در جوامع اسلامی فراهم می‌کند. به عنوان نمونه، اجرای «نهی از منکر» در فضای مجازی، با هدف مقابله با محتوای غیراخلاقی و ترویج ارزش‌های اخلاقی، ضمن حفظ حریم خصوصی و کرامت انسانی، حقوق جمعی را تقویت می‌نماید. پژوهش حاضر با ارائه الگویی مبتنی بر تعادل میان آزادی‌های فردی و مسئولیت‌های اجتماعی، پیشنهاد می‌کند سازوکارهای نظارتی مبتنی بر شفافیت و پاسخگویی، با همکاری نهادهای مردمی و حکومتی طراحی شوند تا از سوءاستفاده از آزادی‌ها جلوگیری کرده و جایگاه این نهاد به عنوان ضامن حقوق اساسی شهروندان تثبیت شود. دستاورد این تحقیق، ارائه راهکاری یکپارچه برای تلفیق ارزش‌های دینی با حقوق بنیادین ملت در چارچوب اخلاق‌مداری و مشارکت جمعی است که همسویی دین و حقوق شهروندی

۱. skhoseni9@gmail.com

را در عرصه‌های گوناگون اجتماعی ممکن می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

امر به معروف و نهی از منکر، حقوق شهروندی، اخلاق اجتماعی، قانون اساسی ایران، آزادی‌های مشروع

سازوکارهای امنیتی و قضایی صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)

دکتر هادی رجبی^۱

عضو گروه امنیت داخلی، دانشکده امنیت، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین. تهران.

... ■ چکیده

صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از اساسی‌ترین ارکان نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران است که در منظومه فکری مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) پیوندی عمیق با مفاهیمی چون کرامت انسانی، عدالت اجتماعی و حکمرانی دینی دارد. در این چارچوب، امنیت نه در تعارض با آزادی، بلکه به عنوان زیرساخت تحقق آن تبیین می‌شود و نهادهای امنیتی و قضایی مأموریت دارند تا در تراز ارزش‌های اسلامی، حافظ آزادی‌های مشروع شهروندان باشند. پرسش اصلی این پژوهش آن است که در منظومه فکری مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)، این نهادها از چه سازوکارها و الزامات اجرایی برای صیانت از حقوق ملت برخوردارند؟ روش پژوهش کیفی و مبتنی بر تحلیل مضمون بیانات معظم‌له در بازه‌ی زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۳ است. منظور از نهادهای امنیتی در این تحقیق، دستگاه‌هایی چون وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه و فراجا است که وظیفه‌ی پاسداری از امنیت ملی و اجتماعی را در چارچوب قانون اساسی برعهده دارند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رهیافت امنیت‌محور در اندیشه‌ی رهبری مبتنی بر حکمرانی متعادل، پاسخگو و مردم‌پایه است و نهادهای امنیتی و قضایی در این چارچوب موظف‌اند ضمن پایبندی به قانون و کرامت انسانی، با تهدیدات نرم به صورت هوشمند مقابله کرده و اعتماد عمومی را حفظ کنند. بر اساس این رویکرد، امنیت زمانی مشروع و مؤثر است که در خدمت تقویت مشارکت مردمی، عدالت اجتماعی و جلوگیری از ظلم و بی‌عدالتی قرار

۱. Rajabi7772@gmail.com

گیرد. در پایان، مقاله بر ضرورت بازآرایی الگوی حکمرانی امنیتی و قضایی جمهوری اسلامی در راستای ارتقای حقوق ملت و تحقق آزادی‌های مشروع تأکید دارد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، عدالت اسلامی، الزامات اجرایی، اندیشه مقام معظم

رهبری (مدظله‌العالی)

کارکرد های دستگاه قضایی در تضمین حقوق و آزادی های مشروع در اندیشه مقام معظم رهبری

محمد کبیری^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

امیرحسین روستا^۲

پژوهشگر حقوق خصوصی، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و

خدمات اداری، تهران، ایران

... چکیده

قوه قضاییه به عنوان یکی از ارکان بنیادین نظام جمهوری اسلامی ایران، نقش کلیدی در تضمین حقوق عامه و آزادی‌های مشروع ملت ایفا می‌کند. اهمیت این نقش با تأکید بر تحقق عدالت و اجرای قانون در جامعه آشکار می‌شود. این امر نیازمند ترسیم نقشی پویا و فعال برای دستگاه قضایی در سپهر حکمرانی نظام جمهوری اسلامی ایران است. در اندیشه والای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، دستگاه قضایی نهادی محرک و پویا تلقی می‌شود که در تبیین، تضمین و تحقق حقوق عامه و آزادی‌های قانونی ملت نقش آفرینی می‌کند. از این رو، تحول و بازتعریف ساختار دستگاه قضایی بر اساس این تصویر، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود که سال‌ها مطالبه مستقیم و مستمر مقام معظم رهبری از مسئولان قوه قضاییه بوده است. پژوهش حاضر با روش کتابخانه‌ای و رویکرد توصیفی-تحلیلی، مبتنی بر اندیشه‌های ارزشمند حضرت آیت‌الله خامنه‌ای انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده تصویر مطلوب دستگاه قضایی در دیدگاه ایشان است که به عنوان ضامن و پاسدار حقوق عامه و آزادی‌های

۱. * moh.kabiri@mail.sbu.ac.ir

مشروع ملت عمل می‌نماید. این مطالعه پیشنهاد می‌دهد که با تحقق این تحول، قوه قضاییه می‌تواند به‌طور مؤثرتری در راستای صیانت از حقوق عمومی و آزادی‌های قانونی شهروندان و در نتیجه تقویت اعتماد عمومی گام بردارد.

کلیدواژه‌ها

قوه قضاییه، حقوق عامه، آزادی‌های مشروع، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

کارکردهای دستگاه قضایی در تضمین حقوق و آزادی‌های مشروع در اندیشه مقام معظم رهبری

محمد کبیری^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

امیرحسین روستا

پژوهشگر حقوق خصوصی، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و

خدمات اداری، تهران، ایران

... چکیده

قوه قضاییه به عنوان یکی از ارکان بنیادین نظام جمهوری اسلامی ایران، نقش کلیدی در تضمین حقوق عامه و آزادی‌های مشروع ملت ایفا می‌کند. اهمیت این نقش با تأکید بر تحقق عدالت و اجرای قانون در جامعه آشکار می‌شود. این امر نیازمند ترسیم نقشی پویا و فعال برای دستگاه قضایی در سپهر حکمرانی نظام جمهوری اسلامی ایران است. در اندیشه والای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، دستگاه قضایی نهادی محرک و پویا تلقی می‌شود که در تبیین، تضمین و تحقق حقوق عامه و آزادی‌های قانونی ملت نقش آفرینی می‌کند. از این رو، تحول و بازتعریف ساختار دستگاه قضایی بر اساس این تصویر، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود که سال‌ها مطالبه مستقیم و مستمر مقام معظم رهبری از مسئولان قوه قضاییه بوده است. پژوهش حاضر با روش کتابخانه‌ای و رویکرد توصیفی-تحلیلی، مبتنی بر اندیشه‌های ارزشمند حضرت آیت‌الله خامنه‌ای انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده تصویر مطلوب دستگاه قضایی در دیدگاه ایشان است که به عنوان ضامن و پاسدار حقوق عامه و آزادی‌های

۱. * moh.kabiri@mail.sbu.ac.ir

مشروع ملت عمل می‌نماید. این مطالعه پیشنهاد می‌دهد که با تحقق این تحول، قوه قضاییه می‌تواند به‌طور مؤثرتری در راستای صیانت از حقوق عمومی و آزادی‌های قانونی شهروندان و در نتیجه تقویت اعتماد عمومی گام بردارد.

کلیدواژه‌ها

قوه قضاییه، حقوق عامه، آزادی‌های مشروع، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

نقش نهادهای قضایی و نظارتی در تضمین حقوق ملت

نجمه عاطفت^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق ورزش دانشگاه آزاد شیراز و کارآموز وکالت؛

صادق خادمی

عضو هیئت علمی وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی شیراز و وکیل پایه یک دادگستری

محمد علی شیخ موحد

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شیراز

... ■ چکیده

در نظام‌های حقوق محور، حفظ حقوق ملت از مهمترین وظایف حاکمیت به‌شمار می‌رود و تحقق آن مستلزم وجود نهادهایی است که بتوانند با نظارت مؤثر، اجرای قانون را تضمین کرده و از بروز فساد و تخلف جلوگیری کنند. این مقاله با هدف بررسی ساختار و عملکرد نهادهای نظارتی و قضایی در جمهوری اسلامی ایران، به تحلیل نقش آنها در صیانت از حقوق شهروندی و ارتقاء سلامت اداری پرداخته است. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع معتبر حقوقی، قانونی و پژوهشی انجام شده است. در این مطالعه، ساختار چندالیه نظارت در ایران به سه سطح اصلی تقسیم شده است: نهادهای وابسته به قوای سه‌گانه (مانند دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان عدالت اداری و بازرسی ویژه ریاست جمهوری)، نهادهای وابسته به رهبری (شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، دادگاه ویژه روحانیت و نهادهای اقتصادی و فرهنگی تحت نظر رهبری)، و نهادهای مستقل یا مدنی (رسانه‌ها، سازمانهای مردمنهاد و افکار عمومی).

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که هر یک از این نهادها، با مأموریت‌های خاص و ابزارهای

۱. najmeatefat42@gmail.com

قانونی متفاوت، نقش مکملی در فرآیند نظارت ایفا میکنند. با این حال، چالش‌هایی نظیر وابستگی سیاسی، ضعف در ضمانت‌های اجرایی، پیچیدگی‌های بروکراتیک و کمبود شفافیت، مانع تحقق کامل اهداف نظارتی شده‌اند.

در نتیجه، تقویت استقلال نهادی، اصلاح ساختارهای ناکارآمد، ارتقاء شفافیت، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، آموزش حقوق شهروندی و مشارکت فعال نهادهای مردمی، از جمله راهکارهایی هستند که میتوانند اثربخشی نهادهای نظارتی و قضایی را افزایش داده و مسیر تحقق عدالت پایدار و حفظ حقوق ملت را هموار سازند.

کلیدواژه‌ها

نظارت قضایی، حقوق ملت، دیوان عدالت اداری، قانون اساسی، آیت الله خامنه‌ای، فساد اداری، استقلال قضایی

راهکارهای همزیستی مسالمت آمیز بین المذاهب از دیدگاه مقام معظم رهبری

سید علی بطحائی^۱

استادیار دانشکده مطالعات ملل اسلامی دانشگاه ادیان و مذاهب قم، عضو پیوسته انجمن علمی ادیان و مذاهب حوزه علمیه قم.

... ■ چکیده

برخلاف باور عمومی که در کتب ملل و نحل نخستین به عنوان قاعده اصلی، عدم همزیستی مسالمت آمیز مورد پذیرش علمای این علم قرار گرفته است و با بررسی متون اسلامی و سفارشات قرآن کریم و سیره نبوی این نکته مهم روشن می شود که در تعامل میان مذاهب اسلامی اصل اساسی و رکن پایه ای همزیستی مسالمت آمیز میان مذاهب کلامی و فقهی است. اصلاحگران و رهبران جنبش های اسلامی به ویژه مقام معظم رهبری تکیه و سفارش و اهتمام فراوانی بر این امر خطیر دارند. این پژوهش با روش اکتشافی - کتابخانه ای درصدد تبیین و استخراج راهکارهای مقام معظم رهبری با محوریت قرار دادن وحدت و تقریب و تعیین حدود و ثغور آن و ترسیم الگوی اجرایی مناسب همزیستی مسالمت آمیز میان مذاهب دغدغه تشکیل امت واحده اسلامی است. یافته های این پژوهش نشان می دهد ایشان ضمن تکیه بر نقاط پررنگ مشترک بین المذاهب و پرهیز از اهانت مذاهب به مقدسات یکدیگر و اهتمام به برپایی مناسک اجتماعی و عبادی مشترک و اهتمام به ترسیم ساختار تشکیلاتی مجمع تقریب مذاهب و طرد تفکر مسیونری مذاهب اسلامی و اهتمام به برپایی شعائر اهل تسنن در مناطق بومی اهل تسنن سعی در بستر سازی تحقق همزیستی مسالمت آمیز را پیگیری می نمایند.

کلیدواژه‌ها

همزیستی مسالمت آمیز، امت واحده، تقریب، مذاهب فقهی و کلامی، مقام معظم رهبری.

۱. a.bathaei@urd.ac.ir

الگوی حکمرانی رسانه‌ای در تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی): از نظریه ولایت تا سیاست‌گذاری رسانه‌ای

حجت حاجی محمدی یزدی^۱

دکتری مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین الگوی حکمرانی رسانه‌ای در تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) انجام شده است. پرسش‌های اصلی تحقیق شامل چیستی مبانی نظری حکمرانی رسانه‌ای، مؤلفه‌های برگرفته از نظریه ولایت در صیانت از آزادی مشروع، و تفاوت‌های الگوی اسلامی-ایرانی با مدل‌های غربی است. روش پژوهش از نوع تحلیل کیفی-استنتاجی با رویکرد تحلیل محتوای بیانات، خطبه‌ها و اسناد رسانه‌ای مرتبط با اندیشه رهبری بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مبانی چهارگانه ولایت، عدالت، عقلانیت دینی و کرامت انسانی شالوده حکمرانی رسانه‌ای در اندیشه رهبری را تشکیل می‌دهند. در سطح سیاست‌گذاری، محورهایی چون جهت‌گیری فرهنگی، استقلال رسانه‌ای و اخلاق‌مداری در تولید محتوا برجسته‌اند. در سطح اجرا و تنظیم‌گری نیز پاسخ‌گویی، نظارت مردمی، شفافیت و تعهد اجتماعی مؤلفه‌های اصلی به شمار می‌روند. نتیجه پژوهش ارائه مدلی بومی است که با تلفیق آزادی و مسئولیت رسانه‌ای، مسیر تحقق عدالت ارتباطی و صیانت از حقوق ملت را در عصر رسانه‌های دیجیتال ترسیم می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حکمرانی رسانه‌ای، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، منظومه فکری رهبر معظم انقلاب،

۱. hojatyazdi69@ut.ac.ir

سیاست‌گذاری رسانه‌ای، نظریه ولایت، اخلاق رسانه، ارتباطات عمومی اسلامی.

طراحی نظام شاخص‌گذاری بومی حقوق ملت در فضای مجازی مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری

محمد جواهری طهرانی^۱

استادیار، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

مهتاب سلیمانی کرمانی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق علوم سیاسی،

دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

... ■ چکیده

فضای مجازی به عنوان عرصه زیست و تربیت انسان، در امتداد فضای حقیقی، نیازمند مدیریت صحیح جهت تحقق حقوق ملت است. فراهم ساختن زیست مجازی سالم همراه با توجه به فهم بومی از حقوق ملت، آزادی و دیگر حقوق، منجر به طراحی الگویی بومی برای سنجش و شاخص‌گذاری در تعیین حدود حقوق ملت، می‌شود. این مقاله نیز با رویکردی توصیفی-تحلیلی و مطالعه‌ای تطبیقی با روش کتابخانه‌ای و ارجاع به بیانات رهبری و قانون اساسی، به دنبال طراحی الگوی مذکور است. در نهایت حدود حقوق ملت با در نظر گرفتن هویت جمعی ایرانی اسلامی باید تعریف شود. آزادی به عنوان حقی پایه‌ای و از جمله مبانی معرفتی اسلامی که زمینه رشد فرد و جامعه را فراهم می‌سازد، نیازمند حدود و ثغوری است که بتواند زمینه تحقق دیگر حقوق ملت را نیز فراهم کند. مفهوم آزادی براساس حق بر زیست جمعی و حق بر امنیت، دارای محدودیت‌هایی است که به مواردی همچون استقلال، وحدت و همبستگی ملی، حفظ تمامیت ارضی، امنیت، مخل به مبانی اسلام و حقوق عمومی نبود،

۱. tehrani.mj@gmail.com

عدم تعدی به حقوق دیگران و تجاوز به منافع عمومی اشاره دارند. این الگوی بومی در تعریف مفاهیم و تعیین محدودیت‌ها، نحوه شاخص‌گذاری را نیز بومی و مختص زیست اسلامی ایرانیان تبیین می‌کند.

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، ملت، بومی‌سازی، قانون اساسی، امنیت، زیست جمعی

ارائه مدل بازاریابی سیاسی ارزش‌محور مبتنی بر اندیشه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^{مدظله‌العالی}

سید حسن حاتمی نسب^۱

پژوهشگر دانشکده موضوعی بازار و کسب و کار، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

... ■ چکیده

این مقاله با هدف تبیین و ارائه مدلی برای بازاریابی سیاسی ارزش‌محور براساس اندیشه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) نگاشته شده است. در این چارچوب، اصول و مبانی بازاریابی سیاسی در پرتو ارزش‌های اسلامی و ملی تحلیل شده تا روشن شود که سیاست‌ورزی در نگاه رهبر انقلاب، فراتر از ابزاری برای کسب قدرت بوده و رسالتی الهی، اجتماعی و اخلاقی دارد. روش پژوهش نظریه‌پردازی زمینه‌ای است و داده‌ها با تحلیل نظام‌مند سخنرانی‌ها، پیام‌ها و مکتوبات ایشان گردآوری گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که بازاریابی سیاسی ارزش‌محور در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای بر اصولی چون صداقت و شفافیت در ارتباطات، عدالت و مبارزه با فساد، خدمت‌گزاری صادقانه، پاسداشت هویت اسلامی و ملی و صیانت از منافع کلان کشور استوار است. افزون بر این، تأکید معظم‌له بر اقناع منطقی و استدلالی به جای شعارهای سطحی، نشان‌دهنده اهمیت اخلاق و عقلانیت در فرآیند ارتباط سیاسی است. مدل پیشنهادی این تحقیق می‌تواند به عنوان چارچوبی کاربردی و راهبردی برای سیاستمداران، مدیران فرهنگی و فعالان انتخاباتی مورد استفاده قرار گیرد. این الگو با تکیه بر ارزش‌های اصیل اسلامی و ملی، علاوه بر ارتقای کارآمدی و اثربخشی فعالیت‌های سیاسی، بستر اعتماد عمومی، مشروعیت سیاسی و مشارکت آگاهانه را تقویت می‌کند و گامی در جهت تحقق اهداف انقلاب اسلامی به شمار می‌آید.

۱. dr.hataminasab@iaiu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

بازاریابی سیاسی، ارزش‌مدار، نظریه‌پردازی زمینه‌ای، مشرکت مردم، آیت الله خامنه‌ای
مدظله‌العالی، عدالت

بررسی راهکارهای علمی تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جامعه اسلامی از نظریه تا عمل

نیلوفر سرشگانی^۱

پژوهشگر حقوق ورزشی دانشگاه آزاد شیراز

دکتر صادق خادمی

وکیل پایه یک دادگستری و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد شیراز

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی راهکارهای علمی برای تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جامعه اسلامی می‌پردازد. با توجه به اهمیت این موضوع در عصر حاضر، هدف اصلی مقاله تحلیل مبانی نظری حقوق ملت در اسلام، آزادی‌های مشروع، و چالش‌های موجود در مسیر تحقق این حقوق است. در ابتدا، به تعریف حقوق ملت و اصول حقوق بشر در اسلام پرداخته می‌شود و تفاوت‌های آن با سایر مکاتب بررسی می‌گردد. سپس، انواع آزادی‌های مشروع شامل آزادی بیان، تجمع، و مذهب مورد بررسی قرار می‌گیرد و محدودیت‌های قانونی و شرعی در این زمینه تحلیل می‌شود. موانع فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، و قانونی که بر تحقق حقوق ملت و آزادی‌ها تأثیر می‌گذارند، به تفصیل مورد بحث قرار می‌گیرند. در ادامه، راهکارهای علمی برای تقویت نهادهای مدنی، آموزش و آگاهی‌بخشی به جامعه، و اصلاح قوانین مرتبط با حقوق ملت ارائه می‌شود. همچنین، تجربیات موفق کشورهای اسلامی و نقش سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از حقوق ملت مورد بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت، مقاله به تأثیر فناوری و رسانه‌ها بر تحقق حقوق ملت و آزادی‌ها می‌پردازد و چالش‌های جدید ناشی از این تغییرات را تحلیل می‌کند. این پژوهش به دنبال ارائه پیشنهادات کاربردی برای بهبود وضعیت حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در

^۱ nioshasereshkani@gmail.com

جامعه اسلامی است و بر اهمیت ادامه پژوهش در این زمینه تأکید می‌کند.

کلیدواژه‌ها

جامعه اسلامی، حقوق، نظریه، عمل

ضرورت تدوین قانون امنیت داخلی؛ توازن میان امنیت و حقوق ملت

نوید الهوئی^۱

پژوهشگر حقوق پژوهشکده تحقیقات راهبردی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

... ■ چکیده

امنیت داخلی به عنوان یکی از ارکان حیاتی هر کشور، نقش بنیادینی در حفظ نظم عمومی و مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی ایفا می‌کند. در عصر حاضر، با توجه به تنوع و پیچیدگی تهدیدات نوظهور، ضرورت تدوین یک قانون جامع امنیت داخلی بیش از پیش احساس می‌شود. این مقاله با تأکید بر شرایط جمهوری اسلامی ایران، به بررسی چالش‌های امنیتی و حقوقی موجود در مسیر تدوین چنین قانونی پرداخته و بر ضرورت ایجاد چارچوبی منسجم و کارآمد برای تأمین امنیت در کنار صیانت از حقوق ملت تأکید می‌کند. ابتدا، نواقص و ابهامات قوانین فعلی و پیامدهای ناشی از فقدان قانون جامع امنیت داخلی مورد تحلیل قرار می‌گیرد. سپس به ابعاد حقوق بشری و آزادی‌های فردی پرداخته می‌شود و راهکارهایی برای ایجاد توازن میان تأمین امنیت و تضمین حقوق شهروندان ارائه می‌شود. همچنین، تهدیدات نوینی همچون جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران‌های اقتصادی، به عنوان چالش‌های اصلی امنیت داخلی بررسی می‌شوند. در پایان، مقاله پیشنهاداتی برای تدوین قانون جامع امنیت داخلی در ایران، با محوریت هماهنگی میان نهادهای مختلف و توجه به الزامات حقوقی و امنیتی، ارائه می‌دهد. این پژوهش در پی آن است که با تلفیق نیازهای امنیتی و ملاحظات حقوق بشری، الگویی کارآمد برای سیاست‌گذاری امنیت داخلی ارائه کند.

کلیدواژه‌ها

امنیت داخلی، ضرورت قانون‌گذاری، چالش‌های امنیتی، چالش‌های حقوقی، حقوق ملت

۱. navidalh@chmail.ir

حقوق مردم و موانع مشارکت مدنی تمدن‌ساز در تحقق نظام اداری کشور از منظر رهبری

علی نجاتبخش اصفهانی^۱

دانشیار و معاون پژوهش مرکز پژوهشی تمدن اسلامی پیامبر اعظم (ص)

... ■ چکیده

نظام اداری به عنوان دستگاه حاکمیتی مرتبط با بدنه مردمی، نقشی اساسی در تحقق اهداف دولت‌ها دارد. در نظام اسلامی، رابطه امت و امام بر مبنای حق تعریف شده و کارآمدی مسئولان شرط مشروعیت آنان است. جمهوری اسلامی ایران نیز برای تحقق اهداف خود به یک نظام اداری سالم و کارآمد نیاز دارد. این پژوهش با روش توصیفی-سندکاوی و با رویکرد کیفی و کتابخانه‌ای، به بررسی «حقوق مردم و موانع مشارکت مدنی تمدن‌ساز» در منظومه فکری مقام معظم رهبری پرداخته است. سؤال اصلی تحقیق بر چيستی حقوق مردم و موانع مشارکت آن‌ها در نظام اداری متمرکز است. در نهایت، با استناد به قانون اساسی، اندیشه‌های رهبری، آیات، روایات و نهج البلاغه، ۵۰ مانع اصلی عدم مشارکت مردم در نظام اداری کشور استخراج و در قالب جدولی ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق مردم، مشارکت مدنی، نظام اداری، منظومه فکری، موانع مشارکت، اصول ومبانی

۱. NejatBakhsh@mpte.ir

جایگاه اخلاق حرفه ای قاضی و دادرس در رسیدگی به دعاوی در فرایند عدالت فضایی (با تاکید بر دیدگاه امام خامنه‌ای)

رضا تاج آبادی^۱

پژوهشگر و مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی استان مرکزی

سمیه شعبانی

پژوهشگر رشته حقوق عمومی

... ■ چکیده

حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای اهمیت قوه قضائیه را مبتنی بر وظیفه اصلی آن یعنی اقامه عدل می‌داند. از منظر ایشان، قوه قضائیه در نظام جمهوری اسلامی همچون نهالی جدید روز به روز رشد کرده و در دوره‌های مختلف پیشرفت‌هایی داشته است که در دوره جدید نیز باید نسبت به دوره‌های قبل، پیشرفت و آورده جدیدی داشته باشد. ایشان با تأکید بر اینکه مهم‌ترین مأموریت قوه قضائیه در دوره جدید، ایجاد تحول در چارچوب اصول اسلام و قرآن و قانون اساسی است. از دیدگاه ایشان، قوه قضائیه باید مظهر عدالت و ملجأ مورد اطمینان و پناهگاه آرامش بخش مردم برای احقاق حقوق فردی و عمومی باشد و اعتماد افکار عمومی را با تبلیغ درست به دست آورد.

کلیدواژه

امام خامنه‌ای، دادرسی عادلانه، بزه دیده، رفتار و اخلاق حرفه ای، عدالت قضایی، کاهش اطاله دادرسی، امنیت غذایی.

۱. tajabadireza@yahoo.com

اهمیت و تاثیر نظارت، کنترل، بازرسی و نقد عملکرد فساد آمیز مدیران در دستگاه‌های دولتی در حکمرانی مطلوب (با تاکید بر دیدگاه امام خمینی^(ع) و امام خامنه‌ای)

رضا تاج آبادی^۱

پژوهشگر و مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی استان مرکزی

سمیه شعبانی

پژوهشگر رشته حقوق عمومی

مجید تفرقی

پژوهشگر دانشگاه آزاد اسلامی دزفول

... ■ چکیده

هدف از ارائه این مقاله، تبیین جایگاه و بررسی و اهمیت و تاثیر نظارت، کنترل، بازرسی و نقد عملکرد فساد آمیز مدیران در دستگاه‌های دولتی در حکمرانی مطلوب (با تاکید بر دیدگاه امام خمینی^(ع) و امام خامنه‌ای) می‌باشد. روش تحقیق: این مقاله به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای انجام شده است.

به دنبال انتخاب مدیران در جایگاه‌های مناسب، عملکرد آنها نیز باید مورد ارزشیابی و نظارت مستمر قرارگیرد. آنچه که در این میان بیش از پیش نمود می‌یابد قانون‌گریزی ابزاری مدیران دولتی ایران با هدف کسب سود و منافع آنان و آینده نگری برای حفظ منافع شخصی و بانندی خویش است. این عمل کاملاً آگاهانه و به دلیل ضعف سیستم نظارتی و بازرسی صورت می‌پذیرد خود موجب بی‌برنامه‌گی و عدم اعتماد کارکنان دستگاه‌های دولتی و افراد جامعه به سیستم اداری می‌شود. در واقع نتیجه این قانون‌گریزی در عملکرد مدیران دستگاه‌های

۱. tajabadireza@yahoo.com

حاکمیتی به صورت سوء مدیریت نمود می‌یابد. خروجی این قانون شکنی در سطح سازمان و جامعه به صورت قانون‌گریزی ابزاری در رفتار برخی کارکنان و پرورش نورچشمی‌ها است و آثار بلندمدت آن به شکل قانون‌گریزی اعتراضی، بدبینی به مسئولان نظام و آسیب رساندن به منافع ملی و دارائیهای جامعه خواهد بود. این رفتارهای انحرافی و کج کارکردها از پیامدهای عمده سوء مدیریت مدیران قانون‌گریز است. مقام معظم رهبری معتقدند که در انتخاب مدیران و نیروهای کارآمد، نباید دوستی، رفاقت یا منافع شخصی جایگزین ملاک‌ها شود، اگر کسی را صرفاً به دلیل ارتباط شخصی، رفاقت یا دوستی انتخاب کنیم، ممکن است ملاک‌های شایسته‌سالاری را رعایت نکنیم و این امر موجب ضعف در مجموعه خواهد شد، همچنین نباید استبداد و خودکامگی باعث شود که مدیر بدون مشورت با اهل فکر و نظر، فردی را انتخاب کند، چراکه انتخاب باید براساس ملاک‌ها و معیارهای عقلانی و شایستگی باشد. این موضوع اهمیت بسیاری دارد، زیرا انتخاب نیروی کارآمد برای مدیریت یک مجموعه، پایه و اساس موفقیت سازمان محسوب می‌شود، اگر ملاک‌های صحیح رعایت نشود، مشکلات و ضعف‌های مدیریتی اجتناب‌ناپذیر خواهند بود.

کلیدواژه‌ها

امام خمینی^(ره)، امام خامنه‌ای، آسیب شناسی مدیران، فساد و بی عدالتی مدیران، انتقاد از مدیران، ارزیابی عملکرد مدیران، نظارت و بازرسی.

نسبت آزادی‌های مشروع و امنیت ملی در حکمرانی فضای مجازی جمهوری اسلامی ایران

فاطمه مهرخواه^۱

پژوهشگر مؤسسه آموزش عالی کوشیار

... ■ چکیده

تحولات پرشتاب فناوری‌های ارتباطی و گسترش فضای مجازی، مرزهای سنتی حاکمیت و مفهوم کلاسیک امنیت ملی را با چالش‌های عمیق روبه‌رو ساخته است. در چنین شرایطی، جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر مبانی معرفتی اسلام و اصل تلفیق آزادی با مسئولیت، ناگزیر است الگوی بومی‌ای را در حکمرانی سایبری ترسیم کند که در آن، صیانت از آزادی‌های مشروع شهروندان همسو با حفظ امنیت ملی قرار گیرد. رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها بر ضرورت تشکیل «نظام حکمرانی فضای مجازی» و نقش آن در استقلال فرهنگی، عدالت اجتماعی و آینده تمدنی ایران اسلامی تأکید داشته‌اند. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و رویکرد تطبیقی به دنبال پاسخ به این پرسش است که نسبت آزادی‌های مشروع و امنیت ملی در حکمرانی فضای مجازی بر اساس اصول عدالت، مصلحت و استقلال چگونه قابل تبیین است. یافته‌ها نشان می‌دهد که نقطه تعادل میان این دو مقوله در «هدایت و مدیریت مسئولانه» فضای مجازی نهفته است؛ الگویی که نه به سمت کنترل مطلق میل دارد و نه به رهاسازی بی‌ضابطه، بلکه با ابتناء بر اصول اسلامی و بومی، می‌تواند همزمان امنیت ملی را تضمین و آزادی‌های مشروع ملت را پاسداری کند. در پایان، مدلی سه‌سطحی در ابعاد تقنینی، اجرایی و قضایی ارائه می‌شود که ظرفیت تبدیل به سیاست‌های کلان نظام را دارد.

۱. fatemehmehrkah24@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آزادی‌های مشروع، امنیت ملی، حکمرانی فضای مجازی، عدالت، استقلال.

دولت اسلامی، شرط امکان تحقق آزادی انسان متعالی در نظام فکری مقام معظم رهبری

سید محمدحسین کاظمینی^۱

استادیار گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران ایران

رضا محمدی

پژوهشگر و کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشگاه تهران، دانشکدگان فارابی، قم، ایران

محمدعلی آخوندی

پژوهشگر و دانشجوی دکتری فلسفه حقوق، دانشگاه باقرالعلوم ع، قم، ایران

... چکیده

تمامی نظریات ناظر به دولت نسبتی و ثیق با درک از انسان دارند. آزادی در دوران مدرن به عنوان ذات انسان و عقلانیتش پیش نهاده شده است. آزادی شالوده‌ی نظم سیاسی-حقوقی بایسته‌ی انسان غربی و مشتقاتی همچون آزادی در انتخاب سرنوشت، آزادی عقیده و بیان از توابع چنین مواجهه‌ای بوده است. در این گفتار، آزادی ملازم با بیگانه دیدن هر نیرویی است که برآمده از حدود آگاهی و اراده انسانی نباشد. اینکه آزادی چیست و چگونه قابل تحقق است، بیان همین پرسش است که انسان چیست و چگونه می‌توان به نظامی حقوقی-سیاسی که متناسب با ذات انسانی است دست یافت. با گشایش انقلاب اسلامی، طرحی تازه از انسان و نظم سیاسی-حقوقی متناسب با او به میان کشیده شد. آزادی در این طرح نه تنها طرد نشد بلکه به مثابه حقیقت ذات انسان تجلی یافت اما نه به عنوان امکان بخش اراده به تسخیر و تسلط بر هرچه تمنای انسان جدید می‌طلبد بلکه آزادی، امکان رهایی انسان از نیروی سلطه‌جویی است که نه در خارج از سرشت او بلکه در نهاد او نهفته است. در این طرح، نظامی سیاسی-حقوقی

۱. smhkazemeini@ut.ac.ir

و طرحی از مدینه تولد می‌یابد که خود شرط امکان ظهور انسان متعالی و تحقق آزادی اوست. نوشتار پیش رو با روشی تحلیلی تنقیدی با نیم‌نگاهی به طرح رقیب شکل گرفته در اروپای مدرن، در پی صورتبندی و تحلیل بنیادین نسبت «انسان، آزادی و دولت» از نظرگاه فلسفی عرفانی در طرح فکری امام خمینی^(ع) و مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) و است. طرحی که امکان بخش‌صورتی متمایز از نظم سیاسی-حقوقی انسان ایرانی اسلامی است و اصولی متفاوت با آنچه در مشتقات حق‌های متناسب با آزادی در منطق حقوقی جدید شناخته شده را در بر می‌گیرد.

کلید واژه‌ها

آزادی، مدینه، انسان متعالی، دولت، ولایت، عبودیت

«نظام حقوقی مطلوب حاکم بر محتوای فضای مجازی»؛ مطالعه موردی حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی

سید محسن قائمی خرق^۱

(عضو هیات علمی گروه حقوق بشر و محیط زیست، دانشکده حقوق،

دانشگاه شهید بهشتی تهران و استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم)

... چکیده

تفکیک نظام حقوقی حاکم بر محتوا و تنظیم‌گری فضای مجازی از اخلاق یا به تعبیر دیگر، تفکیک بسترها و وسایل از غایات انسانی، امری است که تاکنون منجر به ناهمدلی و حتی پای فشاری بر عدم شناسایی حقوقی و رویه‌ای حق برخورداری از محیط مساعد مجازی برای رشد فضایل اخلاقی شده است. این در حالی است که به نظر می‌رسد این حق، آنچنانکه می‌بایست، باید در راس سلسله‌ی حق‌های بشری پیوند یافته با بسترهای مجازی قرار یابد. مساله اصلی این نوشتار توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای نیز سخن از امکان، مبانی و کیفیات و خصایص نظری و الزامات اجرایی این حق، با تأکید بر منظومه فکری امام خامنه‌ای است. به نظر می‌رسد که بتوان با تکیه بر متن قانون اساسی و نیز خوانش فقهی و غایت‌مدار مقام معظم رهبری از حکومت اسلامی، این حق را دارای مبانی قویم فقهی و حقوقی دانست که به انضمام رویکرد واقع‌گرایانه ایشان از ماهیت «مشترکه بودن» فضای مجازی و «کارکرد نظامی آن» و در عین حال انفصال‌یافتگی این عرصه از مدیریت و حاکمیت دولت ایران، بایستی یک نظام حقوقی بر محتوای آن حاکم کرد که بتواند محیطی مساعد برای رشد فضائل اخلاقی فراهم سازد.

۱. m.ghaemi313@gmail.com

کلیدواژه‌ها

منظومه فکری مقام معظم رهبری، حقوق بشر، نظام حقوقی محتوای فضای مجازی، حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی.

کران‌بندی حق بر آزادی مذهب در منظومه فکری مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی)

مرضیه دیرباز^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده الهیات و حقوق، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران

ابوالفضل حبیبی

دانشجوی کارشناسی حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی،

اردبیل، ایران

... چکیده

حق بر آزادی مذهب یکی از حقوق بنیادین بشر است که در تمامی اسناد اصلی بین‌المللی و منطقه‌ای حقوق بشری شناسایی شده است. آزادی دینی، حقی بسیار گسترده است که هم باورهای انسانی-ازجمله حق انتخاب، حفظ و با تغییر آزادانه دین- و هم جنبه‌های رفتاری-ازجمله انجام آیین‌های مذهبی، سازمان‌دهی نهادهای دینی و تبلیغ دین- را در بر می‌گیرد. پژوهش حاضر، به دنبال کران‌بندی این حق در منظومه فکری مقام معظم رهبری و تبیین نسبت دیدگاه‌های معظم له با رویکرد حقوق بشری است. این مطالعه به شیوه توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر اسناد و منابع کتابخانه‌ای انجام شده است و در تلاش است تا رویکرد حقوق بشری به حق بر آزادی مذهب را در دو حوزه رفتار و اعتقاد از منظر مقام معظم رهبری کنکاش نماید. یافته‌ها حاکی از آن است که حق بر آزادی مذهب در دیدگاه مقام معظم رهبری جایگاهی بنیادین دارد و با دو معیار تقدم هدایت الهی و پرهیز از اغوای فکری، کران‌بندی می‌شود.

کلیدواژه‌ها

حق بر آزادی مذهب، اقلیت‌های دینی، حقوق بشر، مقام معظم رهبری.

۱. m.dirbaz@hmu.ac.ir

ظرفیت‌های نهاد امر به معروف و نهی از منکر در تامین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

علی سامعی^۱

... ■ چکیده

هدف تحقیق:

این پژوهش با هدف تبیین ظرفیت‌های مغفول یا کمتر شناخته‌شده نهاد امر به معروف و نهی از منکر در تقویت حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، بر اساس دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای انجام شده است. مطالعه به دنبال استخراج و نظام‌مند کردن مضامین اصلی بیانات و آثار ایشان است تا چارچوبی عملی برای تقویت نقش این نهاد در سطوح ملی و بین‌المللی ارائه شود.

روش تحقیق:

روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و تحلیل مضمون بیانات و آثار مکتوب آیت‌الله خامنه‌ای، قانون اساسی و منابع فقهی و حقوقی است. گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی بوده و تحلیل آن بر اساس استدلال منطقی و استخراج مضامین کلیدی صورت گرفته است.

یافته‌ها:

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نهاد امر به معروف و نهی از منکر در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، نهادی اجتماعی و سیاسی با ظرفیت بالا در تأمین حقوق ملت و صیانت از آزادی‌های مشروع است. این نهاد به عنوان مکانیسمی برای نظارت مردمی، تقویت عدالت اجتماعی و ترویج فرهنگ مطالبه‌گری عمل می‌کند. همچنین، نقش مؤثری در پیشگیری از فساد، تبعیض و بی‌عدالتی دارد. نتایج:

۱. alisamei4277@gmail.com

نتایج تحقیق حاکی از آن است که بهره‌گیری صحیح از ظرفیت‌های نهاد امر به معروف و نهی از منکر، با توجه به اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، می‌تواند به تحقق کامل حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در چارچوب جمهوری اسلامی ایران منجر شود. برای رفع چالش‌های پیش رو، راهکارهایی مانند تدوین آیین‌نامه‌های دقیق، آموزش جامع فعالان و تقویت مشارکت مردمی پیشنهاد شده است. این اقدامات می‌توانند به افزایش کارایی نهاد و حفظ حقوق شهروندان کمک کنند.

کلیدواژه‌ها

امر به معروف و نهی از منکر، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، قانون اساسی، نظارت مردمی، عدالت اجتماعی، مشارکت مدنی، چالش‌ها، راهکارها.

ظرفیت‌های نهاد امر به معروف در تأمین حقوق و آزادی‌های مشروع از منظر آیت‌الله العظمی خامنه‌ای^۱

مریم قرائی^۱
حمید رضا علوی وفا؛

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف بررسی ظرفیت‌های نهاد امر به معروف و نهی از منکر در تقویت حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، بر اساس دیدگاه‌های آیت‌الله العظمی خامنه‌ای انجام شده است. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر تحلیل مضمون بیانات و آثار ایشان، قانون اساسی و منابع فقهی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که این نهاد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، نهادی اجتماعی و سیاسی با ظرفیت بالا در تأمین حقوق ملت و صیانت از آزادی‌های مشروع است. به عنوان مکانیسمی برای نظارت مردمی، تقویت عدالت اجتماعی و ترویج فرهنگ مطالبه‌گری عمل می‌کند و در پیشگیری از فساد، تبعیض و بی‌عدالتی نقش مؤثری دارد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که بهره‌گیری صحیح از ظرفیت‌های این نهاد، می‌تواند به تحقق کامل حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در چارچوب جمهوری اسلامی ایران منجر شود. برای رفع چالش‌ها، راهکارهایی مانند تدوین آیین‌نامه‌های دقیق، آموزش جامع فعالان و تقویت مشارکت مردمی پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها

امر به معروف و نهی از منکر، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، نظارت مردمی، عدالت اجتماعی، چالش‌ها، راهکارها.

۱. mgharaee66@gmail.com

آثار حقوقی عدم نظارت بر نهادهای عالی ناظر در جمهوری اسلامی ایران

زهره ستارشمس‌آبادی

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، گروه حقوق، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

سیدمحسن میرحسینی^۱

استادیار گروه حقوق و علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه یزد، ایران.
(نویسنده مسئول).

محمدحسین جعفری

استادیار گروه حقوق، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

... ■ چکیده

نهادهای عالی ناظر در جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه شورای نگهبان، به‌عنوان مرجع تضمین‌کننده انطباق قوانین و مقررات با قانون اساسی، نقش بنیادینی در تحقق عدالت، حراست از حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان و صیانت از حاکمیت قانون ایفا می‌کنند. بااین حال، فقدان سازوکارهای مؤثر برای نظارت بر عملکرد این نهادها می‌تواند پیامدهای حقوقی و سیاسی گسترده‌ای در پی داشته باشد. از این رو، مقاله حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع اسنادی و کتابخانه‌ای، در صدد پاسخ به این سوال اصلی است که آثار حقوقی ناشی از عدم نظارت بر نهادهای عالی ناظر چیست؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که فقدان نظارت کارآمد، می‌تواند به تضعیف حقوق و آزادی‌های بنیادین، کاهش اعتماد عمومی، محدودیت مشارکت سیاسی، و افزایش زمینه‌های سوءاستفاده از قدرت بینجامد. این امر نه تنها موجب نقض اصول دموکراسی و حاکمیت قانون می‌شود، بلکه می‌تواند بستر بحران‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را نیز فراهم نماید. در نتیجه، برای پیشگیری

۱. mmirhosaini@yazd.ac.ir

از آثار منفی مزبور، تقویت نهادهای نظارتی و پیش‌بینی سازوکارهای شفاف و پاسخ‌گو جهت کنترل عملکرد نهادهای عالی‌ناظر، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. چنین اصلاحاتی می‌تواند به تحکیم حاکمیت قانون، ارتقاء سطح پاسخ‌گویی و صیانت از حقوق و آزادی‌های شهروندان در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران منجر شود.

کلیدواژه‌ها

حقوق و آزادی‌ها، فساد، حقوق بشر، نهادهای عالی‌ناظر.

تحلیلی بر نظام سیاسی حاکم بر حقوق ملت از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

عبدالله باقری^۱

پژوهشگر گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

... ■ چکیده

امروزه موضوعی فراتر از حاکمیت سیاسی در یک جامعه مطرح نیست، نگارنده در پژوهش حاضر درصدد بررسی دیدگاه‌های موجود پیرامون نظام سیاسی حاکم بر جامعه، تبیین و تحلیل دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) در خصوص نظام سیاسی حاکم بر حقوق ملت است، به نظر می‌رسد دو دیدگاه عمده پیرامون نظام سیاسی اسلام مطرح می‌باشد، گروهی معتقدند نظام اسلامی فاقد الگوی حکومتی و بلعکس برخی دین اسلام را دارای نظام سیاسی می‌دانند که رهبری معتقدند نظام سیاسی مطروحه از سوی دین مبین اسلام «مردمسالاری دینی» می‌باشد، پژوهش حاضر با روش تحلیلی-توصیفی و شیوه گردآوری منابع کتابخانه‌ای و با ابزار فیش برداری به بررسی و تحلیل بیش از پیش مبانی این دیدگاه پرداخته است.

کلیدواژه‌ها

نظام سیاسی، مردمسالاری، مردمسالاری دینی، رهبری، حقوق.

۱. abdollah.bagheri@iau.ac.ir

بایسته‌های نظارت حکومت بر شبکه‌های اجتماعی

محمد امین ابریشمی راد^۱

عضو هیأت علمی دانشگاه سمنان

امیر محمد پورذاکری

دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق عمومی دانشگاه سمنان

... ■ چکیده

باتوجه به پیشرفت فناوری در عرصه فضای مجازی، امروزه شبکه‌های اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای جوامع برای تعاملات و ارتباطات روزمره اجتماعی شناخته می‌شوند. توسعه روزافزون این شبکه‌ها در کنار چالش‌های ناشی از آنها، موجب شده تا مقام معظم رهبری علاوه بر تأکیدات فراوان در زمینه لزوم استفاده صحیح از فضای مجازی و رعایت اخلاق و عدالت در این فضا، مکرراً بر ضرورت «مدیریت فضای مجازی» و «نظارت بر آن» تأکید نمایند؛ تا فضای مجازی عامل خدشه به حقوق و منافع عمومی نباشد. در این راستا، این پژوهش ضمن اثبات ضرورت نظارت حکومت بر شبکه‌های اجتماعی با ادله‌ای همچون «لزوم مقابله با تهدیدات امنیتی»، «لزوم صیانت از اصول فرهنگی و اخلاقی جامعه»، «لزوم مقابله با اخلاق در نظام اقتصادی کشور» و «لزوم صیانت از حقوق و آزادی‌های سایر شهروندان»، با روشی توصیفی-تحلیلی در پی پاسخ به این پرسش اصلی برآمد که بایسته‌های نظارت حکومت بر شبکه‌های اجتماعی کدام‌اند؟ بر مبنای یافته‌های این تحقیق روشن شد که به منظور نظارت مطلوب بر شبکه‌های اجتماعی لازم است این نظارت در چهارچوب بایسته‌هایی همچون «ارائه تعریف قانونی از شبکه‌های اجتماعی»، «تعیین محدودیت‌های حاکم بر شبکه‌های اجتماعی توسط مجلس»، «استثنایی دانستن محدودیت‌ها و حداقلی دانستن نظارت حکومت»، «اعمال

۱. abrishamirad@semnan.ac.ir

نظارت بر شبکه‌های اجتماعی در چهارچوب فرآیند قانونی» و «پیش‌بینی تضمین‌های لازم به منظور صیانت از حریم خصوصی کاربران» تنظیم و اعمال شود.

کلیدواژه‌ها

پیام‌رسان‌های مجازی، حریم خصوصی کاربران، شبکه‌های اجتماعی، فضای مجازی، نظارت بر شبکه‌های اجتماعی.

تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در پرتو دوگانه ولایت و اشرافیت در فرآیند حکمرانی با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی}

محمدرضا اصغری شورستانی^۱

استاد دانشگاه علوم قضایی

امیرحسین بشارتی

... ■ چکیده

ولایت از جمله کلیدواژگان پربسامد در منظومه معرفتی اسلام است؛ به گونه‌ای که کارآمدی بسیاری از نهادهای اسلامی چه از نوع نهاد-رفتار باشند نظیر نماز و روزه و حج و چه از نوع نهاد-ساختار؛ نظیر دستگاه قضا و اجرا وابستگی تام و تمامی به این مفهوم دارد. هسته مفهوم ولایت، پیوستگی و اتصال جدانشدنی است و زمانی که این مفهوم در عرصه حکومت تجلی پیدا می‌کند، به معنای اتصال مستمر و لاینفک والی با مولی‌علیهم است. در نقطه مقابل این معنا اشرافیت قرار دارد که به معنای گسست فرمانروایان با فرمانبران است؛ کأنه فرمانروا از موضعی بالاتر مشرف بر فرمانبر خود قرار می‌گیرد. این نقطه یکی از بزنگاه‌های افتراق حقوق عمومی اسلامی از حقوق عمومی مبتنی بر مبانی فلسفی تمدن غرب است. تحقیق حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای به دنبال واکاوی ابعاد تضمین‌گری حکومت مبتنی بر مفهوم ولایت و تمایز آن با حکومت مبتنی بر اشرافیت نسبت به حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} است. ماحصل این واکاوی آن است که اولاً در قرائت اسلام ناب، حکومت باید از مردم و در خدمت منافع مردم باشد تا بتواند سعادت را برای جامعه به ارمغان بیاورد و لازمه این موضوع نیز ارتباط نزدیک و پیوستگی (ولایت در معنای اصیل خود) میان زمامداران جامعه با مردم و تلاش بی‌وقفه برای پیشرفت آنها در تمامی

۱. m.asghari@ujsas.ac.ir

عرصه‌هاست. ثانیاً این خواست و اراده مردم است که بقای یک حکومت را تضمین یا تهدید می‌کند و حتی در حکومت اسلامی که مشروعیت خود را از خدا می‌گیرد، حضور مردم شرط لازم و تردیدناپذیر ایجاد و دوام حکومت است.

کلیدواژه‌ها

ولایت، اشرافیت، حقوق عمومی اسلامی، تمدن غرب، مقام معظم رهبری، حکومت ولایی، حکومت اشرافی، آزادی‌های مشروع

بایسته‌های حکمرانی تقنینی در تأمین حقوق مردم در اندیشه قرآنی آیت الله خامنه‌ای؛ بر اساس تفسیر سوره مجادله

نجف لک زایی^۱

استاد تمام دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام

رضا لک زایی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه امام صادق علیه السلام؛

... ■ چکیده

حقوق مردم و به تعبیر دینی حق الناس، جایگاه ویژه‌ای در حکمرانی اسلامی دارد. با توجه به ضرورت مراجعه به قرآن به عنوان منبع اصلی حکمرانی اسلامی در کنار عترت، مسئله اصلی مقاله شناسایی الزامات و راهکارهای اجرایی برای تحقق حقوق مردم در چارچوب حکمرانی اسلامی است. هدف مقاله، تبیین این بایسته‌ها بر اساس دیدگاه‌های قرآنی رهبر معظم انقلاب آیت الله العظمی خامنه‌ای است. روش تحقیق، استنباطی و مبتنی بر نظریه دلالت است که در دانش منطق و اصول فقه مطرح شده است. مقاله با استفاده از چارچوب نظری ارکان حرکت که شامل مبدأ، مقصد، کنشگران، محرک‌ها، مکان و زمان می‌شود، به تحلیل حکمرانی اسلامی و تبیین جایگاه حقوق مردم می‌پردازد. نوآوری مقاله در ارائه رویکرد راهبردی به حکمرانی اسلامی است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که حکمرانی اسلامی مستلزم وضع قوانین مناسب با ضمانت اجرایی قوی، تبیین موانع اجرای قانون و نقش مؤمنان در مقابله با این موانع است. همچنین، توجه به قرآن به عنوان نقشه راه جامعه اسلامی و انس با معارف قرآنی از جمله بایسته‌های اساسی است. در سوره مجادله، رویکرد تقنینی و تنظیمی حکمرانی اسلامی مورد تأکید قرار گرفته و ضرورت مقابله با جریان‌های مخالف قوانین الهی (محاده) به عنوان بخشی

۱. nlakzaee@gmail.com

از وظایف مؤمنان تبیین شده است. در نهایت، مقاله نتیجه می‌گیرد که حکمرانی اسلامی باید بر اساس قوانین الهی، مرزبندی با دشمن، مشارکت مؤمنان با یکدیگر و رویکرد منطقی در برخورد با چالش‌ها باشد تا بتواند با اقامه دین، به سعادت دنیوی و اخروی نائل شود. این مهم زمانی روی می‌دهد که قانون الهی محرک کنش‌گران حکمرانی اسلامی باشد.

کلیدواژه‌ها

حکمرانی اسلامی، حقوق مردم، اندیشه قرآنی، آیت الله خامنه‌ای، سوره مجادله، قوانین الهی.

تحقق حقوق ملت و آزادی‌ها: راهبردهای مردمی و حاکمیتی در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای

محمد جواد مقدم*

پژوهشگر گروه حقوق، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، قم، ایران

حسینعلی نوروزی

پژوهشگر گروه کلام، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، قم، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف واکاوی تحقق عینی و مؤثر حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در چارچوب جمهوری اسلامی ایران، به بررسی منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای می‌پردازد. مسئله محوری آن، شناسایی راهبردهای مردمی و حاکمیتی مؤثر بر تضمین و ارتقای این حقوق و تبیین سازوکارهای عملیاتی تحقق آن‌هاست. روش تحقیق، تحلیلی-استنادی است و تمرکز آن بر تحلیل محتوای بیانات، مکتوبات و سیره عملی رهبر انقلاب اسلامی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تحقق این حقوق، نیازمند تعامل دوسویه میان حاکمیت و مردم است؛ از یک سو وظیفه حکومت در ایجاد بسترهای قانونی و ساختاری و از سوی دیگر، نقش فعال، آگاهانه و مطالبه‌گر مردم در پاسداری از حقوق خود. در این منظومه، تحقق عدالت و آزادی‌های مشروع بدون مشارکت فعال مردم و پاسخگویی حاکمیت، امکان‌پذیر نیست و این دو مؤلفه به عنوان ارکان مکمل یکدیگر شناخته می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

حقوق مردم، آزادی‌ها، نقش مردم، نقش حاکمیت، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

۱. * mqdmh5014@gmail.com.

تضمین حقوق ملت و آزادی‌ها؛ سازوکارهای سه‌گانه در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای

محمد جواد مقدم*

پژوهشگر گروه حقوق، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، قم، ایران

حسین ضیاءالدینی

پژوهشگر گروه حقوق، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، قم، ایران

... چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، از ارکان اساسی هر نظام سیاسی به‌شمار می‌آیند. این مقاله با تمرکز بر منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، به بررسی نحوه تضمین این حقوق توسط قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. سؤال اصلی این است که بر اساس دیدگاه ایشان، هر یک از قوا چه وظایفی در صیانت از حقوق مردم دارند؟ روش تحقیق، تحلیل کیفی محتوای بیانات و مکتوبات رهبر انقلاب درباره وظایف قوا و حقوق عمومی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که از منظر ایشان، صیانت مؤثر از حقوق ملت مستلزم همکاری مسئولان سه قوه است: قوه مقننه باید قوانین شفاف، عادلانه و منطبق با مبانی اسلامی وضع کند؛ قوه مجریه با اجرای بی‌طرفانه و دقیق قوانین، ضامن احترام به حقوق مردم باشد؛ و قوه قضائیه با رسیدگی عادلانه به شکایات و مقابله با متخلفان، از احقاق حق پشتیبانی کند. این سازوکارها ذیل قانون اساسی و آموزه‌های اسلامی تبیین می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت، آزادی مشروع، قوای سه‌گانه، تضمین.

چارچوب حقوقی حاکمیت داده‌ها در شبکه ملی اطلاعات: کاوشی مبتنی بر اندیشه رهبر معظم انقلاب

سیدعلی میرلوحی^۱

پژوهشگر دکتری فقه و حقوق خصوصی، مدرسه عالی و دانشگاه شهید مطهری^(ره)،
تهران، ایران

... چکیده

حاکمیت داده‌ها به عنوان یکی از چالش‌های راهبردی عصر دیجیتال، نیازمند چارچوبی حقوقی متناسب با ارزش‌های بومی و نیازهای ملی است. این پژوهش باهدف تبیین مفهوم حاکمیت داده‌ها در بستر شبکه ملی اطلاعات و ارائه چارچوبی حقوقی مبتنی بر منظومه فکری مقام معظم رهبری انجام شده است. با روش تحلیل کیفی و استناد به بیانات رهبری، سیاست‌های کلی نظام، قانون اساسی، و اسناد بین‌المللی، ابتدا وضعیت موجود نظام حقوقی ایران بررسی شد. یافته‌ها نشان‌دهنده پراکندگی قوانین، فقدان نهاد متمرکز، و ناکافی بودن زیرساخت‌های حقوقی و فنی است. این پژوهش با استخراج اصول کلان از منظومه فکری رهبری (استقلال ملی، کرامت انسانی، عدالت دیجیتال، عزت ملی)، مفهوم نوین «امانت‌داری ملی داده‌ها» را پیشنهاد می‌دهد که داده‌ها را سرمایه‌ای ملی تحت نظارت دولت می‌داند. همچنین، تأسیس «سازمان ملی حاکمیت داده» به عنوان نهادی نظارتی و رگولاتوری، با اقتباس انتقادی از مدل‌هایی مانند GDPR و قانون امنیت سایبری چین، ارائه شده است. این چارچوب با تأکید بر بومی‌سازی زیرساخت‌ها، شفافیت پلتفرم‌ها، و آموزش سواد داده‌ای، خلأهای حقوقی را پرکرده و جایگاه ایران را در فضای مجازی جهانی تقویت می‌کند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که این چارچوب نه تنها استقلال سایبری و حقوق ملت را تضمین می‌کند، بلکه به تحقق تمدن نوین

۱. mirlohi@motahari.ac.ir

اسلامی کمک می‌نماید.

کلیدواژه‌ها

حاکمیت داده‌ها، شبکه ملی اطلاعات، منظومه فکری رهبر انقلاب، امانت‌داری ملی

داده‌ها، استقلال سایبری

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع و تأمین آنها توسط قوه قضائیه

سید محمدعلی پوربخش^۱

پژوهشگر دانشکده حقوق دانشگاه امام صادق (ع)، تهران؛

... ■ چکیده

انسان حق دارد، هرکاری را که قانون اجازه داده، انجام دهد و آنچه که قانون منع کرده، انجام ندهد. هیچ نظامی در دنیا به آزادی مطلق، اعتقاد ندارد. مجموع آزادی‌ها باید منطبق بر موازین اسلامی باشد. تاکنون تعریفی از آزادی‌های مشروع ارائه نشده و قرار دادن قید «مشروع»، یعنی آزادی به معنای واقعی خودش؛ ولی بعلت عدم سوء استفاده، این قید به آن اضافه شده. مقام معظم رهبری، بارها و بارها تأکید کرده‌اند: احیا و استیفای حقوق عامه و حمایت از آزادی‌های مشروع مردم از وظایف مهم قوه قضائیه است. در بند دوم اصل ۱۵۶ قانون اساسی، گسترش عدل و تأمین آزادی‌های مشروع، از وظایف قوه قضائیه تلقی شده. قانون اساسی، در اصل‌های متعددی؛ مانند: اصول (دوم، سوم، نهم، دوازدهم، سیزدهم و چهاردم) و فصل سوم قانون اساسی، تحت عنوان «حقوق ملت»، به آزادی‌های مشروع پرداخته و برای شهروندان به رسمیت شناخته است. در تضمین آزادی‌ها، اول مجلس و سپس قوه مجریه و بعداً، قوه قضائیه نقش دارد. یعنی: همه باید به وظایفشان عمل کنند، اگر عمل نکردند، نظارت قضایی نسبت به آن‌ها اعمال خواهد شد. در این تحقیق با روش مروری به موضوعاتی مانند: آزادی‌های مشروع، مسئولیت‌های قوه قضائیه و با تأکیدات مقام معظم رهبری به مسئولین قضایی در تأمین آزادی‌های مشروع و ... پرداخته شده.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، صیانت از آزادی‌ها، سند تحول قضایی

۱. Pourbakhsh.law@gmail.com

سازکارها و ظرفیت‌های مردمی در تأمین و تضمین حقوق ملت

سید مجتبی جلالی^{۱*}

استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد شهرکرد،
دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

... ■ چکیده

حقوق ملت به عنوان اساس عدالت و حاکمیت مشروع، از مهم‌ترین موضوعات در نظام‌های سیاسی و اجتماعی است. تأمین و تضمین این حقوق بدون مشارکت فعال مردم امکان‌پذیر نیست. مسئله اصلی پژوهش، بررسی سازکارها و ظرفیت‌های مردمی در تضمین حقوق ملت است. هدف پژوهش، شناسایی نقش و جایگاه مردم در تأمین حقوق‌شان و چگونگی فعال‌سازی ظرفیت‌های مردمی در این زمینه است. روش تحقیق بنیادی و کتابخانه‌ای است که با استفاده از منابع دینی، فلسفی و حقوقی به تحلیل موضوع پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد مشارکت مردمی از طریق نهادهای مدنی، شوراهای و سازمان‌های مردم‌نهاد و نیز آموزش و فرهنگ‌سازی دینی، می‌تواند سازکار مؤثری برای تضمین حقوق ملت باشد. همچنین، آموزه‌های اسلامی و فرهنگ دینی ظرفیت‌های عمیقی برای ارتقاء این سازکارها فراهم می‌آورد. نتیجه‌گیری پژوهش حاکی از این است که تقویت نهادهای مردمی و توسعه فرهنگ مشارکت، کلید اصلی در تأمین حقوق ملت و پایداری عدالت اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، سازکارهای مردمی، مشارکت اجتماعی، نهادهای مدنی، تضمین حقوق.

۱. *s.m.jalali@sku.ac.ir

نقش مدیریت تراز انقلابی در تحقق حقوق مشروع اقتصادی و اجتماعی جوانان با رویکرد تحکیم خانواده

اسماء علیزاده^۱

دانشجو کارشناسی ارشد رشته مطالعات قرآن و حدیث - گرایش معارف قرآن،

واحد شهرکرد، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران

سید مجتبی جلالی

استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد شهرکرد،

دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

... ■ چکیده

تشکیل نهاد خانواده، به عنوان بنیان اصلی جامعه، همواره از آرمان‌های متعالی فرهنگی و ارزشی نظام جمهوری اسلامی ایران بوده است. با این حال، در دهه‌های اخیر، شکاف عمیقی میان این آرمان ارزشی و واقعیت‌های معیشتی جوانان پدید آمده است. چالش اصلی این پژوهش، عدم تحقق حقوق مشروع اقتصادی و اجتماعی جوانان - به ویژه حق بر مسکن، اشتغال پایدار و تأمین اجتماعی کافی - است که تبدیل به موانعی جدی در مسیر ازدواج، تشکیل خانواده و تحکیم آن گردیده است. این مقاله با هدف بررسی نقش راهبردی «مدیریت تراز انقلابی» در رفع این موانع، به تبیین سازوکار این نوع مدیریت می‌پردازد. مدیریت تراز انقلابی در این چارچوب، به عنوان یک رویکرد حکمرانی فعال تعریف می‌شود که دولت را موظف به اولویت‌دهی و تخصیص مؤثر منابع برای تضمین حقوق اقتصادی جوانان می‌سازد. هدف نهایی این رویکرد، برداشتن فشار مادی از دوش نسل جوان و فراهم‌سازی بستر ثبات اقتصادی لازم برای شکل‌گیری و پایداری خانواده‌هاست؛ بدین ترتیب، آرمان‌های ارزشی از طریق تحقق

۱. fat14001432@gmail.com

واقعیت‌های اقتصادی پشتیبانی می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

مدیریت تراز انقلابی، حقوق اقتصادی جوانان، حق بر مسکن، اشتغال پایدار، تحکیم خانواده، سیاست‌گذاری عمومی.

نقش استقلال قضایی در احیای حقوق عامه و آزادی‌های مشروع؛ با الهام از اندیشه و تدابیر قضایی مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) و تأکید بر سند تحول و تعالی قوه قضاییه

مجید کرمی

دکتری جزا و جرم‌شناسی، قاضی تجدید نظر نظامی، مدیر کل دفتر آموزش و پژوهش سازمان قضایی نیروهای مسلح

عمار پرتوی^۱

کارشناس ارشد حقوق عمومی، گروه پژوهش - دفتر آموزش و پژوهش سازمان قضایی نیروهای مسلح

... ■ چکیده

استقلال قضایی به عنوان رکن اساسی حکمرانی قانون، نقش حیاتی در تضمین حقوق عامه و آزادی‌های مشروع ایفا می‌کند. چالش‌های متعددی نظیر فشارهای سیاسی، نفوذ نهادهای قدرت، و فساد اداری می‌توانند استقلال قضا را تهدید کرده در نتیجه، تضعیف حقوق و آزادی‌های مردم را به دنبال داشته باشند. بررسی اندیشه‌های مقام معظم رهبری و تدابیر سند تحول و تعالی قوه قضاییه، به منظور شناسایی راهکارهای تقویت استقلال قضایی و احیای حقوق عامه و آزادی‌های مشروع، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هدف اصلی این مقاله، تبیین نقش محوری استقلال قضایی در تحقق حقوق عامه و آزادی‌های مشروع با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و راهبردهای سند تحول قوه قضاییه است. این پژوهش به دنبال ارائه راهکارهای عملی برای تقویت استقلال قضا و ارتقاء کارآمدی دستگاه قضا در راستای صیانت از حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان است. روش تحقیق در این مقاله،

۱. mr.ammarpartovi@gmail.com

اسنادی است که با بررسی و تحلیل اسناد قانونی، دیدگاه‌های رهبری، و مطالعات مرتبط، به تبیین موضوع می‌پردازد. استقلال قضایی، کلید اصلی تضمین حقوق عامه و آزادی‌های مشروع است و نیازمند سازوکارهای قانونی و عملیاتی قوی برای مقابله با هرگونه تهدید و مداخله است.

کلیدواژه‌ها

استقلال قضایی، حقوق عامه، آزادی‌های مشروع، سند تحول، قوه قضاییه

چالش‌های حق آزادی پوشش در ایران و برخی کشورهای اسلامی

دکتر پرویز دهقانی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران

فاطمه مهدی زاده

دانشجوی کارشناسی حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران

کوثر قربانسیاهی

دانشجوی کارشناسی حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران

... ■ چکیده

اصل پوشش و حجاب به عنوان یک توصیه‌ای فردی برای زنان مؤمن مورد تأکید قرار گرفته است، جامعه اسلامی نیز در تلاش است اعتدال را بین آزادی فردی و الزامات جامعه اسلامی برقرار کند اما از طرفی دیگر هیچ‌گونه تصریحی به اجبار حکومتی و الزام صریح قانونی به آن در قرآن به چشم نمی‌خورد، حتی آیه ۳۱ سوره نور بیشتر توصیه به حفظ پوشش زنان مؤمن دارد ولی در حدود پوشش، میان مفسران اختلاف نظر است که خود بیانگر امکان برداشت‌های عرفی و متنوع از این حکم است، بسیاری از فقها نیز با استناد به مفاهیم برجسته‌ای چون قاعده «لا اکراه فی الدین» و «لا ضرر و لا ضرار» معتقدند که اجبار در امور دینی با روح آزادی و کرامت انسانی ناسازگار است. در سایر کشورهای اسلامی که با همین چالش‌ها دست و پنجه نرم می‌کنند یا حجاب امری انتخابی شده یا با اصلاحاتی همراه شده است. این نوشتار که با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده، مشخص کرد که هر چند با تفحص در اندیشه‌های رهبرانقلاب لزوم حفظ کرامت انسانی در پرتو تعالیم دین اسلام از موازین غیر قابل خدشه به شمار می‌آید ولی از سیر تحقق حقوق بشر اسلامی نباید راه افراط یا تفریط پیش گرفت و مد نظر ما پوششی

۱. P.dehghani1351@maragheh.ac.ir

است که کرامت انسانی را حفظ نماید که در این صورت مطلوب‌تر نیز خواهد بود.»

کلیدواژه‌ها

حق آزادی پوشش، کرامت انسانی، وجوب شرعی، الزام حکومتی و اجتماعی، حقوق بشر

حکمرانی خوب نظام آموزشی در امتداد اندیشه‌های علمی امامین انقلاب اسلامی

پژمان صالحی^۱
الهه سیاه منصوری

... ■ چکیده

در چارچوب انگاره‌های متعالی انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی^(ع) در مقام بنیانگذار جمهوری اسلامی و استاد بزرگ مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) دارای يك نقش برجسته و محوری است تا آنجا که معظم له در این باره می‌فرماید: «این انقلاب بی‌نام خمینی در هیچ جای جهان شناخته شده نیست». همچنین حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) پیرامون عظمت شخصیت سترگ امام راحل^(ع) می‌فرماید: «الحق شخصیت آن عزیز یگانه، شخصیتی دست‌نیافتنی و جایگاه والای انسانی او جایگاهی دور از تصور و اساطیر گونه بود. او آن نخستین بود که دومین نداشت». لذا به عنوان هدف در این پژوهش کوشیده شده با توجه به اولویت‌های علمی - فرهنگی امامین انقلاب به بررسی جایگاه و اهمیت حکمرانی نظام آموزشی در نگرش و سیره آن بزرگواران پرداخته شود مهمی که خود به عنوان نوآوری پژوهش در مطالعات قبلی مورد توجه قرار گرفته بود. از منظر روش شناسی نیز این تحقیق به شیوه توصیفی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نیز نشان می‌دهد که با توجه به آنکه امامین انقلاب یکی از بزرگ‌ترین معلمان برای تمامی اعصار و قرون حیات بشری محسوب می‌شود. امامین انقلاب در تمامی مراحل عمر با برکتشان به به نظام آموزشی و اهل دانش به دیده تکریم می‌نگریستند و جامعه را به تحصیل علم و دانش اندوزی ترغیب و تشویق می‌نمودند و انقلاب اسلامی را زمینه‌ساز تحقق یک جامعه متعالی مبتنی بر آموزه‌های اصیل اسلامی می‌دانستند. بسیاری از دانشمندان و علمای اسلامی در عصر حاضر از شاگردان امام راحل

۱. pejmansalehi.metro@gmail.com

(۹) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) محسوب می‌شوند که افزون بر نبوغ اجتماعی و سیاسی به کمالات والای علمی رسیده و منشأ خیر و اثر برای امت اسلامی و کشور شده و توانسته‌اند خدمات علمی فراوانی به کشور ارائه دهند.

کلیدواژه‌ها

امامین انقلاب، انقلاب اسلامی، نظام آموزشی، اندیشه‌های علمی

رفاه و تأمین اجتماعی به مثابه حقوق بنیادین در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای: مبانی، سازوکارهای نهادی و مسیر تحقق عدالت اجتماعی

دکتر محسن مسعودیان^۱

استادیار پژوهش‌شکده تحقیق و توسعه علوم انسانی (سمت)

... ■ چکیده

تحقق عدالت اجتماعی به مثابه هدف غایی نظام اسلامی، مستلزم تضمین حقوق اقتصادی و اجتماعی مردم، از جمله حق بر رفاه و تأمین اجتماعی است. منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای، به مثابه یکی از منابع بنیادین در تبیین شاخص‌های مردم‌سالاری دینی، نگاه ویژه‌ای به این دسته از حقوق دارد و آن‌ها را نه در حاشیه، بلکه در متن نظام اسلامی تعریف می‌کند. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از بیانات، خطابات و سیاست‌گذاری‌های کلان معظم‌له، به واکاوی سه‌لایه‌ای موضوع می‌پردازد: نخست، مبانی دینی و فلسفی حق بر رفاه و تأمین اجتماعی در اندیشه ایشان مورد تحلیل قرار می‌گیرد؛ دوم، سازوکارهای نهادی و سیاستی تحقق این حق در جمهوری اسلامی، بر اساس رهنمودهای ایشان بررسی می‌شود؛ و سوم، نسبت این حق با سایر حقوق مشروع مردم، از جمله حق بر کرامت، شغل، مسکن و امنیت اقتصادی تحلیل می‌گردد. یافته‌های مقاله حاکی از آن است که در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای، حق بر رفاه صرفاً امری رفاهی یا دولتی نیست، بلکه تجلی اراده‌ی الهی در تضمین عزت مؤمنان است و نیازمند بازآرایی ساختارهای اجرایی کشور بر اساس شاخص‌هایی چون عدالت توزیعی، حمایت از اقشار ضعیف، مقابله با اشرافی‌گری، و تقویت اقتصاد مردم‌پایه است. نتیجه‌گیری مقاله تأکید می‌کند که تحقق حقیقی این حق، نیازمند التزام کارگزاران به ارزش‌های انقلاب، اراده‌ی اجرایی برای مبارزه با تبعیض، و مشارکت فعال مردم در اقتصاد است.

۱. m_masudian@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، رفاه، تأمین اجتماعی، عدالت اجتماعی، آیت‌الله خامنه‌ای، منظومه فکری

امربه معروف و نهی ازنکر به مثابه‌ی ابزار مردمی حفظ آزادی‌های مشروع؛ با تکیه بر دیدگاه‌های آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

مهدی حمیدی^۱

استادیار گروه علوم قرآن و فقه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

... ■ چکیده

نسبت فریضه‌ی قطعی «امربه معروف و نهی ازنکر» با «آزادی»، مسأله‌ای چالشی است که عدم طرح صحیح مؤلفه‌های آن، می‌تواند به پندار ناسازگاری این دو و لزوم صرف نظر کردن از یکی به نفع دیگری منتهی شود و یا دست‌کم تحقیقات دینی این حوزه را در محدوده‌ی اثبات عدم ناسازگاری قرار دهد. نوشتار حاضر در تلاش است به این پرسش پاسخ دهد که آیا می‌توان امربه معروف و نهی ازنکر را - نه فقط ناهمخوان با آزادی، بلکه - به عنوان یکی از ابزارهای ایجاد آزادی در جامعه به شمار آورد. برای پاسخ به این پرسش، ابتدا به مفهوم بومی «آزادی مشروع» پرداخته شده و سپس نسبت آن با مفهوم فقهی - حقوقی «حق» تبیین شده است. با اثبات حق بودن آزادی‌های مشروع از یک سو، غیرقابل گذشت بودن این حق از سوی دیگر و تلازم داشتن حق با برخی تکالیف الزامی شرعی، این زمینه فراهم می‌شود که دو عنوان «معروف و منکر» بر رفتارهای تأمین‌کننده یا نقض‌کننده‌ی آزادی‌های مشروع خود و دیگران صدق کند و این رفتارها به عنوان متعلق امربه معروف و نهی ازنکر شناخته شوند. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و با تأکید بر دیدگاه‌های آیت‌الله العظمی خامنه‌ای نگاشته شده و نشان می‌دهد تقریر ایشان از امربه معروف و نهی ازنکر و آزادی‌های مشروع، کاملاً این ظرفیت را دارد که این دو فریضه را ابزاری مردمی برای صیانت از آزادی‌های مشروع به شمار آورد.

۱. mahdi.hamidi@hafez.shirazu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

امربه معروف و نهی ازمنکر، آزادی اجتماعی، آزادی مشروع، آیت‌ا... خامنه‌ای.

تأثیر فناوری‌های نوین بر پیشگیری از جرم: بررسی ابزارهای دیجیتال

محبوبه صبوری^۱

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی نقش و تأثیر فناوری‌های نوین بر پیشگیری از جرم می‌پردازد. با گسترش ابزارهای دیجیتال و هوش مصنوعی، روش‌های سنتی مقابله با جرائم جای خود را به راهکارهای کارآمدتر داده‌اند. این ابزارها نه تنها به شناسایی و دستگیری مجرمان کمک می‌کنند، بلکه با پیش‌بینی و جلوگیری از وقوع جرم، نقش مهمی در افزایش امنیت جامعه ایفا می‌کنند. مقاله حاضر با بررسی نظریه‌های مرتبط با جرم‌شناسی و پیشگیری از جرم، به تحلیل ابزارهای نظارتی دیجیتال، تحلیل داده‌های بزرگ، فناوری‌های شناسایی و ردیابی، و همچنین چالش‌های اخلاقی مرتبط با این فناوری‌ها می‌پردازد. در نهایت، با ارائه مثال‌هایی از کاربردهای موفق این فناوری‌ها در کشورهای مختلف، به اهمیت استفاده از ابزارهای دیجیتال در ارتقای امنیت و پیشگیری از جرم تأکید می‌شود.

کلیدواژه‌ها

پیشگیری از جرم، فناوری اطلاعات، هوش مصنوعی، امنیت، ابزارهای دیجیتال.

۱. mahboobeh.saboori1363@gmail.com

تحلیل حقوقی جرایم سایبری: چالش‌ها و راهکارهای قانونی

محبوبه صبوری^۱

... ■ چکیده

جرایم سایبری به عنوان یکی از چالش‌های اصلی در عصر دیجیتال، امنیت اطلاعاتی افراد، سازمان‌ها و دولت‌ها را به طور جدی تهدید می‌کنند. این مقاله با هدف تحلیل حقوقی جرایم سایبری و بررسی چالش‌ها و راهکارهای قانونی مرتبط با آن‌ها، به ویژه در نظام حقوقی ایران، نگاشته شده است. در این پژوهش، ابتدا به بررسی تعریف و انواع جرایم سایبری پرداخته شده و سپس چالش‌های حقوقی مانند ابهامات قانونی، ناکارآمدی قوانین موجود، مشکلات جمع‌آوری ادله دیجیتال، کمبود تخصص نیروهای قضایی و انتظامی، و چالش‌های فرامیزی مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. در ادامه، راهکارهای قانونی شامل اصلاح و به‌روزرسانی قوانین، تقویت همکاری‌های بین‌المللی، آموزش نیروهای قضایی و انتظامی، و توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات ارائه شده‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که برای مقابله مؤثر با جرایم سایبری، ضروری است قوانین موجود به طور مداوم به‌روزرسانی شوند، همکاری‌های بین‌المللی تقویت گردد، و نیروهای متخصص در این حوزه آموزش‌های لازم را دریافت کنند. این مقاله با ارائه پیشنهاداتی برای بهبود نظام حقوقی، گامی در جهت افزایش امنیت اطلاعاتی و مقابله با جرایم سایبری برداشته است.

کلیدواژه‌ها

جرایم سایبری، چالش‌های حقوقی، راهکارهای قانونی، ادله دیجیتال، همکاری بین‌المللی، امنیت اطلاعاتی.

۱. mahboobeh.saboori1363@gmail.com

نقش سیاست‌های کلی قانونگذاری در مهندسی نظام قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران

فاطمه پورمسجدیان^۱

عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا

... ■ چکیده

قانون، ابزاری حیاتی برای ساماندهی تعاملات افراد جامعه به شمار می‌رود. بهره‌مندی از مقررات شفاف، منسجم، قابل اجرا و متناسب با مقتضیات روز از جمله حقوق ملت محسوب می‌شود. نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر حاکمیت قانون و التزام به ضوابط شرعی، در صدد تحقق عدالت بر پایه اجرای قوانین منطبق با احکام اسلامی است. سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده از سوی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۹۸ و بیانات ایشان در این ارتباط، به منزله نقشه راهبردی در مهندسی نظام قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران برای تحول ساختاری و محتوایی فرایند تقنین با هدف حمایت از حقوق ملت تلقی می‌شود. این نوشتار با روش توصیفی-تحلیلی ضمن تبیین چالش‌های اساسی نظام تقنین، نقاط ضعف نظام ارزیابی و نحوه بازخورد قوانین پیشین و در نهایت تبیین دلایل عدم انسجام حقوقی، به بررسی ظرفیت نهادهای تقنینی و نظارتی در تحقق اهداف تعریف شده سیاست‌های ابلاغی می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد؛ اجرای دقیق و نهادینه‌سازی اصول این سیاست‌ها می‌تواند بستر لازم برای تحقق حکمرانی قانونمند، تضمین حقوق بنیادین ملت و ساماندهی کارآمد نظام تقنین را در مهندسی نظام تقنینی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها

سیاست‌های کلی قانونگذاری، حقوق ملت، مهندسی نظام قانونگذاری، نظارت‌پذیری

۱. fmasjedian@alzahra.ac.ir

سازوکارهای تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در انگاره‌های سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

اباذر افشار^{۱*}

استادیار، گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

مریم امینی کوچکسرای

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خانواده، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

محمدحسین پاوند

کارشناسی ارشد، حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آیت الله بروجردی، بروجرد، ایران.

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، از مهم‌ترین اصول در نظام جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آیند که تحقق آن‌ها مستلزم تعریف دقیق، سازوکارهای اجرایی مؤثر و نهادینه‌سازی در بستر اجتماعی و قانونی است. این مقاله با محوریت اندیشه‌های حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، ضمن تبیین چالش‌های ساختاری، فرهنگی، سیاسی و رسانه‌ای در مسیر تحقق این حقوق به بازخوانی مبانی فکری، مباحث نظری و راهکارهای عملی صیانت از حقوق مردم در نظام اسلامی می‌پردازد. رهبر معظم انقلاب، حقوق ملت را امری الهی، ذاتی و غیرقابل سلب می‌داند که باید در چهارچوب شریعت اسلامی، مصالح عمومی و قانون اساسی تفسیر و اعمال شود. از منظر ایشان، آزادی در اسلام، با بی‌بندوباری و آزادی مطلق لیبرالی متفاوت بوده و همواره با مسئولیت، اخلاق، عدالت و امنیت گره خورده است. نقش آموزش، تقویت نهادهای مدنی، شفافیت حکمرانی، مدیریت فضای مجازی و حمایت از افشار آسیب‌پذیر از جمله مؤلفه‌هایی است که در گفتمان رهبری به عنوان بستر تحقق عدالت اجتماعی و کرامت

۱. * a.afshar1@hmu.ac.ir

انسانی مطرح شده‌اند. تحقق حقوق ملت در نظام جمهوری اسلامی، نه تنها یک مطالبه قانونی بلکه رسالتی دینی، اجتماعی و تمدن‌ساز است که باید با تکیه بر مبانی اسلامی و رهنمودهای مقام معظم رهبری دنبال شود. این رویکرد می‌تواند الگویی مستقل، بومی و کارآمد برای گفتمان اسلامی - ایرانی در حوزه حقوق ملت ارائه دهد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، گفتمان اسلامی - ایرانی، شریعت اسلامی، عدالت اجتماعی.

ظرفیت‌های گروه‌های مردمی در تأمین و تضمین حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

عباس خسروانی^۱

مدرس مدعو گروه معارف اسلامی دانشگاه اراک. اراک. ایران

... ■ چکیده

در نظام جمهوری اسلامی ایران، تأمین حقوق ملت و پاسداری از آزادی‌های مشروع، تنها از مسیر قانون‌گذاری و اجرای حاکمیتی عبور نمی‌کند، بلکه نیازمند مشارکت فعال مردم و نقش‌آفرینی گروه‌های مردمی است. از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، مشارکت مردمی نه فقط در انتخابات، بلکه در عرصه‌هایی چون نظارت اجتماعی، مقابله با فساد، مطالبه‌گری عدالت محور و دفاع از ارزش‌های اسلامی معنا می‌یابد. این مقاله با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون و با تکیه بر بیانات و دیدگاه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی، به تبیین ظرفیت‌های گروه‌های مردمی در تحقق حقوق ملت و صیانت از آزادی‌های مشروع می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سه مؤلفه بصیرت، اخلاص و پیوند با مردم، محورهای کلیدی اثرگذاری این گروه‌ها هستند. در پایان، پیشنهادهایی برای بهره‌برداری صحیح از این ظرفیت‌ها ارائه شده که شامل توانمندسازی فعالان مردمی، تعامل ساختارمند با نهادهای رسمی و ترویج فرهنگ مطالبه‌گری مؤمنانه است.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، گروه‌های مردمی، مردم‌سالاری دینی، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، عدالت اجتماعی، مطالبه‌گری، بصیرت انقلابی

۱. abbas362@gmail.com

بررسی حق آموزش کودکان در خانواده و قوانین آن در ایران

پژمان غفوری^{۱*}

پژوهشگر، دانشجوی دکتری حقوق عمومی، مدرس دانشگاه

ثریا محمودی^۲

پژوهشگر حقوق بشر

... چکیده

تربیت و آموزش از ارکان مهم سعادت بشر است که خانواده در آن نقش بسیار ایفا می‌کند. از طرفی کودکی مرحله منحصر به فرد در دوره زندگی انسان است و بیش‌تر عادات در دوره کودکی شکل می‌گیرند. حق بر آموزش یکی از حقوق اساسی و بنیادین است که در زمره حقوق بنیادین بشر محسوب می‌شود. این حق در سطح جهانی، ذیل کنوانسیون‌ها، میثاق‌های جهانی، اعلامیه جهانی حقوق بشر و حقوق اساسی کشورها از جمله کشور ایران مورد تأکید قرار گرفته است. حق آموزش کودک، از حقوق فردی وی و از جمله حقوق اجتماعی برای داشتن جامعه سالم است. افزون بر این، حق بر آموزش نقش چشم‌گیری در توانمندسازی، رشد و پیشرفت شخصیت کودک ایفا می‌کند. در دوران کودکی بر اثر حضور والدین و اطرافیان، رفتار کودک شکل می‌گیرد و وی بیش‌تر عادات زندگی خود را در این دوره کسب می‌کند و تقریباً در این مرحله است که کیفیت سازگاری با محیط را فرامی‌گیرد. در قوانین ایران به رغم پیشرفت‌های مادی و کیفری کودکان، همچنان خلاءهای قابل توجهی در زمینه نقش خانواده در احقاق حق بر آموزش کودکان به چشم می‌خورد. در مقاله حاضر به بررسی حق آموزش کودکان در خانواده و قوانین آن در ایران پرداخته می‌شود.

۱. *Pezhman.ghafory1992@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حق بر آموزش، کودکان، خانواده، قوانین ایران، تربیت

مبانی و الزامات «حق بر محیط زیست به مثابه حقوق عامه» از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

علی جلیل زاده؛

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان؛

سید احسان رفیعی علوی

عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (علیه السلام)

... ■ چکیده

حقوق عامه، مجموعه‌ای از حقوق بنیادین برای تأمین رفاه عمومی و حفظ کرامت انسانی است که محیط زیست به عنوان یکی از مصادیق کلیدی آن، اهمیت ویژه‌ای یافته است. در جمهوری اسلامی ایران، اصل ۵۰ قانون اساسی حفاظت از محیط زیست را وظیفه عمومی تلقی کرده و هرگونه تعرض به آن را ممنوع می‌داند. از طرفی آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان مرجعی دینی و بالاترین منصب سیاسی جمهوری اسلامی ایران، نظام فکری مهم و راهگشایی در الهیات محیط زیستی و الزامات حقوقی-سیاسی معطوف به آن به مثابه حقوق عامه دارند. از این رو پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که مبانی و الزامات حاکم بر حق بر محیط زیست به مثابه حقوق عامه از منظر آیت‌الله خامنه‌ای چیست؟ روش پژوهش حاضر، توصیفی-تحلیلی بوده و با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و بررسی بیانات و سیاست‌های کلی ابلاغی ایشان صورت خواهد گرفت. یافته‌های پژوهش موید این فرضیه است که ایشان در زمینه محیط زیست، دارای نظام فکری منسجم با مبانی الهیاتی از یک سو و الزامات حقوقی، سیاستی، فرهنگی و اجتماعی از سوی دیگر می‌باشند. از منظر ایشان، محیط زیست مصداق اتم حقوق عامه است و مبانی آن در جهان بینی توحیدی با مولفه‌های هستی‌شناختی و انسان‌شناختی روشن، ریشه دارد. همچنین طبق نظرات ایشان بحران معاصر محیط‌زیست ناشی از مکاتب و نظام‌های غربی و

مبتنی بر انسان‌شناسی اومانیستی است. در سازواری با همین نگاه حکمی، انواع سیاست‌های الزامی که غالباً در قالب سیاست‌های کلی نظام سامان یافته‌اند، توسط ایشان ابلاغ شده‌اند. بنابراین می‌توان نتیجه‌گرفت ساختاری منسجم از مبانی نظری و الزامات عملی در اندیشه‌ی آیت‌الله خامنه‌ای مورد توجه قرار گرفته است که می‌تواند به مثابه الگویی برای تحقق محیط زیست سالم در تمدن اسلامی مطرح شود.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، حق بر محیط زیست، حقوق عامه، سیاست‌های کلی نظام، اصل تسخیر

حقوق شهروندی در آئینه سیاست‌های کلی نظام اداری و منظومه فکری مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)

مهدی ابراهیمی؛

پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان

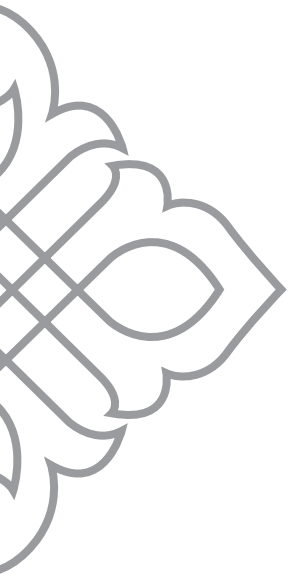
... ■ چکیده

حقوق اداری، به مثابه شاخه‌ای اصلی از حقوق عمومی، نقشی مهم و اساسی در تنظیم روابط میان دولت و شهروندان در عرصه خدمات اداری ایفا کرده و از طریق اصولی چون شفافیت، انصاف، پاسخ‌گویی، و قانون‌مندی، بستر تحقق حقوق ملت در ساختار اجرایی کشور را فراهم می‌سازد. در این راستا پاسداشت حقوق شهروندی و حرمت نهادن به کرامت انسانی آحاد جامعه به مثابه یکی از ارکان اساسی نظام مردم‌سالار دینی ایران، انعکاس و جایگاه ویژه‌ای در سیاست‌های کلی نظام اداری جمهوری اسلامی ایران دارد. این پژوهش با هدف شناسایی مختصات منظومه فکری مقام معظم رهبری در رابطه با مفهوم اساسی «نظام اداری صحیح» مندرج در اصل سوم ق.ا.، به تحلیل و تبیین ارتباط میان حقوق شهروندی مردم ایران و سیاست‌های کلی نظام اداری می‌پردازد تا به این سوال پاسخ دهد که: در عرصه تحقق سیاست‌های کلی نظام اداری و با عنایت به منظومه فکری مقام معظم رهبری در این خصوص، چه الزامات اداری را می‌بایست به منظور تحقق حقوق شهروندی جامعه ایرانی مقرر نمود؟ در این تحقیق با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی، ضمن تمرکز برگزیده‌ترین مفاهیم رهبری در امر نظام اداری مطلوب، با علم بر این که سیاست‌های کلی نظام اداری مبتنی بر کرامت انسانی، عدالت، شایسته‌سالاری، ساده‌سازی فرایندها، مبارزه با فساد و تقویت نظارت، تدوین شده تا حقوق شهروندان آحاد جامعه را تضمین نماید و از این رهگذر اعتماد عمومی را ارتقا بخشد، این نتیجه حاصل گردید که: نظام اداری صحیح از منظر مقام معظم رهبری، نظامی

است که مبتنی بر عدالت، کارآمدی، شفافیت و پاسخگویی بوده و حقوق شهروندی افراد را در ابعاد مختلف تامین می‌کند. در این منظومه فکری، حقوق شهروندی افراد نه تنها به عنوان یک الزام قانونی، بلکه به عنوان یک اصل اخلاقی و دینی در کانون توجه قرار دارد. از یافته‌های دیگر این پژوهش این که مقام معظم رهبری، نظام اداری را بستری برای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی (تحقق عدالت و پاسداشت کرامت انسانی) و خدمت‌رسانی نوین، مشارکتی و کارا به نفع مردم می‌دانند که باید با حفظ حیات معنوی و رعایت موازین اسلامی، خواه به عنوان عموم مراجعه کننده به اداره و یا کارمند و مستخدم آن، به ایفای نقش بپردازد. نتایج این مطالعه بر ضرورت بازنگری و اصلاح قواعد و ساختارهای اداری با محوریت حقوق شهروندی افراد تاکید دارد و پیشنهاد می‌کند که نهادهای ذی ربط، با الهام و انطباق با این منظومه فکری، در راستای پیاده‌سازی اصول برشمرده شده فوق برای شهروندان حرکت کنند.

کلیدواژه‌ها

حقوق شهروندی، نظام اداری صحیح، سیاست‌های کلی نظام اداری، منظومه فکری رهبری، شفافیت و پاسخگویی، کارآمدی اداری.

مصادیق و دستاوردها

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی سیاسی

میثم بلباسی^۱

استادیار دانشکده الهیات، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

... ■ چکیده

نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان حکومتی مبتنی بر اصول اسلامی و انقلابی، از بدو تأسیس خود تلاش کرده است تا با ایجاد ساختاری عادلانه و مردم‌سالار، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع را در حوزه‌های مدنی و سیاسی تحقق بخشد. این پژوهش با هدف بررسی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در این حوزه، به تحلیل اقدامات و پیشرفت‌های آن در ایجاد و تقویت حقوق مدنی و سیاسی شهروندان می‌پردازد. پرسش اصلی پژوهش این است که جمهوری اسلامی ایران چه موفقیت‌هایی در زمینه تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی داشته و چه عواملی در این راستا مؤثر بوده‌اند؟ روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و داده‌های آن بر اساس اسناد قانونی، گزارش‌های ملی و بین‌المللی، و تحلیل‌های منتشرشده در منابع حقوقی و سیاسی گردآوری شده است. چارچوب نظری پژوهش مبتنی بر نظریه «حقوق بشر اسلامی» است که بر هم‌پوشانی اصول اسلامی و مبانی حقوق بشر در تأمین کرامت انسانی و عدالت اجتماعی تأکید دارد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در حوزه حقوق مدنی، مهم‌ترین دستاوردهای جمهوری اسلامی شامل تضمین حقوق اولیه شهروندان در قانون اساسی، گسترش دسترسی به عدالت از طریق نظام قضایی و حمایت از حقوق اقلیت‌های مذهبی و قومی بوده است. علاوه بر این، ارتقای حقوق زنان در حوزه‌های آموزشی و اجتماعی و فراهم‌سازی فرصت‌های مشارکت آنان در عرصه‌های مختلف

۱. M.Belbasi@umz.ac.ir

نیز از جمله اقدامات مؤثر این نظام بوده است. در حوزه حقوق سیاسی، دستاوردهای کلیدی شامل ایجاد نظام انتخابات آزاد و مشارکتی است که زمینه را برای مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود فراهم کرده است. برگزاری انتخابات منظم، نظارت مردمی بر عملکرد نهادهای حکومتی، و تقویت سازوکارهای پاسخ‌گویی از دیگر شاخص‌های برجسته این حوزه به شمار می‌آیند. همچنین استقلال سیاسی ایران و حفظ حاکمیت ملی در برابر مداخلات خارجی، از مهم‌ترین مصادیق تحقق حقوق سیاسی ملت بوده است. این پژوهش همچنین به چالش‌ها و موانع موجود در تحقق کامل حقوق ملت و آزادی‌های مشروع اشاره دارد. از جمله این چالش‌ها می‌توان به فشارهای بین‌المللی، تحریم‌ها، و برخی ضعف‌های اجرایی در برخی نهادها اشاره کرد. با این وجود، نظام جمهوری اسلامی ایران توانسته است با تأکید بر ارزش‌های اسلامی، عدالت اجتماعی، و اصول مردم‌سالاری دینی، الگویی منحصر به فرد از تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در ابعاد مدنی و سیاسی ارائه دهد. در نتیجه، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه حقوق مدنی و سیاسی، در عین مواجهه با محدودیت‌ها و چالش‌ها، به‌طور گسترده‌ای مبتنی بر اصول عدالت، استقلال و حفظ کرامت انسانی است. تقویت نظارت بر عملکرد نهادها، ارتقای شفافیت، و افزایش آموزش حقوق شهروندی از جمله پیشنهادات این پژوهش برای توسعه بیشتر حقوق ملت در آینده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مدنی، حقوق سیاسی، جمهوری اسلامی ایران، عدالت اجتماعی، مردم‌سالاری دینی.

دستاوردهای فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

سید احمد رضوی^۱

پژوهشگر دکتری تاریخ تشیع جامعه المصطفی العالمیه

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع، از اصول بنیادی نظام جمهوری اسلامی ایران هستند که در قانون اساسی به طور گسترده تبیین شده‌اند. این حقوق شامل آزادی بیان، اجتماعات، اشتغال، تحصیل و دیگر حقوق فردی و اجتماعی است که با موازین اسلامی تطبیق یافته و به عنوان چارچوبی برای تحقق عدالت اجتماعی و کرامت انسانی تعریف شده‌اند. مقاله حاضر به بررسی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی در زمینه تحقق این حقوق، نقش نهادهای فرهنگی در تقویت آن‌ها، و مقایسه عملکرد ایران با سایر کشورهای اسلامی می‌پردازد. ضمن ارائه تحلیل‌های جامع از دستاوردهای فرهنگی ایران، مانند ارتقای سطح سواد، گسترش نهادهای فرهنگی اسلامی، و ترویج سبک زندگی اسلامی، به چالش‌های پیش‌رو از جمله اختلافات در تفسیر مفاهیم حقوقی و تهدیدهای فرهنگی خارجی نیز پرداخته شده است. این مطالعه بر مبنای منابع متعدد و با هدف شناسایی راهکارهای مؤثر برای بهبود وضعیت حقوق و آزادی‌های مشروع ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، دستاوردهای فرهنگی، قانون اساسی، جمهوری اسلامی ایران، حقوق بشر اسلامی

۱. s.ahmadr110@gmail.com

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در جمهوری اسلامی ایران: تحلیل مبانی نظری و دستاوردهای عملی

رضا کارگر^۱

پژوهشگر دانشگاه فرهنگیان سبزوار

... ■ چکیده

در نظام جمهوری اسلامی ایران، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع جایگاهی بنیادین در ساختار حقوقی و اجتماعی دارد. این مقاله با هدف تحلیل مبانی نظری حقوق ملت، به بررسی اصول معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی آزادی‌های مشروع پرداخته و تفاوت‌های اساسی آن با نظام‌های حقوقی غربی را تحلیل می‌کند. در بخش دوم، به دستاوردهای عملی جمهوری اسلامی ایران در تحقق این حقوق، اعم از آزادی‌های مدنی-سیاسی، اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی پرداخته شده است. مقاله نشان می‌دهد که ساختار اسلامی حقوق ملت، بر مبنای تلفیق ارزش‌های الهی با نیازهای انسانی طراحی شده و در عمل، نظام جمهوری اسلامی توانسته است در بسیاری از حوزه‌ها دستاوردهای قابل توجهی ارائه دهد. در عین حال، چالش‌ها و الزامات پیش‌رو در جهت ارتقای بیشتر حقوق ملت نیز مورد بررسی انتقادی قرار گرفته است. این پژوهش، ضمن تأکید بر ظرفیت‌های مردمی و سازوکارهای حاکمیتی در تضمین آزادی‌های مشروع، به ارائه تحلیلی جامع و آینده‌نگرانه از وضعیت موجود و راهکارهای بهبود می‌پردازد. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی بوده و با استناد به منابع اسلامی، اسناد حقوقی داخلی و مقایسه تطبیقی با نظام‌های غربی، یافته‌ها ارائه شده‌اند.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، مبانی نظری، دستاوردهای عملی،

۱. sibolas7@gmail.com

نظام حقوقی اسلام، مقایسه تطبیقی

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی در تحقق حقوق فرهنگی و آزادی‌های مشروع ملت

احسان مرادی کشکولی^۱
پژوهشگر دانشگاه فرهنگیان شیراز

... ■ چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی و شناسایی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه تحقق حقوق فرهنگی و آزادی‌های مشروع ملت انجام شده است. روش: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل تماتیک (مضمون) انجام شده است. جامعه آماری شامل دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان واحد شهید مطهری شیراز بوده که ۱۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با مدت زمان ۱۴ تا ۳۵ دقیقه گردآوری و سپس کدگذاری و تحلیل شدند. یافته‌ها: تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی هفت مضمون سازمان‌دهنده شد: (۱) تضمین حقوق اساسی و قانونی، (۲) توسعه علمی و آموزشی، (۳) حفظ و گسترش میراث فرهنگی، (۴) احترام به تنوع فرهنگی و قومی، (۵) آزادی‌های فرهنگی و هنری، (۶) بهبود زیرساخت‌های فرهنگی، و (۷) تعامل و همبستگی فرهنگی. این مضامین ذیل کد فراگیر “تحقق حقوق فرهنگی و شهروندی در چارچوب ارزش‌های اسلامی-ایرانی” قرار گرفتند. نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان مهم‌ترین دستاورد نظام در تضمین حقوق ملت شناخته می‌شود. دستاوردهای قابل توجهی در زمینه‌های مختلف حقوق فرهنگی از جمله گسترش نظام آموزشی، افزایش دسترسی به آموزش عالی، حمایت از زبان‌ها و گویش‌های محلی، و تأسیس نهادهای فرهنگی حاصل شده است. با این حال، برای بهبود وضعیت موجود، اقداماتی همچون افزایش مشارکت

۱. am3299025@gmail.com

اقوام مختلف در تصمیم‌گیری‌های کلان فرهنگی، تقویت آموزش شهروندی، بازنگری در برخی قوانین محدودکننده و توجه بیشتر به عدالت فرهنگی ضروری است.

کلیدواژه‌ها

حقوق فرهنگی، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، تنوع فرهنگی، عدالت فرهنگی، میراث فرهنگی، آموزش

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

زهرارباطی^۱

پژوهشگر حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، خرم‌آباد، لرستان، ایران

لیلا جوانمرد

دکتری حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

خرم‌آباد، لرستان، ایران

... ■ چکیده

حقوق ملت از مباحث محوری نظام‌های سیاسی است که در قانون اساسی نظام‌های سیاسی بر آن تأکید می‌شود و کشورهای مختلف جهان می‌کوشند آن را سرلوحه قانون اساسی و درخشان‌ترین فصل آن قرار دهند. یکی از عمده‌ترین مباحث حقوق اساسی، حقوق افراد و محدودیت قدرت زمامداران است که با عنوان «حقوق بشر» یا «حقوق و آزادی‌های اساسی» یاد میکنند. من جمله آزادی‌ها میتوان آزادی‌های مشروع را نام برد که مجموعه‌ای از حقوق و دستاوردهایی اطلاق میشود که در چهارچوب قوانین، اخلاق و ارزش‌های پذیرفته شده در یک جامعه به افراد اعطا میشوند. نظام جمهوری اسلامی ایران با استناد به قانون اساسی و مبانی دینی، دستاوردهایی در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع داشته است، از جمله تأکید بر عدالت اجتماعی، حمایت از آزادی‌های مذهبی و فرهنگی، و تضمین مشارکت سیاسی مردم از طریق انتخابات. با این حال، چالش‌هایی نیز در تفسیر و اجرای برخی آزادی‌ها، مانند آزادی بیان و تجمعات، در چارچوب ارزش‌های اسلامی و امنیت ملی وجود دارد. روش پژوهشی در این مقاله اسنادی، کتابخانه‌ای و توصیفی است. نتیجه‌گیری‌ها نشان می‌دهد نظام جمهوری

۱. zahrarobati1382@gmail.com

اسلامی میکوشد میان حقوق شهروندی و حفظ هویت دینی-اخلاقی جامعه تعادل برقرار کند، اما ارزیابی میزان موفقیت آن به دیدگاه‌های مختلف وابسته است.

کلیدواژه‌ها

قانون اساسی، حقوق، ملت، مشروع

بازخوانی جایگاه زن در نظام اسلامی؛ نگاهی به دستاوردهای حقوقی و آزادی‌های مشروع با محوریت اندیشه‌های مقام معظم رهبری

زهراکوهساری^۱

استادیار و عضو هیئت علمی گروه مطالعات زنان دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی
دانشگاه الزهراء تهران؛

... چکیده

این مقاله با هدف تبیین «دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق زن و آزادی‌های مشروع» و با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، تلاش دارد تا الگویی تمدنی و اسلامی از زن را معرفی کند. روش پژوهش حاضر کیفی، اسنادی و تحلیلی-مفهومی است و با بهره‌گیری از منابع اسلامی، قوانین رسمی جمهوری اسلامی و بیانات رهبر انقلاب اسلامی تدوین شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که الگوی زن در گفتمان اسلامی-ایرانی، الگویی است بر پایه‌ی عقلانیت، عفاف، مشارکت و عدالت جنسیتی. در پرتو این گفتمان، زنان ایرانی طی چهار دهه گذشته در عرصه‌های آموزش، پژوهش، قانون‌گذاری، پزشکی، فناوری و مدیریت نقش‌آفرینی مؤثری داشته‌اند. همچنین، سیاست‌گذاری‌های حمایتی و فرهنگی در حوزه‌هایی چون خانواده، اشتغال، و حقوق قضایی، توانسته‌اند بخشی از موانع ساختاری و اجتماعی را مرتفع سازند. نتیجه‌گیری مقاله حاکی از آن است که تحقق کامل آزادی‌های مشروع و عدالت جنسیتی نیازمند گفتمان‌سازی مداوم، اصلاح نگرش‌های فرهنگی، عدالت در سیاست‌گذاری، و تبیین مداوم اندیشه اسلامی در حوزه زن است. تأکید رهبر معظم انقلاب بر ضرورت نقش‌آفرینی اجتماعی زنان در کنار حفظ هویت اسلامی و منزلت مادری، نقطه عطفی برای آینده‌سازی این گفتمان تمدنی است.

۱. z.koohsari@alzahra.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، آزادی مشروع، جمهوری اسلامی ایران، مقام معظم رهبری، عدالت جنسیتی،
الگوی زن مسلمان

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی مشروع (حقوق زنان)

زهره سوزنده^۱

دکتری علوم ارتباطات اجتماعی

فیروزه سوزنده

پژوهشگر دانشگاه

... چکیده

حقوق ملت و آزادی مشروع از موضوعات و مباحث محوری نظام‌های سیاسی بخصوص جمهوری اسلامی ایران بوده که بطور گسترده به عدالت و مساوات بین همه اقشار توجه دارد و در نظریات اجتماعی و سیاسی جایگاه خاصی به خود اختصاص داده است مقوله شهروندی و حقوق مشروع جامعه هنگامی قابل تحقق است که همه افراد جامعه (به خصوص زنان کشور) از حقوق مدنی و سیاسی و شهروندی خود آگاه باشند در راستای اداره بهینه و ایجاد نظم کشور مسئولیت پذیر باشند. شهروندان باید در حوزه‌های مختلف حضور فعال داشته و در برابر حقوق مشروعی که دارند مطالبه گر باشند.

هدف این مقاله، پژوهش آزادی‌های مشروع شهروندان با تاکید بر حقوق زنان است. ما در صدد تبیین نقش انقلاب اسلامی ایران در رشد و حقوق مشروع ملت با تاکید بر منظومه فکری مقام معظم رهبری (دیدگاه، مبانی فقهی و قانونی) هستیم. در ادامه دستاوردهایی که انقلاب اسلامی در رشد و اعتلای کشور در عرصه کلان سیاسی و اجتماعی داشته مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مفهوم، پیشینه، اهداف و کارکردهای حقوق مشروع ملت با استناد به کنوانسیون‌های ملی و

۱. Zahra.1353@yahoo.com

بین المللی با تکیه بر آزادی مشروع و حفظ حقوق شهروندان بخصوص زنان کشور مورد بررسی قرار گرفته است.

تحقیق حاضر از نوع کیفی و روش کتابخانه ای و آرشیوی می باشد.

کلیدواژه‌ها

حقوق مدنی و مشروع، حقوق شهروندی، حقوق زنان، آزادی عموم

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع با تأکید بر منظومه فکری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

حیدر مرعی^۱

پژوهشگر حقوق و کارآموز وکالت مرکز وکلای قوه قضائیه؛ مدرس دانشگاه

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از جمله بنیان‌های اساسی هر نظام سیاسی مشروع‌اند. در جمهوری اسلامی ایران، این مفاهیم نه تنها در قانون اساسی، بلکه در اندیشه سیاسی رهبران انقلاب به‌ویژه حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، جایگاهی محوری دارند. این مقاله با رویکرد تحلیلی-تفسیری و با اتکاء به منابع نظری و عملی، به بررسی دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در حوزه صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع می‌پردازد. ابتدا چارچوب مفهومی این حقوق در گفتمان رهبری تحلیل شده و سپس به تفکیک حوزه‌های آزادی‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، دینی و فرهنگی، کارنامه نظام مورد ارزیابی قرار گرفته است. در ادامه، دستاوردهایی نظیر مشارکت مردم در سرنوشت سیاسی، برگزاری انتخابات مستمر، گسترش آزادی بیان در چارچوب قانون، رشد عدالت محوری، تقویت امنیت اجتماعی و ارتقاء سطح آگاهی عمومی به عنوان نمودهای عینی تحقق این حقوق معرفی شده‌اند. همچنین، ضمن اذعان به برخی چالش‌ها، پیشنهاداتی برای ارتقاء کیفیت صیانت از حقوق ملت در افق بیانیه گام دوم انقلاب ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله خامنه‌ای، مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی

۱. Haydar.marai@yahoo.com

تحلیل سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی بر پایه اندیشه‌های رهبری معظم انقلاب

علی صغیری^۱

پژوهشگر دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، ایران.

... ■ چکیده

تحقق حقوق ملت و تضمین آزادی‌های مشروع، به‌ویژه در حوزه فرهنگ، از اصول اساسی و راهبردی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌آید؛ اصولی که در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) جایگاه ویژه‌ای دارد. معظم‌له با تأکید بر کرامت انسانی، هویت اسلامی-ایرانی، عدالت فرهنگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همواره بر ضرورت ایجاد و گسترش فضای فرهنگی آزاد، متعهد و خلاق تأکید داشته‌اند. بر این اساس، نظام اسلامی موظف به فراهم‌سازی بسترهای حقوقی، اجتماعی و نهادی برای تحقق این اهداف است. این پژوهش با هدف تحلیل و ارزیابی دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در زمینه تحقق حقوق فرهنگی و آزادی‌های مشروع، با تکیه بر منظومه فکری رهبری، به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای، اسناد بالادستی و بیانات مقام معظم رهبری گردآوری شده و با رویکردی تحلیلی بررسی شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که جمهوری اسلامی در زمینه‌هایی همچون گسترش آموزش عمومی، توسعه زیرساخت‌های فرهنگی، تقویت رسانه‌های متعهد، حمایت از تولیدات فرهنگی بومی و صیانت از آزادی بیان در چارچوب ارزش‌های اسلامی، دستاوردهای قابل توجهی داشته است. با این حال، استمرار این روند نیازمند بازتعریف دقیق‌تر مفاهیم، ارتقای نظام اجرایی و مواجهه فعال با چالش‌های نوظهور فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی است.

۱. ali.saghiry@iau.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق فرهنگی؛ آزادی‌های مشروع؛ جمهوری اسلامی ایران؛ منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای؛ سیاست‌گذاری فرهنگی

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی-سیاسی

علی اسدالهی^۱

پژوهشگر علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، واحد غرب تهران، ایران

... ■ چکیده

یکی از پایه‌های اساسی هر نظام سیاسی مردم‌سالار، التزام عملی به حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر کرامت انسانی، مشارکت عمومی، و استقلال ملی، چارچوبی حقوقی و ارزشی برای صیانت از حقوق ملت فراهم آورده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) نیز همواره بر اهمیت این حقوق تأکید کرده و فرموده‌اند: «حقوق ملت باید در همه ابعاد مورد توجه قرار گیرد و هیچ‌کس حق ندارد به بهانه‌های مختلف این حقوق را نادیده بگیرد.» ایشان حقوق ملت را امانتی الهی می‌دانند که مسئولان موظف به پاسداری از آن هستند: «حقوق ملت، امانت الهی در دست مسئولان است و آنها باید در قبال آن پاسخگو باشند.» این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی عملکرد نظام جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس تاکنون در حوزه تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع پرداخته و تلاش می‌کند با تحلیل اسناد قانونی، شاخص‌های اجتماعی و روندهای سیاسی، به تبیین دستاوردها، چالش‌ها و ظرفیت‌های موجود بپردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در حوزه‌هایی چون مشارکت انتخاباتی، تشکیل احزاب، آزادی بیان، توسعه رسانه‌ها، و توجه به اقلیت‌ها و زنان، اقدامات مؤثری صورت گرفته است، هرچند برخی محدودیت‌های اجرایی و چالش‌های نظارتی همچنان پابرجا هستند. نتیجه‌گیری مقاله بر این امر تأکید دارد که برای تحقق کامل اهداف قانون اساسی، بازنگری در برخی رویه‌ها و تقویت نهادهای نظارتی

۱. ali587@gmail.com

امری ضروری است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، جمهوری اسلامی ایران، آزادی‌های مشروع، حقوق مدنی، آزادی‌های سیاسی،
آیت‌الله خامنه‌ای

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق زن و آزادی های مشروع ملت

زینب سادات قاضی^۱

... ■ چکیده

پژوهش پیش رو با بررسی کلیتی از مفهوم آزادی از منظر اسلام و با تاکید بر دیدگاه های امام خامنه ای نگاهی به دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی در حوزه حقوق زنان می اندازد. این مقاله نشان می دهد مفاهیم آزادی و عدالت اجتماعی منحصر به دنیای مدرن غرب نبوده، بلکه قدمتی به اندازه ظهور اسلام دارد و البته با تاکید بیشتر بر حقوق زن در هر جامعه ای، به تبیین دیدگاه های رهبر انقلاب می پردازد.

احقاق حقوق زنان در جامعه نه به عنوان یک ابزار برای رسیدن به منافع اشخاص سودجو بلکه با حفظ کرامت انسانی و ارزش والای زن در این نظام انجام می گیرد. نگاه اسلام به آزادی های مشروع که جمهوری اسلامی سعی بر تحقق آن دارد به معنای رها سازی بی قید و شرط نبوده بلکه در چهارچوب اخلاق و شرع و مصالح جامعه تعریف می شود.

این نوشته با روش توصیفی تحلیلی به تبیین این موضوعات و ارائه دیدگاه ها می پردازد.

کلیدواژه ها

آزادی-حقوق زن-اسلام-امام خامنه ای

۱. Avud313@gmail.com

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی-سیاسی

علی اسدالهی^۱

پژوهشگر علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، واحد غرب تهران، ایران

... ■ چکیده

یکی از پایه‌های اساسی هر نظام سیاسی مردم‌سالار، التزام عملی به حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی و سیاسی است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر کرامت انسانی، مشارکت عمومی، و استقلال ملی، چارچوبی حقوقی و ارزشی برای صیانت از حقوق ملت فراهم آورده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) نیز همواره بر اهمیت این حقوق تأکید کرده و فرموده‌اند: «حقوق ملت باید در همه ابعاد مورد توجه قرار گیرد و هیچ‌کس حق ندارد به بهانه‌های مختلف این حقوق را نادیده بگیرد.» ایشان حقوق ملت را امانتی الهی می‌دانند که مسئولان موظف به پاسداری از آن هستند: «حقوق ملت، امانت الهی در دست مسئولان است و آنها باید در قبال آن پاسخگو باشند.» این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی عملکرد نظام جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس تاکنون در حوزه تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع پرداخته و تلاش می‌کند با تحلیل اسناد قانونی، شاخص‌های اجتماعی و روندهای سیاسی، به تبیین دستاوردها، چالش‌ها و ظرفیت‌های موجود بپردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در حوزه‌هایی چون مشارکت انتخاباتی، تشکیل احزاب، آزادی بیان، توسعه رسانه‌ها، و توجه به اقلیت‌ها و زنان، اقدامات مؤثری صورت گرفته است، هرچند برخی محدودیت‌های اجرایی و چالش‌های نظارتی همچنان پابرجا هستند. نتیجه‌گیری مقاله بر این امر تأکید دارد که برای تحقق کامل اهداف قانون اساسی، بازنگری در برخی رویه‌ها و تقویت نهادهای نظارتی

۱. ali587@gmail.com

امری ضروری است.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، جمهوری اسلامی ایران، آزادی‌های مشروع، حقوق مدنی، آزادی‌های سیاسی،
آیت‌الله خامنه‌ای

بررسی انتقادی نقش زنان از دیدگاه آیت‌الله علی خامنه‌ای: آنتی‌تز دیدگاه‌های فمینیسم لیبرال (مطالعه موردی: دستاوردهای حقوق زنان پس از انقلاب اسلامی ایران)

Sayyed Abdullah

Universitas Brawijaya Indonesia

... چکیده

هدف این مقاله بررسی انتقادی اندیشه آیت‌الله علی خامنه‌ای در مورد جایگاه، حقوق و نقش زنان در اسلام و ارتباط آنها به عنوان آنتی‌تری برای فمینیسم لیبرال است. این مطالعه همچنین دستاوردهای زنان ایرانی پس از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ در زمینه‌های آموزش، اجتماع و سیاست را تجزیه و تحلیل می‌کند. این مقاله با استفاده از رویکرد کیفی و روش‌های مطالعه ادبیات، بر تفاوت‌های اساسی بین الگوی فمینیستی لیبرال که به برابری مطلق گرایش دارد و دیدگاه اسلامی که بر عدالت طبیعی تأکید دارد، تأکید می‌کند. دیدگاه‌های خامنه‌ای مبتنی بر مفهوم معنویت و ارزش‌های اخلاقی اسلامی است که زنان را به سوژه‌های فعال در توسعه تمدن تبدیل می‌کند، نه صرفاً به اشیاء مدرنیزاسیون. مدل‌هایی ارائه شده، زنان را به برابری با مردان در همه چیز تشویق نمی‌کند، بلکه نقش‌های زنان را در هماهنگی بین حوزه‌های خانگی و عمومی قرار می‌دهد. داده‌های تجربی از ایران نشان می‌دهد که این رویکرد مانع پیشرفت زنان نمی‌شود، بلکه چارچوبی برای توانمندسازی پایدار و زمینه‌ای ایجاد می‌کند. بنابراین، اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای یک جایگزین مفهومی مرتبط برای جامعه مسلمان معاصر در تدوین روایتی از عدالت جنسیتی مبتنی بر ارزش ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

زنان، آیت‌الله علی خامنه‌ای، فمینیسم لیبرال، رهایی معنوی، انقلاب اسلامی ایران.

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی در منظومه فکری رهبری ایران

کمال کریمی آغسقال^۱*

پژوهشگر حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران

سارا جوادی

پژوهشگر حقوق خانواده، گروه فقه و حقوق، دانشگاه ارومیه

... ■ چکیده

نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر اصول قانون اساسی و منظومه فکری رهبری، گام‌های مؤثری در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های قضایی برداشته است. پژوهش به بررسی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع قضایی با تأکید بر منظومه فکری رهبری پرداخته است، و با روش توصیفی-تحلیلی، دستاوردهای کلیدی و مهم‌ترین تحولات قضایی این حوزه، از جمله تصویب قانون احترام به آزادی‌های مشروع و ایجاد نهادهای نظارتی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد تأکید رهبری بر «عدالت اسلامی» و «حقوق مردم»، موجب اصلاحات ساختاری در نظام قضایی و منجر به تقویت سازوکارهای دادرسی عادلانه، تعادل بین امنیت و آزادی و تضمین آزادی‌های مشروع شده است. مقاله ضمن تحلیل چالش‌های موجود، الگوی ایرانی تلفیق فقه شیعه با استانداردهای حقوقی مدرن را به عنوان دستاوردی مهم معرفی می‌نماید. این پژوهش پیشنهاد می‌کند که تلفیق آموزه‌های رهبری با تحولات حقوقی، الگویی بومی برای حقوق بشر ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

جمهوری اسلامی ایران، آزادی‌های مشروع، حقوق قضایی، اندیشه رهبری، قانون اساسی

۱. keyzkamal@gmail.com

مقایسه حقوق اجتماعی زنان در نظام حقوقی اسلام با دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران

زهرا عزتی^۱

پژوهشگر دبیری الهیات دانشگاه فرهنگیان، مشهد ایران

فرزانه دیمه کار حقیقی؛

دکتری مطالعات برنامه درسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان، مشهد ایران؛

... ■ چکیده

با توجه به اهمیت حقوق اجتماعی زنان در جامعه معاصر، این پژوهش با هدف مقایسه حقوق اجتماعی زنان در منابع و مکاتب اسلامی با دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. بر اساس منابع اسلامی، زنان از جایگاه اجتماعی و نقش ویژه‌ای برخوردارند. جمهوری اسلامی ایران نیز با اتکا به اصول اسلامی، اقدامات متعددی را برای ارتقاء این مسئله انجام داده است. با این حال، چالش‌هایی نظیر محدودیت‌های قانونی در زمینه آزادی‌های فردی و اجتماعی، تبعیض جنسیتی در بازار کار، و عدم برابری در برخی حقوق مدنی همچنان وجود دارد. حقوق اجتماعی زنان موضوعی پیچیده و چندوجهی است که نیازمند تحلیل جامع و متعادل می‌باشد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و ارائه چارچوبی مناسب، به درک بهتر و عمیق‌تر این مسئله کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حقوق اجتماعی زنان، جامعه معاصر، دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران، محدودیت‌های قانونی، حقوق مدنی

۱. zahra697084@gmail.com

دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین الملل و آزادی های مشروع

سید محمد سعید رفعت^۱

... ■ چکیده

یکی از مهم ترین وجوه توسعه هر کشور، شناخت و به کارگیری بهترین شیوه های مراوده در عرصه بین المللی است که در این میان دریاها و اقیانوس ها به عنوان مسیرهای حیاتی تبادل میان دولت ها و ملت ها نقش مهمی ایفا می کنند. در این مقاله با استفاده از روش مروری و کتابخانه ای، کارآمدی قوانین اسلامی و دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در حوزه های مختلف بررسی شده است. انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ تحولی بنیادین در عرصه فرهنگی، هویتی و حقوق ملت ایجاد کرد که با تأکید بر ارزش های اسلامی و استقلال فرهنگی، هویت ملی و اسلامی را احیا نمود. از مهم ترین دستاوردهای فرهنگی و حقوقی این انقلاب می توان به ترویج فرهنگ خودباوری، احیای سنت ها و ارزش های دینی، گسترش آموزش و پژوهش با رویکرد اسلامی، و تقویت روحیه مقاومت در برابر نفوذ فرهنگی بیگانگان اشاره کرد. این دستاوردها زمینه ساز ارتقای حقوق ملت و آزادی های مشروع در ایران شده و نقش مهمی در تثبیت استقلال و هویت ملی ایفا کرده اند. به این ترتیب، جمهوری اسلامی ایران با بهره گیری از قوانین اسلامی و توجه به حقوق مشروع ملت، توانسته است در عرصه داخلی و بین المللی جایگاه قابل توجهی کسب نماید.

کلیدواژه ها

آزادی های مشروع، جمهوری اسلامی ایران، نظام بین الملل، دستاوردهای بین المللی

۱. saeidrafaat471@gmail.com

تحلیل تطبیقی دستاوردهای جمهوری اسلامی در تحقق اصول فصل سوم قانون اساسی

علیرضا هاشمی شیری^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

... ■ چکیده

هدف از این مطالعه، تحلیل تطبیقی دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در تحقق اصول فصل سوم قانون اساسی با تمرکز بر حقوق اجتماعی بوده است. این مطالعه از نوع تحلیل تطبیقی و توصیفی-تحلیلی است و تلاش کرده است تا میزان تحقق این اصول را در عرصه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بررسی نماید. یافته‌های این تحقیق نشان داد که جمهوری اسلامی در چهار دهه گذشته دستاوردهای مهمی در گسترش خدمات آموزشی و بهداشتی، افزایش سطح سواد عمومی، توسعه بیمه‌های اجتماعی و ارتقای مشارکت فرهنگی به دست آورده است. همچنین در حوزه سیاسی، استقرار نظام مردم‌سالاری دینی و مشارکت عمومی در فرآیندهای انتخاباتی، از دستاوردهای مهم به شمار می‌رود. در عین حال، چالش‌هایی چون محدودیت‌های ساختاری در نظام اداری، فشارهای اقتصادی ناشی از تحریم‌ها، و برخی موانع حقوقی و اجرایی موجب شده‌اند تا تحقق کامل اصول حقوق اجتماعی مطابق نص قانون اساسی با کاستی‌هایی همراه باشد. بررسی تطبیقی نشان داد که ایران در برخی شاخص‌های توسعه اجتماعی مانند بهداشت عمومی و گسترش آموزش از کشورهای منطقه جلوتر بوده است. این مطالعه بر ضرورت اصلاحات نهادی، تقویت نظارت، و بازتعریف سیاست‌های اجتماعی تأکید می‌کند تا تحقق حقوق ملت در چارچوب قانون اساسی به‌طور کامل‌تری محقق گردد.

۱. F_hashemi3769@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

حقوق اجتماعی؛ قانون اساسی جمهوری اسلامی؛ فصل سوم قانون اساسی؛ عدالت اجتماعی؛ تحلیل تطبیقی

دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در راستای حقوق ملت و آزادی‌های مشروع: چالش‌ها و تحولات

کیوان فخرآذر^۱

پژوهشگر حقوق خانواده، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شبستر

... ■ چکیده

دستاوردهای حقوقی جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع طی چهار دهه اخیر، تحولات مهمی را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و قضائی به همراه داشته است. این مقاله با تاکید بر اندیشه‌های حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)، بطور جامع به تحلیل این دستاوردها و چالش‌ها در سه حوزه اصلی می‌پردازد. در عرصه اقتصادی توجه به عدالت اقتصادی، برابری در توزیع منابع و تلاش‌های جمهوری اسلامی در جهت تحقق حقوق اقتصادی ملت از مسائل محوری مورد بررسی قرار گرفته است. در حوزه اجتماعی، تامین آزادی‌های اجتماعی، مشارکت فعال مردم در روند تصمیم‌گیری‌های سیاسی و اجتماعی و همچنین گسترش حقوق اجتماعی در جامعه مد نظر قرار گرفته است. در بعد قضائی، این مقاله به کارکرد نهایی قضائی جمهوری اسلامی در حمایت از حقوق ملت و اجرای عدالت و آزادی‌های مشروع از منظر رهنمودهای مقام معظم رهبری خواهد پرداخت. این تحقیق با تاکید بر اصول فکری ایشان، به دنبال تبیین چالش‌ها و فرصت‌های موجود در مسیر تحقق حقوق بشر اسلامی در ایران است و نقش رهبری در شکل‌دهی به این دستاوردها و تحولات را تحلیل می‌کند.

۱. keyvan.fakhrazar.lawer@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت - اندیشه های حضرت آیت الله خامنه ای - عدالت اقتصادی - حقوق اقتصادی - نظام قضائی

دستاوردهای حقوقی و نهادی جمهوری اسلامی ایران در حوزه اشتغال اجتماعی بانوان

مهری محمدی^۱

پژوهشگر دکتری گرایش حقوق زن و عضو هیات علمی گروه توسعه کسب و کار

مجموعه علمی-پژوهشی اسوه

فاطمه نوروزی

پژوهشگر دکتری گرایش حقوق زن و مدیرگروه و عضو هیات علمی گروه زن و خانواده

مجموعه علمی-پژوهشی اسوه

... چکیده

پژوهش حاضر با عنوان «دستاوردهای حقوقی و نهادی جمهوری اسلامی ایران در حوزه اشتغال اجتماعی بانوان» به بررسی ابعاد حقوقی، نهادی و فرهنگی مشارکت زنان در بازار کار می‌پردازد. بر اساس یافته‌ها، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با اصولی همچون ۲۱، ۲۸ و ۲۸ بنیان حقوقی لازم برای تضمین حق اشتغال و برابری فرصت‌ها را پیش‌بینی کرده است. همچنین قوانین عادی از جمله قانون کار و قوانین حمایتی خاص، ظرفیت‌هایی برای حمایت از زنان شاغل ایجاد نموده‌اند. در سطح نهادی نیز نهادهای رسمی و حمایتی نظیر معاونت امور زنان و خانواده، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کمیته امداد و سازمان بهزیستی اقداماتی در جهت ارتقای مشارکت اقتصادی بانوان صورت داده‌اند. با وجود این دستاوردها، چالش‌هایی همچون شکاف میان قانون و اجرا، استمرار تبعیض مزدی و محدودیت‌های فرهنگی و هنجاری، مانع تحقق کامل عدالت جنسیتی در اشتغال زنان شده است. از منظر بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، اشتغال زنان در چارچوب «الگوی سوم زن مسلمان ایرانی» معنا می‌یابد؛ الگویی که بر

۱. wr@icki.ir

تلفیق ایمان، عفت، علم و نقش آفرینی اجتماعی تأکید دارد و می‌تواند پاسخی بومی و جهانی برای رفع بحران زن در عصر مدرن ارائه دهد. بر این اساس، اصلاحات حقوقی و نهادی، همراه با بازاندیشی در گفتمان زن، شرط لازم برای تحقق عدالت اجتماعی و توسعه پایدار در ایران است.

کلیدواژه‌ها

عدالت جنسیتی؛ اشتغال اجتماعی زنان؛ جمهوری اسلامی ایران؛ دستاوردهای حقوقی و نهادی؛ الگوی سوم زن

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع فرهنگی

ثمینه بهادری جهرمی^۱

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، فارس، ایران

... ■ چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع فرهنگی انجام شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که نظام با اتکا به ارزش‌های اسلامی و ملی، موفق به ایجاد نهادها و سیاست‌هایی برای حمایت از هویت فرهنگی، زبان فارسی و ترویج ارزش‌های دینی شده است. با این وجود، تحلیل تطابق سیاست‌ها با اصول قانون اساسی و معیارهای بین‌المللی حاکی از وجود کاستی‌ها و محدودیت‌هایی در زمینه آزادی‌های فرهنگی، به ویژه برای اقلیت‌های فرهنگی و فعالیت‌های غیررسمی است. چالش‌های حقوقی و اجتماعی، از جمله محدودیت‌های قانونی، نگرانی‌های امنیتی، فشارهای اقتصادی و تنش‌های فرهنگی، مانع تحقق کامل حقوق فرهنگی شده‌اند. از دیدگاه جامعه‌شناسی، تعارض میان حفظ هویت اسلامی-ملی و پذیرش تنوع فرهنگی به عنوان یکی از مسائل اساسی شناسایی گردید که نیازمند گفت‌وگوی فرهنگی و ارتقاء آگاهی عمومی است. بر اساس این نتایج، پیشنهاد می‌شود که با اصلاح قوانین فرهنگی، تقویت نهادهای حقوقی، افزایش آموزش و ترویج گفت‌وگوهای میان فرهنگی، حمایت از حقوق اقلیت‌ها و توسعه همکاری‌های فرهنگی بین‌المللی، زمینه تحقق بهتر حقوق فرهنگی و آزادی‌های مشروع فراهم آید. این اقدامات می‌تواند به تعمیق عدالت فرهنگی و توسعه پایدار فرهنگی در ایران کمک نماید.

۱. saminbahadori.jahromi@iau.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حقوق فرهنگی، آزادی‌های مشروع فرهنگی، نظام جمهوری اسلامی ایران، حقوق ملت

دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع

محمدصادق قانع‌ی بافق^۱

دانشجوی دکتری اکتشاف معدن، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه آزاد واحد بافق

... ■ چکیده

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ نقطه عطفی در تاریخ معاصر ایران بود که با شعارهای استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی، تحولات بنیادینی در ساختار حقوقی و اجتماعی کشور ایجاد نمود. این تحولات منجر به شکل‌گیری نظام حقوقی جدیدی شد که در آن حقوق ملت در چارچوب ارزش‌های اسلامی و قانون اساسی تعریف و تضمین گردید. این پژوهش به دنبال بررسی نظام‌مند و تحلیل جامع دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع طی چهار دهه گذشته است. پرسش اصلی تحقیق این است که نظام جمهوری اسلامی در چه ابعادی توانسته است به تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع دست یابد. مطالعه حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با رویکرد اسنادی انجام شده است. داده‌ها از طریق بررسی نظام‌مند قوانین، اسناد بالادستی، گزارش‌های رسمی مراکز آماری و اسناد بین‌المللی گردآوری شده و با تکنیک تحلیل محتوای کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. یافته‌های کلیدی:

رشد شاخص توسعه انسانی از ۰٫۵۶۹ در سال ۱۳۵۷ به ۰٫۷۹۸ در سال ۱۴۰۰ [۴]

افزایش نرخ باسوادی از ۴۷٫۵٪ به ۸۸٫۷٪ در همین دوره [۵]

رشد امید به زندگی از ۵۷ سال به ۷۶٫۵ سال [۶]

افزایش پوشش بیمه‌های درمانی از ۳۵٪ به ۹۵٪ [۷]

ارتقای رتبه ایران در تولید علم از ۵۲ جهان به ۱۵ جهان [۸]

۱. sadeghaneeci@gmail.com

بنابراین میتوان نتیجه گرفت نظام جمهوری اسلامی ایران با ایجاد تحول در ساختارهای حقوقی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، گام‌های بلند و مؤثری در جهت تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع برداشته است. این دستاوردها در چارچوب ارزش‌های اسلامی و با تکیه بر قانون اساسی محقق شده و الگوی قابل توجهی برای سایر کشورهای اسلامی ارائه داده است. در پایان با ارائه راهکارهایی برای بهبود شفافیت نهادها و ارتقای فرهنگ حقوقی جامعه، چشم‌اندازی عملی برای توسعه حقوق ملت در ایران ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها

جمهوری اسلامی ایران، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، قانون اساسی، دستاوردها، توسعه انسانی، عدالت اجتماعی، مشارکت سیاسی، پیشرفت علمی.

دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مدنی - سیاسی

رضا روحی مهره^۱

پژوهشگر جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف بررسی و ارزیابی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق «حقوق ملت» و «آزادی‌های مشروع مدنی - سیاسی» انجام گرفته است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بوده و داده‌ها بر اساس قانون اساسی، به‌ویژه فصل سوم، قوانین عادی و اسناد بالادستی گردآوری شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که: در عرصه سیاسی، برگزاری مستمر بیش از چهل انتخابات سراسری، تقویت مشارکت زنان و جوانان، و نهادهای ساز فرهنگ انتخاب از مهم‌ترین دستاوردهاست. در عرصه حقوقی و مدنی، تصویب «منشور حقوق شهروندی»، فعالیت نهادهای نظارتی همچون دیوان عدالت اداری، و گسترش فضای رسانه‌ای و تشکل‌های مردمی از نشانه‌های توسعه حقوق شهروندی محسوب می‌شوند. در عرصه اجتماعی - فرهنگی نیز ارتقای سطح سواد عمومی، افزایش حضور زنان در عرصه‌های علمی و اجتماعی، و رشد نهادهای دانشگاهی و پژوهشی، قابل توجه بوده است. در پایان نتیجه‌گیری می‌شود که جمهوری اسلامی ایران گام‌های مؤثری در تحقق حقوق ملت برداشته است، اما تقویت نهادهای مدنی، آموزش حقوق شهروندی و ارتقای شفافیت، از الزامات آینده برای تحقق کامل تر آرمان‌ها خواهد بود.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، قانون اساسی، مشارکت سیاسی، منشور حقوق شهروندی.

۱. rezaroohi1993@gmail.com

حفظ و احیای حقوق عامه در اندیشه آیت الله خامنه‌ای با تأکید بر حق امنیت روانی جامعه در فضای مجازی

حامد نیکونهاد^۱

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

حامد عالی

دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

گسترش شتابان فناوری‌های ارتباطی و ظهور شبکه‌های اجتماعی، با وجود فراهم آوردن بسترهای نوین برای تعاملات انسانی و تبادل آزاد اطلاعات، با چالش‌های عمیقی در عرصه حقوق عامه، به ویژه حق امنیت روانی جامعه همراه بوده است. انتشار سازمان یافته اخبار کذب، القای یأس و ناامنی، ترویج خشونت کلامی و تضعیف همبستگی ملی از مصادیق بارز تضییع این حقوق در زیست بوم فضای مجازی محسوب می‌گردد. این وضعیت، ضرورت بازخوانی مبانی نظری و الزامات عملی صیانت از امنیت روانی جامعه را در پرتو اندیشه و رهنمودهای آیت الله خامنه‌ای، به مثابه مرجع فکری و عالی‌ترین مقام هدایتگر و سیاست‌گذار عمومی، دوچندان می‌سازد. در این مقاله، با اتخاذ رویکرد تحلیل گفتمانی، به این پرسش پرداخته شده که در اندیشه امام خامنه‌ای، حفظ و احیای حق بر امنیت روانی جامعه به عنوان یکی از مصادیق بارز حقوق عامه، در عرصه فضای مجازی چه جایگاهی دارد و چگونه باید تضمین بشود؟ یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در اندیشه آیت الله خامنه‌ای، صیانت از امنیت روانی جامعه در فضای مجازی نه یک توصیه صرفاً فرهنگی، بلکه تکلیفی شرعی-حقوقی و رکن بنیادین حکمرانی اسلامی است که باید از رهگذر قانون‌گذاری هدفمند، نظارت مؤثر قضایی، ارتقای

۱. H_nikoonahad@sbu.ac.ir

سواد رسانه‌ای عمومی و طراحی سازوکارهای هوشمند تنظیم‌گری محقق گردد. نتیجه آن که تحقق این مهم مستلزم یکپارچه‌سازی سیاست‌ها، ارتقای هماهنگی نهادی میان قوای سه‌گانه و بهره‌گیری از الگوی بومی حکمرانی فضای مجازی منطبق براندیشه آیت‌الله خامنه‌ای است.

کلیدواژه‌ها

حقوق عامه، امنیت روانی، فضای مجازی، حکمرانی فضای مجازی، آیت‌الله خامنه‌ای، قوه قضائیه، قانون اساسی، سواد رسانه‌ای.

تحلیل تطبیقی مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع در قانون اساسی ایران و افغانستان

حانیه فکری زاده^۱

پژوهشگر حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، اسلامشهر، ایران

مجید درودیان

استادیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

تأمین حقوق ملت و آزادی های مشروع از جمله حقوق بنیادین بشری می باشد که نظام های سیاسی دنیا بخشی از قانون اساسی خود را به بیان این امر اختصاص داده اند. در جمهوری اسلامی ایران قانون گذار در فصل سوم قانون اساسی طی اصول ۱۹ الی ۴۲، به این مهم تأکید نموده است. قانون اساسی جدید افغانستان مصوب ۱۳۸۲ نیز حقوق ملت و آزادی های مشروع را در فصل دوم این قانون به روشنی بیان نموده است که این حقوق و آزادی ها منطبق با اسناد بین المللی حقوق بشر می باشد و مفصل تر از قوانین اساسی پیشین به این موضوع پرداخته است. در پژوهش حاضر به روش تحلیل مقایسه ای و بر اساس مطالعات کتابخانه ای در پی پاسخ به این پرسش اصلی است که وجوه اشتراک و افتراق قانون اساسی ایران و افغانستان در خصوص مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع کدام است؟ یافته های پژوهش حاکی از آن است که قانون اساسی ایران و افغانستان اشتراکات فراوانی در این زمینه دارد که برخی از آن عبارتند از: آزادی عقیده و منع تفتیش عقاید، آزادی بیان و مطبوعات، آزادی احزاب و اجتماعات، حق و آزادی انتخاب شغل، آموزش و پرورش رایگان و همگانی، حق برخورداری از تأمین اجتماعی و مسکن مناسب و غیره ... اما وجه افتراق آن، حاکمیت مجدد طالبان و

۱. hanieh.fekrizadeh@yahoo.com

عدم تبعیت از قوانین اساسی پیشین که منتهی به ایجاد محدودیت‌هایی برای زنان، به ویژه حق تحصیل و آموزش دختران شده است، که این اقدامات ضربه‌ی شدیدی بر پیکره‌ی نظام آموزشی افغانستان وارد نموده است.

کلیدواژه‌ها

قانون اساسی، ایران، افغانستان، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع.

تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع مبتنی بر اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

محمد کامکاری^۱

دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی،

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^۲

سید محمد جواد مصطفوی منتظری

دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه آزادی اسلامی، تاجیکستان قزوین

... ■ چکیده

حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از جمله موضوعات بنیادین در نظام‌های سیاسی و اجتماعی است که نقش کلیدی در شکل‌گیری عدالت، توسعه و ثبات اجتماعی ایفا می‌کند. تحقیق حاضر به این پرسش می‌پردازد که مصادیق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای چیست؟ این مقاله با استفاده از روش تحلیل محتوا و با استناد به داده‌های تجربی و نظری، به بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از دیدگاه رهبر انقلاب پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد: (۱) حق تعیین سرنوشت و حق رأی از مصادیق مهم در آزادی‌های مشروع مدنی - سیاسی از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای به حساب می‌آید، در دیدگاه ایشان، مردم‌سالاری اسلامی نه یک مقوله وارداتی، بلکه بنیادی قرآنی و عملی از ساختار حکومت اسلامی است، (۲) رهبر انقلاب حق اشتغال را هم حق فردی و هم وظیفه اجتماعی می‌داند و دولت موظف است فرصت‌های شغلی پایدار و منصفانه ایجاد و با فساد اقتصادی و موانع داخلی و خارجی مقابله کند، در نتیجه نظام جمهوری اسلامی ایران، تحت تأثیر

۱. mohamad.kamkari@gmail.com

اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، توانسته است دستاوردهای قابل‌توجهی در حوزه حقوق و آزادی‌ها به ثمر رساند که شامل تضمین حقوق فردی و اجتماعی، توزیع عادلانه منابع، ایجاد فرصت‌های برابر برای تمامی افراد جامعه و حفظ تعادل بین آزادی‌ها و ارزش‌های اخلاقی است.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آزادی‌های مدنی، آزادی‌های سیاسی، آزادی‌های اجتماعی

مصونیت هیئت دیپلماتیک و قواعد حاکم بر آن

امیررضا مرادی^۱

پژوهشگر فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

... ■ چکیده

روابط دیپلماتیک میان دولت‌ها یکی از قدیمی‌ترین بخش‌های حقوق بین‌الملل عمومی است و باعث گسترش روابط فرهنگی، اقتصادی، تجاری و سایر موارد به صورت بشردوستانه می‌شود. علی‌رغم ماهیت بشردوستانه بودن روابط دیپلماتیک همچنان شاهد مواردی در نقض موضوع مذکور بوده‌ایم و دولت‌ها در جهت چاره‌اندیشی، مصونیت‌هایی برای هیئت دیپلماتیک قراردادده اند. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی مصونیت هیئت دیپلماتیک و قواعد حاکم بر آن پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که روابط دیپلماتیک دارای صفت بشردوستانه است و براساس مواد عهدنامه ۱۹۶۱ وین، به علت برقراری رابطه دیپلماتیک به نحو احسن، مصونیت‌هایی نیز برای ماموران سیاسی قرار داده شده است.

کلیدواژه‌ها

مصونیت، هیئت دیپلماتیک، بشردوستانه، حقوق بین‌الملل، روابط دیپلماتیک

۱. amir.moradi355@gmail.com

بررسی مصادیق آزادی‌های مشروع و تعیین حدود آن از دیدگاه مقام معظم رهبری

علی پرویز^{۱*}

پژوهشگر حقوق خصوصی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

سیامک جعفرزاده

دانشیار گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

رضا نیکخواه سرنقی

استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

... ■ چکیده

آزادی به عنوان یک حق حیاتی و طبیعی همواره در بین ملل مختلف با رویکرد مردم سالار از اهمیت و ارزش بالایی برخوردار بوده است چرا که بارزترین مولفه چنین حکومت‌هایی وجود همین آزادی‌ها و حقوقی است که حاکمیت در قالب‌های مختلف منجمله، آزادی بیان و اندیشه، آزادی عقیده، حق انتخاب و غیره به مردم خود اعطاء می‌کند تا نقش مستقیم و غیر مستقیم مردم را به عنوان صاحبان واقعی هر حکومت مردم سالاری در سطوح مختلف سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نمایان گرداند. اما با این وجود از دیرباز چهارچوب این حقوق و آزادی‌ها بین دول مختلف همیشه مورد مناقشه بوده است چرا که در هر جامعه‌ای با توجه به عوامل مختلف سیاسی، فرهنگی، مذهبی و غیره، نوع و نحوه اعمال این آزادی‌ها متفاوت بوده است. در کشورما نیز از همان ابتدای پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی می‌شد اهمیت و نقش آزادی‌ها و حقوق ملت را در شعارهای مربوط به انقلاب و فرمایشات بیان‌گذار کبیر انقلاب

۱. * S.jafarzadeh@urmia.ac.ir

اسلامی و همچنین در دیدگاه مقام معظم رهبری ^(حفظه الله) به خوبی احساس نمود. که مجموعه این آزادی ها و حقوق ملت در سایه دین اسلام، ظهور مردم سالاری دینی را در پی داشت. حال ما قصد داریم به بررسی مصادیقی از حقوق ملت و آزادی های مشروعی که در نظام جمهوری اسلامی از اهمیت بسزای برخوردار است بپردازیم و دیدگاه مقام معظم رهبری را در مورد حدود این آزادی ها و نقش هریک از آن ها را در اعتلای نظام جمهوری اسلامی را بررسی کنیم.

کلیدواژه ها

آزادی های مشروع، حقوق ملت، مردم سالاری دینی

بررسی حقوقی مصادیق حقوق ملت و آزادی‌های مشروع از منظر آیت الله العظمی خامنه‌ای (دام‌ظله)

علی بهرامی^{۱*}

پژوهشگر دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق و معارف اسلامی،
دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

... چکیده

یکی از مهمترین مباحث و موضوعات حقوقی، حقوق ملت و آزادی مشروع آنها در حیطه حکومت اسلامی است. اهمیت پژوهش در این حوزه با عنایت به نصوص دینی از جمله قرآن کریم و نیز سفارش معصومین (علیهم‌السلام) و نیز تاکیدات قانون اساسی در تحقق آزادی ملت و حفظ و رعایت حقوق به رسمیت شناخته شده مردم، امری مسلم است. در همین راستا، یکی از منابع قابل استفاده در این حوزه حقوقی، بیانات و رهنمودهای آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) به عنوان رهبر جمهوری اسلامی ایران است که مطابق قانون اساسی ایران، ولی فقیه عصر و یکی از ارکان قوه مجریه در نظام حقوقی ایران است. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال این هدف است که با استفاده از بیانات رهبری از منظر حقوقی، مصادیق حقوق و آزادی‌های ملت را مطرح و مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. بر این اساس، در این پژوهش سعی شده است تا از دیدگاه حقوقی و با روش توصیفی-تحلیلی ابتدائاً مفاهیم اولیه از جمله حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در این حوزه تعریف گردد و سپس با استفاده از منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای برخی از مهمترین مصادیق حقوق و آزادی‌های مشروع ملت، عنوان و مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، آیت الله خامنه‌ای (دام‌ظله)

۱. * youngwalting76@gmail.com

حمایت کیفری از نهاد خانواده در برابر تهدیدات نو پدید در پرتو آزادی های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری

سارا دهقان^۱

پژوهشگر حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشکده حکمرانی،
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان.

مصطفی کافی

استادیار، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حکمرانی،
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان.

... ■ چکیده

در پرتو سیره و منویات مقام معظم رهبری در حوزه حقوق ملت و آزادی های مشروع، و در سایه حمایت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از این مهم، می توان حمایت کیفری از نهاد خانواده را به عنوان یکی از مصادیق حقوق و آزادی های مشروع ملت مطرح نمود چراکه به موجب اصل ۱۰ قانون اساسی، در جمهوری اسلامی ایران می بایست همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوط در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی برپایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد و بر اساس بند ۷ سیاست های کلی خانواده تشریح شده از جانب رهبر معظم انقلاب اسلامی، سمت و سوی حرکت نظام باید معطوف باشد به بازنگری، اصلاح و تکمیل نظام حقوقی و رویه های قضایی در حوزه خانواده متناسب با نیازها و مقتضیات جدید و حل و فصل دعاوی در مراحل اولیه توسط حکمیت و تأمین عدالت و امنیت در تمامی مراحل انتظامی، دادرسی و اجرای احکام در دعاوی خانواده با هدف تثبیت و تحکیم خانواده؛ در این راستا با بروز تهدیدات نو پدیدی چون تأثیرات منفی

۱. saradhqan21@gmail.com

فضای مجازی بر بنیان خانواده، در این پژوهش که به روش تحلیلی- توصیفی صورت می‌پذیرد به موضوع ”حمایت کیفری از نهاد خانواده در برابر تهدیدات نوپدید در پرتو آزادی‌های مشروع در منظومه فکری مقام معظم رهبری“ می‌پردازیم تا با تنویر نقاط ضعف و قوت حمایت کیفری از نهاد خانواده، در راستای تحقق اهداف قانون اساسی و نیل به سر منزل‌های مقصود چهارچوب فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای گام برداریم.

کلیدواژه‌ها

حقوق خانواده - حمایت کیفری از خانواده - حقوق ملت - آزادی‌های مشروع - سیاست‌های کلی خانواده - حقوق اساسی

تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران

سبحان خزیمه^۱

... ■ چکیده

این مقاله به تحلیل مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران می پردازد. در این مقاله، پس از بررسی مبانی نظری حقوق ملت و آزادی های مشروع، مهم ترین مصادیق این حقوق در قانون اساسی و قوانین عادی ایران مورد بررسی قرار می گیرند. همچنین، چالش ها و محدودیت هایی که در راه تحقق این حقوق در ایران وجود دارد، مورد بحث و بررسی قرار می گیرند. همچنین هدف از این پژوهش، بررسی و تبیین جایگاه این حقوق و آزادی ها در قوانین و مقررات ایران است. در این راستا، با مطالعه قوانین اساسی، عادی و رویه قضایی، مهم ترین مصادیق حقوق ملت و آزادی های مشروع شناسایی و تحلیل می شوند. یافته های این تحقیق نشان می دهد که اگرچه در قوانین ایران به بسیاری از حقوق و آزادی ها اشاره شده است، اما در عمل چالش هایی در زمینه اجرای کامل و مؤثر آن ها وجود دارد. در نهایت، مقاله با جمع بندی مطالب و ارائه پیشنهادات برای بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران و پیشنهادهایی برای تقویت و حمایت از حقوق ملت و آزادی های مشروع در نظام حقوقی ایران ارائه می دهد که از جمله آن ها می توان به اصلاح برخی قوانین و مقررات، آموزش حقوق شهروندی و تقویت نهادهای مدنی اشاره کرد.

کلیدواژه ها

حقوق ملت، آزادی، آزادی های مشروع، نظام حقوقی ایران

۱. *sobhan1999kh@gmail.com

جرایم سازمان یافته و ضرورت تعریف جدید عدالت کیفری

اکرم کاظمی^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی

محمدعلی حاجی ده آبادی

دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه قم

... چکیده

جرائم سازمان یافته به عنوان یکی از پیچیده‌ترین و پرچالش‌ترین مصادیق بزهکاری در جوامع معاصر، با تحولات گسترده‌ای در ساختار، شیوه‌های ارتکاب و اهداف مواجه شده است. ظهور فناوری‌های نوین، گسترش فضای مجازی، تحرکات اقتصادی جهانی و افزایش ارتباطات بین‌المللی زمینه‌ساز پیدایش الگوهای جدیدی از این جرائم شده است. این مقاله با رویکرد علمی پژوهشی و با استفاده از منابع فقهی، حقوقی و مطالعات تطبیقی به بررسی عناصر تشکیل دهنده جرم سازمان یافته و تغییر الگوهای آن در سال‌های اخیر می‌پردازد. هدف این پژوهش تحلیل و تبیین ضرورت بازنگری در مفاهیم سنتی جرم و شناسایی چالش‌های حقوقی و فقهی در مواجهه با الگوهای نوظهور است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که توسعه فناوری اطلاعات، هوش مصنوعی، شبکه‌های غیرمتمرکز و ابزارهای رمزگذاری موجب افزایش پیچیدگی این جرائم شده و رویکردهای سنتی حقوق کیفری پاسخگوی نیازهای امنیتی جوامع امروز نیست. در نتیجه، بازتعریف جرم، توسعه قوانین جدید و ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی از مهم‌ترین الزامات مقابله با این پدیده به شمار می‌آید.

۱. akramkazemi@gmail.com

کلیدواژه‌ها

جرم سازمان‌یافته، فناوری‌های نوین، الگوهای جدید، فضای مجازی، فقه اسلامی،
نظام‌های تطبیقی

بررسی جایگاه حق فرهنگی برخورداری از آموزش در اسناد بالادستی با تأکید بر رویکرد مقام معظم رهبری

منصوره فصیح رامندی^۱

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

... ■ چکیده

هدف این مقاله، تبیین و واکاوی حق فرهنگی برخورداری از آموزش و پرورش بر مبنای دیدگاه مقام معظم رهبری با رویکرد توصیفی و تحلیلی و با بهره‌گیری از روش مطالعات اسنادی است. سؤال اصلی ما این است که وظایف و تعهدات دولت نسبت به اجرا و تضمین این قسم از حق‌های فرهنگی، چگونه قابل اثبات است؟ از این منظر و با نگرش حقوقی، آموزش و پرورش به عنوان یکی از مصادیق در گستره حق‌های فرهنگی، مورد واکاوی قرار گرفت. در این مطالعه پس از مذاقه بر مباحث نظری «حق‌های فرهنگی» و رویکرد مقام معظم رهبری به مقوله «فرهنگ» و وظایف دولت نسبت به این موضوع، چهار سند از اسناد بالادستی مشتمل بر قانون اساسی، قوانین توسعه، اصول سیاست فرهنگی و سند چشم‌انداز به عنوان اسناد راهبردی در جهت تعیین وظایف دولت در تأمین این حق فرهنگی مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس یافته‌های پژوهش، به دلیل ماهیت مثبت این حق، تضمین و تثبیت آن، گونه‌های متفاوتی از اقدام‌ها اعم از مثبت و افعال حمایتی از جانب دولت‌ها، همچون قانون‌گذاری را می‌طلبد. بر مبنای اصالت و هدف فرهنگ پیشرو در دیدگاه مقام معظم رهبری و تأکید ایشان بر جایگاه رفیع فرهنگ به عنوان روح کالبد جامعه، می‌توان حق برخورداری از آموزش و پرورش را یکی از مصادیق حق‌های فرهنگی دانست.

۱. fasih_fasih@yahoo.com

کلیدواژه‌ها

آموزش و پرورش، حق، حق‌های فرهنگی، حق برخورداری از آموزش و پرورش، اسناد بالادستی

حق بر کرامت انسانی و نظام حقوقی حاکم بر صیانت از کودکان در فضای مجازی

یوسف زارع^۱

دانشجوی کارشناسی رشته حقوق، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد استهبان،
استهبان، ایران.

روح الله زارع

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد،
اصفهان، ایران.

... ■ چکیده

حق بر کرامت انسانی به عنوان بنیادی‌ترین حق بشر، شالوده تمامی حقوق و آزادی‌ها محسوب می‌شود و پاسداشت آن نسبت به کودکان، به دلیل جایگاه ویژه و آسیب‌پذیری این قشر، اهمیتی مضاعف دارد. تحولات فناوری‌های نوین همچون اینترنت، شبکه‌های اجتماعی، هوش مصنوعی و بسترهای نوپدید مانند متاورس، فرصت‌ها و در عین حال تهدیدهای بسیاری برای کودکان به همراه داشته است. کودکان امروزی بخش قابل توجهی از زندگی خود را در محیط‌های دیجیتال سپری می‌کنند؛ محیطی که در کنار کارکردهای آموزشی و ارتباطی، خطراتی همچون نقض حریم خصوصی، دسترسی به محتوای نامناسب، سوءاستفاده‌های اقتصادی و تهدیدهای روانی و اجتماعی را نیز متوجه آنان می‌سازد. رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای با تأکید بر ضرورت حکمرانی صحیح در فضای مجازی، پاسداشت کرامت انسانی را محور سیاست‌گذاری فرهنگی و حقوقی دانسته و حفظ امنیت اخلاقی و روانی کودکان را از مهم‌ترین مصادیق صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع معرفی کرده‌اند. از این منظر، صیانت از کودکان در فضای مجازی نه تنها وظیفه‌ای اخلاقی و اجتماعی، بلکه تکلیفی

۱. Yousefzare1370@gmail.com

شرعی و حاکمیتی است. این پژوهش با روش توصیفی، تحلیلی و بر پایه منابع کتابخانه‌ای، به بررسی جایگاه حق بر کرامت انسانی و نظام حقوقی حاکم بر صیانت از کودکان در فضای مجازی می‌پردازد. پرسش اصلی آن است که چه سازوکارهای حقوقی در نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی برای حمایت از کرامت انسانی کودکان در محیط دیجیتال پیش‌بینی شده و این سازوکارها تا چه اندازه توانایی تضمین حقوق آنان را دارند. یافته‌ها نشان می‌دهد که در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی، اصل کرامت انسانی کودکان به رسمیت شناخته شده و دولت‌ها مکلف به ایجاد بسترهای قانونی، نهادی و اجرایی برای حمایت از آنان در فضای مجازی هستند. تحقق این مهم نیازمند همکاری چندجانبه دولت‌ها، نهادهای مدنی و خانواده‌هاست تا محیطی امن، عادلانه و متناسب با شأن انسانی برای کودکان در دنیای دیجیتال فراهم آید.

کلیدواژه‌ها

کرامت انسانی، حقوق کودک، صیانت از کودکان، فضای مجازی، نظام حقوقی ایران، اسناد بین‌المللی، اندیشه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای.

حقوق ملت در فضای مجازی در پرتو بیانات مقام معظم رهبری

سیده فاطمه ترابی^۱

سید علیرضا طباطبائی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری؛

... ■ چکیده

حقوق ملت در فضای مجازی یکی از ابعاد بنیادین حقوق عمومی، جایگاهی راهبردی در سیاست‌گذاری کشورها یافته است. در نظام جمهوری اسلامی ایران، بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) چارچوبی نظری و عملی برای تنظیم‌گری و تبیین اصول حاکم بر این حوزه ارائه کرده است. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و تحلیل محتوای بیانات معظم‌له، به بررسی اصول و الزامات صیانت از حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در فضای مجازی بر اساس دیدگاه‌های ایشان می‌پردازد.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تحقق امنیت سایبری و حاکمیت دیجیتال مستلزم تقنین راهبردی، مقابله با سلطه اطلاعاتی، جلوگیری از استیلای فرهنگی، تأمین حریم خصوصی کاربران و تنظیم‌گری هوشمند است.

در این میان، مقابله با جرایم سایبری و تأمین امنیت روانی جامعه نیز از ضرورت‌های اساسی به‌شمار می‌رود. انتشار محتوای مغایر با عفت عمومی، تبلیغ کالاهای غیرمجاز، ارائه خدمات فاقد مجوز، سوءاستفاده از فضای مجازی برای مقاصد غیرقانونی و ارتکاب جرایمی نظیر کلاهبرداری و تخلفات مالی، از چالش‌های مهم این حوزه محسوب می‌شود. تحقق این امر مستلزم نقش‌آفرینی مؤثر قوه قضائیه، تقویت چارچوب‌های حقوقی، تدوین قوانین شفاف، اعمال تدابیر نظارتی پیشرفته و بهره‌گیری از فناوری‌های بومی در حکمرانی سایبری است. همچنین،

۱. sfatima.torabi@gmail.com

تقویت جهاد تبیینی و ظرفیت‌سازی نخبگانی و اصحاب رسانه در مواجهه با تهدیدات نرم، به‌عنوان مکملی برای صیانت از امنیت روانی شهروندان در فضای مجازی، ضرورتی انکارناپذیر است.

این پژوهش با ارائه الگوی بومی حکمرانی سایبری، ضمن تضمین استقلال دیجیتال و ارتقای مصونیت حقوقی کاربران، بر توازن تنظیم‌گری فضای مجازی و حفظ آزادی‌های مشروع تأکید دارد و بر صیانت از حقوق اساسی آنان تأکید می‌ورزد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، فضای مجازی، بیانات مقام معظم رهبری، امنیت سایبری، آزادی‌های مشروع

مسئولیت مدنی دولت در خدمات هوشمند

الهه مرندی^۱

دانشیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا^(س)، تهران، ایران،

زهرا سادات حجازی

کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران،

... چکیده

با گسترش سریع خدمات هوشمند دولتی در ایران، چالش‌های نوینی در حوزه مسئولیت مدنی دولت پدیدار شده است. این مقاله به بررسی مسئولیت مدنی دولت در قبال خسارات ناشی از نقص، خطا یا اختلال در سامانه‌های هوشمند می‌پردازد. ضرورت این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که رویکرد سنتی مبتنی بر تقصیر فردی، در مواجهه با خطاهای سیستماتیک و فناورانه ناکارآمد بوده و حمایت مؤثر از حقوق شهروندان را دشوار می‌سازد. پرسش اصلی پژوهش این است که آیا دولت در قبال خسارات وارد شده توسط خدمات هوشمند مسئول است و مبنای حقوقی این مسئولیت چیست؟ یافته‌های این پژوهش با روشی تحلیلی-توصیفی، نشان می‌دهند که ترجیح بر آن است تا مبنای جبران خسارت از الگوی مسئولیت مبتنی بر تقصیر به سمت مسئولیت عینی و بدون تقصیر حرکت کرده و بر مبنای اصل ۱۷۱ قانون اساسی و نظریه خطر، مسئولیت دولت را حتی بدون احراز تقصیر کارکنان به رسمیت شناخت. در نتیجه، ضرورت اصلاح قوانین، ارتقای مدیریت ریسک اداری و تدوین سازوکارهای قضایی روشن برای تضمین حق بر نظام اداری صحیح، بیش از پیش احساس می‌شود.

۱. E.marandi@alzahra.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حق بر نظام اداری صحیح، دولت هوشمند، قانون مسئولیت مدنی، مسئولیت عینی، مسئولیت مدنی دولت، نظریه تقصیر.

تأملات تقنینی و شرعی در استخدام و عواید مضاعف «حالت اشتغال» ایثارگران از کارافتاده کلی

مرتضی مطهری فرد

استادیار، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه میبد، میبد، ایران

... ■ چکیده

در قوانین حمایتی اختصاصی ایثارگران از سال ۱۳۷۲ به بعد، بحث استخدام مضاعف و دریافت حقوق مضاعف در وضعیت مصطلح «حالت اشتغال و از کار افتادگی کلی» همواره در فرایندهای تقنین، مجاری قضایی و اداری محل بحث و مناقشه بوده است. مطالعه این روند تقنینی حمایتی، نقاط مبهم و متعارضی با فلسفه حمایت، منزلت و کرامت ایثارگران، رشد مادی و معنوی آنها، اصل عدالت و فرصتهای برابر برای آحاد جامعه (در عنوان دوشغلگی، حق آزادی بر انتخاب شغل، منع تبعیض ناروا، دریافت دو حقوق از یک صندوق و دو صندوق، و...)، ملاحظات نظام اداری، برساخت افکار عمومی، موازین شرعی و... را به ذهن متبادر می‌کند. این موارد که جملگی منبعث از قانون اساسی و سیاستهای کلی نظام و منابع شرعی است، لازم است محمل ارزیابی فرآیند تقنینی حمایت از ایثارگران در موضوع مذکور قرار گیرد. بررسی کلیه قوانین مصوب، ملغی و منسوخ در این باره، تصویب‌نامه‌ها، بخشنامه‌های مرتبط و... و تطبیق با اسناد بالادستی و آرای شورای نگهبان و عنداللزوم رویه قضایی، نشان می‌دهد نقاط متعارضی بین اهداف عالی تقنینی و قوانین مصوبه در این حوزه وجود دارد و رویکردهای مقنن دارای تناقضات درونی بوده و انطباق قابل قبولی با حکمت در قانونگذاری ندارد و النهایه جواز استخدام مضاعف در «حالت اشتغال» غیرموجه، اما مضاعف بودن دستمزد می‌تواند با شرایطی قابل دفاع باشد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای است.

کلیدواژه‌ها

ایثارگران، حالت اشتغال، از کارافتادگی، استخدام مضاعف

تضمین حق بر سلامت با دسترسی به فرآورده پزشکی سالم

محسن عینی^۱

دانشیار، گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(ع)،
قزوین، ایران

... ■ چکیده

قانون اساسی، حق بر خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی را پذیرفته است و سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی از سوی مقام رهبری نیز تولید فرآورده‌های دارویی و تجهیزات پزشکی با کیفیت و سازگار با استاندارد‌های بین‌المللی را مقرر کرده است. از پدیده‌های جنائی خسارت‌بار برای بهداشت عمومی و سلامت اشخاص و منافی حق بر سلامت، تقلب در فرآورده‌های پزشکی شامل داروها و تجهیزات پزشکی است. پژوهش‌مادرپی پاسخ این سوال است که با توجه به آثار این پدیده، از مهمترین الزامات تقنینی تضمین حق بر سلامت چیست؟ نتایج بررسی‌هایی که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی انجام شد، نشان می‌دهد هماهنگی با برخی ابتکارات بین‌المللی، بهره‌گیری از حقوق کیفری و جرم‌انگاری و کیفرگذاری رفتارهای خطرناک فرآیند ساخت تا فروش این فرآورده‌ها، از مهمترین الزامات تقنینی تامین حق بر سلامت است و این موضوع به دلیل قدمت قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و خوردنی و آشامیدنی، جرم‌انگاری‌های ناقص، عدم شمول آن نسبت به تجهیزات پزشکی یا ابهام در مورد فرآورده‌های دارویی دامی با تصویب یک قانون ویژه امور پزشکی و نه در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ضروری است و با اجرا و تامین حق بر سلامت، سازگاری بیشتری دارد.

۱. eni@soc.ikiu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حق بر سلامت ، فرآورده های پزشکی تقلبی ، دارو ، تجهیزات پزشکی ، جرم انگاری ،
کیفرگذاری

آسیب‌شناسی تضمین حقوق قضایی شهروندان با تأکید بر واکاوی علل صدور آرای متهافت احکام قضایی

دکتر رضا الهامی^۱

استاد دانشگاه تبریز

محمود ایمانی هریس

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و حقوق؛ تبریز، ایران

... ■ چکیده

باتوجه به تأکیدات مکرر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی» بر لزوم حفظ حقوق مردم و استقرار عدالت قضایی به عنوان یکی از ارکان اساسی نظام اسلامی، که در سخنرانی مورخ ۵ تیرماه ۱۳۸۷ در دیدار با مسئولان قضایی کشور به صورت شفاف بیان شده است: «احکام دادگاه‌های بدوی - چه در دادگاه‌های تجدیدنظر، چه در دیوان عالی - نقض شدنش باید به حداقل برسد؛ یعنی اتقان احکام جوری باشد که این احکام کمتر قابل نقض باشد. اگر ما دیدیم درصد غیر قابل قبولی از این احکام نقض می‌شود، باید بدانیم اینجا نقطه‌ی اشکال است. این هم جزو اولویت‌هاست»، این پژوهش با روش کتابخانه‌ای و با تحلیل منابع معتبر فارسی به‌ویژه آثار مرتبط با اندیشه‌های امام خامنه‌ای، به بررسی نظام‌مند علل صدور آرای متهافت در محاکم قضایی ایران و ارائه راهکارهای عملی در چارچوب نظام فکری معظم‌له می‌پردازد. براساس بررسی‌های انجام‌شده که شامل تحلیل ۲۱۰ رأی قضایی در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۴۰۰ «معاونت آمار و اطلاعات قوه قضاییه، ۱۴۰۱» می‌باشد، در ۳۴ درصد موارد مشابه، آرای متفاوتی صادر شده که این امر نشان‌دهنده وجود چالشی ساختاری در نظام دادرسی کشور است. مهم‌ترین عوامل شناسایی‌شده در این پژوهش که با یافته‌های مطالعات پیشین

۱. dr.elhami.reza@gmail.com

(فتحی ۱۴۰۰، ص ۵۴) در حوزه حقوق کیفری و محقق (۱۳۹۹، ص ۲۷) در دعاوی مدنی همسو است، عبارتند از:

- ۱- تفسیرهای متفاوت از مواد قانونی «به ویژه ماده ۴۱۲ قانون آیین دادرسی مدنی»
- ۲- عدم وجود رویه واحد قضایی «طبق گزارش مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸»

۳- تفاوت در سطح دانش تخصصی و فقهی قضات «بر اساس مصاحبه های میدانی با ۵۱ قاضی در پژوهش قاضی زاده، ۱۴۰۰»

این تحقیق با اتکا به مبانی فکری امام خامنه ای که عدالت قضایی را شرط لازم برای تحقق حقوق شهروندی می داند، راهکارهای سه گانه ای را پیشنهاد می دهد:

۵ در سطح تقنینی: اصلاح مواد مبهم قوانین «مطابق با پیشنهاد شماره ۷ کمیسیون حقوقی مجلس ۱۴۰۱»

۵ در سطح قضایی: ایجاد بانک جامع آرای وحدت رویه «مطابق با طرح مصوب دیوان عالی کشور ۱۳۹۹»

۵ در سطح آموزشی: توسعه دوره های تخصصی سالانه برای قضات «بر اساس برنامه معاونت آموزش قوه قضاییه ۱۴۰۲»

یافته های این مطالعه نشان می دهد که اجرای این راهکارها در چارچوب نظریات امام خامنه ای می تواند به کاهش قابل توجه آرای متعارض بینجامد و گامی مؤثر در جهت تحقق عدالت قضایی و صیانت از حقوق و آزادی های مشروع شهروندان باشد.

کلیدواژه ها

حقوق شهروندی، آزادی های مشروع، آرای متهافت، نظام قضایی، امام خامنه ای

بررسی حقوق معلولان و جایگاه آن در نظام جمهوری اسلامی ایران و اندیشه‌های امام خامنه‌ای

حسین پیرزادی^{۱*}

پژوهشگر حقوق، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

... ■ چکیده

حقوق معلولان در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اصول کلی قانون اساسی، قوانین عادی و تعهدات بین‌المللی شکل گرفته است. در متن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران وضعیت معلولان به عنوان طیفی خاص از شهروندان جامعه مورد شناسایی قرار نگرفته و تنها از خلال اصول کلی مندرج در این قانون می‌توان رهیافت‌های حمایتی قانون‌گذار را شامل حال این قشر از افراد نیز کرد. در سطح قوانین عادی، قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی به عنوان مهم‌ترین سند حقوقی در این حوزه، مواردی چون دسترسی پذیری محیطی، اشتغال، آموزش و خدمات توانبخشی را مورد توجه قرار داده است. از منظر بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران با پیوستن به کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت CRPD در سال ۱۳۸۷، متعهد به رعایت استانداردهای جهانی مانند عدم تبعیض، دسترسی پذیری و مشارکت اجتماعی معلولان است. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، قانون حمایت از حقوق معلولان بر حق دسترسی پذیری معلولان، حق اشتغال، حق آموزش، حق دریافت خدمات بهداشتی و توانبخشی و اعمال معافیت‌ها و تخفیف‌ها تاکید دارد و دستگاه‌های مختلف دولتی را برای احقاق این حقوق مورد تکلیف قرار داده است. مقام معظم رهبری در اندیشه‌های خود، همه مردم، بخش‌های دولتی و غیردولتی و سازمان‌های انقلابی را مسئول حقیقی کمک به معلولان می‌داند و معتقد است باید از نیروی مردم برای گسترش

۱. * alipirzadi1392@gmail.com

خدمات به معلولین حداکثر استفاده را کرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق معلولان ، قانون حمایت از حقوق معلولان ، جمهوری اسلامی ایران ، امام خامنه‌ای

حق بر حریم خصوصی و چارچوب حقوقی حفاظت از داده‌های شخصی در ایران: بر اساس اندیشه رهبری و رویکرد تطبیقی و اجرایی

شاهین سپهری^۱

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه تهران، تهران، ایران

... ■ چکیده

با توسعه شتابان فناوری اطلاعات و ارتباطات، داده‌های شخصی افراد به یکی از با ارزش‌ترین دارایی‌ها در عصر دیجیتال تبدیل شده است. این امر، مقوله حق بر حریم خصوصی و حفاظت از داده‌های شخصی را به یکی از مهم‌ترین حقوق بنیادین انسانی بدل کرده است. مقاله حاضر با رویکردی جامع، که ریشه در آموزه‌های دینی و فقهی، به ویژه در اندیشه رهبر معظم انقلاب اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای دارد، به بررسی و تحلیل این موضوع حیاتی می‌پردازد. در این راستا، ابعاد جامعه‌شناختی و روان‌شناختی مرتبط با نقض داده و تأثیر آن بر افراد در جامعه ایران نیز مورد کاوش قرار گرفته است. بخش مهمی از این پژوهش به تحلیل مقایسه تطبیقی نظام حقوقی ایران با رویکردهای پیشرو در سطح بین‌المللی، از جمله مقررات عمومی حفاظت از داده اتحادیه اروپا (GDPR) و قوانین کشورهای پیشرو مانند فرانسه، آلمان، مالزی و عربستان سعودی اختصاص یافته است. با استناد به روایت‌های میدانی و مصادیق عینی نقض داده در کشور، مقاله به شناسایی چالش‌های قانونی و اجرایی موجود پرداخته و در نهایت، مجموعه‌ای از راهکارهای عملی و پیشنهادات اجرایی برای تقویت چارچوب حقوقی و نهادی حفاظت از داده‌های شخصی در ایران امروز را ارائه می‌دهد. هدف نهایی، ترسیم مسیری برای دستیابی به حکمرانی مسئولانه و اخلاقی داده در ایران، با تأکید بر صیانت از کرامت انسانی است.

۱. shahinsepehri@ut.ac.ir

کلیدواژه‌ها

حق بر حریم خصوصی، حفاظت از داده‌های شخصی، مبانی فقهی، حقوق تطبیقی، حکمرانی داده، ایران.

میراث، مهندسی و یاصیانف فرهنگف

عزت الله احمف شهمیرزاف^{۱*}

پژوهشگر بودجه و مالیه عمومف، علوم انسانی، آزاد اسلامی واحد جویبار، جویبار، ایران.

فاطمه الزهرا روکا

پژوهشگر حقوق کيفرف و جرم شناسف، علوم انسانی، آزاد اسلامی واحد سارف، سارف، ایران.

... چکیده

این مقاله به بررسی تلاش‌های جمهوری اسلامی ایران در زمینه ارتقاء حقوق فرهنگف و آزادی‌های مشروع در چارچوب اصول قانون اساسف و مبانی اسلامی می‌پردازد. در این پژوهش، سیاست‌ها و اقدامات کلان فرهنگف، نقش نهادهای رسمی، توسعه آموزشف، گسترش رسانه‌ای و صیانف از میراث فرهنگف مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین چالش‌هایی چون محدودیت در بیان، سانسور، و محدودیت‌های اعمال‌شده بر اقوام و اقلیت‌های مذهبف نیز تحلیل‌شده‌اند. هدف، ارزیابف عملکرد جمهوری اسلامی و ارائه پیشنهادهایی جهت تقویت آزادی‌های فرهنگف در کشور است.

کلیدواژه‌ها

حقوق فرهنگف، جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان، سیاست فرهنگف، رسانه.

۱. * ahmadimediasari@gmail.com

تحلیل عملکرد نهادهای حاکمیتی در صیانت از امنیت روانی جامعه بر پایه رهنمودهای مقام معظم رهبری

علیرضا شم خالی مقدم^{۱*}

پژوهشگر حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران

... ■ چکیده

امنیت روانی به عنوان یکی از ارکان حیات اجتماعی و حقوق ملت در جمهوری اسلامی ایران، نقشی بنیادین در ایجاد اعتماد عمومی، تقویت امید اجتماعی و مقابله با جنگ روانی دشمن ایفا می‌کند. با وجود اهمیت این مسئله، عملکرد نهادهای حاکمیتی در صیانت از امنیت روانی جامعه با چالش‌هایی همچون پراکندگی وظایف، ضعف در هماهنگی نهادی و غفلت از ظرفیت‌های مردمی روبه‌رو بوده است. هدف این پژوهش تحلیل کارآمدی نهادهای حاکمیتی در تأمین امنیت روانی جامعه است. این تحقیق با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و بررسی اسناد قانونی و بیانات مقام معظم رهبری، به تحلیل نقاط قوت و ضعف نهادها در این حوزه می‌پردازد. پرسش اصلی تحقیق این است که ساختار حکمرانی موجود تا چه اندازه توانسته امنیت روانی جامعه را صیانت کند و چه اصلاحاتی در سیاست‌گذاری و رویه‌ها ضرورت دارد؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که علی‌رغم وجود نهادهای متعدد، فقدان قانون یکپارچه، نبود سازوکارهای هماهنگ و کم‌توجهی به نقش مردم موجب کاهش اثربخشی اقدامات شده است. این پژوهش بر ضرورت بازتعریف وظایف نهادی، تقویت هم‌افزایی قوا و طراحی سازوکارهای مؤثر در ارتقای امنیت روانی تأکید می‌کند و پیشنهادهای عملی در این زمینه ارائه می‌دهد.

۱. * Email: ar.shamkhali@isu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

امنیت روانی، جنگ روانی، حقوق عامه، نهادهای حاکمیتی، مقام معظم رهبری.

نقش حکمرانی خوب در تحقق حق امنیت اقتصادی از منظر اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای: چالش‌ها و راهکارها

دانیال دیانی^{۱*}

پژوهشگر مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

... ■ چکیده

امنیت اقتصادی نه تنها ضامن توسعه پایدار، بلکه شرط تحقق استقلال و عدالت اجتماعی در جامعه اسلامی است. تحقق این امنیت وابسته به عوامل متعددی همچون کیفیت حکمرانی است که در گرو عملکرد قوای سه‌گانه کشور (مجریه، مقننه و قضاییه) است. اصل «اقتصاد مقاومتی» - که شالوده اندیشه‌های اقتصادی آیت‌الله خامنه‌ای به شمار می‌آید - پیش‌زمینه‌ای است برای دستیابی به حکمرانی خوب که با ایجاد ثبات، شفافیت و پاسخگویی، به حق امنیت اقتصادی جامعه عمل می‌پوشاند. برای مثال، قوه مجریه با شفافیت در اجرای قوانین و مصوبات، قوه مقننه با تدوین و تصویب قوانین همسو با اصل اقتصاد مقاومتی و مقررات زدایی و قوه قضاییه با مبارزه با فساد در تحقق این حق مشارکت دارند. این مقاله با روش تحلیلی-توصیفی و با استناد به بیانات و رهنمودهای آیت‌الله خامنه‌ای، به تبیین مؤلفه‌های حکمرانی خوب در چارچوب اقتصاد مقاومتی و تأثیر آن بر امنیت اقتصادی می‌پردازد. یافته‌ها حاکی از آن هستند که حکمرانی خوب از طریق راهکارهایی همچون تقویت نهادها، کاهش فساد، پرهیز از وابستگی و ایجاد محیطی پایدار برای سرمایه‌گذاری محقق می‌شود که زمینه‌ساز امنیت اقتصادی است و طبق فرمایشات رهبری «بنای اقتصادی کشور هم بایستی بر یک بنیاد امنی نهاده بشود».

۱. * dayani.danial@chmail.ir

کلیدواژه‌ها

حکمرانی خوب، امنیت اقتصادی، اقتصاد مقاومتی، فسادزدایی، اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای.

بازخوانی نقش انقلاب اسلامی ایران در حفظ هویت و عزت ملی اسلامی با تأکید بر آراء حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی)

سید الیاس میراحمدی^{۱*}

پژوهشگر دکتری حقوق عمومی، دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، تهران، ایران

... ■ چکیده

انقلاب اسلامی ایران با شعارهای استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی توانست هویت و عزت ملی اسلامی کشور را احیا کند. این انقلاب با تکیه بر آموزه‌های اسلامی، به دنبال ایجاد جامعه‌ای مبتنی بر عدالت، آزادی و معنویت بود. هویت ملی به مجموعه‌ای از ویژگی‌ها، زبان، فرهنگ، تاریخ و مذهب مشترک در یک ملت اشاره دارد و تحت تأثیر عوامل مختلف تاریخی، فرهنگی و اجتماعی شکل گرفته است. با تحقیقات، بررسی‌ها و پژوهش‌های تحلیلی مشخص می‌شود، هویت و عزت ملی اسلامی ایران پیش از انقلاب اسلامی تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله استعمار، نفوذ فرهنگ غرب و دیکتاتوری پهلوی قرار گرفته بود. این عوامل باعث تضعیف هویت و عزت ملی اسلامی و جایگزینی ارزش‌های غربی به جای ارزش‌های اسلامی شده بود. یافته‌ها نشان می‌دهد، اگر چه انقلاب اسلامی ایران به عنوان حرکتی پویا برای احیای هویت و عزت ملی با بهره‌گیری از ارزش‌های اسلامی، در تمامی ابعاد زندگی اجتماعی، علمی، مدیریتی و فرهنگی کارساز بوده است اما متأسفانه تهاجم فرهنگی و حضور بی رویه اتباع، جوانان کشور را از ارزش‌های دینی و ملی دور نموده است و گاهی بی توجهی به قوانین و عدم بکارگیری قاعده فقهی شرعی نفی سبیل و اقدامات لازم، عزت ملی اسلامی را تحت الشعاع قرار داده است.

کلیدواژه‌ها

ایران، انقلاب، اسلامی، هویت، عزت ملی

۱. * salaaam404@gmail.com

الگوی توسعه متوازن فضایی در اندیشه رهبری و کاربرد راهبردی در کاداستر

زینب فرنام^۱

پژوهشگر دانشگاه تئنته هلند

... ■ چکیده

حضرت خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر عدالت فضایی و تقویت اقتدار ملی، توسعه متوازن را نه تنها ضرورت اقتصادی، بلکه راهبردی امنیتی و تمدنی می‌داند. این پژوهش با هدف تبیین الگوی توسعه متوازن فضایی مبتنی بر اندیشه رهبری و بررسی کاربردهای آن در نظام کاداستر انجام، و به دنبال پاسخ به این پرسش است که چگونه با تکیه بر مبانی فکری رهبری، الگویی بومی برای مدیریت عادلانه و یکپارچه اراضی طراحی کرد. پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی از روش‌های تحلیل محتوای جهت‌دار بیانات رهبری، مدلسازی سیستمی و مطالعات میدانی انجام و داده‌ها با نرم‌افزارهای مکس کیدا^۲ (تحلیل کیفی) و دلفی‌فازی^۳ (تحلیل کمی) پردازش شده‌اند. تحلیل گفتمان نشان داد توسعه متوازن فضایی در اندیشه رهبری مبتنی بر پنج مؤلفه کلیدی عدالت فضایی، استقلال فناورانه، مشارکت مردمی، امنیت سرزمینی و مقاومت اقتصادی است و اجرای «کاداستر متوازن» موجب کاهش ۴۷٪ خطای انسانی و بهبود ۶۳٪ سرعت پردازش داده‌ها شده است. الگوی پیشنهادی با تلفیق «مبانی فقهی-حکومتی» و «فناوری‌های نوین»، قابلیت کاهش ۶۰٪ زمان اتمام پروژه‌های کاداستر و افزایش ۷۵٪ رضایت ذینفعان را دارد. رهبر معظم با نقد مدل‌های توسعه نامتوازن که به حاشیه‌نشینی و نابرابری‌های گسترده منجر می‌شوند، بر برنامه‌ریزی هوشمندانه برای آبادانی تمام مناطق کشور، به ویژه مناطق

۱. Farnam.zb@gmail.com.

۲

۳

مرزی و کمتر برخوردار، تأکید دارند.

کلیدواژه‌ها

توسعه متوازن فضایی، کاداستر، اندیشه رهبری، عدالت سرزمینی، مدیریت اراضی

حقوق کودکان بی‌هویت در ایران و چالش‌های قانونی و فقهی مرتبط با آن

سمانه دلیر^۱*

مدرس مدعو گروه حقوق موسسه آموزش عالی عمران و توسعه، همدان، ایران

احمد رضا توحیدی

دانشیار گروه حقوق، دانشگاه قم، قم، ایران

... چکیده

در این مقاله، چالش‌های قانونی و فقهی مرتبط با کودکان بی‌هویت در ایران بررسی می‌شود. با توجه به افزایش کودکان بی‌هویت ناشی از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی و محرومیت این کودکان از حقوق تابعیت، پژوهش حاضر به تحلیل کاستی‌های قوانین تابعیت موجود و حقوق این کودکان می‌پردازد. این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده و با استفاده از منابع به‌روز فقهی و حقوقی و بیانات مقام معظم رهبری به شناسایی نقاط ضعف سیستم قانونی فعلی پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که قوانین فعلی نه تنها پاسخگوی نیازهای این کودکان نیستند، بلکه منجر به نقض حقوق بنیادین آن‌ها نیز می‌شوند. در پایان، راهکارهای عملی و پیشنهادها سازنده‌ای برای اصلاح قوانین و بهبود وضعیت حقوقی این کودکان ارائه شده است. این مطالعه تأکید می‌کند که قوانین داخلی باید با استانداردهای بین‌المللی همسو شوند تا حقوق اساسی کودکان تضمین گردد و وضعیت حقوقی آن‌ها بهبود یابد. به منظور کاهش چالش‌های قانونی و فقهی، تحقیقاتی جامع و پیشنهادهای کاربردی ارائه شده‌اند تا این کودکان بتوانند از حقوق انسانی خود بهره‌مند شوند و به وضعیت حقوقی مطلوبی دست یابند.

۱. *lawyer.dalir@gmail.com

کلیدواژه‌ها

کودکان بی هویت، حقوق کودک، فقه اسلامی، قانون مدنی ایران، تابعیت، ازدواج زنان ایرانی
با اتباع خارجی

بررسی و تحلیل کاربست منویات مقام معظم رهبری درباره آزادی ملت‌ها در سیاست خارجی دولت سیزدهم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی : کشورهای آفریقایی)

محمد حسن منظم نواب^۱

پژوهشگر علوم سیاسی موسسه امام خمینی^(ه)، قم

... چکیده

این مقاله به بررسی و تحلیل چگونگی کاربست منویات مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای در خصوص آزادی و استقلال ملت‌ها در سیاست خارجی دولت سیزدهم جمهوری اسلامی ایران، با تمرکز بر روابط با کشورهای آفریقایی می‌پردازد. هدف اصلی این پژوهش، تبیین سازوکارهای اجرایی و تأثیرات عملی این رهنمودها در گسترش همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه با کشورهای قاره آفریقا است. این پژوهش با اتکا به روش توصیفی و تحلیلی در بررسی اسناد و بیانات رهبر معظم انقلاب و همچنین رویکرد کیفی در تحلیل سیاست‌های اعلامی و اعمالی دولت سیزدهم در قبال آفریقا، در پی یافتن ارتباط میان چارچوب نظری آزادی ملت‌ها و دیپلماسی فعال جمهوری اسلامی ایران در قاره آفریقا می‌باشد. یافته‌ها حکایت از اهتمام دولت سیزدهم به ریاست آیت الله شهید دکتر سید ابراهیم رئیسی در کاربست منویات مقام معظم رهبری در حوزه آزادی ملت‌ها در روابط دیپلماتیک با کشورهای آفریقایی در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی، مبتنی بر؛ جایگاه مسلمانان آفریقا و لزوم حفظ وحدت مسلمین در نزد مقام معظم رهبری، تاکید ایشان بر آزادی کشورهای جهان سوم از سلطه اقتصادی مستکبرین و اهمیت احیای باورهای صحیح اسلامی برای مبارزه با سلطه گران و تاکید بر اهمیت انقلاب اسلامی ایران به عنوان الگوی مبارزه با نظام سلطه در

۱. * monazzam1382@gmail.com

سطح بین الملل دارد .

کلیدواژه‌ها

مقام-معظم-رهبری، آزادی-ملت-ها، دولت-سیزدهم، آفریقا، سیاست-خارجی،
وحدت، نظام-سلطه

نقش اصول حقوقی محیط زیست در قراردادهای مهندسی و تأمین تجهیزات (EPC) در ایران و حقوق بین‌الملل و بازتابی از منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای مدظله العالی

افسانه قربانی دریائی^۱

پژوهشگر گروه حقوق خصوصی دانشگاه آپادانا، ایران، شیراز

... چکیده

در دهه‌های اخیر، گسترش پروژه‌های صنعتی و عمرانی از طریق قراردادهای مهندسی، تأمین تجهیزات و ساخت (EPC) باعث شده توجه به ابعاد زیست‌محیطی این قراردادها در سطح ملی و بین‌المللی اهمیت بیشتری پیدا کند. قراردادهای EPC که به دلیل تمرکز بر سرعت، کارآمدی و مدیریت یکپارچه پروژه محبوبیت یافته‌اند، به واسطه حجم بالای فعالیت‌های عمرانی، می‌توانند پیامدهای زیست‌محیطی گسترده‌ای داشته باشند. این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای، به بررسی نقش اصول حقوقی محیط زیست در فرآیند تنظیم و اجرای این قراردادها می‌پردازد. در نظام حقوقی ایران، اصولی نظیر عدالت زیست‌محیطی، توسعه پایدار، پیشگیری از آلودگی و مدیریت بهینه منابع طبیعی، از مبانی اساسی محسوب می‌شوند که می‌توانند به عنوان راهنما در تنظیم مفاد قراردادهای EPC به کار گرفته شوند. از سوی دیگر، در عرصه بین‌المللی نیز اسناد و کنوانسیون‌هایی نظیر اعلامیه ریو و معاهدات جهانی محیط زیست، بر لزوم گنجاندن ملاحظات زیست‌محیطی در فعالیت‌های عمرانی و صنعتی تأکید دارند. این پژوهش تلاش دارد با بررسی تطبیقی اصول زیست‌محیطی در حقوق ایران و نظام‌های حقوقی بین‌المللی، به تبیین چگونگی تأثیرگذاری این اصول در کاهش آثار مخرب قراردادهای EPC پرداخته و ضرورت تدوین مقررات الزام‌آور و سازوکارهای

۱. modernresearch97@yahoo.com

نظارتی مؤثر را گوشزد نماید. در نهایت، پیشنهادهایی برای اصلاح ساختار حقوقی قراردادهای EPC در راستای تضمین حفاظت از محیط زیست ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

اصول حقوقی محیط زیست، قرارداد EPC، توسعه پایدار، عدالت زیست محیطی، نظام حقوقی ایران، اسناد بین‌المللی.

تنظیم‌گری شبکه‌های اجتماعی؛ از آزادی تا اغتشاش

سیامک جعفرزاده^۱

دانشیار، گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران؛

رویا قمصری

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،

دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

... ■ چکیده

فضای مجازی در دنیای امروز، دیگر صرفاً ابزار ارتباط نیست؛ بلکه به محرک اصلی در شکل‌گیری و تسریع اغتشاشات اجتماعی بدل شده است. در این محیط، آزادی بیان در کنار کارکردهای مثبت، بعضاً در قالب ابزارهایی برای اثرگذاری روانی و تضعیف انسجام اجتماعی ظاهر می‌شود. هدف این مقاله، واکاوی نسبت میان آزادی و اغتشاش در شبکه‌های اجتماعی و تبیین ضرورت تنظیم‌گری هوشمند در این فضا است؛ جایی که هر فرد می‌تواند هم منتقد باشد و هم ناخواسته محرک ناآرامی. این مطالعه با استفاده از روش تحلیل گفتمان و بررسی نمونه‌های روایت‌سازی در شبکه‌های اجتماعی، می‌کوشد تا نشان دهد دشمنان با روایت‌سازی‌های هدفمند و موج‌سازی‌های احساسی، افکار عمومی را به نقطه جوش می‌رسانند؛ تا جایی که یک کلیپ کوتاه یا یک هشتگ ساده می‌تواند جرقه‌ای برای ایجاد موجی از آشوب باشد. جنگ امروز دیگر صدای انفجار ندارد؛ روایت‌ها، مانند بمب‌هایی بی‌صدا عمل می‌کنند که آهسته اما عمیق، ذهن‌ها را نشانه می‌گیرند. یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که دوقطبی‌سازی میان «آزادی مطلق» و «کنترل شدید»، تله‌ای راهبردی برای بی‌ثبات‌سازی است. واکنش صرفاً

۱. s.jafarzadeh@urmia.ac.ir

امنیتی می‌تواند به سرکوب تعبیر شود و انفعال نیز به معنای واگذاری میدان به بازیگران خارجی و پلتفرم‌هاست. راهکار، طراحی سازوکاری تنظیم‌گراست که آزادی را تا آستانه‌ی آشوب حفظ کند و امنیت را تا جایی تضمین نماید که صدای جامعه خاموش نشود..

کلیدواژه‌ها

شبکه‌های اجتماعی، اغتشاش، آزادی، تنظیم‌گری، روایت‌سازی

اصلاح ساختار بودجه از منظر مقام معظم رهبری

مهدی سرداری^{۱*}

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده معارفه اسلامی و حقوق،
دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران

... چکیده

اصلاح ساختار بودجه دولت از مهم‌ترین راهکارهای تحقق اقتصاد مقاومتی و کاهش آسیب‌پذیری کشور در برابر نوسانات بازار نفت است. سؤال اصلی این پژوهش آن است که چارچوب نظری و عملی اصلاح ساختار بودجه از منظر بیانات و سیاست‌های رهبری چگونه تعیین می‌شود؟ روش تحقیق کیفی و مبتنی بر تحلیل محتوای و بیش از پنجاه سند شامل سخنرانی‌ها، بیانیه‌ها، سیاست‌های کلی نظام، نامه‌ها و تذکرات رهبری بررسی و کدگذاری شد. داده‌ها در چهار محور «انضباط مالی»، «کاهش وابستگی به نفت»، «شفافیت و پاسخگویی» و «عدالت در تخصیص منابع» تحلیل شدند. نتایج نشان می‌دهد رهبری اصلاح ساختار بودجه را پیش شرط ثبات مالی و رشد پایدار اقتصادی می‌داند: اولاً از پیش‌بینی منابع خیالی و تحمل هزینه‌های فاقد پشتوانه باید پرهیز شود؛ ثانیاً سهم نفت کاهش و منابع جایگزین مانند مالیات و صندوق توسعه ملی تقویت گردد؛ ثالثاً تعهدات و بدهی‌های عمومی شفاف شود؛ رابعاً تخصیص منابع با عدالت و اولویت‌بندی طرح‌های ملی صورت گیرد. با توجه به ریشه چالش‌های مالی در کسری بودجه و اتکا به نفت، یافته‌ها می‌توانند در تدوین سیاست‌های راهبردی و برنامه‌ریزی میان‌مدت دولت‌های آینده کاربرد داشته باشند. در پایان چارچوب پیشنهادی تلفیقی از آموزه‌های رهبری و استانداردهای بین‌المللی مدیریت مالی عمومی ارائه شده است.

۱. * msardari826@gmail.com

کلیدواژه‌ها

اصلاح ساختار بودجه، انضباط مالی، وابستگی به نفت، شفافیت بودجه، عدالت در تخصیص.

بررسی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع؛ از سلامت و بهداشت تا تامین اجتماعی در اندیشه رهبری

صادق قنواتی^۱

دانشجوی دکترای حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، بندرعباس، ایران

... چکیده

حقوق اقتصادی و اجتماعی به عنوان بخشی از حقوق بشر نسل دوم، نقش بنیادینی در تضمین کرامت انسانی، تحقق عدالت اجتماعی و پایداری توسعه ایفا می‌کند. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران نیز این حقوق در قالب اصول متعدد قانون اساسی، مورد تصریح و شناسایی قرار گرفته‌اند. هدف اصلی تحقیق بررسی و تبیین حقوق تامین اجتماعی و سلامت و بهداشت در اندیشه رهبری با اشاره به اصول کلیدی و راهکارهایی برای آن است. روش تحقیق حاضر، توصیفی-تحلیلی بوده و با اتکا به منابع کتابخانه‌ای، اسناد تقنینی و سیاست‌های کلان نظیر قانون اساسی، برنامه‌های توسعه و گزارش‌های نهادهای، به تحلیل پرداخته شده است. با تأمل در مباحث مطرح شده می‌توان دریافت که این مقولات در اندیشه رهبری جایگاهی بنیادین و راهبردی دارند. سلامت و رفاه عمومی صرفاً به عنوان امتیاز یا مزیت اجتماعی مطرح نیستند، بلکه حقی اساسی برای همه اقشار جامعه و شرط تحقق عدالت اجتماعی، پیشرفت ملی و استمرار حیات پویا و باکرامت جامعه اسلامی به شمار می‌روند. سلامت جسمی و روحی، رفاه و تأمین اجتماعی، بستری برای شکوفایی استعدادهای انسانی و عامل اصلی افزایش سرمایه اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق اقتصادی و اجتماعی، تامین اجتماعی، سلامت و بهداشت، اندیشه رهبری

۱. s.ghanavati973@gmail.com

نقش آیت الله خامنه ای در صیانت از دموکراسی و آراء مردم

حسین رجائی ریزی^۱

هیات علمی دانشگاه پیام نور؛

... ■ چکیده

امروزه اصلی ترین راه مشارکت مردم در تعیین سرنوشت، ایجاد اقتدار و قدرت نرم در یک نظام سیاسی برگزاری انتخابات آزاد و انتخاب کارگزاران توسط مردم است؛ انتخابات قلب دموکراسی است. فرایند برگزاری و اجرای انتخابات صحیح و سالم در جوامع دموکراتیک مهمترین مولفه دموکراسی قلمداد می شود. نحوه پذیرش و تمکین نتایج انتخابات توسط رهبران جوامع همیشه مورد توجه، و نوع مواجهه آنان در رعایت حقوق اساسی مردم و آزادی انتخاب آنان بسیار مهم و تعیین کننده می باشد. پرسش اصلی این پژوهش آن است که آیت الله خامنه ای در دوره زعامت و رهبری انقلاب اسلامی در پذیرش نتایج انتخابات و صیانت از آرا مردم چه نقشی داشته است؟ این نوشتار از حیث ماهیت کیفی، و از لحاظ رویکرد پژوهشگران توصیفی - تحلیلی، مبتنی بر داده های اسنادی می باشد. یافته های این پژوهش بیانگر آن است که آیت الله خامنه ای رهبر انقلاب اسلامی در ایجاد دموکراسی و صیانت از آرای مردم ایران و همچنین در مقابل بدعت گذاری و بی قانونی و حفاظت از آراء و انتخاب مردم اصلی ترین نقش را ایفا نموده است.

کلیدواژه‌ها

آیت الله خامنه ای - دموکراسی - صیانت - انتخابات - رأی

۱. www.hossein.rajae@yahoo.com

رسانه‌های نوین و آزادی بیان در منظر رهبر انقلاب اسلامی

علیرضا قرائی^{۱*}

پژوهشگر معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران

... ■ چکیده

به موازات رشد رسانه‌های نوظهور و گسترش سریع آن در دهه‌های اخیر از جمله شبکه‌های اجتماعی، پادکست‌ها و پلتفرم‌های چندرسانه‌ای، فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای ارتقای آزادی بیان و مشارکت مدنی فراهم کرده است. در عین حال، این تحولات چالش‌های فنی، امنیتی و حقوقی متعددی را برای نظام جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرده است. پژوهش حاضر به این پرسش می‌پردازد که چگونه رهنمودهای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای می‌توانند هم‌زمان امکان ارتقای آزادی بیان در شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های بومی و مدیریت موانع فنی و امنیتی را فراهم آورند. برای پاسخ به این سؤال، روش پژوهش کیفی - توصیفی و تحلیل محتوای اسنادی به‌کار گرفته شده است؛ بدین صورت که بیانات رسمی رهبری جمع‌آوری، کدگذاری و بر اساس چارچوب نظری آزادی بیان و امنیت ملی مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که علیرغم پیشرفت‌های قابل توجه در تأمین زیرساخت‌ها و چارچوب‌های حقوقی، کاستی‌هایی در هماهنگی میان نهادها و بازخوردپذیری سیاست‌ها از سوی شهروندان وجود دارد. همچنین اگر چه ترویج برنامه‌های سواد رسانه‌ای و دوره‌های آموزشی توان تولید محتوای مردمی را افزایش داده است؛ اما در مقابل، محدودیت‌های فیلترینگ سراسری و ضعف هماهنگی میان دستگاهی همچنان بزرگ‌ترین چالش‌های پیش‌روی آزادی بیان به‌شمار می‌آیند؛ به‌نحوی که مدیریت فضای مجازی به نفع ارزش‌های ملی هسته مرکزی بیانات را تشکیل می‌دهد.

۱. *Alireza1281380@gmail.com

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، رسانه‌های نوین، شبکه‌های اجتماعی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

نقش آیت‌الله خامنه‌ای در حفظ حقوق هسته‌ای ملت ایران

دکتر صمد قائم‌پناه^۱

گروه علوم سیاسی، واحد تاکستان دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

دکتر سیامک بهرامی

گروه علوم سیاسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

منیر دشتی

دانشجوی دوره دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران، واحد کرمانشاه،

دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

... چکیده

در دو دهه گذشته، برنامه هسته‌ای ایران به یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل در عرصه سیاست خارجی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده است. در این میان، نقش رهبری نظام و به‌ویژه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، به عنوان عالی‌ترین مقام سیاسی و دینی کشور، در هدایت راهبردهای کلان هسته‌ای و صیانت از حقوق ملت ایران، جایگاهی محوری داشته است. این مقاله در پی آن است که به این پرسش پاسخ دهد: آیت‌الله خامنه‌ای چگونه در قالب سیاست‌گذاری‌ها و هدایت راهبردی، به حفظ حقوق هسته‌ای ملت ایران کمک کرده و این نقش چه تأثیری بر روند مذاکرات هسته‌ای و تعاملات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران داشته است؟

فرضیه پژوهش بر این مبناست که آیت‌الله خامنه‌ای با اتخاذ رویکردی مبتنی بر اصول «عزت، حکمت و مصلحت» و تأکید بر «مقاومت فعال»، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفاظت از حقوق هسته‌ای ایران ایفا کرده و با کنترل روندهای امتیازدهی افراطی، موجب برقراری نوعی

۱. sghaempanah89@gmail.com

توازن راهبردی در مذاکرات هسته‌ای شده است.

پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده و داده‌های آن از طریق منابع کتابخانه‌ای، سخنرانی‌های رسمی مقام معظم رهبری، اسناد مرتبط با پرونده هسته‌ای، و تحلیل محتوای رسانه‌های داخلی و بین‌المللی گردآوری شده است. افزون بر آن، از روش تحلیل گفتمان به منظور شناسایی رویکردهای فکری و راهبردی رهبری استفاده شده است.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که آیت‌الله خامنه‌ای با تکیه بر اصول استقلال‌طلبی، دفاع از حقوق مسلم ملت ایران در بهره‌برداری صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای، و اتخاذ راهبرد بازدارندگی نرم، نقشی اساسی در جلوگیری از انفعال در برابر فشارهای خارجی و شکل‌دهی به چارچوب مذاکرات ایفا کرده‌اند. همچنین، حمایت قاطع از تیم‌های مذاکره‌کننده در چارچوب منافع ملی و تأکید بر خطوط قرمز، موجب جلوگیری از خدشه‌دار شدن حقوق حیاتی ایران در حوزه فناوری هسته‌ای شده است.

کلیدواژه‌ها

: آیت‌الله خامنه‌ای، حقوق هسته‌ای، مقاومت فعال، سیاست خارجی جمهوری اسلامی

ایران

حق برخورداری از محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و نظام حقوقی حاکم بر محتوا

محمد جواد ارسطا^۱

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

اصل سوم قانون اساسی کشورمان، دولت جمهوری اسلامی ایران را موظف دانسته که برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم این قانون، همه امکانات خود را برای تحقق اموری به کار برد که در صدر آنها «ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی» قرار دارد. از طرف دیگر اصل چهارم قانون اساسی تصریح کرده که «کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد». بنابر این می‌توان نتیجه گرفت که تدوین‌کنندگان قانون اساسی ایران برای بند اول اصل سوم این قانون یعنی ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، حتماً موازین دینی مشخصی را مد نظر داشته‌اند، موازینی که در حد اطلاع نگارنده، به صورت تفصیلی تبیین نشده است. (=ضرورت بحث) بررسی دقیق این موضوع می‌طلبد که علاوه بر تبیین مبانی دینی ثبوت چنین تکلیفی بر عهده دولت، این سؤال نیز مورد بحث قرار گیرد که آیا از موظف بودن دولت به ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، می‌توان حق برخورداری مردم از چنین محیطی را اثبات کرد؛ همچنین برای اجرایی کردن تکلیف مزبور و حق محتمل مورد اشاره، نظام حقوقی کارآمد کدام است؟ (=سؤالات پژوهش) نگارنده کوشیده است با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی در چارچوب نظام حقوقی ایران و فقه امامیه به سؤالات مورد نظر پاسخ دهد و در این راستا برای اولین بار دلایلی را به ویژه در قسمت تبیین

۱. mjarasta@ut.ac.ir

نظام حقوقی حاکم بر محتوا مطرح کند. (=نوآوری بحث)

به نظر می‌رسد که تکلیف دولت به ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و حق برخورداری مردم از چنین محیطی، بر پایه دلایل متقن فقهی - حقوقی قابل اثبات است و بر اساس سه مؤلفه مذکور در مقاله می‌توان نظام حقوقی کارآمدی برای استیفاء حق مزبور ارائه کرد.

کلیدواژه‌ها

حق، تکلیف، دولت جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از محیط مساعد، سیاست‌گذاری فرهنگی

حق بر حریم خصوصی و نظام حقوقی حاکم بر حفاظت از داده‌های شخصی در حقوق ایران

حمید بهره‌مند^۱

استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

حق بر حریم خصوصی به عنوان عنصری کلیدی برای کرامت انسانی که مورد تأکید اسلام بوده بارها در بیانات مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی ابلاغی ایشان مورد توجه قرار گرفته است. نظام حقوقی ایران از قانون اساسی گرفته تا قوانین عادی نیز به موضوع حریم خصوصی توجه داشته‌اند. لکن با گسترش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی داده‌های شخصی شهروندان در معرض نقض قرار گرفته‌اند. حمایت از این داده‌ها در قوانین و پیش‌نویس‌های قانونی مورد توجه قرار گرفته است. اما با توجه به مبانی این حق و با در نظر گرفتن قوانین و مقررات سایر کشور به نظر می‌رسد هنوز قوانین و مقررات منسجمی برای حمایت از این داده‌ها به تصویب نرسیده است و پیش‌نویس‌های موجود هم این حقوق را به طور جامع مورد حمایت قرار نداده‌اند. در این مقاله با رویکرد تحلیلی و توصیفی و با نگاهی به مقررات عمومی حفاظت از داده‌های اتحادیه اروپا ابتدا مبانی فقهی و دینی حریم خصوصی مورد بررسی و پس از آن با نگاهی به سوابق سیاست‌گذاری و قانونگذاری و پیش‌نویس‌های قانونی، ابتدا الزامات قانونگذاری در حوزه حفاظت از داده‌های شخصی بررسی و پس از نشان دادن خلأها و کاستی‌ها، راهکارهای تقویت نظام قانونگذاری در این حوزه بررسی و پیشنهادهایی ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی، حفاظت از داده‌های شخصی، مقررات عمومی حفاظت از داده‌ها، حقوق ایران

۱. bahrmand@ut.ac.ir

حق بر اقتصاد صحیح و عادلانه و نظام حقوقی حاکم بر رقابت در فضای مجازی و تنظیم‌گری رقابت در عصر دیجیتال (چالش‌ها و راهکارها)

امیرعباس علاءالدینی^۱

استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،

دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

احمد رضا خلعتبری مکرم

دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق،

دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

... ■ چکیده

عدالت، به عنوان یکی از اصول بنیادین حقوقی و اخلاقی، در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در اصول اقتصادی و اجتماعی به‌وضوح انعکاس یافته است. در همین چارچوب و در راستای تأمین عدالت، مقابله با انحصار و تضمین رقابت سالم از وظایف اساسی دولت تلقی می‌شود. با ظهور اقتصاد دیجیتال و شکل‌گیری بازارهای چندوجهی و پلتفرمی، مفاهیم سنتی حقوق رقابت با چالش‌های جدی مواجه شده‌اند. بررسی تجارب اتحادیه اروپا، ایالات متحده و چین نشان می‌دهد که این کشورها با اصلاح چارچوب‌های حقوقی و نهادی، به دنبال تطبیق مقررات رقابتی خود با ویژگی‌های خاص بازارهای دیجیتال هستند. مقاله حاضر با تحلیل این روندها و بررسی وضعیت حقوق رقابت در ایران، راهکارهایی برای اصلاح نظام موجود ارائه می‌دهد؛ از جمله تقویت نظارت پیشینی، بازنگری در ابزارهای تحلیلی و تدوین مقررات ویژه برای داده‌ها و ادغام‌های ضدنوآوری. نتایج این پژوهش بیانگر ضرورت اصلاحات فوری و جامع در نظام حقوق رقابت ایران به منظور ایجاد فضای عادلانه و رقابتی در اقتصاد

۱. amirabbas_alaedini@yahoo.com

دیجیتال است.

کلیدواژه‌ها

قانون اساسی، عدالت، رقابت، انحصار، اقتصاد دیجیتال، شورای رقابت

تحلیل حق اعتراض و آزادی بیان در منظومه فکری رهبری انقلاب اسلامی و تطبیق آن با قانون اساسی و اسناد بین‌المللی

محمد روحانی مقدم^۱

دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

سیدعلی اکبر سیادت

دانشجوی دکتری گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی،

سمنان، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش با هدف تحلیل حق اعتراض و آزادی بیان در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی و تطبیق آن با قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی انجام شده است. مسئله اصلی پژوهش آن است که حدود و مبانی این دو حق در اندیشه آیت الله خامنه‌ای چگونه تبیین می‌شود و تا چه حد با استانداردهای جهانی همخوانی دارد. سؤال تحقیق بدین صورت طرح می‌شود: آیا حق اعتراض و آزادی بیان در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، در پرتو دیدگاه‌های رهبری، با اصول اسناد بین‌المللی حقوق بشر هم‌ساز است یا تعارض‌هایی بنیادین دارد؟ فرضیه پژوهش بر این است که این حقوق در چارچوبی مسئولانه، اخلاق‌مدار و متکی بر مبانی اسلام تعریف شده‌اند که در مقام اجرا با چالش‌های تفسیری و حقوقی مواجه‌اند. روش تحقیق، تحلیلی-توصیفی و مبتنی بر منابع کتابخانه‌ای و اسنادی است و از روش تطبیقی برای مقایسه قوانین ایران با میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی بهره گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در اندیشه رهبری، اعتراض و مطالبه‌گری حقی الهی و ملی محسوب می‌شود، اما قیود شرعی و امنیتی مانند «عدم اخلال در مبانی اسلام» سبب محدودیت در اجرای عملی این حق شده

۱. rohani113r@gmail.com

است. نتیجه آنکه تحقق دیدگاه اسلامی آزادی و اعتراض، مستلزم شفاف‌سازی مفاهیم و تدوین قانون جامع برای تمایز میان اعتراض مشروع و نافرمانی مدنی است.

کلیدواژه‌ها

حق اعتراض، آزادی بیان، مطالبه‌گری، مبانی اسلام، نافرمانی مدنی.

حقوق ملت در عصر حکمرانی فضای مجازی؛ بازخوانی منظومه فکری امام خامنه‌ای در توازن آزادی‌های مشروع و صیانت از هویت ملی

جواد عدالت جو^۱

پژوهشگر دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیریز؛

... ■ چکیده

فضای مجازی به عنوان یکی از عرصه‌های نوین حکمرانی و تعامل اجتماعی، هم فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای گسترش آزادی‌های مشروع و حقوق ملت فراهم آورده و هم تهدیدهایی جدی برای هویت فرهنگی، امنیت اجتماعی و استقلال ملی ایجاد کرده است. در منظومه فکری امام خامنه‌ای، حقوق ملت و آزادی‌های مشروع نه صرفاً شعار، بلکه اصول بنیادین حکمرانی اسلامی هستند که تحقق آن‌ها در فضای مجازی نیازمند توازن میان آزادی فردی و صیانت از مصالح عمومی است.

این مقاله با رویکرد تحلیلی و مبتنی بر بازخوانی بیانات رهبری و اسناد قانونی، دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در حوزه حکمرانی فضای مجازی را بررسی کرده است. دستاوردهایی همچون گسترش زیرساخت‌های ارتباطی و عدالت دیجیتال، تصویب قوانین حمایتی از کاربران، توسعه پلتفرم‌های بومی و صیانت از هویت ملی از جمله نکات برجسته این مسیر است. در مقابل، چالش‌هایی شامل مرزگذاری دشوار میان آزادی و محدودیت، کمبود شفافیت، عقب ماندگی حقوقی در برابر فناوری‌های نوین و تفاوت انتظارات نسل جوان با ملاحظات امنیتی وجود دارد.

یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که آینده موفق حکمرانی فضای مجازی در ایران نیازمند:

- صیانت هوشمند و فعال به جای انسداد منفعل،

۱. 2559597179@iau.ir

- تدوین منشور جامع حقوق ملت در فضای سایبری،
 - بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی،
 - ارتقای سواد رسانه‌ای و دیجیتال،
 - و تقویت مشارکت مردمی در سیاست‌گذاری است.
- پیاده‌سازی این راهکارها می‌تواند الگویی بومی و الهام‌بخش از حکمرانی دیجیتال ارائه دهد که در آن حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در پرتو ارزش‌های اسلامی-ایرانی به‌طور پایدار محقق گردد.

کلیدواژه‌ها

حقوق ملت، آزادی‌های مشروع، فضای مجازی، حکمرانی دیجیتال، اندیشه امام خامنه‌ای، عدالت دیجیتال

برخی از آزادی های مشروع مدنی (آزادی عقیده، آزادی بیان و منع تفتیش) و ادله آن

نسرين علوی نیا^۱

گروه حقوق، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران.

مصطفی رفیعی زین آبادی

گروه حقوق، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران

... ■ چکیده

این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی و با ابزار کتابخانه‌ای به بررسی برخی از آزادی های مشروع مدنی (آزادی عقیده، آزادی بیان و منع تفتیش) و ادله آن می‌پردازد. آزادی به معنی رهایی، نفی اجبار، فقدان منع و جلوگیری است. در اسلام قواعد و مبانی‌ای وجود دارد که تأیید کننده آزادی عقیده، آزادی بیان و منع تفتیش به عنوان آزادی های مشروع مدنی است. قرآن تنها برای خواندن نیست بلکه مردم را به اندیشه در آفرینش هدایت می‌کند هر مکتبی که ایمان و اعتقاد به خود نداشته باشد، جلوی آزادی اندیشه و آزادی بیان را می‌گیرد چرا که از هرج و مرج می‌هراسد، پس راه اندیشه صحیح را مسدود می‌کند. با تأمل در محدودیت های مختلف آزادی بیان می‌توان آنها را به دو دسته محدودیت های اخلاقی و محدودیت های اجتماعی و سیاسی تقسیم کرد. از محدودیت های اخلاقی می‌توان به هتک حرمت اشخاص، توهین به مقدسات دیگران، افشای اسرار و شایعه‌پراکنی اشاره کرد. از محدودیت های اجتماعی و سیاسی نیز می‌توان گمراه کردن دیگران، ارتداد، جهل، ظن و گمان و نداشتن روحیه حقیقت‌گرایی، غفلت و پیروی از هوای نفس را نام برد. آزادی بیان یک پیش فرض اساسی در اسلام است که مورد توجه اندیشمندان مختلف مخصوصاً مقام معظم رهبری قرار گرفته است. در قانون جمهوری اسلامی ایران نیز هیچ‌کس صرفاً به دلیل داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار نمی‌گیرد

۱. na.alavinia@yahoo.com

اما این اصل در مورد ترویج عقاید خاص، ساکت است. گرچه عقلاً و قانوناً می‌توان اذعان نمود که آزادی بیان نباید با مبانی اسلام یا حقوق عمومی در تضاد باشد.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، آزادی عقیده، آزادی مدنی، حقوق بشر، منع تفتیش.

حقوق زن و خانواده (حق مادری، حقوق کودکان، حقوق سالمندان و...)

ثمینه بهادری جهرمی^۱

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، فارس، ایران

سهیلا پایان

استادیار، گروه عمومی، واحد کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی، کازرون، ایران

احسان کهنسال

دانشجوی دکتری جامعه شناسی سیاسی، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم،

دانشگاه آزاد اسلامی، فارس، ایران

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی حقوق زن و خانواده در قوانین و مقررات ایران با تمرکز بر حق مادری، حقوق کودکان و حقوق سالمندان می‌پردازد. هدف اصلی پژوهش، شناخت وضعیت حقوقی این گروه‌ها، تحلیل چالش‌ها و موانع تحقق این حقوق در عمل، بررسی نقش نهادهای قانونی و اجتماعی و ارائه راهکارهای بهبود و ارتقای آگاهی حقوقی عمومی برای تحقق عدالت اجتماعی و کرامت انسانی است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و منابع کتابخانه‌ای و اسنادی مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد علیرغم وجود حمایت‌های قانونی نسبتاً جامع در قانون اساسی جمهوری اسلامی، قانون حمایت خانواده و قانون مدنی، اجرای ناقص قوانین همراه با موانع فرهنگی، اجتماعی و ضعف در هماهنگی نهادهای مرتبط، مانع بهره‌مندی کامل زنان، کودکان و سالمندان از حقوقشان شده است. همچنین کمبود آموزش حقوقی و نگرش‌های سنتی از مهم‌ترین چالش‌ها محسوب می‌شود. در نهایت، این تحقیق بر لزوم اصلاحات قانونی، افزایش آموزش حقوقی، تغییر نگرش‌های فرهنگی و تقویت نهادهای حمایتی تأکید دارد تا بتوان

۱. saminbahadori.jahromi@iau.ac.ir

عدالت و کرامت انسانی را در خانواده‌های ایرانی تضمین کرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق زن، حقوق خانواده، حق مادری، حقوق کودکان، حقوق سالمندان، عدالت اجتماعی، آموزش حقوقی، قوانین ایران.

بررسی حق بر حریم خصوصی و حمایت از داده‌های شخصی در فضای مجازی

روح الله زارع^۱

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد، اصفهان، ایران.

یوسف زارع

دانشجوی کارشناسی رشته حقوق، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد استهبان،
استهبان، ایران.

... ■ چکیده

در عصر فناوری اطلاعات و با گسترش فضای مجازی، حریم خصوصی افراد بیش از هر زمان دیگری در معرض تهدید قرار گرفته است. شبکه‌های اجتماعی به دلیل توانایی گسترده در أخذ، جمع‌آوری و استفاده از داده‌های کاربران، جایگاهی ویژه در این روند یافته‌اند. این شبکه‌ها با رصد مداوم رفتار افراد و ذخیره‌سازی آن‌ها در بانک‌های اطلاعاتی، از طریق فرایند داده‌کاوی قادر به ایجاد پروفایل‌های دقیق شخصی هستند که حاوی اطلاعات گسترده‌ای از زندگی خصوصی افراد است. چنین روندی، عملاً مرزهای سنتی حریم خصوصی را کمرنگ کرده و دامنه نقض آن را به بخش بزرگی از جامعه جهانی گسترش داده است. حساسیت نسبت به نقض حریم خصوصی در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی افزایش یافته، اما مقررات موجود هنوز پاسخگوی نیازهای نوین فضای دیجیتال نیستند. در ایران این خلأ قانونی آشکارتر بوده و فقدان یک نظام جامع حمایتی، ضرورت تصویب قوانین هماهنگ با اصول و استانداردهای پذیرفته‌شده بین‌المللی را برجسته می‌سازد. مقاله حاضر با رویکردی تحلیلی - حقوقی به بررسی حق بر حریم خصوصی و حمایت از داده‌های شخصی در فضای مجازی پرداخته، نتایج نشان می‌دهد که ضعف

۱. mohandesrohollahzare@gmail.com

قانون‌گذاری جامع، فقدان نظارت مؤثر، و عدم آگاهی عمومی کاربران از حقوق خود، سه مانع اصلی تحقق حق بر حریم خصوصی در محیط دیجیتال محسوب می‌شوند. در پایان، مقاله بر ضرورت تدوین مقررات جامع و هماهنگ با استانداردهای بین‌المللی، ارتقای سواد رسانه‌ای شهروندان و تقویت نهادهای نظارتی برای تضمین حمایت مؤثر از داده‌های شخصی در فضای مجازی تأکید می‌کند.

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی، داده‌های شخصی، شبکه‌های اجتماعی، فضای مجازی، حقوق بشر، حمایت قانونی.

تأثیر نقش گفتمان نخبگان سیاسی بر جغرافیای سیاسی ایران

محمدیاسین فلاح^۱

پژوهشگر فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه پیام نور استان لرستان مرکز خرم آباد

... ■ چکیده

در اصطلاح لغوی، نخبه به معنای برگزیده و منتخب می باشد. در معنای عام قدیم نخبه به گروه اندکی که جایگاه ویژه‌ای از لحاظ آداب و سنن، مقام روحانی و رفاه اجتماعی کسب کرده بودند، اطلاق می شد. قدرت این گروه، در یک نظام اجتماعی مبتنی بر قانون اساسی به عنوان اشتقاقی از حاکمیت و استقلال ملی توجیه و تعریف می گردد. امروزه نخبگان سیاسی به عنوان گروه‌های خاصی برگزیده می شوند و مشروعیت قانونی دارند. با توجه به تأکید مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۵ به منظور تحقق بخشیدن در «استفاده صحیح و مناسب از ظرفیت‌های علمی نخبگان در راستای توسعه همه جانبه کشور» نخبگان سیاسی گذشته و معاصر ایران در عرصه جغرافیای سیاسی ایران نیز الگوی بدیلی در مواجهه با پرورش نخبگان سیاسی در کشور است. گفتمان نخبگان اسلامی انقلاب ایران هم‌اکنون به گفتمان مسلط توده‌های مردم و نخبگان سیاسی خاورمیانه و نظام بین‌الملل در راستای مقابله با گفتمان رایج تحمیلی غربی تبدیل شده است.

کلیدواژه‌ها

هویت ملی، گفتمان نخبگان، ایدئولوژی انقلابی، فرهنگ سیاسی

۱. gh.67.ta@gmail.com

حق به شهر و معماری تعالی بخش مصداقی از حقوق شهروندی در اندیشه حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

علی اکبری

استادیار، گروه معماری، واحد یادگار امام خمینی^۱ شهری،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

یکی از برجسته‌ترین حقوق ملت در چارچوب آزادی‌های مشروع، حق برخوردای و بهره‌مندی شهروندان از محیط زندگی مطلوب در شهر و خانه و فضاهای حضور پاسخ‌ده، تعالی بخش، امن، ایمن، دلپذیر و متناسب با فرهنگ زمینه‌ای مردم است. از این منظر در این مقاله، رابطه حقوق شهروندی و معماری و شهر در منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) مورد بررسی قرار گرفته است. مبانی فلسفی تحقیق، تفسیری؛ رویکرد تحقیق، کیفی و راهبرد تحقیق، روش تحلیل محتوا بوده است. پس از گردآوری و تحلیل داده‌ها، ۱۱ مدخل کلان در این زمینه احصا شد که عبارت‌اند از: ۱. بهره‌گیری از آموزه‌ها، روش‌ها و راهبردهای معماری سنتی و تاریخی ایران به مثابه راه حل پایدار ۲. نقد مدرنیزاسیون تحمیلی غربی در معماری و شهرسازی ۳. حاکمیت عقلانیت در معماری و شهرسازی به مثابه رکن دینی و اسلامی ۴. توجه به ساختارهای زیبایی‌شناختی میراث معماری ایرانی ۵. تأکید بر ایجاد فضای سبک زندگی اسلامی در شهر و معماری ۶. تأکید بر آبادانی شهرها به عنوان نماد پیشرفت و سعادت‌مندی شهروندان ۷. اهمیت سیمای شهری، پاکیزگی شهری، وجود فضاهای سبز و بوستان‌ها ۸. قدردانستن باغات و درخت‌های و منابع طبیعی و حفظ این ثروت‌های ملی ۹. تأثیر مکان زندگی بر سبک زندگی، روح، روان و اندیشه انسان‌ها ۱۰. ضرورت التزام معمار هنرمند متعهد به حقیقت معنوی ۱۱. ضرورت برخورداری معماران و شهرسازان از اندیشه عمیق و متعهد.

کلیدواژه‌ها

حق به شهر، معماری تعالی بخش، معماری ایرانی-اسلامی، شهرسازی اسلامی، حقوق
شهروندی

تحلیل حقوقی حق حبس زوجه در ازدواج مجدد با رویکردی بر حقوق و آزادی‌های مشروع از منظر منظومه فکری مقام معظم رهبری

فاطمه حسنی^۱

دانشگاه طلوع مهر، مرکز وکلا قم؛

... ■ چکیده

رهبر انقلاب ازدواج را تشکیل کانون خانواده و ستون فقرات جامعه می‌دانند. ایشان تأکید دارند که ازدواج امری انسانی است و نباید مادیات در آن پیرنگ باشد، بلکه سازش و صمیمیت متقابل زوجین برای حفظ این پیوند حیاتی است. حال اینکه در عالم حقوق استفاده زوجه از حق حبس، به طور مستقیم به زوج اجازه ازدواج مجدد نمی‌دهد. با این حال، اگر دادگاه عدم تمکین زوجه را ناشی از اعمال حق حبس تشخیص دهد، ممکن است با وجود شرایط خاص، حکم به ازدواج مجدد زوج صادر کند. لازم به ذکر است که عدم تمکین با نشوز تفاوت دارد؛ در حالت عدم تمکین، معمولاً حکم به عدم جواز ازدواج مجدد زوج صادر می‌شود، مگر آنکه شرایط و دلایل دیگری احراز گردد. اما در صورت اثبات نشوز، امکان صدور حکم جواز ازدواج مجدد برای زوج وجود دارد. مطابق آرای وحدت رویه و نظریه‌های مشورتی موجود، در صورتی که زوجه از حق حبس مهریه خود استفاده کند، دادگاه می‌تواند با احراز شرایطی نظیر عسر و حرج زوج، توانایی مالی مرد برای اداره همزمان دو زندگی و موارد مشابه، حکم به ازدواج مجدد زوج دهد. این موضوع در چند پرونده قضایی در دادگاه بدوی مطرح و در دادگاه تجدید نظر نیز تأیید شده است. با توجه به مطالب فوق و آرای صادر شده، می‌توان نتیجه گرفت که صرف استفاده از حق حبس مهریه نمی‌تواند دلیلی برای صدور حکم ازدواج مجدد باشد، مگر آنکه شرایط مقتضی توسط دادگاه احراز شود

۱. hasaniraha342@gmail.com

کلیدواژه‌ها

مهریه، زوجین، ازدواج، حق حبس

میراث در حصار قانون و مالکیت: بررسی چالش‌های حقوقی و حمایتی در معماری سنتی

زهرامیراشه^۱

استادیار دانشکده تمدن و مطالعات جهان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول؛

مسعود داودی

... چکیده

معماری سنتی، به عنوان بخشی ارزشمند از میراث فرهنگی و هویت ملی، همواره در معرض تهدیداتی ناشی از توسعه شهری، تغییرات اجتماعی و اقتصادی، و چالش‌های حقوقی قرار داشته است. این مقاله با هدف بررسی چالش‌های حقوقی و حمایتی پیش روی حفاظت از معماری سنتی، به تحلیل قوانین و مقررات موجود، تعارض بین حقوق مالکیت خصوصی و منافع عمومی، و نقش نهادهای دولتی و غیردولتی در این زمینه می‌پردازد. روش تحقیق در این مقاله، تحلیلی-توصیفی بوده و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، اسناد قانونی، و مطالعات موردی انجام شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که ابهام در قوانین، ضعف در اجرای مقررات، کمبود منابع مالی و انسانی، و عدم آگاهی کافی مالکان و جامعه از ارزش میراث فرهنگی، از جمله مهم‌ترین چالش‌های پیش روی حفاظت از معماری سنتی در ایران است. در پایان، راهکارهایی برای بهبود وضعیت موجود، از جمله بازنگری قوانین، ایجاد سازوکارهای تشویقی، توسعه آموزش و آگاهی‌رسانی، و تقویت همکاری بین ذینفعان مختلف ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

معماری سنتی، میراث فرهنگی، حقوق مالکیت، حمایت قانونی

۱. zmirashe@yahoo.com

بررسی چالش‌ها و راهکارهای دسترسی عادلانه به آموزش زبان‌های خارجی در ایران

زهرا میراشه^۱

استادیار گروه باستان‌شناسی، دانشکده تمدن و مطالعات جهان، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد دزفول، ایران

مریم حقیقی

استادیار گروه زبان انگلیسی، دانشکده تمدن و مطالعات جهان، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد دزفول، ایران

... ■ چکیده

آموزش زبان‌های خارجی، به عنوان یک مهارت کلیدی در دنیای امروز، فرصت‌های متعددی را برای توسعه فردی و مشارکت فعال در جامعه جهانی فراهم می‌کند. با این حال، در ایران، دسترسی به این فرصت آموزشی به طور عادلانه توزیع نشده است و نابرابری‌های قابل توجهی در این زمینه وجود دارد. این پژوهش با هدف بررسی چالش‌های موجود در مسیر تحقق دسترسی عادلانه به آموزش زبان‌های خارجی و ارائه راهکارهای عملی برای رفع این نابرابری‌ها انجام شده است. در این راستا، از روش تحقیق کیفی و تحلیل اسنادی بهره گرفته شده است. مصاحبه با متخصصان حوزه آموزش زبان، بررسی اسناد و مدارک مرتبط، و تحلیل داده‌های آماری موجود، به شناسایی عوامل موثر بر نابرابری‌های آموزشی کمک کرده است. نتایج نشان می‌دهند که عواملی نظیر وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده‌ها، موقعیت جغرافیایی مناطق مختلف کشور، کیفیت زیرساخت‌های آموزشی، و سیاست‌های آموزشی تبعیض‌آمیز، نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد نابرابری در دسترسی به آموزش زبان‌های خارجی ایفا می‌کنند. بر اساس این یافته‌ها، پیشنهادهایی برای اصلاح سیاست‌های آموزشی، توزیع عادلانه منابع،

۱. zmirashe@yahoo.com

ارتقای کیفیت آموزش در مناطق محروم، و استفاده از ظرفیت‌های فناوری‌های نوین آموزشی ارائه شده است. این پژوهش می‌تواند به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، و فعالان حوزه آموزش کمک کند تا با اتخاذ رویکردهای مبتنی بر عدالت، گام‌های موثری در جهت تحقق حق برابر در یادگیری زبان بردارند.

کلیدواژه‌ها

حقوق اجتماعی، عدالت آموزشی، آموزش زبان‌های خارجی، نابرابری آموزشی، دسترسی عادلانه

موازن حقوقی و اجتماعی ناظر بر موزه‌های خصوصی و نقش آن‌ها در صیانت از میراث فرهنگی و اعتلای اجتماعی

دکتر زهرا میراشه^۱

استادیار گروه باستان‌شناسی، دانشکده تمدن و مطالعات جهان، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد دزفول، ایران

... چکیده

موزه‌های خصوصی به عنوان نهادهایی غیردولتی، نقش مهمی در حفظ و ارائه میراث فرهنگی و طبیعی ایفا می‌کنند. این موزه‌ها می‌توانند با گردآوری، نگهداری و نمایش آثار ارزشمند، به افزایش آگاهی عمومی و توسعه گردشگری فرهنگی کمک کنند. با این حال، فعالیت این موزه‌ها نیازمند چارچوب‌های حقوقی و اجتماعی مشخصی است تا بتوانند به صورت مؤثر و پایدار به فعالیت خود ادامه دهند. هدف از این پژوهش، بررسی ابعاد حقوقی و اجتماعی حاکم بر موزه‌های خصوصی و تحلیل نقش این نهادها در صیانت از میراث فرهنگی و اعتلای سطح آگاهی و مشارکت اجتماعی است. این مطالعه، با استفاده از روشی ترکیبی شامل بررسی اسناد قانونی و مقررات مربوطه، تحلیل داده‌های آماری مرتبط با عملکرد موزه‌های خصوصی، و مطالعه تطبیقی الگوهای موفق بین‌المللی، به دنبال شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی این موزه‌ها است. یافته‌ها نشان می‌دهند که موزه‌های خصوصی، علی‌رغم پتانسیل قابل توجه در جذب گردشگر، ترویج فرهنگ بومی، و ایفای نقش آموزشی، با موانع متعددی از جمله فقدان حمایت‌های قانونی و مالی کافی، مشکلات مربوط به مدیریت و نگهداری آثار، و چالش‌های جذب مخاطب مواجه هستند. این پژوهش، با ارائه پیشنهادهایی برای بهبود چارچوب قانونی و سیاست‌گذاری‌های حمایتی، به دنبال تقویت نقش موزه‌های خصوصی در حفظ میراث

۱. zmirashe@yahoo.com

فرهنگی و کمک به توسعه پایدار اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها

موزه‌های خصوصی، میراث فرهنگی، موازین حقوقی، چالش‌های موزه‌داری

موارد تضعیف حقوق خصوصی ملت در دادسرا

علی وزیری پور^۱

پژوهشگر حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی مرکز، تهران، ایران

... ■ چکیده

این پژوهش به بررسی موارد تضعیف حقوق خصوصی شهروندان در فضای دادسرا می‌پردازد، جایی که به دلیل اختیارات گسترده دادستان و ضعف نظارت قضایی، نقض سیستماتیک این حق اساسی شایع است. پرسش اصلی این مطالعه آن است که چگونه اقدامات دادسرا در مراحل تحقیق و بازجویی، منجر به تضعیف حقوق خصوصی ملت می‌شود؟ روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی و بر پایه داده‌های کیفی از منابع قانونی (قانون اساسی، قانون آیین دادرسی کیفری)، گزارش‌های حقوق بشری داخلی و بین‌المللی (سازمان عفو، مرکز حقوق بشر دادگاه عالی) و تحلیل عملکرد واقعی دادسراها است. یافته‌ها نشان می‌دهد که صدور حکم شنود بدون تأیید قاضی، ضبط غیرقانونی دستگاه‌های شخصی، افشای اطلاعات متهمان در رسانه‌ها، دسترسی بی‌رویه به داده‌های بانکی و دیجیتال و بازجویی بدون حضور وکیل، از جمله اقدامات بارزی هستند که مستقیماً به نقض اصل ۲۲ قانون اساسی و استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر منجر می‌شوند. همچنین، تمرکز قدرت در دادستان و فقدان مکانیسم نظارتی مستقل، زمینه را برای سوءاستفاده فراهم می‌کند. نتیجه‌گیری این مطالعه حاکی از آن است که بدون اصلاح ساختاری در نظام قضایی و تدوین قانون جامع حریم خصوصی، دادسرا به عنوان نهادی پیش از محاکمه، همچنان به میدانی برای نقض حقوق اساسی تبدیل خواهد ماند.

کلیدواژه‌ها

حقوق خصوصی، دادسرا، دادستان، نقض حقوق بشر، قانون آیین دادرسی کیفری، حریم خصوصی

۱. Email: ir129iran@gmail.com

حقوق خصوصی و اجتماعی ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران

علی وزیری پور^۱

پژوهشگر حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی مرکز، تهران، ایران

... ■ چکیده

هدف این پژوهش، بررسی حقوق خصوصی و اجتماعی ملت در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر چگونگی تحقق این حقوق در چارچوب قانون اساسی و قوانین فرعی است. روش تحقیق، کیفی و توصیفی-تحلیلی مبتنی بر تحلیل اسنادی متون قانونی و فقهی است. داده‌ها از منابع اولیه شامل قانون اساسی، قانون مدنی، آیین‌نامه‌های قضایی و منابع فقهی امامیه جمع‌آوری شده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که حقوق خصوصی در ایران، از جمله مالکیت، عقد، نکاح و ارث، بر اساس قانون مدنی و با استناد به فقه امامیه شکل گرفته و در صورت عدم وجود حکم قانونی، قاضی موظف به رجوع به شرع است. همچنین، حقوق اجتماعی نظیر دسترسی به آموزش، بهداشت، کار و مسکن در قانون اساسی (موارد ۲۹، ۳۰، ۴۳ و ۴۷) تضمین شده و دولت موظف به تأمین حداقل معیشت شهروندان است. حاکمیت ملت از طریق انتخابات و مراجعه مستقیم مردم به صندوق رأی محقق می‌شود، اما تمامی قوانین باید با احکام اسلامی سازگار باشند. آزادی‌های بیان، تجمع و تشکل نیز در چارچوب شرع و منافع عمومی مجاز است. نتیجه تحقیق حاکی از آن است که نظام جمهوری اسلامی ایران، ترکیبی از اصول دموکراتیک و اسلامی را در تعریف حقوق شهروندی به کار گرفته است؛ به‌گونه‌ای که حقوق فردی و اجتماعی شهروندان تا حد قابل توجهی تضمین شده، اما این تضمین در چارچوب ارزش‌های اسلامی و منافع نظام سیاسی محدود می‌شود.

۱. ir129iran@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حقوق خصوصی، حقوق اجتماعی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حاکمیت ملت، احکام اسلامی.

بررسی تأثیر جنگ بر آزادی‌های مشروع؛ مطالعه موردی جنگ ۱۲ روزه ایران و اسرائیل

سید مهدی صنعتی^۱

... ■ چکیده

جنگ میان کشورها، نتنها سبب کشتار و آوارگی مردم می‌شود، بلکه زندگی روزمره شهروندان را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و ناگزیر آنان را از بسیاری از حقوق و آزادی‌های مشروع، محروم می‌نماید. اعمال این محرومیتها برای شهروندان از جانب حکومتها، در شرایط جنگی و امنیتی، چه از منظر حقوق بین‌الملل به عنوان «تعلیق حقوق و آزادیها در وضعیت اضطراری» و چه از منظر حقوق کیفری به عنوان «سیاست جنایی امنیت مدار»، امری پذیرفته شده است. این تحقیق در راستای بررسی آثار جنگ ۱۲ روزه ایران و اسرائیل بر آزادی‌های شهروندان ایران نگارش یافته و بر اساس نتایج تحقیق، بر خلاف برخی حکومت‌های مستکبر که حتی با ایجاد حوادث امنیتی، درصدد عوام‌فریبی و سوءاستفاده از احساس ترس مردم برای وضع قوانین محدودکننده آزادی‌های مردم و در مقابل توسعه اختیارات حاکمیت و حتی دخالت نظامی در سایر کشورها هستند، نظام ج.ا.ا. در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اسرائیل علیه ایران، حتی اعلام رسمی جنگ با این کشور ننموده و بنابراین زمینه برای اعمال مقررات جنگی در کشور و تضییق آزادی‌های مشروع شهروندان فراهم نشده است!

کلیدواژه‌ها

جنگ - آزادی - رهبری - وضعیت اضطراری - اسرائیل

۱. sasnatiseyyed@yahoo.com

حق سلامت و بهداشت در منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای با تأکید بر مسئولیت حاکمیت

زینب عصمتی^۱

استادیار گروه حقوق عمومی، واحد کرج؛ دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران؛

سیده لطیفه حسینی

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

... ■ چکیده

حق برخورداری از سلامت و بهداشت، به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشر در منظومه‌های حقوقی و فکری گوناگون دارای جایگاه ویژه‌ای است. در اندیشه اسلامی نیز این حق نه تنها از منظر کرامت انسانی بلکه از حیث مسئولیت متقابل دولت و جامعه مورد تأکید قرار گرفته است. یکی از منابع مهم در بازخوانی این حق در بستر فکری جمهوری اسلامی ایران، تحلیل منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای است که به عنوان رهبر جمهوری اسلامی ایران، نقش تعیین‌کننده‌ای در تفسیر و جهت دهی مفاهیم حکمرانی عادلانه دارد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با هدف بررسی مبانی نظری، دینی و اجرایی «حق بر سلامت و بهداشت» در چارچوب بیانات، رهنمودها و سیاست‌گذاری‌های برگرفته از اندیشه رهبری، به واکاوی رابطه این حق با مسئولیت حاکمیت اسلامی در تأمین سلامت عمومی می‌پردازد.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در منظومه فکری آیت الله خامنه‌ای، «سلامت» نه تنها حقی فردی و اجتماعی است، بلکه یکی از وظایف اساسی حکومت اسلامی در راستای عدالت ورزی و کرامت انسان تلقی می‌شود. نگاه ایشان به حوزه سلامت، ناظر بر رویکردی ترکیبی از مردم‌محوری، پیشگیری‌محوری و مسئولیت پاسخ‌گویانه حکومت است. بر این اساس تأمین

۱. Esmati_tehranbar@yahoo.com

سلامت مسئولیت انسانی همگانی و قانونی برای دولت اسلامی دانسته می‌شود.

کلیدواژه‌ها

آیت‌الله خامنه‌ای، سلامت، بهداشت، حقوق بشر، حاکمیت

قلمرو سایبری: واکاوی حق حاکمیت داده‌ها

فرزانه مرادی^۱

پژوهشگر زبان روسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تهیمنه عبادی

پژوهشگر مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه علوم تحقیقات، تهران، ایران

... ■ چکیده

پویش پرشتاب داده‌های فرامرزی و جهانی شدن دیجیتال، مرزهای جغرافیایی را در صیانت از استقلال و تمامیت ارضی دولت‌ها ناکارآمد ساخته و «حاکمیت داده» را به مؤلفه‌ای بنیادین در امنیت ملی بدل کرده است. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و مطالعه تطبیقی پنج نظام حقوقی (اتحادیه اروپا، ایالات متحده، چین، روسیه و هند)، مبانی نظری و حقوقی ادعای حاکمیت بر داده را واکاوی می‌کند. تحلیل اسناد بین‌المللی نشان می‌دهد که هنوز اجماع الزام‌آوری درباره دامنه صلاحیت سرزمینی در فضای سایبری وجود ندارد. سیاست‌های محصورسازی سخت‌گیرانه هرچند توان دفاعی را افزایش می‌دهد، اما بر خطر قطعه‌قطعه شدن اینترنت و اختلال در اقتصاد داده‌محور نیز می‌افزاید. به‌طورکلی، غیاب رژیم حقوقی الزام‌آور و یکپارچه در سطح بین‌المللی، خطر قطعه‌قطعه شدن اینترنت و تعارض قوانین را تشدید می‌کند. در پرتو رهنمودهای مقام معظم رهبری پیرامون «صیانت از هویت ملی در فضای مجازی» (۱۳۹۰) و حکمرانی قانونمند در فضای مجازی» (۱۴۰۳)، مقاله ضمن تبیین تکالیف دولت‌ها، مدل حاکمیت لایه‌ای داده را پیشنهاد و بر ضرورت توافق چندجانبه «جریان امن داده» با محوریت سازمان ملل تأکید می‌ورزد.

۱. fmoradi8490@gmail.com

کلیدواژه‌ها

حاکمیت داده، قلمرو سایبری، تمامیت ارضی، محلی‌سازی داده، حقوق بین‌الملل سایبری.

برابری اجتماعی به عنوان حقی بنیادین در بوتهٔ آزمون

احمد اسفندیاری^۱

استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

... ■ چکیده

با اینکه «برابری» از گذشته‌های دور شناخته شده بوده و یکی از آرزوهای بزرگ بشری محسوب می‌شد، واقعیت این است که در طول تاریخ در اکثر قریب به اتفاق جوامع بشری این حق به صورت رسمی نادیده گرفته شده است. از شناسایی مفهوم برابری نزد قانون به صورت تئوری چند قرن بیشتر نمی‌گذرد و کمی بیش از یکصد سال است که اعمال اصل فوق، عملاً مورد پذیرش واقع شده است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز مردم ایران را از قوم و قبیله که باشند، از حقوق برابر قانونی برخوردار دانسته و داشتن امتیاز به سبب رنگ، نژاد و زبان و مانند اینها را رد نموده است. با این حال، در بوتهٔ آزمون و عمل، برابری اجتماعی همپای برابری قانونی پیش نرفته است. دلیل چنین عدم توفیقی، فقدان معیار و مرز مشخصی میان برابری و نابرابری اجتماعی از یک سو و قرار گرفتن اشخاص در موقعیت نابرابری اجتماعی در مدتی طولانی است که این نابرابری‌ها را به عنوان نابرابری طبیعی جا انداخته است. سوال اصلی این تحقیق آن است که آیا می‌توان مرز مشخصی میان برابری و نابرابری اجتماعی ترسیم نمود؟ پاسخ به این سؤال اگرچه دشوار می‌نماید، هدف این مقاله پیدا کردن چنین پاسخی می‌باشد. روش تحقیق در این مقاله به صورت توصیفی-تحلیلی است.

کلیدواژه‌ها

برابری، برابری قانونی، برابری اجتماعی، بنیادین، پارادوکس، حق

۱. ahmadesfandiari@iausari.ac.ir

زنان، عدالت جنسیتی و حقوق ملت: از توانمندسازی دیجیتال تا خشونت سایبری

فاطمه نوروزی^۱

پژوهشگر دکتری گرایش حقوق زن و عضو هیات علمی گروه زن و خانواده

مجموعه علمی-پژوهشی اسوه، تهران، ایران

مهری محمدی

پژوهشگر دکتری گرایش حقوق زن و عضو هیات علمی گروه توسعه کسب و کار

مجموعه علمی-پژوهشی اسوه

... چکیده

این پژوهش با عنوان «زنان، عدالت جنسیتی و حقوق ملت: از توانمندسازی دیجیتال تا خشونت سایبری» به واکاوی ابعاد چندگانه حضور زنان در فضای مجازی و پیامدهای آن بر حقوق ملت می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که فضای دیجیتال واجد دوگانه‌ای بنیادین است: از یک سو بستر بی‌سابقه‌ای برای توانمندسازی زنان، افزایش مشارکت اجتماعی، و تحقق حقوق بنیادین آنان فراهم می‌آورد؛ و از سوی دیگر زمینه‌ساز اشکال نوظهور خشونت سایبری، طرد دیجیتال و بازتولید تبعیض‌های جنسیتی است. تحلیل بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی نشان می‌دهد که «الگوی سوم زن» می‌تواند چارچوبی راهبردی برای مواجهه با این دوگانه باشد؛ الگویی که ضمن پاسداشت کرامت زن مسلمان، بر نقش فعال و مسئولانه او در عرصه‌های علمی، اجتماعی و فناوریانه تأکید دارد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که تحقق عدالت جنسیتی دیجیتال در ایران نیازمند سیاست‌گذاری در سه سطح است: حقوقی (اصلاح قوانین، جرم‌انگاری خشونت سایبری و تضمین حقوق دیجیتال زنان)، اجتماعی-فرهنگی (ارتقای

۱. fa.noroozi1018@gmail.com

سواد رسانه‌ای، تغییر نگرش‌های مردسالارانه و تقویت مشارکت مدنی)، و فناوریانه (ایجاد پلتفرم‌های امن، الگوریتم‌های حساس به جنسیت و تضمین حریم خصوصی). بر این اساس، فضای مجازی می‌تواند همزمان ابزاری برای بازتولید تبعیض و بستری برای تحقق حقوق ملت باشد. در نتیجه، حرکت به سوی حکمرانی دیجیتال عادلانه و جنسیت‌محور ضرورتی اساسی برای ارتقای جایگاه زنان و تحکیم عدالت اجتماعی در ایران محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها

زنان، حقوق ملت، توانمندسازی دیجیتال، خشونت سایبری، عدالت جنسیتی.

آسیب‌شناسی جنبش بیداری اسلامی در پرتو اندیشه‌های امام خمینی^(ره) و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)

مهرداد برون

... ■ چکیده

در تاریخ بسیاری از انقلاب‌ها و جنبش‌ها دیده می‌شود که انقلابیون و مصلحین گام‌های اولیه را با موفقیت برداشته، رژیم سیاسی ظالم حاکم را بر انداخته و وضع موجود را که موافق خواست آنها نیست بر هم می‌زنند ولی در تحقق اهداف انقلاب و بنای جامعه مطلوب ناکام می‌مانند. این امر می‌تواند ناشی از آفات و موانعی باشد که در بین راه دامن انقلاب را می‌گیرد. بنابراین باید عنایت وسیعی برای شناخت آفات و موانع جنبش بیداری اسلامی به عمل آید. به عبارتی، یکی از مسائل مطرح و حائز تأمل در خصوص بیداری اسلامی، آسیب‌ها و آفت‌های پیش روی آنهاست که چالش‌های بسیاری را برای جریان اصیل بیداری اسلامی به وجود آورده است. نویسنده در این مقاله در پرتو اندیشه‌ها و رهنمودهای امام خمینی^(ره) و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای آسیب‌های پیش رو جنبش بیداری اسلامی را به دو دسته اصلی آسیب‌های داخلی و آسیب‌های خارجی تقسیم‌بندی کرده و سپس هر کدام از آنها را به شاخه‌هایی فرعی دسته‌بندی کرده و راه‌حل‌های هر یک از آسیب‌ها را توضیح داده است.

کلیدواژه‌ها

بیداری اسلامی، امام خمینی، آیت‌الله خامنه‌ای، کشورهای اسلامی، آسیب، استکبار، اسلام

تأثیر عنصر استقلال و خودکفایی علمی و عملی دانش آموزان انقلابی بر روند آموزشی در دوران حکومت پهلوی

محسن فلاح کذاب^۱

پژوهشگر دانشگاه فرهنگیان شهید پاکنژاد یزد

... ■ چکیده

در دوران حکومت پهلوی، نظام آموزشی ایران تحت تأثیر سیاست‌های فرهنگی و ایدئولوژیک حکومت قرار داشت که هدف آن، غرب‌گرایی، وابستگی علمی و کم‌رنگ کردن هویت ایرانی-اسلامی در میان دانش‌آموزان و دانشجویان بود. در چنین شرایطی، عنصر استقلال و خودکفایی علمی و عملی دانش‌آموزان انقلابی به یکی از محورهای کلیدی در مبارزه با این روند تبدیل شد. این مقاله به بررسی چگونگی تأثیرگذاری روحیه استقلال‌طلبی و خودکفایی در میان دانش‌آموزان انقلابی و نقش آن‌ها در تحول و مقاومت در برابر نظام آموزشی پهلوی می‌پردازد. دانش‌آموزان انقلابی، با تکیه بر ارزش‌های اسلامی، هویت ملی و اراده جمعی، تلاش کردند تا از چارچوب‌های وابستگی‌ساز حاکم بر نظام آموزشی فاصله بگیرند و بستری برای پرورش آگاهی و خوداتکایی ایجاد کنند. این تلاش‌ها در قالب فعالیت‌های مخفیانه، تشکیل گروه‌های مطالعاتی و تقویت سواد اجتماعی و سیاسی آشکار شد. دانش‌آموزان انقلابی با بهره‌گیری از منابع بومی و اسلامی، نقش کلیدی و ارزشمندی در گسترش خودآگاهی علمی و مبارزه با سلطه فرهنگی ایفا کردند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که عنصر استقلال و خودکفایی این دانش‌آموزان تأثیری عمیق بر روند آموزشی کشور داشته است. این نکته نه تنها باعث ایجاد تضاد و اختلاف میان سیاست‌های آموزشی حکومت و نیازهای واقعی جامعه شد، بلکه به رشد خیزش‌های انقلابی و اجتماعی نقش پررنگ داشته است و در مسیر روشن‌بینی و اندیشه آزادی خواهی

۱. mflahkdhab@gmail.com

مردم به خصوص در میان نسل‌های آینده کشور، کمک شایانی کرد. تلاش این دانش‌آموزان در به چالش کشیدن دستگاه‌های آموزشی وابسته، توانست نقش مهمی در شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایفا کند.

کلیدواژه‌ها

انقلاب اسلامی، استقلال و خودکفایی، حکومت پهلوی

حلقه های میانی مردم پایه و احقاق حقوق ملت

میشم بلباسی^{۱*}

۱. استادیار دانشکده الهیات، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

... ■ چکیده

ارتباط مؤثر میان دولت و مردم از جمله مؤلفه های کلیدی در تحقق حقوق ملت و حفظ عدالت اجتماعی است. در این میان، «حلقه های میانی مردم پایه» که شامل نهادهای مدنی، انجمن های مردمی، تشکل های حرفه ای و گروه های اجتماعی هستند، نقشی حیاتی در واسطه گری میان دولت و ملت و احقاق حقوق مردم ایفا می کنند. این پژوهش با هدف تحلیل جایگاه حلقه های میانی در نظام حقوقی و سیاسی ایران، به بررسی ظرفیت ها و چالش های این نهادها در فرآیند احقاق حقوق ملت پرداخته است. پرسش اصلی پژوهش این است که حلقه های میانی چگونه می توانند در حفظ حقوق ملت و ایجاد سازوکاری مردم پایه برای تحقق عدالت اجتماعی و سیاسی مؤثر باشند؟ روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و داده های آن از طریق تحلیل اسناد قانونی، مطالعات تطبیقی، و بررسی گزارش های مرتبط با نهادهای مدنی در ایران و سایر کشورها گردآوری شده است. چارچوب نظری پژوهش بر مبنای نظریه «مردم سالاری مشارکتی» است که تأکید دارد بر تقویت مشارکت مردم از طریق نهادهای میانجی، امکان دسترسی گسترده تر به عدالت و پاسخگویی حکومت فراهم می شود. یافته های پژوهش نشان می دهد که حلقه های میانی مردم پایه به عنوان واسطه ای میان دولت و جامعه، می توانند در حوزه های مختلف حقوقی، مدنی و سیاسی نقش آفرینی کنند. این نهادها از طریق آموزش حقوق شهروندی، ایجاد بسترهای مشارکت عمومی، تقویت آگاهی اجتماعی، و انتقال مطالبات مردم به نهادهای حکومتی، ظرفیت تأثیرگذاری بالایی دارند.

۱. * M.Belbasi@umz.ac.ir

در این راستا: (۱) نقش آموزشی: حلقه‌های میانی با برگزاری برنامه‌های آموزشی و ترویجی در حوزه حقوق و مسئولیت‌های شهروندی، توانسته‌اند آگاهی عمومی را افزایش داده و مشارکت فعال مردم در فرآیندهای دموکراتیک را تقویت کنند. (۲) نقش نظارتی: این نهادها به عنوان ابزار نظارتی غیررسمی، عملکرد نهادهای حکومتی را رصد کرده و از طریق پیگیری مطالبات مردم، مانع از بروز فساد و سوءاستفاده از قدرت می‌شوند. (۳) نقش هم‌افزایی: حلقه‌های میانی با تسهیل ارتباط بین گروه‌های مختلف اجتماعی و دولت، امکان هم‌افزایی در تحقق عدالت اجتماعی و احقاق حقوق ملت را فراهم کرده‌اند. با این حال، پژوهش به برخی چالش‌ها در مسیر ایفای نقش حلقه‌های میانی نیز اشاره دارد. این چالش‌ها شامل ضعف حمایت قانونی از نهادهای مدنی، کمبود منابع مالی، مداخلات غیرضروری در فعالیت‌های مردمی، و برخی بی‌اعتمادی‌ها میان دولت و نهادهای مدنی است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تقویت جایگاه حقوقی و ساختاری حلقه‌های میانی و فراهم‌سازی بسترهای قانونی و اجرایی برای فعالیت آن‌ها می‌تواند نقش این نهادها را در احقاق حقوق ملت و تحقق عدالت اجتماعی به صورت چشم‌گیری افزایش دهد. پیشنهاد پژوهش، طراحی سازوکاری جامع برای حمایت از حلقه‌های میانی، تقویت گفت‌وگو میان دولت و نهادهای مدنی، و کاهش موانع بوروکراتیک در مسیر فعالیت این نهادها است.

کلیدواژه‌ها

حلقه‌های میانی، مردم‌پایه، حقوق ملت، عدالت اجتماعی، نهادهای مدنی، مردم‌سالاری مشارکتی.

الگوی مطلوب تشکیل اجتماعات و راهپیمایی ها در نظام حقوقی ایران مبتنی بر منظومه ی فکری رهبری

محمد شجاعی علی آبادی^۱

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

سید علی میرمحمدی

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

آزادی تشکیل اجتماعات و راهپیمایی ها، از حقوق بنیادین و ابزارهای مهم مشارکت عمومی در فرآیند حکمرانی است که در اسناد بین المللی حقوق بشر و حقوق داخلی ایران به رسمیت شناخته شده است. راهپیمایی ها و اجتماعات علاوه بر شناخته شدن به عنوان ابزار نظارت عمومی، می توانند جلوه ای مدنی از فریضه امر به معروف و نهی از منکر تلقی شوند. در نظام حقوقی ایران، اصول ۲۶ و ۲۷ قانون اساسی و همچنین مواد ۱۳ و ۱۴ قانون احزاب مصوب ۱۳۹۵، مبنای حقوقی این آزادی را فراهم می سازند. افزون بر آن، منظومه فکری رهبری نیز با تأکید بر تمایز میان اعتراض مشروع و اغتشاش، بر نقش نظارتی، اصلاح گرایانه و وحدت آفرین اجتماعات مردمی تصریح دارد. از جمله، در بیانات ایشان در تاریخ ۱۹ دی ۱۳۹۶، اعتراض مسالمت آمیز به عنوان حقی طبیعی برای مردم شناخته شده است. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و رویکرد کتابخانه ای، در جهت یافتن الگو و شاخصه های مطلوب تشکیل اجتماعات و راهپیمایی ها در نظام حقوقی ایران، بر پایه منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی، قدم بر می دارد. یافته های پژوهش نشان می دهد که با وجود برخی محدودیت های قانونی و امنیتی در همه ی نظام های حقوقی، آزادی راهپیمایی و تشکیل اجتماعات ضرورت خواهد داشت و شکل گیری

۱. mohammadshojaey54@gmail.com

اجتماعات مشروع در چارچوب سازوکارهای قانونی و اخلاقی، فاقد محتوای توهین‌آمیز و مبتنی بر اعلام قبلی، از جمله مهم‌ترین شاخصه‌های الگوی مطلوب در این زمینه به‌شمار می‌رود. در این راستا، فضا سازی مسالمت‌آمیز و همکاری سازنده از سوی نهادهای حکومتی، نقشی کلیدی در تحقق این الگو ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها

آزادی اجتماعات، راهپیمایی، امر به معروف و نهی از منکر، قانون اساسی، حکمرانی، منظومه فکری رهبری

حمایت حقوقی از هویت فرهنگی اقوام ایرانی

سارا فرزادی مهر^۱*

دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،
دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب، تهران، ایران

اسماعیل عموری

پژوهشگر حقوق خصوصی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

قاسم مقدمیان

پژوهشگر حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

... ■ چکیده

جمهوری اسلامی ایران کشوری با تنوع گسترده قومی، زبانی و فرهنگی است که رعایت حقوق اقوام به ویژه در بهره مندی از زبان، فرهنگ و مشارکت اجتماعی، از نشانه های مهم عدالت اجتماعی و انسجام ملی به شمار می رود. با این حال، سیاست های حقوقی و اجرایی کشور در قبال اقوام، همواره با چالش هایی همراه بوده است. مسئله ی اصلی این پژوهش، بررسی میزان کارآمدی اصول ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی ایران، در کنار تعهدات بین المللی، به ویژه ماده ۲۷ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، در تضمین حقوق زبانی و فرهنگی اقوام ایرانی است. هدف این پژوهش، ارزیابی تطابق قوانین داخلی با استاندارد های بین المللی و شناسایی موانع اجرایی در این حوزه است. روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر منابع کتابخانه ای و اسناد حقوقی داخلی و بین المللی می باشد. یافته های پژوهش نشان می دهد که علی رغم تصریح قانون اساسی به برخی حقوق اقوام، نبود سازوکار های اجرایی، خلأ های قانونی و سیاست های متمرکز فرهنگی مانع تحقق عملی این حقوق شده است. بر این اساس، تدوین قوانین مکمل،

۱. Farzadimehr.sara@gmail.com

بازنگری در سیاست‌های فرهنگی اجرای موثر اسناد بین‌المللی می‌تواند گامی اساسی در جهت تحقق اصول ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی و تضمین حقوق زبانی و فرهنگی اقوام ایرانی باشد.

کلیدواژه‌ها

هویت فرهنگی، اقوام ایرانی، تعهدات بین‌المللی ایران، قانون اساسی، عدالت فرهنگی

انطباق سنجی تطبیقی جایگاه حق تأمین مسکن در حقوق ایران و فرانسه مبتنی بر منظومه فکری رهبری

محمد باقر پناهی^۱

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

سید علی میرمحمدی

پژوهشگر دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران

... ■ چکیده

حق برخورداری از مسکن مناسب در بسیاری از اسناد بین‌المللی و نظام‌های حقوقی مورد توجه قرار گرفته است. در ایران، این حق در اصل ۳۱ قانون اساسی و مواد ۶ و ۱ قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن (۱۳۸۷) به صراحت مورد پذیرش قرار گرفته است؛ اما در مقام اجرا، با چالش‌های جدی مواجه است. در مقابل، در فرانسه، علی‌رغم فقدان تصریح در متن قانون اساسی، این حق با تصویب قانون DALO در سال ۲۰۰۷، به صورت حق الزام‌آور علیه دولت شناسایی شده است. افزون بر آن، منظومه فکری رهبری نیز با تأکید بر هویت اجتماعی مسکن، نقش نهادهای انقلابی و لزوم توجه به فرهنگ ایرانی-اسلامی در سیاست‌گذاری مسکن را برجسته می‌سازد. از جمله، در بیانات ایشان در ۱۵ اردیبهشت ۱۳۸۷ مسکن را نه صرفاً یک کالا بلکه «حق عمومی و انسانی» تلقی کرده و تأمین آن را وظیفه‌ای حاکمیتی و نه صرفاً اقتصادی می‌دانند. این پژوهش با روش توصیفی-تطبیقی به بررسی امکان بهره‌گیری از الگوی الزام‌آور فرانسه در خصوص حق مسکن در نظام حقوقی ایران با اتکای مفهومی به منظومه فکری رهبری می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که الگوی فرانسه قابلیت استفاده در نظام حقوقی ایران را دارد؛ به‌ویژه اگر با مبانی دینی و دیدگاه‌های رهبری درباره وظیفه‌مندی دولت اسلامی در

۱. PanahiMB.lawyer@outlook.com

قبال محرومان، اولویت مسکن در عدالت اقتصادی و مقابله با حاشیه‌نشینی و تجمل‌گرایی پیوند بخورد و همچنین اصولی چون عدالت محوری، فسادستیزی و اولویت محرومان به عنوان مبنایی در راستای سیاست‌گذاری‌های کلان در زمینه‌ی مسکن قرار گیرد. در نهایت ضمن استخراج مؤلفه‌های راهبردی از بیانات رهبری، نشان می‌دهد که نگرش مردمی رهبر انقلاب، ظرفیت تحول‌آفرینی در سیاست‌گذاری مسکن در ایران را در صورت نهادسازی موثر دارا است.

کلیدواژه‌ها

حق مسکن، ایران، فرانسه، قانون DALO، فسادستیزی، اصل ۳۱ قانون اساسی، منظومه فکری

رهبری

تروریسم دولتی به مثابه تهدیدی علیه حقوق بنیادین ملت‌ها در نظام حقوقی بین‌المللی

رضوانه اسماعیلی ایولی^۱
پژوهشگر فقه و مبانی حقوق دانشگاه قم

... ■ چکیده

تروریسم دولتی بعنوان یکی از مسائل مهم در حقوق بین‌الملل می‌باشد که یکی از دلایل برهم زنده صلح و امنیت جهانی به شمار می‌رود. این پدیده حقوق بنیادین ملت‌ها را به طور مستقیم تحت تأثیر قرار می‌دهد. برخی از دولت‌ها در شرایطی که از طریق قانونی و مشروع نمی‌توانند به اهداف خود برسند از تروریسم برای دستیابی به اهداف خود استفاده می‌کنند. استفاده سازمان یافته از خشونت، تهدید و سرکوب توسط دولت‌ها یا نهادهای وابسته به آن‌ها، آثار حقوقی و انسانی زیادی دارد و موجب تضییع حق حیات، آزادی بیان، امنیت فردی و حق تعیین سرنوشت می‌شود. با وجود اهمیت این موضوع، در جامعه بین‌المللی، ارتباط میان تروریسم دولتی و حقوق ملت‌ها غالباً به صورت پراکنده و سطحی مورد توجه قرار گرفته است. هدف این پژوهش، بررسی تروریسم دولتی و تأثیرات مخرب آن بر حقوق ملت‌ها است. این تحقیق با بهره‌گیری از روش تحلیلی-توصیفی به بررسی تروریسم دولتی و عملکرد دولت‌ها در این زمینه و تأثیر آن بر حقوق ملت‌ها می‌پردازد و ظرفیت‌های حقوقی موجود در جامعه بین‌المللی را مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تروریسم دولتی، حقوق بشر و قوانین حقوقی موجود را نقض می‌کند و آسیب گسترده‌ای بر حقوق بنیادین ملت‌ها دارد. از سوی دیگر این پدیده مشروعیت نظام حقوقی بین‌المللی را نیز تهدید می‌کند. بنابراین شناسایی، پیشگیری و پاسخ حقوقی مؤثر به آن و ایجاد نهاد های حقوقی ناظر، برای

۱. resmailively1374@gmail.com

حفظ حقوق ملت‌ها و صلح جهانی ضروری است.

کلیدواژه‌ها

تروریسم دولتی، حقوق بنیادین ملت‌ها، حقوق بین‌الملل، حقوق بشر، صلح و امنیت بین‌المللی

حقوق امنیتی ملت و ارتباط آن با افزایش جمعیت در دیدگاه آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

کاوه فرهادی^۱

دانشجوی دکتری روابط بین الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی،
دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

سید جلال دهقانی فیروزآبادی

گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

صمد قائم پناه

گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تاکستان، ایران

... ■ چکیده

در نظام بین الملل متحول امروز، امنیت دیگر صرفاً ناظر به ابعاد نظامی نیست، بلکه به حوزه‌هایی چون جمعیت، فرهنگ و حکمرانی نیز تسری یافته است. در این میان، «حقوق امنیتی ملت» به عنوان مفهومی نوپدید، بر حفاظت از مؤلفه‌های بنیادین قدرت ملی چون جمعیت، هویت و استقلال تأکید دارد. این مقاله با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و رویکرد تفسیری، به بررسی نسبت میان افزایش جمعیت و حقوق امنیتی ملت در اندیشه آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) می‌پردازد.

رهبر انقلاب، جمعیت را نه صرفاً مسئله‌ای جمعیت‌شناختی، بلکه متغیری راهبردی در ساخت قدرت ملی می‌داند. ایشان کاهش جمعیت را تهدیدی برای امنیت ملی، استقلال و

۱. k.farhadi@iau.ir

تمدن اسلامی دانسته و بر لزوم تحول بنیادین در سیاست‌های جمعیتی تأکید دارند. یافته‌ها نشان می‌دهد که در این منظومه فکری، جمعیت فعال و مؤمن، نقشی کلیدی در بازدارندگی در برابر تهدیدات نظام سلطه، تحقق مردم‌سالاری دینی و تقویت قدرت نرم ایفا می‌کند. از این منظر، صیانت از حقوق امنیتی ملت، نیازمند بازتعریف سیاست‌های جمعیتی در چارچوب حکمرانی اسلامی و مقاومت راهبردی است.

کلیدواژه‌ها

امنیت ملی، حقوق امنیتی ملت، افزایش جمعیت، آیت‌الله خامنه‌ای، قدرت نرم.

بررسی تطبیقی آزادی بیان در نظام جمهوری اسلامی ایران و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر

فاطمه اصحابی^۱

استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دامغان، دامغان

... ■ چکیده

مهمترین آزادی در نظام قانون اساسی هر کشور دموکراتیک، آزادی بیان است. آزادی بیان، منعکس کننده کرامت ذاتی هر انسانی است که از ذهن و وجدان آزاد برخوردار است. بدون آزادی بیان، بحثی وجود ندارد و بدون بحث، دموکراسی وجود ندارد. حدود و ثغور این حق بنیادین در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر مقرر شده است. هرگونه محدودیت احتمالی بر بیان باید سه شرط اساسی را که در عبارت ماده ۱۰ بند ۲ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر منعکس شده است، برآورده کند. این محدودیت‌ها باید: ۱. طبق قانون تجویز شده باشند، ۲. متناسب با یکی از اهداف مشروع شرح داده شده در ماده ۱۰ بند ۲ کنوانسیون باشند، یعنی به نفع امنیت ملی، تمامیت ارضی یا امنیت عمومی، برای جلوگیری از بی‌نظمی یا جرم، برای حفاظت از سلامت یا اخلاق، برای حفاظت از آبرو یا حقوق دیگران، برای جلوگیری از افشای اطلاعات محرمانه یا برای حفظ اقتدار و بی‌طرفی قوه قضائیه. ۳. ضروری در یک جامعه دموکراتیک باشد. اما در نظام حقوقی ایران در اصل بیست و چهارم مقرر می‌دارد: نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد این پژوهش به روش توصیفی تحلیلی در پی پاسخ به این پرسش است که آیا یک دولت قدرت محدود کردن بیانی را دارد یا باید داشته باشد که گروهی خاص آن را توهین‌آمیز یا زننده می‌دانند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که به منزله رعایت کرامت

۱. f.ashabi@du.ac.ir

انسان‌ها بایستی محدود گردد.

کلیدواژه‌ها

آزادی بیان، قانون اساسی، کنوانسیون اروپایی حقوق بشر، اسلام، حقوق عمومی

حق بر سلامت روان؛ ملاک و غایت نظام حقوق ملت ایران

محمد احمدی^۱

کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران؛

مهدی محمدزاده

استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق،

دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران؛

... ■ چکیده

هدف نوشتار حاضر، بازترسیم نظام حقوق ملت ایران در پرتو اندیشه‌های حضرت آیتالله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر جایگاه راهبردی حق بر سلامت روان است. نگاه نظام‌مند به حقوق ملت برای تعیین اولویت در حکمرانی، ایفای وظیفه حکومت و تأمین حقوق مردم نه تنها مفید، بلکه ضروری است. تأثیر متقابل بسیاری از حقوق بر یکدیگر از سویی و از سوی دیگر مقتضیات زمانی جدید و رخداد‌های گوناگون اجتماعی، خطر پرداخت ظاهری، ناصحیح و غیراصیل به مقوله مقدس حقوق ملت را افزایش می‌دهد. بنابراین تنها با ترسیم نظام‌مند این موضوع، می‌توان گام نخست انقلاب را آسیب‌شناسی کرد و اکنون را برای رسیدن به نقطه مطلوب در گام دوم انقلاب اسلامی، سامان داد.

نتیجه بررسی‌های انجام شده با روش توصیفی-تحلیلی آنست که در اندیشه رهبر انقلاب، حق بر سلامت روان و بهشت شدن زندگی با رویکردی حداکثری، ایجابی و چندبُعدی فهم می‌شود و از جایگاه ویژه‌ای میان حقوق مختلف انسانی برخوردار است. حق بر سلامت روان هم‌عرض سایر حقوق ملت نیست بلکه (۱) غایت نظام حقوق ملت (۲) جهت‌دهنده

۱. mahmadi1473@gmail.com

ساختارهای حکومتی (۳) تعیین‌کننده شیوه تأمین مناسب سایر حقوق و آزادیهای مشروع و (۴) ملاک بهره‌مندی واقعی و معنادار ملت از حقوق خویش می‌باشد که می‌تواند حاکی از پابندی شایسته حکومت به ایفای وظایف خود باشد. تأمین حق بر سلامت روان در جایگاه غایت، پیوندی ویژه با مشروعیت حکومت مقدس جمهوری اسلامی ایران برقرار می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

حق بر سلامت روان، نظام حقوق ملت، حقوق بشر، حکمرانی سلامت روان، اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، گام دوم انقلاب اسلامی

ظرفیت ها و توانایی های قدرت نرم ملت ایران در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای (دام ظلّه) (مقام معظم رهبری جمهوری اسلامی ایران)

صمد؛ قائم پناه^۱

گروه علوم سیاسی، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

محمد عرب بیگی جزی؛

روابط بین الملل، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

قدرت نرم یکی از ابزارهای اساسی برای افزایش نفوذ و تأثیرگذاری کشورها در عرصه بین المللی محسوب می شود. ایران، با برخورداری از هویت فرهنگی، تمدنی و اعتقادی خاص، ظرفیت های گسترده ای در این حوزه دارد. مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه ای، در منظومه ی فکری خود بر اهمیت بهره گیری از این قدرت تأکید کرده اند. با این حال، بهره برداری مؤثر از این ظرفیت ها نیازمند شناخت دقیق عناصر تشکیل دهنده و راهکارهای اجرایی آن است. این پژوهش به بررسی ظرفیت ها و توانایی های قدرت نرم ملت ایران از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه ای می پردازد. هدف، شناسایی عناصر بنیادین این قدرت و تبیین نقش آن در سیاست داخلی و خارجی کشور است.

قدرت نرم ایران بر پایه ی مجموعه ای از عناصر شکل گرفته است که شامل فرهنگ اسلامی - ایرانی، دیپلماسی عمومی، نقش رسانه ها، پیشرفت علمی و فناوری، و گفتمان مقاومت می شود. این مؤلفه ها، ابزارهایی کلیدی در تثبیت جایگاه جمهوری اسلامی ایران و تقویت نفوذ منطقه ای و بین المللی آن هستند.

نتایج تحقیق نشان می دهد که قدرت نرم ایران به عواملی چون انسجام اجتماعی، ارزش های

۱. 3780383247@iau.ir

اعتقادی، تولید علم و فناوری، رسانه‌های ارتباطی، دیپلماسی فرهنگی و گفتمان مقاومت وابسته است. بهره‌گیری از این عوامل موجب افزایش نفوذ معنوی ایران، تقویت تصویر بین‌المللی کشور، مقابله با تهدیدات نرم و ایجاد همگرایی میان ملت‌های همسو شده است. این پژوهش با بهره‌گیری از روش تحلیل کیفی و اسنادی، به بررسی منابع مرتبط با اندیشه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در زمینه قدرت نرم پرداخته و از تحلیل مقایسه‌ای برای ارزیابی جایگاه ایران در معادلات بین‌المللی بهره می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها

قدرت نرم، جمهوری اسلامی ایران، منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای، دیپلماسی فرهنگی، هویت ملی، ارزش‌های اسلامی، نفوذ منطقه‌ای، مقاومت اسلامی، امنیت نرم، سرمایه اجتماعی، گفتمان انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی، رهبری و مدیریت استراتژیک، نظم جهانی و جایگاه ایران.

مطالعه تطبیقی از دست دادن تابعیت در نظام های حقوقی ایران و سوئیس

فاطمه خواجهویی^۱

بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران؛

نگین شفیعی بافتی

بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران؛

ایوب احمدپور

بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

... ■ چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تطبیقی نهاد حقوقی از دست دادن تابعیت، در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس است. در این پژوهش برآنیم تا با استفاده از روش توصیفی تحلیلی نهاد حقوقی، از دست دادن تابعیت را در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس بررسی کرده و شباهت ها و تفاوت ها را برشماریم. نتایج پژوهش حاکی از آن است که روش های اتخاذ شده در این دو نظام راجع به از دست دادن تابعیت با دیگری افتراق دارد. از دست دادن تابعیت به شکل ترک، رد و سلب تابعیت می باشد. حق ترک تابعیت در قانون ایران و سوئیس به رسمیت شناخته می شود. قانون سوئیس ترک تابعیتش را مشروط به اطمینان از کسب تابعیت خارجی شخص می کند ولی قانونگذار ایران این شرط را اعمال نکرده است. امکان رد تابعیت در موارد خاصی برای اتباع ایرانی وجود دارد اما رد تابعیت جایگاهی در قانون سوئیس ندارد. سلب تابعیت امروزه مورد پذیرش جامعه بین المللی نیست؛ خصوصاً وقتی که تابعیت اصلی باشد. البته در تابعیت اکتسابی اگر شرایط کاملاً رعایت نشود؛ سلب تابعیت منطقی است.

۱. fatemekhajouei@flt.uk.ac.ir

کلیدواژه‌ها

از دست دادن تبعیت، نظام حقوقی ایران، نظام حقوقی سوئیس

ظرفیت ها و توانایی های قدرت نرم ملت ایران در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای (حفظه الله)، مقام معظم رهبری انقلاب اسلامی

صمد قائم پناه^۱

گروه علوم سیاسی، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

محمد عرب بیگی جزی

روابط بین الملل، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

... ■ چکیده

ظرفیت ها و توانایی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری چیست؟ قدرت نرم یکی از ابزارهای اساسی برای افزایش نفوذ و تأثیرگذاری کشورها در عرصه بین المللی محسوب می شود. جمهوری اسلامی ایران، با برخورداری از هویت فرهنگی، تمدنی و اعتقادی خاص، ظرفیت های گسترده ای در این حوزه دارد. مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه ای، در منظومه ی فکری خود بر اهمیت بهره گیری از این قدرت تأکید کرده اند.

با این حال، بهره برداری مؤثر از این ظرفیت ها نیازمند شناخت دقیق عناصر تشکیل دهنده و راهکارهای اجرایی آن است. از دیدگاه مقام معظم رهبری، قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عرصه های مختلف جلوه گر است: در حوزه اقتصادی، خودکفایی، حمایت از تولید داخلی و اقتصاد مقاومتی به عنوان نماد استقلال و عزت ملی معرفی می شوند؛ در عرصه فرهنگی، هویت اسلامی-ایرانی، سبک زندگی اسلامی، هنر متعهد و رسانه های انقلابی ابزارهای گفتمان سازی و مقاومت فرهنگی اند. در حوزه اجتماعی، سرمایه اجتماعی، مشارکت مردمی و انسجام ملی نقش کلیدی در تثبیت اقتدار نرم دارند. در عرصه سیاسی، مردم سالاری دینی، صدور انقلاب و دیپلماسی عمومی مبتنی بر عدالت خواهی و معنویت، قدرت نرم ایران را در سطح منطقه ای

۱. f 3780383247@iaui.ir

و جهانی تقویت می‌کنند و در حوزه نظامی، گفتمان مقاومت، روحیه ایثار و آمادگی مردمی، به‌عنوان پشتوانه معنوی قدرت سخت، نقش‌آفرینی می‌کنند. این مؤلفه‌ها در منظومه فکری رهبری، ابزار فرهنگی و راهبردی تمدن‌ساز برای مقابله با نظام سلطه و تحقق اهداف انقلاب اسلامی هستند.

کلیدواژه‌ها

قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله)، هویت اسلامی ایرانی، سرمایه اجتماعی، دیپلماسی فرهنگی.

مطالعه تطبیقی تابعیت اکتسابی در نظام‌های حقوقی ایران و سوئیس

فاطمه خواجهویی^۱

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

نگین شفیعی یافتی

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

ایوب احمد پور

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

... ■ چکیده

دولت‌ها با وضع انواع قواعد می‌کوشند تا آنجا که میسر می‌باشد با اشخاص حقیقی یا حقوقی ساکن در قلمرو خود، از طریق اعطای تابعیت به دو روش اصلی و اکتسابی مرتبط شوند. تابعیت اصلی با دو سیستم خون و خاک و یا ترکیبی از هر دو سیستم و تابعیت اکتسابی با شرایط مقرر در قانون امکان‌پذیر است. هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تطبیقی نهاد حقوقی تابعیت، در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس است. در این پژوهش برآنیم تا با استفاده از روش توصیفی تحلیلی نهاد حقوقی، تابعیت را در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس بررسی کرده و شباهت‌ها و تفاوت‌ها را برشماریم. نتایج پژوهش حاکی از آن است که روش‌های اتخاذ شده در ارتباط با تابعیت اکتسابی با دیگری افتراق دارد. ایران برای اعطای تابعیت اصلی، هر دو سیستم خون و سیستم خاک را به عنوان مکمل در کنار آن به رسمیت می‌شناسد. در سوئیس اعطای تابعیت اصلی با سیستم خون به عنوان سیستم اصلی انجام می‌پذیرد اما تولد در خاک سوئیس به تنهایی موجب تحصیل تابعیت نمی‌گردد بلکه تنها به کودکان بی‌هویتی که در خاک سوئیس متولد شده‌اند، تابعیت اعطا می‌شود. مطابق قانون فدرال شهروندی سوئیس، یک تبعه کشور

۱. fatemekhajouei@flt.uk.ac.ir

سوئیس در واقع دارای سه تابعیت است: کمون، کانتون و سوئیس. این تابعیت‌ها به هم مرتبط هستند؛ یعنی تابعیت کانتون و کمون پیش‌نیاز تابعیت سوئیس می‌باشند.

کلیدواژه‌ها

تابعیت، نظام حقوقی ایران، نظام حقوقی سوئیس، سیستم خون، سیستم خاک

مطالعه تطبیقی تابعیت اصلی در نظام‌های حقوقی ایران و سوئیس

فاطمه خواجهویی^۱

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

نگین شفیعی بافتی

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

ایوب احمدپور

پژوهشگر بخش حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

... ■ چکیده

دولت‌ها با وضع انواع قواعد می‌کوشند تا آنجا که میسر می‌باشد با اشخاص حقیقی یا حقوقی ساکن در قلمرو خود، از طریق اعطای تابعیت به دو روش اصلی و اکتسابی مرتبط شوند. تابعیت اصلی با دو سیستم خون و خاک و یا ترکیبی از هر دو سیستم و تابعیت اکتسابی با شرایط مقرر در قانون امکان‌پذیر است. هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تطبیقی نهاد حقوقی تابعیت اصلی، در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس است. در این پژوهش برآنیم تا با استفاده از روش توصیفی تحلیلی نهاد حقوقی، تابعیت اصلی را در دو نظام حقوقی ایران و سوئیس بررسی کرده و شباهت‌ها و تفاوت‌ها را برشماریم. نتایج پژوهش حاکی از آن است که روش‌های اتخاذ شده در ارتباط با تابعیت اصلی با دیگری افتراق دارد. ایران برای اعطای تابعیت اصلی، هر دو سیستم خون و سیستم خاک را به عنوان مکمل در کنار آن به رسمیت می‌شناسد. در سوئیس اعطای تابعیت اصلی با سیستم خون به عنوان سیستم اصلی انجام می‌پذیرد اما تولد در خاک سوئیس به تنهایی موجب تحصیل تابعیت نمی‌گردد بلکه تنها به کودکان بی‌هویت که در خاک سوئیس متولد شده‌اند، تابعیت اعطا می‌شود. مطابق قانون فدرال شهروندی سوئیس، یک تبعه

۱. fatemekhajouei@flt.uk.ac.ir

کشور سوئیس در واقع دارای سه تابعیت است: کمون، کانتون و سوئیس. این تابعیت‌ها به هم مرتبط هستند؛ یعنی تابعیت کانتون و کمون پیش نیاز تابعیت سوئیس می‌باشند.

کلیدواژه‌ها

تابعیت، نظام حقوقی ایران، نظام حقوقی سوئیس، سیستم خون، سیستم خاک

تحلیل حقوقی توکن‌های غیرمثلی و کپی رایت: حقوق ناشی از مالکیت آن‌ها

ملیکا قربانی^۱

دانشگاه علم و فرهنگ

... ■ چکیده

با گسترش روزافزون فناوری‌های نوین، مفهوم مالکیت فکری و حقوق مربوط به آثار نوآورانه در فضای دیجیتال، پیوسته در حال تحول است. این روند باعث به وجود آمدن چالش‌های جدیدی برای مفاهیم سنتی مالکیت فکری شده است. از سوی دیگر، رشد تجارت الکترونیکی و ظهور شکل نوینی از دارایی‌های دیجیتال مانند توکن‌های غیرمثلی، دغدغه‌های تازه‌ای را در حوزه حقوق مالکیت فکری ایجاد کرده است. در عین حال، این فناوری نوین پرسش‌های حقوقی را درمورد مالکیت فکری آن‌ها ایجاد کرده است. از این رو بررسی توکن‌های غیرمثلی و تغییراتی که در مفاهیم مالکیت فکری به خصوص کپی رایت و مالکیت اعطایی آن ایجاد می‌کند، برای فهم بهتر آینده تجارت الکترونیکی و بازارهای جهانی ضروری است. در این مقاله به بررسی حقوق و مالکیتی که طبق قانون کپی رایت به پدیدآورندگان آثار هنری، ادبی اعطا می‌شود و به مقایسه آن نوع مالکیت کپی رایت سنتی و مالکیت اعطایی به توکن‌های غیرمثلی براساس اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی پرداخته می‌شود.

کلیدواژه‌ها

توکن - توکن غیرمثلی - کپی رایت - مالکیت - مالکیت فکری

۱. ghorbanimelika07@gmail.com

مبانی و مصادیق تحولات حقوق زنان پس از انقلاب با تکیه بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری

علی ابروانی^۱

پژوهشگر مدرسه عالی فقاہت عالم آل محمد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی

... ■ چکیده

حقوق زنان به مجموعه حقوق، آزادی‌ها و فرصت‌هایی گفته می‌شود که به طور برابر و بدون تبعیض برای زنان در تمامی جنبه‌های زندگی اعم از اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و حقوقی تضمین شده باشد با توجه به شبهات و ابهاماتی که نسبت به حقوق زنان در ایران اسلامی چه از عناصر داخلی و چه از جانب کسانی که ادعای حقوق زنان دارند در غرب نسبت به این حقیقت، از این جهت این تحقیق با ارائه تحلیل‌های مستند و عمیق، پاسخی شایسته به منتقدانی است که با پیش‌داوری به وضعیت زنان در این سرزمین می‌نگرند. این پژوهش که به شیوه توصیفی نگاشته شده است به بررسی تحولات حقوق زنان در جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی می‌پردازد و با تمرکز بر مبانی و مصادیق این تغییرات، نقش نظریات و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری را در شکل‌گیری و هدایت این مسیر تبیین می‌کند. انقلاب اسلامی، با باز تعریف نقش و جایگاه زن در جامعه بر پایه آموزه‌های اسلامی، تحولاتی بنیادین در قوانین و نگرش‌ها ایجاد کرد. در این میان، رهنمودهای مقام معظم رهبری، به عنوان نظریه‌پرداز و راهبر اصلی نظام، سهم بسزایی در جهت‌دهی به سیاست‌ها و قوانین مرتبط با حقوق زنان، از جمله در حوزه‌های خانواده، اشتغال، آموزش، ورزش و مشارکت اجتماعی و سیاسی داشته است.

کلیدواژه‌ها

انقلاب اسلامی، حقوق زنان، مبانی حقوق زنان، مصادیق حقوق زنان

۱. ali.irvani4075@gmail.com

بررسی طرح سلب حضانت از والدین کودکان کار در راستای مصلحت کودک

ثریا محمودی^۱
پژمان غفوری

... ■ چکیده

خانواده اولین محیطی است که کودک در آن رشد و نمو می‌یابد. خانواده را باید به صورت گسترده معنا کرد تا خانواده بیولوژیکی، خانواده متشکل از طریق فرزندخواندگی، خانواده مراقب، خانواده گسترده و سایر انواع خانواده را که به موجب عرف داخلی یک کشور مورد پذیرش قرار گرفته است، دربرگیرد. خانواده، نقش مهمی در سلامت جامعه دارد و کودکان برای پیشبرد کامل شخصیت خود باید تحت نظر والدین بزرگ شوند. از سویی دیگر، در هر نظام حقوقی تصمیم‌گیری در مورد حضانت و سرپرستی کودکان، مبتنی بر نوع برداشت نظام مذکور از کودک و مفهوم کودکی است و تصمیم‌گیری صحیح در این زمینه نیازمند بهره‌گیری از معیارهای مشخص و کارآمد است. اساساً توجه به مفهوم مصلحت عالیه ارتباط وثیقی با مفهوم کودک دارد. از نظر تاریخی این مفهوم در بستر مسئله حضانت شکل گرفت و توسعه یافت. در سال ۱۳۹۶ طرح حمایتی مطرح شد و سازمان بهزیستی در طرحی که به قوه قضاییه ارسال کرده بود خواستار تعیین تکلیف کودکان کار با شرایط خاص توسط قوه قضاییه شد. طبق این طرح و در مکاتبات انجام شده با دادستان کل کشور و انقلاب تهران خواسته شد تا مجوز انتقال کودکانی با شرایط خاص، که بیش از چهار بار در مکان‌های عمومی مشاهده می‌شوند و یا اینکه در محیط‌های غیراستاندارد مشغول به کار هستند را به بهزیستی صادر کنند و از والدین این کودکان کار سلب حضانت شود. در مقاله حاضر به روش توصیفی - تحلیلی به بررسی طرح سلب حضانت از والدین کودکان کار پرداخته می‌شود.

۱. msorraya9591@gmail.com

کلیدواژه‌ها

سلب حضانت، کودکان کار، خانواده، حقوق کودک، مصلحت کودک

دسترسی آزاد به اطلاعات و مدیریت داده های زیستی^۱؛ مطالعه تطبیقی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ایران و سند مقررات عمومی حفاظت از داده های اتحادیه اروپا^۲

ستاره پرهیزی^۳

... ■ چکیده

گسترش استفاده از فناوری های هوشمند و خدمات دیجیتال، تقاضا برای سیستم های احراز هویت امن و قابل اعتماد را افزایش داده است. اعتبارنامه های بیومتریک، با ارائه مزایای قابل توجه نسبت به روش های سنتی، به عنوان راه حلی ترجیحی مطرح شده اند. در کنار این داده ها به منظور آزادی بیان و دسترسی آزاد به اطلاعات قوانینی به وجود آمده اند؛ با گسترش این دسته از قوانین حفظ حریم خصوصی داده های بیومتریک به عنوان داده های شخصی که به دلیل پیوند مستقیم با هویت افراد دارای حساسیت زیادی می باشند با مشکل مواجه می کند و با دسترسی آزاد به اطلاعات در تعارض است. این مطالعه با رویکردی تحلیلی به بررسی نگاه قانونگذار ایران نسبت به داده های زیستی و دسترسی آزاد به اطلاعات در مقایسه با قانون جی دی پی آر اتحادیه اروپا خواهد پرداخت.

کلیدواژه ها

داده زیستی، دسترسی به اطلاعات، حریم خصوصی، جی دی پی آر

۱

۲

۳. parhizisetare@gmail.com

تحلیل فقهی حقوقی دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق حقوق مدنی با تأکید بر دیدگاه امام خامنه‌ای

فرامرز عبدالحسین پور^۱

رضا راهدار

... ■ چکیده

این مقاله به بررسی و تحلیل دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه حقوق مدنی با تأکید بر دیدگاه‌های فقهی و حقوقی امام خامنه‌ای می‌پردازد با استفاده از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی، مبانی فقهی حقوق مدنی در نظام جمهوری اسلامی دستاوردهای نظام در حوزه حقوق مالکیت، حقوق خانواده و آزادیهای فردی بررسی میشوند. تمرکز ویژه بر دیدگاه‌های امام خامنه‌ای به عنوان یک مرجع تقلید و رهبر، سیاسی به ارائه یک تحلیل جامع از چالشها و فرصتهای پیش روی نظام در تحقق حقوق مدنی کمک میکند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نظام جمهوری اسلامی در راستای تحقق حقوق مدنی گامهای مؤثری برداشته است اما همچنان نیازمند اصلاحات قانونی و ساختاری بر اساس اصول فقهی و مطالبات اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها

حقوق مدنی، فقه شیعه، امام خامنه‌ای، حقوق مالکیت حقوق خانواده، آزادی‌های فردی، نظام جمهوری اسلامی ایران

۱. komail4700@gmail.com

تحلیلی بر نقش تجارت الکترونیکی در تحقق حقوق اقتصادی ملت در چارچوب اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای

سیدعلی صفحی^۱

استادیار گروه کامپیوتر، دانشکده فنی مهندسی، دانشگاه شهاب دانش قم، ایران

... ■ چکیده

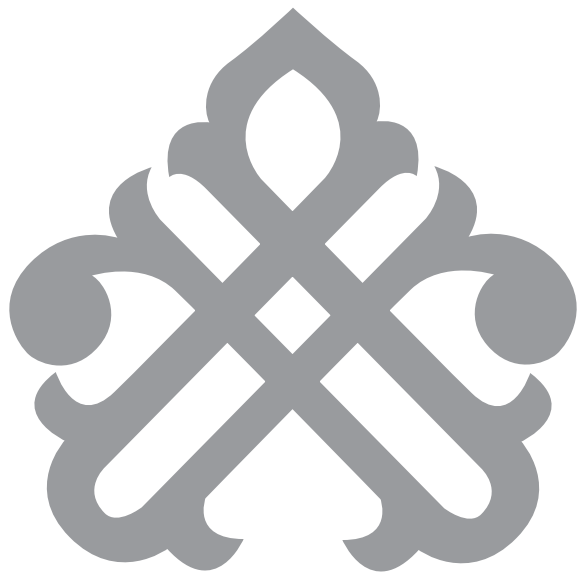
این مقاله به تحلیل نقش و سازوکارهای تجارت الکترونیکی در تحقق حقوق اقتصادی ملت در چارچوب منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد. پرسش اصلی تحقیق این است که «تجارت الکترونیکی چگونه می‌تواند به مثابه ابزاری برای استقرار عدالت اجتماعی، فقرزدایی، تضمین مالکیت مشروع و حق اشتغال عمل کند؟». این پژوهش با رویکردی کیفی و تحلیلی، به بررسی بیانات رهبر انقلاب، اسناد حقوقی و گزارش‌های رسمی می‌پردازد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد تجارت الکترونیکی با کاهش موانع ورود به بازار، توانمندسازی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، پل زدن بر شکاف شهری-روستایی و تسهیل صادرات غیرنفتی، ظرفیت بالایی برای پیشبرد اهداف کلان اقتصادی نظام دارد. با این حال، این تحلیل یک پارادوکس بنیادین را نیز آشکار می‌سازد: همین فناوری می‌تواند با ایجاد انحصارهای پلتفرمی جدید و تشدید «شکاف دیجیتال»، نابرابری‌های موجود را بازتولید کند. نتیجه‌گیری اصلی مقاله آن است که تجارت الکترونیکی به خودی خود ابزاری ذاتاً عادلانه نیست و تأثیر آن کاملاً به ساختارهای حاکمیتی وابسته است. تحقق چشم‌انداز یک اقتصاد دیجیتال عدالت‌محور، نیازمند گذار دولت از نقش ناظر منفعل به یک تنظیم‌گر فعال برای تضمین این است که قدرت فناوری در خدمت همه اقشار ملت قرار گیرد.

۱. * sohofi@shdu.ac.ir

کلیدواژه‌ها

اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، تجارت الکترونیکی، حقوق اقتصادی ملت، عدالت اجتماعی، اقتصاد مقاومتی، حکمرانی دیجیتال.

القسم العربي

الحرية المسؤولة بين الفكر الغرب، وفكر الإمام الخامنئ، مقاربة فى علم الاجتماع المقارن

فادى رضا

أستاذ علم الاجتماع فى جامعة صيدا، صيدا، لبنان

... ■ الملخص

يسعى هذا البحث إلى دراسة مفهوم الحرية المسؤولة من منظور مقارن بين الفكر الغربى والفكر الإسلامى الثرى كما يتجلى فى خطابات الإمام السيد على الخامنئ، تنطلق الدراسة من إشكالية فلسفية وسوسيولوجية مفادها؛ كيف يتشكل معنى الحرية عندما نفهم فى إطار مرجعية دينية توحيدية، بدلا من الأساس الفردانى الذى طبع الفلسفات الغربىة الحديثة؟ تبرز البحث أن الحرية فى الفكر الغربى ارتبطت غالبا بالفرد كفاعل مستقل، تقيد حريته بالقانون أو الأخلاق المدنية، فيما يربطها الإمام الخامنئ بالتكليف الإلهى والولاية الإلهية، حيث تتحقق الحرية ضمن مسؤولية وجودية وروحية شاملة، يعتمد البحث منهج علم الاجتماع المقارن، ويستند إلى تحليل الخطاب ومفاهيم من فوكو وبوردو لتفكيك البنى المنتجة لمعنى الحرية فى السياقين يخلص البحث إلى أن الحرية المسؤولة «كما تنظر ز إليها فى الفكر الإسلامى المقاوم تمثل بديلاً مفاهيمياً يتجاوز ثنائية الحرية لفردية والضبط الاجتماعى، ويقترح إطاذا معرفيا وأخلاقيا متماسكا لإعادة التفكير فى الحرية ضمن مشروع حضارى بديل.

الكلمات المفتاحية:

الحرية المسؤولة، الإمام على الخامنئ، الفكر الإسلامى، الفكر الغربى، الولاية الإلهية، التكليف الإلهى، الفلسفة المقارنة، المشروع الحضارى

دور الأنثروبولوجيا الإسلامية فى إرساء الحريات المشروعة: دراسة مقارنة بين رؤية آية الله الخامنئى مدظله العالى والأنظمة العلمانية

سيد جعفر موسى زاده

پژوهشگر و مدير كل تبليغ بين الملل حوزه هاى علميه

... الملخص

تُعَدُّ الأنثروبولوجيا الإسلامية إحدى الركائز الأساسية فى المنظومة الفكرية لآية الله الخامنئى مدظله العالى، حيث تؤدي دوراً محورياً فى بيان حقوق الشعب وحرياته المشروعة. تهدف هذه الدراسة، عبر منهج مقارنة بين رؤية آية الله الخامنئى مدظله العالى والأسس العلمانية، إلى تحليل دور الأنثروبولوجيا الإسلامية فى تعزيز هذه الحريات. ففي الرؤية الإسلامية، يُنظر إلى الإنسان بوصفه كائناً ذا كرامة ذاتية وعقلانية واختيار، وتُحدد حرياته المشروعة ضمن إطار القيم الإلهية والمسؤوليات الاجتماعية. وعلى النقيض من ذلك، فى المنظور العلمانى القائم غالباً على أنثروبولوجيا مادية، تُعَدُّ الحرية قيمةً مطلقة ومستقلة عن أى قيم متعالية، وترتبط بالمصالح الفردية البحتة. يسعى هذا البحث إلى استكشاف رؤية أنثروبولوجية تحافظ على كرامة الإنسان من خلال ربطها بالبعد الروحى، وتسهم فى الحد من الظلم الاجتماعى. وتُظهر نتائج الدراسة أن الأنثروبولوجيا الإسلامية، بربطها الحرية بالروحانية، تُرسى الأساس لصون كرامة الإنسان وتحقيق مجتمع عادل، بينما المنظور العلمانى للحرية، لانفصاله عن الأسس الروحية للوجود الإنسانى، قد يفضى أحياناً إلى تآكل القيم الأخلاقية والاجتماعية.

الكلمات المفتاحية:

الأنثروبولوجيا الإسلامية، الحريات المشروعة، آية الله الخامنئى (مدظله العالى)، الأنظمة العلمانية.

دور آية الله الخامنئي في حماية حقوق الشعب والحريات الفردية والاجتماعية: دراسة فقهية ودستورية وسياسية

الشيخ محمد الكرباسي
أستاذ الحوزة العلمية في النجف الأشرف

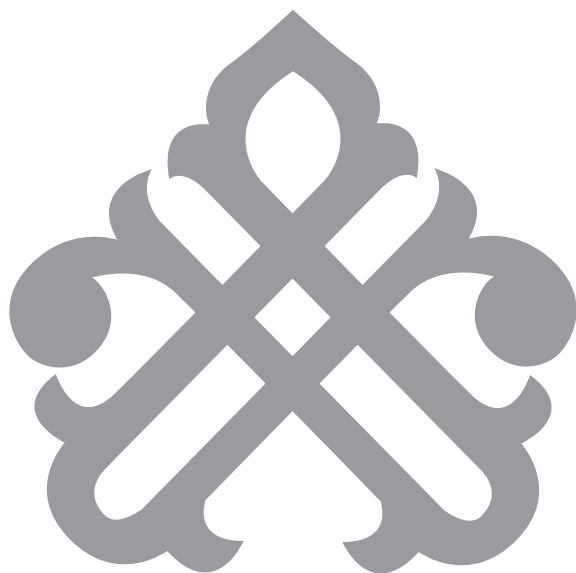
... ■ الملخص

يتناول هذا البحث دور سماحة آية الله السيد علي الخامنئي في حماية حقوق الشعب والحريات الفردية والاجتماعية من منظور فقهي - دستوري و واقعي - سياسي. ففقهياً، يركز على ولاية الفقيه كضامن للعدالة الاجتماعية وصون الحقوق، مستنداً إلى مواد الدستور الإيراني التي تكفل حقوق الأقليات الدينية، حرية الرأي والتعبير، وكرامة الإنسان. سياسياً وواقعياً، يعزز قائد الثورة الاسلامية الايرانية العدالة الاجتماعية، مكافحة الفساد، والاهتمام بالفئات المحرومة، مع دعم الحرية الفكرية والدينية ضمن إطار الشرع والأخلاق. كما يدعو سماحته إلى تمكين المرأة في المجالات العلمية والسياسية والثقافية مع الحفاظ على الهوية الإسلامية. ويولي أهمية للتوازن بين الأمن والحريات، معتبراً أن النقد والحريات الفكرية أدوات لصيانة النظام، بينما يجب التصدي للفوضى والتآمر، مؤكداً أن الحرية المشروعة من أهم بركات الثورة الاسلامية الايرانية.

الكلمات المفتاحية:

آية الله الخامنئي، حقوق الشعب، الحريات، دراسة فقهية

English Section

The Ideas of Ayatollah Khamenei Regarding the Rights and Legitimate Freedoms of Palestinians

Olsi Jazexhiu

Assistant Professor, Department of History, Kulliyah of Islamic Revealed Knowledge and Human Sciences, International Islamic University Malaysia, Kuala Lumpur, Malaysia

... ■ Abstract

This paper examines Ayatollah Ali Khamenei's conceptualization of Palestinian rights and freedoms as presented in his book *Palestine, Selected Statements by Ayatollah Khamenei on Palestine* (2011). The study analyzes his text through political theology, anti-colonial discourse, and Islamic jurisprudence, highlighting his framing of the Palestinian struggle as both a sacred duty and a civilizational resistance against Zionism and Western imperialism. Ayatollah Khamenei asserts the absolute illegitimacy of Israel as a colonial imposition and rejects territorial compromise, advocating for the liberation of all historic Palestine through armed resistance justified under Islamic law and self-defense. He critiques Muslim governments' inaction, Western human rights hypocrisy, and emphasizes Islamic unity in supporting Palestinian self-determination. The book outlines Iran's positions on Jews, Christians, and Muslims; the West, the United States, and Zionism; Israel and collaborationist Arab regimes; and the path toward Palestinian liberation. Khamenei envisions a democratic, single-state solution with collective governance, prioritizing Islamic principles. The paper also explores his distinction between anti-Zionism and anti-Semitism and the practical challenges facing the global Islamic movement. Situating his ideas within Islamic revolutionary thought and Iran's foreign policy, the study illuminates Ayatollah Khamenei's ideology regarding Palestinian liberation and the future of the Israeli-Palestinian conflict.

Keywords:

Ayatollah Khamenei, Palestine, Islamic resistance, Zionism, anti-colonialism, Islamic jurisprudence, Iran foreign policy

Capitalist Success and Domesticity: A Revisited Study of Women's Rights in Iran and the United States

Mohammad Shokoohifar

PhD Candidate in American Studies, Faculty of World Studies, University of
Tehran, Tehran, Iran

... ■ Abstract

This study provides a comparative analysis of women's rights and roles in the Iran and the United States, investigating how capitalism, feminism, and cultural frameworks influence women's empowerment. Methodologically, it employs Naila Kabeer's (1999) three-dimensional framework—resources, agency, and achievements—to assess the efficacy of liberal-capitalist views in the US versus Islamic-traditionalist ideals in Iran. In the US, capitalism-induced feminism has often devalued domestic roles and pushed for “gender equality” primarily through labor market participation. While the American Dream promises success through economic activity, systematic discrimination, wage gaps, and limited support for domestic responsibilities undermine genuine empowerment and the right to real choice. American women often face a double burden, expected to excel in both professional and household spheres with insufficient institutional aid. Conversely, the Islamic-Iranian framework prioritizes justice over strict equality (sameness), valuing distinct roles, especially domesticity. Legal and cultural support systems, including rights such as alimony, portion, voluntary financial participation, paid maternity leave, and subsidized healthcare, facilitate and materially support Iranian women's domestic and maternal roles. This structure relieves Iranian women of obligatory financial responsibilities. The comparison argues that recognizing domesticity as a valid path of empowerment and prioritizing justice over capitalist equality (sameness) is essential, aligning with Ayatollah Khamenei's discourse. The “New domesticity” trend emerging in the West is noted as mirroring the structure claimed and established in Iran

post-1979 Revolution.

Keywords:

Women's rights, domesticity, capitalism, feminism, empowerment, Iran, United States

The Concept of Human Rights in Islamic Law

Mudasra Sabreen

Assistant Professor, Department of Shariah, Faculty of Shariah and Law,
International Islamic University Islamabad, Islamabad, Pakistan

... ■ Abstract

Though human rights are a shared understanding of humanity still they are cultural in nature and need a legal setting to operate. In Islamic law human rights are a part of Islamic theory of governance. To understand the concept of human rights in Islam we need to understand their structure and function in Islamic legal settings. It is argued that the concept that international human rights law is the only viable value system is in direct contradiction with every person's right to preserve their culture and identity. Having said that, it should be kept in mind that this argument is susceptible to violation of human rights on the name of culture. In Islamic law human rights are considered as a gift from Allah and an integral part of faith. Distinction should be made between divine and derived part of Islamic law while discussing this issue. Muslim states have ratified a number of international human rights instruments but the universality of these human rights is qualified by the cultural interpretations. This research paper will study normative structure of human rights in Islam to understand Islamic legal system's priorities and functions. It will be followed by the discussion on universality and cultural diversity of human rights along with discussion on the status of ratified treaties. At the end conclusion will summarise my finding.

Keywords:

Human rights, Islamic law, Sharia, governance, universality, cultural diversity, international treaties

Family and Social Rights in Iran: Contrasting Velayat-e Faqih with Secular Legal Frameworks

Ayesha Qurrat ul Ain

PhD, Senior Humboldt Fellow, Freiburg Institute for Advanced Studies,
University of Freiburg, Germany

... ■ Abstract

This essay examines Ayatollah Khomeini's theory of Islamic Government (Velayat-e Faqih) as a distinct framework for grounding and administering individual and social rights. Unlike Western models that root rights in popular sovereignty or individual autonomy, Imam Khomeini locates all legitimate freedoms in the sovereignty of God, entrusted to the jurist-ruler (Faqih) as a "divinely mandated trust." Drawing on primary texts (Imam Khomeini's writings and the 1979 Iranian Constitution) and comparative legal sources, it first outlines the foundations and institutions of Velayat-e Faqih—most notably the Constitutional Council and Expediency Council—through which Shariah-based rights are protected and enforced. The study then considers women's and family rights: maternal stipends and custodial priority; state guardianship of children and orphans; elderly care funded by Zakat and Khums; and the contractual mechanisms governing marriage age, dowry (mahr), divorce, custody, polygamy, and inheritance shares. Finally, it contrasts these with common-law, civil-law, and international human-rights paradigms—showing how secular systems rely on legislative discretion, judicial interpretation, or aspirational treaties, whereas Velayat-e Faqih treats social welfare and family protection as non-negotiable, divine obligations. By bringing these models into dialogue, the essay illuminates both the coherence and the contestations of a jurist-led government of rights.

Keywords:

Velayat-e Faqih, Iran, family rights, women's rights, Sharia, social welfare, comparative law

Freedom and Humanity Between Positive Law and Natural Law: A Comparative Study of Western Vs. Iranian Constitutionalism

Daniele Trabucco

Assistant Professor, Scuola Superiore per Mediatori Linguistici, Rome, Italy

... ■ Abstract

This study investigates the constitutional conceptualization of freedom and humanity through a comparative philosophical-legal lens, contrasting Western constitutionalism with the Constitution of the Islamic Republic of Iran. It juxtaposes the 1948 Italian Constitution, emblematic of secular Western legal positivism, with the 1979 Iranian Constitution, grounded in a theonomic and meta-positive vision that integrates Shariah and classical natural law traditions, notably from al-Fārābī, Avicenna, and Averroes. In the Western framework, freedom is largely conceived as individual self-determination, detached from ontological or moral foundations, while humanity is reduced to a function shaped by cultural and ideological trends. Constitutional law becomes a procedural tool rather than a substantive guide for the common good, reflecting a nihilistic drift. By contrast, the Iranian Constitution anchors law in ontological and teleological principles, conceiving freedom as the rational exercise of the will in accordance with truth, goodness, and divine order. Positive law is integrated with natural and transcendent norms, making the constitution both a regulative and pedagogical instrument that guides political power toward a shared moral and ethical telos. This comparative analysis illuminates the limitations of contemporary Western constitutionalism and demonstrates how the Iranian model revives classical natural law insights, offering an alternative framework in which freedom and humanity are substantively grounded and normatively coherent.

Keywords:

Freedom, humanity, constitutionalism, Iran, Western law, natural law, positive law

Imam Khamenei's Reflection on Human Rights and Peace: Two Inseparable Paradigms for a Peaceful International Relations

Henelito A. Sevilla, Jr.

Professor, Asian Center, University of the Philippines Diliman, Quezon City, Philippines

... ■ Abstract

The international order is experiencing change and transformation from the highly Western focused order which defined much of the global transactions in the past decades to an emerging multipolar platform where several global players are expected to create a tectonic shift the way we conduct inter-state relations. China, India, Russia, Iran, South Africa, Brazil and several other actors in the Middle East region have all signified to play an active role in the emerging multipolarity. Moreover, it is important to inquire whether this emerging order will prioritize the protection of human rights as well as whether such order will be advocating international peace. This paper will present a comparative study between an international politics governed by a unipolar order and an international politics defined mainly by multipolarity. It argues that multipolarity can only acquire a relatively peaceful word amidst competition if governments share a similar appreciation of respecting international laws and conventions and work for the advancement of common goods. Furthermore, the paper will examine and put forward Imam Khamenei's intellectual frameworks on people's rights and legitimate freedom and version of peace as important frameworks in achieving peaceful relations among nations in this era of changing international order.

Keywords:

Imam Khoumeini, human rights, freedom, global order, unipolarity, multipolarity

Protection of Women's Rights: A Comparative Study of Judicial Response in Iran and Pakistan

Sadia Tabassum

Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Shariah and Law,
International Islamic University Islamabad, Islamabad, Pakistan

... ■ Abstract

This paper examines the protection of women's rights in Iran and Pakistan, two Islamic republics governed by constitutions that emphasize the supremacy of Islamic law. Although both legal systems recognize Islamic law as the grundnorm, they differ in enforcement mechanisms and judicial interpretation. In Pakistan, the Constitution requires all laws to conform with the "Injunctions of Islam" from the Qur'an and Sunnah. The Council of Islamic Ideology advises the legislature, though its recommendations are generally non-binding, while the Federal Shariat Court may nullify laws incompatible with Islamic injunctions. The High Courts and Supreme Court hold primary authority to interpret and reconcile existing laws with Islamic principles, potentially secularizing or Islamizing laws. A review of leading judgments shows that few judges apply Islamic principles, particularly in women's rights cases, where Western human rights frameworks often prevail. Some judges, however, have actively used Islamic jurisprudence to guide rulings. This paper analyzes key judgments on maintenance, dower, inheritance, and child custody, comparing Pakistan's approach with Iran's judiciary. It concludes that integrating Islamic principles enhances the authenticity, fairness, and societal acceptance of judgments, offering better protection for women's rights. The study recommends including Islamic jurisprudence in legal education and training to equip judges and lawyers for their constitutional and religious duties in aligning laws with Islamic injunctions.

Keywords:

Islamic injunctions, women's rights, judicial interpretation, Pakistan, Iran, legal reform, Islamic law

Collective Responsibility and Retributive Justice in Iran and Pakistan: A Comparative Study

Muhammad Mushtaq Ahmad

Director-General, Shariah Academy, International Islamic University
Islamabad, Islamabad, Pakistan

... ■ Abstract

Criminal liability is generally individual, but Islamic law sometimes imposes collective responsibility through the institution of ‘aqilah, where relatives pay diyat (compensation) to the heirs of a murdered person. While diyat represents civil liability, both Iran and Pakistan include its regulation in penal law, though with significant differences. Pakistan’s Penal Code defines diyat as compensation and lists it among punishments, yet it does not provide for ‘aqilah, making diyat an individual burden. High diyat amounts create substantial debt, leaving many convicts imprisoned for non-payment. The Lahore High Court (2002) attempted to shift diyat payment to the state as a “modern manifestation of ‘aqilah” for destitute prisoners, but the Supreme Court (2007) reversed this, suggesting a loan fund system that still risks imprisonment for non-repayment. In contrast, Iran’s Islamic Penal Code provides detailed provisions on collective responsibility of ‘aqilah (sections 375, 435, 453, 463–470, 527, 556, 718). Other Muslim countries similarly recognize ‘aqilah in criminal or civil law. This paper examines these legal frameworks, arguing that the institution of ‘aqilah strengthens familial bonds, alleviates the burden on destitute convicts, promotes retributive justice, and contributes to crime prevention and societal peace. Comparative analysis underscores the benefits of collective responsibility mechanisms in achieving fairer and more humane criminal justice outcomes under Islamic law.

Keywords:

Collective responsibility, retributive justice, ‘aqilah, diyat, Islamic criminal law, Iran, Pakistan

Imam Khomeini's Idea of Justice and Women's Status in Indian Society

Tauseef Fatima

Assistant Professor, Advanced Centre for Women's Studies, Aligarh Muslim
University, Aligarh, India

... ■ Abstract

This study investigates the manifestations of epistemic injustice within the life-world of educated, working Shitte women in Lucknow, India. It employs a dual-method approach, combining a textual analysis of the writings and speeches of two prominent Islamic scholars, Imam Khomeini and Ayatullah Khamenei, with in-depth interviews of thirty-five Shitte women. The central argument is that a gap exists between the rights and positions theoretically granted to women within the Islamic framework articulated by these scholars and the lived realities of women. This gap is perpetuated by epistemic injustices—systematic silences and distortions in the production and dissemination of religious knowledge concerning women. The findings reveal that despite the scholars' advocacy for women's rights in socio-economic, political, and domestic spheres, a significant majority of respondents were unaware of these provisions. Cultural norms often override Islamic injunctions, and religious discourse frequently emphasizes women's duties over their rights. The study concludes that achieving social justice for Shitte women in India necessitates addressing these underlying epistemic injustices through community-led initiatives, reformed religious pedagogy, and the amplification of women's voices in religious discourse, thereby bridging the chasm between de jure Islamic principles and de facto lived experience.

Keywords:

Epistemic injustice, Shitte women, Islamic scholars, Imam Khomeini, Ayatollah Khamenei, India, social justice

Humanity and Freedom in the Quranic Paradigm of Takrim

Obaidullah Fahad

Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Social Sciences,
Aligarh Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

The Quranic paradigm of takrim (17:70), the distinction and honour conferred by God on every man, provides varying justifications in the Quran itself: a) his position of khalifah, 2 :30-34 (God's deputy in the universe), b) concept of amānah, 33:72 (Thrust given to him by God), c) the taskhir, 2:164 (making of entire universe subservient to him), d) the ahsan taqwīm, 95:4 (creating him in the best moulds). These narratives signify the humanitarian approach a believer is supposed to adopt while performing the ibadah (the worship of God) and the khidmah (service to mankind) simultaneously. This Quranic takrim – in opposition to the Universal Declaration of Human Rights adopted U.N. General Assembly on December 10, 1948, believes in the certain prerequisites to ensure a truthful implementation. This includes a mass-mobilization to respect the law on the basis of a) taqwa God-fearing in all the walks of life, b) adherence to the right whether in power or to be ruled, c) maintaining a balance between rights and responsibilities, d) performing excellence and Ihsān in the dealings, e) ensuring protection to the dignity of women by implement the deterrent ideologies, and f) obligating the Shariah objectives in the broader paradigm of takim.

Keywords:

Takrim, Quran, humanity, freedom, Ihsān, dignity, Shariah objectives

Rights of Elderly Persons in Islam

Samia Maqbool Niazi

Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Shariah and Law,
International Islamic University Islamabad, Islamabad, Pakistan

... ■ Abstract

This study examines the rights and protection of elderly persons in Islam, focusing on the legislative frameworks of Iran and Pakistan. Islam mandates care, respect, and protection for senior citizens, particularly parents, rooted in Quranic injunctions and Prophetic traditions (Sunnah). The Quran acknowledges different stages of human life, emphasizing the vulnerability of old age and the moral obligation to honor and support the elderly. Islamic jurisprudence identifies multiple terms for elderly persons, including Musin, Alkuhl, Al-Shiekh, and Almuammar, reflecting varying stages of aging and dependency. Family structures in Islamic societies reinforce these obligations, with strong intergenerational bonds ensuring the welfare of senior members. However, globalization and social change have created challenges in upholding these responsibilities, making legislative protection increasingly vital. This study adopts a comparative legal and theological approach, analyzing Quranic verses, Hadith, classical jurisprudence, and contemporary laws in Iran and Pakistan. It evaluates the effectiveness of Iranian statutes and Pakistan's Islamabad Capital Territory Senior Citizens Act, 2021, highlighting gaps between religious mandates and legal enforcement. The study concludes that aligning legislative frameworks with Islamic principles and social realities can strengthen protections for elderly persons, ensuring their dignity, welfare, and societal respect. Recommendations include potential legal reforms informed by both Islamic jurisprudence and international human rights standards.

Keywords:

Elderly rights, Islamic law, Quran, Hadith, Iran, Pakistan, senior citizens protection

Iran's Organic Intellectuals: The Study of Velayat-e Faqih under the Leadership of Ayatollah Khamenei

Zahid Bin Zamri

Assistant Professor, Department of Political Science and Madani Studies,
Kulliyyah of Islamic Revealed Knowledge and Human Sciences, International
Islamic University Malaysia, Kuala Lumpur, Malaysia

... ■ Abstract

The Velayat-e Faqih serves as the vital political and intellectual official body of the Iranian government, playing a crucial role in its leadership structure. Its various constituent bodies—including the Assembly of Experts, the Judiciary, the Constitutional Council, and clerics from the Hawzas (seminaries)—function both as advisors and a check-and-balance mechanism for the Supreme Leader, currently Ayatollah Ali Khamenei. Although the Supreme Leader himself embodies the Vali-e Faqih role, the system frequently requires him to heed the counsel of these clerics, experts, and professionals on governmental matters. This dynamic suggests a deep integration of intellectual guidance within the state's functional hierarchy. This article employs Antonio Gramsci's notion of organic intellectuals as its theoretical framework to analyze this structure. Gramsci's concept describes intellectuals who emerge directly from and give coherence and consciousness to a fundamental social class or group, helping to organize the dominant power structure. Through a thematic analysis of case studies—drawn from Iranian online newspapers, official websites, and academic literature—this research argues that the members of the governmental bodies, by actively assisting and advising the Supreme Leader in governance, are parallel to Gramsci's organic intellectuals. They are the necessary intellectual and ideological foundation that provides legitimacy and functional direction to the prevailing political order in Iran.

Keywords:

Velayat-e Faqih, Iran, organic intellectuals, Supreme Leader, governance, clerical elites, Gramsci

Right to Welfare and Social Security in the Thought of Ayatollah Khamenei

Mirza Asmer Beg

Professor, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Aligarh Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

This paper examines the right to welfare and social security in the thought of Ayatollah Ali Khamenei, situating it within the broader context of Islamic governance. While various social systems worldwide claim to optimize welfare and social security, European countries are often cited for their extensive networks, despite being primarily capitalist. The study compares these Western models with Iran's approach, highlighting the philosophical, religious, and legal foundations underpinning social welfare in the Iranian context. Ayatollah Khamenei emphasizes the moral and social obligations of the state to ensure the well-being of its citizens, drawing on Islamic principles to structure programs of social support, poverty alleviation, and public assistance. The paper analyzes how Iran operationalizes these obligations through state policies, institutions, and community-based mechanisms, contrasting them with European welfare models in terms of accessibility, coverage, and sustainability. By situating Ayatollah Khamenei's thought in dialogue with comparative examples, the study demonstrates how an Islamic framework integrates social justice, religious ethics, and governance in achieving citizens' welfare. This comparison illuminates the strengths and limitations of both systems and offers insights into how Islamic principles inform contemporary social policy in Iran.

Keywords:

Ayatollah Khamenei, welfare, social security, Islamic governance, Iran, comparative policy, social justice

Contemporary Iranian Perspective on Human Beings, Freedom and Peace in West Asia: Reflections on Palestine, Lebanon and Yemen

Arshi Khan

Professor, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Aligarh Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

This paper examines the contemporary Iranian perspective on human beings, freedom, and peace in West Asia, with particular focus on Palestine, Lebanon, and Yemen. While Western thought historically explored human nature, happiness, and political sovereignty, its intellectual and political trajectories—including colonialism, imperialism, hedonism, and liberalism—have often contributed to violence, oppression, and ecological and social crises globally. West Asia exemplifies the consequences of such policies, including the creation of Israel, proxy wars, economic sanctions, sectarian violence, and terrorism. In contrast, Iran's ideological and epistemological paradigm, rooted in the Quran and teachings of Prophet Mohammad (SAW), emphasizes human dignity, freedom, and security as prerequisites for peace. Under the guidance of Ayatollah Ali Khamenei, this paradigm reinforces resistance to oppression and advocacy for justice, providing an alternative framework for addressing regional instability. The 1979 Islamic Revolution institutionalized these principles, restoring Islamic identity, law, and governance in opposition to Western liberal values. Iran's leadership has consistently supported oppressed populations in West Asia, highlighting the importance of ideological coherence, ethical governance, and principled resistance in safeguarding human rights. This study underscores Iran's role in promoting peace, justice, and stability, emphasizing that lasting solutions in the region require adherence to moral and ideological frameworks grounded in Islamic teachings rather than imported Western paradigms.

Keywords:

Iran, human rights, freedom, peace, West Asia, Palestine, Lebanon, Yemen

Advancing Women's and Family Rights in Iran: Balancing Tradition, Law, and Social Progress

Sheeraz Ahmed

Assistant Professor, Advanced Centre for Women's Studies, Aligarh Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

This paper examines the interplay between legal reforms, cultural traditions, and social dynamics in advancing women's and family rights in Iran. While Iran's legal framework, grounded in Islamic principles, provides protections for women, children, and the elderly, implementation is often challenged by cultural norms, socioeconomic disparities, and enforcement gaps. In education, Iranian women constitute nearly half of university students, with notable representation in engineering and other STEM fields, reflecting significant academic achievements. However, workforce participation remains limited, with barriers in both public and private sectors. Family law reflects a negotiation between tradition and modernity: women hold divorce rights and participate in family decision-making, yet custody laws and certain inheritance provisions continue to favor male relatives. Maternal, child, and elderly rights are legally recognized, though practical enforcement is uneven. This study offers a balanced analysis of progress in women's rights and family welfare, acknowledging successes while identifying areas needing reform. It concludes with culturally sensitive, holistic strategies integrating legal accountability, public education, and institutional reform to foster equitable family dynamics. Emphasis is placed on context-driven policies that harmonize tradition, law, and social progress to achieve lasting improvements in gender equality and family welfare in Iran.

Keywords:

Women's rights, family rights, Iran, education, Sharia, legal reforms, cultural traditions

People's Rights and Legitimate Freedoms: In the Seerah and Thought of Ayatollah Khamenei

Shuaibu Umar Gokaru

Assistant Professor, Department of Islamic History, Civilization and Education, Academy of Islamic Studies, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia

... ■ Abstract

This study examines Ayatollah Ali Khamenei's perspective on people's rights and legitimate freedoms through an analysis of his sirah (lifestyle and leadership) and ideological framework. As the Supreme Leader of Iran, Ayatollah Khamenei's views significantly influence the country's political and legal discourse, making it essential to understand his interpretation of fundamental rights within Islamic governance. The research analyzes his speeches, writings, and policies to identify key themes regarding civil liberties, social justice, and political participation. By situating his thought within Islamic jurisprudence (Fiqh) and political theory, the study highlights the balance he advocates between individual freedoms and societal obligations. Findings indicate that Ayatollah Khamenei emphasizes the role of religion in protecting rights, endorses freedoms within the boundaries of Islamic law, and prioritizes collective well-being over unrestricted individualism. His approach underscores a vision of governance where rights are exercised responsibly and ethically, aligned with moral, social, and religious norms. This analysis contributes to the broader discourse on Islamic governance and human rights, providing insights into the legal and ethical perspectives of a contemporary influential leader. It also offers a framework for understanding the interplay between Islamic principles and modern notions of rights and freedoms in Iran.

Keywords:

Ayatollah Khamenei, people's rights, legitimate freedoms, Islamic governance, political thought

Human Freedom and Justice: Integral to Islamic Vision and Mission

Abdul Majīd Khan

Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Social Sciences, Aligarh Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

Human freedom and justice have been central themes in Western civilizational discourse, yet their modern interpretations, shaped by secular and utilitarian frameworks, often lack spiritual depth and fail to ensure dignity, equality, and justice. Over time, the limitations of Western modernism have become increasingly evident, creating a moral and ethical vacuum. In contrast, the Islamic vision of human freedom, dignity, and justice offers a universal framework that transcends religion, culture, and social divisions. This vision emphasizes the responsibility of Muslims to strive for these objectives globally, promoting equality and moral integrity without discrimination. The legacy of Imam Khomeini represents a contemporary articulation of this mission, guiding humanity toward overcoming oppression, injustice, and slavery across continents, power blocs, and ideological divides. By integrating spiritual, ethical, and social principles, the Islamic framework provides depth, sanctity, and sustainability to governance, education, and policy-making. This study argues that global efforts to restore human dignity, freedom, and justice must draw upon the Islamic vision, reorienting educational curricula and policy structures to achieve substantive, enduring change. It calls for cooperation among all peoples, religious and non-religious, to implement a new world order rooted in ethical and spiritual principles, moving from superficial rhetoric to meaningful action in the pursuit of justice and human flourishing.

Keywords:

Islamic vision, human freedom, justice, Imam Khomeini, dignity, ethics, global mission

The Impact of the Western Thought on the Prevailing Human Rights' System: A Critical Review

Asad Ullah

Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Shariah and Law,
International Islamic University Islamabad, Islamabad, Pakistan

... ■ Abstract

This study critically examines the influence of Western intellectual traditions on the prevailing framework of human rights and its divergence from the Islamic perspective. It explores key issues, including the Western conception of equality among religions, the treatment of religion as a purely private matter, the notion of absolute equality in human dignity that places prophets and sacred figures on the same level as ordinary individuals, and the tolerance of freedom of expression even when it permits ridicule of religious beliefs. These principles, while central to Western human rights discourse, often render Islamic values and principles marginal or incompatible within the dominant framework. The paper traces the historical origins of these ideas, highlighting the philosophical and political developments that shaped Western human rights theory over centuries. It further analyzes the depth and pervasiveness of Western influence on contemporary international human rights instruments and institutions. Finally, the study considers how Muslim-majority states can critically engage with this paradigm, balancing adherence to universal human rights norms with the preservation of Islamic principles, ethics, and cultural identity. By situating the discussion within both historical and contemporary contexts, the paper offers a framework for understanding the challenges and opportunities for integrating Islamic perspectives into the global human rights discourse.

Keywords:

Western thought, human rights, Islamic perspective, equality, religion, freedom of expression, Muslim states

Relevance of Human Rights, Freedom and Justice in Islamic Philosophical Perspective

Latif Hussain Shah Kazmi

Professor, Department of Philosophy, Faculty of Social Sciences, Aligarh
Muslim University, Aligarh, India

... ■ Abstract

Human rights, freedom, peace, and justice have been central concerns throughout human history, engaging socio-political, ethical, and legal discourses across civilizations. In the post-World War II era, Western human rights discourse became globally dominant, yet Islam offers a fully developed framework for these principles, articulated through the Quran and the Sunnah of Prophet Mohammad (SAW) as early as the seventh century. According to the Quran, all humans are creations of Allah, equal in origin and destiny, with diverse nations, tribes, languages, and colors serving as identification markers rather than sources of superiority. Freedom, peace, and justice are inseparable from human dignity, requiring ethical responsibility in their exercise. The Prophet emphasized equality among all peoples, declaring that no Arab is superior to a non-Arab, and no white person superior to a black person, highlighting piety, justice, and moral conduct as the true measures of honor. Similarly, Imam Ali's Nahj al-Balāghah underscores rulers' obligations to uphold human rights, freedom, and justice within their jurisdictions. This paper examines the Islamic philosophical perspective on human rights, exploring the Quranic teachings and traditions of Prophet Mohammad and Imam Ali, emphasizing the universality of these principles and their ethical, social, and political relevance in contemporary society.

Keywords:

Islam, human rights, freedom, justice, Prophet Mohammad, Imam Ali, equality

Sacred Sovereignty vs. Secular Rights: Ayatollah Khamenei's Vision of Islamic Human Rights in the Pursuit of Global Justice

Syed Muhammad Hadi Hamdani
Independent Researcher

... ■ Abstract

This study critically examines Ayatollah Ali Khamenei's contributions to human rights and global justice, situating his intellectual and political legacy within Shi'a Islamic jurisprudence and the ideological framework of the Islamic Republic of Iran. As Leader since 1989, Ayatollah Khamenei articulates a vision of human rights grounded in Sharia, emphasizing divine sovereignty, moral accountability, and resistance to Western hegemonic norms. Through systematic analysis of his speeches, writings, and policy directives, the study explores his critique of secular-liberal human rights frameworks, which he views as culturally imperialistic and incompatible with Islamic values. Central to his thought is the concept of Velayat-e Faqih, positioning Islamic governance as the guarantor of social justice, dignity, and equity for Muslims and oppressed peoples (Mustaz'afin) worldwide. Ayatollah Khamenei's advocacy for global justice functions as a counter-narrative to neoliberal globalization, stressing anti-imperialism, economic sovereignty, and solidarity with marginalized nations, while condemning double standards in international institutions. Using postcolonial and decolonial theoretical lenses, the study evaluates tensions between Islamic universalism and dominant human rights norms and examines the reception of Ayatollah Khamenei's ideas within transnational Islamic movements. By analyzing the interplay of theology, politics, and ethics in his thought, this research contributes to debates on pluralizing human rights discourse and understanding global justice in an era of ideological polarization.

Keywords:

Ayatollah Khamenei, Islamic human rights, global justice, Velayat-e Faqih, anti-imperialism, decolonial critique

Freedom in the Thought of Ayatollah Khamenei: A Comprehensive Perspective

Supratman Supratman
Independent Researcher

... ■ Abstract

Freedom has long been a central concern in human life, representing the innate desire of all people to live autonomously and make choices regarding their own lives. In contemporary societies, the meaning and scope of freedom remain widely debated, with diverse interpretations offered by citizens, intellectuals, and policymakers. Ayatollah Ali Khamenei provides a multidimensional perspective on freedom, encompassing freedom of expression, thought, culture, society, politics, and women's rights. He views freedom not as a concession granted by governments, but as a natural, God-given right inherent to all human beings. Khamenei's framework begins with the ontological question of freedom's origin, asserting that it is an essential human necessity rooted in divine creation. He emphasizes that Islamic societies must define freedom independently, without uncritically adopting Western or Eastern conceptions. In his view, true freedom entails liberation from everything except God, aligning individual autonomy with spiritual and ethical obligations. Each dimension of freedom—whether social, political, cultural, or gender-related—is understood as a means to enable active participation in a just socio-political system. Ultimately, Ayatollah Khamenei offers a holistic vision of freedom grounded in two key principles: its status as a divine right and its realization as spiritual liberation in accordance with Islamic teachings. This perspective integrates human dignity, moral responsibility, and societal welfare, providing a comprehensive Islamic framework for understanding and exercising freedom.

Keywords:

Ayatollah Khamenei, freedom, Islamic worldview, human rights, social justice, spiritual liberation, governance

Rights and Duties: An Islamic Perspective

Naseem Gul

Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Baba Ghulam Shah
Badshah University, Rajouri, Jammu & Kashmir, India

... ■ Abstract

The concepts of rights and duties are central to political, social, and religious institutions worldwide. Across ethical, social, and religious frameworks, the foundations of human rights are closely intertwined with corresponding responsibilities. In Islamic thought, every individual is endowed with intrinsic rights, including freedom, which, if violated, constitutes an inhumane act. Simultaneously, Islam emphasizes duties that accompany these rights, highlighting the ethical and moral obligations of individuals toward society and God. This paper explores the Islamic perspective on rights and duties, examining how these principles elevate human dignity, foster social harmony, and ensure justice within the community. By integrating moral, religious, and social dimensions, the Islamic framework situates individual freedoms within a broader context of collective responsibility and ethical accountability. Rights are not merely privileges granted by the state, but divine endowments, while duties serve as a means to actualize these rights in a manner that benefits society. The study underscores that honoring individual rights while fulfilling corresponding duties contributes to the betterment of the world, aligning human conduct with ethical and spiritual ideals. This perspective offers a comprehensive understanding of human freedom, social justice, and moral responsibility, highlighting Islam's holistic approach to balancing personal rights with societal obligations.

Keywords:

Islam, human rights, duties, freedom, ethics, social responsibility, justice

The Relationship of Rights and Duties in the Thought of the Supreme Leader and Its Comparison with the International Human Rights System

Elahe Marandi¹

Associate Professor in law Department of Law Faculty of Social Sciences and Economics Alzahra University Tehran Iran

... ■ Abstract

In the religious discourse of Islam and especially in the political thought of the Supreme Leader, the relationship between “right” and “duty” is not merely a conceptual discussion but constitutes an important foundation for explaining social order and justice. This article, using comparative and descriptive analysis examines how rights and duties relate in the intellectual system of Ayatollah Khamenei and compares it with the provisions of international human rights documents, including the Universal Declaration of Human Rights and the two International Covenants. The research findings show that, contrary to the prevalent Western discourse which gives primacy to the “individual right,” the Islamic leadership’s thought emphasizes the precedence or concomitance of duty” relative to rights. This view is based on specific ontological foundations” such as monotheism, human vicegerency and social responsibility. The article also shows that many apparent conflicts between Islamic discourse and Western human rights can be reduced or reinterpreted if key concepts are redefined. In conclusion, the author emphasizes the necessity of rereading international documents from a local and religious perspective and offers suggestions for effective dialogue between Islamic discourse and human rights.

Keywords

Right, Duty, Human rights, Ayatollah Khamenei, Islamic political, international documents, Universal Declaration of Human Rights legitimacy

1. e.marandi@alzahra.ac.ir

به نظر من، دو گروه هستند که بر ضدّ اسلامی کردن و بومی کردن و خودی کردن مقوله «آزادی» با هم همکاری میکنند: یک گروه کسانی هستند که در کلماتشان، مرتّب از گفته‌های فلاسفه دو، سه قرن اخیر غربی برای مسأله «آزادی» شاهد می‌آورند... که تفکر آزادی و مفهوم آزادی اجتماعی، یک فکر غربی و یک هدیه از سوی غرب برای ماست... یک دسته دیگر هم که به اینها ندانسته کمک میکنند، کسانی هستند که تا مفهوم آزادی مطرح میشود، فوراً مرعوب میشوند، احساس وحشت میکنند و فریاد میکشند که آقا! دین از دست رفت! نه؛ دین بزرگترین پیام‌آور آزادی است. چرا دین از دست برود؟! آزادی درست و آزادی معقول، مهمترین هدیه دین به یک ملت و به یک جامعه است... این دو دسته غرب‌گرایان و احتیاط‌کنان در واقع بدون این که خودشان بدانند، با هم همدستی می‌کنند تا مفهوم «آزادی» را کاملاً از حوزه‌ی اسلامی خارج کنند؛ در حالی که چنین چیزی نیست و مفهوم «آزادی» یک مفهوم اسلامی است.

رهبر انقلاب ۱۳۷۷/۰۶/۱۲